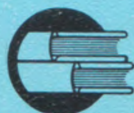
ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ Γ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ **2**

ΟΔΥΣΣΕΥΣ Μιλτ. ΑΓΓΕΛΗΣ
Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ

8η ΕΚΔΟΣΙΣ

Διωρθωμένη - Ἐπηυξημένη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ART HELLAS

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ Γ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ
ΥΠΟΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ε.α.
ΣΕΒΡΩΝ 15 Τ.Κ. 111 43 ΑΘΗΝΑΙ
ΤΗΛ. 210 2512415

1. Όδυσσεύς Άγγελής Ό Στρατηγός τών Στρατηγών

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ Γ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ

ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΑΓΓΕΛΗΣ
Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ

8η ΕΚΔΟΣΙΣ

Διωρθωμένη - Ἐπηυξημένη

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2001

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Ὁ Ἱστορίαν γράφων, ἔστω ἄφοβος, ἀδέκαστος, ἐλεύθερος, παρρησίας καί ἀληθείας φίλος, «τά σῦκα σῦκα τήν δέ σκάφην σκάφην» ὀνομάζων».

Ἡ 1η ἔκδοσις τοῦ ἀνά χεῖρας ἱστορικοῦ τραγικῆς μορφῆς βιβλίου μου κυκλοφορήσασα ἀπό Ἰουνίου 1995 ἐξηντλήθη ἐντός δεκαπέντε μηνῶν ἕως σήμερον (Ὀκτώβριος 1996).

Θεωρῶ καθῆκον μου νά εὐχαριστήσω τούς ἐκδηλώσαντας τό ζωηρόν ἐνδιαφέρον των διά τήν ἀνάγνωσιν καί τήν ἐν συνεχεία διαφήμησιν τούτου.

Ἡ προσφορά των αὐτή συνέτεινεν εἰς τήν κυκλοφορίαν τῆς ἐκδόσεως ἄνευ τῆς συμμετοχῆς βιβλιοπωλῶν, πλήν μιᾶς περίπου ἑκατοντάδος ἡ ὁποία διετέθη μόλις κατά τάς ἀρχάς τοῦ μηνός τούτου (Ὀκτώβριος 1996), εἰς βιβλιοπωλεῖον χονδρικῆς πωλήσεως.

Ἡ ζήτησις, ἀλλά καί ἡ ἐντύπωσίς μου, ὅτι σύν τῷ χρόνῳ θά ὑπάρξη ἔτι περισσοτέρα ἐπιθυμία ἀποκτήσεως τοῦ βιβλίου τούτου, μέ ὡδήγησεν εἰς τήν ἀπόφασιν νά προβῶ εἰς τήν ἐπανέκδοσιν.

Εὐελπιστῶ ὅτι δέν θα διαψευσθῶ, δεδομένου ὅτι ἐν τῷ μεταξύ ἔχουν ἐνημερωθῆ πολλοί περί τῆς ὑπάρξεως καί τῆς ἱστορικῆς ὕλης ἡ ὁποία περιέχεται εἰς τοῦτο.

Ἡ εὐνοϊκή κριτική ἀπό τό πλῆθος τῶν ἀναγνωστῶν, ἰδίως συναδέλφων τοῦ μεταστάντος Ἀγγελῆ Ὀδυσσέως εἰς τήν τραγικήν, ἀλλά καί ἡρωϊκήν προσωπικότητα τοῦ ὁποίου ἀναφέρεται τό βιβλίον φαίνεται νά προκαλῆ τό ἐνδιαφέρον.

Αἱ ὑπό τόν τίτλον «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α» ἐνδεικτικῶς δημοσιευόμεναι εἰς τάς σελίδας ἐπιστολαί, ἐπιβεβαιώνουν τήν γνώμην αὐτήν, ἀλλά καί προσφέρουν ἐνδιαφερούσας ἀπόψεις καί κρίσεις. Τούτους τούς σχολιαστάς, εὐχαριστῶ ἰδιαιτέρως.

Ἐλπίζω ὅτι καί ἡ ἔκδοσις αὐτη, ὅπως ἐξ ἄλλου καί ἡ πρώτη, ἔτι δέ πλέον καί αἱ τρεῖς ἐκδόσεις τοῦ 1ου βιβλίου μου ὑπό τόν τίτλον «21η ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1967. ΔΙΑΤΙ; ΠΟΙΟΙ; ΠΩΣ;», θά βοηθήσουν εἰς τήν κατανόησιν τῶν γεγονότων τῆς περιόδου 1963 ἕως καί σήμερον - Ὀκτώβριος 1996 - ὅπως ἀφηγηματικῶς περιγράφονται.

Ἡ κρίσις ἑνός ἐκ τῶν προϊσταμένων μου, κατά τήν 37ετῆ ὑπηρεσίαν μου ἐν τῷ Στρατεύματι, τοῦ ἀειμνήστου Γκίκα Σόλωνος, διατελέσαντος Α/ΓΕΣ, Βουλευτοῦ καί Ὑπουργοῦ, ὅτι, «Ὁ Ἴλαρχος Παττακός Στυλιανός, εἶναι εἰλικρινής, εἰς βαθμόν ἐπικίνδυνον», δέν μέ ἐπηρέασε.

Συνέχισα μέχρι σήμερον καί θά συνεχίσω μέχρι τέλους τοῦ ὀλίγου ἐναπομένοντος χρόνου τοῦ βίου μου - 84ετής σήμερον 31/10/96 - νά εἶμαι εἰλικρινής καί ...ἐπικίνδυνος δι' ἐκείνους οἱ ὁποῖοι φοβοῦνται τήν ΑΛΗΘΕΙΑΝ... (:The trouth hurts), λέγουν οἱ «φίλοι μας...».

Δέν γράφω διά νά παραστήσω τόν συγγραφέα, οὔτε διά νά μέ γράψη ἡ ἱστορία, οὔτε διά νά μέ ἐνθυμοῦνται οἱ ἄνθρωποι.

Τό μόνον διά τό ὁποῖον ἐνδιαφέρομαι καί διά τό ὁποῖον ἀγωνίζομαι διά τοῦ συγγραφικοῦ μου ἔργου, εἶναι νά παραδώσω εἰς τήν κοινήν γνώμην τῶν συνελλήνων καί ἰδία εἰς τούς νέους, τήν χρυσῆν ἐλπίδα τοῦ Γένους μας, τήν ἱστορικήν ἀλήθειαν καί μόνην τήν ΑΛΗΘΕΙΑΝ.

Τήν άλήθειαν τῶν γεγονότων εἰς τήν Πατρίδα μας, ὅπως πράγματι συνέβησαν πρό κατά καί μετά τήν 21ην Ἀπριλίου 1967, διότι τά ἔχουν διαστρεβλώσει, κακοποιήσει καί μυθοποιήσει εἰς τοιοῦτον βαθμόν οἱ μεταπολιτευτικοί ἰθύνοντες, ὥστε σιγά - σιγά νά πιστεύουν ἀκόμη καί οἱ ἴδιοι οἱ μυθοπλάσαντες, ὅτι οἱ μύθοι των δέν εἶναι «παραμύθια». Μέγιστον παράδειγμα: «Τό ἡρωϊκόν Πολυτεχνεῖον», μέ τάς μυριάδας τῶν φονευθέντων... ὡς ἐδήλωσεν ὁ τότε Δήμαρχος Ζωγράφου Δημήτριος Μπέης, ὁ ὁποῖος ἀνασκάψας τήν περιοχήν, τῆς κατ' αὐτόν ταφῆς των, οὐδένα ἀνεῦρεν. Οὐδείς δέ, κατά τά πορίσματα ἀνακρίσεων, νεκρός ὑπῆρξεν ἐντός, ἢ καί ἐκτός τοῦ «ἡρωϊκού Πολυτεχνείου» εἰς ἀκτῖνα πεντακοσίων μέτρων. Μόνον δώδεκα (ἢ δεκατρία;), ὀνόματα ἀναφέρονται ὡς εὑρεθέντων νεκρῶν, μακράν τοῦ χώρου τοῦ Πολυτεχνείου κατά τάς ἡμέρας 15-17 Νοεμβρίου 1973!, ἀλλά καί ἐκ τούτων οὐδείς ἦτο φοιτητής.

Τό γεγονός ὅτι δέν ὑπῆρξαν θύματα εἰς τό Πολυτεχνεῖον, ἀποδεικνύεται καί ἐκ τοῦ ὅτι οὐδείς ἔχει συνταξιοδοτηθῆ βάσει τοῦ ψηφισθέντος τῷ 1975 Νόμου προβλέποντος συνταξιοδότησιν τῆς οἰκογενείας φονευθέντων εἰς τό Πολυτεχνεῖον.

Μῦθος ἑπομένως κακότερπνος τό «ἡρωϊκόν»! ...

Μύθος ἠλιθίας σκοπιμότητος - πολιτικῆς - καί ἡ ἄποψις ὅτι ἡ ἐξέγερσις τῶν φοιτητῶν εἰς τό «ἡρωϊκόν...» ἐγένετο διά νά «διώξουν τήν χούνταν»!

Χούνταν, βεβαίως, ἐννοοῦν τό Στρατιωτικόν καθεστώς τῆς Ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967. Τοῦτο, ὅμως, ὡς καλῶς γνωρίζουν - οἱ μυθοπλάσται - εἶχε παραδώσει τήν ἐξουσίαν εἰς τόν Ἀρχηγόν τοῦ Κόμματος τῶν Προοδευτικῶν, πολιτικόν ἐγνωσμένου κύρους, τόν γνωστόν διεθνῶς Σπυρίδωνα Μαρκεζίνην, τήν 8ην Ὀκτωβρίου 1973. Τά ἐπεισόδια τοῦ Πολυτεχνείου ἔγιναν τήν 15ην - 17ην Νοεμβρίου 1973, δηλαδή μετά τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀφ' ὅτου «ἡ χούντα» εἶχε φύγει οἰκείᾳ βουλήσει καί ἡ χώρα ὡδηγεῖτο εἰς ἐκλογάς, ἐντός τοῦ 1973 ἢ τό ἀργότερον ἐντός τοῦ α΄ διμήνου τοῦ 1974.

Τί ἆρά γε ἐπέτυχον οἱ ἐξεγερθέντες «ἥρωες», φοιτηταί; Ἀσφαλῶς ἐπέτυχον τήν ἐπάνοδον ἑνός ἄλλου Στρατιωτικοῦ Καθεστῶτος μέ τά γνωστά καταστρεπτικά ἀποτελέσματα, διά τά ὁποῖα θά ἔδει νά καταδικασθοῦν ὡς ἠθικοί αὐτουργοί!... οἱ δημιουργήσαντες τό γελοῖον τοῦτο θέμα, πολιτικοί τῆς κακῆς ὥρας.

Ἔγραφον Ὀκτώβριον 1996

Σ.Γ.Π.

«Καί δώσω ὑμῖν καρδίαν καινήν καί πνεῦμα καινόν δώσω ἐν ὑμῖν καί ἀφελῶ τήν καρδίαν τήν λιθίνην ἐκ τῆς σαρκός ὑμῶν καί δώσω ὑμῖν καρδίαν σαρκίνην.» (Ἰεζεκιήλ. ΛΣΤ΄ 26)

«Καί μή φοβηθῆτε ἀπό τῶν ἀποκτεννόντων τό σῶμα τήν δέ ψυχήν μή δυναμένων ἀποκτεῖναι.» (Ματθαίου Ι΄, 28)

«Τό μάρμαρο μένει βουβό... καί θά νά μένη ἀκόμα
ποιός ξέρει ὡς πότε ἀμίλητο τό νεκρικό του στόμα...
Κοιμᾶται κι' ὀνειρεύεται... καί τότε θά ξυπνήση
ὅταν στά δάση, στά βουνά, στά πέλαγα βροντήση
τό φοβερό μας κήρυγμα...«χτυπᾶτε πολεμάρχοι!»...»
Μή λησμονῆτε τό σχοινί, παιδιά, τοῦ Πατριάρχη.»...»
(Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου)

Στυλιανός Σ. Παττακός

Ἀφιεροῦται Εὐλαβῶς

Εἰς τὴν σεπτὴν μνήμην τῶν ἡρωικῶν, ἐνδόξων, ἀθανάτων συμπολεμιστῶν μου κατὰ τοὺς ἐπικοὺς ἀγῶνας τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἀπὸ 28ης Ὀκτωβρίου 1940 ἕως καὶ 29ης Αὐγούστου 1949 , ὡς καὶ πάντων τῶν ἡρωικῶς ἀγωνισαμένων ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Πατρίδος Ἡμῶν, Ἰταλῶν Φασιστῶν, Γερμανῶν Ναζιστῶν καὶ Ρωσσοκινήτων Σλαβοκομμουνιστῶν.

*"Δόξα εἰς τοὺς γενναίους καὶ αἰσχύνη
εἰς τοὺς δειλούς"*

Στυλιανὸς Γ. Παττακός

ΠΑΣΧΑΛΙΟΝ ΜΗΝΥΜΑ

Ἐπί ταῖς ἑορταῖς τῆς Ἀναστάσεως Τοῦ Κυρίου, ἡ ἡρωϊκή καί ἐνάρετος ψυχή τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ Ὀδυσσέως ἐξ Οὐρανῶν, ἀγγέλλει μαζί μου καί μαζί μέ ὅλους τούς συνεγκλείστους τήν κατωτέρω εὐχήν:

«Πρός τούς ἁπανταχοῦ ὁμαίμονας ἀδελφούς μας Ἕλληνας, ἐκ μέσης καρδίας, ἐπί τῇ Μεγάλῃ Ἑορτῇ τῆς Λαμπροφόρου Ἀναστάσεως τοῦ Θεανθρώπου, ἐπευχόμεθα, τό Πασχάλιον Φῶς, νά καταυγάζῃ, νά φωτίζῃ καί νά θερμαίνῃ τάς πολυπόνους καρδίας ὅλων, εἰς τήν ἐν πολλοῖς ἀνάλγητον, σκοτεινήν καί ψυχράν ἐποχήν μας.

Μόνη ἐλπίς ἡμῶν, τῶν ὅπου γῆς πολυπαθῶν Ἑλλήνων, πού μᾶς καταφλέγει ἡ ζέουσα καί ζῶσα Πίστις εἰς τά ὅσια καί τά ἱερά μας, ἀλλά συγχρόνως μᾶς κατακαίει "σάν τό πυρωμένο σίδερο" ἡ ἀδικία τῶν ἀδιστάκτων ἰσχυρῶν καί πονηρῶν τοῦ Πλανήτου, ἦτο καί παραμένει, ὁ ἐαρινός-ἑωθινός ὄρθρος μετά τήν ἄναστρον νύκτα, ἡ λύτρωσις μετά τήν θυσίαν, ἡ ἔνδοξος Ἀνάστασις μετά τόν φρικτόν Γολγοθᾶν.

Αὐτή ἡ ἐλπίς, πληροῖ τήν ὕπαρξιν, χαλυβδώνει τήν θέλησιν καί ζωογονεῖ τά φύσει ἀνδρεῖα καί εὐγενῆ αἰσθήματά μας, ὥστε νά μᾶς ἀναδεικνύῃ εἰς ἥρωας πρό τῶν κινδύνων, ἀλλά συγχρόνως καί εἰς ὑποδείγματα μεγαθύμου συγχωρητικότητος πρός ἀλλήλους καί πρός τούς ἄλλους, ἀκόμη καί τούς μισοῦντας ἡμᾶς.

Αὐτήν τήν βεβαίαν ἐλπίδα ἐκφράζομεν, ὅταν, συγκλονιζόμενοι ἅπαντες ἀπό Θεῖον δέος καί ἱεράν συγκίνησιν, ἀνταλλάσσωμεν τόν ἑόρτιον χαιρετισμόν, πού εἰς τό πέρασμα τῶν αἰώνων ὡς Ἔθνος καί ὡς ἐλεύθερα ἄτομα βιώνομεν: ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ - ΑΛΗΘΩΣ ΑΝΕΣΤΗ.-»

Ἀθήναις Πάσχα 1995
Σ.Γ.Π.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Τό εὔδαιμον τό ἐλεύθερον, τό δ' ἐλεύθερον τό εὔψυχον».
(Θουκυδ. Ἱστορία Β', 43) = Θεμέλιον τῆς εὐψυχίας εἶναι ἡ ἐλευθερία καί τῆς ἐλευθερίας ἡ γενναιότης.

Μετά τό τραγικόν τέλος τοῦ Στρατηγοῦ Ὀδυσσέως Μιλτιάδου Ἀγγελῆ, τήν 22αν Μαρτίου 1987, είς τό ὑπ' ἀριθμόν 48 κελλί τῶν Φυλακῶν Κορυδαλλοῦ, κατέγραψα εἰς τό τηρούμενον ἡμερολόγιόν μου τά βασικά στοιχεῖα ἐξ ὅσων ἀφηγοῦμαι εἰς τό ἀνά χεῖρας πόνημά μου.

Αὐτό τό ἔργον πού τολμῶ νά παρουσιάσω, εἶναι τό 2ον, μετά τό ἀπό 21ης Ἀπριλίου 1993 τεθέν εἰς κυκλοφορίαν πρῶτον, ὑπό τόν τίτλον **21η Ἀπριλίου 1967. Διατί; Ποῖοι; Πῶς;**

Ὅταν τό ἔθετον (:ἐννοῶ τό πρῶτον), εἰς κυκλοφορίαν, ἀμφέβαλον πολύ ἄν θά ὑπῆρχεν ἐνδιαφέρον ἀναγνώσεώς του. Ὅμως, ἡ ἀνταπόκρισις τοῦ κοινοῦ ὑπερέβη πᾶσαν προσδοκίαν.

Τά σχόλια τά ὁποῖα λαμβάνω ὑπό πλήθους ἀναγνωστῶν εἶναι τοὐλάχιστον συγκινητικῶς εὐμενῆ, πρᾶγμα πού μοῦ δίδει τό θάρρος νά παρουσιάσω καί τόν ἀνά χεῖρας, 2ον τόμον τῆς σειρᾶς, θεωρήσας ὕψιστον συναδελφικόν καθῆκον μου ν' ἀπαθανατίσω τό τραγικόν περιστατικόν τῆς ἐθελοθυσίας, ἀλλά καί τήν γεμάτην ἀπό τάς ἡρωικάς περιπετείας, τήν λεβεντιάν καί τήν ἀρετήν, πού χωρίς τήν παραμικράν ὑπερβολήν στολίζουν τήν ζωήν τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ. Τοῦτο ἀποτελεῖ καί χρέος πρός τήν ἱστορίαν, διά τήν ὁποίαν οὐδέν γεγονός συνδεόμενον μέ αὐτήν εἶναι ἐπιτρεπτόν νά ἀποσιωπᾶται.

Τοῦ 1ου τόμου τῆς σειρᾶς τῶν συγγραφικῶν μου ἔργων εἶχα ἀρχίσει τήν περιγραφήν, εὑρισκόμενος εἰς τήν Νῆσον Κέαν, ἐκτοπισμένος ἀπό 22 Ὀκτωβρίου 1974.

Τοῦ ἀνά χεῖρας, ἤρχισα νά σημειώνω, ἡμερολογιακῶς, τά γεγονότα πού ἱστορῶ, ἀπό τῆς ἀποφράδος ἐκείνης ἡμέρας (22 Μαρτίου 1987), τῆς δραματικῆς ἐθελοθυσίας τοῦ τιμωμένου ἥρωος.

Δέν ἀποκρύπτω ὅτι μέ συνέχει δέος, φοβούμενος ὅτι δέν θά δυνηθῶ νά παρουσιάσω τήν ἀξίαν καί τό μέγεθος τῆς ἐξαιρετικῆς καί ποικιλομόρφου προσωπικότητος τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ.

Τάς ἀρετάς, τά προτερήματα καί τούς ἀγῶνας του διά τήν ἐλευθερίαν, τήν ἀνεξαρτησίαν καί τό μεγαλεῖον τῆς Πατρίδος μας καί τήν προσφοράν τῆς ζωῆς του εἰς τόν βωμόν τῆς συναδελφικῆς ἀλληλεγγύης, δίδω μέ τό βιβλίον αὐτό ὡς ὑπόδειγμα καί παράδειγμα ἱπποτισμοῦ, ἀλτρουϊσμοῦ καί φιλαλληλίας, εἰς τούς νέους τῆς Πατρίδος μας.

Γνωρίζω ὅτι ἀναλαμβάνω βαρύτατον ἔργον, διότι, τόσον ἡ ἡλικία μου ὅσον καί τά στοιχεῖα πού συνθέτουν τήν ζωήν καί τό ἔργον τοῦ ἀειμνήστου στρατη-

γοῦ Ἀγγελῆ, παρουσιάζουν πολλάς δυσκολίας καί ἀπαιτοῦν συγγραφικάς ἱκανότητας, πού δέν πιστεύω ὅτι διαθέτω ἐπαρκῶς.

Εὐτυχῶς, ἡ τήρησις ἀρκετῶν στοιχείων εἰς τό ἡμερολόγιόν μου, ἀπό τήν εἰς τήν φυλακήν συναναστροφήν μου μετά τοῦ Στρατηγοῦ καί ἡ συμπαράστασις τοῦ ἀνεψιοῦ του Κωνσταντίνου Ἀγγελῆ, καθιστοῦν τό ἔργον μου, κάπως, εὐκολώτερον. Τόν εὐχαριστῶ θερμότατα καί ἀπό τῆς θέσεως αὐτῆς, διά τά στοιχεῖα πού μοῦ προσέφερε.

Εὐχαριστῶ εὐγνωμόνως τήν ἐρίτιμον κυρίαν Τιτίκαν Νικ. Μολυβδᾶ διά τήν πολύτιμον συμβολήν της εἰς τήν διόρθωσιν γραμματικῶν καί τυπογραφικῶν ἁμαρτημάτων,τόσον τοῦ πονήματος τούτου, ὅσον καί τοῦ πρώτου βιβλίου τῆς σειρᾶς.

Θερμότατα εὐχαριστῶ, ἐπίσης, τήν θυγατέρα τῆς ἀνωτέρω, ἐρίτιμον δεσποινίδα Λίναν Νικ. Μολυβδᾶ-Βυζαντινοῦ, διακεκριμένην καί διαπρεπῆ Ἑλληνίδα, εἰς τήν ὁποίαν ὀφείλεται ἡ καλλιτεχνική ἐμφάνισις τοῦ ἐξωφύλλου, τόσον τοῦ ἀνά χεῖρας, ὅσον καί τοῦ προηγουμένου πονήματός μου.

Τάς χιλιάδας τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ πρώτου μου πονήματος, πού μοῦ ἔδωσαν τό κίνητρον νά τολμήσω τήν συνέχισιν τῆς συγγραφῆς τῶν κυριωτέρων ἱστορικῶν γεγονότων τῆς ἐπαναστάσεως μέ τό παρόν, εὐχαριστῶ ἐγκαρδίως.

Κρυφή μέν ἐλπίς εἶναι νά ἔχῃ δεῖ τό φῶς τῆς δημοσιότητος τό παρόν πόνημα, μέχρι τόν Μάρτιον τοῦ 1995 πού, κατά τήν ὑψίστην καί πρωτοφανῆ δικαστικήν καί πολιτικήν ἀδικίαν, συμπληρώνονται τά 20 ἔτη τῆς ποινῆς τοῦ Στρατηγοῦ καί τά ὀκτώ ἔτη ἀπό τῆς θυσίας του εἰς τόν βωμόν τῆς φιλίας.

Βέβαια, τόν ἴδιον δέν θά τόν ξαναχαροῦμε ζωντανόν ἀνάμεσά μας. Θά ζῆ ὅμως εἰς τάς ψυχάς μας τό ἔργον του.

Ἄς προσθέσω ἐκ προοιμίου ὅτι θά δεχθῶ, μέ εὐγνωμοσύνην, τόσον τά εὐμενῆ, ὅσον καί τά δυσμενῆ σχόλια καί κρίσεις, ὅσων θά τιμήσουν καί τοῦτο τό ἔργον μου: **«εἰ τά ἀγαθά ἐδεξάμεθα ἐκ χειρός Κυρίου, τά κακά οὐχ ὑποίσομεν;»** (:Ἰώβ, Β΄ 10): ἐάν ἐδέχθημεν ἀπό τά χέρια τοῦ Θεοῦ τά ἀγαθά, δέν πρέπει νά ὑποφέρωμεν μέ τήν ἰδίαν εὐχαρίστησιν πρός Ἐκεῖνον, ὅσα δυσάρεστα ἐπιτρέπει ἐναντίον μας;

«Ὁ ἐν βίῳ δοκιμασθείς ἐκ πολλῶν ἀδίκων, ὅσιος ἀνακηρύσσεται. Ὁ μετά θάνατον δοκιμαζόμενος ἀναιτίως, ἅγιος ἀνακηρύσσεται.»

(Συναξάριον Ἁγ. Ὄρους)

Ἡ ἱστόρησις τῆς ζωῆς τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ Ὀδυσσέως, ἐλπίζω ὅτι θά πείσῃ τούς ἀναγνώστας ὅτι ἡ θεόπνευστος αὐτή ρῆσις ταιριάζει εἰς τόν σεμνόν καί ἐνάρετον ἥρωά μας, ὅμως, μόνον ὁ Θεός ἀναγνωρίζει τούς ἁγίους Του καί θά ἦτο ὕβρις ἐκ μέρους μου ἐάν ἐτόλμων νά χαρακτηρίσω τόν Στρατηγόν μας ἅγιον.

«Ἠγωνίσθης, γενναῖε Στρατηγέ, εἰς ὅλην σου τήν ζωήν διά τήν δόξαν καί τό μεγαλεῖον τῆς Πατρίδος μας, σεμνός, ταπεινός, γνήσιος Χριστιανός. Ὁ Θεός νά σέ ἀναπαύῃ ἐν Παραδείσω».

Στυλιανός Γ. Παττακός

14 Ἰουνίου 1994

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«... Μακρύς ὁ λάκκος π' ἄνοιξε καί κλεῖ τόν γίγαντά μας...» (Διονύσιος Σολωμός)

«Ἔστιν δίκης ὀφθαλμός ὃς τά πάνθ' ὁρᾷ.»
(«Μενάνδρου» Γνῶμαι Μονόστιχοι, 179)

Ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς Ὀδυσσεύς προεφυλακίσθη εἰς τάς φυλακάς Κορυδαλλοῦ τόν Μάρτιον τοῦ 1975.

Κατεδικάσθη εἰς 20ετῆ κάθειρξιν, μέ τήν κατηγορίαν τῆς συμμετοχῆς του εἰς τήν ἐνέργειαν τῆς «Ω» ὥρας τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 ὑπό τοῦ Εἰδικοῦ Δικαστηρίου Ἀθηνῶν (: Ἀπόφασις 277/1975).

Τό «ἔγκλημα», ὅμως, τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 ἀπηλείφθη ἀφ' ἧς ἐπεκράτησεν, ὡς ἀπεφάνθησαν τόσον τό Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας ὅσον καί ὁ Ἄρειος Πάγος, ἐπανειλημμένως.

Πλέον τούτου, τό «ἔγκλημα» ἐχαρακτηρίσθη στιγμιαῖον, ἤτοι ἀφεώρα τήν ἐνέργειαν τῆς στιγμῆς, ὥρας «Ω» καί ὅσους ἔλαβον μέρος κατ' αὐτήν, τήν «στιγμήν.» (: 0200 τῆς 21/4/1967).

Ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς, ὅμως, ὄχι μόνον δέν ἔλαβε μέρος εἰς τήν ἐνέργειαν τῆς «στιγμῆς» ἐκείνης, ἀλλά καί ἐπληροφορήθη τό γεγονός μετά παρέλευσιν ἕξ ὡρῶν ἀπό τῆς ὥρας «Ω». Ἀντίγραφον ἀπολογίας του παρατίθεται εἰς τό κεφάλαιον ΔΙΚΗ-ΚΑΤΑΔΙΚΗ-ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΣ σελ. 71-79, στίχοι 20-22 τῆς σελ. 77 ἐκ τῆς ὁποίας προκύπτει τοῦτο, σαφῶς..

Ὁ Στρατηγός προσῆλθεν εἰς τήν Ὑπηρεσίαν του τήν 8ην πρωϊνήν, ὅτε καί μόνον ἐπληροφορήθη τά συμβάντα.

Ἀπεδέχθη τό τετελεσμένον γεγονός, ἀκριβῶς ὅπως τό ἀπεδέχθη τό σύνολον τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καί ὁ Ἑλληνικός Λαός, πού τόσον τό ἐπόθει. (: Βλέπε προηγούμενον βιβλίον μου **21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ ΔΙΑΤΙ; ΠΟΙΟΙ; ΠΩΣ;**).

Εἰς ποῖον ἔγκλημα, ἐπομένως, ὑπέπεσεν ὁ Στρατηγός, διά τό ὁποῖον τόν κατεδίκασεν ἐκεῖνο τό προκατεσκευασμένον Δικαστήριον μέ Πρόεδρον τόν «Ἐθνικόν Δικαστήν»;[1] (: Γιάννην Ντεγιάννην) ἀμειφθέντα ὑπό τοῦ ΠΑΣΟΚ δι' ἐπιλογῆς του ὡς Βουλευτοῦ Ἐπικρατείας!

Ἀλλά καί ἄν ἀκόμη δεχθῶμεν ὅτι δικαίως κατεδικάσθη καί πάλιν θά ἔπρεπε νά εἶχεν ἀποφυλακισθῆ ἀπό τοῦ ἔτους 1985, διά τούς λόγους πού θά ἀφηγηθῶ εἰς τό κύριον θέμα.

Ἀκόμη θά ἠδύνατο, ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς, νά εἶχεν ἀποφυλακισθῆ ἀπό τοῦ ἔτους 1981, ἐάν ἐδέχετο νά ὑπογράψη αἴτησιν χάριτος ἤ αἴτησιν διακοπῆς τῆς ποινῆς του, διά λόγους ὑγείας, ὅπως τοῦ προέτεινον κάποιοι ἁρμόδιοι «φιλάνθρωποι» (!).

1. Πόσον οἰκτρῶς καταστρέφεται ἡ σημασία τοῦ ὅρου αὐτοῦ, συγκρινομένου μέ τόν πραγματικόν... τόν Γεώργιον Τερτσέτην καί τόν Πολυζωΐδην!

Ἠρνήθη νά νομιμοποιήση τήν παράνομον καταδίκην του, ὑπογράφων τοιαύτην αἴτησιν.

Ἄς μέ συγχωρήσουν οἱ Νομικοί, ἐάν οἱ συλλογισμοί μου δέν στηρίζωνται εἰς τούς Νόμους πού αὐτοί διδάσκονται καί ἐφαρμόζουν, διότι δέν εἶμαι Νομικός· ὅμως δέν χρειάζεται νά εἶναι κανείς Νομικός διά νά συμπεράνη ὅτι δέν εἶναι ἐγκληματίας κάποιος, Ἀγγελῆς ἐν προκειμένω, ἀφοῦ κατεδικάσθη δι' ἔγκλημα, τό ὁποῖον ἀφ' ἑνός δέν διέπραξε καί ἀφ' ἑτέρου καί κυρίως διότι τό «ἔγκλημα»:

- εἶχεν ἀμνηστευθῆ.
- ἐχαρακτηρίσθη ἔγκλημα, διά Νόμου ἀναδρομικῆς ἰσχύος, τοῦ θηριώδους ἐκείνου Δ΄ Ψηφίσματος τῆς 18 Ἰανουαρίου 1975. (Τοῦτο ἐθέσπισεν ὡς ἔγκλημα τήν ἐνέργειαν πού ἔγινε τήν 21ην Ἀπριλίου 1967, ἤτοι πρό ὀκτώ ἐτῶν, ἄρα ἀναδρομικῶς! Ἐάν ἦτο ἔγκλημα, τότε, θά ὑπῆρχε Νόμος πού νά κατεδίκαζε τήν πρᾶξιν ἐκείνην τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, ὁπότε δέν θά ὑπῆρχεν ἀνάγκη συντάξεως καί ψηφίσεως ἐκείνου τοῦ Δ΄ Ψηφίσματος, ὁμονοούντων... καί τῶν τριακοσίων βουλευτῶν· πρωτοφανές καί μέγα ἱστορικόν γεγονός τῆς πολυχιλιετοῦς Ἱστορίας μας, νά συμφωνήσουν καί οἱ τριακόσιοι!...).

Καί δέν τούς ἤρκεσεν αὐτή ἡ «δικαία» ὁμοψυχία, ἐπροχώρησαν ἀκόμη περισσότερον.

Ἀναγνωρίζοντες τήν «νομιμότητα» τῶν παρανομιῶν των, ἰσχυροποίησαν συνταγματικῶς αὐτάς διά τοῦ ἄρθρου 111 παράγραφος β΄ τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος, ἔχοντος ὡς ἑξῆς: «Συντακτικαί Πράξεις, ἐκδοθεῖσαι ἀπό 24ης Ἰουλίου 1974 μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Ε΄ ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς, ὡς καί ψηφίσματα ταύτης, ἐξακολουθοῦν νά ἰσχύουν καί κατά τάς ἀντιτιθεμένας διατάξεις αὐτῶν, ἐπιτρεπομένης τῆς διά νόμου τροποποιήσεως ἤ καταργήσεως αὐτῶν».

Ἴσως χρειάζεται ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ, πρός πλήρη κατανόησιν τῶν παρανόμων καί ἀντισυνταγματικῶν ἐνεργειῶν, τῆς Βουλῆς καί ἐν συνεχείᾳ τῶν Κυβερνήσεων τῶν ἐτῶν 1974-1975, βάσει τῶν ὁποίων κατεδικάσθη ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς καί ὅλοι ἡμεῖς οἱ... οὑτωσί ἀποκαλούμενοι πρωταίτιοι, Χουντικοί, ἐπάρατοι κ.λπ...

Ἰδού ἡ ἰδική μου, μή εἰδήμονος νομικοῦ, ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου τούτου:

Αἱ Συντακτικαί πράξεις (: ἀνακλήσεως τῆς χορηγηθείσης ἀμνηστίας, τά σχετικά μέ τό θέμα τοῦτο Προεδρικά Διατάγματα, τό Δ Ψήφισμα κ.λ.π.), ἀντίκεινται πρός τάς ἀρχάς καί διατάξεις τοῦ Συντάγματος καί ὡς ἀντισυνταγματικαί πρέπει νά καταργηθοῦν ἤ νά τροποποιηθοῦν διά νόμου. Τοῦτο ἀναγνωρίζουν οἱ ἴδιοι οἱ... νομοθετήσαντες!

Τροποποιουμένων, ἤ καταργουμένων -εὐχερέστατα- διά νόμου, ἀποκαθίσταται τό Δίκαιον καί ἡμεῖς ἀποδιδόμεθα, ἄσπιλοι καί ἀμόλυντοι, ὡς πράγματι εἴμεθα, εἰς τήν ἐλευθέραν κοινωνίαν.

Ἐάν ἐγένετο τοῦτο πρό τοῦ τραγικοῦ διαβήματος τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ, οὗτος θά εὑρίσκετο σήμερον μεταξύ ἡμῶν. Τοῦτο, ὅμως, ἰσχυρίζονται οἱ κρατοῦντες: Ὅτι τό Κόμμα πού θά ἐτόλμα νά διαπράξη (μίαν τοιαύτην) Συνταγματικήν νομιμότητα, θά ἐχρεοῦτο μέ βαρύ τίμημα πολιτικοῦ κόστους!

Τοιαύτη, ὅμως, ἀρετή εὑρίσκεται καί ἐπιδεικνύεται μάλιστα ὑπερηφάνως, ὅταν πρόκειται νά χαρισθοῦν ποιναί εἰς... ἑαυτούς καί ἀλλήλους,... τρομοκράτας, κλέπτας, ὑποκλέπτας, ἀνθυποκλέπτας, δολοφόνους, βιαστάς κ.λπ. ἐγκληματίας.

Μέ τοιαύτας, ὅμως, ἐνεργείας καί τόν Στρατηγόν Ἀγγελῆν Ὀδυσσέα ὡδήγησαν εἰς τήν τραγικήν παραδειγματικήν αὐτοχειρίαν καί κάκιστον ἱστορικόν παράδειγμα, ἀπανθρωπίας, παραδίδουν εἰς τούς μεταγενεστέρους, ἀλλά καί τό πολίτευμα τῆς Δημοκρατίας ἐξευτελίζουν.

Κατηγόρησαν τόν Στρατηγόν Ἀγγελῆν διά τόν τρόπον μέ τόν ὁποῖον ἐτερμάτισε τήν ζωήν του· πολλοί ὅμως τόν ἐθαύμασαν.

Ἐδῶ ἁπλῶς περιγράφω τό περιστατικόν, ὡς ἱστορικόν γεγονός, ἐνθυμούμενος καί τόν Τάκιτον: **«ἡ Ἱστορία οὐδέν ψεῦδος λέγει, δι' οὐδέν τό ἀληθές σιωπᾶ».**

Περιγράφω ἀφηγηματικῶς τήν πρᾶξιν τοῦ τερματισμοῦ τῆς ζωῆς τοῦ Στρατηγοῦ, ὅπως ἀκριβῶς τήν εἶδα, τήν ἤκουσα ἀπό τόν ἴδιον κατά τήν προπαρασκευήν της καί... μόνον τήν ἀλήθειαν λέγω, διότι **«ἡ Ἱστορία ἀκούει ὅ,τι εἶναι ἀληθές, καί δέν ἀποδέχεται τό ψεῦδος»**, ὅπως ἔλεγεν ὁ Κικέρων.

Ἐθεώρησα καθῆκον μου, πατριωτικόν, συναδελφικόν, φιλικόν, ἀνθρώπινον νά διατηρήσω χειροπιαστόν εἰς τήν παγκόσμιον ἀνθρωπιστικήν συνείδησιν αὐτό τό φρικτόν, εἰς τό μέγεθος τοῦ μεγαλείου του, γεγονός, τό ὁποῖον καθιστᾶ ἀθάνατον τόν ἥρωα Ὀδυσσέα Ἀγγελῆν, ἀλλά ἀποκαλύπτει καί τήν ἀσυδοσίαν τῶν ἠθικῶν ὑπευθύνων.

Τό καθῆκον μου τοῦτο τό ὀφείλω εἰς τήν Ἑλλάδα καί εἰς τόν κατά πάντα ἐνάρετον καί ἄξιον τῆς Πατρίδος μας Στρατηγόν Ἀγγελῆν Ὀδυσσέα, διότι καί ἐξαίρετος συνάδελφος ὑπῆρξε καί συνόμηρος εἰς τάς φυλακάς διετέλεσεν ἐπί δεκατρία καί ἥμισυ ἔτη καί φίλος ἀδελφικός ὑπῆρξεν κατά τό μακροχρόνιον αὐτό διάστημα τῆς παρανόμου φυλακίσεώς μας καί ἐξαιρέτως συνειργάσθη κατά τήν περίοδον τῆς διακυβερνήσεως τῆς πατρίδος μας ἐκ τῆς ὑψηλῆς θέσεως, ἥν κατεῖχε.

Καί ἐκτελῶ τό χρέος μου αὐτό, μέ συντριβήν καρδίας καί διακαῆ τήν ἐπιθυμίαν:

- Νά τιμηθῆ ἡ μνήμη τοῦ γενναίου τούτου ἀνδρός.
- Νά γνωστοποιηθοῦν εἰς ἁρμοδίους καί μή αἱ συνθῆκαι ὑπό τάς ὁποίας συνετελέσθη τό ἔγκλημα καί νά καταλογισθοῦν εὐθῦναι, ὅπου ὑπάρχουν.
- Νά ἐνημερωθῆ ἡ δημοσιογραφική οἰκογένεια καί γενικῶς ὅλα τά Μέσα Ἐνημερώσεως, ὑπό ποίας συνθήκας ἔζη ὁ ἀείμνηστος Ἀγγελῆς, ἀλλά καί ἡμεῖς οἱ ἔγκλειστοι Ἀξιωματικοί, ὥστε νά μή γράφουν τάς φαντασιώσεις των, ἀλλά μᾶλλον τό ἀληθές.
- Νά προβληματισθοῦν οἱ Κρατοῦντες καί οἱ ὑπεύθυνοι, γενικῶς, αὐτῆς τῆς εἰς βάρος μας παρανομίας διά τά ὅσα συμβαίνουν εἰς τόν χῶρον μας ἐπί εἴκοσιν ἤδη ἔτη.

Ἔγραφον, ἀπό 22 Μαρτίου 1987, εἰς τό ὑπ' ἀριθμόν 68 κελλί μου, τῶν φυλακῶν Κορυδαλλοῦ καί συνεχίζω μέχρι σήμερον.

Γνωρίζω ὅτι, **ἡ γενναιότης, προκαλεῖ τήν μῆνιν τῶν δειλῶν, ἡ εἰλικρίνεια φοβίζει τούς συμφεροντολόγους, ἡ μεγαλοφροσύνη ἐνοχλεῖ τούς μικροψύ-**

χους, ή άλήθεια τραυματίζει τούς άδικοπραγοῦντας. Μοῦ εἶναι άδιάφορον. Πιστεύω ὅτι ό Θεός θά συνεχίση νά μέ προστατεύη άπό τούς «δημοκρατόσχημους»... δικτάτορας, ώς μέχρι τοῦδε...

Θεωρῶ ήθικήν μου ύποχρέωσιν ἔναντι τῶν συναδέλφων μου Ἀξιωματικῶν, έ.ά. καί έ.έ., χρέος μου ἔναντι τοῦ έαυτοῦ μου καί καθῆκον μου ἔναντι τῆς Ἱστορίας νά παρουσιάσω τόν Στρατηγόν Ἀγγελῆν Ὀδυσσέα.

Μέ τήν παρουσίασίν του άπελευθερώνεται ή συνείδησίς μου άπό οίαδήποτε δεσμά, καθ' ὅσον ἔτσι δίδεται ή εὐκαιρία είς τόν άναγνώστην νά μάθη τήν άλήθειαν καί νά τολμήση καί αὐτός, είς κρισίμους στιγμάς, ὅ,τι πρέπει, άδιαφορῶν διά δεινά, ἔστω καί ἄν αὐτά θά εἶναι ἴσα ἤ καί χειρότερα άπό αὐτά πού ύποφέρομεν ήμεῖς έπί εἴκοσιν, ἤδη, ἔτη.

Ἀθήναις 29η Μαΐου 1994
Σ.Γ.Π.

«ΤΟ ΘΛΙΒΕΡΟ ΜΑΝΤΑΤΟ»

«Διό ἀναπολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε, πᾶς ὁ κρίνων ἐν ᾧ γάρ κρίνεις τόν ἕτερον, σεαυτόν κατακρίνεις· τά γάρ αὐτά πράσσεις ὁ κρίνων.» (Ρωμ. Β΄, 1) (Σύ δέ, ὦ ἄνθρωπε, πού γίνεσαι κριτής τῶν ἄλλων, δέν θά εὕρης εὐπρόσδεκτον ἀπολογίαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Κατακρίνων τόν ἄλλον, σωρεύεις καταδίκην εἰς ἑαυτόν, διότι καί σύ, τά ἴδια πράττεις μέ ἐκεῖνον πού κατακρίνεις.)

Φυλακαί Κορυδαλλοῦ σήμερον, Κυριακή 22 Μαρτίου 1987 καί περί ὥραν 9ην πρωινήν, ἐδιάβαζα ἕνα ἔργον τοῦ Πρίγκιπος Μιχαήλ τῆς Ἑλλάδος[1], εἰς τό ὑπ' ἀριθμόν 68 κελλί μου:

Αἰφνιδίως «ἐκτύπησε τήν πόρτα μου» καί, πρίν προλάβω νά ἀπαντήσω, εἰσέβαλε, κυριολεκτικῶς, ἀλαφιασμένος ὁ συνέγκλειστος Στρατηγός Ζωϊτάκης Γεώργιος. Ἡ ἔκφρασίς του καί μόνον ἦτο ἀρκετή νά καταλάβω ὅτι κάτι τό φρικτόν εἶχε νά μοῦ ἀναγγείλη. Καί πράγματι, χωρίς περιστροφάς, μοῦ εἶπε: «Στέλιο, τρέξε· ἔλα νά δῆς τί συμβαίνει μέ τόν Ὀδυσσέα· κάθεται στήν τουαλέττα του, ἀκίνητος, μέ τό καζανάκι νά τρέχη ἀπό ὥρα καί τά νερά ἔχουν πλημμυρίσει τό κελλί του...»

Δέν ἐχρειάσθη οὔτε στιγμή, διά νά ἀντιληφθῶ τό τί εἶχε συμβῆ. Εἶχον προηγηθῆ τόσα καί τόσα, τά ὁποῖα θά ἀφηγηθῶ εἰς τήν συνέχειαν, τά ὁποῖα ἐγνώριζα καί ζοῦσα ἀπό κοντά, ὥστε νά μέ προδιέθετον δικαίως διά τό ξαφνικόν θλιβερόν ἄκουσμα.

Ἐσηκώθην ἀμέσως καί ἔτρεξα πρός τό κελλί τοῦ Ἀγγελῆ, φωνάζων: «Δεσμοφύλακες, Νοσοκόμοι, Γιατρέ...», ἐνῶ ὁ Στρατηγός Ζωϊτάκης ἤρχετο πίσω μου, σιγά-σιγά... κάτι εἶχεν ὑποψιασθῆ.

Εἰς χρόνον δευτερολέπτων ἔφθασα εἰς τό κελλί τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ καί εἶδον: Τί εἶδον;... «Ἰδού ὁ ἄνθρωπος!».

Ἀπό τήν ἡμιανοικτήν πόρταν τοῦ κελλιοῦ του ἐφαίνετο ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς πεσμένος εἰς τήν Τουρκικοῦ τύπου ἰσόπεδον λεκάνην τῆς τουαλέττας του, μέ τεντωμένα τά σκέλη καί κρεμασμένος, μέ τό καλώδιον τῆς ἠλεκτρικῆς θερμάστρας του γύρω ἀπό τόν λαιμόν του· ἕνας σωστός βρόχος!

Τά γαλάζια, γεμάτα εἰλικρίνεια καί παιδική ἁγνότητα, μάτια του ἦσαν ἀνοικτά καί ἔμοιαζαν νά κοιτάζουν πρός τό ἄπειρον, πρός τόν Ἄπειρον καί Ἀκατάληπτον Θεόν, διά Τόν Ὁποῖον τόσον συχνά ὡμίλει καί ἀπηύθυνε τάς προσευχάς του, διά τήν Πατρίδα μας, τό Ἔθνος μας καί τήν φυλήν μας.

1. *Πρόκειται περί τοῦ υἱοῦ τοῦ πρίγκηπος Χριστοφόρου, τοῦ νεωτέρου υἱοῦ τοῦ Γεωργίου τοῦ Α΄ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων 1863-1913. Ὁ Πρίγκηψ Μιχαήλ τιμᾶ τήν Πατρίδα μας μέ τήν ἀρίστην καί παγκοσμίως ἀνεγνωρισμένην συγγραφικήν του δραστηριότητα, Ἑλληνολατρείαν, σεμνότητα καί βεβαίως μέ τήν ἐν γένει ἐλλογιμότητα καί εὐγένειάν του.*

Θεέ μου! Τί άποτρόπαιον θέαμα, νά βλέπης τό κορμί τοῦ ἀνθρώπου, καί τίνος ἀνθρώπου (!), χωρίς τήν ψυχήν του. Τρομερόν! Φρικτόν! Νά μή τό βλέπης οὔτε καί εἰς τόν πλέον βάρβαρον ἐχθρόν σου. Ψυχικῶς συνεκλονίσθην... ηὗρα τήν δύναμιν νά προτείνω εἰς τόν Στρατηγόν Ζωϊτάκην: «... φέρτε γρήγορα μαχαίρι νά κόψουμε τό καλώδιο...». Τό κελλί τοῦ Στρατηγοῦ Ζωϊτάκη εἶναι παράπλευρον τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ. Τό μαχαίρι, βέβαια, εἶναι φονικόν ὄργανον, ὅπως καί τό πειρούνι, καί ὡς τοιοῦτον ἀπαγορεύεται νά τό ἔχουν οἱ φυλακισμένοι καί μάλιστα οἱ τρομεροί «ἐγκληματίαι» ὡς ἡμεῖς, ἀλλά...

Δέν ἐχρειάσθη νά ἔρθη τό «ἀπηγορευμένον» μαχαίρι, διότι ἐν τῷ μεταξύ ἔφθασαν δύο φύλακες (ὁ εἷς νοσοκόμος[1]), οἱ ὁποῖοι μαζί μου ἐξεκρέμασαν τό σῶμα καί τό ἐναπέθεσαν ἐπί τῆς κλίνης τοῦ Στρατηγοῦ, ὑπτίως.

Τόν βρόχον ἀπό τόν λαιμόν του ἔλυσα μέ τά τρέμοντα ἐκ δέους, σεβασμοῦ καί συγκινήσεως χέρια μου!

Καί οἱ τρεῖς μαζί, μέ τόν Στρατηγόν Ζωϊτάκην παρακολουθοῦντα περίλυπον, ἐκάμαμεν τό πᾶν, ἐλπίζοντες, ἔστω καί ἀμυδρῶς, ὅτι θά ἐπανεφέρετο εἰς τήν ζωήν: μαλάξεις εἰς τόν καρδιακόν χῶρον, πιέσεις ἐπί τοῦ στήθους καί τῶν πλευρῶν, ἀσκήσεις χειρῶν καί σκελῶν, τό φιλί τῆς ζωῆς καί, τέλος πάντων... ὅ,τι ἠδυνάμεθα ἐξ ὅσων ἀπό ἐμπειρίαν ἐγνωρίζαμεν, ἐκ τῶν προβλεπομένων ὡς πρώτων βοηθειῶν.

Εἰς κάποιαν στιγμήν, τά χείλη τοῦ Στρατηγοῦ ἐκινήθησαν ὡς ἐάν ἐχαμογέλα, ἤ ἐμειδία! Μειδίαμα χαρᾶς, ἄραγε; Πρός τί; Ὡς ἐκ τοῦ ὅτι θά ἐπανήρχετο εἰς τήν ζωήν; Μά ἄν τήν ἤθελε, δέν θά τήν ἄφηνε. Μήπως ἦτο χαμόγελον εἰρωνείας;

Τό μόνον πού δέν ἦτο τοῦ χαρακτῆρος του, ἦτο ἡ εἰρωνεία. Πρός τί λοιπόν τό... χαμόγελον; Θά περιμένωμεν νά μᾶς τό ἐξηγήση ὁ ἴδιος ὅταν θά συναντηθῶμεν εἰς τήν ἄλλην ζωήν, ὡς πιστεύομεν, οἱ Χριστιανοί, ἄν... εἴμεθα:

«... Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν. Καί ζωήν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.»

Ἡ ἐντύπωσις, ἀπό τό χαμόγελον, ὅτι θά ἠμποροῦσε νά ἐπανέλθη εἰς τήν ζωήν ὁ Στρατηγός, μοῦ ἔδωσε μεγάλην χαράν. Συγκεκινημένος ἀπό αὐτήν τήν προσδοκίαν ἐφώναξα:

«... Ζῆς, Στρατηγέ!... κ. Ἀρχηγέ, σήκω μόνος σου. Μπορεῖς· ἔλα κοντά μας ξανά. Ἔλα στή ζωή. Ἡ ζωή εἶναι δοσμένη ἀπό τόν Θεόν καί μόνον Αὐτός δικαιοῦται νά τήν διακόπτη. Διατί ἠθελήσατε νά τήν σκοτώσετε σεῖς;... Εἶναι ὡραῖον νά βλέπης τό φῶς!... Εἶναι ἁμαρτία νά σκοτώνης τόν οἱονδήποτε καί βέβαια ὅταν σκοτώνης τόν ἑαυτόν σου, τό σῶμα σου, πού εἶναι ναός τοῦ Θεοῦ... τοῦτο εἶναι ἀσυγχώρητος ἁμαρτία».

Ὁ Στρατηγός, ὅμως, δέν ἀπήντησε· τό πρόσωπόν του ἦτο ἤρεμον· τά μάτια του λίγο ἀνοικτά, σάν νά ἐκύτταζαν πρός τό ἄπειρον. Εἰς τό Ἄπειρον, μέ τό ὁποῖον ἤθελεν ἡ ἐνάρετη καί εὐγενική καί γενναία ψυχή του νά ἑνωθῆ. Μετέβαινεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τήν ζωήν, εἰς τόν κόσμον τῶν Πνευμάτων εἰς τόν Οὐρανόν. Τό διατί μέ τόν τρόπον αὐτόν, τόν πρόωρον, τόν ἐθελοντικόν, τόν

1. Τά ὀνόματά τους τά καταχωρῶ τιμητικῶς διότι συμπεριεφέρθησαν εὐγενῶς, ἀνθρωπίνως ἄψογα, ὡς καλοί Σαμαρεῖται θά ἔλεγα: Ὁ δεσμοφύλαξ, Παπανδρέου Ἀνδρέας (: Τί σύμπτωσις!). Ὁ Νοσοκόμος, Κερκύρας Σπυρίδων. Προφανῶς ἐκ Κερκύρας.

βίαιον, τόν ήρωικόν, έξαναγκασθείς, θά δώσω είς τήν συνέχειαν μίαν έξήγησιν, τήν ίδικήν μου πεποίθησιν, στηριζομένην είς ώρισμένας συζητήσεις πού εἶχα μαζί του.

Τώρα, ό Στρατηγός ήρνεῖτο νά έπανέλθη είς τήν ζωήν, παρ' ὅλας τάς άνθρωπίνως δυνατάς προσπαθείας μας καί τάς παρακλήσεις μου μέσα στό έστερημένον τῆς έλευθερίας καί ίκανοτήτων μας περιβάλλον τῆς φυλακῆς.

Έταξίδευε πρός τά... Ἄνω «... ἔνθα ούκ ἔστι πόνος, ού λύπη, ού στεναγμός, άλλά ζωή άτελεύτητος».

Έπήγαινεν έκεῖ, είς τόν κόσμον τῆς αίωνιότητος, είς τήν κοιλάδα τοῦ Ίωσαφάτ[1] ὅπου θά μᾶς περιμένη. Θά περιμένη τόν Δίκαιον Κριτήν, «Τόν γλυκύν Ίησοῦν, τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ» νά τόν κρίνη· ὅπως καί ὅλους ἡμᾶς, ὅλα τά ἔθνη. Καί θά χωρίση τά πρόβατα άπό τά έρίφια, τούς δικαίους άπό τούς άδίκους. Καί τούς μέν δικαίους θά τάξη είς τό Δεξιόν Αύτοῦ έν Παραδείσῳ, τούς δέ άδίκους είς τό άριστερόν.

Τόν Στρατηγόν Άγγελῆν Όδυσσέα θά τόν τάξη, ώς άκραδάντως πιστεύω, μετά τῶν δικαίων, έν Παραδείσῳ, είς τό Δεξιόν του, μετά τῶν άγαθῶν προβάτων. Διότι ἦτο πάντοτε, είς ὅλην του τήν ζωήν, τήν τόσον περιπετειώδη καί ήρωικήν, **δίκαιος,** ἦτο ό ΔΙΚΑΙΟΣ!

Ὅμως, ό Στρατηγός Άγγελῆς Όδυσσεύς δέν άπήντησεν είς τάς θερμάς ίκετευτικάς προσκλήσεις· άπλῶς έχαμογέλασε φιλικῶς· ἴσως ἤθελε νά μᾶς δείξη ὅτι δέν ύπέφερε, δέν έπόνεσεν άπό τό σφίξιμο τοῦ βρόχου γύρω άπό τόν λαιμόν του, ὅτι φεύγει μέ τήν συνείδησιν ἥσυχον διότι έξεπλήρωσε τό καθῆκον του... καί θά τό έξηγήσω, ὅπως ύπεσχέθην παραπάνω.

Ἴσως, μέ τό χαμόγελόν του έκεῖνο, νά ἤθελε νά μᾶς εύχαριστήση διά τό τόσον ἔντονον καί ζωηρόν, ἔμπρακτον ένδιαφέρον μας νά τόν έπαναφέρωμεν είς τήν ζωήν· ἴσως καί τό άντίθετον· νά ἤθελε νά μᾶς άποτρέψη άπό τοῦ νά προσπαθῶμεν... Ἴσως νά έννοοῦσε τό «ἄφες αύτοῖς», διότι ό ἥρως Άγγελῆς δέν έκράτει κακίαν δι' ούδένα, οὔτε καί δι' έκείνους οί όποῖοι, διά τῶν παρανομιῶν των, τόν ώδήγησαν είς τό κάτεργον καί έν συνεχείᾳ είς τοῦτο τό ἔσχατον διάβημά του.

Ό Στρατηγός μας δέν άπήντα, ἦτο ἤρεμος, γλυκύς φυσιογνωμικῶς, ώς νά ἔζη είς πελάγη εύτυχίας...

«Ὤ!... νἆταν τέτοια κ' ἡ φυγή μου, ψυχή μου!...»

Ἴσως καί ἄλλας σκέψεις τῆς τελευταίας του έπιθυμίας νά ἤθελε νά έκφράση έκείνην τήν χαρμόσυνον στιγμιαίαν σκηνήν, τάς όποίας άφήνω είς τόν άναγνώστην νά έξαγάγη συμπερασματικῶς άπό τάς άκολούθους ίστορουμένας λεπτομερείας. **«Καί νά μή λησμονοῦν, οί κυβερνῶντες, ὅτι ἡ κατάφωρος άδικία πού διέπραξαν είς βάρος του, προεκάλεσε τήν άγανάκτησιν καί ἡ άγανάκτησις, ώς γνωρίζομεν, συνεπιφέρει τήν άπόγνωσιν, ἡ δέ άπόγνωσις καί μετριοπαθής σύμβουλος ούδέποτε εἶναι, καί όδηγεῖ συχνά είς τά άπροσδόκητα...»** (Χρῆστος Α. Σαρτζετάκης, εἶπεν).

1. *Άναφέρεται είς τήν μετάφρασιν τοῦ Παν. Ν. Τρεμπέλα, έπί τοῦ Κεφαλαίου ΙΔ΄, 20 τοῦ βιβλίου «ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ»: «... είς τήν άλληγορικήν κοιλάδα τοῦ Ίωσαφάτ, ὅπου συμβολικῶς γίνεται ἡ κρίσις τῶν έθνῶν...».*

ΑΓΩΝ ΑΓΟΝΟΣ

«Ἔσβεσε καί τό σκοτάδι, δέν ἐφαίνετο ἕνα ἀστέρι,
τόση ἀντάρα ἐπλημμυροῦσε τό κατάμαυρον ἀέρι.»

(Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου. Στιχούργημα 1, VII)

Αἱ προσπάθειαί μας είς τό κελλί 48, τοῦ δράματος, συνεχίζοντο, ὥσπου ἔφθασαν ἐκ τοῦ Νοσοκομείου τῶν φυλακῶν δύο νοσοκόμοι τραυματιοφορεῖς.

Οἱ νοσοκόμοι ἐκεῖνοι ἐτοποθέτησαν τόν Στρατηγόν μας εἰς τό φορεῖον καί γρήγορα-γρήγορα, ὅλοι μαζί, τόν μετεφέραμεν ἀπό τό κελλί εἰς τό Ἰατρεῖον τῆς Πτέρυγός μας.[1]

Εἰς τό Ἰατρεῖον ἔφθασαν, σχεδόν ταὐτοχρόνως μέ ἡμᾶς καί τόν Στρατηγόν μας, ὁ Ἰατρός τῶν Φυλακῶν Γεώργιος Μασώτας καί ἐπίσης μετ' ὀλίγον ἡ Προϊσταμένη Νοσοκόμος Ἑλένη Ῥάπτη, μία εὐγενεστάτη, φίλεργος καί εὐσυνείδητος Ὑπάλληλος.

Ὁ ἀγών ἐπαναφορᾶς τοῦ Στρατηγοῦ εἰς τήν ζωήν συνεχίσθη ὑπό τήν ἐπίβλεψιν τοῦ Ἰατροῦ. Ἡ ἔμπειρος Προϊσταμένη Νοσοκόμος καί ὅλοι οἱ προαναφερθέντες κατέβαλον ὅλας τάς δυνάμεις των. Ὁ Στρατηγός εἶχε τοποθετηθῆ ἐπί χειρουργικῆς κλίνης, τοῦ ἐτέθη «μάσκα» ὀξυγόνου εἰς τό πρόσωπον καί... Ὅμως! Ὁ ἀγών ἀπέβη ἄγονος (:μάταιος).

Εἰς κάποιαν στιγμήν τά χείλη τοῦ Στρατηγοῦ ἔδειξαν καί πάλιν νέον χαμόγελον. Νέα δέσμη αἰσιοδοξίας καί πρόσκαιρης εὐτυχίας μᾶς ἐπλημμύρισεν ἡ ἐκ τῶν χειλέων του ἐκφραζομένη βουβᾶ ἐλπίς. Μέ συγκρατημένην χαράν, συγκίνησιν καί προσδοκίαν ἔντονον, ἐφώναξα: Ζῆ! Ὁ Στρατηγός ζῆ!

Εἰς τόν χῶρον αὐτόν τῶν καταβαλλομένων ἀγόνων προσπαθειῶν εἶχον φθάσει πρό ὀλίγων λεπτῶν καί οἱ: Παπαδόπουλος Γεώργιος, Μακαρέζος Νικόλαος, Καραμπέρης Στέφανος κ.ἄ. Ἔκαναν τόν συνηθισμένον περίπατόν των εἰς τό προαύλιον, ἀμέριμνοι, καί πληροφορηθέντες τό τραγικόν, ἀναπάντεχον συμβάν, ἔτρεξαν ἀμέσως. Μέ ἤκουσαν νά λέγω «ὁ Στρατηγός ζῆ» καί ὅλοι μαζῆ προσεπαθήσαμεν νά φωνάξωμεν, σιωπῶντες, ὅμως, ἀπό ἀπελπιστικόν πνιγμόν τῆς φωνῆς μας. Φυσικόν ἦτο νά διέλθωμεν μέ ἀσυνήθη ὀδύνην τήν σκληροτάτην αὐτήν δοκιμασίαν τοῦ ἀγαπημένου μας Ὀδυσσέως Ἀγγελῆ.

Τό **χαμόγελον** δέν ἦτο παρά οἱ τελευταῖοι σπασμοί τῆς σαρκός, προκληθέντες προφανῶς ἀπό τό ὀξυγόνον καί τάς ἄλλας ἀσκήσεις πρώτων βοηθειῶν πού τοῦ ἐγένοντο.

1. Ἀπόστασις Κελλίου-Ἰατρείου περίπου ἑκατόν βήματα, ἐκ τῶν ὁποίων εἰκοσιέξ εἶναι βαθμίδες τῆς σκάλας πού ὁδηγεῖ ἐκ τοῦ ὀρόφου εἰς τό ἰσόγειον. Τό Ἰατρεῖον εἶναι δίπλα ἀπό τήν Ἐκκλησίαν τῶν Φυλακῶν, ἀφιερωμένην εἰς τάς ἱεράς ἁλύσεις τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου. Εὐφυής, περίεργος καί ἀξιοπρόσεκτος ὀνοματοθεσία τοῦ Ἱ. Ναοῦ. Ἡ πτέρυξ μας φέρει τό ὄνομα τοῦ μεγάλου Ἐθνικοῦ Εὐεργέτου Ἀνδρ. Συγγροῦ.

Δέν ἦτο χαμόγελον χαρᾶς, οὔτε λύπης, οὔτε εἰρωνείας, οὔτε σαρκασμοῦ, οὔτε κακίας. Δέν ἦτο τοῦ ἐναρέτου χαρακτῆρος τοῦ Στρατηγοῦ μας ἕνα τοιαύτης ποιότητος χαρακτηριστικόν γνώρισμα. Ἦτο ὅ,τι ἦτο καί ἡ προσευχή τοῦ Πρωτομάρτυρος Στεφάνου ἀποθνήσκοντος ἐκ λιθοβολισμοῦ:

«... καί ἐλιθοβόλουν τόν Στέφανον, ἐπικαλούμενον καί λέγοντα˙ Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τό πνεῦμα μου˙ θείς δέ τά γόνατα ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ˙ Κύριε, μή στήσης αὐτοῖς τήν ἁμαρτίαν ταύτην˙ καί τοῦτο εἰπών ἐκοιμήθη...»

(Αἱ Πράξεις ζ', 59-60)

Τοῦτο εἶπε καί ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς, ἀναχωρῶν, ἀποθνήσκων ὄχι διά λιθοβολισμοῦ, ὅπως ἐκεῖνος˙ ἀλλά δι' ἄλλου τρόπου, βαρυτέρου ἐκείνου: Δι' ἐγκλεισμοῦ του εἰς τάς φυλακάς, **παρανόμως,** καί εἰς αὐτάς ἐπί δεκατρία καί ἥμισυ ἔτη λοιδορουμένου, αὐτοῦ καί ἡμῶν τῶν προσφιλῶν του συνεγκλείστων, ἤ συνομήρων, ὅπως τοῦ ἤρεσε νά μᾶς ἀποκαλῇ˙ ὁ Σωκράτης ἀπέθανε, μέ τό κώνειον, χαμογελῶν. Ἡ νεάνις Ἰφιγένεια, ἐν τῇ ἀκουσίᾳ θυσίᾳ της, εἶχεν ἕνα χαμόγελον παρθενικόν. Ὁ ἥρως μας, Στρατηγός, μᾶς ἀπεχαιρέτα μέ ἕνα **χαμόγελον γλυκύτατον, ἀποχαιρετισμοῦ πρός ὅλους ἡμᾶς, τούς οἰκείους του, τούς φίλους του, ἀλλά ἀκόμη καί τούς ὑπευθύνους τοῦ τραγικοῦ τέλους του˙ «ἄφες αὐτοῖς, ἔστω καί ἄν οἴδασι τί ἐποίησαν».**[1] Ἡμεῖς οἱ ἐπιζῶντες φίλοι του τόν ἀποχαιρετίζομεν, ἀποχωριζόμενοι, μέ βαθεῖαν θλῖψιν ἀλλά καί μέ τήν συνείδησιν γαληνιαίαν, διότι ἐπράξαμεν τό πᾶν διά νά ἀποτρέψωμεν τήν θυσίαν του. Ὅσοι τυχόν πιστεύουν, ὑποπτεύονται ἤ καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἀμφιβάλλουν περί τούτου, διότι ἠκούσθησαν καί τοιαῦται ἀνηθικότητες ἐξ ἀνηθίκων χειλέων˙ κρίνουν ἐξ ἰδίων... ἡμᾶς. Αἱ ἑπόμεναι σελίδες θά πείσουν, πιστεύω.

Ἐάν δέν πιστέψουν, εἶναι μειωμένης συνειδήσεως καί στεροῦνται χριστιανικῆς ἀρετῆς.

Ὅταν ὁ Ἰατρός ἀντελήφθη ὅτι αἱ προσπάθειαι ἀπέβαινον ἄκαρποι, διέταξε τήν μεταφοράν τοῦ Στρατηγοῦ εἰς τό Γενικόν Κρατικόν Νοσοκομεῖον Πειραιῶς, διά νεκροψίαν κ.λπ.

Εἶχε φθάσει τό ἀσθενοφόρον ὄχημα, «166», καί οἱ Νοσοκόμοι του ἐτοποθέτησαν τόν Στρατηγόν ἐπί τοῦ πρός τοῦτο φορείου καί ἐν συνεχείᾳ διά τοῦ ὀχήματος αὐτοῦ ὡδηγήθη εἰς τό ὡς ἀνωτέρω ἀναφέρεται Νοσοκομεῖον (Γ.Κ.Ν. Πειραιῶς).

Δέν ἐδώσαμεν εἰς τόν Στρατηγόν τόν **«τελευταῖον ἀσπασμόν»**˙ ἠλπίζαμεν, ἀκόμη, ὅτι θά ἔζη, ὅτι θά ἐπανήρχετο κοντά μας **ἔτι ζῶν;** Μᾶλλον ἀμηχανία ἐκ βαθυτάτης θλίψεως μᾶς διετήρει τήν ἐλπίδα.

Παρηκολουθήσαμεν αὐτήν τήν, Ἀττικῆς μορφῆς τραγωδίαν, ἀναχώρησιν τοῦ Στρατηγοῦ μας, ἀποσβολωμένοι, ἄλαλοι, κυριολεκτικῶς ἀπολιθωμένοι, **στῆλαι ἅλατος!** Ἀξιολύπητα ἐρείπια.

Ἐβλέπαμεν ἐκεῖνον, τόν πάντοτε ὄρθιον, τόν γενναῖον Στρατηγόν, νά μᾶς ἀποχαιρετᾶ σιωπηλός ἀπό τοῦ φορείου πού μετεφέρετο.

1. *Εἷς ἐκ τῶν ὑπευθύνων τῆς μοιραίας πράξεως τοῦ Στρατηγοῦ, ἀπήντησεν εἰς ἐρώτησιν δημοσιογράφου: «Δέν ἐπέτρεψα τήν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς των, διότι ἐπροτίμησα νά βασανίζωνται στή φυλακή ὅσο θά ζοῦν, οἱ ἄθλιες ὑπάρξεις τους.» «Ὡς ὡραῖος ὁ ἄνθρωπος!, Ὁ Καραμανλῆς».*

Ἦτο αἰφνιδιασμός συνταρακτικός· δέν ἠθέλαμεν νά πιστέψωμεν αὐτό πού τά μάτια μας, ἄν καί θολωμένα, ἔβλεπαν ὁλοκάθαρα. Λυπηρόν γεγονός, σκηνικῶς ἀποτρόπαιον, πού μόνον εἰς ἕνα φρικιαστικόν ὄνειρον εἶναι δυνατόν νά φανερωθῆ ἡ πλοκή του.

Προσωπικῶς δέν ἔπρεπε νά αἰφνιδιασθῶ· θά ἐξηγηθῶ εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ὅμως, ὁ χρόνος, ὁ τρόπος καί ὁ τόπος, δέν μέ ἐβοήθησαν νά ἀπαλλαγῶ ἀπό τήν ταραχήν, αἰφνιδιασθείς καί ἐγώ μαζί μέ τούς ἄλλους.

Ὅλοι οἱ δεσμοφύλακες, οἱ νοσοκόμοι, ὁ Ἰατρός κ.λπ. πού ἔλαβον μέρος εἰς τάς προσπαθείας διά τήν ἐπαναφοράν τοῦ Στρατηγοῦ εἰς τήν ζωήν, ἵσταντο πλέον θλιμμένοι, σιωπηλοί καί ἀμήχανοι ἐνώπιον τοῦ ἀπερχομένου Στρατηγοῦ.

Ὅλοι ἔπραξαν τό πᾶν, ὡς ὁ Καλός Σαμαρείτης, τῆς γνωστῆς παραβολῆς καί ὅλοι μας ἠλπίζαμεν, ἀκόμη καί αὐτήν τήν τελευταίαν στιγμήν, ὅτι θά ἐπανήρχετο εἰς τήν ζωήν. «... **Τά ἀδύνατα παρά τοῖς ἀνθρώποις, δυνατά παρά τῷ Θεῷ ἐστί...»**.

Μετά τήν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Στρατηγοῦ μας, ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἔλαβε τήν ἄγουσαν πρός τό κελλί του, σκεπτόμενος καί συλλογιζόμενος· πῶς δύναται καθένας νά περιγράψῃ τά συναισθήματα τῶν ἄλλων,εἰς τοιαύτας περιπτώσεις, ὅταν δέν ἠμπορεῖ νά περιγράψη τά ἰδικά του;

Ὁ ἀναγνώστης ἄς ἀναπτύξῃ μέ τήν ἰδικήν του φαντασίαν τά ἰδικά του συναισθήματα, μεταφερόμενος νοερῶς εἰς τήν ψυχολογικήν μας κατάστασιν κατά τήν ἀπερίγραπτον αὐτήν στιγμήν.

Μετέβην εἰς τό κελλί μου, ὅπως ἔκαμαν καί οἱ ἄλλοι συνέγκλειστοι. Ἦτο, ἤδη, ὥρα διανομῆς συσσιτίου. Ποῖος εἶχεν ὄρεξιν διά φαγητόν; Σαρακοστή ἦτο. Διπλοῦς λοιπόν ὁ λόγος διά τριήμερον νηστείαν.

Ἐκάθισα πλάϊ στό τραπεζάκι μου, ἀκούμπησα τό πρόσωπόν μου ἀνάμεσα ἀπό τάς παλάμας τῶν «χειρῶν» μου μέ τούς ἀγκῶνας ἀκουμπῶντας εἰς τό τραπέζι καί ἀνεπόλουν. Ἡ σκέψις μου ἐπλανᾶτο παντοῦ καί πουθενά, ὅμως, κοντά εἰς τόν ἀπελθόντα.

Κατάκοπος σωματικῶς καί ψυχικῶς, ἔπεσα εἰς τό κρεβάτι μου προχείρως, χωρίς πρόγραμμα, ἀναμένων ἀκόμη τό θαῦμα, πού ὁ ψυχικός, συναισθηματικός μου δεσμός ἐνίσχυεν ὡς ἄσβεστον ἐλπίδα.

Δυστυχῶς ὅμως αἱ ἐλπίδες διά τό «θαῦμα» δέν ἀπέδωσαν τό ἀναμενόμενον. Τό μήνυμα δέν ἤργησε νά φθάσῃ σκληρόν καί ἀδυσώπητον, συνταρακτικόν, ὁριστικόν, ἀμετάκλητον.

Ὁ Στρατηγός Ζωϊτάκης ἦλθεν εἰς τό κελλί μου καί κατασυγκινημένος, μοῦ εἶπεν ὅτι οἱ Ἰατροί τοῦ Γενικοῦ Νοσοκομείου Πειραιῶς ἐξέδωσαν τήν «ἐτυμηγορίαν» των:

«Ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς Ὀδυσσεύς εἶναι νεκρός!»

Ἡ συναισθηματική μου φόρτισις εἰς τό ἄκουσμα αὐτό μέ κατέστησεν ἕνα «κοινόν συναισθηματίαν», ἕνα «λαϊκόν» συνάνθρωπον, ἕνα ἄγγελον θεϊκῆς εἰρηνικῆς αἰωνιότητος, ἕνα εὔπλαστον, ἀδόκιμον πνεῦμα, μέ μοναδικόν προσόν τήν θείαν ἐντολήν πού ἐγκλείεται εἰς τήν μεγαλειώδη λέξιν, ΑΓΑΠΗ. Κι' ἐνδομύχως ἀνεφώνησα τήν μεγάλην ἀλήθειαν: «Ὁ Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς ζῆ!!! ἡ γενναιότης προσωποποιημένη στήν θεία μορφή τοῦ Ὀδυσσέως Ἀγγελῆ δέν

πεθαίνει. Ὅπως δέν πεθαίνει ἡ Ἑλλάς, τό παγκόσμιον αὐτό σύμβολον ἡρωϊσμοῦ καί αὐτοθυσίας, εἰς τήν προστασίαν τῶν ἰδανικῶν τῆς πανεπίγειας ἀνθρωπίνης κοινότητος».

Ὁ Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς ἐπέρασεν εἰς τήν Ἀθανασίαν. Ἡ μνήμη του θά εἶναι αἰωνίως ζωντανή καί θά καθοδηγῇ κάθε εἰρηνικήν, φιλελευθέραν, ἑλληνικήν καί φιλελληνικήν ψυχήν.

«Οὔτοι λείψανα τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀφαιρεῖται χρόνος·
οἱ δ' ἀρετά καί θανοῦσι λάμπει.» (Εὐριπίδου Ἀνδρομάχη 773-6)

«Στοῦ Χάρου τίς λαβωματιές βοτά-
νια δέν χωροῦνε μήτε γιατροί γιατρεύουνε μήτ' ἄνθρωποι βοη-
θοῦνε.» (Ἀπό τήν λαϊκήν σοφίαν.)

Η ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ

«Τόν εὐκλεᾶ θάνατον ἀθάνατον περί τῶν ἀγαθῶν καταλείπειν λόγον.» = Ὁ ἔνδοξος θάνατος ἀφήνει ἄσβεστη τήν ἀνάμνησιν διά τάς ἐναρέτους πράξεις μας. (Λυσίας. Ἐπιτάφιος, 23)

Δέν ἐπέρασε πολύς χρόνος ἀπό τῆς στιγμῆς πού μοῦ ἀνεκοινώθη παρά τοῦ Στρατηγοῦ Ζωϊτάκη τό τραγικόν τέλος, ὅταν εἷς δεσμοφύλαξ μέ εἰδοποίησε νά μεταβῶ εἰς τό κελλί τῆς τραγωδίας.

Μετέβην καί εὑρέθην ἐνώπιον τοῦ Ἰατροδικαστοῦ Γιαμαρέλου, ἑνός βοηθοῦ του καί ἄλλων προσώπων, ἐκ τῶν ὑπαλλήλων τῆς φυλακῆς. Ὁ Ἰατροδικαστής εἶχε πληροφορηθῆ ὅτι ἤμουν ὁ πρῶτος αὐτόπτης μάρτυς καί παρών εἰς τήν ἀκολουθηθεῖσαν διαδικασίαν προσπαθειῶν ἐπαναφορᾶς τοῦ ἐκλιπόντος εἰς τήν ζωήν.

Μέ παρεκάλεσε νά ἀφηγηθῶ, μέ ἀκρίβειαν, πᾶσαν λεπτομέρειαν καί εἰ δυνατόν μέ ἀναπαράστασιν, τά ὅσα εἶδον καί ὅπως συνέβησαν.

Συντετριμμένος ψυχικῶς, ἀνέλαβα ἑκών-ἄκων τό θλιβερόν αὐτό καθῆκον.

Ἔδωσα ὁδηγίας εἰς ἕνα ἐκ τῶν παρισταμένων ἀτόμων πού ὥρισεν ὁ Ἰατροδικαστής. Τοῦ εἶπον νά καθίση εἰς τήν τουαλέτταν, νά γείρη τό κεφάλι του ἐμπρός μέ μικράν στροφήν πρός τόν δεξιόν ὦμον. Ἔθεσα τό μοιραῖον καλώδιον γύρω ἀπό τόν λαιμόν του καί τό προσέδεσα, εἰκονικῶς, τεντωμένον, εἰς τόν μοχλόν τοῦ συστήματος πλύσεως τῆς τουαλέττας.[1]

Ἀκούμπησε τήν ράχιν του εἰς τόν τοῖχον, ἐτέντωσε τά σκέλη του μέ τάς κνήμας ὀλίγον ἀνοικτάς ἀλλά πολύ τεντωμένας πρός τά ἐμπρός. Χέρια ἁπλωμένα εἰς τά σκέλη...

Ἐξέφρασα τήν ὑποθετικήν μου σκέψιν ὅτι:

Ὁ Στρατηγός, πρίν προβῆ εἰς τήν τελικήν φάσιν τοῦ ἀπονενοημένου διαβήματός του, ἔκαμε πλήρη μελέτην, δοκιμήν, ἴσως ἐπανειλημμένως, εἰς τρόπον ὥστε νά ἐπιτύχη τήν εὐθανασίαν του ἀσφαλῶς, ταχέως καί ὅσον τό δυνατόν ἀνωδύνως. Ἐρρύθμισε τό μῆκος τοῦ καλωδίου ἀπό τῆς θηλειᾶς (: βρόχου), τοῦ λαιμοῦ μέχρι τοῦ κόμβου προσδέσεώς του εἰς τόν μοχλόν τοῦ καζανακιοῦ καί ἐκάθισεν ἐπί τῆς ὀπῆς ἀποδοχῆς τῶν ἀφοδευμάτων.

Φαίνεται ὅτι ὅλα τά ὑπελόγισε μέ σχολαστικήν μεθοδικότητα, πλήν ἑνός σημείου, τό ὁποῖον θά ἦτο δυνατόν νά τόν ἔσωζεν ἄν... Τό λάθος, τό ἀναγκαῖον καί ἀπαραίτητον ἀπρόβλεπτον λάθος κάθε πράξεώς μας: Δέν ὑπελόγισεν ὅτι μέ τό σφίξιμον τοῦ κόμβου τοῦ καλωδίου ἐπί τοῦ μοχλοῦ λειτουργίας τοῦ «Νιαγάρα», ὁ μοχλός θά ἐπιέζετο συνεχῶς καί τό νερό ἀπό τό καζανάκι

1. Ὑδατοδεξαμενή, ἡ κοινῶς λεγομένη Καζανάκι, συστήματος «Νιαγάρα», μέ μοχλόν πιεζόμενον διά νά λειτουργῆ καί ἀδρανοῦντα, ὅταν ἔχη χρησιμοποιηθεῖ, χωρίς νά πιέζεται διά νά ἐπανέλθη εἰς τήν ἀρχικήν του θέσιν.

θά έχύνετο διαρκῶς καί ό άδιάκοπος θόρυβός του θά προεκάλει τήν περιέργειαν τοῦ γείτονός του, ό όποῖος θά έπήγαινε νά έξακριβώση περί τίνος έπρόκειτο, όπότε καί θά τόν ἔσωζε![1]

Καθώς περιέγραφα, άφηγούμενος τό πῶς εἶδα τό συμβάν, ἤκουσα τόν Ίατροδικαστήν νά μουρμουρίζη:

«Καλά νά πάθη!... έπανειλημμένως τοῦ δόθηκε ή εὐκαιρία νά άποφυλακισθῆ, μά ό έγωισμός του δέν τόν ἄφησε νά ύπογράψη αἴτηση άποφυλακίσεως γιά λόγους άνηκέστου βλάβης τῆς ύγείας του...»

Ἤκουσα μέ άπέχθειαν τήν παρατήρησιν τοῦ κατά τά λοιπά διαπρεποῦς έπιστήμονος Γιαμαρέλου καί έξωργίσθην. Διεμαρτυρήθην έντόνως· νεαρός συνέγκλειστος παρενέβη· διατί ἄραγε; Ἔτσι διεκόπην· ἔλεγα, ἤ μᾶλλον ἄς εἴπω τώρα, νηφάλιος, είς τόν Ίατροδικαστήν:

«Ύβρίζετε, κ. Ίατροδικαστά! Χλευάζετε τόν ἔντιμον, τόν ένάρετον, τόν γενναῖον Στρατηγόν, έπειδή άπέρριπτε τάς έξευτελιστικάς προτάσεις έκείνων, οί όποῖοι διέπραξαν τό ἔγκλημα τῆς φυλακίσεώς του; Θά ἔπρεπε μᾶλλον νά τόν θαυμάζετε, ἤ τούλάχιστον νά σιωπᾶτε, τήν ίεράν αὐτήν στιγμήν. Ό Στρατηγός μας άπέρριπτεν αὐτάς τάς έξευτελιστικάς προτάσεις τῶν δημίων του (μας), περιφρονῶν τήν «έλεημοσύνην» των. Ή ήρωική καί ύπερήφανη ψυχή τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ Ὀδυσσέως πετᾶ σήμερον είς τά Ούράνια πεδία τοῦ Παραδείσου καί διδάσκει τόν τρόπον τοῦ εὖ ζῆν. Έπέλεξε καί ήκολούθησε, καθ' ὅλον του τόν βίον, τήν όδόν τῆς άρετῆς, αὐτήν πού ήκολούθησε καί ό μυθικός ήμίθεος Ήρακλῆς. Ἄς καμαρώνη ή ψυχή τῶν δημίων του (καί δημίων μας) τά «λαμπρά» κατορθώματά των... Γίγας έκεῖνος, άναμάρτητος, μακάριος έν Παραδείσῳ. Ψύλλοι αὐτοί, κυλίονται είς τήν λάσπην, τήν όποίαν οί ἴδιοι έκτοξεύουν πρός έαυτούς καί άλλήλους. Ή πρός ήμᾶς έκτοξευομένη έπιστρέφει είς τά άμαρτωλά πρόσωπά των. Διατί ἄρα γε τοῦ έζητοῦσαν νά θέση τήν ύπογραφήν του κάτω άπό τήν αἴτησιν τήν όποίαν τοῦ ἔστελλον; Μήπως έπιθυμοῦσαν άναμνηστικόν «αὐτόγραφον»; Ἔ... ὄχι, ό ἔντιμος αὐτός ἄνθρωπος δέν ἦτο έπαίτης μιᾶς κάποιας «χάριτος», άπό ποίους; «ἄδωρα τά δῶρα τῶν έχθρῶν.» Έάν έζήτουν αὐτόγραφόν του δι' ένθύμιον, δύνανται νά τό ἔχουν: Ή ἔντιμος ύπογραφή του εὑρίσκεται είς άναρίθμητα στρατιωτικά ἔγγραφα, διαταγάς, σχέδια ένεργείας Πολέμου καί Είρήνης, στρατιωτικούς Κανονισμούς, Νομοθετικά Διατάγματα, Έκθέσεις καί Σχέδια Ν.Α.Τ.Ο., αὐτογράφους μελέτας καί έργασίας του κ.λπ., κ.λπ., κείμενα φέροντα τήν ύπογραφήν του, ύπογραφήν τῆς ένδόξου καί ύπερηφάνου Έλλάδος, ὅταν τήν έξεπροσώπει αὐτός, θαυμαζόμενος άπό ὅλους...». Καί άνεπιφυλάκτως, έν τῷ προσώπῳ τοῦ Στρατηγοῦ, έθαυμάζετο ή Πατρίς μας άπ' ὅλους τούς τιμίους καί είλικρινεῖς έκπροσώπους ὅλων τῶν έθνῶν τῆς γῆς.

1. Συνέβη πράγματι ἔτσι: Τό καζανάκι ύπό τήν πίεσιν τοῦ μοχλοῦ του έλειτούργησε. Τό νερό ἔτρεξε βρυχόμενον. Ή τρύπα τῆς τουαλέττας έφράσσετο άπό τό καθισμένον έπ' αὐτῆς όπίσθιον μέρος τοῦ σώματος τοῦ Στρατηγοῦ καί ήνάγκαζε τό νερό νά φεύγη ἔξω καί νά χύνεται είς τό δάπεδον τοῦ κελλιοῦ. Ό άσυνήθιστος συνεχής, έπί μακρόν άσυνήθη χρόνον, θόρυβος τοῦ νεροῦ ήνάγκασε τόν γείτονα τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ, Στρατηγόν Ζωϊτάκην, νά έρευνήση τόν λόγον τοῦ θορύβου. Εἶδε καί... ἔσπευσε νά μοῦ άνακοινώση τό φρικτόν θέαμα, ὡς προανέφερα είς τό κεφάλαιον «Τό θλιβερό μαντάτο».

Αὐτά καί ἄλλα θά ἤκουεν ὁ Ἰατροδικαστής Γιαμαρέλος καί θά ἔπρεπεν, ἀκόμη, νά γνωρίζη καί νά γνωρίζουν καί οἱ φίλοι ἀναγνῶσται ὅτι ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς εἶχε «πιστεύω καί δόγμα του» τό Καβαφικόν:

«Κι ἄν δέν μπορεῖς νά κάμης
τή ζωή σου ὅπως τή θέλεις,
τοῦτο προσπάθησε˙ τοὐλάχιστον,
ὅσο μπορεῖς: Μήν τήν ἐξευτελίζεις.»

Εἶπα, ὅμως, εἰς τόν Ἰατροδικαστήν ὅτι τόσον ὁ παριστάμενος διευθυντής τῶν φυλακῶν, ὅσον καί ἄλλοι ἁρμόδιοι, ἐγνώριζον ὅτι ὁ Στρατηγός ἐσχεδίαζε τήν πρᾶξιν του αὐτήν, διά τήν σωτηρίαν ἡμῶν καί ὤφειλον νά τόν ἀποφυλακίσουν, νομίμως, αὐτεπαγγέλτως.

Ἀκόμη καί πρό ὀλίγων ἡμερῶν εἶχα ἐνημερώσει τόν διευθυντήν.[1] Ὁ διευθυντής, πρός τιμήν του, τό παρεδέχθη, διότι πράγματι τόν εἶχα ἐνημερώσει ἀρχάς Μαρτίου, τοῦ μοιραίου τούτου μηνός τοῦ τέλους τῆς ζωῆς τοῦ Στρατηγοῦ καί μάλιστα ἐνώπιον τοῦ Ρουφογάλη.

Εἶχα ἐνημερώσει καί τόν προηγούμενον τοῦ νῦν διευθυντοῦ (: Παπαδογούλα Νικολάου), Στέφην Γεώργιον καί μάλιστα ἐκεῖνον, ἐνώπιον βοηθῶν του καί τῆς Εἰσαγγελέως, Προϊσταμένης τῶν Φυλακῶν Κορυδαλλοῦ, Στουραΐτου Αἰκατερίνης.

Ἡ ὡς ἄνω κυρία Εἰσαγγελεύς εἶχε κληθῆ ὑπ' ἐμοῦ καί τῆς ἔθεσα τό θέμα τῆς ἀποφυλακίσεως τοῦ Ἀγγελῆ, διά αὐτεπαγγέλτων νομίμων ἐνεργειῶν της, ὡς ὁρίζουν οἱ νόμοι, ἄρθρον 105 παράγραφος 2 τοῦ Κ.Π.Δ. κ.λπ.

Ἡ κυρία Εἰσαγγελεύς, ὅμως, ἤκουσε μετά προσοχῆς ὅσα διηγούμην διά τάς προθέσεις καί τά σχέδια τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ «καί συνεκινήθη μέχρι δακρύων».

Τῆς ἐζήτησα νά ἐνεργήση βάσει τοῦ ἀνωτέρω Νόμου, ὑποχρεωμένη καί ἁρμοδία πρός τοῦτο, ἐν συνεργασία μετά τοῦ διευθυντοῦ τῶν φυλακῶν.

Ἐκείνη ἀπήντησε:

«Τόν γνωρίζω τόν Νόμον αὐτόν καί γνωρίζω ὅτι θά ἔπρεπε νά ἐνεργήσω αὐτεπάγγελτα γιά τήν ἀποφυλάκισι τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ˙ ἔχω, ὅμως, ἐντολή ἄνωθεν νά μή κάμω τίποτα ἄν δέν τό ζητήση μέ ὑπογεγραμμένη ἀπό τόν ἴδιο αἴτησί του!»

Τῆς εἶπα ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θά εἶναι ὑπεύθυνος δι' ὅσα συμβοῦν καί πάλιν ἀπήντησε: **«Καλύπτομαι!»**

Αὐτό τό **«καλύπτομαι ἄνωθεν»** τό χρησιμοποιοῦν ὅλοι οἱ ἁρμόδιοι «μανδαρῖνοι» τῆς Διοικήσεως, ποδοπατοῦντες Νόμους, ἀκόμη καί τό Σύνταγμα.

Εἰς ἄλλο κεφάλαιον θά ἀναφερθῶ λεπτομερέστερον.

Προτοῦ τελειώσει ἡ ἀφηγουμένη ἀναπαράστασις, ὁ ἐκ τῶν συνεγκλείστων Παπαδόπουλος Γεώργιος ἔφερε καί παρέδωσεν εἰς τόν παριστάμενον Διευθυντήν τῶν Φυλακῶν Παπαδογούλαν Νικόλαον καί εἰς τόν Ἰατροδικαστήν Γιαμαρέλον ἕνα κοινόν φάκελλον ταχυδρομικῶν ἐπιστολῶν, κλειστόν, ἐπί τοῦ ὁποίου ἀνεγράφετο, διά χειρῶν τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ: «Ἡ διαθήκη μου διά τήν ἀνεψιάν μου Ἑλένην Ἀγγελῆ.»

1. Παπαδογούλαν Νικόλαον. Θά τόν συναντήσωμεν εἰς ἑπομένας σελίδας. Ἦτο ὁ ἱκανώτερος, ἀξιοπρεπέστερος καί ἀνθρωπινώτερος διευθυντής ἐξ ὅσων εἴχομεν γνωρίσει.

Εἰς τόν Παπαδόπουλον τόν εἶχε παραδώσει νεαρός, φυλακισμένος, ὁ ὁποῖος τόν εἶχεν ἀνεύρη ἐπί τῆς τραπέζης τοῦ Στρατηγοῦ, ὅταν ἡμεῖς τόν εἴχαμεν μεταφέρει εἰς τό Ἰατρεῖον, προσπαθοῦντες νά τόν ἐπαναφέρωμεν εἰς τήν ζωήν.

Τήν διαθήκην του αὐτήν τήν παρέλαβον οἱ ἁρμόδιοι καί τήν παρέδωσαν μετά τῶν λοιπῶν ἀντικειμένων του εἰς τήν κληρονόμον του Ἑλένην Ἀγγελῆ, θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωάννου.

Τί ἀκριβῶς ἀνεφέρετο εἰς τήν διαθήκην του αὐτήν δέν τό ἐπληροφορήθην τότε. Γνωρίζω, ὅμως, ὅτι ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς δέν εἶχε δημιουργήσει περιουσίαν. Ἡ οἰκογένεια τοῦ πατρός του ἦτο πολύτεκνος, πτωχική ὅπως ὅλοι οἱ ἀγρόται τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ ἴδιος, ἄν καί μόνος εἰς ὅλην του τήν ζωήν, δέν ἦτο τύπος κοσμικῶν διασκεδάσεων. Ὡς ἐκ τούτου καί μέ τούς μισθούς πού ἐπί 40ετίαν ἐλάμβανεν, ἀπέκτησεν ἕνα μικρόν διαμερισματάκι, «δυάρι», εἰς πολυκατοικίαν τῆς περιοχῆς Παγκρατίου, ὁδός Φαίδρου ἀριθμ. 2. Μέ τούς μισθούς του, λοιπόν, καί μέ τό ἐφάπαξ πού ἔλαβεν ἀποχωρῶν ἐκ τῆς Στρατιωτικῆς Ὑπηρεσίας, κατώρθωσε νά ἀποκτήση τήν ἀνωτέρω «περιουσίαν» τήν ὁποίαν ἀφῆκεν εἰς τήν ἄγαμον, τότε, νεαράν, ἀνεψιάν του Ἑλένην.

Δέν ἦτο φιλοχρήματος, οὔτε ὑλιστής ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς. Συχνά μοῦ ἐπανελάμβανε τό τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, θέσφατον, ρομαντικόν ἀπόφθεγμα:

«Οὐ πενίαν δέδοικα, οὐ πλοῦτον ἐπιθυμῶ˙ οὐ θάνατον φοβοῦμαι, οὐ ζῆσαι εὔχομαι, εἰ μή διά τήν ὑμετέραν προκοπήν.»

Ὁ Ἱερός Χρυσόστομος, διά τοῦ ἀνωτέρω, διεβεβαίου ὅτι δέν ἐφοβεῖτο τήν φτώχειαν, δέν ἐνδιεφέρετο διά τόν πλοῦτον, δέν ἐφοβεῖτο τόν θάνατον καί οὔτε διά νά παραμένη εἰς τήν ζωήν ηὔχετο, παρά μόνον διά νά ζοῦν καλά καί νά προκόβουν οἱ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί του, τό εὐσεβές Χριστεπώνυμον ποίμνιόν του, ὑπέρ τοῦ ὁποίου τήν ζωήν του ἠνάλισκεν.

Ὁ Στρατηγός μας τά αὐτά μέ τόν Ἱερόν Χρυσόστομον ἐπρέσβευε, μέ μόνην τήν διαφοράν ὅτι οὗτος δέν ἤθελε νά ζήση περισσότερον εἰς τήν φυλακήν, ἐπιδιώκων, διά τοῦ θανάτου, τήν ἐλευθερίαν ἡμῶν τῶν συνομήρων του.

Αὐτά ἔλεγεν, αὐτά ἐπίστευε καί αὐτά ἔκανε πρᾶξιν του εἰς ὅλην του τήν τρικυμιώδη, ἀλλά ἐνάρετον ζωήν, ὁ ἀείμνηστος Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς, τόν ὁποῖον οἱ «ἄνωθεν ἁρμόδιοι», ἐγκληματικῶς σκεπτόμενοι καί βαρβαρικώτερον ἐνεργοῦντες, «ἐξαπέστειλον». Διότι, περί ἀπανθρώπου πράξεώς των πρόκειται.

Ὁ θάνατός του ἐπεβλήθη ἄνωθεν, ἀπό ἐκείνους οἱ ὁποῖοι θά ἔπρεπε νά ὑποκλίνωνται εὐλαβῶς καί μόνον εἰς τό ἄκουσμα τοῦ ἐντιμοτάτου ὀνόματός του.

«Ὑμεῖς ὄψεσθε...» (Ματθ. ΚΖ΄, 24)

Η ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΤΟΥ ΕΙΔΩΝ

«Γυμνός ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρός μου, γυμνός καί ἀπελεύσομαι ἐκεῖ.» (Ἰώβ Α΄,21) = Φεύγω γιά τήν ἄλλη ζωή μέ τά ροῦχα πού φοροῦσα ἐξερχόμενος ἐκ τῆς κοιλίας τῆς μητρός μου.

Ἡ ἀποφράς ἐκείνη Κυριακή, μαύρη καί σκοτεινή, δέν εἶχε τέλος... Τό ἕνα ἐτελείωνε, τό ἄλλο ἐξεκίνα.

Μετά τήν ἀναπαράστασιν ἔφυγαν ὅλοι ὅσοι παρέστησαν, ἔφυγα καί ἐγώ ἀπό τό κελλί τοῦ Ἀγγελῆ, τό κελλί τῆς μεγάλης θυσίας!..

Ἔφθασα εἰς τό κελλί μου ἐνῶ ἡ σκέψις μου ἐδοκιμάζετο «ἀπό μύριες ὅσες ἰδέες κι' ἐπιθυμίες γιά ἄμεση ἐφαρμογή. Πολλές προτάσεις γιά συνεργασίες καί ἄλλες ἐνέργειες ἐβασάνιζαν ἔντονα τό μυαλό καί τό σῶμα μου».

Δέν ἐπρόλαβα νά κάμω τίποτε· εἰδοποιήθην ὑπό τινος δεσμοφύλακος νά ἐπανέλθω εἰς τό τραγικόν κελλί.

Ἐπανῆλθον καί ἐκεῖ συνεκεντρώθησαν, προκειμένου νά συσκευάσουν τά ἀτομικά εἴδη, περιουσίαν κινητήν καί «ἀκίνητον» τοῦ Στρατηγοῦ, οἱ κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Διευθύνσεως τῶν Φυλακῶν ἀποτελέσαντες τήν ἐπιτροπήν καταγραφῆς καί συσκευασίας. Εἴμεθα οἱ ἑξῆς:

- Τρεῖς ἐκ τοῦ προσωπικοῦ τῶν Φυλακῶν.
- Τρεῖς ἐκ τῶν ἐγκλείστων (: Παπαδόπουλος Γεώργ., Καραμπέρης Στέφ. καί ἐγώ).

Ὅλοι ἐγνώριζαν ὅτι ἤμουν τακτικός ἐπισκέπτης τοῦ Στρατηγοῦ· ὡς ἐκ τούτου, μοῦ ἀνετέθη τό ἔργον τῆς συλλογῆς καί περιγραφῆς τῶν πρός συσκευασίαν ἀντικειμένων του.

Μέ συντριβήν καρδίας ἀνέλαβα τήν ἐκτέλεσιν καί τοῦ ἔργου τούτου. Ἕνα ἕκαστον τούτων τῶν ἀντικειμένων μοῦ ἔφερεν εἰς τήν μνήμην μίαν ἱστορίαν, ἕνα περιστατικόν. Ἐνόχλησιν εἰς τήν σκέψιν, ἀγωνίαν καί σκοτοδίνην εἰς τόν νοῦν καί εἰς τούς ὀφθαλμούς θολοῦραν ἀπό τά δάκρυα πού μέ ἀπεγνωσμένην προσπάθειαν συνεκράτουν, ἀφοῦ ἐπί ὁλόκληρα δεκατρία καί ἥμισυ ἔτη εἶχον συνδεθῆ μετά τοῦ ἰδιοκτήτου των.

Τό καθένα ἀπό αὐτά πού ἔπιανα εἶχε τήν ἰδικήν του φωνήν ἀναμεμιγμένην μέ τήν φωνήν τοῦ ἐκλιπόντος, δοθέν-τος ὅτι πολλάκις ἔτυχε νά τά χρησιμοποιήσω εἴτε ἐκτελῶν χρέη ἐξυπηρετήσεως ἐκείνου ἀσθενοῦντος, εἴτε ἐπί δανεισμῷ δι' ἡμετέραν χρῆσιν! Κοινοβιακή ἡ ζωή ὅλων μας εἰς τήν ἀναγκαστικήν συμβίωσιν αὐτήν τῶν φυλακῶν.

Ὅταν, αἴφνης, ἔπιασα ἰδιόχειρον σύγγραμμά του πού τό εἶχα διαβάσει πολλάς φοράς, ὅπως καί ἄλλα πολλά ἔργα τῶν χειρῶν του, συνεκλονίσθην. Τά γραπτά του ἦσαν κομψότατα, εὐπρεπῆ, σαφῆ, δωρικά, χαριτωμένα, μέ

μίαν πληρότητα καί γλαφυρότητα πού θά ἐζήλευε καί ὁ πλέον λόγιος, ὁ ἐλλογιμώτατος λογοτέχνης ἤ Ἀκαδημαϊκός.

«Σύγκρουσις αἰσθημάτων ἀπό καθημερινότητες ἁπλές, βαρύνουσες ἤ καί εὐτράπελες». Ὅταν ἔπιασα τό φορητόν ραδιοφωνάκι του, ἐνεθυμήθην ἕνα μικρόν «καυγαδάκι» τό ὁποῖον ἄθελά μου ἐδημιούργησα, προσπαθῶν νά... «διαπράξω» ἀστεῖον, ἐπιπολαίως ὁπωσδήποτε. Τί εἶχε συμβῆ: Διερχόμενος ἐκ τοῦ κελλίου του, ἤκουσα τό ραδιόφωνόν του νά ὠρύεται εἰς τήν διαπασῶν. Ἡ θύρα τοῦ κελλιοῦ του ἦτο ἀνοικτή λόγω καύσωνος καί ὥρας «ἀνοικτῶν θυρῶν». Ἐχαιρέτησα καί τόν ἠρώτησα κάπως εἰρωνικῶς: «Πῶς αὐτό, κ. Ἀρχηγέ;» καί ἐκεῖνος, θυμωμένος, μοῦ ἀπήντησεν: «Τό δικό μου ραδιόφωνο σέ ἐνοχλεῖ; Δέν ἀκοῦς τό ραδιόφωνο τοῦ πάνω ἀπό μένα κελλιοῦ;» Τοῦ ἀπήντησα λίγο σοβαρά, περισσότερον ἀστειευόμενος: «Μά, κ. Ἀρχηγέ, ὁ ἐπάνω ἀπό τό κελλί σας θά ἔπρεπε νά γνωρίζετε ὅτι, μέ τήν εἰς τήν διαπασῶν χρῆσιν τοῦ ραδιοφώνου του, προκαλεῖ ἤ καί ἐξασκεῖ εἰς τήν ὠδικήν τά καναρίνια τοῦ ἔναντι γείτονά του. Σεῖς, ὅμως, ξέρω ὅτι εἶσθε φοβερός διώκτης τῆς ἠχορρυπάνσεως...» Ἐθύμωσε καί, ντροπιασμένος, ἐζήτησα συγγνώμην.

Θεωρῶ περιττήν, ὡς ἀνιαράν, τήν καταγραφήν τῶν ἀντικειμένων του, τά ὁποῖα κατεχωρήθησαν εἰς τό πρακτικόν καί δύναται ὁ ἐπιθυμῶν νά διαπιστώση τά «πλούτη» τοῦ Στρατηγοῦ μας, νά τά πληροφορηθῆ ἀπό τήν Διεύθυνσιν τῶν Φυλακῶν Κορυδαλλοῦ, ἤ ἀπό τήν κληρονόμον του.

Ὅμως, δέν θά πρέπει νά παραλείψω τήν ἀναφοράν μου εἰς τά ἑξῆς ἐξόχως σημαντικά: Ἐξεπλάγην καί μάλιστα κατεπλάγην ὅταν εὑρέθησαν, εἰς τά προσωπικά του αὐτά ἀντικείμενα καί ἐδιάβασα δύο ὑπευθύνους ἰδιοχείρους διαβεβαιώσεις ἀπό τοῦ μηνός Σεπτεμβρίου 1975, ὑπογεγραμμένας ἀπό τούς δύο συνεγκλείστους, τούς ὁποίους εἶχεν ἐπικαλεσθῆ σάν πληροφοριοδότας του ὁ ψευδομάρτυς Πανουργιᾶς, οἱ ὁποῖοι ἐβεβαίωναν τόν Στρατηγόν Ἀγγελῆν ὅτι, εἰς τό «εἰδικά στημένον δικαστήριον», αὐτά, διά τά ὁποῖα τόν κατηγόρησεν εἰς τήν «Δίκην» μας, Ἰούλιον-Αὔγουστον 1975, ὁ μάρτυς κατηγορίας Πανουργιᾶς, δέν τοῦ τά εἶχαν δώσει αὐτοί, ὡς ἐνόρκως ἰσχυρίσθη ἐκεῖνος εἰς τό «εἰδικά στημένο δικαστήριο».

Τό ἄλλο εἶναι ἡ λύπη πού μέ κατέλαβεν ὅταν διεπίστωσα ὅτι εἰς τά πράγματά του δέν ἀνευρέθησαν τά γνωστά μου χειρόγραφα ἔργα του, γραμμένα εἰς διακοσάφυλλα τετράδια, μέ θέματα ἱστορικά, πολιτειακά, τό Γλωσσικόν μας καί ἄλλα.

Εὔχομαι νά τά εἶχε δώσει εἰς τήν ἀνεψιάν του Ἐλένην Ἀγγελῆ, ὡς κάποτε μοῦ εἶχεν εἴπει. Ἀμφιβάλλω ἄν τά εἶχε δώσει ὅλα, διότι ὀλίγον πρό τοῦ τραγικοῦ τέλους του μοῦ εἶχε διαβάσει μερικά. Ἐπρόλαβε καί τῆς τά ἔδωσεν ἤ ἐπρόλαβαν ἄλλοι, ἤ ἄλλος καί τά ἀφήρεσαν;[1]

1.Τήν 13ην Ἰαν. 1994 παρεκάλεσα τήν ἐν λόγῳ ἀνεψιάν του Ἐλένην, ἱκετεύων αὐτήν νά μοῦ δώση τούς τίτλους τῶν τετραδίων τοῦ ἀειμνήστου θείου της. Ἠρνήθη διαρρήδην καί πεισμόνως... δικαιολογοῦσα τό πεῖσμα της ὅτι ὁ Στρατηγός τῆς εἶχεν ἐκφράσει τήν ἐπιθυμίαν του νά μή δοθοῦν εἰς τήν δημοσιότητα τά ἔργα του. «Σέβομαι τήν ἐπιθυμίαν του καί δέν πρόκειται νά μέ πείσετε ὅ,τι κι ἄν μοῦ πῆτε», μοῦ εἶπε. Τιμῶ μέ εὐλάβειαν τήν ἐπιθυμίαν του αὐτήν, καί κατόπιν αὐτοῦ, ἔπαυσα ἐνδιαφερόμενος διά τήν ἐνημέρωσιν τῶν ἱστορικῶν μου σημειώσεων μέ τούς τίτλους τῶν σημειώσεων τοῦ στρατηγοῦ, ὅμως, θά ἐπανέλθω, πρός αὐτήν, ἱκέτης.

Ὁπωσδήποτε λυποῦμαι, διότι τό συγγραφικόν του ἔργον ἦτο πολυσήμαντον, τέλειον ἀπό πάσης ἀπόψεως καί ὠφελιμώτατον διά τάς μετέπειτα γενεάς, ὡς πολύ διδακτικόν.

Ἄν ἡ κληρονόμος του Ἑλένη σκεφθῇ τό θέμα νηφαλιώτερον, ἴσως μεταβάλη γνώμην, πράγμα δύσκολον ἄν εἶναι ἀληθές ὅτι «οἱ γυναῖκες δέν ἀλλάζουν γνώμη», αὐτή ὡς γυνή... Πάντως, τό εὔχομαι καί διά τῶν γραμμῶν αὐτῶν, διά μίαν εἰσέτι φοράν, θερμῶς τήν παρακαλῶ νά δώση αὐτό τό ἄσβεστον φῶς, αὐτήν τήν ὑψίστην κληρονομίαν εἰς τούς Ἕλληνας καί τούς ξένους λάτρεις τῆς ἀληθινῆς, τῆς ὁλοζώντανης καί μεστῆς καρπῶν Ἱστορίας. Ἡ δημοσιοποίησίς των θά ἀποτελέση ὑψηλόν τίμημα τῆς λαμπρᾶς ὑστεροφημίας του, διαρκές καί μεταλαμπαδευόμενον εἰς τούς αἰῶνας. Γεγονός εἶναι ὅτι ἡ ὑπερβολική σεμνότης καί μετριοφροσύνη του τόν καθιστοῦσε πολύ φειδωλόν εἰς τήν προβολήν, ὑπό τήν καλήν σημασίαν τῆς λέξεως, τοῦ ἔργου του γενικῶς. Μέ παρακλήσεις μου, ἱκετευτικάς, τόν ἔπεισα νά μοῦ ἐπιτρέψη νά παραδώσω εἰς τήν ἐφημερίδα ΕΣΤΙΑΝ χειρόγραφον κείμενόν του ὑπό τόν τίτλον «Η ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ». Ἡ ΕΣΤΙΑ τό ἐδημοσίευσεν εἰς συνεχείας. Τό παραθέτω ὡς «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ», εἰς τό τέλος τοῦ ὅλου ἱστορήματος, μετά τό κεφάλαιον ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

Ἀφοῦ ἔληξεν ἡ καταχώρησις τῶν εὑρεθέντων ἀντικειμένων του εἰς τό συνταχθέν πρακτικόν, ἐπηκολούθησεν ἡ συσκευασία των εἰς δέματα καί εἰς τάς τρεῖς βαλίτσας του.

Ἐσφραγίσθησαν δι' ἱσπανικοῦ κηροῦ ὅλα τά ἀνωτέρω, ἐκλείσθη καί ἡ πόρτα τοῦ κελλιοῦ τῆς θυσίας, ἐσφραγίσθη καί αὐτή ὁμοίως καί ὅλοι ἡμεῖς ἐφύγαμεν ὁ καθείς διά τό «σπιτικό» του, ἀναπολῶν εἰς τήν σκέψιν του τά ὅσα τραγικά συνέβησαν ἀπό τῆς πρωΐας μέχρις αὐτῆς τῆς ὥρας, πού ἦτο μία μετά μεσημβρίαν.

Δέν ξαναπέρασα ἀπό τό κελλί αὐτό, ἀπό ὅπου περισσοτέρας ἀπό πέντε φοράς τήν ἡμέραν, ἐπί δεκατρία καί ἥμισυ ἔτη, ἐπερνοῦσα. Ἄλλαξα τό δρομολόγιόν μου διά τό ψυγεῖον, τό σημεῖον διανομῆς συσσιτίου, τήν ἔξοδον διά προαυλισμόν, τό λουτρόν κ.λπ., χρησιμοποιῶν τό ἀπέναντι τοῦ κελλιοῦ ἐκείνου δρομολόγιον, ἀποφεύγων καί νά κοιτάξω ἀκόμη πρός αὐτό, σκεπτόμενος τήν λύπην πού θά αἰσθανθῶ ἐκ τῆς ἀπουσίας τοῦ ἀειμνήστου ἐνοίκου του, τοῦ φιλτάτου μου Στρατηγοῦ Ὀδυσσέως Ἀγγελῆ.

«Ἡ διάνοιά μου θά στρέφηται, ἐν εὐλαβείᾳ καί πένθει, πρός τήν μεγάλην καί ἐνάρετον ψυχήν του, εἰς ὅλην μου τήν ζωήν.»

Η ΝΥΚΤΑ
ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΤΡΑΓΩΔΙΑΝ

«Οὗ τό Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ καί ἐλευθερία»
(Β΄ Κορινθ. Γ΄, 17)

Τό ἀπόγευμα τῆς ἀποφράδος Κυριακῆς, τῆς Κυριακῆς τῆς 22ας Μαρτίου 1987, τῆς Κυριακῆς πού ἦτο ἡ τελευταία ἡμέρα καί πού συνετελέσθη ἡ ἐσχάτη πρᾶξις τοῦ Στρατηγοῦ τῆς ἀρετῆς Ὀδυσσέως Ἀγγελῆ, ἐπέρασα μέ ἀκίνητον τό σῶμα καί ὑπερκινητικόν τό πνεῦμα. Κατάκοπος ἀπό τήν ὀρθοστασίαν καί ἀπό τήν ψυχικήν καί σωματικήν κόπωσιν, ἐξάπλωσα ἐπί τῆς κλίνης μου.

Δέν ἐκοιμόμουν, παρά τάς προσπαθείας μου, ἀλλά καί ξύπνιος δέν ἤμουν. Ἕνας νεκροζώντανος ἤμουν, προσπαθῶν νά συγκεντρωθῶ, νά λησμονήσω, νά ἠρεμήσω, νά συνέλθω, νά συνειδητοποιήσω τήν πραγματικότητα· νά εἴπω δυνατά καί νά πιστέψω τό ὅ,τι ἔγινεν:

«ὅ γέγονε, γέγονε· τό γενόμενον οὐκ ἀπογίνεται». Ἄς ὄψωνται οἱ αἴτιοι ἐν ἡμέρᾳ Κρίσεως.

Μέ τά μάτια βουρκωμένα, μισοκλεισμένα, μισοανοικτά, ἤκουσα τό θορυβῶδες«κρά-κρά» τοῦ κλειδώματος τοῦ κελλιοῦ ὑπό τῶν δεσμοφυλάκων· κατά τά καθ' ἑκάστην καθιερωμένα, ἦτο ἡ ὥρα ὀκτώ καί τριάντα βραδυνή. Χειμερινή ὥρα, ὀκτώ καί τριάντα βραδυνή, κλείδωμα, ἑπτά καί τριάντα πρωινή, ξεκλείδωμα, δώδεκα μεσημέρι κλείδωμα, τρεῖς ἀπόγευμα ξεκλείδωμα.

Θεέ μου, πῶς περνᾶ αὐτός ὁ ἀκίνητος χρόνος, χρόνος ἐρημιᾶς, **«μόνος Θεῷ μόνῳ»! Ποτέ,** ὅμως, ἀπογοήτευσις. Καί, ἔστω καί κλειδωμένος, κλειδαμπαρωμένος, σφραγισμένος, σκλαβωμένος, ἀκόμη καί ἐάν ἤμουν ἁλυσοδεμένος, θά ἐπίστευα καί θά ᾐσθανόμουν ὅ,τι ἐπίστευε καί μᾶς ἀφῆκεν ὡς παρακαταθήκην ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν, ὁ θεῖος Παῦλος:

«Οὗ δέ τό πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ καί ἐλευθερία.»

Πολλάς θέσεις ἔλαβε τό σῶμα μου είς τήν προσπάθειάν του νά κατανικήση τούς λογισμούς τῆς σκέψεως καί τῆς ψυχῆς τήν θλῖψιν.

Ἐσηκώθηκα καί ἤρχισα νά βηματίζω, ἐκ τῆς μιᾶς ἄκρης τοῦ ἐρημητηρίου ἕως τήν ἄλλην, συνεχῶς, ἀσκούμενος μέ σκοπόν τήν σωματικήν κόπωσιν καί ἀπώτερον σκοπόν τήν πνευματικήν ἀνάπαυσιν.

Τρεῖς δρασκελιές εἶναι τό μῆκος τοῦ κελλιοῦ καί ἄρχισα νά μετρῶ τά βήματα, μήπως ἔτσι ἀποσπάσω τήν σκέψιν μου ἀπό τό φοβερόν συμβάν τῆς ἡμέρας.

Μέ μικρόν διασκελισμόν, ἔκανα ἕξ βήματα ἀπό τῆς μιᾶς πρός τήν ἄλλην ἄκρην.

Ἐμέτρησα χιλίας πεντακοσίας στροφάς ἐπί ἕξ βηματάκια ἑκάστη, σύνολον ἐννέα χιλιάδες βήματα, ἐπί σαράντα περίπου ἑκατοστά ἕκαστον, ὅλα μαζῆ,

μέτρα περίπου τρεῖς χιλιάδες ἑξακόσια· μέ ρυθμόν βηματισμοῦ ἑξήκοντα βήματα τό λεπτόν, κάνουν δύο ὥρας καί τριάκοντα λεπτά· ἀρκετή ὥρα δοκιμασίας, μέ συνέπειαν νά ξαναδοκιμάσω μήπως μέ πάρη ὁ ὕπνος· παρ' ὅλα αὐτά τό ἡμερολόγιον συνεπληρώθη κι' ἔκλεισε μέ τήν λέξιν «κατεκλίθην».[1]

Ὁ ὕπνος, ὅμως, δέν ἤρχετο, ἄν καί ἔκλεια τά μάτια μου, ἄν καί ἦτο σκότος, ἄν καί ἐσκέπασα ὁλόκληρον τό σῶμα ἀπό κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Ἔκανε κρύο, ὅμως, εἶχα τό αἴσθημα τοῦ καύσωνος!

Μή κατορθώνων νά κοιμηθῶ, ἀπεφάσισα νά ἀσχοληθῶ μέ γράψιμον, συγγραφήν, ἡμερολόγιον ἤ κάτι ἄλλο [2]. Ἔφυγα ἀπό τό κρεββάτι μου καί ἐκάθισα πλάϊ ἀπό τό τραπεζάκι (: γραφεῖον μου.) Κατά τήν χρῆσιν του ὡς τραπεζιοῦ, ἐκαθήμην ἔμπροσθεν εἰς τό μέσον. Εἰς δέ τήν χρῆσιν του ὡς γραφείου, ἐκαθήμην εἰς τήν πλαϊνήν πλευράν διά νά βοηθοῦμαι καί ἐκ τοῦ ἠλεκτρικοῦ λαμπτῆρος, ἀριστερά εὑρισκομένου. Ἔπιασα χαρτί καί μολύβι καί ἀπεφάσισα νά συντάξω, ἔστω καί προχείρως, μίαν μήνυσιν. Δι' ὅσων νομικῶν τύπων γνώστης τυγχάνω, ὡς μή εἰδήμων, τήν παραθέτω ὁλόκληρον ἀμέσως κατωτέρω:

Η ΜΗΝΥΣΙΣ:
Στυλιανός Γ. Παττακός
Πολιτικός κρατούμενος

Πρός τόν Δ/ντήν τῶν Φυλακῶν
κ. Παπαδογούλαν Νικ.
Ἐνταῦθα[3]

Φυλακαί Κορυδαλλοῦ 22/3/1987 ὥ: 23.30
Κύριε Διευθυντά,

Ἡ αὐτοκαταστροφή τοῦ Στρατηγοῦ Ὀδυσσέως Ἀγγελῆ εἰς τό κελλί του, τήν πρωΐαν τῆς σήμερον, ἦτο ἀναμενομένη· σᾶς εἶχον ἐνημερώσει πολλάκις καί μάλιστα προσφάτως, ἀρχάς τοῦ τρέχοντος μηνός, ἐνώπιον τοῦ κ. Ῥουφογάλη, ἔξωθι τοῦ κελλίου του.

Ἀπό τριῶν ἐτῶν, προσπαθῶν νά πείσω τούς ἁρμοδίους περί τοῦ ἐπικειμένου ἐγχειρήματος καί ὅτι θά ἔπρεπε νά ἐπιληφθοῦν, αὐτεπαγγέλτως, τῆς ἀποφυλακίσεώς του, οὗτοι ἐκώφευον.

1. Δέν εἶναι ἐντροπή νά ἀποκαλύπτη κανείς τήν γελοιότητα εἰς τήν ὁποίαν ἐπιβάλλεται στερούμενος, καθ' ὅν ἡμεῖς τρόπον, τῶν ἐλευθεριῶν καί τῶν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων του.

2. Ἡ συνταγή μου δι' ὅσους εὑρεθοῦν εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ἀϋπνίας, εἶναι: ΟΧΙ φάρμακα οἱασδήποτε ὀνομασίας. Τά καλύτερα ἠρεμιστικά εἶναι: α) Ἡ προσευχή. β) Ἡ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς. γ) Τό γράψιμο. δ) Ἡ κόπωσις μέχρις ἐξαντλήσεως. ε) Ἡ... ἀϋπνία! Πόσον θά κρατήση;

3. Ὁ Διευθυντής τῶν Φυλακῶν Κορυδαλλοῦ, Νικ. Παπαδογούλας, ἄν καί ἐναντίον του στρέφεται ἡ κατηγορία, ἐνήργησεν ἀστραπιαίως. Ἦτο ὁ καλύτερος Διευθυντής ἐξ ὅσων ἐπέρασαν ἀπ' ἐδῶ, κατά τό διάστημα τῶν δεκατριῶν καί ἥμισυ ἐτῶν πού εὑρισκόμεθα ἐδῶ. (:Ἔγραφον 22 Μαρτίου 1987)
Σήμερον (:23 Ἀπριλίου 1994), πού καθαρογράφω τά ἴδια αὐτά, βεβαιώνω ὅτι καμμία ἀπάντησις δέν μοῦ ἐδόθη.
Ἠνώχλησα πολλάκις τήν Ὑπηρεσίαν, ὅπως ἔκαμε καί ὁ συνήγορός μου. «Ἀγρόν ἠγόρασεν...»

Τό φθινόπωρον τοῦ 1984 ἐνημέρωσα τόν προκάτοχόν σας Στέφην Γεώργιον, ἐνώπιον τῆς Εἰσαγγελέως Στουραΐτου Αἰκατερίνης καί ἄλλων Ὑπαλλήλων ὑφισταμένων τοῦ Στέφη.

Εἶχον ἐπισημάνει τάς προθέσεις τοῦ Ἀγγελῆ,ὡς καί τάς εὐθύνας, ὑμῶν, ὅλων τῶν ἁρμοδίων παραγόντων. Εὐθύνας ὑπηρεσιακάς, ποινικάς, ἠθικάς καί ἀνθρωπιστικάς.

Ἀπό τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ τρέχοντος ἔτους καί μέχρι σήμερον, ἀρθρογραφίαι διαφόρων προσωπικοτήτων, ὡς καί τῶν Ἀρεοπαγιτῶν κ.κ. Μπλέτσα Εὐστ. καί Καθάρειου Χρ., ἀκόμη δέ καί τοῦ διαπρεποῦς Ποινικολόγου καί πρώτου διώκτου μας, Δικηγόρου κ. Λυκουρέζου Ἀλεξ. καί ἄλλων, ἀποδεικνύουν καί ἐπισημαίνουν τήν παρανομίαν καί ἀδικίαν πού ἔχει γίνει εἰς βάρος ὅλων μας καί σᾶς ζητοῦν νά μᾶς ἀποφυλακίσετε.

Ἡ ὅλη κατάστασις τῆς ψυχολογίας καί τῶν προθέσεων τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ, ὡς προαναφέρω, σᾶς εἶχεν ἐπισημανθῆ ὑπ' ἐμοῦ, ἐπανειλημμένως.

Ἔπρεπε νά ἔχετε ἐνεργήσει ἀποτελεσματικῶς διά τήν ἀποφυλάκισίν του, ὁπότε δέν θά εἶχε τήν τύχην αὐτήν ὁ ἐκλιπών Στρατηγός.

Ἡ Εἰσαγγελεύς Στουραΐτου καί οἱ παριστάμενοι, τότε, διοικητικοί Ὑπάλληλοι μετά τοῦ διευθυντοῦ τῶν Φυλακῶν Στέφη Γεωργίου, συνεφώνησαν ὅτι ἡ περίπτωσις τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ ἔπρεπε, βάσει τοῦ ἰσχύοντος νόμου, νά ἐλάμβανε τήν ἄγουσαν πρός τήν ἀποφυλάκισίν του. Αἱ ἄνωθεν, ὅμως, ἐντολαί δέν τούς ἐπέτρεπον νά ἐκτελέσουν τό ἐκ τῶν νόμων ἐπιβαλλόμενον καθῆκόν των, ὡς ἰσχυρίζοντο.

Ὅλοι ἐδηλώνατε, μέ πρώτην καί «νομιμωτέραν» τήν ὡς ἄνω Εἰσαγγελέα, ὅτι ἔχετε ἐντολάς καί συνεπῶς κάλυψιν ἄνωθεν.

Καί οὕτω, τό τραγικόν μοιραῖον ἐπῆλθε, σήμερον. Ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς ταξιδεύει πρός τούς Οὐρανούς.

Αἱ εὐθῦναι βαρύνουν ἅπασαν τήν ἱεραρχίαν, προκατόχου σας διευθυντοῦ καί ὑμῶν περιλαμβανομένου.

Κατόπιν τούτων, παρακαλῶ ὅπως, ἡ παροῦσα, θεωρηθῆ ὡς μηνυτήριος ἀναφορά ἐναντίον ὑμῶν καί παντός συνυπευθύνου διά τόν αὐτοχειριασμόν τοῦ Στρατηγοῦ Ὀδυσσέως Μ. Ἀγγελῆ καί παρακαλῶ νά προωθηθῆ εἰς τόν ἁρμόδιον Εἰσαγγελέα.

Συνήγορόν μου διά τήν ὑποστήριξιν ταύτης ὁρίζω τόν Δικηγόρον Ῥόδου κ. Χαρῖτον Ἰωάννην καί μάρτυρας τούς συνεγκλείστους: Παπαδόπουλον Γεώργιον, Μακαρέζον Νικόλαον, Ῥουφογάλην Μιχαήλ καί ἄλλους, οὕς θέλω προτείνει ἐν καιρῷ.

Μέ τιμήν,
Στυλιανός Γ. Παττακός.

Τήν μήνυσιν αὐτήν παρέδωσα τήν πρωίαν τῆς ἑπομένης εἰς τήν Διεύθυνσιν τῶν φυλακῶν. Προωθήθη εἰς τήν Εἰσαγγελίαν Πειραιῶς μέ ἀριθμόν Πρωτοκόλλου 31/23-3-1987, χωρίς μέχρι σήμερον (:14/7/1994), νά ἔχη δοθῆ ἀπάντησις, ἤ νά ἔχη γίνει ἔστω καί ἕνα ἐλάχιστον σχόλιον...

Ἐντολαί... ἄνωθεν! Ἄν ὅμως ἐπρόκειτο διά τρομοκράτην, **μή δεξιόν** ἤ διά κομματικόν παράγοντα, θά ἐγίνετο σεισμός· ἐρωτήσεις καί

έπερωτήσεις είς τήν Βουλήν, συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας έξω καί έντός τῆς Βουλῆς, διαδηλώσεις, πυρπολήσεις καί ίσως-ίσως καί δολοφονίαι ύπό τῆς πολυκομματικῆς «θαυμαστῆς» όργανώσεως 17 Νοέμβρη. Ήδη άκούγεται πρότασις άποφυλακίσεως μέλους της!

Τώρα, πιά, φαντάζομαι ότι κανείς δέν ένδιαφέρεται νά μάθη τό διατί, τό ποῖοι καί κατά πόσον εύθύνονται διά τό τραγικόν τέλος τοῦ Έλληνος Στρατηγοῦ Άγγελῆ Όδυσσέως.

Ματαία ή έλπίς τοῦ θυσιασθέντος:

Ματαία καί ή πρόβλεψις όλων έκείνων πού ἦσαν βέβαιοι ότι, ή θυσία τοῦ Στρατηγοῦ, θά συνεκίνει τούς άρχοντας τῆς Πατρίδος μας καί θά ώδήγει τήν... «δημοκρατικήν» τους ψυχήν, νά διατάξη τήν λῆξιν τῆς τραγωδίας τῶν έγκλείστων συναδέλφων του. Καί οί ταγοί τῆς Παγκοσμίου Κοινότητος;

Ό συνήγορός μου Χαρίτος Ίωάννης τοῦ Γαβριήλ, έγκριτος νομικός καί διαπρεπής Δικηγόρος Ρόδου, άναλαβών τήν ύπόθεσιν καί άγωνισθείς διά τήν προώθησίν της ένώπιον τῆς Δικαιοσύνης, άπαυδήσας καί άπογοητευθείς, έπαυσε νά άσχολῆται μέ τό θέμα. (: Ούτε άμοιβήν έλαβε, ποτέ, ό λεβέντης αύτός Ρόδιος Δικηγόρος, ούτε δῶρον κατεδέχθη νά λάβη διά τάς πολλάς ύποθέσεις τάς όποίας τοῦ έχω άναθέσει. Ίδία εἶναι καί ή συμπεριφορά άλλων συναδέλφων του, πιστῶν είς τήν Μωσαϊκήν ρῆσιν: **«Καί δῶρα, ού λήψη΄ τά γάρ δῶρα έκτυφλοῖ όφθαλμούς βλεπόντων καί λυμαίνεται ρήματα δίκαια».** (Έξοδος ΚΓ΄, 8) (: ώς δικαστής, νά μή πάρης ποτέ δῶρα, διότι αύτά τυφλώνουν τούς όφθαλμούς καί αύτῶν άκόμη τῶν συνετῶν άνθρώπων, καί γίνονται άφορμή καταδολιεύσεως τῆς δικαιοσύνης. Μετάφρ. Ίωάννου Θ. Κολιτσάρα).

Έάν ή Πατρίς μας έκυβερνᾶτο άπό δικαίους Άρχοντας, ό Στρατηγός Άγγελῆς Όδυσσεύς ούδέποτε θά έφυλακίζετο. Όμως, έστω καί άν τά πάθη συγκεκριμένης περιόδου τόν εἶχον όδηγήσει είς τήν φυλακήν, θά τόν εἶχον άποφυλακίσει τό άργότερον δύο έτη πρό τοῦ φρικτοῦ τέλους του.

Χλευάζεται ή Πατρίς μας καί λοιδορεῖται, μέ λέξεις καί χαρακτηρισμούς βαναύσους: (Βλέπε ΕΣΤΙΑΝ 19/4/94, άναδημοσιεύουσαν άρθρον τῆς «DAILY EXPRESS» τοῦ Λονδίνου, άπόσπασμα τοῦ όποίου κατωτέρω):

«... έξαχρειωμένη, Εύρωπαϊκή Μπανανία,... κυβερνᾶται σήμερα άπό διεφθαρμένους, έπιθετικούς καί άταλάντους καιροσκόπους, οί περισσότεροι τῶν όποίων θά ώφελοῦντο άπό μίαν συνεχῆ παραμονήν των είς τήν φυλακήν...»

Καί δέν εἶδον μέχρι σήμερον άντίδρασιν έκ μέρους τῆς ήγεσίας τῆς Πατρίδος μας! Έάν ή ήγεσία μας ύπερηφανεύεται, ήμεῖς κλαίομεν διά τήν κατάντιαν καί όδυρόμεθα, καί μέ όδύνην ψυχῆς, δακρύοντες, τά καταγράφομεν!

Στρατηγέ Όδυσσεῦ Μ. Άγγελῆ, ήμεῖς, οί άφωσιωμένοι φίλοι σου, σέ μακαρίζομεν πού εύρίσκεσαι **«έν τόπῳ χλοερῷ, έν τόπῳ άναπαύσεως, ένθα ούκ έστι πόνος, ού λύπη, ού στεναγμός...».** Σέ ζηλεύομεν διότι δέν εύρίσκεσαι έδῶ, νά διαβάζῃς αύτούς τούς χλευασμούς έναντίον τῆς Πατρίδος μας. Οίκτείρομεν έαυτούς διότι βλέπομεν τούς διαδεχθέντας ήμᾶς είς τήν έξουσίαν (: τήν όποίαν τούς παρεδώσαμεν έκουσίως), νά έχουν γίνει χειρότεροι άπό όσον ἦσαν πρό τῆς 21ης Άπριλίου 1967! «Ούδέν έδιδάχθησαν, ούδέν

ἐλησμόνησαν...». Ἀλληλοεσπαράσσοντο, τότε, ἀλληλοτρώγονται καί τώρα. Ἀλληλοεμισοῦντο, συνεχίζουν δριμύτεροι...

Κλέπτας ἀποκαλοῦν οἱ μέν τούς δέ καί οἱ δέ τούς μέν... «Ἀνικάνους,... ἀναξίους,... ψεύτας,... κλέπτας, ὑποκλέπτας, ἀνθυποκλέπτας, κλεφτρόνια καί κλεφταράδες», ἀποκαλοῦν ἀλλήλους καί ἀλλήλους παραπέμπουν εἰς δίκας καθαρτικάς, μή καθαριζόμενοι... ἐλλείψει εἰδικοῦ ἀπορρυπαντικοῦ (: τό ὁποῖον εὑρίσκεται μόνον εἰς χεῖρας τοῦ «πάντοτε εὐκολόπιστου καί πάντα προδομένου» Ἑλληνικοῦ λαοῦ, μή χρησιμοποιοῦντος αὐτό κατά τάς ἐκλογάς...)

Ἀμοιβαιότης κατανοήσεως ἐκδηλώνεται κατά τήν σύναψιν συμψηφιστικῶν συμβάσεων καλύψεως σκανδάλων καί ὄχι μόνον. Καί ὅταν λέμε σκανδάλων, ἔνδοξε Στρατηγέ, δέν ἔχεις ἰδέα· δέν ξανακούσθηκαν οὔτε τό ποιόν οὔτε τό ποσόν. Ὁ δέ λαός γηρασμένος, μεσῆλιξ, νέος, νεογέννητος, εἰσέτι καί ἀγέννητος χρεώνεται ἤ γεννᾶται καταχρεωμένος κι' ἐν τούτοις οὔτε διαμαρτύρεται, οὔτε ἀρνεῖται τό χρέος του, οὔτε ἀρνεῖται νά γεννᾶται. Παρακολουθεῖ μάλιστα μέ θαυμασμόν, μέ σημαιοφορίας πλαστικάς καί πάσης μορφῆς ρυπάνσεις, τάς κλοπάς καί ληστρικάς ἐπιδρομάς, τάς ὁποίας δέχεται, χειροκροτῶν καὶ χαμογελῶν. Καί οὐδείς ἐρωτᾶ τόν Πατέρα του ἤ τήν Μητέρα του: «Γιατί χαίρεται ὁ κόσμος καί χαμογελᾶ, Πατέρα;»

Καί ἡ ζωή ἔτσι συνεχίζεται κατά κρημνόν. Λυπήσου μας, ζῶσα ψυχή, στρατηγέ Ὀδυσσεῦ Ἀγγελῆ!...

ΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

«Ὅσον τοῖς δικαίοις τό θεῖον συναγωνίζεται, τοσοῦτον τοῖς ἀδίκοις ἐναντιοῦται.» («Αἰσώπου» Μῦθοι, 183)

«Ἕως τοῦ θανάτου ἀγώνισαι περί τῆς ἀληθείας καί Κύριος ὁ Θεός πολεμήσει ὑπέρ σοῦ»
(: Σοφία Σειράχ Δ΄, 28)

Κατά Τρίτην καί Σάββατον, τά Λουτρά τῆς Πτέρυγος τῶν Φυλακῶν μας λειτουργοῦν θερμαινόμενα. Τάς ἄλλας... ψυχόμενα. Τό Σάββατον, ἐπίσης, ἔχει καθιερωθῆ ὑπό τῆς Διευθύνσεως τῶν Φυλακῶν μας ὡς ἡμέρα ἐκκλησιασμοῦ μας.[1]

Διερχόμενος, τήν πρωΐαν τοῦ Σαββάτου, 21 Μαρτίου 1987 παραμονήν τῆς τραγικῆς Κυριακῆς, 22 Μαρτίου 1987 καί περί ὥραν ἑπτά καί τριάντα, καθ' ὁδόν πρός τόν κοινόχρηστον χῶρον τῶν λουτρῶν, συνήντησα ἔμπροσθεν τῆς θύρας τοῦ κελλίου του τόν Στρατηγόν μας. Τόν ἐκαλημέρισα. Μοῦ ἀνταπέδωσεν εὐγενῶς καί μοῦ εἶπε:

«- Σέ παρακαλῶ, ὅταν ἐπιστρέφης ἀπό τό λουτρόν, πές μου ἄν ἔχη πολύ ζεστό νερό».[2]

Καί συνέχισε: **«Μπορεῖς μετά τόν ἐκκλησιασμό, κατά τίς δέκα, νά ἔρθης νά σοῦ πῶ κάτι;»**

Ἀπήντησα καταφατικῶς· ἔλαβα τό λουτρόν μου, ἐκκλησιάσθην καί ἐπιστρέφων ἐκ τῆς Ἐκκλησίας, ἐκτύπησα τήν πόρταν τοῦ κελλιοῦ του.

Ἤκουσα τό **ἐμπρός,** ἤνοιξα καί τόν παρεκάλεσα νά δεχθῆ τήν ἐπίσκεψίν μου κατά τήν 11ην ὥραν ἀντί τῆς 10ης, ὥστε νά προλάβω νά πάρω τό πρωϊνόν μου καί νά ρίξω μιά ματιά εἰς τόν Τύπον.[3]

Μοῦ ἀπήντησε μέ καλωσύνην:

-« Καλά, Στέλιο, ἔλα στίς ἕντεκα ἤ ἀκόμη καί ἀργότερα˙ κάμε τή βόλτα σου στό προαύλιο καί... μετά τά λέμε».

Ἐπῆγα καί εἰς τό κελλί μου καί εἰς τό προαύλιον καί ἐπιστρέφων ἐκτύπησα τήν πόρταν του. Ἀπήντησεν· εἰσῆλθον καί χαμογελῶν τοῦ εἶπα: «... ἕτοιμος».

Μέ κατάπληξιν ἤκουσα τήν ἀπάντησίν του καί μάλιστα, μέ ἄκεφον τρόπον, λεγομένην:

1. *Τό πρῶτον τρίμηνον τοῦ ἐγκλεισμοῦ μας εἰς τάς φυλακάς Κορυδαλλοῦ δέν εἴχομεν ἐκκλησιασμόν. Κατόπιν ἀποχῆς μου ἐκ τῆς τροφῆς ἐπί 5νθήμερον, με αἴτημά μου σύν τοῖς ἄλλοις (πρωτίστως) ὁ ἐκκλησιασμός, ἐνεκρίθη. Καθιερώθη τό Σάββατον, διότι ἡ Κυριακή ἦτο διά τούς ποινικούς. «Χώρια τά πρόβατα ἀπό τά ἐρίφια», ἤ «οὐ γάρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις» (Ἰωάννου Δ΄ 9).*
2. *Τό ἤθελε πολύ καυτό, λόγω ἐλαττωματικῆς κυκλοφορίας τοῦ ἄνω ἀριστεροῦ μέρους τοῦ σώματός του, βλάβης προξενηθείσης ἐν τῇ φυλακῇ.*
3. *Εἶχα δώσει πρός δημοσίευσιν ἕνα ἄρθρον μου ὑπό τό ψευδώνυμον ΚΡΗΤΙΚΟΣ καί ἤθελα νά ἰδῶ ἄν ἐδημοσιεύθη.*

-« Άσε, Στέλιο... τό άνέβαλα' άλλη φορά...»

Στενοχωρημένος έκ τῆς άπαντήσεώς του αύτῆς καί αύτοῦ τοῦ τρόπου, τόν ἠρώτησα:

-«Μήπως, κ. Άρχηγέ, σᾶς έστενοχώρησα έπειδή έζήτησα άλλαγήν ὥρας συναντήσεώς μας;»

Ύψωσεν έν εἴδει προσευχῆς τάς χεῖρας πρός τόν Ούρανόν καί μοῦ εἶπε:

-«Γιά ὄνομα τοῦ Θεοῦ, Στέλιο, τί 'ναι αὐτά πού λές;... Κάμε τό πρόγραμμά σου καί ξέχασε τό ζήτημα. Δέν ἔχω, τώρα, τίποτα γιά συζήτησι... Τό άνέβαλα...».

Δέν ἠθέλησα νά έπιμείνω. Δέν ἤθελα νά τόν στενοχωρήσω καί ἔφυγα, ὑποσχεθείς ὅτι θά συναντηθῶμεν τό άπόγευμα, ὡς συνήθως, μαζί καί μέ τόν Στρατηγόν Ζωϊτάκην. Δέν τοῦ ἔδωσα εὐκαιρίαν νά άρνηθῆ.

Κατά τόν προαυλισμόν μου, συνεζήτησα μέ τόν συνέγκλειστον Καραμπέρην Στέφανον τάς άνησυχίας μου διά τό μέλλον τοῦ Στρατηγοῦ μας.

Προσεπάθησε νά μέ καθησυχάση:

-«Μή φοβᾶσαι' δέν πρόκειται νά κάμη τέτοιο πρᾶγμα' ἄν ἦτο άποφασισμένος νά τό κάμη, δέν θά τὄ λεγε.»

Εἶναι καί αὐτή ἡ ἄποψις, μία έκ τῶν κανόνων, πού πράγματι ἰσχύει:

- «Πᾶς κανών, ὅμως, ἔχει καί τήν έξαίρεσίν του».

Καί, δυστυχῶς, άπεδείχθη ὅτι καί έδῶ εἴχαμεν τήν έξαίρεσιν τοῦ κανόνος!

Τήν ἕκτην ὥραν άπογευματινήν, συνηντήθημεν οἱ τρεῖς γέροντες, ὅπως μᾶς άπεκάλουν οἱ νεώτεροί μας (: Ζωϊτάκης, Άγγελῆς καί ὁ γράφων).

Ὁ Στρατηγός Ζωϊτάκης εἶναι άνεξάντλητος πηγή άνεκδότων παντός εἴδους. Τά άφηγεῖται μέ τρόπον γλαφυρόν καί σαγηνευτικόν, πού εὐχαριστοῦνται οἱ άκούοντες.

Έκεῖνο τό βράδυ τοῦ Σαββάτου, πρό τῆς μοιραίας Κυριακῆς, ὡς νά προησθάνετο τήν ψυχικήν τρικυμίαν τοῦ Άγγελῆ, προσεπάθησε νά τόν άπαλλάξη άπό τάς καταστρεπτικάς προθέσεις του. Διηγήθη πολλά, προπαντός εὐτράπελα. Ένα έξ αὐτῶν ἦτο τό έξῆς:

-«Έκανα έπίσκεψι στό μαγειρεῖο τοῦ λόχου μου... Ὁ μάγειρος, κατά τά είωθότα, μοῦ άνέφερε: Λαμβάνω τήν τιμήν κ. Λοχαγέ, νά σᾶς άναφέρω, παρασκευάζω συσσίτιον κρέας - ὄρυζα...»

Τόν ἠρώτησα: **«Πιλάφι ἤ σούπα;»** Καί ὁ άθεόφοβος, μέ ὕφος Ναπολέοντος, άπήντησε: **«κ. Λοχαγέ, ἄν πήξη, θα γίνη πιλάφι... ἄν δέν πήξη, θά γίνη σούπα!...»**

Ὅμως δέν ἠρκέσθημεν είς τά άστεῖα. Ἦρθεν ἡ ὥρα νά έπανέλθωμεν είς τό αἰώνιον, τό χρονίζον άπό δεκατριάμισυ (:τότε) χρόνια, άδικαιολογήτως συνεχιζόμενον δρᾶμα μας.[1]

Δεκατριάμισυ χρόνια φυλακισμένοι, δέν εἶναι όλίγα. Εἶναι άνυπόφορα, πολλά καί δύσκολα, ὅσον καί ἄν θέλη κανείς νά προσπαθῆ νά τό ρίχνη είς τό «φιλοσοφεῖν». Λέγεται τό γνωστόν εὐφυολόγημα ὅτι τά πρῶτα έκατό χρόνια

1. Καί ποιός θά έπίστευε, τότε, ὅτι αὐτό θά συνεχίζετο, ὅπως συνεχίζεται, έπί 20 ἔτη σήμερον ἔτος 1994!

εἶναι δύσκολα!... Ἄρά γε ἐννοοῦν... καί τῆς φυλακῆς; Δέν εὔχομαι, οὔτε είς τούς μισοῦντας με, νά τό δοκιμάσουν.

Γύρω ἀπό τό θέμα αὐτό συζητοῦντες καί μή προβλέποντες πιθανήν ἐπίλυσίν του, ἐκ μέρους τῶν ἐγκληματικῶς παρανομησάντων ἐναντίον ἡμῶν, ἔλεγεν, ὁ καθείς ἐξ ἡμῶν, τήν γνώμην του.

Δέν εἶναι πολύ περίεργος ἡ νοοτροπία αὐτή τῶν κομματικῶς κυβερνώντων καί κομματικῶς σκεπτομένων εἰς βάρος μας «ἀρχόντων», ἔλεγεν ὁ εἷς.

Καί συνεπλήρωνεν ὁ ἄλλος: Γιατί νά μᾶς ἀποφυλακίσουν; Τήν ἡσυχίαν τους ἔχουν βρεῖ οἱ «ἄνθρωποι», κανείς δέν τούς ἐνοχλεῖ, ἔχουν πείσει τούς ἑαυτούς των ὅτι ἔχουν κάμει τό καθῆκόν των ἔναντι τῆς Πατρίδος, ἔχουν φανατίσει τόν ὄχλον, ὄχι τόν νουνεχῆ λαόν, ὅτι «ἡμεῖς εἴμεθα!... καί τί δέν εἴμεθα;» Μήπως ἡμεῖς δέν εἴμεθα ὑπεύθυνοι καί διά τόν... δεκαετῆ Τρωικόν Πόλεμον καί διά τό... κάψιμον τῆς Νομαρχίας Ἡρακλείου καί...

Προσωπικῶς, δέν ἔπαυσα, ἀπό τῆς πρώτης στιγμῆς τῶν εἰς βάρος μας καννιβαλικῶν διωγμῶν, νά ἀγωνίζωμαι διά τήν ἀποκατάστασιν... καί διά τήν διάδοσιν τῆς ἀληθείας, ἀκολουθῶν τήν Ἁγίαν Γραφήν: (Σοφία Σειράχ, Δ΄, 28) **«Ἕως τοῦ θανάτου ἀγώνισαι περί τῆς ἀληθείας καί Κύριος ὁ Θεός πολεμήσει ὑπέρ σοῦ».**

Προσεπάθησα νά πείσω ἀμφοτέρους τούς Στρατηγούς ὅτι πρέπει νά κάμωμεν ἀγῶνα ἀποκαταστάσεώς μας, ἀγῶνα ἀπελευθερώσεώς μας. **«Ἡ ἐλευθερία εἶναι ἕνα ὀχυρόν φρούριον καί τό εἶδος αὐτό δέν χαρίζεται˙ κατακτᾶται.»**

Ἐλέχθησαν πολλά˙ χιλιοειπομένα ἦσαν, ἀφοῦ δεκατριάμισυ χρόνια αὐτό ἦτο τό φλέγον θέμα μας, γύρω ἀπό τό ὁποῖον περιεστρεφόμεθα συνεχῶς, ὅπως ὁ «μέγας» Βασιλεύς τῶν Περσῶν εἰς τό: **«Δέσποτα, μέμνησο τῶν Ἀθηναίων.»**, ἤ ὅπως ὁ Κάτων Μᾶρκος Πόρκιος, Ὕπατος τῆς Ρώμης, εἰς τό: καί τέλος εἰσηγοῦμαι. **«Πρέπει νά καταστρέψωμεν τήν Καρχηδόνα» (CETERUM CENCEO CARTHAGINEM DELENDAM ESSE)**.

Ἐπλησίαζεν ἡ ὥρα τοῦ κλειδώματος τῶν κελλιῶν, ὅταν **ἡ σιωπή τοῦ ἀμνοῦ,** ἡ γλῶσσα τοῦ Ὀδυσσέως Ἀγγελῆ, μέ τήν γνωστήν μας ἤρεμον καί ἀποφασιστικήν προφοράν του, συνεπέρανε: **«Θά τελειώση τό θέμα καί σύντομα...»:** (Ἠννόει αὐτό πού ἔκαμε!)

Ἀντελήφθην τό νόημα˙ δέν ἦτο ἡ πρώτη φορά πού ἤκουα τάς ἀπόψεις του. Ἡ ἀπάντησίς μου ἦτο πάντοτε ἡ ἰδία, σταθερά καί ἀμετακίνητος˙ **«... ἤ οὐκ οἴδατε ὅτι τό σῶμα ὑμῶν ναός τοῦ ἐν ὑμῖν Ἁγίου Πνεύματός ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπό Θεοῦ, καί οὐκ ἐστέ ἑαυτῶν;»** (Α΄ Κορινθ. στ΄, 19)

Ἔγινε πολλή συζήτησις ἐπί τοῦ θέματος, μέ πλήρη συμφωνίαν εἰς τήν ἀκαταμάχητον ἑκάστου ἐξ ἡμῶν... διαφωνίαν. Μά, μήπως συνεφώνησαν ποτέ δύο Ἕλληνες, ἐπί οἱουδήποτε θέματος συζητοῦντες; (: Ἐξαίρεσις τοῦ κανόνος ἡ ὁμόφωνος ἀπόφασις τῶν τριακοσίων τῆς Βουλῆς διά τήν ψήφισιν τοῦ θηριώδους Δ΄ Ψηφίσματος).

Καί ἔφθασε πάλιν ἡ ὥρα τοῦ ἐφιαλτικοῦ βραδυνοῦ, ἡ ὥρα τοῦ κλειδώματος ἑκάστου εἰς τό «ἀνάκτορόν» του. (**: εὑρεθέντες ἕκαστος «... ἐν τῷ πελάγει τῶν θλίψεων»).**

Πράγματι, ό δεσμοφύλαξ έκτύπησεν, ἤνοιξεν, εἶπε τό τυπικόν «καλησπέρα σας, θά κλείσω έπιστρέφοντας»[1], όπότε ήμεῖς: έκαληνυκτίσαμεν άλλήλους μέ τήν ήσυχίαν μας καί μέ ἥσυχον τήν συνείδησιν, ὅτι έπεράσαμεν ἄλλην μίαν ήμέραν, πανόμοιον τῶν μέχρι σήμερον (:21-3-1987), τεσσάρων χιλιάδων πεντακοσίων καί τριάκοντα μιᾶς ήμερῶν **«φυλακισμένης ρουτίνας»** άφοῦ, σώνει καί καλά, ... ἅς μή τούς καταλογίση ό Θεός τήν άμαρτίαν των αὐτήν, οί **«μεταπολιτευτικοί»** δημαγωγοί, έννοοῦν νά **«ἐννοοῦν»** ὅτι **«ὅταν λένε ἰσόβια, ἐννοοῦν ἰσόβια!»**. Θά τούς **ἐννοήση** ή Ίστορία, ὅπως άκριβῶς έστιγμάτισε καί έκείνους πού κατεδίκασαν τούς δέκα νικητάς Στρατηγούς τῆς ναυμαχίας τῶν Άργινουσῶν τῷ 406 π.Χ., καί έκεῖνα τά έγκλήματα τῆς Συμβατικῆς τῆς Γαλλικῆς Έπαναστάσεως (: 1789-1793 μ.Χ.), καί ἄλλους: **«Ό χρόνος καταδικάζει, ό χρόνος άθωώνει.»**

Καί άπεχωρίσθημεν ἕκαστος διά τόν... οἶκον του. Είς τό κελλί μου, κλειδωμένος, έπανέφερα είς τήν μνήμην μου τά ούσιώδη τῆς συζητήσεως, πού άφηγοῦμαι άνωτέρω.

Ίδιαιτέρως, ή σκέψις μου έκόλλησεν είς τήν φρᾶσιν τοῦ Στρατηγοῦ μας Άγγελῆ: **«Θά τελειώση τό θέμα καί σύντομα.»** «Τό άνέβαλα»! Ίδιαιτέρως τό: «τό άνέβαλα». Ἦτο ή παραπλάνησις: Δέν άνέβαλεν αύτό πού εἶχεν άποφασίσει καί άπλῶς άπέφυγε τήν έπ' αύτοῦ συζήτησιν, διά νά μή τό ξαναεναβάλη!

Καί, φυσικά, ό Ἄνθρωπος εἶχε πάρει τήν φρικτήν άπόφασίν του, τήν όποίαν καί έξετέλεσε τήν πρωΐαν τῆς έπομένης, ώς άφηγήθην είς προηγουμένας σελίδας.

Έπομένως, τώρα άντιλαμβάνομαι αύτό πού ήννόει μέ τό: «τό άνέβαλα.» Μέ παρεπλάνησεν είς τοῦτο. Ὅμως, τό: «θά τελειώση τό θέμα καί σύντομα» ἦτο σαφές. Τό άπέδειξεν ή πρωΐα!

1. Τό κελλί εἶναι πλησίον τῆς εἰσόδου. Ήννόει, έπομένως, ὅτι θά ἔκανε κλείσιμον κελλιῶν έκ τοῦ τέλους.

ΠΡΟΗΓΗΘΕΝΤΑ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

«Ὑμεῖς γάρ ναός Θεοῦ ἐστε ζῶντος»
(Β΄ Κορινθ. ΣΤ΄, 16)

Εἶναι τόσα πολλά τά ὅσα συνέβησαν πρό τῆς ἀφηγουμένης τραγωδίας, ὥστε θά ἐχρειάζοντο χιλιάδες σελίδων καί χρόνος πολύς καί κοπιώδης, τόσον διά τήν συγκέντρωσιν καί καταγραφήν, ὅσον καί διά τήν ἀνάγνωσίν των.

Θά περιορισθῶ, ἐπί τοῦ παρόντος, εἰς ὅσα θεωρῶ σπουδαιότερα καί συναφέστερα πρός τό φρικτόν συμβάν.

Ἕν ἐκ τῶν σχετικῶν, εἶναι ἡ «Δίκη». Τά εἰσαγωγικά θέτω εἰς ἔνδειξιν ὅτι τήν θεωρῶ καταδίκην, ὄχι δίκην, διότι ἡ ἐντολή πρός τό Εἰδικόν, στημένον, Δικαστήριον ἦτο, ἐκ μέρους τῶν κατασκευαστῶν του, νά καταδικάσουν! Ἄς μέ συγχωρήσουν οἱ Νομομαθεῖς, ἄν, ὡς μή εἰδήμων, δέν ἱκανοποιῶ τήν νομομάθειάν των.

Εἰς τήν «Δίκην» ἐκείνην, τιτλοφορηθεῖσαν εὑρεσιτεχνικῶς μέ τό εὔηχον (;). **«... τῶν πρωταιτίων»,** ἐλέχθησαν πολλά ἐναντίον ὅλων ἡμῶν.

Ἔναρξίς της ἡ 26η Ἰουλίου 1975 καί λῆξις αὐτῆς ἡ 23η Αὐγούστου τοῦ ἰδίου ἔτους.

Ὁ Στρατηγός μας, Ἀγγελῆς Ὀδυσσεύς, ἔλαβε μέρος εἰς τήν «Δίκην», καταπλήξας διά τῆς ἀπολογίας του[1] ἀκόμη καί τόν... «Ἐθνικόν Δικαστήν»[2]. Οἱ περισσότεροι ἐξ ἡμῶν, σύνολον εἰκοσιπέντε δικαζόμενοι, ἠκολουθήσαμεν τήν γραμμήν: «Παρών-Ἀπών!» Τό «ἀπών» ἐδήλου ὅτι δέν ἀπεδέχθημεν τήν κατηγορίαν καί συνεπῶς δέν ἐλαμβάνομεν μέρος κατά τήν συζήτησιν, ἁπλῶς, ἀκροαταί, παριστάμεθα.

Εἷς μάρτυς κατηγορίας, δυστυχῶς συνάδελφός μας καί ὑφιστάμενος τοῦ δικαζομένου Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ, κατέθεσε ψευδῆ κατασυκοφαντικήν μαρτυρίαν, εἰς βάρος του[3].

Ἡ εἰς βάρος τοῦ Στρατηγοῦ ἐκτοξευθεῖσα συκοφαντία τόν ἐλύπησε κατάκαρδα. Αὐτός ὁ τόσον πρᾶος καί φιλοσοφημένος, ἤρεμος Ἄνθρωπος, ἐξεπλάγη καί ἐξενευρίσθη τόσον πολύ πού:

1. Βλέπε ἀπολογίαν του εἰς σελίδα 71, στίχοι 16 κ. ἑ.

2. Συμβαίνει συχνάκις, παρ' ἡμῖν «Ἕλλησιν ἀεί παισί», νά καταστρέφωνται αἱ ἔννοιαι τῶν λέξεων, ὅταν διακοσμοῦνται μετ' ἐπιθέτων τά ὁποῖα προσβάλλουν τούς ἐντίμους ἐκείνους εἰς τούς ὁποίους πράγματι ἀξίζουν, ὡς ἦσαν οἱ ἀείμνηστοι Τερτσέτης καί Πολυζωΐδης, οἱ ὁποῖοι ἠρνήθησαν τήν ἐντολήν τῆς Κυβερνήσεως νά καταδικάσουν - παρανόμως - εἰς θάνατον τόν Κολοκοτρώνην, ἐνῶ ὁ Ντεγιάννης!.. φεῦ, ὑπερηφανεύθη ὅτι ἐξεδικήθη, ἐκτελέσας νόμον ἀντισυνταγματικόν...

3. Περί ταύτης ἀνέφερα εἰς τό κεφ. «ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΤΟΥ ΕΙΔΩΝ» (ἔγγραφοι δηλώσεις καί συγκεκριμένως αἱ δύο διαβεβαιώσεις τῶν δύο συνεγκλείστων, ὅτι δέν εἶχον εἴπει εἰς τόν περί οὗ ὁ λόγος ψευδομάρτυρα, αὐτά πού ψευδῶς ἰσχυρίσθη ὅτι τοῦ εἶπον).

Τότε μέν, δέν άπήντησεν είς τόν «εύγενῆ» συνάδελφον, οὔτε έζήτησεν άπό τό Δικαστήριον προστασίαν ἤ ἄλλο τι.

Μετά την διακοπήν τῆς «δίκης», καθ' ὅλον τό διάστημα τῆς ἡμέρας έκείνης καί τῶν ἄλλων ἡμερῶν μέχρι τῆς τελευταίας τῆς ζωῆς του, έπί τῆς Γῆς, δέν έλησμόνησεν: «ἔμεινα έμβρόντητος! Γνωρίζω τήν τάσιν τῶν άνθρώπων νά δυσφημοῦν... ὅμως άπό άξιωματικόν καί δή έκεῖνον, δέν τό έπερίμενα... τόν συγχωρῶ, ὅμως, διότι άφ' ένός δέν άποκλείω νά τοῦ τά εἶχαν πράγματι πεῖ οἱ «καλοί» αύτοί συνάδελφοι- συγκατηγορούμενοι καί άφ' έτέρου λόγῳ τοῦ ὑφισταμένου κατά τήν έποχήν έκείνην κλίματος «άντιχουντισμοῦ» πού εἶχον καλλιεργήσει οἱ μεταπολιτευτικοί «Βουρβῶνοι», μέ τό «slogan» (: σύνθημα): «Δῶστε τή Χούντα στό Λαό.»

Ἔλεγεν καί τό ξαναέλεγεν. Ἰδιαιτέρως τό άπόγευμα έκείνης τῆς ἡμέρας τῆς «Δίκης», μετά τήν διακοπήν τῆς συνεδριάσεως, ἦτο άμίλητος, καταλυπημένος καί μόλις συνεκράτει τά νεῦρα του.

Μοῦ εἶπε, ταραγμένος:

«- Τώρα έξηγῶ, καί άντιλαμβάνομαι τώρα, έκείνους τούς Κρητικούς, τούς συμπατριῶτες σου, πού γιά λόγους τιμῆς τραβοῦν τήν κουμπούρα ἤ τήν άσπρομάνικη μαχαίρα καί... βέβαια, δέν τούς δικαιολογῶ, ὅμως, θά ἔπρεπε νά σηκωθῶ νά τόν άρπάξω μέ τά δυό μου χέρια καί νά τόν πνίξω...»

Μοῦ εἶπεν αύτά τότε καί πολλάκις τά έπανελάμβανε μετά σχολίων καί μετέπειτα. Τοῦ άντέτεινα πάντοτε ὅτι οίαδήποτε παράλογος ένέργειά του θά ἔδιδε τό δικαίωμα, είς τούς μισοῦντας αύτόν, νά γαυριοῦν είς βάρος του· είς δέ τούς φίλους του, ώς έγώ, θά ἄφηνεν έρωτηματικά καί θλῖψιν πολλήν.

Ἔχω άκλόνητον τήν πεποίθησιν ὅτι έκεῖνο τό περιστατικόν, αύτῆς τῆς άνεντίμου μαρτυρίας, έπηρέασε σοβαρῶς τήν μετέπειτα ζωήν του είς τήν φυλακήν. «Εἶναι κάποιες λεπτομέρειες σέ πολλές άνθρώπινες δραστηριότητες, σέ κάποιες τῆς ζωῆς μας στιγμές, οἱ όποῖες άξίζουν ἤ καί στοιχίζουν άκριβότερα άπ' ὅ,τι ἡ ὕπαρξίς μας. Αύτές δέ τίς στιγμές τίς προσπερνοῦμε μέ τόση άσημαντότητα, μέ τόση άδιαφορία, πού θἄλεγε κανείς ὅτι δέν έκτιμοῦμε σωστά ὄχι μόνον τίς ἠθικές άξίες πού διδαχθήκαμε καί ὡρκισθήκαμε νά ὑπηρετήσουμε, άλλά οὔτε τήν ἴδια μας τήν ζωήν δέν έκτιμοῦμε γιά νά τήν αύτοπροστατεύσουμε. Δέν θέλουμε νά πιστέψουμε στό μέγεθος τῆς κακίας, τῆς κακοήθειας καί τοῦ έκμαυλισμοῦ πού έκτρέφεται γύρω μας».

Ἄλλο περιστατικόν τό όποῖον τόν έπηρέαζεν, ἦτο ἡ άναίσχυντος, συνεχής καί άδιάκοπος καπήλευσις τῆς Ἐπαναστάσεώς μας, τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967. Καπήλευσις, ἡ όποία έξεκίνησεν (:24/7/74) εύθύς μετά τήν παράδοσιν τῆς έξουσίας είς τήν **παλαιάν πολιτικήν ἡγεσίαν τοῦ τόπου, οίκειοθελῶς άπό τήν τότε Στρατιωτικήν ἡγεσίαν.**[1]

Ἡ έξευτελιστική έκείνη διαπόμπευσις δημαγωγικῶς έναντίον ἡμῶν, συνεχῶς έκτοξευομένη ὑπό τῶν μαθητῶν, ἤ μᾶλλον καθηγητῶν τοῦ

1. Ἡ Στρατιωτική έκείνη ἡγεσία εἶχεν άνατρέψει τό καθεστώς τῆς 8/10/73 Παπαδοπούλου - Μαρκεζίνη, μετά τά άστεῖα, τά παιδαριώδη παιχνίδια τοῦ «ἡρωικοῦ» Πολυτεχνείου τῆς 17ης Νοεμβρίου, καί άκριβῶς τήν έπομένην έβδομάδα, 25ην Νοεμβρίου, διά λόγους πού οἱ άνατροπεῖς γνωρίζουν, δυστυχῶς προέβησαν είς τήν καταστροφήν τῆς Κύπρου, τῶν ἰδίων άλλά καί ἡμῶν.

«Μακιαβελλισμοῦ»[1] τόν ἐξουθένωνεν, ἄν καί ἐγνώριζε καλῶς ὅτι ἀπεσκόπει εἰς κομματικοπολιτικήν σκοπιμότητα καί μόνον.

Ἔβλεπε τάς ἀνησυχίας μας, ἤκουε τάς συζητήσεις πολλῶν καί ἔκανε τά σχέδιά του.

Τά σχέδιά του περιεστρέφοντο συνεχῶς γύρω ἀπό τήν ἀτομικήν του αὐτοθυσίαν, πιστεύων ὅτι τοῦτο θά συνεκλόνιζε τούς Κυβερνῶντας καί θά τούς ἠνάγκαζε νά προβοῦν εἰς τήν ἀποφυλάκισίν μας. Δέν ἐγνώριζεν ὅτι οὗτοι συγκινοῦνται μόνον ὅταν τούς ἀπειλοῦν μέ ἀπεργίαν πείνης οἱ τρομοκράται, οἱ λησταί, οἱ πάσης κατηγορίας κακοποιοί, ὅταν κινδυνεύουν τά ἴδια αὐτῶν κομματικά συμφέροντα **ἤ ὅταν προβλέπεται «πολιτικόν κόστος».**

Οὐδείς ἐξ ἡμῶν συνεφώνησε ποτέ μέ τήν τοιαύτην πρόθεσιν τοῦ Στρατηγοῦ. Πῶς ἦτο δυνατόν; Θά ἦτο βάρβαρος...

Θά εἴμεθα δειλοί καί ἐγκληματίαι, ἐάν τόν ἐνεθαρρύναμεν νά προβῆ εἰς τήν ἐνέργειάν του αὐτήν! Συνέβη δέ τό ἄτιμον τοῦτο φαινόμενον, σύνηθες δημοσιογραφικόν λασπολόγημα, νά δημοσιευθῆ εἰς ἐφημερίδα ὅτι ἡμεῖς τόν ἐδολοφονήσαμεν! Συνέπεια τούτου εἶναι ἡ κατωτέρω ἐν ὑποσημειώσει[2] παρατιθεμένη ἐπιστολή τοῦ συναδέλφου μας, ἐγκλείστου ἐπί 20 ἔτη, Ὑποστ/γου Ντερτιλῆ Νικολάου.

Δυστυχῶς, ἐπίστευεν ὅτι μία τοιαύτη πρᾶξις του, θά ἀπεδίδετο εἰς ἔκφρασιν διαμαρτυρίας του κατά τῶν ἀδικοπραγιῶν καί τῶν χλευασμῶν, τῶν κρατούντων, εἰς βάρος μας.

Εἶχα ἐπανειλημμένας συζητήσεις μαζί του ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ.

1. *Ὁ Μακιαβέλλι ἐδίδαξε τόν τρόπον ἀσκήσεως τῆς Πολιτικῆς ἐξουσίας ἄνευ οὐδενός ἠθικοῦ φραγμοῦ (: Ἰταλός πολιτικός καί ἱστορικός 1469-1527 μ.χ.) Τό σύγγραμμά του: «Ο ΗΓΕΜΩΝ» χρησιμεύει ὡς χρυσός ὁδηγός τῶν δολίων πολιτικῶν...*
2. *Ἐπιστολή συνεγκλείστου Ὑποστρατήγου Ντερτιλῆ Νικ. ἀπευθυνθεῖσα πρός Δικηγόρον Ἀνδρουτσόπουλον Βασίλ.:*
«Φυλακαί Κορυδαλλοῦ
Πτέρυξ Πολιτικῶν Κρατουμένων
Νικόλαος Ντερτιλῆς
29 Ὀκτωβρίου 1994

Ἀγαπητέ Βασίλειε,
Πρό ἡμερῶν μέ ἐπεσκέφθη ὁ Συν/χης κ. Γ. Κωνσταντόπουλος.
Ἦτο καταφανῶς στενοχωρημένος, ὥστε πρίν ἤ τόν ἐρωτήσω σχετικῶς, μοῦ εἶπεν, κατηγανακτημένος,ὅτι ἐκυκλοφόρει εὐρέως ἡ ἐκδοχή, καθ' ἥν, ὁ αὐτοχειριασμός τοῦ Στρατηγοῦ Ὀ. Ἀγγελῆ, ὑπῆρξεν ἀπόρροια ξυλοδαρμοῦ του ὑπό τούτου. Ὡσαύτως, ὅτι ἐκ κακῆς πληροφορήσεώς του, εἶχεν υἱοθετήσει ταύτην καί ὁ πρώην Πρωθυπουργός ἀδελφός σου.
Ἡ ἀσύστατος αὐτή κατηγορία, ἐντυπωσιάζει κατά τε τό εἶδος καί τόν τρόπον διαδόσεώς της.Καί εἶναι ἀνυπόστατος, διότι, πλήν ἄλλων, ἅπαντες οἱ ἔγκλειστοι Ἀξ/κοί, οἱουδήποτε βαθμοῦ, ἐτήρησαν καί ἐν Φυλακαῖς τήν Στρατιωτικήν δεοντολογίαν, ἄνευ παρεκκλίσεως τινός, καί δή ἐπιδεικτικῶς, διά λόγους αὐτονοήτους.
Τοῦ κανόνος τούτου, οὐδέποτε ἀπέστη καί ὁ τόσῳ βαναύσως συκοφαντηθείς Συν/χης, παρ' ὅτι ὁ βαθμός του θα τοῦ ἐπέτρεπεν ποιάν τινα ἄνεσιν κατά τήν μετά τῶν ἀνωτέρων του ἐπικοινωνίαν.
Τούτων τεθέντων, ἔχω τήν ἐντύπωσιν ὅτι ὁ πρώην πρωθυπουργός, εὐθύς ὡς ἐνημερωθῆ ἐπί τοῦ περιεχομένου τῆς παρούσης, θέλει πεισθῆ περί τοῦ παντελῶς ἀστηρίκτου τῆς ὡς εἴρηται διαδόσεως.
Μέ ἀγάπην»

Προσεποιεῖτο ὅτι μετέβαλλε γνώμην, ἀλλά ἐπανήρχετο δριμύτερος. Καί τελικῶς τό: «τό ἀνέβαλα...», δέν ἀνεβλήθη.

Τά ἐπιχειρήματά μου, στηριζόμενα ἐπί τῶν θρησκευτικοκοινωνικῶν ἀρχῶν, τά ἐδέχετο˙ ὅμως, πάντοτε ὑπεστήριζε τήν ἔμμονον πεποίθησίν του ὅτι ἡ φυγή του ἐκ τῆς ζωῆς διά τοῦ βιαίου αὐτοῦ τρόπου θά ἀπέδιδεν εἰς ἡμᾶς, τούς ἀγαπητούς του συναδέλφους, τήν ποθητήν ἐλευθερίαν.

Τά ἐπιχειρήματά μου ἐπ' αὐτῶν τῶν λανθανουσῶν σκέψεων τοῦ Στρατηγοῦ μεταξύ ἄλλων ἦσαν: «Οἱ Μακιαβέλληδες πολιτικοί μας δέν κλονίζονται ἀπό οἱασδήποτε φύσεως ἐνεργείας μας. Οὔτε συγκινοῦνται, οὔτε ἱδρώνει τό αὐτί τους. Εἶναι ἀδίστακτοι καί δόλιοι εἰς τάς εἰς βάρος ἡμῶν τῶν «Χουντικῶν!», ἰδιαιτέρως, ἐνεργείας των...

Ἴσως, μάλιστα, θά τούς δώσετε τήν χαράν μέ τό νά τούς ἀπαλλάξετε ἀπό τήν ἐνοχλητικήν ὕπαρξίν σας, γνωρίζοντες τήν ὑπεροχήν σας, τήν λεβεντιάν σας, τήν τεραστίαν φήμην σας, τόσον ἐν Ἑλλάδι, ὅσον καί εἰς τό διεθνές προσκήνιον, καί τάς ἀσφαλῶς γνωστάς εἰς ὅλους αὐτούς κρίσεις συνειδήσεως κ.ἄ. διά τήν ἄδικον ἐξ ὁλοκλήρου καταδίκην σας.

Ὕστερα, δέν σκέπτεσθε ἡμᾶς; Νά μᾶς στερήσητε τήν τόσον προσφιλῆ καί ὠφέλιμον συντροφιά σας; Νά μᾶς καταδικάση ἡ κοινωνία ὅτι σᾶς ἀφήσαμεν νά θυσιασθῆτε ἐσεῖς, τόσον τραγικῶς ἡρωϊκά, διά νά ζήσωμεν ἡμεῖς; Δέν νομίζετε ὅτι οἱ πάντες θά μᾶς χαρακτηρίσουν δειλούς δολοφόνους τοῦ πιό ἀγαπητοῦ καί σπουδαίου συναδέλφου μας; Θά τό ἐδέχεσθε ἐσεῖς νά τό ἔπραττα ἐγώ διά σᾶς; **«Πάντα οὖν ὅσα ἄν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καί ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς˙...»** (Ματθ. ζ΄ 12)

Ἔχομεν ὑποστῆ κακουχίας ἐν πολέμοις καί ἐν εἰρήνῃ˙ ἔχομεν ἀντιμετωπίσει πάσης φύσεως κινδύνους καί δυσκολίας˙ ὅλα τά ἐξεπεράσαμε μέ λεβεντιά, μέ παλληκαριά, μέ ἀρετήν. «Ἔχουμε φάει τό γάϊδαρο καί μένει ἡ οὐρά του!» (Ἐπληροφορούμεθα, ἀπό Μητσοτάκην καί Παπανδρέου, ὅτι τό (τότε) Πάσχα θά ἀπεφυλακιζόμεθα!)

Δέν γνωρίζομεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας χαρακτηρίζει αὐτήν τήν πρᾶξιν τῆς δολοφονίας τοῦ ἑαυτοῦ μας ὡς ἀσυγχώρητον ἁμαρτίαν, ὥστε νά μή ἐπιτρέπῃ κἄν τήν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν;»

Μάταιος ὁ κόπος μας, ματαία καί ἡ θρησκευτικοπολιτικοκοινωνική διδασκαλία μας. Μά πῶς ἦτο δυνατόν νά διδάξῃ, ὁ μαθητής, τόν **σοφόν του διδάσκαλον;** Τά ἐγνώριζεν ὅλα αὐτά ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς. Τά ἐμελέτα μέ ἐμβρίθειαν καί τά ἐδίδασκε μέ μεθοδικότητα, ὑπομονήν καί ἐπιμονήν.

Περιττή, ἑπομένως, ἡ ἐπίμονος προσπάθειά μας. Εἶχε μελετήσει τό πρόβλημα ἀπό πάσης πλευρᾶς. Ηὗρε τήν λύσιν του, καί ἔλαβε τήν ἀπόφασίν του:

-«Θά θυσιασθῶ διά νά δοθῇ τέλος εἰς τό μαρτύριον τῶν ἀδίκως κρατουμένων εἰς τάς φυλακάς συναδέλφων μου καί νά ξαναβροῦν τήν χαράν αἱ οἰκογένειαί των...»

Μελετημένη ἡ ἀπόφασίς του, ἦτο σταθερά, ἀμετακίνητη καί ἀταλάντευτη. Δέν τοῦ ἤρεσαν αἱ ἀλλαγαί θέσεων μετά τήν λῆψιν τῶν ἀποφάσεων. Δέν ἦτο ὀπαδός ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἀλλάσσουν ἀσταθῶς τάς ἀποφάσεις των, ὅπως ἀλλάσσουν συνεχῶς τήν φοράν των τά νερά τοῦ Εὐρίπου. Ἀναφέρομαι «στό γνωστό του φαινόμενο τῆς Παλιρροίας μέ τήν πλημμυρί-

δα καί τήν ἄμπωτιν» πού παρατηρεῖται εἰς τόν πορθμόν τοῦ Εὐρίπου, τόν ὁποῖον συχνάκις καί πλειστάκις διέβαινεν ἐπισκεπτόμενος τήν γενέτειράν του (: ΣΤΕΝΗ Εὐβοίας).

Αὐτοθυσία μέ νόημα, μέ σκοπόν, μέ «λεβεντιά», μέ ἡρωισμόν. Παράδειγμα θαυμαστόν! Ἀλλά νά ἀπευθύνεται εἰς συνειδήσεις, ὄχι εἰς ἀσυνειδήτους.

Αἱ συχνόταται, πυκνόταται, ὑποσχέσεις αἱ ὁποῖαι μᾶς ἐδίδοντο ὑπό ὑπευθύνων καί ἁρμοδίων παραγόντων τῆς Μακιαβέλλικης ἐξουσίας, εἶχαν κουράσει ὅλους μας περισσότερον ἀπό ὅσον θά μᾶς ἐκούραζεν ἡ βεβαίωσις ὅτι θά ἐτελειώναμεν τήν ζωήν μας εἰς τήν φυλακήν, κατά τό, «εὐσπλαγχνικόν», ρῆμα... «ὅταν λέμε ἰσόβια, ἐννοοῦμε ἰσόβια!»[1]

Τά τρία πρῶτα χρόνια τῆς εἰς θάνατον καταδίκης ἡμῶν τῶν τριῶν, (: Παπαδοπούλου, Μακαρέζου, Παττακοῦ) ἐπεριμέναμεν καθημερινῶς τήν διά νόμου μετατροπήν της εἰς ἰσόβιον κάθειρξιν ἤ τήν ἐκτέλεσίν της, ἤ, ἀκόμη, τήν τροποποίησιν τοῦ καθεστῶτος διά τοῦ ὁποίου κατεδικάσθημεν, ὡς προβλέπεται τοῦτο ὑπό τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος (: ἄρθρον 111, παράγραφος 2). Μετά τήν παρέλευσιν τῶν τριῶν ἐτῶν, ἡ ποινή τοῦ θανάτου, ἀπό μόνη της, αὐτεπαγγέλτως ὡς μή ἐκτελεσθεῖσα, μετετράπη εἰς ἰσόβιον κάθειρξιν. Ἀλλά καί οὐδείς ἰσοβίτης, τοὐλάχιστον Ἕλλην, παρέμεινεν εἰς τήν φυλακήν πλέον τῶν δεκαπέντε ἐτῶν. Κινηματίαι δέ Ἀξιωματικοί, ἤ πραξικοπηματίαι, ὅπως θέλουν νά ὀνοματίζουν ἡμᾶς, ἤ ἐπαναστάται, ὅπως πράγματι ἦσαν οἱ Πλαστήρας, Κονδύλης, Πάγκαλος, Ζέρβας, Ντερτιλῆς, Ρέπας, Παναγιωτάκος, Παπάγος κ.λπ., κ.λπ. ἀκόμη καί θανατοποινῖται, ὡς ὁ Ἀντιστράτηγος Καμμένος Δημήτριος, τοῦ ἀποτυχόντος κινήματος τῆς 1ης Μαρτίου 1935,[2] ἠμνηστεύοντο ἐντός, **τό πολύ,** τοῦ ἰδίου ἔτους.

Καί ἔχομεν τό ὑπέροχον παράδειγμα τῆς μεγαλοψυχίας τοῦ ὄντως Ἐθνάρχου, Ἐλευθερίου Βενιζέλου, ὁ ὁποῖος, ἐπανελθών ἐκ τῆς ἐν Παρισίοις αὐτοεξορίας του τό 1928 καί ἀναλαβών τήν πρωθυπουργίαν τῆς Χώρας, ἔθεσεν ἀμέσως θέμα ἀμνηστεύσεως τῶν κινηματιῶν... κ.λπ. δηλώσας εἰς τήν Βουλήν: **-«Ὁσονδήποτε αὐστηρῶς καί ἄν κρίνη τις τά ἀδικήματα εἰς ἅ ὑπέπεσεν ὁ δικτάτωρ,[3] πᾶσα δημοκρατική ψυχή δέν ἠμπορεῖ παρά νά ἀδημονῆ, διότι ἡ προφυλάκισίς του παρατείνεται ἐπί τόσον χρόνον.»**

1. *Ὁ εἰπών τοῦτο νομίζει ὅτι εἶναι ὁ ἀλάνθαστος πάπας. Δυστυχῶς πταίομεν ἡμεῖς οἱ ἄλλοτε φανατικοί ὑποστηρικταί του, οἱ ὁποῖοι τόν ἐθεωρούσαμεν ἀναντικατάστατον, τόν ἐπληρώναμεν διά συναλλάγματος, αὐτοεξόριστον εἰς Παρισίους, ὅπου εἶχεν ἀποδράσει ἐγκαταλείψας λάθρα τό 35% τῶν ὀπαδῶν πού τόν ἐψήφισαν, τόν Νοέμβριον τοῦ 1963, ὡς ἀρχηγόν τῆς ἀντιπολιτεύσεως καί πού οἱ «φίλοι» μας τοῦ παρέδωσαν τήν ἐξουσίαν, τόν Ἰούλιον 1974 καί τούς ὑπεσχέθη ὅτι δέν θά προβῆ εἰς διωγμούς καί διώξεις.*
2. *Περί τούτου, ἀναφέρομαι εἰς ἑπομένας σελίδας (σημ. 1 σελ. 136-140).*
3. *Ἀνεφέρετο εἰς τόν δικτάτορα Στρατηγόν Πάγκαλον Θεόδωρον, ὁ ὁποῖος, ἀνατραπείς ὑπό τοῦ Στρατηγοῦ Κονδύλη, προεφυλακίσθη διά κατηγορίας οἰκονομικῶν σκανδάλων τῆς συζύγου του. Ὁ «τόσος χρόνος...» προφυλακίσεώς του, διά τόν ὁποῖον ἀδημονοῦσεν ἡ δημοκρατική ψυχή τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου νά τόν ἀποφυλακίση, ἦτο δεκατρεῖς μῆνες! Δεκατρία ἦσαν καί τοῦ ἀθώου Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ τά ἔτη,* ***ὅμως,*** *εἰς τήν φυλακήν, ἀλλά ἡ δημοκρατική ψυχή τῶν μεταπολιτευτικῶν «δημοκρατικῶν» ἡγητόρων τῆς Πατρίδος μας ἀποπνέει συμπαγῆ λάβαν ἡφαιστείου, μεταβάλλουσα τά πάντα εἰς ἐρείπια καί καταβασανίζει ἐπί εἴκοσιν ἤδη ἔτη τούς... «ἐχθρούς» της. Ὡραῖοι Δημοκράται! Ἡ σύγκρισις ἐκείνου τοῦ Πολιτικοῦ πρός τούτους τούς πολιτικάντηδες, βεβαίως, προκαλεῖ λύπην(!) τοὐλάχιστον.*

(Ἐλευθερίου Βενιζέλου ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ τόμος Γ΄, σελίς 450, ὑπό Σ.Ι. Στεφάνου. Νύξ τῆς 29ης Μαΐου ὁμιλία του πρός τούς βουλευτάς. Ἐλ. Βῆμα 26ης καί 30ῆς Μαΐου 1928).

Ἔμμονος ἦτο ἡ ἐντύπωσις τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ, ὅτι ἡμεῖς, οἱ συνέγκλειστοι συνάδελφοί του, ὑπεφέραμεν ψυχικῶς ἐκ τοῦ ὅτι ἐβλέπαμεν τάς οἰκογενείας μας κατά τήν ἑβδομαδιαίαν ἐπίσκεψιν, στενοχωρημένας, λυπημένας καί ταλαιπωρουμένας ἀπό τούς δεσμοφύλακας!

Καί μοῦ ἔλεγεν ἑκάστοτε: «... φαντάζομαι, Στέλιο, τή χαρά πού θά αἰσθανθῆ ἡ γυναίκα σου, τά παιδιά σου καί τά ἐγγόνια σου· ἰδιαιτέρως αὐτές οἱ τρισχαριτωμένες, εὐγενικές καί πρόσχαρες ἐγγονοῦλες σου Σίσσυ καί Σμαράγδα.» τήν μικροτέραν, τήν Δήμητραν, δέν τήν ἐγνώρισε...

Ἐκαμάρωνε τήν Σμαράγδαν ἡ ὁποία τόν ἐχαιρέτα ζωηρῶς, σφίγγουσα τό χέρι του καί συζητοῦσε μαζί του μέ τρυφερότητα καί ξεχωριστή ἐγκαρδιότητα ἐπί μακρόν. Ὁσάκις ἔβλεπε τήν μεγαλυτέραν ἐγγονήν μου, τήν Σίσσυ (Ἀναστασίαν), δέν παρέλειπε νά διαφωνῆ μέ τήν «μόδαν» τῆς καθιερώσεως τοῦ ξενόφωνου ὑποκοριστικοῦ. Ὅπως κάθε γνήσιος Ἑλληνολάτρης καί σεβόμενος τήν Ἑλληνικήν Γλῶσσαν ἀλλά καί τήν Ὀρθόδοξον Ἑλληνικήν Χριστιανικήν θρησκείαν, διεμαρτύρετο μέ φράσεις ὡς αὐτή: «Τί σχέσιν ἔχει αὐτή ἡ φράγκικη προσονομασία, μέ τό ὡραιότατο βαπτιστικόν του ὄνομα; Ἆρά γε ἄν τήν ἐβάπτιζαν Σίσσυ, θά τό ἔκανεν Ἀναστασία; Ἤ ὁ Ἄκης θά τό ἔκανεν Ἀπόστολος; Διότι, ἀλλοίμονον, τό συνηθίζουν καί οἱ «ἄνδρες», τό χαϊδευτικόν». Δέν ἠνείχετο μυῖγαν εἰς τό σπαθί του, δι' ὅ,τι καί δι' ὅποιον ἐπεδείκνυεν ἀσέβειαν καί «παραφθορά» καί «μαγάρισμα», ἔτσι τό ἔλεγε, τῆς μητρός τοῦ Παγκοσμίου πολιτισμοῦ ἑλληνικῆς Γλώσσης μέ ἀνάμιξιν Τουρκικῶν, Ἰταλικῶν, Ἀγγλικῶν κ.λπ. λέξεων.

Ἡ Σίσσυ ἐσκαρφάλωνεν ὡς αἰλουροειδές ἐπί τῶν ὤμων μου, ἐχάϊδευε καί κατεφίλει τήν φαλάκραν μου καί μέ ἐρωτοῦσε: (: 4 1/2 ἐτῶν, τότε). «Παπποῦ, γιατί δέν ἔρχεσαι στό σπίτι τῆς γιαγιᾶς;...»

Πάντοτε, μετά τό ἐπισκεπτήριον, ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς ἔκανε τήν κριτικήν του, μέ εὐγενικόν τρόπον. Πᾶς λόγος αὐτοῦ ἦτο **«ἅλατι ἠρτυμένος»** καί ἤξερε πῶς νά ἀπαντᾶ καί τί νά λέγη εἰς ἕκαστον.

Ἡ κριτική του, μετά τό μεσημβρινόν ἐπισκεπτήριον, τάς ἀπογευματινάς ὥρας τῆς ἰδίας ἡμέρας, ἤ καί ὅλας τάς ὑπολοίπους μέχρι τῆς ἐπομένης ἐπισκέψεως, ἦτο πατρική, ἐντονωτάτη δέ ἦτο πάντοτε ἡ διαμαρτυρία του δι' ὅ,τι εἶχεν ὑποπέσει εἰς τήν ἀντίληψίν του (ἀκοήν του) τό ὁποῖον ἐθεωροῦσε ἀσέβειαν εἰς τήν μητρικήν μας καί παγκοσμίως σεβαστήν ἑλληνικήν Γλῶσσαν. Δέν εἶχε σύζυγον, δέν εἶχε παιδιά, εἶχεν, ὅμως, πλήρη συνείδησιν τῶν συναισθημάτων πού δένουν τά μέλη τῆς οἰκογενείας. Ἦτο γόνος πολυτέκνου οἰκογενείας, τά μέλη τῆς ὁποίας ἦσαν σφικτοδεμένα καί ἀγαπημένα, Χριστιανικά. Ὁ ἴδιος ἦτο, κατά τά παιδικά του χρόνια, παπαδάκι κατά τάς ἐκκλησιαστικάς λειτουργίας, εἰς τήν γενέτειράν του, ὡς μοῦ διηγεῖτο.

Αὐτοί οἱ συναισθηματισμοί του τόν ἔκαναν νά ὑποφέρη, ἴσως περισσότερον ἀπό ἡμᾶς, δι' ἡμᾶς τούς ἐγγάμους καί ὡδηγοῦσαν συνεχῶς τήν σκέψιν του εἰς σχέδιον ἐνεργείας, αὐτοκαταστροφῆς, μέ σκοπόν τήν σωτηρίαν ἡμῶν, ὡς ἔχω προαναφέρει καί ἐπαναλαμβάνω...

Ὑπό τύπον ἀπειλῆς, ἔτσι ἔννοιωθα τήν ἀνάγκην καμμιά φορά νά κάμνω, μεταξύ σοβαροῦ καί ἀστείου, τοῦ ἔλεγα ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας δέν ἐπιτρέπει τήν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν διά τούς καθ' οἱονδήποτε λόγον καί τρόπον αὐτοφονευομένους.[1]

Ἡ ἀπάντησίς του ἦτο: «Ὁ Θεός συγχωρεῖ. Εἶναι Πολυεύσπλαγχνος, Πολυέλεος, Πανάγαθος. Σύ, δέ, καί ἐλπίζω ὅτι καί πολλοί ἄλλοι, εἶμαι βέβαιος ὅτι καί θά μέ συγχωρῆτε καί θά προσεύχεσθε γιά μένα. Ἡ Ἐκκλησία μας γνωρίζω ὅτι ἐφαρμόζει τόν ἀνωτέρω Κανόνα, ἀλλά ταυτοχρόνως καί προσεύχεται...»

Διά τήν ἐγγονήν μου Ἀναστασίαν (Σίσσυ) μοῦ ἔδωσε κάποτε τό ἰδιόχειρον κατωτέρω σημείωμα.[2] Ἤξερεν ὅτι αὐτή ἐγνώριζε τήν Γαλλικήν καί ὅτι μέ αὐτό ἡ ἐγγονή μου θά ηὐχαριστεῖτο βλέπουσα ὅτι ὁ παππούς της, ἄν καί δέν ἦτο κοντά της, τήν ἐσκέπτετο καί ἠσχολεῖτο πρός χάριν της.

Ὤ! Ἄς ἦτο τέτοια καί ἡ ψυχή ἐκείνων πού μᾶς κυβερνοῦν. Ἄν συμπεριεφέροντο κατ' αὐτόν τόν τρόπον ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, τότε θά ἔκαναν πρᾶξιν τό κήρυγμα τοῦ κατελθόντος ἐκ τῶν Οὐρανῶν Θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ: «... καί ἐπί γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία...»

1. *Τόν Κανόνα τοῦτον, ΙΔ΄, καθιέρωσεν ὁ Ἅγιος Τιμόθεος Ἀλεξανδρείας καί ἐπεκύρωσεν ἡ Πενθέκτη Οἰκουμενική Σύνοδος, συγκροτηθεῖσα ἐν Τρούλλῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτει 691 μ.Χ., διά τοῦ Β΄ Κανόνος Αὐτῆς.*
2. *Ἰδού τί ἔγραφε τό ἰδιόχειρόν του σημείωμα: Six scies scient six cyprés ci-prés (σί σί σί σί σιπρέ σί πρέ) Ἔξη πριόνια, πριονίζουν, ἔξη κυπαρίσσια, ἐδῶ κοντά!*

ΔΙΑΤΙ ΕΠΕΛΕΞΕ ΔΙΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΝ ΠΡΑΞΙΝ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΗΜΕΡΑΝ ΚΥΡΙΑΚΗΝ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΑΡΕΜΦΕΡΗ

«Τούς δυστυχεῖς νά βοηθῶ μέ δίδαξαν τά πάθη..»

Ὅπως γράφω καί προηγουμένως, ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς ἦτο ἐκ φύσεως καί ἰδιοσυγκρασίας ἀριστοκράτης. Εὐγενής καί προσεκτικός εἰς τήν συμπεριφοράν του, ἀποφεύγων νά δυσαρεστήση τόν πλησίον του, πλησίον δέ ἐθεώρει αὐτόν ἀκριβῶς τόν ὁποῖον κατονομάζει ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, εἰς τήν παραβολήν τοῦ «καλοῦ Σαμαρείτου» (Λουκᾶ Ι΄, 25-27).

Ἐπέλεξεν, ὡς ἐκ τούτου, ἡμέραν τῆς τρομερᾶς πράξεώς του, τὴν Κυριακὴν καί ὥραν προκεχωρημένην πρωινήν. Ἡ Κυριακή, ὡς ἡμέρα Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἡμέρα ἀργίας, εὑρίσκει ὅλους τούς ἀνθρώπους εἰς ἀνάπαυσιν ἤ ψυχαγωγίαν καί ἐπομένως δέν θά εὑρεθοῦν, πιθανώτατα, εἰς τήν οἰκίαν των αὐτὴν τὴν ἡμέραν. Σαββατίζοντες θά συνεχίσουν τὴν ψυχαγωγίαν των. Ὅταν ἐπιστρέψουν, θά ἔχουν τελειώσει ὅλα διά τούς συγγενεῖς καί τούς φίλους. Τότε καί μόνον θά μάθουν...

Τά μέσα ἐνημερώσεως, ἰδίως ὁ Τύπος, σαββατίζει τὴν Κυριακήν καί συνεπῶς δέν θά παραπληροφορήση καί δέν θά κοπιάση κατ᾽ αὐτήν. Αὔριον θά ἔχη τόν καιρόν νά ἀσχοληθῆ μέ τήν ἡσυχίαν του καί μέ ἀκριβῆ στοιχεῖα διά τό θέμα. **«Ἐς αὔριον τά σπουδαῖα».**

Ἡ ὥρα ἐνάτη πρωϊνή, τήν ὁποίαν ἐπέλεξεν, ἦτο ἡ ἰδεώδης, δι᾽ ἐκεῖνον, ἀπό πάσης πλευρᾶς, διότι: Ἡμεῖς οἱ συγκάτοικοί του θά εὑρισκώμεθα εἰς τό προαύλιον πρό ἡμισείας ὥρας ἀπό τῆς ὥρας τῆς πράξεώς του, ὁπότε οὐδείς θά τόν ἠμπόδιζεν.

Ὅλα μελετημένα μέ ἀνθρωπιά, ἀπό τόν Ἄνθρωπον, μέ λεβεντιάν **Λεβέντη,** μέ γενναιότητα **Γενναίου,** μέ ἀρετὴν **Ἐναρέτου.**

Ὅμως, αὐτή ἡ πρᾶξις του, ἀκόμη καί μέ τόν ἅγιον, κατ᾽ αὐτόν, σκοπόν της, εἶναι ἀνεπίτρεπτος, τόσον παρά τῶ Θεῶ, ὅσον καί παρ᾽ ἀνθρώποις.

Καί ἰδιαιτέρως, βέβαια, ἀπό τόν Θεόν, τόν Ἄναρχον, τόν Ἀκατάληπτον, τόν Εὐλογητόν εἰς πάντας τούς αἰῶνας, τόν πανταχοῦ Παρόντα, τόν Παντοδύναμον, τόν Πάνσοφον, τόν Πανάγαθον.

Θεέ μου! Διατί τόν ἄφησες νά προβῆ εἰς αὐτήν τήν ἀνεπίτρεπτον, δι᾽ Ἐσέ καί δι᾽ ἡμᾶς, ἐνέργειαν;

Ἀφοῦ μᾶς ἔπλασσες, Θεέ μου, τά πλέον λογικά ὄντα ἐπί τῆς Γῆς, καί μᾶς εἶπες ὅτι πρέπει νά ἔχωμεν κατά νοῦν πάντοτε τὴν ζωήν. Τὴν ζωήν, ὡς τό πολυτιμότερον ἀπό τά ἀγαθά πού μᾶς δίδεις, τήν ζωὴν πού ἡμεῖς ἀπό μόνοι

μας δέν δυνάμεθα νά τήν δημιουργήσωμεν, ἐπομένως καί δέν ἔχομεν τό δικαίωμα νά τήν ἀφαιρέσωμεν μέ ὁποιονδήποτε τρόπον καί δι' οἱονδήποτε σκοπόν, ἐάν θέλωμεν νά εἴμεθα νομοταγεῖς πρός Σέ, Θεέ μου, διατί μᾶς ἐπιτρέπεις νά τήν φονεύωμεν;

Ὅπως ἔγραψα καί παραπάνω, ἦτο ἀταλάντευτος εἰς τάς ἀποφάσεις του. Τάς ἐμελέτα, προτοῦ ἀποφασίση, πολύ.

Οἱ καλοί ἔμποροι, λέει ἕνα Ἀγγλικόν ρητόν, σημαντικόν διά τήν ἐκπαίδευσιν τῶν ἀσχολουμένων μέ ἐμπορικάς ἀλλά καί ἄλλας συναλλαγάς, λένε εἰς τά παιδιά τους: «Μέτρα έννιά καί κόβε μιά». Διά ν' ἀποφεύγουν τά λάθη.

Καί ὁ Στρατηγός μας αὐτό ἔκανε. Τά ἐμέτρησεν ὅλα, πολλάς φοράς καί εὑρῆκεν ὅτι ἔπρεπε νά πράξη αὐτήν τήν θυσίαν, ὅταν καί ὅπως τό εἶχε μετρήσει...

Ἔπρεπε νά τήν ἐκτελέση Κυριακήν καί ὥραν ἐνάτην πρωινήν· ἐάν τό συμβάν τό ἀνεκάλυπτον οἱ Δεσμοφύλακες ἄλλην ὥραν, π.χ. νύκτα, ὅλοι ἡμεῖς θά εὑρισκώμεθα ἐν ὕπνῳ ἤ ἐάν ὄχι, κοιμώμενοι, ὅμως, σίγουρα εἴμεθα κλειδωμένοι. Δέν χρειάζεται ἐπεξήγησις ἐπί τῶν ταλαιπωριῶν, τάς ὁποίας θά ὑφίσταντο ὅλαι αἱ ὑπηρεσίαι καί ἡμεῖς οἱ συνέγκλειστοι!

Ἀποτελεῖ, ἐπομένως, ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς Ὀδυσσεύς φαινόμενον καί σπάνιον παράδειγμα σεμνοῦ, εὐγενοῦς, ἱππότου, ἐναρέτου, ἀλτρουϊστοῦ καί ἀθορύβως ἐνεργοῦντος κατά πάντα σωστά ἀνθρώπου, σεβομένου τόν ἄνθρωπον.

Μήπως, ἄλλωστε, διά τῆς διαθήκης του, δέν ἐζήτησε νά ἐνταφιασθῆ χωρίς τυμπανοκρουσίας, δίχως «φανφάρες», εἰς τό χωρίον τῆς καταγωγῆς του, ὅπως ἔκαμε καί ὁ Στρατηγός Ντε Γκώλ Κάρολος, ἡ ἀπέριττος ἐπιτάφιος πλάξ τοῦ ὁποίου φέρει μόνον τό ὄνομά του, χωρίς κἄν τόν ἔνδοξον καί τιμημένον εἰς τά πεδία τοῦ πολέμου καί τῆς εἰρήνης τίτλον του (: Στρατηγός, Πρόεδρος Γαλλικῆς Δημοκρατίας.);

Ὁ Στρατηγός Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς ἔζησεν, ἔζη, ζῆ καί θά ζῆ εἰς τόν αἰῶνα τόν ἅπαντα, ὡς φωτεινόν παράδειγμα ἀρετῆς.

Μέ τό παράδειγμά του, θά φωτίζη τάς ἐπερχομένας γενεάς, τό πῶς πρέπει νά ζοῦν καί τό διατί θά πρέπει νά ἐκτελοῦν τό καθῆκον των ἔναντι τοῦ συνανθρώπου των, ὁσονδήποτε βαρύ καί ἄν εἶναι τό τίμημα. Ἀκόμη καί αὐτό τό ὑπέρτατον ἀγαθόν, τήν ζωήν των, διαθέτοντες...

Ὅπως ἔχω ἀφηγηθῆ εἰς προηγουμένας σελίδας, ὁ Στρατηγός μας εἶχε συμπληρώσει πρό τριετίας τόν κατά νόμον -ἔστω καί ἀντισυνταγματικόν- χρόνον ἐγκλεισμοῦ του εἰς τάς φυλακάς. Ἔπρεπε νά εἶχεν ἀποφυλακισθῆ, δι' αὐτεπαγγέλτου ἐνεργείας τῶν ὀργάνων τῆς Φυλακῆς (: Προϊσταμένης τῶν φυλακῶν Εἰσαγγελικῆς Ἀρχῆς καί Διευθυντοῦ τῶν Φυλακῶν).

Κάποιοι συγγενεῖς του, ἰδιαιτέρως αἱ δύο ἀνεψιαί του Αἰμιλία καί Ἑλένη, θυγατέρες τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωάννου, ὁ ἐπίσης συγγενής του Ἀντιστ/γος ἐ. ἀ. Μπεληγιάννης Γ., οἱ ἐπίσης συγγενεῖς του Τσουτσαῖος Σπυρίδων καί Τσουτσαῖος Ἠλίας, κάποιοι φίλοι του, ἀκόμη καί «φίλοι» του τινές «φιλοδίκαιοι», μερικοί «φιλάνθρωποι» καί ἐγώ, φίλος καί συνάδελφός του, εἶχον προσπαθήσει νά τόν πείσουν νά ὑπογράψη αἴτησιν ἀποφυλακίσεως διά λόγους ἀνηκέστου (: ἀθεραπεύτου), βλάβης τῆς ὑγείας του. Ἡ προσπάθεια ἐκείνη ἐπανελή-

φθη τρεῖς φοράς, ἐκ τῶν ὁποίων μάλιστα ἡ μία προήρχετο «ἄνωθεν»· ἄς μή γίνη γνωστή ἡ ταυτότης του ἐδῶ... τώρα.

Ἡ τρίτη φορά, κατά τήν ὁποίαν ἐκλήθη καί ἔλαβε μέρος εἰς τήν διαδικασίαν διακοπῆς τῆς ποινῆς του, κινηθεῖσαν ἐν ἀγνοία του, ἦτο ἡ 2α Δεκεμβρίου 1981, ἐπί Κυβερνήσεως Π.Α.Σ.Ο.Κ. καί ἰδού ἡ ἀπάντησίς του εἰς τούς Δικαστάς:

Κύριε Πρόεδρε, κύριοι Δικασταί,

Εἶναι ἡ τρίτη φορά, εἰς τό διάστημα τῶν τελευταίων δεκαοκτώ μηνῶν, πού προσάγομαι εἰς μίαν δίκην τήν ὁποίαν (ὑποτίθεται ὅτι ἀποβλέπει εἰς τό καλόν μου) κάμνετε παρά τήν θέλησίν μου, δεδομένου ὅτι ἡ διαδικασία διά τήν προσωρινήν διακοπήν τῆς ποινῆς μου, πρός ἀποτροπήν ἀνηκέστου βλάβης τῆς ὑγείας μου, ἐκινήθη αὐτεπαγγέλτως, κατόπιν αἰτήσεως τοῦ κ. Εἰσαγγελέως.

Εἰς τάς δύο προηγουμένας δίκας ἐξήγησα τούς λόγους διά τούς ὁποίους δέν ἀποδέχομαι τό μέτρον αὐτό.

Διότι, τό νά διακόπτεται, δηλαδή, προσωρινῶς καί δι' ὡρισμένον χρόνον ἡ ἔκτισις τῆς ποινῆς, ὅταν ὑπάρχη κίνδυνος νά πάθη ἡ ὑγεία μου βλάβην ἀνήκεστον (:ἀνίατον), εἶναι ἕν μέτρον εὐσπλαγχνίας καί οἴκτου, προβλεπόμενον διά τούς ποινικούς καταδίκους, τούς κοινούς ἐγκληματίας, δηλαδή. Ἐγώ, ὅμως, ὄχι μόνον δέν διέπραξα κανένα ἔγκλημα, ἀλλ' ἀπεναντίας εἶμαι θῦμα ἀδικίας καί παρανομίας, διαπραχθείσης εἰς βάρος μου (καί φυσικά καί τῶν ἄλλων συνεγκλείστων συναδέλφων μου τῆς ἰδίας μέ ἐμέ κατηγορίας), βάσει ἑνός ψηφίσματος, τό ὁποῖον, κατά γενικήν ὁμολογίαν, παρεβίασε τάς πλέον στοιχειώδεις ἀρχάς τῆς Δικαιοσύνης.

Ὑπό τάς συνθήκας αὐτάς, θεωρῶ ἀναξιοπρεπές, ὄχι μόνον νά ζητήσω οἶκτον, ἀλλά και νά τόν δεχθῶ προσφερόμενον.

Διότι, μία τοιαύτη ἐνέργειά μου, θά ἐσήμαινεν ὅτι ἀναγνωρίζω ὡς νόμιμον τόν ἐγκλεισμόν μου εἰς τάς φυλακάς.

Καί ἐπί πλέον, μέ τήν ἀποδοχήν τοῦ οἴκτου, θά ἀνεγνώριζα καί κάποιο στοιχεῖον μεγαλοψυχίας εἰς τούς παρανομήσαντας εἰς βάρος μου ἰθύνοντας, πρᾶγμα τό ὁποῖον δέν προτίθεμαι νά πράξω.

Ἡ ὑγεία, βεβαίως, εἶναι ἀγαθόν πολυτιμότατον. Ὑπάρχουν, ὅμως, ὡρισμένα ἀγαθά, τά ὁποῖα εἶναι πολυτιμότερα ἀπό τήν ὑγείαν, ἀκόμη δέ καί ἀπό αὐτήν ταύτην τήν ζωήν. Καί **ἕν τοιοῦτον ἀγαθόν εἶναι ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου.**

Διά τούς λόγους αὐτούς, κύριε Πρόεδρε καί κύριοι Δικασταί, ζητῶ τήν ἀπόρριψιν τῆς αὐτεπαγγέλτως καί παρά τήν θέλησίν μου, ἐν ἀγνοία μου, ὑποβληθείσης εἰς τό Δικαστήριόν σας, ὑπό ἄλλων, αἰτήσεως ἤ μᾶλλον προτάσεως, διά τήν διά τοιούτου τρόπου διακοπήν τῆς φυλακίσεώς μου.

Αἱ ἐφημερίδες τῆς ἑπομένης, μετά τήν ἀνωτέρω δικάσιμον τῆς δίκης τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ, ἔγραφον: «... Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω, ἡ αἴτησις τοῦ προϊσταμένου τῆς Εἰσαγγελίας Πειραιῶς, κ. Γ. Κλειδαρᾶ, ἀπερρίφθη. Σημειοῦται ὅτι, εἶναι ἡ τρίτη φορά πού ἀπορρίπτεται παρομοίας φύσεως αἴτησις διά τόν

Στρατηγόν Ἀγγελῆν, ὁ ὁποῖος, ὡς γνωστόν, πάσχει ἀπό σοβαράν πάθησιν τῶν ὀφθαλμῶν του.»

Αὐτό βεβαίως εἶναι μία λεπτομέρεια ἀσήμαντος ὡς πρός τό πρόβλημα τῆς χορηγήσεως ἤ μή τῆς διακοπῆς τῆς ποινῆς λόγω ἀνηκέστου βλάβης τῆς ὑγείας του.

Οἱ ὑποδυόμενοι ὅμως τούς δημοσιογράφους καί τούς «ἐγκεφάλους» ἐπί ὅλων τῶν σοβαρῶν πολιτικῶν, κοινωνικῶν, οἰκονομικῶν κ.λπ. θεμάτων, δέν ἐξέχασαν ἁπλῶς τόν προορισμόν των, ἀλλά δυστυχῶς διά τόν τόπον ἐγκληματοῦν μέ ψευδεῖς πληροφορήσεις τοῦ Λαοῦ.

Παράδειγμα πρός μίμησιν δίδων οὕτως (εἰς ὅλους καί ἑαυτόν, ἐννοῶ, βεβαίως) μέ τά ὅσα εἶπεν εἰς τούς Δικαστάς του ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς Ὀδυσσεύς τοῦ Μιλτιάδου. (: Ἄξιον τέκνον, ὁ Στρατηγός, πατρός φέροντος ἔνδοξον ὄνομα καί εὐτυχής ἐν Παραδείσῳ ὁ Πατήρ ὁ γεννήσας καί ἀναθρέψας ἕνα Στρατηγόν, φέροντα ἕνα ὄνομα ἐξ ἴσου ἀκτινοβόλον, ἑλληνοπρεπές, θρυλικόν).

Ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἔπρεπε νά εἶχεν ἀποφυλακισθῆ, πρό διετίας, ὁ Στρατηγός, αὐτεπαγγέλτως, χωρίς αἰτήσεις, χωρίς παρανομίας, χωρίς καμμιά, μά καμμιά, δυσκολίαν ἤ παρατυπίαν. Τό ἄρθρον 105, παράγραφος 2, σαφῶς ὁρίζει:

«ὅταν ἕνας κατάδικος, μέ ποινήν 20 ἐτῶν, ἔχει ἐκτίσει τά δέκα χρόνια καί ἔχει συμπληρώσει τό 70όν ἔτος τῆς ἡλικίας του, τότε ἀπολύεται τῶν φυλακῶν χωρίς νά χρειάζεται αἴτηση τοῦ κατάδικου».

Αὐτό, ἀκριβῶς, εἶναι τό ἀδιάψευστον καί σαφές γράμμα τοῦ Νόμου καί αὐτές τίς προϋποθέσεις τίς εἶχεν ἀποκτήσει ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς: Τό 70όν ἔτος τῆς ἡλικίας του εἶχε συμπληρώσει ἀπό τοῦ ἔτους 1982, ὁπότε καί **ἔπρεπε νά εἶχεν ἀποφυλακισθῆ πρό δύο ἐτῶν,** τό ξαναγράφω καί τό ὑπογραμμίζω. Τό ἥμισυ τῆς ποινῆς του ἐπίσης τό εἶχεν ἐκτίσει πρό εἴκοσι μηνῶν.

Ὅμως, αἱ διαταγαί ἄνωθεν ἦσαν σαφέστεραι καί ἰσχυρώτεραι καί «δικαιότεραι» τοῦ Νόμου. **«... ἔστι δέ δίκαιον τό τοῦ κρείσσονος συμφέρον».**

Ὅλοι εἶναι ἴσοι ἀπέναντι τοῦ Νόμου, ἀλλά μερικοί καί ἐν προκειμένῳ οἱ ΧΟΥΝΤΙΚΟΙ... εἶναι ὀλιγώτερον ἴσοι, εἶναι κατώτερα ὄντα...

Τοῦτο, ὅμως, ἀποδεικνύει ἐκδικητικήν μανίαν καί ἐγκληματικήν ἀσυνέπειαν πρός τόν Νόμον, Βασιλέα τῶν ὅλων, πρᾶγμα τό ὁποῖον ἰσοδυναμεῖ μέ κακούργημα, δηλαδή **δολοφονίαν ἐκ προμελέτης.**

Εἰς αὐτήν τήν σκόπιμον καί προμελετημένην πρᾶξιν τῶν ἁρμοδίων καί ὑπευθύνων τῆς μεταστάσεως τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ, στηρίζω τήν μηνυτήριον καταγγελίαν μου περί τῆς ὁποίας ἀνεφέρθην εἰς τό κεφάλαιον «Η ΝΥΞ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΤΡΑΓΩΔΙΑΝ» (:σελ. 35-40).

Ποῖοι λοιπόν παρανομοῦν, ἐξακολουθητικῶς, μετά τήν μεταπολίτευσιν τῆς 24ης Ἰουλίου 1974 καί μέχρι σήμερον (: Ἀπρίλιος 1995);

Οἱ Συνταγματάρχαι, οἱ ὁποῖοι ἐπενέβησαν, ἐφαρμόσαντες τόν ὑπέρτατον νόμον διά τήν σωτηρίαν τῆς Πατρίδος, κληθέντες ὑπό τοῦ λαοῦ, ἀκόμη δέ καί ὑπό τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ὡς ἀναφέρω εἰς τό σύγγραμμά μου ὑπό τόν τίτλον **«21η Ἀπριλίου 1967. Διατί; Ποῖοι; Πῶς;»** σελίς 52, ἤ οἱ Κυβερνῶντες τήν Πατρίδα μας ἔκτοτε; Οὗτοι ἐχορήγησαν ἀμνηστίαν, ἡ ὁποία δέν ἦτο δι' ἡμᾶς

τούς ἐπαναστατήσαντας, ἤ πραξικοπηματήσαντας, ὅπως θέλουν νά μᾶς ὀνομάζουν, ἀναγκαία. Δέν ἀπητεῖτο, διότι, ἡ κυβερνητική μεταβολή, τήν ὁποίαν δι' οἱουδήποτε τρόπου καί ἄν τήν ἐπεβάλαμεν, ἐγένετο, **ἐπεκράτησε καί δή ἀναιμάκτως**, ἐκυβερνήσαμεν ἐπί μακρόν καί, συνεπῶς, τό καθεστώς μας ἐδημιούργησε ΔΙΚΑΙΟΝ.

Ἠμνηστεύθημεν, ὅμως.[1] Μετά τήν χορήγησιν τῆς ἀμνηστίας, ἐπηκολούθησεν ἀνάκλησις αὐτῆς τρεῖς μῆνας ἀπό τῆς χορηγήσεώς της. Τό ἔτος 1982, ἐρωτηθείς ὁ Ἄρειος Πάγος, Ἀνώτατον Δικαστήριον τῆς Πατρίδος μας, ἀπήντησεν, ἐν ὁλομελείᾳ συνεδριάσας καί ὁμοφώνως, ὅτι «ἀμνηστία, ἅπαξ χορηγηθεῖσα, οὐδέποτε ἀνακαλεῖται». Ὅμως καί πάλιν, εἰς ἐρώτησιν ἐμπαθοῦς καί «εὐγενοῦς» Βουλευτοῦ, τεθεῖσαν εἰς τήν Βουλήν, ἐδόθη ἡ ἀπάντησις ὅτι δέν ἰσχύει τοῦτο διά τούς ΧΟΥΝΤΙΚΟΥΣ! Ὡραία Δημοκρατία! Θαυμάσιον Σύνταγμα, εἰς χεῖρας ἀπολυταρχικῶν «δημοκρατῶν».

Μετά τήν ἀνάκλησιν τῆς ἀμνηστίας, ἐζητεῖτο τρόπος ἑτέρας παρανομίας διά νά ὁδηγηθῶμεν εἰς τό ἑδώλιον τοῦ κατηγορουμένου διά ἀνύπαρκτον ἔγκλημα.

Καί ἡ Μακιαβελλική δολιότης τῶν πολιτικάντηδων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης κατεσκεύασε τό κακόφημον ἐκεῖνο Δ΄ ψήφισμα, διά τοῦ ὁποίου **«ἐλύσαμεν τά χέρια τῆς Δικαιοσύνης»**, ὅπως, ὑπερηφάνως, ἐδήλωσεν ὁ συντάκτης του, Ὑπουργός Δικαιοσύνης, μακαρίτης, ἤδη, Κωνσταντῖνος Στεφανάκης.

Αὐτό τό Δ΄ Ψήφισμα, Ποινικός Νόμος ἀναδρομικῆς ἰσχύος, παραβιάζει παγκοσμίους καί προαιωνίως ἰσχύοντας Νόμους καί ἀρχάς Δικαίου.

Τόσον τοῦτο, ὅσον καί αἱ Συντακτικαί Πράξεις χορηγήσεως, ἀνακλήσεως ἀμνηστίας κ.λπ., θεωροῦνται, ὑπό τῶν ἰδίων τῶν δημιουργῶν των, ἀντισυνταγματικαί καί δέον νά καταργηθοῦν ἤ νά τροποποιηθοῦν, ὡς ὁρίζει αὐτό τοῦτο τό Σύνταγμα, ἄρθρον 111, παράγραφος β.

Τά σχόλια τά ἀφήνω εἰς τούς ἀναγνώστας καί εἰς τήν ἱστορίαν καί ἰδιαιτέρως εἰς τούς Νομικούς! Καί εἰς τήν Βουλήν τῶν Ἑλλήνων.

Αὐτά τά ἔλεγα, τά λέγω μεγαλοφώνως καί τά ἀναφέρω εἰς τούς ἁρμοδίους δι' ἐπιστολῶν μου, ἐπί εἴκοσιν ἤδη ἔτη.[2] Ὅμως, ΦΩΝΗ ... «ΕΡΗΜΟΥ, ΒΟΩΝΤΟΣ ΕΝ ΤΗ ΕΡΗΜΩ.»

Ἀποδεικνύεται ὅτι ὅλοι αὐτοί οἱ ἁρμόδιοι, ὑπεύθυνοι καί ἐν ἀγαστῇ ἁρμονίᾳ συνευρισκόμενοι, ἔχουν ὦτα μή ἀκούοντα... «φοβοῦνται γάρ.»

Ἄς χαίρωνται καί ἄς γελοῦν ἐδῶ, διότι εἰς τήν ἄλλην ζωήν, τήν αἰώνιον, θά χαίρεται ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς Ὀδυσσεύς, αὐτοί δέ, θά πάθουν ὅ,τι ἔπαθεν ὁ ἄδικος πλούσιος πού ἐβασάνιζε καί ἠδίκει τόν πτωχόν Λάζαρον: (Λουκᾶ ΙΣΤ΄, 19-31) **«... πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καί πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τό ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καί καταψύξῃ τήν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογί ταύτῃ...».**

Τόσον ἡ ἁγνή καί ἐνάρετος ψυχή τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ, ὅσον καί ἡ ἰδική μου, τούς ἔχομεν συγχωρήσει. Ἄν καί πολύ καλῶς «οἴδασι τί ποιοῦσιν», ἄς τά «βροῦν» μέ τόν «Πατέρα Ἀβραάμ»...

1. Ἠμνηστεύθημεν διά τοῦ 519/26-7-1974 Προεδρικοῦ Διατάγματος.

2. Ἀπρίλιος 1995

Νομίζω, ὅμως, ὅτι δέν θά τούς δεχθῆ εἰς τάς ἀγγελικάς ἀγκάλας του ὁ «Πατήρ Ἀβραάμ», διότι, μέ τάς πλείστας τῶν ἐνεργειῶν καί τῶν πράξεών των, ἰδίᾳ δέ τάς παρανόμους καί τάς ἀντισυνταγματικάς καί τάς εἰς βάρος τοῦ Στρατηγοῦ καί ἡμῶν, ἀδικοπραγίας, δέν ἔχουν θέσιν εἰς τόν Ἀγγελικόν Χῶρον τοῦ Παραδείσου. «Ἑκάς οἱ ἁμαρτωλοί!»

Ἴσως θά εἶχον κάποιον δίκαιον ἐάν **ἡ Ἐπανάστασίς μας, τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967,** δέν ἐπετύγχανεν ἤ δέν ἀνεγνωρίζετο ὑπό τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας καί τοῦ συνόλου, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξαιρέσεως, τῶν Κρατῶν τοῦ Ο.Η.Ε. (: Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν).

Ἰσχυρίζονται, βεβαίως, ὅτι αἱ Ἔνοπλοι Δυνάμεις δέν ἔχουν τό δικαίωμα νά ἐπεμβαίνουν. Τό Σύνταγμα ἀναθέτει τήν τήρησίν του εἰς τόν φιλοπάτριδα Ἑλληνικόν λαόν. Λαός, ὅμως, εἶναι **καί** αἱ Ἔνοπλοι Δυνάμεις. Κατ' ἐξοχήν δέ αὐταί. Διότι «αἱ ἀρχαί, αἱ θεωρίαι καί αἱ ἰδέαι, ἔχουν ἰδίαν δύναμιν, ἀλλά δέν εἶναι δυνατόν νά ὑπάρξῃ μετάβασις ἀπό τῆς θεωρίας εἰς τήν πρᾶξιν, εἰμή διά τῆς χρήσεως δυναμικῆς ἐνεργείας -βίας- τήν ὁποίαν μόνον αἱ Ἔνοπλοι Δυνάμεις ἔχουν.» Τό ἔχουν ἀποδείξει ἐν τῇ πράξει κατά τάς ἐπεμβάσεις των: 1844, 1863, 1909, 1922, 1936 καί 1967.

Συμφωνοῦμεν ὅλοι, ὅτι ὀφείλομεν νά τηρῶμεν τό Σύνταγμα. Ὅταν, ὅμως, δέν τό τηροῦν καί δέν τό σέβωνται οἱ ὑπεύθυνοι πρός τοῦτο Ταγοί τῆς Πολιτείας οἱ ὁποῖοι, ἀντιθέτως, τό καταπατοῦν καί τό τροποποιοῦν κατά τά ἴδια αὐτῶν συμφέροντα, τί πρέπει νά κάμῃ ὁ λαός;

Ἑπομένως, ἀκραδάντως πιστεύω ὅτι οἱ πάντες ἔχουν τό δικαίωμα, εἰς βαθμόν ὑποχρεώσεως, νά ἐπεμβαίνουν· πότε ὅμως; Εἰς περιπτώσεις κακῆς ἤ ἀνυπάρκτου Κυβερνήσεως· εἰς περιπτώσεις κραιπάλης τῶν κυβερνώντων· ὅταν βοᾶ ὁ λαός διά οἰκονομικά, ἠθικά, κοινωνικά, πολιτικά καί πάσης ἁμαρτίας σκάνδαλα· ὅταν ὑφίσταται ΧΑΟΣ μεταξύ κυβερνώντων καί κυβερνωμένων, τό ὁποῖον προοιωνίζεται ἐξέλιξιν καταστρεπτικήν διά τήν Πατρίδα, ὅπως συνέβαινε τότε (1967).

Τότε, πού ὁ ἀπηλπισμένος ἐκ τῆς χαώδους καταστάσεως Πρωθυπουργός, Στεφανόπουλος Στέφανος, εἶπεν εἰς τόν Συνταγματάρχην τῆς Κ.Υ.Π. Βορείου Ἑλλάδος, Γκαντώναν Νικόλαον: «... τά ξέρω, παιδί μου... ἐμεῖς οἱ πολιτικοί δέν μποροῦμε νά διορθώσουμε τήν κατάστασιν... Πήγαινε νά πῆς στούς συναδέλφους σου νά μᾶς συλλάβουν ὅλους... καί τούς τριακοσίους κι ἐμένα μαζί...»[1]

Μήπως ὁ Τύπος δέν προεκάλει τήν ἀγανάκτησιν τοῦ λαοῦ καί ἐζήτει τήν σωτηρίαν του, ἔστω καί ἀπό Λοχίαν; Μία μαντινάδα τοῦ διασήμου λυράρη καί τραγουδιστοῦ Κρητός, Σηφογιωργάκη Σπυρίδωνος... διδάσκει: «Ὅταν πεινάει ὁ λαός κι ὅταν στενοχωρεῖται, κανέναν δέν ἐντρέπεται κανέναν δέν φοβεῖται.»Κάτι χειρότερον συνέβαινε πρό τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967. «Ἡ Δημοκρατία εἶχε πεθάνει. Οἱ Συνταγματάρχαι τῆς ἔδωσαν τή χαριστική βολή.» (Κ. Καραμανλῆς).

Καί ἤσκησεν ἐξουσίαν ἡ 21η Ἀπριλίου 1967 ἐπί ἔτη συναπτά ἕξ καί ἥμισυ, ἑδραιωθεῖσα χωρίς καμμίαν ἀντίδρασιν λαϊκήν, χωρίς νά ἀνοίξῃ ἔστω μία μύτη,

1. Βλέπε σύγγραμμά μου ὑπό τόν τίτλον «21η Ἀπριλίου 1967. Διατί; Ποῖοι; Πῶς;» σελίδες: 42, 52 κ.λπ. καί σελ. 64.

μέχρι τῆς 8ης Ὀκτωβρίου 1973, ὁπότε παρέδωσεν οἰκειοθελῶς τήν ἐξουσίαν εἰς τόν λαόν καί ἀπῆλθεν οἴκαδε. Καί ἐκυκλοφορούσαμεν ἐπί ἔτος καί κάτι (:μέχρι καί τῆς 23ης Ὀκτωβρίου 1974), ἀνά τάς ὁδούς τῶν πόλεων καί τῶν χωρίων τῆς Πατρίδος μας, ὡς κοινοί πολῖται, χωρίς νά μᾶς «στραβοκυττάξη» κανείς.

Τό Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας τρεῖς φοράς ἀπεφάνθη ὅτι «ἡ Ἐπανάστασις τῆς 21ης Ἀπριλίου ἐδημιούργησε Δίκαιον». Ὁμοίως καί ὁ Ἄρειος Πάγος. Καί οἱ σήμερον, μετά 20ετίαν ἀπό τῆς ἀποχωρήσεώς μας, δικάζουν ἑαυτούς καί ἀλλήλους μέ ἰδικόν μας Νόμον! Τοῦτο καί μόνον ἀρκεῖ...

Αὐτό λέγουν, τοῦτο παραδέχονται ὅλα τά Κράτη καί ὅλοι οἱ Λαοί ἀπό συστάσεως ὠργανωμένης Κοινωνίας.

Ἰδιαιτέρως ἡ Πατρίς μας, τῆς ὁποίας ὁ Ἄρειος Πάγος, κατά παγίαν νομολογίαν του (: 130/1923), ἀποφαίνεται:

«Ἐπανάστασις, θραύουσα Δίκαιον, δημιουργεῖ ΔΙΚΑΙΟΝ»[1]

Ἐρωτήσατε τό Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας. Ἐρωτήσατε οἱονδήποτε, μή ἐμπαθῆ, μή φανατισμένον, μή παραλογιζόμενον.

Ἐρωτήσατε, διά Δημοψηφίσματος, τόν Ἑλληνικόν Λαόν, μέ μόνον ἐρώτημα: «Ὑπῆρχε Κυβέρνησις ἀπό 21/4/1967, μέχρι καί τῆς «μεταπολίτευσης» (:24/7/1974);»

Ἐρωτῶνται, ὅμως, **καί** ἀπό ἐμέ τόν γράφοντα καί ἀπό σέ τόν ἀναγινώσκοντα: Ἐνώπιον Ἐπαναστάτου Προέδρου Δημοκρατίας τοῦ Στρατιωτικοῦ Καθεστῶτος δέν ὡρκίσθησαν οἱ μεταπολιτευτικῶς κυβερνῆται μας;

Ἀλλά καί ὅλα τά τρομερά ἀδικήματα, τά ὁποῖα ἰσχυρίζονται ψευδῶς, αὐταί αἱ «πάναγνοι περιστεραί» πού μᾶς κυβερνοῦν, ὅτι διεπράξαμεν, ἐάν τά εἴχομεν διαπράξει, τά εἴκοσι ἔτη φυλακίσεως θά ἦσαν ἀρκετά διά νά δαμάσουν ἀκόμη καί τάς σκληροτέρας καρδίας. Εἶναι Τουρκικώτεραι αἱ καρδίαι των; Ἤ μήπως ἐπιδεικνύουν τήν τοιαύτην ἀπανθρωπίαν τῶν ἰδικῶν των καρδιῶν καί συναισθημάτων; Καί θά εἶχον ἔστω καί ὀλίγην ἐκτίμησιν ἀπό τούς κοινόν νοῦν ἔχοντας πολίτας, ἐάν συμπεριεφέροντο, τοὐλάχιστον, μεταξύ των μέ πνεῦμα ἀγάπης καί κατανοήσεως· ἐάν ἔπαυον νά ἀντιμάχωνται ἀλλήλους «αὐτοκτονικῷ τῷ τρόπῳ!». Κάποια κατάρα δέρνει τούς ἄρχοντάς μας ἀπό τῆς ἐποχῆς τοῦ Τρωϊκοῦ Πολέμου (: 1198 π.Χ.), μέχρι καί σήμερον (Ἀπρίλ. 1995). Πότε, ἆρά γε, θά ἀλλάξωμεν νοοτροπίαν καί ψυχοτροπίαν;

Εἴμεθα τόσον ἀνόητοι; Μόνον οἱ ἀνόητοι δέν ἀλλάζουν! Πότε θά φύγωμεν ἀπό τήν παιδικήν ἡλικίαν; Πότε θά ἐνστερνισθῶμεν τό κήρυγμα τοῦ γλυκυτάτου Ναζωραίου, Τοῦ Θεοῦ τῆς ἄκρας ταπεινότητος, τοῦ Θεοῦ τῆς ΑΓΑΠΗΣ!...**« ὁ γδικιομός τυφλώνει τίς γενιές, τίς φάρες, μέχρι πού στό τέλος μιά λάμψη ἐλπίδας θά διαφανῆ γιά ἕνα καλύτερο αὔριο. Ἡ ἀγάπη καταλύει τήν ἐκδίκηση, τό μῖσος, σκοτώνει ἀκόμη καί τό θάνατο.»**

1. Βλέπε καί ἐγχειρίδιον: «ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΙΣΧΥΟΣ ΔΙΚΑΙΟΝ» (1975, Διονυσίου Δρακονταειδῆ). Ὅμως, ἴσως ἰσχυρισθοῦν οἱ «καλοθεληταί» ὅτι ἡ 21η Ἀπριλίου 1967 δέν ἦτο Ἐπανάστασις. Ὡραῖα, τήν βαπτίζουν Πραξικόπημα, ἤ ὅπως ἄλλως τούς βολεύει. Ἡ περίοδος 21 Ἀπριλίου 1967 ἕως καί 8 Ὀκτωβρίου 1973 καί 24 Ἰουλίου 1974 τί ἦτο; Μέ τό συμπάθειο, ἐρωτήσατε τόν ΟΗΕ: Ἀνεγνώριζε τό καθεστώς ἐκεῖνο; Ποῖον Κράτος δέν τό ἀνεγνώριζε; Καί ποῖος Ἕλλην, ἀκόμη καί «ἀντιστασιακός», δέν προσέτρεχεν εἰς τοῦτο;

«Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». Μή καταφέρεσθε ἐναντίον ἀλλήλων... Μή κομματίζεσθε: **«... πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτήν ἐρημοῦται, καί πᾶσα πόλις ἤ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτήν οὐ σταθήσεται.»** (Ματθ. ΙΒ', 25): Κάθε Βασίλειον, τό ὁποῖον ἐχωρίσθη είς κόμματα ἐχθρικά, ὥστε δι' ἐμφυλίου πολέμου νά στραφῆ κατά τοῦ ἑαυτοῦ του, καταλήγει είς τελείαν ἐρήμωσιν. Καί κάθε πόλις ἤ οἰκία, πού διῃρέθη κατά τοῦ ἑαυτοῦ της, δέν θά σταθῇ, ἀλλά θά πέσῃ καί θά ἐξαφανισθῇ. (: μετάφρασις Παν. Ν. Τρεμπέλα). Ἄς μή ἐπαναλάβω τήν είς σελ. 5 δήλωσιν τοῦ Ἐθνάρχου Ἐλ. Βενιζέλου, **καί** ἄς προσθέσω τοῦ Χαριλάου Τρικούπη τήν σοφήν γνώμην: **«... Δέν πταίουν οἱ ἐπαναστατοῦντες. Τήν εὐθύνην τῶν ἐπαναστάσεων φέρουν, οὐχί οἱ ἐκτελοῦντες αὐτάς, ἀλλ' οἱ καθιστῶντες ταύτας ἀναποδράστους.»** (Ἄρθρον του είς τήν ἐφημερίδα τοῦ Μεσολογγίου «ΚΑΙΡΟΙ», ὑπό τόν τίτλον ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΕΝΕΣΤΩΣ, ἔτος 1894).

Ὁ Ναπολέων εἶπε: «Ὅταν ἐκδηλοῦται ἀπαράδεκτος ἀδυναμία είς τάς βουλάς τῆς ἐξουσίας, ὅταν ὑποκύπτη διαδοχικῶς είς τήν ἐξουσίαν ἀντιπάλων κομμάτων καί ἐπιβιώνει ἀπό ἡμέρας είς ἡμέραν, χωρίς σαφές σχέδιον ἤ καθωρισμένην πορείαν, τότε ἔχει δώσει σαφές μέτρον τῆς ἀνεπαρκείας της. Ὅταν καί οἱ μετριοπαθέστεροι πολῖται ἀναγκάζονται νά παραδεχθοῦν ὅτι τό Κράτος δέν κυβερνᾶται πλέον, ὅταν τέλος ἡ Διοίκησις συνδυάζη τήν ἐσωτερικήν ἀνυπαρξίαν της πρός τό βαρύτερον ἁμάρτημα πού δύναται νά διαπράξη ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν ἑνός ὑπερηφάνου λαοῦ, δηλαδή ἐννοῶ τήν ἐξωτερικήν ταπείνωσιν, τότε διαδίδεται ἀόριστος ἀνησυχία είς τήν κοινωνίαν. Ἡ ἀνάγκη διαφυλάξεώς της τήν ταράσσει καί καθώς ἐπιστατεῖ ἑαυτήν, φαίνεται νά ἀναζητῇ ἕνα ἄνθρωπον πού θά δυνηθῇ νά τήν σώσῃ.» (σ.σ.: Τόν.... Λοχίαν.)

Ἔχει δημοσιευθῆ πλειστάκις ἡ μαγνητοφωνημένη συζήτησίς μου μετά τοῦ νῦν (:1994) Πρωθυπουργοῦ, Ἀνδρέου Γ. Παπανδρέου, κατά τήν είς αὐτόν παράδοσιν ὑπ' ἐμοῦ τοῦ διαβατηρίου του... **«ἡ ἐπανάστασίς σας ἦτο ἀναπόφευκτος...».**[1]

«Ποτέ μήν παραδεχθῆς ὅτι κάπου, κάποτε νικήθηκες» (:Οὐΐνστων Τσώρτσιλ, πατήρ τῆς ΝΙΚΗΣ τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου).

Τέλος, κατόπιν τούτων, ἐρωτῶ ἐμαυτόν, ἐρωτῶ τόν ἀναγνώστην, ἐρωτῶ πάντα ἄνθρωπον, οἱασδήποτε ἰδεολογίας: «Εἴμεθα θύματα ἐμεῖς οἱ ἐπί 21ετίαν βασανιζόμενοι είς τάς φυλακάς, ἤ εἶναι θύματα τῆς κατάρας τοῦ Θεοῦ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι μᾶς κρατοῦν είς τήν φυλακήν;» Εἶμαι βέβαιος ὅτι, είς ὅλην των τήν ζωήν, παροῦσαν καί μέλλουσαν, θά βασανίζωνται ἀπό τύψεις συνειδήσεως, ὁσονδήποτε ἀσυνείδητοι καί ἄν νομίζουν ὅτι εἶναι. Εἶναι ὑπεύθυνοι διά τήν είς Οὐρανούς βιαίαν μετάστασιν τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ, τοῦ Συνταγματάρχου Μπαλοπούλου,[2] ἡμῶν καί τῶν οἰκογενειῶν ἡμῶν. Διότι, ὅπως νά τό σκεφθῆ κανείς, αὐτή ἡ ἀδικία πού ἔγινεν είς βάρος μας καί συνεχίζεται ἐπί

1. *Κατηγοροῦμαι διότι τόν ἐμαγνητοφώνησα. Ἀπαντῶ: Ἔπραττα τό αὐτό, δι' ὅσους ἐθεώρουν ἀναξιοπίστους. ὅ.ἔ.δ. Οὕτω δέν τόν καταγγέλλει καί ὁ «ἐφιάλτης» του Μητσοτάκης, δι' ὅσα σχεδόν καθημερινῶς τοῦ καταμαρτυρεῖ;*
2. *Ὁ Συν/χης Πυρ/κοῦ Μιχαήλ Μπαλόπουλος ὑπῆρξε γενναῖος καί ἔντιμος ἀξιωματικός. Ὡς πρωτοετής Εὐέλπις τό 1940-41 κατέφυγεν είς Μέσην Ἀνατολήν μετ' ἄλλων συμμαθητῶν του. Ἐπολέμησεν ἐκεῖ ὡς Ἱερολοχίτης ἐναντίον τῶν Γερμανῶν καί Ἰταλῶν. Ἐπανῆλθε μετά τοῦ Ἱε-*

20ετίαν, ἀργοσκοτώνει καί ἡμᾶς καί τάς οἰκογενείας μας. Τώρα δέ (:Μάρτ. 1994), ὁ Ὑπουργός «Δικαιοσύνης», ἐδήλωσεν ὑπερηφάνως, ἀλαζονικῶς καί «μεγαλοψύχως» ὅτι: «... δέν θά χορηγηθῆ χάρις είς τούς Χουντικούς, ὄχι ἀπό κακίαν, ἀλλά διότι ἐβασάνισαν τόν λαόν, ἐσκότωσαν πολιτικούς καί κατέστρεψαν τήν Κύπρον...». Ὅμως, ὁ Ὑπουργός **δέν λέγει τήν ἀλήθειαν,** διότι οἱ «Χουντικοί» δέν κρατοῦνται εἰς τήν φυλακήν διά τοιαῦτα παραπτώματα. Κρατοῦνται διά τό ἀνύπαρκτον ἔγκλημα τῆς Ἐπαναστάσεως τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967. Ὑπό τοιοῦτον Ὑπουργόν Δικαιοσύνης, τοιαύτην ἀπονομήν δικαιοσύνης ἔχομεν![1]

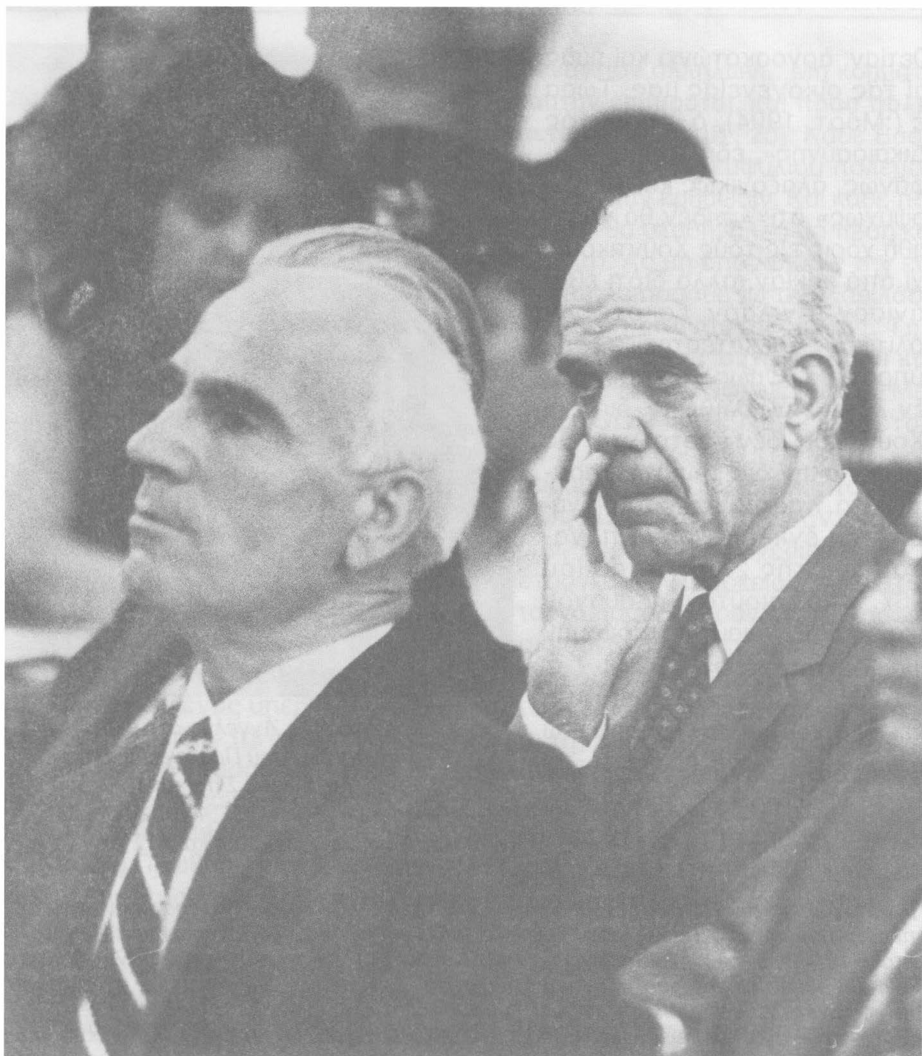
Δέν ἔχομεν καταδικασθῆ ἕνεκεν τοιούτων ἐγκλημάτων, ὦ «δίκαιε», Ὑπουργέ Ἀδικίας!

Ὁ Ὀδυσσέας Ἀγγελῆς στή δίκη τῶν πρωταιτίων τοῦ Πραξικοπήματος τῆς «21ης Ἀπριλίου». Στήν πρώτη σειρά τῶν κατηγορουμένων οἱ Γ. Παπαδόπουλος, Ν. Μακαρέζος, Στ. Παττακός καί Γ. Σπαντιδάκης.

ροῦ Λόχου εἰς τήν Πατρίδα, ἔνδοξος, μετά τήν ἧτταν τοῦ ἄξονος, δαφνοστεφανωμένος μέ πληθύν παρασήμων. Ἐπολέμησεν ἡρωϊκῶς ἐναντίον τῶν κομμουνιστοσυμμοριτῶν ἀπό τοῦ ἔτους 1944 ἕως καί 1949. Εἰς τήν μάχην τῆς Κονίτσης, τόν Δεκέμβριον τοῦ 1947, ἐτραυματίσθη εἰς μάχην ἐκ τοῦ συστάδην καί ἐτιμήθη ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ διά ἀριστείου ἀνδρείας καί προαγωγῆς. Δυσφημηθείς ὑπό τοῦ Τύπου, καί τινων «καλῶν» συναδέλφων του, ὡς Ὑφυπουργός Ἐμπορίου, ἐδιώχθη ὑπό τοῦ Καθεστῶτος 25/11/1973 καί... κατεδικάσθη διά παράπτωμα ὑφισταμένου του, ὁ ὁποῖος, ὅμως, ἠθωώθη (!) εἰς Δίκην πού διεξήχθη μετά τήν καταδίκην τοῦ προϊσταμένου του ὑφυπουργοῦ Μπαλοπούλου. Καί ἀφοῦ ἠθωώθη ὁ δικασθείς διά παράπτωμα πού ὤφειλε νά ἔχη προλάβει, ὁ μή... ἐπιβλέπων αὐτόν Μπαλόπουλος ποῦ εἶχε παρανομήσει οὗτος; Αὐτά εἶναι τά τραγικά ἄδικα τῆς Δικαιοσύνης, ὅταν αὐτή ἐκτελῆ ἐντολάς «ἄνωθεν», ὡς εἰς την περίπτωσιν αὐτήν, τήν ἰδίαν μέ τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ καί μέ τήν ὅλην περίπτωσιν ἡμῶν τῶν... «Χουντικῶν». Καί ὁ Μπαλόπουλος, «ἔνοικος» τοῦ ὑπ' ἀριθμόν 56 κελλίου τῶν Φυλακῶν Κορυδαλλοῦ, εὑρέθη νεκρος επί τῆς κλίνης του, ὑπ' ἐμοῦ, τήν 10ην π.μ. τῆς 3ης Μαρτίου 1978, ἀφοῦ τήν προηγουμένην ἡμέραν ἀνεγράφη εις τόν Τύπον η ἀθώωσις τοῦ ὑφισταμένου του... Ἰδού τό ἔγκλημα... Αἱ ἀδικίαι τῆς «ἀνεξαρτήτου» Δικαιοσύνης σκοτώνουν.

1. *Σήμερον, 29/4/1994, ειδοποιήθην ὅτι: «αἱ αἰτήσεις χάριτος τοῦ Στρατηγοῦ Ζωϊτάκη Γεωργίου, ἡ ἰδική μου, τοῦ Μακαρέζου καί τοῦ Λαδᾶ, ἀπερρίφθησαν. Πρόεδρος καί οἱ λοιποί ἡγέται τῆς Πολιτείας ἀπευθύνουν μηνύματα συμφιλιώσεως, ἐθνικῆς ἑνότητος, ὁμοψυχίας κ.λπ., κ.λπ.... «Τέτοια ψυχή, τέτοιαν ὁμοψυχίαν ἐπαγγέλλονται οἱ ἄρχοντές μας, τέτοιαν ἱεράν ἡμέραν.». Εἶναι δέ ὁ ἀπορρίψας τήν αἴτησίν μας Πρόεδρος Δημοκρατίας, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος διά τοῦ συνεργάτου του, συναδέλφου μας ἐκλεκτοῦ, Στρατηγοῦ Γκράτσιου Ἀγαμέμνονος, μᾶς εἰδοποίησε τόν Νοέμβριον 1990 νά ὑποβάλωμεν τήν αἴτησιν αὐτήν, μέ τήν Προεδρικήν ὑπόσχεσιν*

Εἰς τό «Καταδικαστήριον» ὁ Στρατηγός Ὀδ. Ἀγγελῆς παρακολουθεῖ ἔκπληκτος τά ψεύδη τῶν «ἡρωϊκῶν» ἀντιστασιακῶν. Παραπλεύρως αὐτοῦ ὁ Στυλ. Παττακός.

ὅτι θά τήν ἔκανε δεκτήν ἐντός τοῦ ἔτους ἐκείνου! Τήν ἐκράτησαν τρία καί ἥμισυ ἔτη καί μᾶς τήν ἀπέρριψαν σήμερον (:Μεγάλην Παρασκευήν), ἀντί Πασχαλινοῦ δώρου. Φοβηθείς τί; Ὁ «γενναῖος» Πρόεδρος; Τόν λακτίσαντα αὐτόν, Ἀνδρέαν; Μήπως τόν Λαόν πού περιεφρόνησεν εἰς ὅλην του τήν τυχάρπαστον πολιτικήν ζωήν; «ἀηδιάζω», «φρενοκομεῖον ἡ Ἑλλάς»ἐδήλωνε πάντοτε... Μήπως περιμένει νά ξαναεκλεγῆ Πρόεδρος; Ἤ ἐλπίζει νά τόν θαυμάζουν αἱ ἐπερχόμεναι γενεαί διά τήν τόσον ἀσυνεπῆ πολιτικήν του δρᾶσιν καί διά τήν παράδοσιν τῆς Κύπρου μας εἰς τούς Τούρκους διά τῶν συνθηκῶν Ζυρίχης - Λονδίνου; Ἤ διά τάς παρανομίας καί τάς ἀντισυνταγματικάς ἐνεργείας του, διά τῶν ὁποίων κατεδίκασεν ἡμᾶς καί ἔθεσεν εἰς διωγμόν ἑκατοντάδας χιλιάδων καθηγητάς καί ὑπαλλήλους, ὡς ὁ ἴδιος ἐδήλωσε μεθ' ὑπερηφανείας!

ΔΙΚΗ-ΚΑΤΑΔΙΚΗ-ΕΓΚΛΕΙΣΤΟΣ-ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ

«῏Ω σύμφωνε νόμου καί φιλόσοφε θείου βίου. Τοιοῦτος δή δεῖ εἶναι τούς ἱερουργοῦντας τόν νόμον ἰδίῳ αἵματι καί γενναίῳ ἱδρῶτι τοῖς μέχρι θανάτου πάθεσιν ὑπερασπίζοντας.» (Δ΄. Μακκαβαίων Ζ΄, 7-8)

Ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς μᾶς ηὗρεν ἐγκλείστους, καθ' ὅσον ἦλθεν εἰς τήν φυλακήν Κορυδαλλοῦ τέλη Μαρτίου 1975.

Καί λέγω μᾶς ηὗρεν, διότι ἡμεῖς οἱ πέντε ἐκτοπισμένοι εἰς τήν νῆσον Κέαν ἀπό 22 Ὀκτωβρίου 1974, μετεφέρθημεν εἰς τήν φυλακήν αὐτήν τήν 21ην Ἰανουαρίου 1975:

Εἴμεθα οἱ: Παπαδόπουλος Γεώργιος, Μακαρέζος Νικόλαος, Λαδᾶς Ἰωάννης, Ῥουφογάλης Μιχαήλ καί ὁ γράφων ταῦτα... Καί μᾶς ἐξετόπισαν, βέβαια, μέ τήν ὅλως ψευδῆ καί ἁμαρτωλήν δικαιολογίαν ὅτι συνωμοτούσαμεν διά νά τούς ξαναπάρωμεν τήν ἐξουσίαν (!) ἀφοῦ τούς τήν εἴχομεν παραδώσει οἰκείᾳ βουλήσει...Ἆρά γε, τά ἐπίστευαν αὐτά; Τέτοιοι πού εἶναι, τίποτε δέν ἀποκλείεται! Ἡ ἐνοχλητική ἀλήθεια καί ἡ πραγματικότης εὑρίσκεται εἰς τό ἑξῆς γεγονός: Ὁ Γεώργιος Παπαδόπουλος ἠρωτήθη ἀπό τόν τότε Ὑποστράτηγον τῆς Χωροφυλακῆς Πορικόν Νικόλαον, κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Ὑπουργοῦ Δημοσίας τάξεως τῆς Κυβερνήσεως, ἐάν εἶναι ἀληθής ἡ ἐκ τοῦ B.B.C. μεταδοθεῖσα πληροφορία ὅτι σχεδιάζει νά πολιτευθῆ, λαμβάνων μέρος, ὡς Ἀρχηγός Κόμματος, εἰς τάς ἐκλογάς Νοεμβρίου 1974, καί ἐάν ναί, τότε ἡ Κυβέρνησις θά λάβη μέτρα ἐναντίον του. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Γ. Παπαδοπούλου ἦτο: «Θά κάμω ὅ,τι ἡ συνείδησίς μου μοῦ ἐπιβάλη, διά τό καλόν τῆς Πατρίδος μου...». Αὐτά λέγει ὁ Στρατηγός ἐ.ἀ. Πορικός Νικόλαος. Καί οἱ «ἔντιμοι», «δίκαιοι», «γενναῖοι», «δημοκράται», μεταπολιτευτικοί ἡγέται μας, «διά τόν φόβον μήπως ὁ Παπαδόπουλος ψηφισθῆ ὑπό τοῦ Λαοῦ...», ἀνεκάλεσαν τήν ἀμνηστίαν πού πρό τριμήνου εἶχον χορηγήσει καί ἠκολούθησαν τά ἑπόμενα, ἐναντίον μας, «δημοκρατικώτατα», «δικαιότατα», «πολιτισμένα», «ἀνθρωπιστικά» μέτρα, τά ὁποῖα συνεχίζονται!... ἕως πότε, ἆρά γε, θά φοβοῦνται τόν Παπαδόπουλον; Δέν φοβοῦνται τόν Θεόν; (ὅσοι δέν φοβοῦνται τόν Θεόν, τά κάνουν ὅλα..)

Οἱ Ῥῶσσοι, ἕως χθές «βάρβαροι» δολοφόνοι κομμουνισταί, θανάσιμοι ἐχθροί μας, ἠμνήστευσαν τούς πρό ἑνός καί ἡμίσεως ἔτους πραξικοπηματίας των, δολοφόνους, ἀποτυχόντας... (: Αὐτά γράφονται Μάρτιον 1994). Οἱ Ἱσπανοί ἠμνήστευσαν ἀμέσως τόν Συν/χην πού εἰσῆλθεν εἰς τήν Βουλήν των καί διά ριπῶν Πολυβόλου «ἐγάζωσε» τούς συνεδριάζοντας Βουλευτάς.

Οἱ ἴδιοι αὐτοί Ἱσπανοί, ὡς καί οἱ γείτονές των Πορτογάλοι, ἄν καί «μή Ἕλληνες» ἄρα «βάρβαροι», οὐδένα συμπολίτην των ἐταλαιπώρησαν μετά

τήν τεσσαρακονταετῆ δικτατορίαν των. Δι'ἡμᾶς ἔχουν ἐπιπέσει: «... λύκοι βαρεῖς... μή φειδόμενοι...» οὐδένα (: Πράξ. Κ΄, 29) καί καταπατοῦντες βαναύσως τό δίκαιον καί τήν ἀλήθειαν.

Οἱ πέντε ἡμεῖς, ὡς παλαιότεροι καί ἔμπειροι πλέον είς τήν ζωήν τῆς ...«ἐρήμου», ὑπεδεχόμεθα τούς νεοαφικνουμένους συναδέλφους μας μέ εὐγένειαν, κατανόησιν καί στοργήν μεγαλυτέρων ἀδελφῶν πρός μικροτέρους των.

Δέν εἶχαν, βεβαίως, ἀνάγκην ἐνθαρρύνσεως, ἀφοῦ εἶχαν «φάει τή μπαρούτη, μέ τή σέσουλα», βετερᾶνοι, ὅλοι, τῶν δεκαετῶν πολεμικῶν ταλαιπωριῶν τῆς πολεμικῆς περιόδου τῆς Πατρίδος μας ἀπό 28 Ὀκτωβρίου 1940 ἕως καί 29 Αὐγούστου 1949.

Δέν ἦσαν οὔτε νεοκατατασσόμενοι είς τόν Στρατόν, οὔτε νεοεισερχόμενοι εἰς τήν Σχολήν Εὐελπίδων, οὔτε καί ἡμεῖς εἴμεθα λοχίαι ἤ τεταρτοετεῖς Εὐέλπιδες, ὥστε νά προβαίνωμεν εἰς τήν «διαπαιδαγώγησίν» των διά τῶν γνωστῶν εἰς τούς ὑπηρετήσαντας... μεθόδων.

Ἡμεῖς, ὡς ἐξουσία, ὅλοι μας, εἴχομεν ἐπιτελέσει τό καθῆκον μας, πάντοτε εὐσυνειδήτως καί τούς παρανομοῦντας, μετά ἀπό ἔκτισιν μέρους τῆς ποινῆς των, τούς ἡμνηστεύαμεν. Ἀκόμη καί τόν Ἀλέξανδρον Παναγούλην, τόν ἀποπειραθέντα νά δολοφονήση τόν Πρωθυπουργόν καί Ἀρχηγόν μας Παπαδόπουλον Γεώργιον, ἡμνηστεύσαμεν, μετά τετραετῆ φυλάκισίν του, ἐκ τῆς θανατικῆς ποινῆς τήν ὁποίαν τοῦ εἶχεν ἐπιβάλλει, κατά νόμον, τό Δικαστήριον.

Τό γεγονός ὅτι δέν αὐτοεξωρίσθημεν ἀλλά παρεμείναμεν εἰς τήν Πατρίδα μας, διά νά δώσωμεν λόγον ἐπί ὅσων ἐπράξαμεν, ἀποδεικνύει τήν συνέπειάν μας ὡς ὑπευθύνων ὑπηρετῶν τοῦ Λαοῦ τῆς Πατρίδος μας.

Πλέον τούτου, εἴχομεν τήν φρούδην ἐλπίδα ὅτι οἱ πολιτικοί, μετά ἀπό τήν ἐπί ἕξι καί ἥμισυ ἔτη ἀπομάκρυνσίν των ἐκ τῆς ἐξουσίας, θά εἶχον κάμει κάποιαν αὐτοκριτικήν, κάποιαν μελέτην, θά εἶχον λησμονήσει τό κακόν παρελθόν των καί θά εἶχον διδαχθῆ...

Δυστυχῶς ἀπέδειξαν ὅτι παρέμειναν «Βουρβῶνοι»... «οὐδέν ἐλησμόνησαν, οὐδέν ἐδιδάχθησαν!» Ἐπανῆλθον τρισχειρότεροι.

Μᾶς παρεκάλεσαν μερικοί ἐξ αὐτῶν «φίλοι» μας, ἤ ἀκόμη καί μᾶς ἐπίεσαν, νά φύγωμεν είς τό ἐξωτερικόν, ὥσπου νά περάση αὐτή ἡ ἔξαψις τῶν παθῶν, δι' ἕνα ἕως δύο ἔτη!

Παρεκλήθην, ἐγώ, ἀπό τρεῖς Ἀρχηγούς Κρατῶν νά πάρω τήν οἰκογένειάν μου καί νά μεταβῶ εἰς τήν Πατρίδα των (: Αἴγυπτον, Παναμᾶν, Κεντροαφρικανικήν Δημοκρατίαν), φιλοξενούμενός των. Οἱ δύο ζοῦν, τούς εὐχαριστῶ εὐγνωμόνως. Ὁ ἕτερος ἐδολοφονήθη ὑπό τῶν συμπατριωτῶν του (!) **«καί ἐχθροί τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοί αὐτοῦ.»** (Ματθ. Ι, 36)

Ἡμεῖς, δέν ἐπλουτίσαμεν ἐκ τῶν ὑπηρεσιῶν μας πρός τόν Λαόν. Ἐφηρμόσαμεν τήν ἐντολήν τοῦ Θεοῦ: **«μή κτήσησθε χρυσόν μηδέ ἄργυρον μηδέ χαλκόν εἰς τάς ζῶνας ὑμῶν.»** (Ματθ. Ι, 9)

Παρεμείναμεν μέ ὀλιγώτερα περιουσιακά στοιχεῖα ἀπό ὅσα θά εἴχαμεν, ἐάν δέν ἐκυβερνούσαμεν. Στερούμεθα ἐπί εἴκοσι ἤδη ἔτη τῆς συντάξεώς μας, τῆς ὑγειονομικῆς μας περιθάλψεως, ἀκόμη, δέ, ἐδημεύθη οἰκόπεδον τό

όποῖον μέ δόσεις ἐπληρώναμεν είς τόν Ο.Σ.Μ.Α.Ε.Σ. (: Οίκοδομικός Συνεταιρισμός Μονίμων Άξιωματικῶν Έλληνικοῦ Στρατοῦ), είς Μαλεσίναν.

Αὐτά ἀπεκτήσαμεν ἡμεῖς· ἐγώ, ὑπηρετήσας τήν Πατρίδα ἀπό δεκαοκτώ ἐτῶν ἕως καί ἑξηκονταδύο, σύνολον τεσσαράκοντα καί τέσσαρα ἔτη!

Τινές τῶν ᾧδε (: ἐνταῦθα) κυβερνώντων ἡμᾶς, χωρίς ποτέ νά ἐργασθοῦν, λέγεται ὅτι ἔχουν ὑπερανακτορικάς ἐπαύλεις τόσον ἐν τοῖς ἀριστοκρατικοῖς προαστίοις τῶν Ἀθηνῶν, ὅσον καί είς Καναδᾶν, Παρισίους, Έλβετίαν κ.λπ., κ.λπ.

Ὅμως, είς τήν γενέτειράν μου Κρήτην, ὁ σοφός λαϊκός ριμαδόρος, μᾶς λέει μέ τήν «μαντινάδα» του: «ἄνθρωπος δέν εἶν' ἄνθρωπος ἀπό τά ἔχειτά του, ἀλλά ἀπό τόν λόγον του κι ἀπό τήν ἀνθρωπιάν του», «Τά ἔχει πᾶνε κι ἔρχονται, κ' ἡ ἀρχοντιά ἀπομένει» (Κρητική παροιμία).

Ἄς ἐπανέλθωμεν, ὅμως, είς τόν ἥρωά μας, τόν ἀδικηθέντα Στρατηγόν Ἀγγελῆν Ὀδυσσέα, τοῦ ὁποίου ἡ περίπτωσις οὐδόλως ἀπέχει ἀπό τόν πτωχόν Λάζαρον τόν ἀδικηθέντα ἀπό τόν πλούσιον.

Διά πάντα τόν νεοεισερχόμενον είς τήν Φυλακήν, συνήθιζα νά ἀφήνω είς τό τραπεζάκι τοῦ κελλιοῦ του ἕνα σημείωμα μέ τήν φράσιν: «Καλῶς ὥρισες. Ὑγιής νά φύγης, πολύ γρήγορα.» Ἤ, ἄν ἦτο ἀνοικτόν τό κελλί τήν ὥραν τῆς ἀφίξεώς του, τόν ἐπεσκεπτόμην ἀμέσως καί τόν ἐκάλουν είς τό κελλί μου διά καφέ κ.λπ.

Τοῦτο ἔπραξα καί μέ τόν Στρατηγόν μας. Τόν ὑπεδέχθην ἔξω ἀπό τήν εἴσοδον τοῦ κελλιοῦ του καί ἐκάθησα στό κάθισμα, πλάϊ του, ἐπί ὥραν πολλήν.

Ἦτο χαμογελαστός, ὅπως πάντα μαζί μου, ἀντηλλάξαμεν ἐρωτήσεις καί ἀπαντήσεις ἐπί τῆς γενικῆς καταστάσεως, τῆς ζωῆς είς τήν κοινωνίαν τῶν ἐκτός φυλακῶν ἀνθρώπων.

Τόν παρεκάλεσα νά ἐξέλθωμεν είς τό πρόχειρον προαύλιον.[1] Ἐδέχθη· ὁ «περίπατος» διήρκεσε περίπου μίαν ὥραν καί ἡ συζήτησις περιεστρέφετο πέριξ τοῦ θέματος τοῦ ἄν δικαίως, ἤ ἀδίκως ἐνεκλείσθημεν είς τήν φυλακήν. «Θά σοῦ ἐπαναλάβω, μοῦ εἶπεν, αὐτό πού ἀπήντησεν ὁ Κολοκοτρώνης στόν συνέγκλειστόν του Πλαπούταν, ὅταν τόν ἠρώτησε: -γιατί μᾶς φυλάκωσαν, ἄδικα, ρέ Θοδωρῆ;

-Εὐτυχῶς πού μᾶς ἔχουν ἄδικα φυλακωμένους... ἀπήντησεν ὁ Θοδωρῆς».

Δέν συνεφώνησα καί τοῦ εἶπα ὅτι θά πρέπει νά ἀγωνισθῶμεν προκειμένου νά ἀποκτήσωμεν τήν ἐλευθερίαν τήν ὁποίαν δικαιούμεθα, διότι ἡ ἐλευθερία εἶναι ὀχυρόν· καί τά ὀχυρά γνωρίζομεν, ὡς Στρατιωτικοί, ὅτι δέν χαρίζονται· κατακτῶνται κατόπιν αἱματηρῶν ἀγώνων...

1. Τό πρόχειρον προαύλιον, είς τό ὁποῖον μᾶς ἐπετρέπετο, τότε, νά ἐξερχώμεθα τοῦ κτιρίου μας, διέφερεν ἀπό τόν ἐσωτερικόν χῶρον τοῦ κτιρίου καί τῶν κελλιῶν, κατά τό ὅτι τοῦτο εἶχεν ὀροφήν τόν Οὐρανόν! Ἦτο, ὅμως, ἐσφιγμένον ὑπό τριωρόφων κτιρίων καί μάνδρας χωριζούσης τοῦτο (:στενός διάδρομος, μήκους περί τά πεντήκοντα μέτρα καί πλάτους δύο καί ἡμίσεως μέτρων), ἀπό τό ἔξωθεν τούτου εὐρύχωρον καί κατάλληλον διά κάπως εὐχάριστον προαυλισμόν, προαύλιον τό ὁποῖον θά περιγράψω ὡς τό ηὕρομεν ὅταν ἐπετράπη ἡ είς αὐτό ἔξοδος μας!.. μετά 3μηνον! Είς τό πρόχειρον τοῦτο προαύλιον δέν εἰσέρχονται αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, καθώς περιβάλλεται ὑπό ὑψηλῶν τοίχων ἐμποδιζόντων αὐτάς..

- Καί σάν τί εἴδους ἀγῶνα σκέπτεσαι νά κάνης; μέ ἠρώτησε. Τοῦ ἀπήντησα: Προχείρως σᾶς ἀπαντῶ ὅτι, τοὐλάχιστον μία ἀποχή ἀπό πάσης βρώσεως καί πόσεως, ἀτομική ἤ ὁμαδική, καί βλέπομεν ἔπειτα.

Ἡ ἀπάντησίς του ἦτο σκληρά: «Ὄχι, οἱ ἀξιωματικοί δέν κάνουν τέτοιου εἴδους ἀγῶνες. Ἀπεργία πείνης κάνουν οἱ πολιτικοί, οἱ ὑπάλληλοι, οἱ ἐργάται!... Ἡμεῖς, οἱ Ἀξιωματικοί, δέν κατερχόμεθα εἰς αὐτό τό ἐπίπεδον! Θά τό κουβεντιάσωμεν ἄλλη φορά...» (Τό συνεζητούσαμεν συχνά. Οὐδέποτε συνεφώνησε. Τό σχέδιόν του ἦτο αὐτό πού τελικῶς ἐξετέλεσεν!)

Ἐπεστρέψαμεν εἰς τό κελλί μου, ἔκαμα καφέ καί πίνοντές τον, ἐκεῖνος ἐκάπνιζεν. Ἐπέμενα διά μελέτην σχεδίου ἀγῶνος· διηγούμην τόν τρόπον τῆς συλλήψεως ἡμῶν τῶν πέντε πού ἐξετοπίσθημεν εἰς Κέαν, τήν δολίαν μέθοδον πού ἠκολούθησαν ἔκτοτε καί μέχρι σήμερον, τοῦ ἔλεγον καί ξαναέλεγον...

Πρίν ἀρχίσω τήν διήγησίν μου περί τοῦ πῶς περνοῦσε τόν καιρόν του εἰς τήν φυλακήν, κρίνω σκόπιμον νά περιγράψω, λίαν περιληπτικῶς καί ὅσον τό δυνατόν κατατοπιστικῶς, τήν φυλακήν, ὥστε ὁ ἀναγνώστης νά μορφώση μίαν κάποιαν γνώμην τῆς ἐντός αὐτῆς ζωῆς, διότι εἶναι ἐντελῶς διαφορετική ἡ πραγματικότης ἀπό ἐκείνην πού παρουσιάζουν «δημοσιογράφοι» τινές, οἱ ὁποῖοι φαίνεται... μᾶς φθονοῦν ἀκόμη καί φυλακισμένους! Γράφουν ὅσα φαντάζονται μέ τό ἀλαζονικόν λογικόν των, ἤ ἐκεῖνα τά ὁποῖα τούς ἐπιβάλλουν αἱ «ἄνωθεν» ὁδηγίαι...

Ἀρχίζω ἀπό τήν περιγραφήν τοῦ κελλίου:

Σχῆμα: Κυτίου σπίρτων. Μῆκος περί τά τρία μέτρα. Πλάτος περί τά δύο μέτρα. Ὕψος περί τά τρία μέτρα. Ὀροφή, δάπεδον, τοῖχοι, ὅλα τσιμέντο. Πόρτα σιδηρᾶ, κλειδώνουσα καί ξεκλειδώνουσα μόνον ἀπό ἔξω, φυσικά, μόνον ὑπό τῶν δεσμοφυλάκων. Περί τό μέσον τοῦ ὕψους της ἔχει ὀπήν διαμέτρου περί τά πέντε ἑκατοστά, φρασσομένην καί ἀποφρασσομένην ἀπό ἔξω διά καλύμματος περιστρεφομένου διά γιγγλύμου. Ἡ ὀπή αὐτή χρησιμεύει διά τόν ἔλεγχον τοῦ ἐσωτερικοῦ χώρου ὑπό τῶν ὀργάνων ἀσφαλείας. Τήν ἔχουν, προσφυῶς, ὀνοματίσει οἱ ποινικοί ἔνοικοι «Ἰούδαν» πρός «δόξαν» ἐκείνου ἐκ τῶν δώδεκα πού ἔδωσε τό «φίλημα» τῆς προδοσίας. Παράθυρον: Τό μόνον πού δύναται ὁ ἔνοικος νά κάνη, εἶναι νά ἀνοίγη καί κλείη τά τζαμιλίκια. Ὄπισθεν αὐτῶν τῶν ὑελοπινάκων εὑρίσκεται τό κάγκελλον ἀπό σιδηράς ῥάβδους, καθέτως καί ὁριζοντίως πλεκομένας, μέ διαστάσεις σταυρωτῶν ῥάβδων τετραγώνου ὀρθογωνίου, πλευρῶν ἀνοίγματος, περί τά εἴκοσι ἑκατοστά (: ἄν χωρῆς, προχώρει... Καί ποῦ θά βγῆς; Εἰς τό πρόχειρον προαύλιον, πού δέν μποροῦν νά μποῦν οὔτε αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου!...)

Ξύλινα παραθυρόφυλλα (:πατζούρια) δέν ἔχει τό παράθυρον. Μερικοί κρεμοῦν κουβέρτες ἤ ἄλλα εἴδη ὑφασματίνου παραπετάσματος διά συσκότισιν... Ἐμένα μοῦ ἀρέσει τό φῶς «... περισσότερον φῶς» (: Γκαῖτε), δι' ὅ καί δέν ἠμπόδιζα ἡμέραν καί νύκτα τό φῶς νά ἁπλοῦται εἰς τό κελλί μου. Οὔτε τήν ὀπήν τῆς θύρας ἐκάλυπτα...

Τά πρῶτα χρόνια τοῦ ἐγκλεισμοῦ μου ἐκοίταζα ἀπό τό παράθυρόν μου πρός τήν κατεύθυνσιν τῆς κατοικίας μου, νοσταλγῶν!... Ὅμως, μέ τά χρόνια, ἀνηγέρθησαν κτίρια, τά ὁποῖα περιώρισαν τόν ὁρίζοντα εἰς τά 200 ἤ καί 100

μέτρα, όπότε τό μόνον πού ἔβλεπα ἦτο κάποιος γάτος πού κατεβασάνιζε κάποιο ποντίκι ἤ ἔκανεν ἔρωτα μέ κάποιαν φίλην του.

Είσερχόμενοι είς τό κελλί, βλέπομεν είς τήν γωνίαν, δεξιᾶ τῷ είσερχομένῳ, μίαν όπήν, ή όποία δέν εἶναι ή «μαύρη τρύπα» τοῦ Κρατικοῦ μας προϋπολογισμοῦ, άλλά τό άφοδευτήριον, τύπου τουρκικῆς χρήσεως, μέ τό γνωστόν σύστημα καθαρισμοῦ «καζανάκι!...».

Παραπλεύρως τοῦ άφοδευτηρίου εἶναι ή βρύσις μέ τήν λεκάνην (:νιπτήρ).

Είς μίαν ἄλλην γωνίαν ύπάρχει τό σῶμα τῆς κεντρικῆς θερμάνσεως (: καλοριφέρ, τό όποῖον λειτουργεῖ ὅταν ή θερμοκρασία κατέρχεται κάτω τῶν 15º καί μόνον έπί 2 ὧρας 19.00 μέ 21.00 (: δῶρον ἄδωρον) καί 07.30 μέ 09.00 (: άκόμη πιό ἄδωρον...), άλλά καί έάν εύρίσκεσαι έντός, δέν αίσθάνεσαι τήν θερμοκρασίαν είμή, ἄν θέσῃς τήν χεῖρα έπ' αύτοῦ.

Αύτό εἶναι τό κελλί ώς δωμάτιον.

Ή έπίπλωσίς του άποτελεῖται άπό μίαν κλίνην πολύ «άναπαυτικήν», μέ στρῶμα, σινδόνια καί κλινοσκεπάσματα, προσκεφάλαιον μέ μαξιλαροθήκην καί έπιτρέπεται ή χρῆσις άτομικῶν προσθηκῶν! (κλινοσκεπάσματα κ.ἄ.)

Ἕνα μικρόν τραπέζι μέ συρτάρι καί μία καθέκλα, ὅλα μεταλλικά μέ κάλυμμα λεπτήν σανίδα (: φορμάϊκα), ἕνα μικρόν ἔπιπλον έξάρτημα τῆς κλίνης (: κομμοδῖνο).

Εἷς λαμπτήρ τῶν 40 κηρίων κρέμεται άπό τῆς όροφῆς καί καίει άπό δύσεως μέχρις άνατολῆς τοῦ ήλίου.

Τελευταίως έπετράπη ή χρῆσις καί προσθέτου άτομικοῦ φορητοῦ λαμπτῆρος.

Πολύ δέ άργότερον έπετράπη καί φορητή ήλεκτρική θερμάστρα.[1]

Αύτό εἶναι τό «πολυτελές»[2] ένδιαίτημά μας, αί διαστάσεις τοῦ όποίου προσφέρουν «πάρα πολύ» ἄνετον διαβίωσιν. Ίδιαιτέρως κατά τάς πολύ χαμηλῆς θερμοκρασίας νύκτας, δύνασαι νά θερμανθῇς διατρέχων τόν έπιμήκη χῶρον του μέ δύο διασκελισμούς, ἤ πέντε μικρά βηματάκια, σχεδόν σημειωτόν, ἤ, καλύτερον, συνήθιζα νά κάνω έπιτόπια πηδηματάκια...

Αύτό, λοιπόν, μέ λίγα λόγια, εἶναι τό «λούξ» κελλί μας, άγαπητοί μας κοσμικογράφοι, τό όποῖον καί σᾶς δωρίζομεν «εύγνωμοσύνης ἕνεκεν»!

Ό Στρατηγός μας ἔζη είς αύτό τό κελλί, τό ύπ' άριθμόν 48, μίαν ζωήν Στρατιώτου τῆς άρχαίας Σπάρτης. Λιτοδίαιτος. Μόνον τόν μέλανα ζωμόν έστερεῖτο.

Τό φαγητόν του ἦτο είς ποσότητα τόσον, ὅσον καί μιᾶς καρδερίνας, ὅπως τοῦ εἶπα κάποτε, ὅταν τόν εἶδα νά παίρνῃ τήν μακαρονάδα είς ἕνα πιατάκι τοῦ γλυκοῦ! Έκίνησε τήν κεφαλήν του μειδιῶν καί μοῦ εἶπε χαριτολογῶν: Είς τό ζήτημα τῆς κοιλίας μας ό Θεός ἔκαμε λάθος. Ἔπρεπε νά μήν ἔχουμε κοιλιά καί νά ζοῦμε μόνον μέ άέρα!

Ήγείρετο τήν πρωΐαν πολύ ένωρίς, περί τήν ἕκτην ὧραν, προσηύχετο, ἔπαιρνε τόν καφέ του, έκάπνιζε τό πρῶτον άπό τά πεντήκοντα ἕως καί έξήκοντα τσιγάρα τοῦ δεκαοκταώρου πού εύρίσκετο έκτός κλίνης καί έρρίπτετο

1. Τό καλώδιον τῆς όποίας έχρησιμοποίησεν ό Στρατηγός μας ώς βρόχον!

2. Ὅπως τό διαφημίζουν οί κίτρινοι κονδυλοφόροι. Ἄν τούς άρέσῃ «Ίδού ή Ρόδος, ίδού καί τό κελλί»

εἰς τό προσφιλές του πνευματικόν ἄθλημα, τό hobby του, τήν μελέτην. Ἐμελέτα πολύ, σχεδόν ὅλας τάς ὥρας του τάς ἐσπατάλα εἰς τήν μελέτην. Μελέτη μέ μέθοδον. Ἐσημείωνεν εἰς τό περιθώριον ἑκάστης σελίδος τάς παρατηρήσεις του, ἤ ἀπορίας π.χ. ἐκ τῆς Ἱερᾶς βίβλου, τάς συνεζήτει μέ ἄλλους καί τελικῶς κατεχώρει εἰς εἰδικόν τετράδιον ὅ,τι ἤθελε νά διατηρήση εἰς τήν μνήμην του, ἤ διά συγγραφικήν χρῆσιν. Ἡ μελέτη ἦτο ἡ πλέον τερπνή ἀπασχόλησίς του. Ἀγάπη του ἦσαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες συγγραφεῖς: Ὅμηρος, Ἡσίοδος, οἱ Τραγικοί ποιηταί Αἰσχύλος, Σοφοκλῆς, Εὐριπίδης, ὁ κωμωδοποιός Ἀριστοφάνης, ὁ Πλάτων, ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Ξενοφῶν, ὁ Θουκυδίδης, ὁ Πλούταρχος, ὁ Πολύβιος καί ὅλοι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ὅλων τῶν ἐποχῶν, ἀλλά καί παλαιοί καί νέοι ξένοι.

Δέν ἐδιάβαζεν ἐλαφρᾶς ποιότητος κείμενα καί ἐλυπεῖτο σφόδρα ὅταν ἔβλεπε κάποιον ἀπό ἡμᾶς νά διαβάζη μυθιστορήματα ἤ κατά μείζονα λόγον εὐτράπελα κείμενα.

Ἴσως αὐτή ἦτο ἡ αἰτία πού **δέν εἶχε** τηλεόρασιν εἰς τό κελλί του, ἀφ' ἧς ἐπετράπη. Ἀπό ραδιοφώνου παρηκολούθει εἰδήσεις μόνον ἤ κάποιαν συναυλίαν κλασσικῶν συνθετῶν ἤ καί κανένα θεατρικόν ἔργον τέχνης.

Εἰς τό προαύλιον[1] ἐξήρχετο καθ' ἡμέραν μόνον διά περίπατον τό πολύ μιᾶς ὥρας. Παρηκολούθει ἡμᾶς ἀθλουμένους εἰς «τέννις» (:ἀγωνιστική παιδιά ἀντισφαιρίσεως), κ.λπ.

Περιπατῶν μετά τινος, συνεζήτει σοβαρά θέματα: ἱστορικά, φιλοσοφικά, κοινωνικά καί σπανίως πολιτικά.

Μόνος του, περιπατῶν, ἐνεθύμιζεν εἰκόνα τοῦ ἠγαπημένου του σοφοῦ, Σωκράτους (:**«Σοφός Σοφοκλῆς, σοφώτερος Εὐριπίδης, Σωκράτης δ' ἁπάντων ἀνδρῶν σοφώτατος»).**

Ὁ βηματισμός του ἦτο ταχύς, διεκόπτετο, ὅμως, συχνά, προκειμένου νά χαριτολογήση μέ κάποιον «ἀθλητήν» ἤ νά ἀσχοληθῆ μέ κατασκευήν ἐπί τοῦ ἐδάφους πέντε κύκλων τεμνομένων, τύπου σήματος τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἀεροπορίας.

Ὅταν τούς ἔσβηνεν ἡ βροχή ἤ κάποιος, πειράζων αὐτόν, ἐκεῖνος, μειλίχιος πάντοτε, ἔλεγεν ὅ,τι ὁ Ἀρχιμήδης:

«Μή μου τούς κύκλους τάραττε.»

Τό προβλεπόμενον διά τήν πτέρυγά μας προαύλιον, πού μᾶς παρεδόθη μετά τόν προαναφερθέντα ἀγῶνα μου, δέν χρησιμοποιεῖται ὑπό ἄλλων. Ἑκάστη πτέρυξ ἔχει ἴδιον προαύλιον.

Τό ἰδικόν μας ἀποτελεῖται ἀπό τρεῖς ζώνας ἰσομεγέθεις, ἑκάστη τῶν ὁποίων ὑπέρκειται ἀμφιθεατρικῶς τῆς ἄλλης κατά ἕνα περίπου μέτρον. Ἡ ἔκτασις ἑκάστης εἶναι 25 Χ 80 μ. Εἰς τό ἄκρον κατά μῆκος ἑκάστης πλευρᾶς καλλιεργοῦμεν καλλωπιστικά φυτά, λουλούδια καί ἄλλα. Εἰς τό Βόρειον ὑπάρχει τεχνητή λιμνούλα μικροῦ μεγέθους, μέ βρύσιν καί ἔγχρωμα μικρά ψαράκια, «21» τόν ἀριθμόν. Τό σχῆμα τῆς λιμνούλας εἶναι ἕνα δρεπάνι, μέ σφυρί τήν βρύσιν, ἐπί τοῦ βάθρου της! Τί σοῦ εἶναι αὐτός ὁ φανατισμένος ἀκόμη καί

1. Ἐννοεῖται τό κανονικόν προαύλιον καί ὄχι τό πρόχειρον, τό ὁποῖον περιγράφω εἰς τάς προηγουμένας σελίδας. Εἰς τοῦτο μᾶς ἐπετράπη ἡ ἔξοδος ἀπό Ἀπριλίου 1975 μετά ἀπό σχετικόν προσωπικόν μου ἀγῶνα, πενθημέρου ἀποχῆς ἀπό πάσης βρώσεως καί πόσεως.

φυλακισμένος Ἕλλην κομμουνιστής! Δέν ζῆ χωρίς τό σφυροδρέπανόν του! Ἀκόμη καί ἡ πρασινάδα γύρω ἀπό αὐτήν τήν λίμνην ἔχει τό σχῆμα αὐτό. Δέν τό κατεστρέψαμεν. Νά τό χαίρωνται. Νά μή τό χρησιμοποιοῦν, ὅμως, τό δρέπανον διά ἀποκεφαλισμόν, ὅπως κατά τούς τρεῖς «Γύρους» των, οὔτε τό σφυρί διά σπάσιμον τῶν κεφαλῶν τῶν μή ὀπαδῶν των καί ἐνίοτε τῶν ἰδικῶν των...

Εἰς αὐτό τό βορεινόν διάζωμα εὑρίσκονται πάλιν ἀπό τούς πρό ἡμῶν ἐνοίκους ΚουΚουΕδες, ὀπωροφόρα: Τρεῖς βερυκοκκέαι· μία ροδακινέα· μία λεμονέα· καί ἄλλα.

Τά περιποιούμεθα, ἐμεγάλωσαν, προσεθέσαμεν καί ἡμεῖς ἄλλα καί μᾶς ἱκανοποιοῦν θαυμάσια μέ τούς γλυκυτάτους καρπούς των. Διά τοιαῦτα, «καλά ἔργα» τῶν ΚουΚουΕδων, μέ χαράν τούς εὐχαριστοῦμεν... καί τούς ἐπαινοῦμεν.

Ἡμεῖς τά περιποιούμεθα καί τά ἐπολλαπλασιάσαμεν. Ἐφυτεύσαμεν καί ἄλλα καί ὄχι μόνον ὀπωροφόρα, ἀλλά καί καλλωπιστικά. Εἶναι πολύ ὡραία ἡ γεωργική ἀπασχόλησις αὐτή, διά τέρψιν ἐκτελουμένη. Ἀλλοίμονον εἰς τόν δυστυχῆ ἀγρότην, τόν ἐπαγγελματίαν, πού περιμένει νά ζήσῃ ἀπό τό ἔργον αὐτό αὐτός καί ἡ συνήθως πολυμελής οἰκογένειά του.

Ἀπό μούσμουλα, τζάνερα, βερύκοκκα, ροδάκινα, σῦκα καί εἴ τι ἄλλο, ἐδοκίμαζεν εἰς τήν ἀρχήν τῆς ὡριμάνσεώς των, ἕνα, ἤ δύο, τό πολύ, ἐξ ἑκάστου εἴδους! Ὀλιγαρκής εἰς ὅλα.

Τόσον κατά τούς περιπάτους του εἰς τό προαύλιον, ὅσον καί κατά τάς συναναστροφάς του εἰς τόν ἐσωτερικόν χῶρον τοῦ κτιρίου τῶν κελλιῶν μας, ηὐχαριστεῖτο νά διδάσκῃ.

Ἐδίδασκε κατά τήν διαλεκτικήν Σωκρατικήν μέθοδον[1]. Ἐχαίρετο ὅταν τοῦ ὑπεβάλλοντο ἐρωτήσεις ἐπί οἱασδήποτε φύσεως θέμα. Ἦτο μία κινητή ἐγκυκλοπαιδεία.

Ἐάν ἦσαν διαφορετικαί αἱ συνθῆκαι εἰς τήν Πατρίδα μας, θά ἠδύνατο νά κατέχῃ, ἐπαξίως δέ, μίαν ἕδραν εἰς τήν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν.

Ἔπινε πολλούς καφέδες, ἴσως καί ἕνα ἑκάστην ὥραν, τόν ὁποῖον «ἐπλούτιζε» μέ ἕνα ἤ καί δύο τσιγάρα κατά τά δέκα πρῶτα ἔτη τοῦ ἐγκλεισμοῦ του. Τά περιώρισεν ὅλα αὐτά σιγά-σιγά, ὥσπου ἠρκέσθη εἰς δύο ἕως τρεῖς καφέδες ἡμερησίως καί τσιγάρο... οὐδέν! Ἀνήρ ἰσχυροῦ χαρακτῆρος, ὅ,τι ἀπεφάσιζε, τό ἔκανε.

Τό κάπνισμα τό ἔχουν κόψει οἱ δεκατέσσαρες ἀπό τούς δεκαέξη πού παραμένομεν ἔγκλειστοι σήμερον ἀκόμη, ἐπί δεκατρία καί ἥμισυ ἔτη! (: Ἰούλιος 1987).

Ἦτο φοβερός διώκτης τῆς ἠχορρυπάνσεως, δι' ὅ καί παρεκάλει ὅσους... κωφούς ἰσχυριζομένους ὅτι ἐπειδή δέν ἤκουον, ἔβαζαν εἰς τήν διαπασῶν τό ραδιόφωνον ἤ τήν τηλεόρασίν των, ἤ καί τά δύο μαζί (!)

Μίαν ἡμέραν, ὥραν τρεῖς μ.μ., ἦλθεν εἰς τό κελλί μου πολύ στενοχωρημένος· μέ παρεκάλεσε νά πάω κάτω, εἰς τό Ἀρχιφυλακεῖον, νά ἐπέμβω εἰς τόν «εὐγενῆ» δεσμοφύλακα, νά κατεβάσῃ τόν τόνον τοῦ θορυβοῦντος ραδιοφώνου του. Τόν εἶχε παρακαλέσει ὁ ἴδιος, ἀλλά ὄχι μόνον δέν συνήνε-

1. Μαιευτικήν τέχνην, διδαχθείς ὑπό τῆς μαίας μητρός του (:ἐρωταποκρίσεις).

σεν, άλλά καί άντέδρασε βαρβαρικά καί τόν τόνον τοῦ ραδιοφώνου έδυνάμωσεν!

Συνήντησα αύτόν τόν άναιδέστατον ύπάλληλον, τόν παρεκάλεσα. Ἡ άντίδρασίς του ἦτο όμοία τῆς πρός τόν Στρατηγόν, όξυτάτη καί μέ τήν δικαιολογίαν ὅτι κατά τήν διάρκειαν τῆς όκταώρου ύπηρεσίας του ἔχει τό δικαίωμα «νά τό διασκεδάζη!...»

Ὅταν τοῦ παρετήρησα ὅτι ώς φρουρός, έν ὥρα ύπηρεσίας, δέν ἔχει δικαίωμα νά διασκεδάζη, άλλ' έν πάσῃ περιπτώσει δύναται νά διασκεδάζη έφ' ὅσον τοῦ τό έπιτρέπει ή προϊσταμένη του άρχή, ὅχι ὅμως νά ένοχλῆ ήμᾶς, ό ἕκαστος άνά 8ωρον φρουρός, δηλαδή συνεχῶς καθ' ὅλον τό 24ωρον!

Ἡ άπάντησίς του ἦτο: «έπέρασεν ό καιρός τοῦ φασισμοῦ σας· ἔχουμε Δημοκρατία. Προϊστάμενός μου εἶμαι έγώ, ό Λαός!...»

Τοῦ έζήτησα συγγνώμην (!) διά «τό φρικτόν μου άμάρτημα!»

Μοῦ ένθυμίζει αύτή ή άπάντησις τοῦ δεσμοφύλακος έκείνου, μίαν ἄλλην όμοίαν έποχήν τῆς παρακμῆς τῆς Ἀθηναϊκῆς Δημοκρατίας, κατά τήν όποίαν ό ἕκαστος τῶν πολιτῶν της έσκέπτετο ὅπως ό άνωτέρω: (...Ὁ Δῆμος έβόα: «Δεινόν εἶ, εί μή τις έάσῃ τόν Δῆμον πράττειν ὅ ἄν βούληται!» (: Φοβερόν εἶναι τό νά έμποδίζη κάποιος τόν Λαόν νά κάνη ὅ,τι θέλει...). Τό όποῖον σημαίνει: Ὅποιος μπορεῖ, κάνει ὅ,τι τοῦ άρέσει. Μοιχᾶται, κλέβει, δέρνει, άρπάζει τσάντες, ληστεύει , σκοτώνει καί: «ἅρπαξε νά φᾶς καί κλέψε νἄχης...»

Ἔστειλα έπιστολήν είς τούς: Ὑπουργόν Δικαιοσύνης, Ὑπουργόν Δημοσίας Τάξεως καί είς μίαν έφημερίδα.

Ἡ έφημερίς τήν έδημοσίευσεν, ή ύπεύθυνος Ἀρχή μέ έκάλεσεν είς άπολογίαν, μέ τήν κατηγορίαν τῆς λάθρα έξαγωγῆς τῆς έπιστολῆς μου καί έτιμωρήθην ύπό τοῦ Πειθαρχικοῦ Συμβουλίου καί «πολύ τό έχάρηκα».! Ἐπί τῆς ούσίας; Σιγή ίχθύος! Μουγγοί!

Ἡ τότε παρακμή ώδήγησε τήν Ἑλλάδα είς τάς άγκάλας τῆς Ῥώμης. Ἡ νῦν διάλυσις είς τίνος, ἆρά γε, Τούρκου, Ἀλβανοῦ, Σκοπιανοῦ τάς άγκάλας θά μᾶς παραδώσῃ; Ὁ Θεός νά βάλη τό Κραταιόν χέρι Του. Ὅμως, «σύν Ἀθηνᾶ καί χεῖρα κίνει».

Ὁ Θεός άγαπᾶ τήν Ἑλλάδα, ή Ἑλλάς θέλει νά ζήσῃ καί ό Θεός θά τήν βοηθήσῃ καί θά ζήσῃ. Καί ό γενναῖος Στρατηγός μας μοῦ εἶπε: «Πιό καλά, πιό ἄνετα, περνοῦσα τίς κακουχίες τῶν δέκα χρόνων τοῦ πολέμου στό άντίσκηνο, στά χιόνια, στίς λάσπες, παρά τώρα μέ τίς αύθάδειες, τίς κακίες καί τούς έξευτελισμούς πού ύφιστάμεθα έδῶ...»

Καί βεβαίως εἶχε δίκηο ό ἄμεμπτος, ό ἔντιμος, ό μέ ἦθος, γενναιότητα καί ύπερηφάνειαν Στρατηγός μας.

Ὁ όριστικός έγκλεισμός του είς τήν φυλακήν διετάχθη ύπό τοῦ Είδικοῦ Δικαστηρίου (: Πενταμελές Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν), διά τῆς ύπ' άριθμόν 277/23-8-1975... άποφάσεώς του. Ὁ γενναῖος Στρατηγός μας ἔλαβε μέρος είς τήν διαδικασίαν έκείνην, τήν προκατεσκευασμένην καί προαποφασισμένην διά τοῦ άθλίας νομιμότητος Δ΄ ψηφίσματος.

Ἡ άπολογία του παρατίθεται κατωτέρω, ώς έδημοσιεύθη είς τήν έφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ»:

Τρίτη 19 Αύγούστου 1975

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΚΗΝ ΤΟΥ ΠΕΝΤΑΜΕΛΟΥΣ ΕΦΕΤΕΙΟΥ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΝ

Εϊμεθα ύπερήφανοι διά τήν συμμετοχήν μας
έδήλωσαν 5 κατηγορούμενοι διά τήν «21ην»

ΣΗΜΕΡΟΝ ΑΓΟΡΕΥΟΥΝ ΟΙ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΙΣ κ.κ. ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΚΑΙ ΚΑΝΙΝΙΑΣ

Άρχίζουν σήμερα οί άγορεύσεις τῶν εἰσαγγελέων κ.κ. Σταμάτη καί Κανίνια είς τόν Κορυδαλλόν καί κατά τήν άπογευματινήν συνεδρίασιν τοῦ Πενταμελοῦς Έφετείου, άναμένεται νά άγορεύσουν καί οί πρῶτοι τῶν συνηγόρων ύπερασπίσεως. Ή άκροαματική διαδικασία ώλοκληρώθη χθές, μέ τάς άπολογίας τῶν λοιπῶν κατηγορουμένων διά τήν 21ην Άπριλίου, αί όποῖαι δημοσιεύονται κατωτέρω.

Κατά τήν χθεσινήν συνεδρίασιν πρῶτος άπελογήθη ό κατηγορούμενος στρατηγός Όδυσσεύς Άγγελῆς, ό όποῖος ύπεγράμμισεν ὅτι παρ' ούδενός μάρτυρος έβεβαιώθησαν τά δύο σκέλη τῆς έναντίον του κατηγορίας, δηλαδή α) ὅτι άπό μακροῦ χρόνου ἦτο μέλος τῆς λεγομένης «όμάδος Παπαδοπούλου» καί β) ὅτι τήν νύκτα τῆς 20ῆς πρός 21ην Άπριλίου 1967 εύρίσκετο εἰς τό Πεντάγωνον καί διά τῆς παρουσίας του συνέτεινεν είς τήν έπιτυχίαν τῆς κινήσεως.

- Τό άκριβές εἶναι, συνέχισεν ό κατηγορούμενος, ὅτι τήν 7.30 ἤ 8ην πρωϊνήν, εύρισκόμενος είς τήν οίκίαν μου, άντελήφθην άπό τό «κομμένο» τηλέφωνον ὅτι κάτι συνέβαινε. Τελικῶς ἔφθασα είς τό Πεντάγωνον, είς τάς 8.30.

Τά γραφεῖα τοῦ Γ.Ε.Εθ.Α. ἦταν είς τόν 5ον ὅροφον καί έγώ ἤμουν ύπαρχηγός του. Τό πρῶτον πρᾶγμα πού έρώτησα ὅταν ἔφθασα έκεῖ ἦταν ἄν εἶχεν ἔλθει ό Άρχηγός τοῦ Γ.Ε.Εθ.Α. -ἦταν ό Ναύαρχος Αύγέρης. Ὅταν μοῦ εἶπαν ὅτι ἦταν είς τό γραφεῖον του, πῆγα νά τόν έπισκεφθῶ. Τόν βρῆκα στεναχωρημένο, τόν έρώτησα τί συμβαίνει καί μοῦ διηγήθη τήν προσωπικήν του περιπέτειαν. Πῶς, δηλαδή, δύο-τρεῖς άξιωματικοί, μέ μίαν όμάδα στρατιωτῶν, τόν ώδήγησαν στό Γ.Ε.Σ. στό γραφεῖο τοῦ κυρίου Σπαντιδάκη. Διεμαρτυρήθη, ὅπως μοῦ εἶπεν, έντόνως πρός τόν κύριον Σπαντιδάκην διά τόν τρόπον πού ώδηγήθη έκεῖ· ό κύριος Σπαντιδάκης τοῦ έζήτησε συγγνώμην καί τοῦ εἶπεν ὅτι έπενέβησαν αί Ἔνοπλοι Δυνάμεις διά νά άποτρέψουν ἕνα κίνδυνον πρός τόν όποῖον ώδηγεῖτο ή Χώρα- Ἔτσι μοῦ εἶπεν ό Ναύαρχος Αύγέρης. Μετ' όλίγον ἦλθε καί ό κύριος Έγκολφόπουλος - ἦταν Άρχηγός τοῦ ΓΕΝ τό όποῖον έστεγάζετο τότε στήν πλατεῖα Κλαυθμῶνος- τόν έχαιρέτησα, τόν έρώτησα πῶς άπό έδῶ καί μοῦ διηγήθηκε καί έκεῖνος τήν προσωπικήν του περιπέτειαν. Εἶπε περίπου αύτά τά όποῖα κατέθεσεν έδῶ, διά νά μή τά έπαναλαμβάνω. Ό κύριος Έγκολφόπουλος, είς τήν κατάθεσίν του έδῶ, άνέφερε καί ἄλλα δύο περιστατικά. Εἶπε δηλαδή ὅτι καθ' ὅν χρόνον συζητούσαμεν έμεῖς οί τρεῖς, ἦλθε κάποιος έπιτελής νά άναφέρη είς τόν Άρχηγόν τοῦ Γ.Ε.Εθ.Α. ὅτι πολλοί άξιωματικοί ἔχουν τήν γνώμην ὅτι ό Βασιλεύς έκβιάζεται. Καί ὅτι έγώ εἶπα ὅτι αύτά δέν εἶναι σωστά καί τόν άπέπεμψα. Πρέπει νά

πρόκειται περί πλάνης, κύριε Πρόεδρε. Πρῶτον, διότι εἶναι ἀπρεπές νά ἐκδιώξω ἐνώπιον τοῦ Ἀρχηγοῦ ἕναν ἐπιτελῆ ὁ ὁποῖος ἦλθε νά ἀναφέρη κάτι εἰς τόν Ἀρχηγόν. Δεύτερον, τήν ὥραν ἐκείνην ὁ Βασιλεύς εὑρίσκετο εἰς τό Τατόϊ καί κανείς δέν ἤξερεν ἐάν ἐκβιάζεται ἤ τί ἄλλο κάνει. Ἴσως νά ἔχη ὑπ' ὄψιν του ἄλλο περιστατικόν μέ ἄλλα πρόσωπα ὁ κύριος Ἐγκολφόπουλος, δέν γνωρίζω.

Τό δεύτερον περιστατικόν εἶναι τό ἑξῆς: Εἶπεν ὅτι περίπου στίς 2 ἡ ὥρα τό μεσημέρι ἐγώ ἐξεφράσθην ἐναντίον ἤ ἐξύβρισα τήν κυρίαν Ἑλένην Βλάχου, ἐπειδή δέν εἶχεν ἐκδώσει τήν «Καθημερινή». Κύριοι δικασταί, τήν 21ην Ἀπριλίου δέν ἐκυκλοφόρησε καμμία ἐφημερίς. Οἱ ἐφημερίδες πρέπει νά εἶχαν ἐκδοθῆ, διότι στίς 2 ἡ ὥρα εἶναι τυπωμένες, ἀλλά δέν ἐπετράπη ἡ κυκλοφορία τῶν ἐφημερίδων οὔτε καί στίς 22 Ἀπριλίου. Ἡ κυρία Βλάχου, εἰς τήν κατάθεσίν της, λέγει ὅτι στίς 22 τοῦ μηνός, ὅταν ἔμαθε τούς ὅρους ὑπό τούς ὁποίους θά ἐξεδίδοντο αἱ ἐφημερίδες, ἀπεφάσισε νά μή τήν ἐκδώση. Ἑπομένως ἐγώ, ἀπό τίς 2 ἡ ὥρα τῆς προηγουμένης, ἦταν ἀδύνατον νά γνωρίζω ποίαν ἀπόφασιν θά λάβη ἡ κυρία Βλάχου τήν ἑπομένην. Ἑπομένως τό περιστατικόν αὐτό ἐκ τῶν πραγμάτων δέν μπορεῖ νά συνέβη.

Μετά τήν συζήτησιν αὐτήν μέ τούς Ναυάρχους πῆγα εἰς τό γραφεῖον μου, τό ὁποῖον ἐπικοινωνεῖ μέ ἕνα ἐσωτερικόν διάδρομον. Μετ' ὀλίγον ἦλθεν ἐκεῖ ὁ Στρατηγός κύριος Κόλλιας, ὁ ὁποῖος μοῦ εἶπεν: Καί τώρα τί γίνεται ἔπειτα ἀπό αὐτό πού μᾶς ἔκανε ὁ κύριος Σπαντιδάκης; Διερωτῶμαι τί πρέπει νά κάνωμεν. Τοῦ λέγω: Στρατηγέ, νομίζω ὅτι πρέπει νά ἐπιστρέψετε στήν ἕδραν σας. Καί ἔφυγε ὁ κύριος Κόλλιας, μετά δέν ἐνθυμοῦμαι ἐάν εἴτε ἐτηλεφώνησα εἰς τό γραφεῖον τοῦ ὑπασπιστοῦ τοῦ κυρίου Σπαντιδάκη ἤ τοῦ διευθυντοῦ του κυρίου Λάζαρη ἤ ἐάν ἔστειλα ἀξιωματικό νά ρωτήση ἐάν εἶναι ἐκεῖ ὁ κύριος Σπαντιδάκης. Μοῦ εἶπαν ὅτι ἀπουσιάζει.

Ὁ Βασιλεύς

Ἡ ὥρα πρέπει νά ἦταν περίπου 10.30, ὁπότε ἦλθεν ὁ Βασιλεύς ὁ ὁποῖος ἐγκατεστάθη εἰς τό γραφεῖον τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Γ.Ε.Εθ.Α. Νομίζω ὅτι ἀρχικῶς συνεζήτησεν μέ τούς Ἀρχηγούς τῶν Ἐπιτελείων καί μετά ἀπό ὀλίγον εἰδοποίησεν ὅτι οἱ Ἀντιστράτηγοι καί οἱ Ὑποστράτηγοι νά συγκεντρωθοῦν εἰς τήν αἴθουσαν τοῦ Γ.Ε.Εθ.Α. ὅπου θά μᾶς ὡμίλει ὁ Βασιλεύς. Συγκεντρωθήκαμε περί τά 20-30 ἄτομα, ἦλθεν ὁ Βασιλεύς, ὁ ὁποῖος περίπου εἶπε τά ἑξῆς:

«Κύριοι, ἀπό τῆς στιγμῆς αὐτῆς ἀναλαμβάνω τήν ἀρχηγίαν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων. Ὁ πατέρας μου μοῦ ἄφησεν ὡς ὑποθήκην νά τιμῶ τάς Ἐνόπλους Δυνάμεις καί θά τηρήσω αὐτήν τήν ἐντολήν.

»Οἱ ἀξιωματικοί οἱ ὁποῖοι προέβησαν εἰς αὐτήν τήν ἐνέργειαν, πιστεύω ὅτι ἐκινήθησαν ἀπό πατριωτικά ἐλατήρια. Τώρα πρέπει ὅλοι νά κοιτάξωμεν νά βγῆ κάτι καλό. Ἀπαιτῶ πειθαρχίαν καί ὑπακοήν εἰς τάς ἐντολάς τάς ὁποίας θά λάβετε καί ἐρωτῶ ἐάν ὑπάρχη καμμία ἀντίρρησις».

Ὅλοι ἀπηντήσαμεν ὅτι συμφωνοῦμεν. Κατόπιν διελύθη αὐτή ἡ συγκέντρωσις καί ἔπειτα ἀπό ὀλίγον μᾶς εἰδοποίησαν ὅτι ὁ Βασιλεύς εἶχε κανονίσει μίαν σειράν κατά τήν ὁποίαν θά ἐδέχετο ἕνα ἕκαστον τῶν στρατηγῶν ἰδιαιτέρως. Ἡ ἰδική μου σειρά ἦτο μετά τόν κ. Μάραντον καί ἐπερίμενα εἰς τόν διάδρομον

ἔξω άπό τό γραφεῖον τοῦ Βασιλέως. Ὅταν ἐβγῆκεν ὁ κ. Μάραντος, τόν ἠρώτησα τί ζητεῖ άπό ἡμᾶς ὁ Βασιλεύς καί μοῦ άπήντησεν ὅτι ὁ Βασιλεύς ζητεῖ τήν γνώμην ἑνός ἑκάστου ἐξ ἡμῶν περί τοῦ τί πρέπει νά κάνη. Ἠρώτησα τόν κ. Μάραντον ποία ἦτο ἡ γνώμη τήν ὁποίαν διετύπωσεν εἰς τόν Βασιλέα καί μοῦ άπήντησεν ὅτι τοῦ εἶπε «νά καλέση τούς άξιωματικούς, οἱ ὁποῖοι ἐκινήθησαν νά ἐπιστρέψουν εἰς τάς μονάδας των, μέ τήν διαβεβαίωσιν ὅτι δέν θά τούς τιμωροῦσε καί νά συνεχίση τήν διακυβέρνησιν τῆς χώρας ὁ κ. Κανελλόπουλος». Δέν τοῦ ἔδωσα άπάντησιν διότι ἐβιαζόμην νά μπῶ εἰς τό γραφεῖον τοῦ Βασιλέως. Ὅταν μέ εἶδεν ὁ Βασιλεύς μέ ἠρώτησε ποία εἶναι ἡ γνώμη μου καί τοῦ άπήντησα ὅτι πρέπει τό συντομώτερον νά ὁρκίση νέαν κυβέρνησιν, διότι δέν ὑπῆρχεν κυβέρνησις.

Ὅταν ἐτελείωσεν αὐτή ἡ διαδικασία τῆς κατ' ἰδίαν προσκλήσεως τῶν στρατηγῶν, ἤρχισαν αἱ συζητήσεις διά τόν σχηματισμόν κυβερνήσεως, αἱ ὁποῖαι ἐτελείωσαν περί τίς 2.30-3 ἡ ὥρα ὁπότε ἔφυγεν ὁ Βασιλεύς. Μετά 2 ὥρας ὡρκίσθη τό πρῶτον κλιμάκιον εἰς τά Ἀνάκτορα. Ἔτσι ἐτελείωσεν ἡ περίοδος ἡ ὁποία καλύπτει τάς δικαζομένας πράξεις.

Κύριε Πρόεδρε, ἐδῶ ἦλθαν μάρτυρες κατηγορίας οἱ ὁποῖοι ἦσαν τότε άνώτεροι άξιωματικοί. Ἐξ αὐτῶν μερικοί άπεστρατεύθησαν άμέσως μετά τήν 21ην Ἀπριλίου 1967 καί μερικοί μετά τήν 13ην Δεκεμβρίου 1967, λόγω συμμετοχῆς των εἰς τό κίνημα τοῦ Βασιλέως. Οἱ άξιωματικοί αὐτοί, ὁσονδήποτε μεγαλόψυχοι καί ἐάν εἶναι, εἶναι άνθρώπινον νά αἰσθάνωνται κάποιαν πικρίαν. Συνεπῶς, ἐάν εἶχον κάποιαν ἔνδειξιν περί συμμετοχῆς μου εἰς τάς δικαζομένας πράξεις, άσφαλῶς θά τό ἔλεγον. Ἐν τούτοις ὅλοι ὅσοι ἐξητάσθησαν εἶπαν ὅτι, ἐξ ὅσων γνωρίζουν, ὁ στρατηγός Ἀγγελῆς δέν συμμετεῖχεν εἰς τήν ἐπανάστασιν τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967. Ἐπομένως τό δεύτερον σκέλος τοῦ κατηγορητηρίου δέν στηρίζεται εἰς οὐδεμίαν κατάθεσιν.

Ἄτιμος συκοφαντία

Παρουσιάσθη ἕνας μάρτυς ὁ ὁποῖος, άκριβῶς ἐπειδή δέν εἶχε κανένα στοιχεῖον διά τήν συμμετοχήν μου εἰς τάς δικαζομένας πράξεις, δέν ἐδίστασε νά κάνη κάποιον ὑπαινιγμόν διά νά ρίψη λάσπην εἰς τό πρόσωπόν μου. Οἱ φερόμενοι ὡς πληροφοριοδόται του τόν διέψευσαν μέ τόν λόγον τῆς άνδρικῆς των τιμῆς. Βεβαίως μία τέτοια ἄτιμος συκοφαντία δέν λύεται δικαστικῶς, άλλά δι' ἄλλων μέσων τά ὁποῖα ἐγώ, ἐγκεκλεισμένος εἰς τό Δικαστήριον, δέν δύναμαι νά χρησιμοποιήσω.

Κύριοι Δικασταί, τό ἔργον τῆς άπολογίας μου ὑπῆρξεν εὔκολον, διότι τό κατηγορητήριον κατέρρευσεν άπό τάς καταθέσεις αὐτῶν τούτων τῶν μαρτύρων κατηγορίας. Εἶναι ὅμως ἄχαρι διά τούς ἑξῆς λόγους: Ὅπως συμβαίνει εἰς τήν χώραν μας μετά τάς μεταπολιτεύσεις ἤ τάς άλλαγάς τῆς πολιτικῆς καταστάσεως, οἱ ἄνθρωποι τῆς νέας καταστάσεως στρέφονται μέ μῖσος καί πάθος ἐκδικήσεως κατά τῶν άνθρώπων τῆς ἐκπεσούσης καταστάσεως. Πολλοί ἐκ τῶν τελευταίων, διά νά ἐπιβιώσουν, μεταβάλλονται εἰς άρνητάς καί κατηγόρους τῆς καταστάσεως τήν ὁποίαν ὑπεστήριξαν. Ἔτσι βλέπομεν ἄτομα, τά ὁποῖα, ἐνῶ κατά τήν διάρκειαν τῆς ἐπεμβάσεως συγκατελέγοντο

μεταξύ τῶν πλέον ἐνθέρμων προπαγανδιστῶν καί ἰδεολόγων της, νά μεταβάλλωνται εἰς τούς πλέον δηλητηριώδεις ἐπικριτάς της. Ὑπό τό κλῖμα αὐτό ὑπάρχει φόβος νά δημιουργηθῆ ἡ ἐντύπωσις δι' ἐμέ ὅτι μέ τό νά ὑποστηρίζω ὅτι δέν εἶχα οὐδεμίαν συμμετοχήν εἰς τάς δικαζομένας πράξεις, ἀποκρύπτω τήν ἀλήθειαν διά νά περισώσω τό σαρκίον μου. Τοιαύτη ἐντύπωσις, ἐάν ἐδημιουργεῖτο, θά ἦτο ἀπεχθής καί ταπεινωτική δι' ἐμέ. Καθ' ὅλην τήν στρατιωτικήν μου ζωήν, ἡ ὁποία ὑπῆρξε λίαν μακρά, ἐσυνήθισα πάντοτε νά ἀναλαμβάνω τάς εὐθύνας τῶν πράξεών μου. Ἡ εὐθυνοφοβία καί ὁ καιροσκοπισμός ὑπῆρξαν στοιχεῖα ξένα πρός τόν χαρακτῆρα μου. Θά ἦτο λοιπόν ἀποτρόπαιον τώρα πού εὑρίσκομαι εἰς τό τέλος τῆς φυσικῆς μου ζωῆς νά ἐπιθυμῶ νά ἀποσείσω τάς εὐθύνας μου, ὅταν βλέπω ὅτι οἱ συνάδελφοί μου, κατώτεροι 3-4 βαθμούς, τάς ἀναλαμβάνουν εὐθαρσῶς.

Θά ἤμουν ἀρχηγός

Κύριοι Δικασταί, ἐάν μετεῖχον τήν 21ην Ἀπριλίου τοῦ 1967 εἰς τήν ἐπανάστασιν, θά ἤμουν ἀρχηγός της καί κατά τήν ὥραν τῶν μεγάλων ἀποφάσεων καί τῶν μεγάλων εὐθυνῶν, δέν θά ἐπερίμενα, κατά μέν τήν διάρκειαν τῆς νυκτός κοιμώμενος ἀμέριμνος εἰς τό σπίτι μου, κατά δέ τό ὑπόλοιπον χρονικόν διάστημα, εἰς τό Πεντάγωνον ἀδρανῶν, χωρίς νά κάνω τίποτε. Μία τοιαύτη στάσις θά ἦτο στάσις ἑνός δειλοῦ καιροσκόπου, ἡ ὁποία ὄχι μόνον δέν θά ἀκτινοβόλει κῦρος καί δύναμιν ἐπιβολῆς, ὅπως λέγει τό κατηγορητήριον, ἀλλά μᾶλλον θά ἐπέσυρε τήν γενικήν περιφρόνησιν.

Κύριοι Δικασταί, ἐγώ ἐπίστευα εἰς τήν ἀνάγκην τῆς Ἐπαναστάσεως, ὅπως ἐπίστευεν τό σύνολον σχεδόν τῶν ἀξιωματικῶν καί ἡ συντριπτική πλειοψηφία τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ἐν ὄψει τοῦ ἐμφυλίου σπαραγμοῦ, πρός τόν ὁποῖον ἡ ἀγριότης τῶν παθῶν καί ἡ πολιτική καί ἠθική ἀναρχία ὡδήγουν τήν χώραν μας -διά νά χρησιμοποιήσω τήν ἔκφρασιν τοῦ κ. Καραμανλῆ- ἐπίστευα ὅτι δέν ὑπῆρχεν ἄλλη θεραπεία. Ἐπίστευα ὅμως ὅτι ἡ ἐπανάστασις ἔπρεπε νά γίνη διά τῆς στρατιωτικῆς ἡγεσίας. Ὅπως ὅμως ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς στρατιωτικῆς πείρας, οἱ στρατηγοί δέν ἐπαναστατοῦν. Τό 1843 ὁ συνταγματάρχης Καλλέργης ἦτο ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐκήρυξεν τήν ἐπανάστασιν. Τό 1909 ἦσαν Ὑπολοχαγοί καί Λοχαγοί καί τό 1922 Συνταγματάρχαι.

Ἐάν ὅμως δέν μετέσχον τήν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τήν ἐπανάστασιν τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, ἀπό τῆς ἑπομένης καί μέχρι τῆς 25ης Νοεμβρίου 1973, τήν ὑπεστήριξα δι' ὅλων τῶν δυνάμεών μου καί πιστεύω ὅτι εἰς τόν τομέα πού εἶχα τήν εὐθύνην προσέφερα θετικόν ἔργον. Δι' αὐτό ἔχω ἤρεμον τήν συνείδησίν μου. Δέν ἔχω τίποτε ἄλλο νά προσθέσω.

Ἤμουν εἰς τόν ΙΔΕΑ

ΠΡ.: Λέγεται ὅτι ἀπό κάποιας ἐποχῆς εἶσθε μέλος μιᾶς ὀργανώσεως τοῦ ΙΔΕΑ, εἶναι ἀληθές αὐτό;

ΚΑΤ.: Μάλιστα, ἤμην μέλος τοῦ ΙΔΕΑ.

ΠΡ.: Ἀπό πότε;

ΚΑΤ.: Ἀπό τοῦ 1945. Ὁ πυρήν ἤρχισεν ἀπό τήν Μέσην Ἀνατολήν. Ὅταν ἡ Ταξιαρχία ἑτοιμάζετο νά ἐπιβιβασθῆ τῶν πλοίων καί νά πάη στό Ρίμινι, ἔγινεν

ἕνα κίνημα κομμουνιστῶν στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι ἐμᾶς μᾶς ἔβαλαν εἰς τό συρματόπλεγμα καί τάς διοικήσεις μας ἀνέλαβον στρατιῶται, μέ διοικητήν ταξιαρχίας τόν στρατιώτην Ἀνδριώτην ἀπό τήν Ἰκαρίαν.

Ἐσκέφθημεν λοιπόν οἱ ἀξιωματικοί, ἔπειτα ἀπό τόσα κινήματα, μήπως αὐτή ἡ προσήλωσις εἰς τούς κανονισμούς εἶναι καμμιά φορά ἐπιορκία, διότι ἔχομεν εὐθύνην ἔναντι τῆς συνειδήσεώς μας, τῆς ἱστορίας καί τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Θά μᾶς εἴπουν ὅτι σεῖς εἴχατε μονάδας τάς ὁποίας σᾶς ἐπῆραν οἱ στρατιῶται.

Ὅταν λοιπόν ἐπεστρέψαμεν εἰς τήν Ἑλλάδα, ἐν ὄψει τοῦ κομμουνιστικοῦ κινδύνου, τοῦ Συμμοριτοπολέμου, ἐδημιουργήθη μία ὀργάνωσις ἡ ὁποία περιελάμβανε τήν πλειονότητα τῶν ἀξιωματικῶν, ἀπό τόν βαθμόν τοῦ λοχαγοῦ καί ἄνω. Μετά τό πέρας τοῦ Συμμοριτοπολέμου, ἡ ὀργάνωσις αὐτή ἤρχισε νά ξεφτίζη καί ἀπό τό 1951 ἐπέρασεν εἰς τήν ἱστορίαν.

ΠΡ.: Δηλαδή, μετά τό 1951 δέν ὑπάρχει ὁ ΙΔΕΑ;

ΚΑΤ.: (ΑΓΓΕΛΗΣ) Ὄχι.

ΠΡ.: Το λέγετε σεῖς βέβαια αὐτό!

Οἱ διστακτικοί

ΠΡ.: Εἰς τήν συγκέντρωσιν τῶν ἀντιστρατήγων τῆς 20.4.67 μερικοί ἐξέφρασαν διαφορετικήν ἄποψιν. Σᾶς διήρεσαν εἰς δύο κατηγορίας. Τρεῖς παρόντες σήμερον μία κατηγορία, ἄλλοι τρεῖς ἀπόντες δευτέρα κατηγορία. Ἐσεῖς τί λέτε ἐπ' αὐτοῦ; Ὑπῆρχεν ἑνότης γνώμης ἤ δύο ὁμάδες ἀνθρώπων;

ΚΑΤ.: Δέν ὑπῆρχε διαχωρισμός. Νομίζω ὅτι ὁ κύριος Παπαδάτος ἦταν πιό διστακτικός.

ΠΡ.: Ὑπῆρχε λοιπόν τοὐλάχιστον ἕνας διστακτικός. Δέν σκεφθήκατε ὅτι ἀφοῦ ὑπάρχει ἕνας διστακτικός, αὐτό τό κλῖμα τῆς ἀναρχίας πού τό διατυμπανίζομεν συνεχῶς μήπως δέν ἦταν τόσον φοβερόν;

ΚΑΤ. (ΑΓΓΕΛΗΣ): Ἐπ' αὐτοῦ εἴμεθα πεπεισμένοι.

ΠΡ.: Πέστε μας, ὑπό κοινοβουλευτικάς Κυβερνήσεις, μετά τό 1949, ἔγινε συγκέντρωσις τόσου ὄγκου καί δυνάμεως ὅπως ἔγινεν ἡ συγκέντρωσις τοῦ Πολυτεχνείου; Ὑπό κοινοβουλευτικάς Κυβερνήσεις ὅπου λέτε ὅτι ἡ ἀναρχία ἐνεδρεύει ἐπί ἔτη καί ἔτη καί ὅμως δέν ἔχει καμμίαν ἀπολύτως ἐκδήλωσιν. Καί ξαφνικά ἡ δύναμις ἐκείνη ἔρχεται νά ἐπιβάλη τήν τάξιν, εἰς τό τέλος ὁδηγεῖ εἰς μίαν συγκέντρωσιν μᾶλλον μεγάλης ἰσχύος. Τό κίνημα τῆς 17 Νοεμβρίου 1973 ἦτο κομμουνιστικόν;

ΚΑΤ.: Εἰς τήν ἀρχήν ἦτο φοιτητικόν. Ἀλλά μετά μπῆκαν οἱ οἰκοδόμοι. Οἱ ἐξτρεμισταί, ἤδη τό εἶπαν εἰς τάς συνεντεύξεις των.

ΠΡ.: Ἐπομένως, ἦτο κομμουνιστικόν κατά τήν τότε ἔκδοσιν; Κύριε, δέν ἔχετε λάβει γνῶσιν ὅτι τό ραδιόφωνον ἐκραύγαζεν εἰς ὅλους τούς τόνους περί βανδαλισμῶν κομμουνιστικῶν καί ἄλλα παρόμοια;

ΚΑΤ.: Ἐγώ ἔχω τήν γνώμην ὅτι οἱ κομμουνισταί ἄλλαξαν τό καθαρῶς φοιτητικόν κίνημα.

ΠΡ.: Κομμουνισμός καί πάλιν ἐδῶ.

ΚΑΤ.: Αὐτή εἶναι ἡ γνώμη μου.

ΠΡ.: Πρό ὀλίγου εἴπατε ὅτι δέν ἦτο κομμουνιστικόν τό κίνημα. Καθώς λοιπόν εἴδατε, ἡ δύναμις τήν ὁποίαν ἤρθατε νά πατάξετε «τόν κομμουνισμόν» ὄχι μόνον δέν τόν πατάξατε, ἀλλά ἐνεφανίσθη καί ὀλίγον ἰσχυρότερος, δηλαδή είς τήν δυναμικήν του ἐκδήλωσιν ἐκείνην τήν ἡμέραν -ἐάν ἦτο ὁ κομμουνισμός περισσότερο παρ' ὅ,τι είς ὅλην τήν διάρκειαν τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ.

ΚΑΤ.: Κύριε Πρόεδρε, ἐάν πρόκειται μία συγκέντρωσις 30-40 χιλιάδων ἀτόμων νά καταπνιγῆ είς τό αἷμα διά τῶν ὅπλων, τότε αὐτό εἶναι καταστροφή διά τήν χώραν.

ΠΡ.: Εἰς αὐτό συμφωνοῦμεν. Ἀλλά δέν μοῦ ἀπαντᾶτε είς αὐτό πού σᾶς ἐρωτῶ. Δηλαδή, ἀπό τό ἔτος 1949 μέχρι τό 1967 εἴχαμε καμμιά συγκέντρωσιν 30-40.000 ἀνθρώπων τούς ὁποίους ἔπρεπε νά διαλύσωμεν μέ τά ὅπλα;

ΚΑΤ.: Ὄχι, ποτέ, ἀλλά ἡ κατάστασις ἀπό τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1965 μέχρι τόν Μάρτιον τοῦ 1967...

ΠΡ.: Ἐάν ἐγένοντο αἱ ἐκλογαί θά ἐχειροτέρευε κατά τήν γνώμην σας ἡ κατάστασις, ἤ θά ἔπαυε πλέον ὁ ρόλος τῶν σωτήρων; Δέν εἶσθε σεῖς πρός τό παρόν ὁ σωτήρ. Ἄλλοι ἐμφανίζουν ἑαυτούς των ὡς σωτῆρες.

ΚΑΤ.: Ὁ κ. Πανουργιᾶς, διευθυντής τοῦ 2ου Γραφείου, ἦτο τό πλέον ἁρμόδιον πρόσωπον διά νά ἐκτιμήση τήν κατάστασιν. Εἶπε δέ τό ἑξῆς:

«Ὅτι, μέχρι τῆς ἡμέρας τῶν ἐκλογῶν, ἐκτιμῶ ὅτι δύναται νά διατηρηθῆ ἡ τάξις, μετά τάς ἐκλογάς δέν ἀναλαμβάνω οὐδεμίαν εὐθύνην.» Καί δέν ἐρωτήσατε, κ. Πρόεδρε, ποῦ τό ἐστήριζεν αὐτό.

ΠΡ.: Γιατί δέν τόν ρωτούσατε ἐσεῖς;

ΚΑΤ.: Δέν διευθύνω ἐγώ τήν διαδικασίαν. Ἐγώ πιστεύω ὅτι ἴσως ὑπῆρχε μεγαλυτέρα πιθανότης νά ἐκτραχυνθῆ ἡ κατάστασις καί πρό τῶν ἐκλογῶν καί μετά τάς ἐκλογάς.

Ἡ λήθη

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Πῶς τώρα ὅλους τούς ἄλλους κυρίους στρατηγούς, ἐάν μέν τούς ὑποπτεύωνται σάν ἐχθρούς, νά τούς συλλαμβάνουν, ἐάν δέ τούς ὑποπτεύωνται ἄλλως, τούς προσκαλοῦν νά ἔλθουν ἐδῶ καί διά σᾶς ἀδιαφοροῦν τελείως, σεῖς νά μή μαθαίνετε τίποτε, νά ἀκοῦτε μόνον ραδιόφωνον ἀργότερα ἀπό τόν μέσον πολίτην καί νά ἐμφανίζεσθε είς τάς 8; Πῶς τήν ἐξηγεῖτε αὐτήν τήν ἀδιαφορίαν τῶν κ. συνταγματαρχῶν ἀπέναντί σας; Σεῖς τί λέτε; Εἴσαστε ἀπό τά πρόσωπα πού δέν ἐλογαριάζοντο;

ΚΑΤΗΓ.: Δέν γνωρίζω, κύριε Πρόεδρε. Νά ἐρωτηθοῦν οἱ ἴδιοι.

ΠΡΟΕΔΡ.: Δυστυχῶς, οἱ ἴδιοι ἐπέρασαν ἀπό τήν βρύσην τῆς λήθης καί ἤπιαν ἀπό τό νερό καί δέν εἶναι είς θέσιν νά ὁμιλήσουν ἐδῶ. Δι' αὐτό ἐρωτῶ σᾶς, πού ἀναλαμβάνετε νά ἐκθέσετε καί τάς ἀπόψεις, λέγετε τόσον λίγο νά σᾶς ἐλογάριαζον, ἐνῶ τούς ἄλλους, τόν κ. Αὐγέρη, τόν κ. Ἐγκολφόπουλον, τόν κ. Σπαντιδάκη, τούς παίρνουν σουροκουβαλητούς -διά νά εἴπωμεν μίαν τοιαύτην ἔκφρασιν- μέ ἕνα τρόπον πολύ βίαιον, καί διά σᾶς τόσον ἀδιαφοροῦν;

ΚΑΤΗΓ.: Μοῦ λέγετε νά ἑρμηνεύσω. Δέν ἠμπορῶ νά ἑρμηνεύσω.

ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΥΣ: Θά ἤθελον νά σᾶς ἐρωτήσω ὡρισμένα συγκεκριμένα πράγματα, κ. Ἀγγελῆ. Εἶσθε παλαιός καί, ὅπως μᾶς εἶπαν οἱ μάρτυρες, διακεκριμένος ἀξιωματικός. Αὐτό πού ἔγινεν είς τάς 21 Ἀπριλίου, ἠμποροῦσε νά γίνη μέ μίαν μακράν σχεδίασιν ἤ μέ μίαν σχεδίασιν ἑνός 24ώρου; Δηλαδή, διά νά γίνη αὐτό πού ἔγινε τήν 21ην Ἀπριλίου, ἤθελε μακράν προεργασίαν ἤ μίαν ἐλαχίστην;

ΚΑΤΗΓ.: Ἀπό ὅ,τι εἶδα, ἤθελε ἐλαχίστην. Διότι ἐφηρμόσθη τό σχέδιον «Προμηθεύς», τό ὁποῖον ὑπῆρχεν. Ἔτσι λέγουν.

«Ἔπρεπε νά γίνη τό πραξικόπημα»

ΕΙΣΑΓΓ.: (κ. Κανίνιας): Ἐπιστεύσατε ὅτι ὁ κ. Σπαντιδάκης ἔκανε τήν κίνησιν;

ΚΑΤΗΓ.: Αὐτή ἦτο ἡ ἐντύπωσις μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης.

ΑΝΤΕΙΣ.: Αὐτός ἐνεφανίζετο ὡς κινητοποιήσας τό στράτευμα;

ΚΑΤΗΓ.: Αὐτός, ἀπό τάς πληροφορίας τάς ὁποίας μοῦ ἔδωσαν.

ΑΝΤΕΙΣ.: Καί σεῖς ἐνεπιστεύθητε, ὅταν ἠκούσατε τό ὄνομα τοῦ κ. Σπαντιδάκη;

ΚΑΤΗΓ.: Τό ἀνέφερα είς τό Ὑπόμνημα, ὅτι ἐπίστευα ὅτι ἦτο κίνησις τῆς ἡγεσίας.

ΑΝΤΕΙΣ.: Τήν πίστιν σας αὐτήν ἐσχηματίσατε ἐκ τῶν ὑστέρων, ἤ σᾶς διεῖπεν, ὡς πεποίθησις εὐσυνειδήτου ἀνθρώπου καί καλοῦ ἀξιωματικοῦ, ἐκ τῶν προτέρων, δηλαδή πρό τῆς 21ης Ἀπριλίου;

ΚΑΤΗΓ.: Πρό τῆς 21ης Ἀπριλίου ἐπίστευα ὅτι ἔπρεπε νά γίνη Ἐπανάστασις.

ΑΝΤΕΙΣ.: Ἐκ τῶν προτέρων, πρό τοῦ πραξικοπήματος, οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι προετοίμαζαν τό πραξικόπημα, ἐγνώριζαν, ἐφ' ὅσον εἶχαν ἕνα τρόπον εὔλογον νά γνωρίζουν ὅτι σεῖς πρό τοῦ πραξικοπήματος ἐπιστεύατε είς τήν ἀναγκαιότητα τῆς ἐπαναστάσεως τήν ὁποίαν αὐτοί προετοίμαζαν;

ΚΑΤΗΓ.: Δέν ἐγνώριζα ὅτι προετοίμαζαν.

ΑΝΤΕΙΣ.: Δέν τό ἐγνωρίζατε. Ἐφ' ὅσον εἴχατε τήν πίστιν αὐτήν, τήν ὁποίαν ἐξεδηλώνατε κατά κάποιον τρόπον, οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, οἱ ὁποῖοι ἤλεγχον τά πράγματα, δέν θά ἀντελαμβάνοντο ὅτι σεῖς εἶσθε θετικῶς τοποθετημένος είς τά μελλοντικά σχέδιά των;

ΚΑΤΗΓ.: Δέν τό ἀποκλείω.

ΑΝΤΕΙΣ.: Συνεπῶς, εἶναι εὔλογον αὐτό καί δέν εἶναι εὔλογον δι' ἕνα ἄνθρωπον τῆς ἰδικῆς σας πείρας καί ἱκανότητος, νά τόν πλησιάσουν καί νά τόν καταστήσουν μέτοχον τῶν σχεδίων των;

ΚΑΤΗΓ.: Δέν μέ ἐπλησίασαν, κύριε Εἰσαγγελεῦ.

ΑΝΤΕΙΣ.: Ὡς ἀπορίαν τό διατυπώνω, διότι αὐτοί οἱ ἄνθρωποι ἐζητοῦσαν ἀξιωματικούς τῆς ἰδικῆς σας ἱκανότητος.

Οἱ σκοποί τοῦ ΙΔΕΑ

ΕΦΕΤΗΣ: Κύριε Ἀγγελῆ, εἴπατε ὅτι εἶσθε μέλος τοῦ ΙΔΕΑ;

ΚΑΤΗΓ.: Μάλιστα.

ΕΦΕΤΗΣ: Πότε πήγατε είς τόν ΙΔΕΑ;

ΚΑΤΗΓ.: Πρέπει νά πῆγα τό 1945.
ΕΦΕΤΗΣ: Ποιός σᾶς ἐμύησε;
ΚΑΤΗΓ.: Δέν θυμᾶμαι! Ἡ πρώτη φάσις ἔγινε μετά τό κίνημα τῆς Ταξιαρχίας, τό 1944, εἰς τήν Μέσην Ἀνατολήν.
ΕΦΕΤΗΣ: Σεῖς ἐπήγατε τό '45;
ΚΑΤΗΓ.: Μάλιστα.
ΕΦΕΤΗΣ: Καί μείνατε μέχρι πότε;
ΚΑΤΗΓ.: Μέχρι τό '49-'50, ὁπότε καί διελύθη.
ΕΦΕΤΗΣ: Τότε διελύθη ὁ ΙΔΕΑ;
ΚΑΤΗΓ.: Μάλιστα.
ΕΦΕΤΗΣ: Ποῖοι ἦσαν οἱ σκοποί τοῦ ΙΔΕΑ;
ΚΑΤΗΓ.: Ἦσαν νά μή ξαναπάθουμε αὐτά πού πάθαμε εἰς τήν Μέσην Ἀνατολήν. Δηλαδή νά μή παίρνουν τίς μονάδες οἱ στρατιῶται καί νά μᾶς δένουν.
ΕΦΕΤΗΣ: Πιό συγκεκριμένα, τί σκοπούς εἶχε; Ποιόν κίνδυνο ἤθελε νά ἀποτρέψη;
ΚΑΤΗΓ.: Εἶχε νά ἀντιμετωπίση τόν κομμουνιστικόν κίνδυνον. Ὁ ΙΔΕΑ δέν εἶναι κρυφή ὀργάνωσις. Ἐπῆγε εἰς τόν Σοφ. Βενιζέλο, τόν Παπανδρέου, τόν Τσαλδάρη καί ἐάν ἐπρόκειτο νά δικασθῆ ὁ ΙΔΕΑ, ἔπρεπε νά ἦσαν τώρα καί δύο ὑπουργοί.
ΕΦΕΤΗΣ: Φεύγετε ἀπό τό ἐρώτημά μου. Τό ἐρώτημά μου εἶναι ποίους σκοπούς εἶχε καί ποῖον κίνδυνον ἤθελε νά ἀποτρέψη.
ΚΑΤΗΓ.: Τόν κομμουνιστικόν κίνδυνον.
ΕΦΕΤΗΣ: Δηλαδή, ἡ ὀργάνωσις τοῦ ΙΔΕΑ παρακολουθοῦσε τόν κομμουνιστικόν κίνδυνον;
ΚΑΤΗΓ.: Ἐπέτυχε τήν συνοχήν τῶν ἀξιωματικῶν νά μή πάθουν αὐτά, τά ὁποῖα ἔπαθαν εἰς τήν Μ. Ἀνατολήν.

Τό ἔμαθα ἀργά

ΣΥΝΕΔ.: Πότε τό ἐμάθατε σεῖς ποῖοι εἶναι οἱ ἀρχηγοί τοῦ κινήματος; Πότε ἔκαναν τό κίνημα καί ποῖοι;
ΚΑΤ.: Τό ἔμαθα πολύ ἀργά.
ΣΥΝΕΔ.: Πότε; Νά μοῦ πῆτε πάνω - κάτω πότε;
ΚΑΤ.: Μετά πέντε μῆνες, ἴσως μετά τίς 13 Δεκεμβρίου 1967.
ΣΥΝΕΔ.: Μετά πέντε μῆνες; Καί μετείχατε σέ μία κυβέρνησι καί ἐγίνατε ἀρχηγός τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων; Τελικά, ἐμάθατε ποία ἦτο ἡ ὁμάς πού ἔκανε τό κίνημα πλήν τῶν πρωτεργατῶν;
ΚΑΤ.: Ὁ κ. Παπαδόπουλος.
ΣΥΝΕΔ.: Μόνος ὁ κ. Παπαδόπουλος μποροῦσε νά τά κάνη ὅλα αὐτά;
ΚΑΤ.: Κύριε ἐφέτα, τί εἶναι ἐκεῖνο πού σᾶς κάνει νά πιστεύετε ὅτι θά προδώσω ἐγώ τούς κατηγορουμένους;
ΣΥΝΕΔ.: Δέν θέλετε νά προδώσετε, διότι σεῖς λέγετε ὅτι ἔπρεπε νά γίνη αὐτό τό κίνημα. Ἄν εἶσθε εἰλικρινής, ἀφοῦ εἶναι ἔργον ἐπαναστατικόν καί σωτήριον, διατί δέν ἀποκαλύπτετε ὅτι αὐτοί καί αὐτοί ἦσαν;
ΚΑΤ.: Ἐγώ δέν ξεύρω..

Αύτή ήτο ή τόσον κατατοπιστική άπολογία του.

Ή ύπέροχος αύτή άπολογία, άποτελεῖ διά πάντα καλόπιστον ἄνθρωπον, ἕνα φοβερόν μαστίγωμα κατά τοῦ στημένου έκείνου Καταδικαστηρίου.

Καταδεικνύει μετά σαφηνείας, πληρότητος καί άδιασείστων στοιχείων τήν άθωότητα τοῦ καταδικασθέντος. Τό τρομερόν δέ εἶναι ὅτι οί «δικασταί», δέν έπλανήθησαν. Έβεβαιώθησαν ὅτι ό άπολογηθείς ἔλεγε τήν άλήθειαν: Δέν συμμετεῖχεν είς τό κατηγορούμενον έγχείρημα τῆς "Ω" ὥρας. Τό έπληροφορήθη μετά ἕξ καί ήμίσειαν ὥρας. Ἀπόδειξις άδιάσειστος ὅτι ή καταδίκη έπεβλήθη κατόπιν διαταγῆς.

Έπειδή, έπομένως, κατεδικάσθη κατόπιν διαταγῆς, τόσον οί διατάξαντες (:Καραμανλῆς καί άρμόδιοι Ύπουργοί του), ὅσον καί οί έκτελέσαντες τήν διαταγήν (:Ντεγιάννης Πρόεδρος τοῦ Καταδικαστηρίου καί συνδικασταί), εἶναι οί αύτουργοί τοῦ Τραγικοῦ τέλους τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ.

Προεκάλεσε τόν θαυμασμόν τῶν Δικαστῶν, ό Πρόεδρος τῶν όποίων ήρώτησεν ἔκπληκτος: «Ποιός δικηγόρος συνέταξεν αύτό τό κείμενον;»

Ό Στρατηγός δέν εἶχεν άνάγκην βοηθείας διά νά συντάξη μίαν άπάντησιν είς μίαν κατηγορίαν στερουμένην νομικῆς βάσεως καί άπήντησε: Κανείς. Μόνος μου τήν συνέταξα.

Ἦτο εύγενής τήν ψυχήν, εἶχε γενναιόφρονα αίσθήματα: τήν τιμήν, τήν γενναιότητα, τήν αύταπάρνησιν, τήν άξιοπρέπειαν, τήν προσφοράν τοῦ έαυτοῦ του είς τόν Θεόν, τήν Πατρίδα, τόν συνάνθρωπον.

Ήσθάνετο ύπερήφανος έκτελῶν τό καθῆκον του ἔναντι τοῦ Θεοῦ καί τῆς λατρευτῆς του Πατρίδος. Ό Θεός, ή Πατρίς, ό Λαός τῆς Έλλάδος μας ἦτο τό ίδανικόν του, ή πίστις του, τό πᾶν... Ή θρησκεία ἦτο δι' αύτόν «ό στόχος καί τό κέντρον πρός τό όποῖον τείνουν τά πάντα, κατά τόν Πασκάλ ή θρησκεία άποτελεῖ τήν βάσιν τῆς εύτυχίας, τήν ένότητα, τήν ίσχύν καί τήν δόξαν τοῦ λαοῦ...» ἔλεγεν είς τάς πρός ἕκαστον συζητήσεις του.

Εἰς Κοινωνικάς παραστάσεις

Ὁ Ἀντιβασιλεύς Ζωϊτάκης Γεώργιος μετά τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ κλπ. ἡγεσίας τῶν Ε.Δ. πρό τοῦ Ναοῦ Ἁγ. Δημητρίου Θεσσαλονίκης.

Ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς γίνεται δεκτός εἰς τά Ἰωάννινα, ὑπό τοῦ Μεράρχου τῆς VIII Μερχίας καί τοῦ Νομάρχου.

Ὁ Ἀντιβασιλεύς Ζωϊτάκης Γεώργιος, ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς κλπ. ἡγεσία τῶν Ε.Δ. γίνονται δεκτοί ὑπό τοῦ Διοικητοῦ τῆς Στρατιᾶς.

Στήν ἄσκηση
τοῦ ΝΑΤΟ
«DEEP EXPRESS»,
στήν περιοχή
Ἀλεξανρουπόλεως,
μέ τόν τότε
πρωθυπουργό
κ. Γ. Παπαδόπουλο
καί τόν τότε διοικητή
τῆς 21ης Μεραρχίας,
στρατηγόν
Ἀγαμ. Γκράτσιον.

Ἡ ἡγεσία τῆς Νοτίου
Πτέρυγας τοῦ ΝΑΤΟ
(ναύαρχος Ριβέρο,
στρατηγός Ἀγγελῆς
καί ὁ ἀρχηγός
τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου
τῆς Τουρκίας) κατά
ἐπίσκεψή τους
στό γραφεῖο
τοῦ πρωθυπουργοῦ
Γ. Παπαδοπούλου.

Σέ μεγάλη ἄσκηση
τοῦ ΝΑΤΟ
στήν Β. Ἑλλάδα,
μέ τόν τότε
Πρωθυπουργόν
κ. Γ. Παπαδόπουλο
καί τόν τότε διοικητή
Νοτίου Πτέρυγος
τοῦ ΝΑΤΟ, ναύαρχο
Ριβέρο.

Οἱ Ἔνοπλες Δυνάμεις παρελαύνουν πρό τοῦ ἀρχηγοῦ των, Στρτηγοῦ Ὀδ. Ἀγγελῆ καί τῶν ἀρχηγῶν τῶν τριῶν ὅπλων.

Ὁ Ἀντιβασιλεύς καί Πρόεδρος τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως Γεώργιος Παπαδόπουλος, ἔχοντας στό πλευρό του τόν Ἀρχηγό τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων Στρατηγό Ὀδ. Ἀγγελῆ, διέρχεται τάς ὁδούς τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως καί ἀντιχαιρετᾶ τό συγκεντρωμένο πλῆθος. Τήν ἐπίσκεψή του ἐκείνη εἶχε πραγματοποιήσει μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἀσκήσεως «Βαθύς Αὖλαξ». Ἀριστερά τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ διακρίνεται ὁ τότε ὑποστράτηγος Ἀγ. Γκράτζιος.

Ὁ πρωθυπουργός καί ὑπουργός Ἐθν. Ἀμύνης Γεώργιος Παπαδόπουλος παρακολουθεῖ ἀπό τήν ειδική ἐξέδρα συμμαχική ἄσκηση τοῦ ΝΑΤΟ στήν Β. Ἑλλάδα (Ἰούνιος 1969). Παραπλεύρως, ὁ Ἀρχηγός τῶν Ἐμόπλων Δυνάμεων Στρατηγός Ἀγγελῆς καί ἄλλοι Ἕλληνες καί ξένοι ἀνώτατοι ἀξιωματικοί.

Ὁ ἀρχηγός τοῦ ΓΕΕΘΑ Ὀδ. Ἀγγελῆς καί ὁ στρατιωτικός ἐκπρόσωπος εἰς τό ΝΑΤΟ Ἀντιστράτηγος Ἰω. Πιπιλῆς, ἐπικεφαλῆς τῆς Ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας, συμμετέχουν στήν σύνοδο τῶν ἀρχηγῶν τῶν Ἐπιτελείων τῶν Κρατῶν τοῦ ΝΑΤΟ στίς Βρυξέλλες (Νοέμβριος 1968)

Ὁ Ἀντιβασιλεύς Γ. Ζωϊτάκης, ὁ πρωθυπουργός Γ. Παπαδόπουλος, ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Στ. Παττακός καί ἄλλοι ἀξιωματοῦχοι καί Ἕλληνες καί ξένοι ἀνώτατοι ἀξιωματικοί παρακολουθοῦν ἄσκησι στό Πεδίο Βολῆς Πυραύλων τῆς Κρήτης (θέρος 1968).

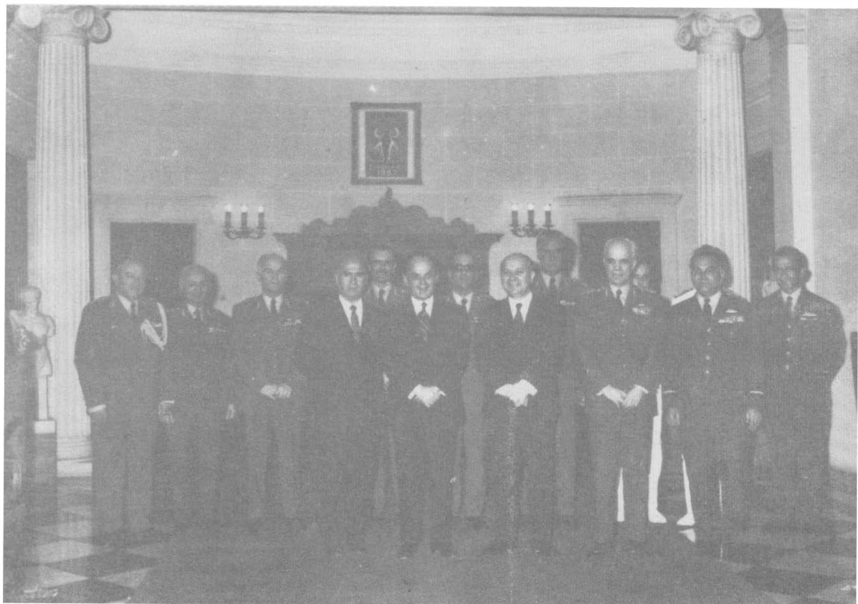
Κατά τήν διάρκεια ἐπισήμου τελετῆς, εἰκονίζονται πρό τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν οἱ νέοι ἀρχηγοί τῶν Ἐπιτελείων: Ἀντιστράτηγος Τσούμπας, ἀρχηγός ΓΕΣ, στρατηγός Ὀδ. Ἀγγελῆς, ἀρχηγός ΓΕΕΘΑ, ἀντιπτέραρχος Κωστάκος, ἀρχηγός ΓΕΑ καί ἀντιναύαρχος Μαργαρίτης, ἀρχηγός ΓΕΝ.

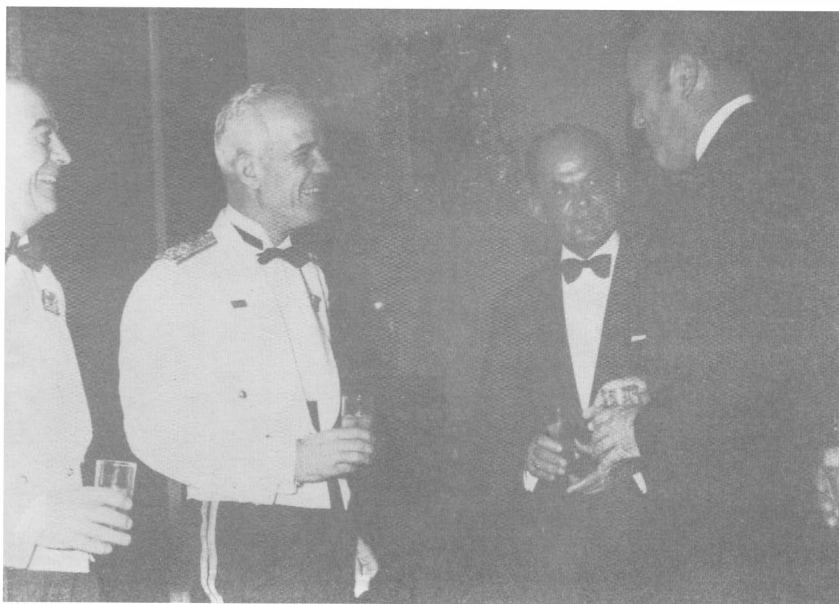
28/10/1969: Ὁ Α/ΕΔ. Στρατηγός Ἀγγελῆς μετά τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Κλάδων τῶν Ε.Δ. καί στελεχῶν τῆς Πολιτικῆς Ἡγεσίας ἐν ἀναμονῇ ἀφίξεως τοῦ Πρωθ/γοῦ, ἔξω τοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγ. Σοφίας Θεσσαλονίκης.

28/10/1969: Μετά τήν δοξολογία, εἰς τήν ἔξοδον τοῦ Ναοῦ Αγ. Σοφίας Θεσ/νίκης. Ὁ Α/ΕΔ. Στρ/γός Ἀγγελῆς. Ἀριστερά ὁ Γ.Γ. Ὑπουργείου Ἐσωτ. Λαδᾶς Ἰω μέ τόν Α.Α. Κωστᾶκον καί Δεξιά τόν Γ.Γ. τοῦ Ὑπουργείου Οἰκον/κῶν Ἀνδρέαν Παπανδρέου.

Οἱ τρεῖς ἡγέτες τῆς Ἐπαναστάσεως τῆς 21ης Ἀπριλίου Γεώργιος Παπαδόπουλος, Στυλιανός Παττακός καί Νικόλαος Μακαρέζος, περιβαλλόμενοι από τήν ἡγεσία τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς χώρας.

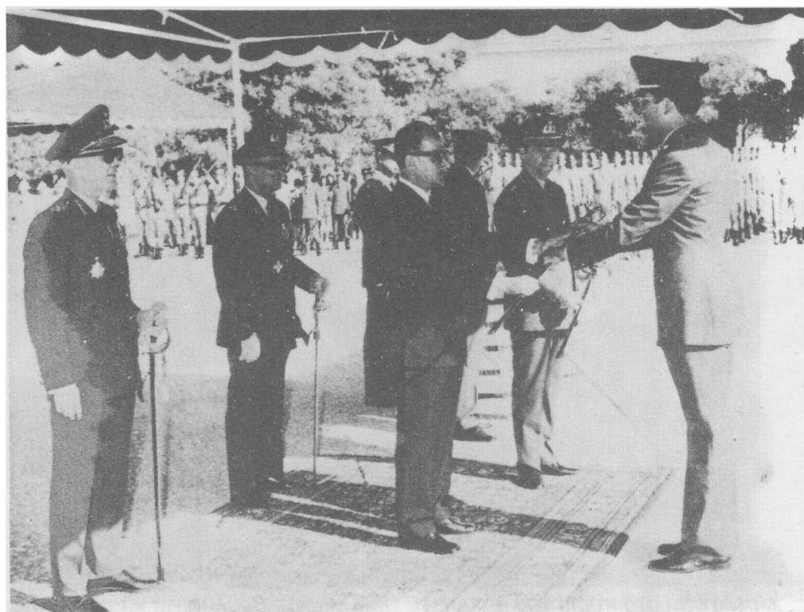
Ὁ Πρωθυπουργός Γεώργιος Παπαδόπουλος καί οἱ Ἀρχηγοί Ἐνόπλων Δυνάμεων Στρατηγοί Ἀγγελῆς καί Τσούμπας μέ τόν Ἀμερικανό ὑπουργό Λαίριν, κατά τήν ἐπίσκεψη τοῦ τελευταίου στήν Ἀθήνα, συνομικοῦν φιλικά.

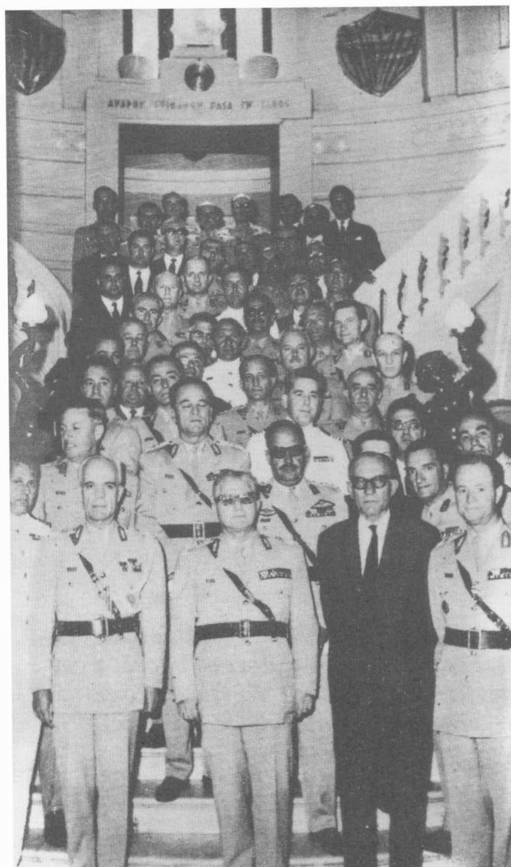
Ὁ Ἀρχηγός Ἐνόπλων Δυνάμεων Στρατηγός Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς, συνοδευόμενος ἀπό τόν τότε ἀρχηγό Ναυτικοῦ ἀντιναύαρχο Πέτρο Ἀραπάκη καί τόν μόλις διακρινόμενο στό μέσον πρόεδρο τῆς Ἱστορικῆς καί Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας Ἰω. Μελετόπουλο, εἰσέρχεται στό κτίριο τοῦ Μουσείου τῆς Παλαιᾶς Βουλῆς γιά νά παρακολουθήση τίς ἐναρκτήριες τελετές γιά τόν ἑορτασμό τῆς Ναυτικῆς Ἑβδομάδος 1973.

Ὁ Γεώργ. Παπαδόπουλος, συνοδευόμενος ἀπό τον Διοικητή τῆς Σχολῆς, ἐπιθεωρεῖ τούς παρατεταγμένους σπουδαστές τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς Εὐελπίδων.

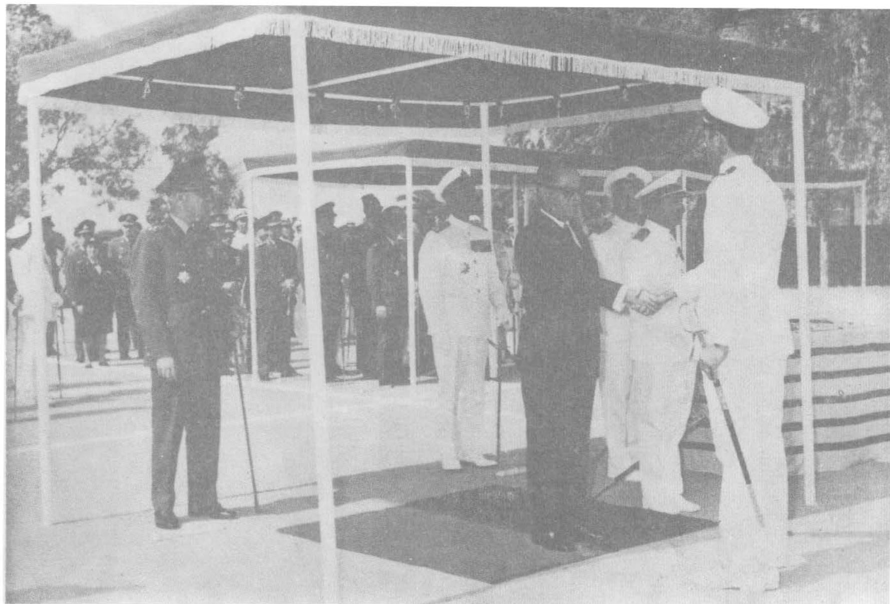
Ὁ Γεώργ. Παπαδόπουλος ἐπιδίδει τά ξίφη στούς μόλις ἐξελθόντες τῆς Σχολῆς Εὐελπίδων νέους ἀνθυπολοχαγούς τῆς τάξεως 1973.

Ἀναμνηστική φωτογραφία τῶν ἀποφοιτησάντων τῆς Σχολῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης (1968).

Ἡ ἀναμνηστική πλάκα ἀπό την θεμελίωση τοῦ νέου διοικητηρίου τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς Εὐελπίδων (10 Ἰανουαρίου 1973).

Ὁ Γεώργιος Παπαδόπουλος ἐπιδίδει τά ξίφη εἰς τούς Σημαιοφόρους τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ, οἱ ὁποῖοι μόλις ἔχουν ὁλοκληρώσει τίς σπουδές των στήν Σχολή Ναυτικῶν Δοκίμων. Ὄπισθεν τοῦ Προέδρου τῆς νέας Δημοκρατίας ἵστανται οἱ Ἀρχηγοί Ἐνόπλων Δυνάμεων (Στρατηγός Ὀδ. Ἀγγελῆς) καί Ναυτικοῦ (Ἀντιναύαρχος Π. Ἀραπάκης)

Ὁ Γεώργιος Παπαδόπουλος καί ὁ Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς, τσουγκρίζουν τά κόκκινα αὐγά κατά τό καθιερωμένο ἔθιμο.

Ὁ Γεώργιος Παπαδόπουλος, ἐπί κεφαλῆς τῶν στενῶν συνεργατῶν του εἰσέρχεται στόν χῶρο τῆς Διεθνοῦς Ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης.

Ἡ πολιτική, θρησκευτική, πνευματική καί οἰκονομική ἡγεσία τοῦ τόπου παρακολουθεῖ ἀνακοινώσεις τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως Γεωργίου Παπαδοπούλου. Ἐμπρός διακρίνονται ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἱερώνυμος καί ὁ Στρατηγός Ὀδ. Ἀγγελῆς.

Ὁ Γεώργιος Παπαδόπουλος σφίγγει τό χέρι τῶν ἀπόμαχων τῆς ζωῆς.

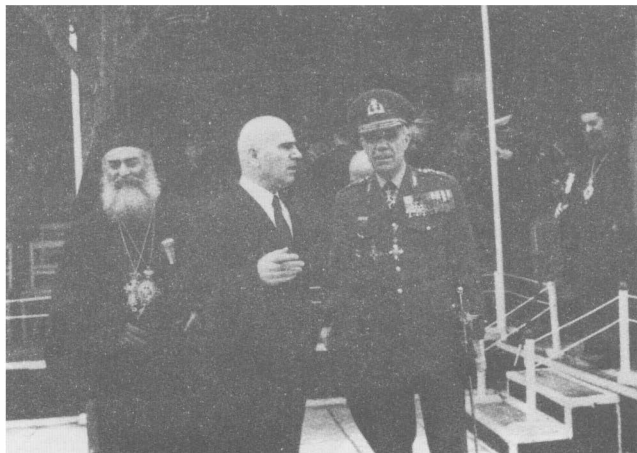
Ὁ Γεώργιος Παπαδόπουλος, ὁ Στρατηγός Ὀδ. Ἀγγελῆς, οἱ ὑπουργοί Ἐσωτερικῶν Ἀδ. Ἀνδρουτσόπουλος καί Ἐργασίας Π. Μανωλόπουλος καί ἄλλοι ἐπίσημοι, κατά τά ἐγκαίνια τοῦ μεγάλου ἔργου τῆς ΔΕΗ, τοῦ Ἀτμοηλεκτρικοῦ Σταθμοῦ Μεγαλοπόλεως.

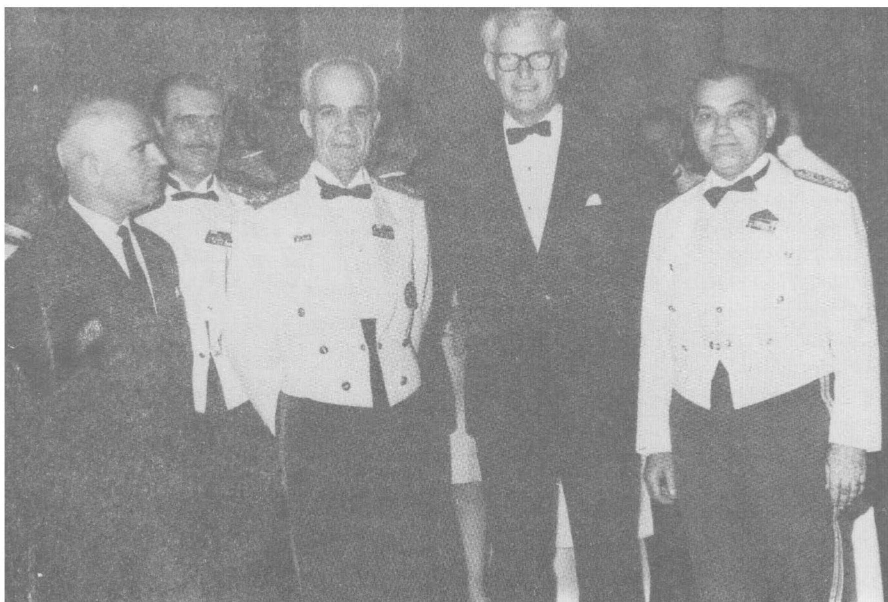
Ὁ Πρόεδρος τῆς ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καί Ἀρχηγός τῆς Ἐπαναστάσεως Γ. Παπαδόπουλος ἐπισκέπτεται τήν Καβάλα, γενόμενος ἐνθουσιωδῶς δεκτός από τούς κατοίκους τῆς πόλεως. Παρ' αὐτόν ὁ Ἀρχηγός Ἐνόπλων Δυνάμεων καί ἐν συνεχεία Ἀντιπρόεδρος τῆς Δημοκρατίας Στρατηγός Ὀδ. Ἀγγελῆς καί ὁ Ἰωάννης Ντάβος.

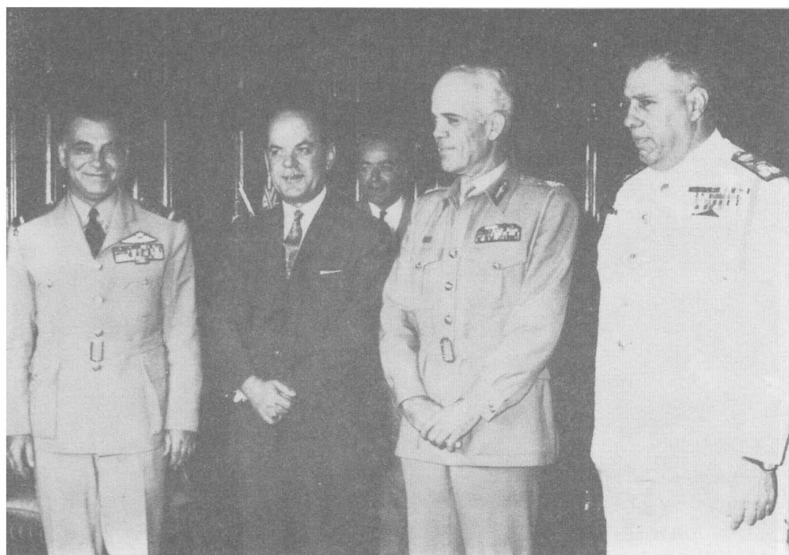
Ὁ Γ. Παπαδόπουλος, μέλη τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ἡγεσία τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καί ἄλλοι ἐπίσημοι κατά τήν θεμελίωση μεγάλων ἀναμορφωτκῶν ἔργων.

Ὁ Στυλιανός Παττακός, ὁ Ἀρχηγός Ἐνόπλων Δυνάμεων Στρατηγός Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς καί ὁ τότε Μητροπολίτης Ἰωαννίνων καί μετέπειτα Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Σεραφείμ σέ φιλικό στιγμιότυπο, στά περιθώρια ἐπίσημης ἐκδηλώσεως.

Ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Στυλιανός παττακός καί ὁ Ἀρχηγός τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων Στρατηγός Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς μέ τόν Ἀμερικανό ὑπουργό Ἀεροπορίας Σῆμενς, κατά τήν ἐπίσημη ἐπίσκεψη τοῦ τελευταίου στήν Ἀθήνα.

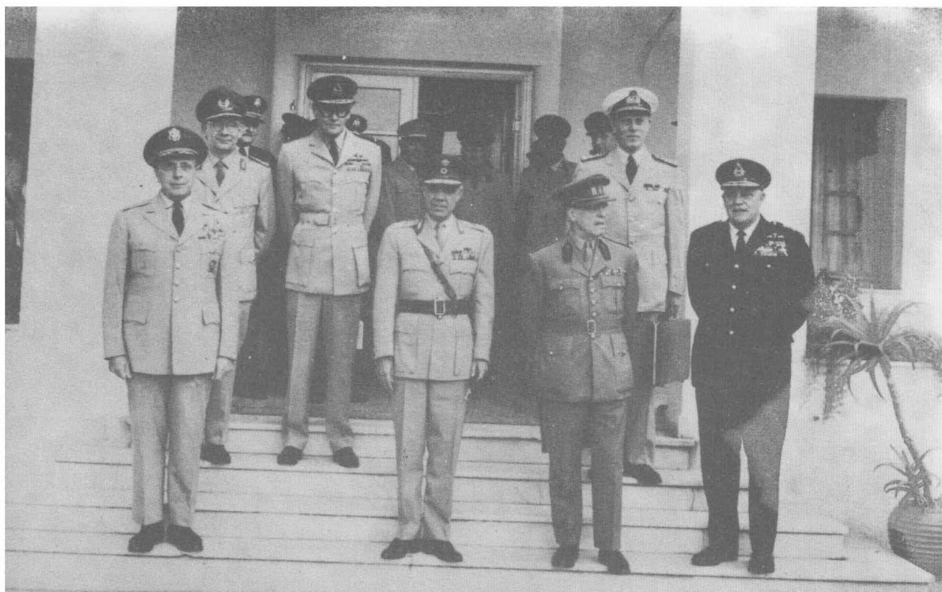
Ὁ Γεώργιος Παπαδόπουλος μέ τήν ἡγεσία τῶν Ἑλληνικῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων. Ὁ τότε Ἀρχηγός ΓΕΕΘΑ ἀντιστράτηγος Ἀγγελῆς, ὁ Ἀρχηγός Ἀεροπ. Κωστάκος καί ὁ Ἀρχηγός ΓΕΝ ἀντιναύαρχος Περβαινᾶς. Πίσω ἀπό τόν Ἀρχηγό τῆς Ἐπαναστάσεως, ὁ ἀδελφός του Κωνσταντῖνος Παπαδόπουλος.

Ὁ Στρατηγός Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς ὑποδέχεται στό γραφεῖο του τόν Ἀμερικανό Διοικητή τοῦ Ἕκτου Στόλου Ναύαρχο Οὐΐλλιαμ Μάρτιν.

Ὁ Ἀρχηγός τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων Στρατηγός Ἀγγελῆς μέ τόν Ἀμερικανό Διοικητή τῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων τοῦ ΝΑΤΟ Στρατηγό Γκουντπάστερ συνομιλοῦν φιλικά.

Ὁ Ἕλλην Ἀρχηγός Ἐνόπλων Δυνάμεων Στρατηγός Ἀγγελῆς ὑποδέχεται στό Ἀεροδρόμιο Ἑλληνικοῦ τήν ἀνωτάτη ἡγεσία τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων τοῦ ΝΑΤΟ.

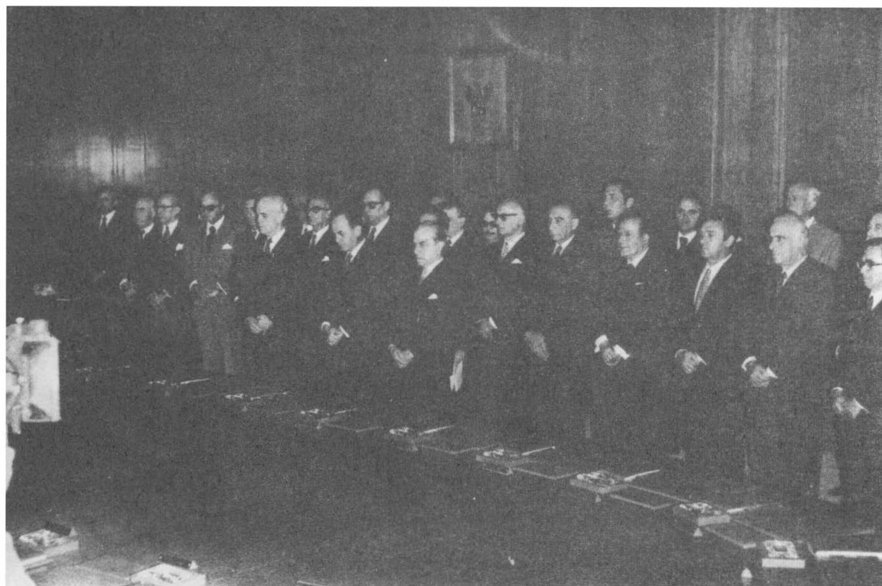

Στήν ἄσκηση τοῦ ΝΑΤΟ «Ὀλύμπικ Ἐξπρές»

Ὁ Γεώργιος Παπαδόπουλος συνομιλεῖ μέ δύο ἀπό τούς πιό στενούς συνεργάτες του, τόν ἀνιπρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως Στυλιανό Παττακό καί τόν Στρατηγό Ὀδ. Ἀγγελῆ, Ἀρχηγό τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων.

Ὁ Στρατήγος Ὀδ. Ἀγγελῆς μὲ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἀντιπρόεδρου τῆς Δημοκρατίας, ἐξέρχεται τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν κατά τόν ἑορτασμό τῆς 28ης Ὀκτωβρίου, τό ἔτος 1973, συνοδεύοντας τόν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας, κ. Γ. Παπαδόπουλον.

Οἱ Γεώργιος Παπαδόπουλος καί Ὀδυσσέας Ἀγγελῆς ἐπί κεφαλῆς τῆς Κυβερνήσεως Μαρκεζίνη, κατά τό πρῶτο ὑπουργικό της συμβούλιο.

Στίς 20 Αὐγούστου 1973, ὕστερα ἀπό τήν ἐπιτυχῆ διεξαγωγή τοῦ δημοψηφίσματος καί κάθε νομότυπη διαδικασία, ὁ Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς ἔδωσε τόν νενομισμένο ὅρκο ὡς Ἀντιπρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξύ εἶχε παραιτηθῆ τοῦ στρατεύματος.

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΟΝ ΑΓΓΕΛΗΝ

«Ἀπό ὁμονοίης τά μεγάλα ἔργα καί ταῖσι πόλισι τούς πολέμους δυνατόν κατεργάζεσθαι, ἄλλως δ᾿ οὔ.»
(«Δημοκρίτου» Ἀνθ. Στοβ. ΜΓ΄, 40)

Πρό τῆς Ἐπαναστάσεώς μας, 21ης Ἀπριλίου 1967, δέν ἔτυχε νά ἔχω συνυπηρετήσει ἤ καί νά ἔχω σχέσεις μετά τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ Ὀδυσσέως.

Ἐκεῖνος ἀνῆκεν είς τό Ὅπλον τοῦ Πυροβολικοῦ, ὁ γράφων ταῦτα ἀνῆκεν είς τό Ἱππικόν ἀπό τῆς 1ης Νοεμβρίου 1930 ἕως τό τέλος τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου (: Μάϊος 1945) καί ἀπό Φεβρουαρίου 1945 είς τό Ὅπλον Ἱππικοῦ - Τεθωρακισμένων (: Ἱπ/Τθ).

Ἀπεφοίτησεν ἐκ τῆς Σχολῆς Εὐελπίδων, ὡς Ἀνθυπολοχαγός Πυροβολικοῦ, τό 1934, καί ἀπεφοίτησα ἐκ τῆς ἰδίας Σχολῆς, ὡς Ἀνθυπίλαρχος τό ἔτος 1937.

Εἶχεν ἀποφοιτήσει ἐκ τῆς Σχολῆς Εὐελπίδων τόν Ἰούνιον τοῦ 1934, τρεῖς καί ἥμισυ μῆνας πρό τῆς εἰσόδου μου είς αὐτήν, τόν Σεπτέμβριον 1934.

Ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει, δέν ὑπῆρξε περίπτωσις ὑπηρεσιακῶν σχέσεων. Μοῦ ἦτο, ὅμως, γνωστή ἡ προσωπικότης του, ὡς λαμπροῦ Ἀξιωματικοῦ τῶν Ἐνόπλων μας Δυνάμεων καί, ἕνεκεν τούτου, ἐχάρην σφόδρα ὅταν, τήν πρωΐαν τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, ἐπληροφορήθην ὅτι τελικῶς καί κατόπιν πολλῶν πιεστικῶν καί ἱκετευτικῶν παρακλήσεων, ἐδέχθη νά ἀναλάβη τά καθήκοντα τοῦ Ἀρχηγοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ (: Α/Γ.Ε.Σ.), ἀντικαταστήσας τόν Ἀντ/γον Σπαντιδάκην Γρηγόριον, ἀναλαβόντα τά καθήκοντα τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως καί Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης.

Εἶναι γνωστόν τοῖς πᾶσιν, Ἕλλησι καί «Βαρβάροις», ὅτι τά καθήκοντά του ἔναντι τῆς Πατρίδος τά ἐξετέλεσεν ἄριστα, μέ πίστιν, μέ ἀφοσίωσιν, μέ ἀπόλυτον δικαιοσύνην καί μέ μόνον γνώμονα τό συμφέρον τῆς Πατρίδος. Ἐξαίρετον παράδειγμα, ἄξιον μιμήσεως.

Τήν 13ην Δεκεμβρίου 1967, μετά τήν ἀποτυχίαν τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου νά ἀνατρέψη τήν Ἐπανάστασιν[1], ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς ἀνέλαβε τά καθήκοντα τοῦ Ἀρχηγοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης (:Α/Γ.Ε.Εθ.Α) είς τά ὁποῖα διέπρεψε, θαυμαζόμενος ἀκόμη καί ἀπό τούς ἀντιστοίχων καθηκόντων συναδέλφους του, τοῦ Ν.Α.Τ.Ο.

1. Ἀντί νά ἀνατρέψη τήν Ἐπανάστασιν, ἀνέτρεψε τόν θρόνον του. Ὅμως, οἱ σώφρονες, δίκαιοι καί ἔντιμοι Ἕλληνες θεωροῦν αὐτόν ὡς τόν μόνον πραγματικόν ἀντιστασιακόν. Οἱ «δίκαιοι» κυβερνῶντες, τόν «ἀμείβουν» καί τόν «εὐγνωμονοῦν»... κατά τόν γνωστόν «συνταγματικόν» καί «πολιτισμένον» τρόπον.

Τό Α/Γ.Ε.Εθ.Α. τό μετωνομάσαμεν, άργότερον, τῇ προτάσει του, είς Ἀρχηγεῖον Ἐνόπλων Δυνάμεων (: Α.Ε.Δ.) καί εις τόν έκάστοτε Ἀρχηγόν άπενέμετο ό βαθμός τοῦ Στρατηγοῦ (: τῶν τεσσάρων άστέρων, ένῶ μέχρι τότε ἔφερον τόν βαθμόν τοῦ Ἀντιστρατήγου, τῶν τριῶν άστέρων). Καί ίσχύει ό νόμος μας. Διατί;

Τήν 1ην Αύγούστου 1973, μετά τό έπιτυχόν Δημοψήφισμα τῆς 29ης Ἰουλίου 1973, ό Στρατηγός Ἀγγελῆς, έψηφισμένος πλέον, παραιτεῖται άπό Στρατηγός καί άναλαμβάνει τά καθήκοντα τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Προεδρικῆς Δημοκρατίας, Συνταγματικῷ Δικαίῳ.

Τήν 25ην Νοεμβρίου 1973 άνετράπη ή κυβέρνησις Μαρκεζίνη καί μαζί της ό Πρόεδρος καί ό Ἀντιπρόεδρος τῆς Δημοκρατίας (Παπαδόπουλος - Ἀγγελῆς).

Ἕκτοτε, ό Στρατηγός Ἀγγελῆς ἔζη ώς έλεύθερος πολίτης, σεβαστός παρ' άπάντων μέχρι τῆς ήμέρας πού ένεκλείσθη είς τήν φυλακήν διά τό «στιγμιαῖον ἔγκλημα» τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, άνύπαρκτον, ώς ἔχω προαφηγηθῆ, άλλά καί είς τό όποῖον ό Στρατηγός ἦτο άπών! Κατά τά λοιπά... «Δῶστε τή Χούντα στό Λαό»!

Αί σχέσεις μου μετά τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ, άπό τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 μέχρι καί τῆς 8ης Ὀκτωβρίου 1973 (: Αύτή εἶναι ή διάρκεια τῆς Ἐπαναστάσεώς μας), ὅτε παρητήθημεν ἅπαντα τά έκ τοῦ Στρατεύματος προερχόμενα μέλη τῆς Κυβερνήσεως, έπαναλαμβάνω, αί σχέσεις μου ύπῆρξαν ἄκρως ύπηρεσιακαί, φιλικαί, άρμονικαί.

Ὑπῆρξαν, μοναδικαί έξαιρέσεις τῆς ἄκρως ύπηρεσιακῆς σχέσεώς μας, αί έξῆς δύο καί αύταί άναφέρονται, μόνον καί μόνον, ώς εύτράπελα Ἱστορικά γεγονότα, άποδεικνύοντα, ὅμως, τόν σεβασμόν μας πρός τήν άρχήν τῆς ΑΞΙΟΚΡΑΤΙΑΣ καί τήν άπαρέσκειάν μας πρός τάς ἕνεκεν κομματικῶν συμφερόντων παροχάς είς συνήθεις «σαλίγκαρους».[1]

Μέ έπεσκέφθη είς τό Γραφεῖον μου (: Ὡς Ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καί Ὑπουργόν Ἐσωτερικῶν) καί μοῦ εἶπεν: «Ὡς προεδρεύων τοῦ Συμβουλίου προαγωγῶν, τῶν Ἀνωτάτων Ἀξιωματικῶν, εύρίσκομαι σέ δύσκολη θέσι ποῖον, ἕνα, άπό τούς δέκα Ταξιάρχους τοῦ Ὅπλου σου νά κάνωμεν Ὑποστράτηγον· μόνον ἕνας πρέπει νά γίνη. Τούς γνωρίζεις ὅλους καλύτερα άπό ὅλους μας. Ποῖον θά προήγαγες σύ;»

Τοῦ άπήντησα ὅτι, πράγματι, ὅλοι τους εἶναι ἄριστοι καί κατόπιν τούτου ἄν δέν ύπῆρχον οί λόγοι τῆς ύποχρεωτικῆς άποστρατείας τῶν άρχαιοτέρων τοῦ προαχθησομένου, διά λόγους άνανεώσεως κ.λπ., θά σᾶς ἔλεγα νά προαχθῆ ό άρχαιότερος. Διά ταῦτα κ.τ.λ., ... θέσατέ τους ύπό τόν κλῆρον!... Θά ηὐχόμην νά κληρωθῆ ό άρχαιότερος, άλλά μέ ποίαν δικαιολογίαν θά άποστρατεύσετε νεωτέρους του; Θά λυπηθῶ πολύ, πάρα πολύ, πού θά στερηθῆ ό Στρατός μας ίκανωτάτων καί έμπειροπολέμων Ἀξιωματικῶν άλλά, «άνάγκᾳ καί θεοί πείθονται».

Ἕκαμεν ό Δίκαιος, ό Ἀμερόληπτος, ό Ἕλλην, ὅ,τι ἔπρεπε. Τό σωστόν. Τό δίκαιον. Ὅ,τι ἦτο τό πρός τάς Ἐνόπλους μας Δυνάμεις συμφέρον. «Ούδείς άναντικατάστατος.»

1. *Ἐρωτηθείς ύπό ύψιπετοῦς άετοῦ σαλίγκαρος, εύρεθείς ύπ' αύτοῦ είς τήν κορυφήν πανυψήλου βράχου: « Πῶς άνῆλθες έδῶ, ρέ άνάξιον ζῶον;» Τό ίκανώτατον είς τό ἕρπειν καί γλύφειν, άπήντησεν: «ἕρποντας, γλύφοντας καί μέ τά... κέρατα έν χρήσει πάντοτε!»*

Καί οἱ νεώτεροι Ἀξιωματικοί, ἔστω καί ἄν δέν εἶναι ἐμπειροπόλεμοι, ὅταν θά εὑρεθοῦν εἰς τόν πόλεμον, θά γίνουν καί αὐτοί ἔμπειροι καί μάλιστα «πολλῷ κάρρονες!»

Ὅπως ὁ θρυλικός Βελισσαρίου, ὅταν ἦτο τραυματισμένος βαρέως, καί ἐκπνέων, ἐξηκολούθει νά φωνάζῃ: «ἐμπρός καί μέ τές πέτρες» (Τιμολέων Ἀμπελᾶς ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ - Ο ΣΚΛΗΡΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΕΛΛΑΔΟΣ-ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ 1912-13, σελ. 88-93). Εἶχε λάβει αὐτήν του τήν ἐμπειρίαν ἀπό ἄλλον;

Ἡ ἄλλη ἦτο ὅταν, ἀνταποδίδων τήν ἐπίσκεψιν, τόν ἠρώτησα, ὡς Ὑπουργός Ἐσωτερικῶν: «Ποίαν ἀνάγκην τῆς γενετείρας σας (: Χωρίον Στενή Εὐβοίας), θά ἠθέλατε νά ἱκανοποιήσω, κατά προτεραιότητα, ἐκ τῶν πολλῶν ἀναγκῶν της;»

Μοῦ ἀπήντησε μέ τό πάντοτε γλυκύ του μειδίαμα, οὐδέποτε σκωπτικόν: «... ὅλες, ἤ ἐπίλεξε σύ τήν σπουδαιοτέραν καί ἄν ὅλες εἶναι ἐξ ἴσου σπουδαῖες, ... βάλε κλῆρον! Ἔτσι, νομίζω, ἐξοφλῶ...»

Πράγματι ἐξώφλησε τό χρέος του, ἀνταποδώσας τά ἴσα.

Ὅπως ἀντιλαμβάνεται ὁ ἀναγνώστης, ἡ ἰδική μας ἐξουσία, «δικτατορία» ὅπως τούς ἀρέσει νά τήν ὀνομάζουν, κρίνοντες ἐξ ἰδίων, δέν ἐλογάριαζεν οὔτε πολιτικόν κόστος, οὔτε οἱονδήποτε ἀτομικόν συμφέρον τοῦ «δημοκρατικοσοσιαλιστικοῦ» ἐκείνου ἀμιμήτου: «Ἔ! εἴπαμε κανένα δωράκι, ὄχι καί πάνω ἀπό πεντακόσια ἑκατομμύρια!»

Διά τήν ἀκρίβειαν τῶν ἀφηγουμένων, παραπέμπω, τόν οἱονδήποτε ἀμφιβάλλοντα, εἰς τόν Ἐπίσκοπον Ἱεραπύτνης καί Σητείας Φιλόθεον, νά τόν ἐρωτήσῃ:

«Ποίαν ἀπάντησιν σᾶς ἔδωσεν ὁ Παττακός ὅταν τοῦ ἐζητήσατε νά ἀνακληθῇ ἡ διαταγή καταργήσεως τοῦ Εἰρηνοδικείου Ἱεραπέτρας;»[1]

Τοιαῦται ἀπαντήσεις, βεβαίως, δέν εἶναι προσοδοφόροι εἰς τούς Βουλευτάς.

Τό Κοινοβουλευτικόν πολίτευμα, ἀναμφιβόλως, εἶναι τό ἄριστον τῶν πολιτευμάτων, ὅταν λειτουργῇ βάσει τῶν ὑπό τοῦ Συντάγματος καθοριζομένων διατάξεων. Πότε, ὅμως, ποῦ καί ποῖοι ἐν τῇ Πατρίδι ἡμῶν, ἐτήρησαν τό Σύνταγμα; Ποῖον Σύνταγμα; Ἐκεῖνο τοῦ ἑκάστοτε... Πρωθυπουργοῦ; Ἐξ οὗ καί αἱ ἑκάστοτε Ἐπαναστάσεις «**δι' ἅς δέν** εὐθύνονται οἱ ἐπαναστατοῦντες, ἀλλ' οἱ προκαλοῦντες αὐτάς;...» Ὁ Τσώρτσιλ, ἐρωτηθείς ποῖον εἶναι τό καλύτερον Πολίτευμα, ἀπήντησεν: «Ἡ Δημοκρατία εἶναι τό χειρότερον ἄν δέν ἦσαν τά ἄλλα χειρότερα...»

1. Οἱ λόγοι δι' οὕς ἡ Κυβέρνησίς μας κατήργησε, μεταξύ πολλῶν ἄλλων καί τό Εἰρηνοδικεῖον τῆς Ἱεραπέτρας ἦσαν: α) Οἰκονομικοί καί β) μή ἀπαραίτητον, ἀφοῦ οὐδεμίαν δικάσιμον εἶχον ἐπί μακράν σειράν ἐτῶν, ἐάν δέ ἐνεφανίζετο κάποια περίπτωσις ἐντός ἑνός ἤ καί περισσοτέρων ἐτῶν, θά ἠδύνατο νά ἐκδικασθῇ εἰς τό πλησιέστερον Εἰρηνοδικεῖον ἤ καί ἐπί τόπου ὑπό τοῦ εἰρηνοποιοῦ Ἐπισκόπου. Ὁ Σεβασμιώτατος μοῦ ἀπήντησεν ὅτι δέν ἐνδιαφέρουν τό ποίμνιόν του τά οἰκονομικά κλπ. ζητήματα τοῦ Κράτους. Θέλουν τό Εἰρηνοδικεῖον των, τό ὁποῖον μάλιστα ἔχει καί ἱστορικήν ἀξίαν, διότι εἰς βιβλίον ἐπισκέψεων ὑπάρχει ἡ ὑπογραφή τοῦ Ναπολέοντος.! Ἄν δέν ἀνακληθῇ ἡ κατάργησις, ἠπείλησεν ὅτι δέν θά μέ ξαναχειροκροτήσουν οἱ Ἱεραπετρῖται. Ἀπήντησα: «Δέν μέ ἐνδιαφέρουν τά χειροκροτήματα! Τήν ὑπογραφήν τοῦ Ναπολέοντος καί ὅ,τι ἄλλο διατηρητέον μνημεῖον ἔχετε, κορνιζώσατέ το καί τοποθετήσατέ το εἰς τήν Ἐπισκοπήν ἤ εἰς τό Δημαρχεῖον...»

Ἡ γνωριμία μου, ἑπομένως, μετά τοῦ Στρατηγοῦ καί αἱ φιλικαί σχέσεις μας ἐδημιουργήθησαν ἐδῶ, εἰς τήν φυλακήν Κορυδαλλοῦ, πού μόνον Ἀνάκτορα τοῦ Μπάκιγχαμ δέν τάς παρέστησαν ἀκόμη οἱ... «φίλοι» μας...

Δεκατρία καί ἥμισυ ἔτη, καθημεριναί καί συχναί καθ' ἡμέραν ἀλληλεπισκέψεις εἰς τά κελλιά καί περιπατητικαί συζητήσεις εἰς τό προαύλιον ἤ τούς κοινοχρήστους χώρους, ἐδημιούργησαν μίαν πολύ ἀδελφικήν φιλίαν, τόσον στενήν, πού οὔτε ὁ θάνατος κατώρθωσε νά διαλύση.

Τό κελλί του εἶχεν ἀριθμόν 48· τό ἰδικόν μου 68, ἐπί τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τοῦ ὅλου κτιρίου, «σπιρτοκούτι». Ἡ ἀριστερά πλευρά ἔχει κελλιά μέ περιττούς ἀριθμούς (: ὅπως συμβαίνει ἡ ἀρίθμησις τῶν οἰκιῶν εἰς τάς ὁδούς...)

Μᾶς ἐχώριζαν δέκα κελλιά, ἀπόστασις 20-25 μέτρα, ἀφοῦ τό πλάτος ἑκάστου κελλιοῦ εἶναι περίπου δύο μέτρα καί κάτι. Μέ αὐτά καί αὐτά καί μέ τόν χαιρετισμόν τοῦ Θεοῦ, ἔστω καί: «Καλημέρα», αἱ συναντήσεις μας ἡμερησίως ἦσαν πολλαί, ὅπως ἐξ ἄλλου καί μέ τούς ἄλλους συνεγκλείστους. Ἡ Ἐκκλησία, τό Σχολεῖον, αἱ Ὀργανώσεις... καί ἡ φυλακή, συνδέουν τούς ἀνθρώπους μέ ἰσχυρούς δεσμούς φιλίας, ὡς γνωστόν, καί μάλιστα ὅταν ἡ διάρκεια εἶναι πολυχρόνιος, ὅπως εἰς τήν περίπτωσίν μας!

Εἰς τό κελλί τοῦ Στρατηγοῦ τά πάντα ἦσαν καθαρά καί τακτοποιημένα, μέ τάξιν πού θά ἐζήλευεν ὁ θαλαμάρχης κοιτώνων, Στρατιωτικῆς Σχολῆς (: Εὐελπίδων, Ναυτικῶν Δοκίμων, Ἰκάρων κ.λπ.), ἐκείνης τῆς ὡραίας ἐπικῆς ἐποχῆς. Συμβαίνει καί τώρα; Τό εὔχομαι, μέν, ἀλλά, δυστυχῶς, πληροφοροῦμαι ἄλλα... Ὅμως, οὔτε στιγμήν δέν ἀπελπίζομαι διά τό μέλλον τῆς Πατρίδος μας: Ἡ Ἑλλάς ἤθελε νά ζήση καί ἔζησε. Θέλει νά ξαναζήση καί θά ζήση.

«... Μόνο λίγον καιρό ξαποσταίνει, καί ξανά πρός τή Δόξα τραβᾶ...»

Ὁ Στρατηγός μας, λοιπόν, οὕτω πως ἐπερνοῦσε τάς ὥρας τῆς δεκατριῶν καί ἡμίσεως ἐτῶν φυλακισμένης ζωῆς του: Προσευχή. Μελέτη πολλή. Ἄσκησις σωματική ὀλίγη. Περίπατοι ὀλιγώτεροι, ἴσα-ἴσα νά ξεμουδιάζη. Συζήτησις; Ὅσας ὧρας καί ἄν ἐκάθητο πλάϊ του ὁποιοσδήποτε, ἦτο ἱκανός νά ὁμιλῇ, νά διδάσκη, νά ἀπαντᾶ εἰς οἱασδήποτε φύσεως ἐρωτήσεις, νά συζητῇ. Πρᾶος, πάντοτε, φιλικός καί προσηνής.

Ἔγραφε. Εἶχον μελετήσει ὅσα τετράδια εἶχε γεμίσει μέ συγγραφάς του: Μίαν, παραθέτω ἐν Παραρτήματι! (σελίς 197-243). Τάς ἄλλας, λυποῦμαι διότι, ἐνῶ μοῦ τάς ἔδιδε, δέν τάς ἔλαβον. Τάς ἔχει ἡ κληρονόμος του, θυγάτηρ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωάννου, Ἑλένη.

Τό κείμενόν τους ἦτο: α) Ο ΜΩΣΑΪΚΟΣ ΝΟΜΟΣ, β)Η ΙΕΡΑ ΠΟΛΙΤΕΙΑ, γ) ΑΘΗΝΑΙ - ΣΠΑΡΤΗ, δ) Μεταφράσεις ἐκ τῆς Ἀγγλικῆς τῶν ἔργων τοῦ Σπέγκλερ, τοῦ Τόϊμπυ, κ.λπ. Ἡ ἀνεψιά του ἀρνεῖται νά δώση ἔστω καί τούς τίτλους τούτων! Κρῖμα.

Θέλω νά πιστεύω ὅτι ὅταν μελετήση τό βιβλίον τοῦτο, πού θά τῆς τό ἀφιερώσω, θά ἀλλάξη γνώμην καί θά ἐκδώση τά ἔργα του. Θά τό πράξη ὡς ἕνα μνημόσυνον ὑπέρ τῆς ψυχῆς τοῦ ἥρωος θείου της καί ὡς καθῆκον της ἔναντι τῆς Πατρίδος. Ἄς δείξη ὅτι τό δόγμα ὅτι αἱ γυναῖκες δέν ἀλλάζουν γνώμην, εἶναι ψευδές... ἤ τούλάχιστον, ἔχει τήν ἐξαίρεσίν του, ὅπως ὅλοι οἱ κανόνες.

ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΜΕ ΤΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΟΝ ΑΓΓΕΛΗΝ ΕΙΣ ΤΟ ΚΕΛΛΙ

«Ὁμοφροσύνη φιλίην ποιεῖ...» (Δημοκρ. Ἀποσπ. 186, Diels)
«Εἷς ἐμοί μύριοι ἐάν ἄριστος ἦ.» («Ἡρακλείδου» Ἀποσπ. 49, Diels.)

Είς τό κελλί μου, μετά ἤ ἄνευ ἄλλου, ἤ είς τό ἰδικόν του, όμοίως, ό Στρατηγός ἐκυριάρχει είς τήν συζήτησιν ἐπί οίουδήποτε θέματος.

Θέτω κατωτέρω, ὑπό τύπον ἐρωταποκρίσεων, μερικάς ἀπό τάς συνήθεις ἐρωτήσεις μας (: ἐρωτήσεις οίουδήποτε ἐξ ἡμῶν), καί τάς ἀπαντήσεις του (: Ἅπασαι, ἐπομένως, αἱ ἀπαντήσεις εἶναι τοῦ Στρατηγοῦ αἱ δέ ἐρωτήσεις ἡμῶν):

ΘΡΗΣΚΕΙΑ

- Ποῖαι αἱ πεποιθήσεις σας περί τοῦ Θεοῦ;

- Πιστεύω είς τόν Τριαδικόν Θεόν, ἀκριβῶς ὅπως καθωρίσθη ὑπό τῆς Ἁγ. Γραφῆς καί ὑπό τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, τῆς Ὀρθοδόξου, κατά τάς Ἱεράς Συνόδους καί συγκεκριμένως ὅπως διατυπώνεται τό «Πιστεύω» μας είς τά δώδεκα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεώς μας. Ἐνίοτε, μελετῶν τήν Ἱεράν Βίβλον, ἰδιαιτέρως τά τεσσαρακονταεννέα Βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, διαπορῶ καί θέτω τάς ἀπορίας μου είς τό περιθώριον. Ὅποιος ἐντρυφήση είς τήν Βίβλον μου καί κρίνη τάς παρατηρήσεις μου, φοβοῦμαι ὅτι θά μέ ἐκλάβη σκεπτικιστήν, ἤ καί ἄπιστον, ὅμως, θά πέση ἔξω.

Ἡ θρησκεία ἀποτελεῖ τό γονιμώτερον πεδίον δράσεως καί τήν μοναδικήν βάσιν τῆς ἠθικῆς. Μέσῳ τῆς θρησκείας ἀνεγεννήθη ἡ Πατρίς μας ἐκ τοῦ πέντε αἰώνων Τουρκικοῦ ζυγοῦ.

Ἐάν παραμείνωμεν Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, θά ἔχωμεν μίαν κοινήν ἰσχυράν βάσιν, ἐκ τῆς ὁποίας θά ἐξορμῶμεν διά νά κατακτῶμεν τούς στόχους τοῦ Ἔθνους μας.

Ἔξω ἀπό τάς ἀρχάς, τό πνεῦμα καί τάς μεθόδους διδασκαλίας τῆς θρησκείας μας, τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεώς μας, δέν εἶναι δυνατόν νά ἐπιζήση ἡ κοινωνία τῆς Πατρίδος μας καί ὁ πατριωτισμός μας.

Εἶμαι Χριστιανός Ὀρθόδοξος. «Ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων» ἐδιδάχθην ἀπό τούς εὐσεβεῖς γονεῖς μου νά πιστεύω, νά προσεύχωμαι, νά νηστεύω,[1] νά τηρῶ τούς Νόμους καί τούς Προφήτας, ὡς καί τά τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως.

1. Μᾶς διηγεῖτο ὅτι ὅταν ἦτο μικρός, μίαν ἡμέραν νηστειῶν τοῦ εἶπεν ἡ μικρά, ἐπίσης, ἀλλά μεγαλυτέρα του ἀδελφή: Δυσέα, ἔλα νά φᾶμε τυρί τώρα πού λείπει ἡ μητέρα. Ἡ φίλη μου ἡ Κατερίνα μοῦ εἶπεν ὅτι αὐτή μέ τόν ἀδελφόν της ἔφαγαν τυρί ἡμέρα νηστείας καί δέν πέθαναν. Ἐτρώγαμεν ἀπό τό τσουκάλι πού μόλις εἶχε πήξει τό τυρί, ὅταν ἐπέστρεψεν ἡ μητέρα μας ἀπό τήν βρύσην καί ἡ ἀδελφούλα μου ἔφαγε τῆς χρονιᾶς της. Ἐγώ τό ἔσκασα, ἀλλά ὑπέστην βεβαίως τήν ποινήν τῆς ἀκοινωνησίας γιά τό Πάσχα.

Μέχρι καί τῆς ἡλικίας τῶν δεκατεσσάρων ἐτῶν, ἀπό μαθητής τοῦ Γυμνασίου, ἐκκλησιαζόμουν ἀνελλιπῶς καί μάλιστα είς τό Ἱερόν τοῦ Ναοῦ ἐξετέλουν χρέη «παπαδακιοῦ!». Θεωρῶ τήν προσευχήν ὡς τό ἀποτελεσματικώτερον μέσον προσεγγίσεως τοῦ ἀνθρώπου πρός τόν Θεόν καί ἀκατανίκητον δύναμιν ἀντιμετωπίσεως τῶν πάσης φύσεως προβλημάτων τῆς ζωῆς, ἐπί τῆς Γῆς. Πιστεύω εἰς τήν μετά θάνατον ζωήν, τήν ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασιν, ὅπως τήν διδάσκει ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν (εἰς τήν Α΄ πρός Κορινθίους ἐπιστολήν του, κεφάλαιον ΙΕ΄, ἐδάφιον 13-22):

«Εἰ δέ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδέ Χριστός ἐγήγερται˙ εἰ δέ Χριστός οὐκ ἐγήγερται, κενόν ἄρα τό κήρυγμα ἡμῶν, κενή δέ καί ἡ πίστις ὑμῶν... εἰ δέ Χριστός οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν˙ ἔτι ἐστέ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν... ὥσπερ γάρ ἐν τῷ Ἀδάμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καί ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται...».

...Τό Πνεῦμα δέν μπορεῖ νά σκοτωθῇ ἀπό ἕνα σπαθί ἤ ἀπό ἕνα σχοινί καί ἄς ἔχουν ὑπ' ὄψιν των, αὐτοί οἱ μωροί πού μᾶς ταλαιπωροῦν τόσα χρόνια τώρα εἰς τήν φυλακήν, ὅτι, ἄν σφίξω γύρω ἀπό τό λαιμό μου ἕναν βρόχο, θά παύσω νά ὑπάρχω ἐδῶ, ναί, ὅμως θά μεταστῶ εἰς τήν ἄλλην ζωήν, τήν αἰώνιον, τήν καλυτέραν, διά τοῦτο, δέν φοβοῦμαι τόν θάνατον. Εἶναι μακάβριο, εἶναι ἀναίδεια καί γελοιότητες, ἀνοήτων ἀνθρώπων, ὅσων πιστεύουν ὅτι θά μπορέσουν νά μᾶς σκοτώσουν.

Ὁ ἄνθρωπος πού δέν πιστεύει τόν Θεόν, δέν διαφέρει ἀπό τό κτῆνος. Ἐγώ, μέ ὁποιονδήποτε τρόπον φύγω ἀπό αὐτήν τήν ζωήν, πιστεύω ἀκραδάντως ὅτι θά ἀναχωρήσω διά τήν αἰώνιον ζωήν.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

- Διατί, κ. Ἀρχηγέ, δέν παντρευτήκατε;

- Σᾶς ἀπαντῶ ὅπως ἀπήντησεν ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος εἰς τόν Σόλωνα τόν Ἀθηναῖον (: ἀμφότεροι σοφοί ἐκ τῶν ἑπτά.)

«Ἀπαντοῦσα, ὦ Σόλων, εἰς τήν μητέρα πού μέ 'πίεζε νά παντρευτῶ: «οὔπω καιρός», μῆτερ. Αὐτήν τήν ἀπάντησιν τῆς ἔδιδα, μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν πεντήκοντα ἐτῶν, πού ἐννοοῦσα, φυσικά, μέ τό: «οὔπω καιρός», ὅτι δέν ἦτο ἀκόμη κατάλληλος ὁ καιρός. Δηλαδή, ἤμουν ἀνήλικος! Μετά τά πεντήκοντα, ἡ ἀπάντησίς μου πρός τήν μητέρα μου, ἦτο: «οὐκ ἔνι καιρός»˙ δηλαδή: τώρα, πιά, ἐγέρασα, 'πέταξε τό... πουλί! Ἀλλά, ὦ Σόλων, πρό ὀλίγου ἤμουν εἰς τήν ἀγοράν καί τυχαίως ἔγινα ὠτακουστής. Κάποιος ἔλεγεν εἰς τούς συνομιλητάς του ὅτι εἰς τάς Ἀθήνας ἔγινεν ἕνα τρομερόν δυστύχημα. Ἕνας νεαρός, εὐκατάστατος, υἱός ἑνός ἐγκρίτου Ἀθηναίου, πού ἀπουσιάζει τώρα ἀπό τάς Ἀθήνας, ἐφονεύθη ὑπό ἁμάξης. Ἀντιλαμβάνεσαι, ὦ Σόλων, τόν πόνον τοῦ γονέως αὐτοῦ τοῦ νέου!...»

Ὁ Σόλων, ἀπό τήν περιγραφήν τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ ἀτυχοῦς νέου, ἀντελήφθη ὅτι ἐπρόκειτο διά τόν υἱόν του καί ἔπεσε λιπόθυμος. Ὅταν συνῆλθεν ὁ Σόλων, τοῦ εἶπεν ὁ Θαλῆς: «Διά τοῦτο, ὦ Σόλων, δέν ἐνυμφεύθην. Ἀπέφυγα τά βάσανα καί τάς στενοχωρίας τῆς οἰκογενείας...»

- Δηλαδή, κ. Ἀρχηγέ, καί σεῖς, ὅπως ὁ Θαλῆς, ἀπεφύγατε τόν γάμον ἀπό φόβον τῶν οἰκογενειακῶν βαρῶν; Ἔ, τότε, κ. Ἀρχηγέ, δέν συνεμορφώθητε

μέ τήν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ, εἰπόντος εἰς τούς πρωτοπλάστους: **«... αὐξάνεσθε καί πληθύνεσθε καί πληρώσατε τήν γῆν καί κατακυριεύσατε αὐτῆς...»** (Γένεσις Α΄, 28).

- Ὄχι, ἐγώ εὑρίσκομαι, ἀκόμη, εἰς τό στάδιον τοῦ «οὔπω καιρός».

- Δηλαδή, κ. Ἀρχηγέ, νά ἐλπίζωμεν ὅτι εἶσθε ὑποψήφιος γαμβρός διά κάποιαν ἐγγονήν μας;

- Διατί ὄχι; Κάποιος τῆς ἡλικίας μου καί μάλιστα ἐπανειλημμένως ἔγγαμος, λένε ὅτι εἶναι ἐρωτοκτυπημένος μέ κάποιαν νεαράν, πού θά μποροῦσε νά ἦτο ἐγγονή του...

ΝΟΜΟΙ

- κ. Ἀρχηγέ, ἐδημιούργησε Δίκαιον ἡ 21 Ἀπριλίου 1967;

- Ναί, βεβαίως. Πρέπει νά ἐνθυμούμεθα ὅτι τό Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας (Σ.τ.Ε.), μέ πρόεδρον τόν Στασινόπουλον Μιχαήλ, συνεδριάσαν ἐν ὀλομελεία, ἀπεφάνθη ὁμοφώνως ὅτι ἡ ἐνέργεια τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, ἐπικρατήσασα, ἐδημιούργησε ΔΙΚΑΙΟΝ. Τοῦτο ἐγένετο τό 1968.

Ἡ γνωμάτευσις αὕτη τοῦ Σ.τ.Ε. ἐπανελήφθη δύο φοράς ἀκόμη καί εἶναι λυπηρόν καί ἀκατανόητον - λίαν ἐπιεικῶς κρινόμενον - τό γεγονός ὅτι ὁ ἴδιος ἐκεῖνος Πρόεδρος τοῦ Σ.Τ.Ε, τοῦ 1968, ὁ ἀποφανθείς οὕτω τό 1968, ἄλλως ἀπεφάνθη τό 1975 ὡς Πρόεδρος τῆς «μεταπολιτευτικῆς» Δημοκρατίας.

Δέν νομίζω ὅτι χρειάζονται σχόλια. Ἡ λέξις ΑΙΔΩΣ, ἀρκεῖ!

ΣΥΜΜΟΡΙΤΟΠΟΛΕΜΟΣ

- Ἦτο ὀρθή ἡ νομοθετική μεταβολή τοῦ ὅρου «Κομμουνιστο/Συμμοριτοπόλεμος» μέ τόν ὅρον «ἐμφύλιος»;

- Νομικῶς εἶναι τόσον ὀρθή, ὅσον ὀρθή, νομικῶς, εἶναι καί ἡ καταδίκη μας. Ὅμως, ὁ ὅρος Κομμουνιστοσυμμοριτοπόλεμος καθιερώθη μέ κάποιον ἄλλον νόμον, νόμον διεθνοῦς ἀποφάσεως καί ἰσχύος, τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν (:Ο.Η.Ε.), τῆς 23ης Μαΐου τοῦ ἔτους 1947. Τότε (:1947), Ἐπιτροπή ἀποτελουμένη ἀπό ἔγκριτα μέλη τῶν Κρατῶν τῆς Γῆς, ἐξηκρίβωσε καί ἀπεφάνθη ὅτι «ἡ διεξαγομένη εἰς τήν Ἑλλάδα διαμάχη εἶναι Σλαβοκομμουνιστικός - Συμμοριτοπόλεμος, διότι: Διεξάγεται ὑπό τῆς νομίμου Κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος, ἐναντίον παρανόμως ἐνεργούντων κατ' αὐτῆς Κομμουνιστῶν Σλαβικῶν Φυλῶν, ἐκπαιδευομένων εἰς Σλαβικάς Χώρας, ἐξοπλιζομένων ὑπ' αὐτῶν, ἀμειβομένων ὁμοίως ὑπ' αὐτῶν καί μέ σκοπόν τήν αὐτονόμησιν τῆς Μακεδονίας καί τῆς Θράκης καί τήν παραχώρησίν της εἰς τούς Σλάβους, δηλαδή εἰς τήν μάνα των Ρωσσίαν, τῆς ὁποίας ἀνέκαθεν τά σχέδια εἶναι ἡ ἔξοδος εἰς τήν θερμήν θάλασσαν τῆς Μεσογείου, διά τοῦ Αἰγαίου, ἐκ τῶν λιμένων: Θεσσαλονίκης, Καβάλας, Ἀλεξανδρουπόλεως». Τότε, (:1946-1949), μέ αὐτόν τόν ὅρον (: Κ/Συμμοριτοπόλεμος), μᾶς ἐφανάτιζον (:καί ὀρθῶς), οἱ ἴδιοι αὐτοί πού μᾶς κυβερνοῦν σήμερον καί πού σήμερον μεταβάλλουν τόν ὅρον τόν ὁποῖον (:κακῶς τώρα), τότε μᾶς ἐπέβαλον! Ἆρά γε, σκέπτονται, φαντάζονται, ἤ πιστεύουν ὅτι ἄν σήμερον συμβῆ νά ἐπιτεθοῦν ἐναντίον τῆς Πατρί-

δος μας κάποιοι γειτονικοί «φίλοι» μας, θά εύρεθοῦν Ἑλληνόπουλα νά τούς πιστεύσουν ὅτι οἱ «φίλοι» μας αὐτοί εἶναι ἐχθροί μας, ἤ εἶναι τῆς φυλῆς μας;

Ἀλλοίμονον! **Ὀλισθηρός, πολύ, εἶναι ὁ κατήφορος τόν ὁποῖον ἀκολουθοῦν οἱ σημερινοί ἡγέται μας. Σκοτεινόν τό μέλλον τῆς Πατρίδος μας...** Ὁ Θεός ἤθελε πάντοτε τήν Ἑλλάδα μας νά ζήση καί τήν ἐβοήθει νά ζῆ, ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι θά ξαναθελήση νά τήν ξαναζήση, ἀπαλλάσσων αὐτήν ἀπό «ψεῦτες, κλέφτες, ἄδικους καί ἀνάξιους κυβερνῆτες». Βεβαίως, δέν τούς χαρακτηρίζομεν ἡμεῖς· αὐτοί οἱ ἴδιοι, ἔτσι ἀποκαλοῦν ἀλλήλους, χωρίς αἰδῶ, χωρίς νά τούς τιμωρῆ ὁ Λαός διά τῆς ψήφου του. «Πάντοτε εὐκολόπιστος καί πάντα προδομένος!»

ΠΕΡΙ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ

- Ἴσως θά ἐνθυμεῖσθε τό Κίνημα Πλαστήρα τῆς 5ης Μαρτίου 1933. Σεῖς τότε εἶσθε Εὔελπις 3ης. Ἐγώ ἤμην Λοχίας Ἱππικοῦ καί ὑπηρέτουν εἰς τό 4ον Σύν/μα Ἱππικοῦ Θεσσαλονίκης. Τί γνωρίζετε καί πῶς κρίνετε τοῦτο;

- Γνωρίζω ὅτι τήν 5ην Μαρτίου 1933 διεξήχθησαν ἐκλογαί, τάς ὁποίας ἐκέρδισε τό Λαϊκόν Κόμμα μέ ἀρχηγόν τόν Παναγῆν Τσαλδάρην. Οἱ Βενιζελικοί Ἀξιωματικοί, μέ ἀρχηγόν τόν ἐ.ἀ. Στρατηγόν (;) Νικ. Πλαστήραν, κατέλαβον τό Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν καί ἠρνοῦντο τήν παράδοσιν τῆς κυβερνήσεως Βενιζέλου (: Κόμμα Φιλελευθέρων, ἡττηθέν εἰς τάς ἐκλογάς), εἰς τό κερδίσαν τάς ἐκλογάς Λαϊκόν Κόμμα.

Ὁ Πλαστήρας ἐκράτησε τήν ἐξουσίαν ἐπί 48ωρον, ὁπότε, κατόπιν τῆς δυναμικῆς ἀντιδράσεως τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος καί τῶν Μέσων Μαζικῆς Ἐνημερώσεως Ἐσωτερικοῦ καί Ἐξωτερικοῦ, διετάχθη ὑπό τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου νά καταθέση τά ὅπλα καί ἀμνηστευθείς αὐτός καί οἱ συνεργάται του, αὐτοεξωρίσθη εἰς Παρισίους! (: Πολύ φιλόξενοι αὐτοί οἱ... Παρίσιοι!) Ἐκεῖθεν, μετά διετίαν, ἐξαπέλυσε τό Κίνημα τῆς 1ης Μαρτίου 1935 (ἀφήγησιν τοῦ ὁποίου πραγματεύομαι εἰς ἑπομένας σελίδας). Αἱ ἀπόψεις μου ἐπί τοῦ κινήματος ἐκείνου εἶναι ἀπολύτως καταδικαστικαί.Κατόπιν τῆς ἐτυμηγορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ληφθείσης διά τῆς ψήφου του, μόλις χθές, οὐδείς εἶχε τό δικαίωμα νά τοῦ ἀφαιρέση τό ἱερόν αὐτό δικαίωμά του.

Ὁ Πλαστήρας ἐταράχθη ἀπό τό ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν διότι δέν τάς ἐκέρδισε τό Κόμμα του. Διεμαρτυρήθη, ἐκινήθη, ἠγωνίσθη, ἔχασε, διεπραγματεύθη, ἠμνηστεύθη καί... ἀπῆλθεν εἰς Παρισίους.

Ὁ Πλαστήρας καί οἱ συνεργάται του ἐμισθοτροφοδοτοῦντο ὑπό τοῦ Κόμματος Φιλελευθέρων (: Ἐλ. Βενιζέλου) καί «'ζοῦσαν, στό Παρίσι, αὐτοί καλύτερα καί ἐμεῖς χειρότερα»... Πολύ δημοκράτες ἐκεῖνοι, πολύ δημοκρατικαί πράξεις ἐκεῖναι καί... τά σχόλια ἐπαφίενται εἰς τούς ἀναγνώστας.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ 21/4/1967

-Σεῖς, κ. Ἀρχηγέ, δέν τήν ἠθέλατε τήν ἐπανάστασιν τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967. Ὅμως, τήν ὑπηρετήσατε μέ ζῆλον, ἀφοσίωσιν καί κατά τήν ἀπολογίαν σας εἰς τό Εἰδικόν «Καταδικαστήριον», ἐξεφράσθητε ὑπερηφάνως διά τήν

συμμετοχήν σας εἰς τήν Ἐπαναστατικήν Κυβέρνησιν. Ποῖα ἐπιτεύγματά της σᾶς κάνουν νά ὑπερηφανεύεσθε;

- Πρῶτον, ἡ ἀποτροπή τῆς βεβαίας αἱματοχυσίας, ἀλληλοσπαραγμοῦ, οἱονδήποτε καί ἄν θά ἦτο τό ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν τῆς 28ης Μαΐου 1967, ὡς τοῦτο ἠπειλεῖτο ὑπό τοῦ Ἀνδρέα Γ. Παπανδρέου.

Δεύτερον, ἡ ἀποφυγή τῆς ἐντάξεως τῆς Πατρίδος μας εἰς τό «Σιδηροῦν Παραπέτασμα» πού τήν ἤθελον ὁ Ἀνδρέας Γ. Παπανδρέου καί τό Κ.Κ.Ε. καί θά ἐπραγματοποίουν τοῦτο.

Τρίτον, τό νοικοκύρεμα τῆς Πατρίδος μας ἐπί 6 1/2 ἔτη, μέ τήν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν πού οὐδείς ἀμφισβητεῖ, ἀντιθέτως μάλιστα, βάσει αὐτῆς, ἐπετεύχθη ἡ ἔνταξίς μας εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Οἰκονομικήν Κοινότητα (: Ε.Ο.Κ.), ἡ τάξις, ἡ ἀσφάλεια, ἡ ἐργατικότης, ὁ συνεπής προγραμματισμός, τέλος δέ, οὐχί καί ἔσχατον, τό μάθημα πού ἔλαβον οἱ Πολιτικοί, καίτοι ἀποδεικνύονται ἀνεπίδεκτοι μαθήσεως. Ὁπωσδήποτε, ὑφίσταται κάποιος φόβος, μήπως κάποιοι «Συνταγματάρχαι»... καί «ἔσεται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης»!

ΓΛΩΣΣΙΚΟΝ

- Πῶς βλέπετε τό ἱερόν θέμα τῆς Γλώσσης μας, ὅπως ἐνεταφιάσθη, ὑπερηφάνως, ὑπό τῆς «Μεταπολίτευσης»;

-Λυποῦμαι διά τήν κατάργησιν τῆς καθαρευούσης καί τήν διά νόμου καθιέρωσιν τῆς «μαλλιαρῆς»!

Αἱ ἀκρότητες, πού χρησιμοποιοῦν σήμερον οἱ «ρήτορες» τοῦ Κοινοβουλίου μας, οἱ Συγγραφεῖς, οἱ Δημοσιογράφοι, οἱ παρουσιασταί τηλεοράσεως κ.λπ. εἶναι καταστρεπτικαί διά τήν Πατρίδα μας.

Δέν νομίζω ὅτι εἶναι εὐκολωτέρα ἡ Γραμματική Τριανταφυλλίδη καί λοιπαί. Νεογραμματικαί, ἀπό τήν Γραμματικήν Τζαρτζάνου. Λυποῦμαι, διότι αὐτοί πού κυβερνοῦν τήν Πατρίδα μας, δέν διδάσκουν τά παιδιά της. Διδάσκονται ἀπό τά παιδιά τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, πού δέν μποροῦν ἀκόμη νά κρατήσουν τά οὐρά τους. [σ.σ. τούς γνωστούς μας σήμερον (:1993), «καταληψίες»].

Σιχαίνομαι τούς σολοικισμούς. Π.χ. τήν λέξιν «σάν», πού χρησιμοποιεῖ ἀκόμη καί ὁ Πρωθυπουργός. Πού χωρίς νά ξέρῃ, προφανῶς, ὅταν λέῃ: «ἐγώ σάν Πρωθυπουργός...», ὅτι τό «σάν πρωθυπουργός» σημαίνει: ὡς ἐάν εἶμαι Πρωθυπουργός!... Δηλαδή: Δέν εἶναι Πρωθυπουργός; Ἐάν ἐννοῆ αὐτό, ἔχει δίκηο καί μπράβο του πού καί τό ἐννοεῖ, πώς δέν εἶναι, ἤ δέν ἀξίζει γιά Πρωθυπουργός καί τό δηλώνει: «Ἐγώ σάν...». Ἐνῶ ἡ σωστή ἔκφρασις τοῦ Πραγματικοῦ Ἕλληνος Πρωθυπουργοῦ εἶναι: «Ἐγώ, ὡς Πρωθυπουργός...» καί ὄχι σάν (: ὡς ἐάν...).

Σωστά γελᾶτε, γιατί αὐτός ὁ Πρωθυπουργός, Ὑπουργός κ.λ.π. ἤ... εἶναι εἰλικρινής, τό ξέρει πώς δέν εἶναι ἄξιος γιά τή θέσι αὐτή πού κατέχει καί τό δηλώνει, ἤ κοροϊδεύει αὐτούς πού τόν... καμαρώνουν! ἤ τόν ψηφίζουν.

Ἄλλος θέλει νά ἀνακοινώσῃ πόσον τοῖς ἑκατόν ἔχει ὑποτιμηθῆ ἤ ὑπερτιμηθῆ ἡ δραχμή καί ἀνακοινώνει κάτι ἄλλο, ὡς ἀγράμματος ἤ... σάν ἀγράμματος: «Ἡ δραχμή ὑποτιμήθηκε ἤ ἀνατιμήθηκε τόσο τά ἑκατό.» Τό τόσο, ὅμως, τά ἑκατό, σημαίνει: τόσο ἀξίζουν, τόσα εἶναι τά ἑκατό! ἄλλα ἀντ' ἄλλων, δη-

λαδή. Ντροπῆς πράγματα. Ἄλλος «ἐγγράμματος», θέλων νά χρησιμοποιήση τήν ὑποτακτικήν τοῦ ἀορίστου τῶν ῥημάτων ἄγω, εἰσάγω, ἐξάγω, προσάγω, γράφει τήν ὑποτακτικήν τοῦ ἐνεστῶτος. Γράφει π.χ. ἤ λέγει: ὁ τάδε ἔμπορος πρόκειται νά εἰσάγη τόσους τόνους πετρελαίου, ἐνῶ θά ἔπρεπε νά πῆ: νά εἰσαγάγη. Αὐτά μᾶς κάνουν οἱ «ἐχπαιδευτικοί μεταρρυθμιστάδες», ὑποκείμενα τῆς ἥσσονος προσπαθείας, πού ὁδηγοῦν τήν χρυσῆν ἐλπίδα τῆς Πατρίδος καί τοῦ Ἔθνους μας εἰς τήν... ἀποτύφλωσιν... Οἱ ἀγρόται μας, πού ἔχουν τελειώσει τό πρό τῆς «μεταπολίτευσης» Δημοτικόν Σχολεῖον, ὁμιλοῦν καί γράφουν τήν Ἑλληνικήν Γλῶσσαν σωστότερα ἀπό τούς τωρινούς καθηγητάς Πανεπιστημίων πού... ἤ δέν ξέρουν, ἤ θέλουν νά ὁδηγήσουν τήν Ἑλλάδα μας εἰς τό σκότος, εἰς τήν ἀφάνειαν, ἤ εἰς τήν «Μακεδονίαν» τοῦ Γκλιγκόρωφ.[1]

Διατί ἡ ὡραία Γλῶσσα μας, ἡ Γλῶσσα τῶν θεῶν τοῦ Ὀλύμπου, τῶν προγόνων μας, πού μᾶς τούς ἀμφισβητοῦν οἱ διάφοροι Φαλμεράϊερ, ἡ Γλῶσσα τῶν Εὐαγγελιστῶν μας, νά διδάσκεται εἰς τά Σχολεῖα τῶν ξένων κρατῶν ὡς ἰδιαιτέρα ἐπιστήμη καί ἡμεῖς, ἡ μήτηρ Ἑλλάς, πού ἐγέννησεν αὐτόν τόν πολύτιμον θησαυρόν πού ταῖρι δέν ὑπάρχει εἰς ὅλον τόν κόσμον, νά τήν.. ἐνταφιάζωμεν καί μάλιστα ἄνευ νεκρωσίμου ἀκολουθίας... θέτοντες ἐπ' αὐτῆς ταφόπετραν «ὑπερηφανευόμενοι!»;

Ἀλλ' ἡ Μεταπολίτευσις δέν ἐπέβαλεν εἰς τόν Ἑλληνικόν Λαόν μόνον τήν βάρβαρον αὐτήν γλῶσσαν, εἰσήγαγεν εἰς τά σχολεῖα καί τόν καταστροφικόν συνδικαλισμόν καί τάς «καταλήψεις» (: γράφε φατριασμόν, κομματισμόν, σκοταδισμόν...), τά νηπιαγωγεῖα ἐπί τοῦ παρόντος τά ἐξῄρεσεν! Ἔτσι, τά παιδιά μας, ὅσα φιλοδοξοῦν νά παραμείνουν Ἕλληνες, θά προσφύγουν ἤ εἰς σχολεῖα τοῦ Ἐξωτερικοῦ, ἤ εἰς φροντιστήρια, πρός ἐκμάθησιν τῆς γνησίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης μας καί ὄχι τῆς ἄνευ οὐσίας καί χωρίς ἑλληνικόν περιεχόμενον «βαρβαρόγλωσσας», δίδοντες τό δικαίωμα εἰς τούς ξένους ἐχθρούς μας νά φωνάζουν ὅτι «στίς φλέβες τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων δέν ῥέει οὔτε σταγών ἑλληνικοῦ αἵματος!» (Παρατίθεται ὡς παράρτημα εἰς τό τέλος τοῦ ὅλου διηγήματος, μετά τόν ΕΠΙΛΟΓΟΝ, ὡς πρόσθετον φυλλάδιον, ἡ δημοσιευθεῖσα εἰς τήν ἐφημερίδα "ΕΣΤΙΑ" πραγματεία τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ ὑπό τόν τίτλον «Η ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ». Ἐδημοσιεύετο εἰς 29 συνεχείας ὡς ἐπιφυλλίς πρωτοσέλιδος ὑπό τό ψευδώνυμον «Φαῖδρος ὁ Ἀβαντικός»).

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ

-Ποῖον εἶδος πολιτεύματος θεωρεῖτε ὡς τό καλύτερον καί διατί εἰς τήν Πατρίδα μας ἔχομεν τόσας ἐναλλαγάς;

- Συμφωνῶ μέ τήν γνώμην τῶν πολλῶν, ὅτι τό καλύτερον πολίτευμα εἶναι ἡ Δημοκρατία. Διαφωνῶ, ὅμως, μέ ὅλους ἐκείνους πού ἐνῶ ἰσχυρίζονται ὅτι ἔχουν Δημοκρατίαν, κυβερνοῦν δικτατορικῶς, ὅπου τούς συμφέρει καί λαϊκιστικῶς, ἐπίσης, ὅπου καί ὅπως τούς βολεύει. Ἄλλα λέγουν, ἄλλα κάνουν καί ἄλλα πιστεύουν

1. Τάς τελευταίας δεκαεννέα λέξεις τῆς φράσεως αὐτῆς τάς προσθέτω τώρα (:1994), ζητῶν τήν συγγνώμην τοῦ Στρατηγοῦ, πού θά τήν ἔλεγε καί ἐκεῖνος ἐάν ἔζη σήμερον.

Ἰσχυρίζονται οἱ περισσότεροι τῶν πολιτικῶν, ὄχι μόνον τῆς Πατρίδος μας, ὅτι πταίει ὁ λαός διότι τοῦ ἀρέσουν τά λόγια, αἱ ὑποσχέσεις ἔστω καί ἀπραγματοποίητοι, αἱ κολακεῖαι καί τό ρουσφέτι. Τό ρουσφέτι, ἰδιαιτέρως, τό λατρεύουν ὅλοι, ἕκαστος δι' ἑαυτόν, ὅμως, ἀλλοίμονον εἰς τόν πολιτικόν πού χαρίζεται εἰς ἄλλους, πλήν τοῦ ἑαυτοῦ μας... ἕκαστος. Ἐγώ νά προαχθῶ, νά διορισθῶ, νά τοποθετηθῶ νά... νά, χατηρικῶς, ὄχι ἀξιοκρατικῶς, ἐσύ, ὄχι! Δέν νομίζω ὅτι ἔχουν δίκαιον αὐτοί οἱ πολιτικοί πού ἰσχυρίζονται αὐτά καί τά τοιαῦτα.

Πιστεύω ὅτι ὁ λαός, ὅλοι οἱ λαοί εἶναι ἴδιοι καί ἐπιθυμοῦν τό σωστόν, τό δίκαιον. Ἐάν οἱ πολιτικοί ἔλεγον εἰς τόν λαόν τήν ἀλήθειαν καί τόν ἐκυβέρνων δικαίως καί συμφώνως μέ τό Σύνταγμα καί τούς Νόμους, ὁ Λαός ὁ σώφρων, ἐξαιροῦνται οἱ φύσει μεμψίμοιροι, θά συνεμορφοῦτο καί θά ἦτο εὐχαριστημένος. Πῶς, π.χ. συμμορφοῦνται καί μάλιστα ἀγογγύστως οἱ Στρατευόμενοι, γενικῶς, εἰς πᾶσαν περίπτωσιν; Ἐπιλέγονται εἰς τό τάδε Ὅπλον, εἰς τήν τάδε εἰδικότητα, τοποθετοῦνται, μετά τήν βασικήν ἐκπαίδευσίν των, εἰς τήν τάδε Μονάδα τῆς τάδε περιοχῆς τῆς Πατρίδος μας, προάγονται, μετατίθενται, ἀμείβονται ἠθικῶς εὖ ποιοῦντες, ἤ τιμωροῦνται ἀπειθαρχοῦντες, ὅμως, οὐδείς διαμαρτύρεται ἤ τοὐλάχιστον οὐδείς δύναται νά ἰσχυρισθῆ ὅτι ἠδικήθη.

Θά μοῦ πῆτε, ἴσως καί θά ἔχετε δίκιο, στρατιωτικός εἶσθε σ' ὅλη σας τήν ζωήν, στρατιωτικήν πειθαρχίαν καί τάξιν ὀνειρεύεσθε καί διά τόν λαόν.

Καί ναί καί ὄχι. Ἔχω ἕνα παράδειγμα· τοὐλάχιστον ἕνα. Τήν Ἑλβετίαν. Ἡ Δημοκρατία εἰς τήν Ἑλβετίαν λειτουργεῖ πράγματι ὀρθῶς, τούς Νόμους τούς ψηφίζει ὁ Λαός διά Δημοψηφίσματος καί ὄχι διά τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐκπροσώπων του, Βουλευτῶν, ἡ ὁποία πλειονοψηφία συνήθως εἶναι περιστασιακή, κομματική καί ὁπωσδήποτε δέν ἐκπροσωπεῖ τόν Λαόν, ἤ μᾶλλον τήν πλειονοψηφίαν τοῦ Λαοῦ εἰς ὅλους τούς Νόμους πού ψηφίζει. Ἔχομεν ἄπειρα παραδείγματα Νόμων ψηφισθέντων ὑπό μιᾶς Κυβερνήσεως, τούς ὁποίους ἀναγκάζεται ἡ ἰδία Κυβέρνησις νά τούς τροποποιήση ἤ νά τούς ἀδρανοποιήση ἤ ἀκόμη καί νά τούς καταργήση, συνήθως δέ κατόπιν διαδηλώσεων ὀλίγων μέν, δυναμικῶν δέ στοιχείων.

Ἀντιλαμβάνομαι ὅτι δέν εἶμαι σαφής εἰς τό ἐρώτημά σας. Τό ἁπλοποιῶ: Τά εἴδη τῶν πολιτευμάτων περιγράφονται ἀπό τούς σοφούς προγόνους μας τῆς ἀρχαιότητος, Πλάτωνα, Ἀριστοτέλην, Ξενοφῶντα κ.ἄ. Ὁ καθένας δύναται νά τά μελετήση, νά τά κρίνη καί νά ἐκφράζη τήν προτίμησίν του. Προτιμῶ τό πολίτευμα ἐκεῖνο τοῦ ὁποίου οἱ Ἄρχοντες εἶναι: Σοφοί, Δίκαιοι, Ἔντιμοι, Ἐνάρετοι ἐν πᾶσι. Ἀγαποῦν τόν Λαόν ἄνευ διακρίσεώς του εἰς ἰδεολογικάς, θρησκευτικάς, κομματικάς κ.λπ. τοποθετήσεις. Σιχαίνομαι: Τόν Μακιαβελλισμόν, τόν Λαϊκισμόν, τό ψεῦδος, τήν ἀπάτην, τόν ἀμοραλισμόν, τό ρουσφέτι, τήν ἀδικίαν, τήν δωροληψίαν, τήν φιλοκατηγορίαν. Λατρεύω τήν διδασκαλίαν τοῦ Θεανθρώπου, ὅπως ἀναφέρεται εἰς τήν Ἐπί τοῦ Ὄρους ὁμιλίαν Του: (Ματθαίου Ε΄, ΣΤ΄ καί Ζ΄) καί θαυμάζω λατρευτικῶς τό παράδειγμα Λόγου καί Πράξεώς Του ἐπί τῆς Γῆς, ὡς Ἀνθρώπου.

Ἐπειδή εἰς μερικούς, τούς περισσοτέρους ἤ ὀλιγωτέρους, ἐκ τῶν συμπατριωτῶν μας δέν ἀρέσει καθόλου οὔτε κἄν ἡ λέξις «Βασιλεία», ἐμένα μοῦ ἀρέσει ἡ «Βασιλευομένη Δημοκρατία», ἡ Δημοκρατική Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν,

Τοῦ Βασιλέως Τῶν Οὐρανῶν. Εἰς Αὐτόν δέν καταφεύγομεν προσευχόμενοι, ὅσοι πιστοί; «Βασιλεῦ Οὐράνιε, Παράκλητε, Τό Πνεῦμα Τῆς Ἀληθείας, Ὁ πανταχοῦ παρών...», δέν λέμε; Τόσον πολύ τρομάζει μερικούς «προοδευτικούς», ἀκόμη καί ὁ τίτλος, ἡ λέξις: «Βασιλεύς»; Ἄν ναί, τί εἴδους δημοκράται εἶναι; Ἔχομεν δέ καί τό ἄλλο «δημοκρατικόν» φαινόμενον εἰς τήν «Δημοκρατίαν» τῆς Πατρίδος μας: Ἡ Κυβέρνησις, ὡς πλειονοψηφία εἰς τήν Βουλήν, ψηφίζει Νόμους τούς ὁποίους ἡ Ἀντιπολίτευσις τούς ἀρνεῖται καί ἐρχομένη εἰς τήν Κυβέρνησιν... τούς καταργεῖ! Καί τό χειρότερον: Ἡ Κυβέρνησις, ὑπερτεροῦσα κατά μίαν ψῆφον εἰς τήν Βουλήν, ἐκλέγει Ἀνώτατον Ἄρχοντα τῆς Πατρίδος, ἕνα πρόσωπον τό ὁποῖον εἶναι ζήτημα ἄν θά τό ἐψήφιζαν ἄλλοι πλήν τῶν οἰκείων του καί αὐτοί μόνον ἀπό ἰδιοτέλειαν ἤ ἀπό οἶκτον.

ΑΝΤΑΡΣΙΑ ΒΕΛΟΥΣ

-Τόν Μάϊον 1973 εἷς Ἀντιπλ/χος, κυβερνήτης τοῦ Α/Τ «ΒΕΛΟΣ», ἐν ὥρα συμμαχικῶν ἀσκήσεων ΝΑΤΟ, ηὐτομόλησε παραδώσας τό πλοῖον αὔτανδρον εἴς τινα λιμενοφύλακα τοῦ Ἰταλικοῦ Λιμένος Φιουμιτσίνο. Ὡς Α/Ε.Δ., τί ἐπράξατε καί πῶς κρίνετε τήν πρᾶξιν αὐτήν;

- Ἔπραξα ὅ,τι προβλέπουν οἱ Νόμοι καί οἱ Στρατιωτικοί Κανονισμοί: Ἔνορκος Διοικητική Ἐξέτασις, παραπομπή εἰς Δίκην, ἀποστρατεία...

Ἡ πρᾶξις αὐτή ἀπάδει εἰς Ἕλληνα Ἀξιωματικόν, εἶναι ἀθλία καί τήν καθιστᾶ ἀθλιεστέραν ἡ μέθοδος, αἱ συνθῆκαι ὑφ' ἅς ἐξετελέσθη καί τό χειρότερον, ἡ ἐξήγησις πού τῆς ἔδωσεν ὁ διαπράξας αὐτήν. Ἀσφαλῶς ἠκούσατε ἀπό ραδιοφώνου καί ἀνεγνώσατε ἀπό ἐφημερίδας αὐτά πού τόσον ἀδιάντροπα ἀνέφερεν εἰς συνέντευξίν του ὁ.. «ἥρωας» τῆς ἀηδιαστικῆς αὐτῆς πράξεως.

Ἐν τῇ οὐσίᾳ, παρεδέχθη ὅτι ἐφοβήθη νά ἐπανέλθη εἰς τήν Πατρίδα, διά νά ἀποφύγη τά... «βασανιστήρια» πού ἐπληροφορήθη ὅτι ὑφίσταντο οἱ συλληφθέντες συνάδελφοί του, συνωμόται μέ αὐτόν, εἰς τό ἀποκαλυφθέν βασιλικόν κίνημα, πού εἶχεν ὡς σκοπόν τήν ἀνατροπήν τῆς Κυβερνήσεώς μας καί ἐβασανίζοντο! Φοβηθείς, ὁ ἥρως, μήπως συλληφθῇ καί βασανισθῇ, ἐπῆρεν «ἡρωϊκῶς» τό «καραβάκι» του καί τό παρέδωσεν «ἡρωϊκῶς» εἰς τόν, ἐξ ἴσου μέ αὐτόν, ἡρωϊκόν λιμενοφύλακα τῶν Ἰταλῶν «φίλων» μας, μιά καί τούς τό ὠφείλαμεν διά τάς ζημίας πού τούς εἶχον ἐπιφέρει οἱ ἔνδοξοι καί θρυλικοί ναυμάχοι μας: Λάσκοι, Παπανικολῆδες κ.λπ., κ.λπ. κατά τό Ἔπος μας 1940-1941. Ἀλήθεια, ἐκεῖνοι διατί δέν παρέδωσαν τότε τά πλοῖά των καί τούς ἑαυτούς των εἰς κάποιο ξένον κράτος, διά ν' ἀποδείξουν τόν ἡρωισμόν των καί τήν ἀντίθεσίν των πρός τό δικτατορικόν καθεστώς τοῦ Μεταξᾶ;

Ὦ! φρικτοί «ἀντιστασιακοί»!...

ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟΝ ΑΝΔΡΕΑ

-Μᾶς κατηγοροῦν ὅτι ἐδώσαμεν διαβατήριον εἰς τόν Ἀνδρέα... (:ἰδιαιτέρως ἐμέ), ἔχουν δίκιο;

- Ἐκάματε πολύ καλά. Τόν ἐστείλατε εἰς τήν Πατρίδα του, εἰς τήν ὁποίαν, διά νά ἀποκτήση τήν ὑπηκοότητά της, ὡρκίσθη ὅτι θά πολεμήση ἀκόμη καί

ἐναντίον τῆς Πατρίδος πού τόν ἐγέννησε. Θά ἠναγκαζόμεθα νά τόν δώσωμεν, ἀφοῦ ἦτο ἰδικός των, ἤ θά ἐδραπέτευεν, ὅπως κάποιοι ἄλλοι -καί κάποια ἄλλη- καί θά κατετάσσετο καί αὐτός μεταξύ τῶν «ἡρώων»...

ΚΥΠΡΙΑΚΟΝ

-Τόν Νοέμβριον τοῦ 1967, ἑπτά μόλις μῆνας μετά τήν Ἐπανάστασιν, συνέβησαν τά Κυπριακά εἰς περιοχήν ΚΟΦΙΝΟΥ. Ἐξηναγκάσθημεν εἰς ἀνάκλησιν τῆς «Μεραρχίας», γεγονός διά τό ὁποῖον κατηγορούμεθα ἀγρίως, ὅτι ὑπεκύψαμεν εἰς ἀπειλάς κ.λπ. καί ἀπεσύραμεν τήν Μεραρχίαν...

Σεῖς τότε εἴσθε Α/Γ.Ε.Σ., ποία ἦτο ἡ θέσις σας; Τί συνεβουλεύσατε τόν Α/Γ.Ε.Εθ.Α. ἤ ἄλλον;

- Δέν ἠρωτήθην παρ' οὐδενός. Παρηκολούθησα τά συμβαίνοντα καί ἔχω τήν γνώμην ὅτι ἡ Κυβέρνησις ὀρθῶς ἔπραξε τότε, διότι: 1) Ἡ Μεραρχία προέβη, ἄνευ ἐγκρίσεως τῆς ἁρμοδίας πρός τοῦτο Ἀρχῆς, εἰς ἐνεργείας αἱ ὁποῖαι προεκάλεσαν τήν σφοδράν ἀντίδρασιν τῶν Τούρκων κυρίως, ἀλλά καί ὁλοκλήρου τῆς Συμμαχίας μας (: Ν.Α.Τ.Ο. καί Η.Π.Α.) ἀκόμη δέ καί τῶν Ρώσσων. Ἡ Τουρκία, καιροφυλακτοῦσα ἀνέκαθεν, ηὗρε τήν ἀφορμήν νά ἐκτελέση τά σχέδιά της. Ἐζήτησεν, ὡς ἐλάχιστον ὅρον, τήν ἐκκένωσιν τῆς Κύπρου ἐκ τῶν, παρά τάς ὑπό τῶν Συνθηκῶν Ζυρίχης - Λονδίνου, προβλεπομένων καί εὑρισκομένων ἐκεῖ Στρατιωτικῶν Δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος. Τό δίκαιον ἦτο μέ τό μέρος της, ὡς ἐκ τοῦ λόγου τούτου. Ὅμως, ἦτο καί ἀσυγκρίτως ἰσχυροτέρα ἐν πᾶσι. Οἱ Τοῦρκοι εἶχον τήν ὑπεροχήν Ἀεροπορίας. Ἔχουν τό θέατρον ἐπιχειρήσεων πολύ κοντά τους. Εἶχον, τότε, ἀσυγκρίτως ὑπερτέρας Δυνάμεις ἀπό ἡμᾶς, καί εἰς τούς τρεῖς κλάδους τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων. 2) Οἱ Τοῦρκοι ἦσαν ἀποφασισμένοι νά κάμουν αὐτό πού ἔκαμαν τό 1974. Καί θά τό ἐπετύγχανον ἀσυγκρίτως εὐκολώτερον, τότε, διότι ἦσαν, ὡς προανέφερα, ὑπέρτεροι ἐν πᾶσι, καί προπαντός διότι εἶχον τό δίκαιον μέ τό μέρος των, ὡς δεχθέντες ἀπρόκλητον, κατ' αὐτούς, ἐπίθεσιν, μέ σοβαράς ἀπωλείας καί δή εἰς ἄμαχον πληθυσμόν. Ἡ «Μεραρχία», μέ εἰσαγωγικά, διότι δέν ἦτο εἰς δύναμιν οὔτε ἥμισυ δυνάμεως Μεραρχίας, ἦσαν περίπου πέντε χιλιάδες ἄνδρες, ἔναντι τῶν δώδεκα τῆς πραγματικῆς Μεραρχίας (: χωρίς εἰσαγωγικά). Ἀλλά, τέλος πάντων, ἡ Μεραρχία, μέ ἤ χωρίς εἰσαγωγικά, εὑρίσκετο ἐκεῖ ἐπί τρία καί πλέον ἔτη. Ἐστάλη ἐκεῖ μέ διπλῆν ἀποστολήν: α) Νά ἐκκαθαρίση τήν Κύπρον ἀπό τούς, παρά τάς συνθήκας Λονδίνου - Ζυρίχης, Τουρκικούς θυλάκους, δημιουργηθέντας ὑπαιτιότητι Μακαρίου ἀπό τοῦ ἔτους 1963, μετά τήν καταγγελίαν, ὑπ' αὐτοῦ, τοῦ Συντάγματος πού καί ὁ ἴδιος εἶχεν ὑπογράψει πρό ὀλίγων ἐτῶν[1]... β) Νά ἀποτρέψη τυχόν ἀπόπειραν εἰσβολῆς Τουρκικῶν Δυνάμεων εἰς τήν Κύπρον. Τήν α) δέν τήν ἐξεκίνησε κἄν, ἐπί τρία ὁλόκληρα ἔτη εὑρισκομένη ἐκεῖ. Διατί ἆρά γε; Προφανῶς διότι οἱ ἁρμόδιοι παράγοντες (: αἱ Κυβερνήσεις Ἑλλάδος καί Κύπρου), δέν ἐπίστευον ὅτι ἠδύναντο νά ἐπιτύχουν! Τήν β) δέν ἐδόθη μέχρι τότε ἡ εὐκαιρία. Ἡ Τουρκία ἐσχεδίαζε καί ἀνέμενεν...

1. Δώσας τήν ἀφορμην εἰς τούς Τούρκους νά «χωρίσουν τά τσανάκια τους». Καί «ἑνός κακοῦ δοθέντος, μύρια ἄλλα ἕπονται!» Γνωστή τοῖς πᾶσι ἡ ἀσυνέπεια λόγων τοῦ Μακαρίου: Τό βράδυ, π.χ., συνεφώνει. Τήν ἐπομένην διέψευδεν ἑαυτόν καί τούς χθές συνομιλητάς του.

Τάς πρώτας άπογευματινάς ὥρας τῆς 15/11/1967, ὁ ἄξιος τῆς Πατρίδος, Στρατηγός Γρίβας Γεώργιος (: Διγενῆς),[1] ἄνευ ἐγκρίσεώς μας, ἐπετέθη ἐναντίον τῶν θυλάκων. Ἐπέφερε σοβαράς ἀπωλείας εἰς τούς αἰφνιδιασθέντας, ἐν ἀμύνη εὑρισκομένους, Τούρκους καί εἰς ἄμαχον πληθυσμόν, κατά τούς ψευδομένους πάντοτε αὐτούς ἀσπόνδους φίλους μας. Ἡ ἄμεσος ἀντίδρασις τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἀγκύρας καί ἡ ἄνευ ἐγκρίσεώς μας ἐνέργεια ἐκείνη, μᾶς ὑπεχρέωσε νά διατάξωμεν τήν ἄμεσον ἐπιστροφήν τῶν ἐπιτεθέντων εἰς τάς θέσεις τάς ὁποίας κατεῖχον πρό τῆς ἐξορμήσεώς των. Τοῦτο καί ἐγένετο. Τήν 16:00 ὥραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας οἱ ἐπιτεθέντες εὑρίσκοντο εἰς τάς θέσεις πού κατεῖχον πρό τῆς ἐξορμήσεώς των, διαταχθέντες πρός τούτοις παρ' ἡμῶν. Οἱ Τοῦρκοι ἀντέδρασαν ἐντόνως, προκαλέσαντες τήν συμπάθειαν τοῦ Ν.Α.Τ.Ο., τῶν Η.Π.Α. ἰδιαιτέρως, καί τοῦ Ο.Η.Ε., ἀπειλήσαντες εἰσβολήν. Δέν «ἐμπλόφαραν», ἔθεσαν εἰς κίνησιν τόν ἀπό μακροῦ ἕτοιμον Στρατιωτικόν μηχανισμόν των καί ὡς ἐλάχιστον ὅρον, ἀπήτησαν τήν ἐκκένωσιν τῆς Κύπρου ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ εὑρισκομένων (παρά τά προβλεπόμενα ὑπό τῶν Συνθηκῶν), Ἑλληνικῶν Δυνάμεων (: «Μεραρχίας»), ἄλλως, θά ἀπεβιβάζοντο εἰς τήν Κύπρον. Αἱ Διπλωματικαί Ὑπηρεσίαι ὅλων τῶν Χωρῶν τοῦ Ο.Η.Ε. καί τοῦ ΝΑΤΟ, βεβαιωθεῖσαι περί τῆς ἐπικειμένης πολεμικῆς ἐνεργείας, μετέφερον τάς οἰκογενείας των εἰς τόν γειτονικόν Λίβανον.

Οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἔχω ὅτι οἱ Τοῦρκοι θά εἰσέβαλον, τότε, εἰς τήν Κύπρον μας καί ὅτι, τότε, θά ἦσαν χειρότεροι ἀπό ὅσον ἀπεδείχθησαν τό 1974, οἱ ἄσπονδοι αὐτοί «φίλοι» μας!

Ἡ ἀπόφασις τῆς Κυβερνήσεώς μας τόν Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1967, νά ἀποσύρῃ τήν «Μεραρχίαν», ἦτο ἡ ἐνδεδειγμένη. Σεῖς, ὡς Κυβέρνησις, γνωρίζετε καλῶς τί συνέβη καί τό διατί(;) Παρέμειναν τά πράγματα ὡς καθωρίζοντο ὑπό τῶν συνθηκῶν Λονδίνου - Ζυρίχης, ἤ μᾶλλον ὅπως τά εἴχαμεν εὕρει τήν 21ην Ἀπριλίου 1967, πλήν τῆς «Μεραρχίας», ἔναντι τῆς ὁποίας συνεφωνήθη μετά τοῦ Μακαρίου ἡ θωράκισις τῆς Κύπρου διά πεντήκοντα χιλιάδων Στρατοῦ ἀμιγῶς Κυπριακοῦ...[2] Ἐπετύχαμεν τήν παρέλκυσιν τοῦ χρόνου ἀποσύρσεως ἐπί ἕνα καί ἥμισυν μῆνα (:45 ἡμέρας). Συνεφωνήσαμεν μετά τοῦ Μακαρίου τήν μεθόδευσιν αὐτήν μέ ταυτόχρονον, παράλληλον ἀντικατάστασιν τῶν ἀποσυρομένων, διά ἄλλων, κυρίως Κυπρίων. Τό ὑλικόν τό ὁποῖον ἀπεσύραμεν, ἀνεπληρώθη ὑπό ἑτέρου... «τῶν φρονίμων, ὀλίγα», **«βοῦς ἐπί γλώττῃ».**

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ ἀπόσυρσις τῆς δυνάμεως ἐκείνης ἔληξε τόν Ἰανουάριον τοῦ 1968. Τά λεγόμενα σήμερον ἀπό τούς «Στρατηγικούς ἐγκεφάλους» περί προδοσίας κ.λ.π. φληναφήματα, ἀποτελοῦν... δημαγοφληναφήματα καί μόνον. Ὁσονδήποτε ἰσχυρά καί ἄν ἦτο ἡ θωράκισις τῆς Κύπρου, θά ἐξουδετεροῦτο, ἀκριβῶς ὅπως ἐξουδετερώθη ἡ Κρήτη ὑπό τῆς ὑπερεχούσης εἰς Ἀε-

1. *Ο νεο-Ἕλλην Κύπριος ἥρως, Διγενῆς, ἀρχηγός τῆς Ε.Ο.Κ.Α., ὁ ὁποῖος, ἐφαρμόσας εἰς τήν γενέτειράν του Μεγαλόνησόν μας Κύπρον ἐπί 4ετίαν, ὁτέ μέν τήν λεοντῆν, ὁτέ δέ τήν ἀλωπεκῆν, ἐξηνάγκασε τήν πανίσχυρον Ἀγγλικήν Αὐτοκρατορίαν νά χορηγήσῃ... ἀκουσίως, τήν ἐλευθερίαν.. Φυσικά, ἡ Τουρκία τήν εἶχε πωλήσει εἰς τήν Ἀγγλίαν ὡς μή ἀναγκαίαν, τό 1870. Τώρα τῆς εἶναι ἀπαραίτητη καί διά τήν Ἑλλάδα ἡ Κύπρος κεῖται μακράν, ἐνῶ διά τήν Ἀγγλίαν ἔκειτο ἐγγύς!*
2. *Λεπτομέρειαι ἀναφέρονται εις τό προηγηθέν τούτου, σύγγραμμά μου, ὑπό τόν τίτλον «21η ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1967. ΔΙΑΤΙ; ΠΟΙΟΙ; ΠΩΣ;» σελίδες 208-215 καί 274-280.*

ροπορικήν ἰσχύν Γερμανίας, τόν Μάϊον 1941 καί ὅπως κατέρρευσε τό πανίσχυρον Ἀτλαντικόν Τεῖχος τῶν Γερμανῶν ὑπό τῆς ὑπερεχούσης εἰς τόν Ἀέρα Συμμαχικῆς Ἀεροπορίας κατά Ἰούνιον 1944.

Τά δύο αὐτά περιστατικά ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ κυριαρχῶν τοῦ ἐναερίου χώρου, εἰς οἱονδήποτε θέατρον ἐπιχειρήσεων, αὐτός εἶναι ὁ τελικός νικητής. Δέν θά ἔλεγα ὅτι ἡ εἰσβολή τῶν Τούρκων εἰς τήν Κύπρον, τόν Ἰούλιον-Αὔγουστον τοῦ 1974, θά εἶχε τήν ἐπιτυχίαν πού ἐσημείωσεν, ἐάν ἀντεμετωπίζετο ὑπό τῆς Ἑλλάδος ἀποφασιστικῶς...

Ἡ Ἑλλάς, τό 1974, ἦτο ἰσχυροτάτη. Δέν ἦτο ἐκείνη τοῦ Νοεμβρίου 1967. Ἐάν τόν Νοέμβριον τοῦ 1967 εἴχομεν εἰς τήν Ἀεροπορίαν, τόν Στόλον κ.τ.λ. ὁπλικά μέσα μέ τά ὁποῖα ἐξωπλίσθημεν κατά τά ἔτη 1967-1974, πού παρεδώσαμεν καί ὑπῆρχον τόν Ἰούλιον τοῦ 1974, ἀσφαλῶς δέν θά ἔπρεπε νά εἴχαμεν ἀποσύρει τήν... «Μεραρχίαν!» Τόν Νοέμβριον τοῦ 1967 ἡ Τουρκία ὑπερεῖχεν ἡμῶν, συντριπτικῶς, εἰς ὅλα τά πολεμικά μέσα, καί βεβαίως, εἰς τάς ἀποστάσεις τῶν βάσεων τοῦ Πολέμου ἐκ τοῦ θεάτρου ἐπιχειρήσεων (:Κύπρος). Ἄς μή λησμονῶμεν τό τῆς πολιτικῆς Ἡγεσίας, τοῦ 1974, ἀπόφθεγμα: «Ἡ Κύπρος κεῖται μακράν τῶν δυνατοτήτων μας!»

Ἀρά γε δέν τό ἤξερεν αὐτό ὁ Καραμανλῆς ὅταν ὑπέγραφε τάς συνθήκας «συνεταιρισμοῦ...»; Τώρα τό ἀνεκάλυψε;

Αἱ πρό τῆς 21/4/1967 κυβερνήσεις εἶχον ἐγκαταλείψει τάς Ἐνόπλους μας Δυνάμεις εἰς τήν εὐσπλαγχνίαν τῶν Συμμάχων μας. Εἰς τάς ἀποθήκας μας ὑπῆρχον πυρομαχικά καί λοιπόν Πολεμικόν ὑλικόν πού ἐπήρκει μόνον διά ἕξ ἕως ἑπτά ἡμέρας, ἀντί τῶν ἐνενήκοντα πού προβλέπουν οἱ σοφοί Πίνακες. Ἐξ ἄλλου, αἱ πρό τῆς 21/4/1967 Κυβερνήσεις δέν εἶχον ἀντιδράσει, ποτέ, ὅταν πολλάκις ἡ Τουρκική Ἀεροπορία, ἀπό τοῦ 1963 ἕως καί τό 1967, ἐβομβάρδιζεν ἀνηλεῶς τήν Κύπρον μας. Ἀλλά μήπως τό 1955 ἡ τότε Ἡγεσία μας δέν ὑπέστη τόν ἐξευτελιστικόν ἐξανδραποδισμόν τῶν Ἑλλήνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί τῶν Ἑλλήνων Ἀξιωματικῶν τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου τοῦ ΝΑΤΟ εἰς Σμύρνην;

Πῶς ἀντέδρασαν αἱ τότε Ἑλληνικαί Κυβερνήσεις ὅταν οἱ Τοῦρκοι, ὡς βάρβαροι πάντοτε, ἔσπαζαν τάς πύλας τοῦ Πατριαρχείου μας, κατέστρεφον τούς Ναούς καί τούς Τάφους τῶν Ἑλλήνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐβίαζον τάς συζύγους καί τάς ἀδελφάς μας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί τῆς Σμύρνης κ.τ.λ., κ.τ.λ...;

Φυσικά, δέν κατηγορῶ κανέναν. Ἁπλῶς ἐπισημαίνω τήν κατάστασιν εἰς τήν ὁποίαν εὑρισκόμεθα ἔναντι τῆς αἰωνίως ἐχθρικῆς γείτονός μας Τουρκίας. Καί τό ξαναλέω: Οἱαδήποτε ἀντίστασίς μας, τόν Νοέμβριον τοῦ 1967, ἐναντίον ἐπιθέσεως Τούρκων, θά ἦτο καταδικασμένη εἰς πανωλεθρίαν, χειροτέραν τοῦ 1897, χειροτέραν τοῦ 1922 καί τοῦ 1974 καί ταπείνωσις ἄνευ προηγουμένου.

Κατηγορούμεθα ὅτι μᾶς ἐταπείνωσαν οἱ Τοῦρκοι ἡμᾶς τούς «Συνταγματάρχας!» Χιλιάκις προτιμότερον νά ταπεινωθοῦν ὀλίγοι «Συντ/χαι», παρά νά καταστραφῆ ἡ Ἑλλάς.

Δέν ἔλαβον μέρος εἰς τάς συζητήσεις, ἀγνοῶ τούς λόγους. Ὅμως, ἐάν ἠρωτώμην, αὐτήν τήν λύσιν θά προέτεινον, ἔχων πάντοτε ὡς γνώμονα τά σοφά διδάγματα ἐκ τῆς Ἱστορίας τοῦ παρελθόντος καί πιστεύω ὅτι: «Ἡ καλυτέ-

ρα λύσις τῶν προβλημάτων μεταξύ τῶν Κρατῶν, εἶναι ὁ μετριοπαθής, ὁ λογικός συμβιβασμός, ὁ δίκαιος. Τοῦτο ἰσχύει καί διά τούς ἀνθρώπους...» Ἔχομεν καί τόν σοφόν Εὐριπίδην, συνήγορον αὐτῆς τῆς ἀπόψεώς μου:

«Ἀσφαλής γάρ ἐστ' ἀμείνων
ἤ θρασύς στρατηλάτης.» (Φοίνισσαι στίχ. 599-60)

(: ὁ σώφρων, ὁ συνετός Στρατηλάτης, εἶναι ἀσφαλέστερος είς τάς ἐνεργείας του, ἐπιτυγχάνων καλύτερα ἀπό τόν παράτολμον, τόν θρασύν...)

Ἴσως δέν θά ἀπητεῖτο αὐτή ἡ μακρά ἀπολογία τῆς Κυβερνήσεώς μας διά τό θέμα τοῦτο τῆς ἀνακλήσεως τῆς «Μεραρχίας», θά ἦτο ἀρκετή ἡ ἀναφορά μας είς τήν ἀπαίτησιν τοῦ Μακαρίου καί μόνον αὐτήν, δηλαδή τήν συνεχῆ, τήν ἐνοχλητικήν, ἐπίμονον ἀπαίτησίν του, νά φύγῃ ἐκ τοῦ ἀνεξαρτήτου, τοῦ ἀδεσμεύτου καί κυριάρχου Κράτους του ἡ «Μεραρχία» ἡ Ἑλληνική, μαζί καί ὁ Γρίβας, πού συνεχῶς τοῦ ἐδημιούργουν προβλήματα, ὡς ἰσχυρίζετο!

Μήπως ὁ ἴδιος (: ὁ Μακάριος) δέν προεκάλεσε, κατά τόν ἴδιον τρόπον, τά καταστρεπτικά διά τήν Κύπρον καί τήν Ἑλλάδα γεγονότα τοῦ Ἰουλίου 1974;

Καί ἐρωτῶ, μέ τήν σειράν μου καί ἐγώ, λέγει ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς, κλείων τήν συζήτησιν ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ: «Διατί κρατεῖται "ἑφτασφράγιστος" ὁ "φάκελλος" τῆς Κύπρου;» Λέτε νά εἶναι βέβαιοι ὅτι εὐθύνεται ἡ «Χούντα» καί θέλουν νά τήν προστατεύσουν; Ποῖοι; Οἱ δήμιοί μας; Οἱ: «δῶστε τή Χούντα στό Λαό;»

Τελειώνων τήν ἀπάντησιν τοῦ Στρατηγοῦ, ζητῶ τήν ἐπιείκειαν τῶν ἀναγνωστῶν καί τήν ἄδειάν των νά προσθέσω μερικά στοιχεῖα, δικαιώνοντα τάς ἀνωτέρω ἀπόψεις τοῦ σοφοῦ Στρατηγοῦ μας.

Ἀπό τήν ἐφημερίδα «ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ» τοῦ Ἡρακλείου Κρήτης, σταχυολογῶ τά ἑξῆς:

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ, Κυριακή 22/8/1963

Ὁ Πρόεδρος τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας στρατηγός Γκιουρσέλ, είς ἀποκλειστικήν συνέντευξίν του πρός τήν ἐφημερίδα «Τζουμχουριέτ», ἀναφερόμενος είς τήν ἐν Κύπρῳ κατάστασιν, ἐδήλωσεν:

«Ἡ Τουρκία εἶναι ἀδύνατον νά παραμείνῃ ἀδιάφορος ἐνώπιον μιᾶς αὐθαιρέτου ἐνεργείας. Αἱ μονομερεῖς καί αὐθαίρετοι ἀποφάσεις δύνανται νά ἔχουν σοβαράς συνεπείας. Ὁ κόσμος πρέπει νά τό γνωρίζῃ».

24/10/1963

Οἱ ἐπίσημοι ἑλληνοκυπριακοί κύκλοι ἀπέφυγαν νά ἀπαντήσουν είς τάς δηλώσεις τοῦ κ. Ντενκτάς, συμφώνως πρός τάς ὁποίας **ἄν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος τροποποιήσῃ τό σύνταγμα** καί θιγοῦν τά δικαιώματα τῶν Τούρκων, **θά συμβοῦν σοβαρά γεγονότα είς τήν Κύπρον.**

Οἱ Τοῦρκοι δέχονται νά παρακαθήσουν είς διάσκεψιν στρογγυλῆς τραπέζης καί νά ἐξετάσουν μετά τῶν Ἑλλήνων τά ἐκκρεμῆ θέματα, **ὑπό τόν ὅρο ὅτι οἱ Ἕλληνες δέν θά ἀναφέρουν τάς λέξεις «καταγγελία»» καί «ἀναθεώρησις»**.

12/12/1963

Ἡ Τουρκία διεκήρυξεν ὅτι οἱ Ἑλληνοκύπριοι ἡγέται οἱ ὁποῖοι ἐπιδιώκουν νά καταστρέψουν τό Σύνταγμα τῆς «Κυπριακῆς Δημοκρατίας» δέν εἶναι δυνατόν νά διαφύγουν τάς συνεπείας τῶν παρανόμων πράξεών των.

23/12/1963

Καθ' ἅ τηλεγραφοῦν ἐκ Λευκωσίας πρός τό Ἀθηναϊκόν πρακτορεῖον εἰδήσεων, αἱματηρά ἐπεισόδια ἐσημειώθησαν σήμερον τήν πρωΐαν εἰς τήν Κυπριακήν πρωτεύουσαν, κατά τήν διάρκειαν τῶν ὁποίων ἐφονεύθησαν δύο Τοῦρκοι καί ἐτραυματίσθη εἷς Ἕλλην ἀστυνομικός.

6/1/1964

Ὁ Βρεταννικός τύπος σχολιάζει σήμερον διά μακρῶν τήν κρίσιν τῆς Κύπρου. Ἡ ἐφημερίς «Φύλαξ» φρονεῖ ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἀπέκοψε τώρα κάθε γραμμήν ὑποχωρήσεως. Ἡ «Νταίηλι Ἐξπρές» διαμαρτύρεται διά τήν ἀνάμιξιν τῆς Ἀγγλίας εἰς τήν κρίσιν τῆς Κύπρου. Οἱ Βρεταννοί -γράφει- παρασύρθηκαν εἰς διένεξιν ἡ ὁποία ἀφορᾶ κυρίως μόνον τήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκίαν.

Ἐνῶ ἡ κατάστασις εἰς τήν Κύπρον ἐμφανίζεται ἤρεμος, ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας κ. Κιουτσούκ ἀπηύθυνε τήν νύχτα μήνυμα πρός τόν Γενικόν Γραμματέα τῶν Ἡν. Ἐθνῶν κ. Θάντ, διαμαρτυρόμενος ἐναντίον τῆς αἰτήσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Κυπριακῆς ἀντιπροσωπείας κ. Ρωσίδη, διά τῆς ὁποίας ἐσυζητήθη ἡ σύγκλησις τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας πρός ἐξέτασιν τοῦ Κυπριακοῦ.

Ἡ Βρετανία πιθανῶς νά ἀποστείλη εἰς Κύπρον ὡρισμένας ἐκ τῶν εἰς τήν Δυτικήν Γερμανίαν σταθμευουσῶν μονάδων της καί ὅτι σχετικόν αἴτημα θά διετυποῦτο εἰς τό Συμβούλιον τοῦ ΝΑΤΟ.

9/1/1964

Προβληματική καθίσταται ἡ προσέγγισις τῶν ἑλληνικῶν πλοίων εἰς τούς τουρκικούς λιμένας, συνεπείᾳ τῆς τελευταίας ἐντάσεως εἰς τάς σχέσεις Ἑλλάδος - Τουρκίας λόγῳ τοῦ Κυπριακοῦ.

Ὁ Τοῦρκος ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ἐρκίν, εἰς συνέντευξίν του πρός τόν ἐν Ἀγκύρα ἀνταποκριτήν τῶν «Τάϊμς», ἐδήλωσεν ὅτι ἡ Τουρκία θά ζητήση τήν διχοτόμησιν τῆς Κύπρου, ἄν ὅλαι αἱ ἄλλαι λύσεις τῆς παρούσης κρίσεως ἀποτύχουν.

16 Ἰανουαρίου 1964

Ἡ ἐφημερίς «Ἡμερήσιος Τηλέγραφος» προτείνει σήμερον, ὅπως, ἐν ὄψει μή ἐπιτεύξεως συμφωνίας ἐπί τῆς τροποποιήσεως τοῦ Συντάγματος τῆς Κύπρου, συναφθῆ συμφωνία κατά τήν ὁποίαν ἡ νῆσος θά διχοτομηθῆ οὐχί ὑπό τῶν δύο κοινοτήτων, τῆς Ἑλληνοτουρκοκυπριακῆς, ἀλλά μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας.

26 Ἰανουαρίου 1964

Τό ΚΚΕ ἐπεβεβαίωσε πλήρως χθές δι' ἐπισήμου ἀνακοινώσεώς του τάς πληροφορίας περί Λαϊκοῦ Μετώπου Ἑνώσεως Κέντρου -ΕΔΑ καί ὡμολόγησε δημόσια τό συντριπτικόν γεγονός, ὅτι τό Κέντρον, στηριχθέν εἰς τήν ΕΔΑ διά νά σχηματίση Κυβέρνησιν, συνεργάζεται μετ' αὐτῆς εἰς τάς ἐκλογάς τῆς 16ης Φεβρουαρίου (σ.σ. ἕρμαιον λοιπόν εἰς τήν διάθεσιν τοῦ ΚΚΕ τό Κόμμα τῶν Παπανδρέου εἰς τό ὁποῖον, πραξικοπηματικῶς (κατά τό κόμμα τῆς ΕΡΕ), εἶχεν ἀνατεθῆ ὑπό τοῦ Βασιλέως ἡ διακυβέρνησις τῆς Χώρας.)

29/1/1964

Ἡ Κυβέρνησις καταβάλλει συντόνους προσπαθείας εἰς τήν διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου πρός ἐπίτευξιν βασικῆς συμφωνίας, ἡ ὁποία εἶναι: ἀνεξάρτητος καί ἀκεραία Κύπρος, ἀπηλλαγμένη ξενικῶν ἐπεμβάσεων.

9/2/1964

Ἡ κατάστασις εἰς τήν Κύπρον ἐπεδεινώθη μέχρι σημείου, ὥστε νά δύναται νά λεχθῆ ὅτι εἶναι χειροτέρα τῆς πρό Χριστουγέννων περιόδου, ὁπότε διεδραματίσθησαν τά γνωστά αἱματηρά γεγονότα. Ἰδιαιτέρως ἔχει ἐπιδεινωθῆ ἡ κατάστασις εἰς τήν ὕπαιθρον, ὅπου αἱ συγκρούσεις μεταξύ Ἑλλήνων καί Τούρκων κατέστησαν καθημεριναί.

15/2/1964

Ἡ κατάστασις εἰς Κύπρον δικαιολογεῖ τά ληφθέντα καί ἐν ἰσχύϊ μέτρα ἑτοιμότητος τῶν ἐνόπλων δυνάμεων δι' ἄμεσον δρᾶσιν, συμφώνως πρός τά ὑφιστάμενα σχέδια. Μολονότι δέ δέν ὑπάρχουν σαφεῖς ἐνδείξεις περαιτέρω ἐπιδεινώσεώς της, αἱ δυνάμεις καί τῶν τριῶν ὅπλων εὑρίσκονται ἐν ἐπιφυλακῇ.

Τήν 10.30 τοπικήν ὥραν τῆς σήμερον ὅλοι οἱ πολίται ἀπεχώρουν ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ λιμένος τῆς Ἀμμοχώστου καί ἡ Ἑλληνοκυπριακή ἀστυνομία ἐλάμβανε θέσιν μάχης.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἐξέφρασεν ἀμφιβολίας σήμερον ὅσον ἀφορᾶ τήν ἀνάγκην ὑπάρξεως μιᾶς μεγαλυτέρας δυνάμεως εἰρηνεύσεως εἰς τήν Νῆσον.

19/2/1964

Ἡ ἐφημερίς «Τάϊμς τῆς Νέας Ὑόρκης», εἰς Κύριον ἄρθρον ἀναφέρει ὅτι τό Κυπριακόν θά ἠδύνατο νά καταστῆ κλασσικόν παράδειγμα τοῦ τρόπου, μέ τόν ὁποῖον αἱ ἐσωτερικαί διενέξεις εἶναι δυνατόν νά μεταβληθοῦν εἰς διεθνεῖς διενέξεις **καί προσθέτει ὅτι οὐδείς, συμπεριλαμβανομένης καί τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, εἶναι δυνατόν νά ἐπιτρέψη τήν ἔκρηξιν ἐνόπλου συρράξεως.**

26/2/1964

Ἡ ἀρχόμενη ἑβδομάς κρίνεται ὑπό τῶν ἐνταῦθα καλῶς πληροφορημένων διπλωματικῶν κύκλων ὡς λίαν κρίσιμος καί ἀποφασιστική οὐχί μόνον διά τήν Κυπριακήν ὑπόθεσιν ἀλλά καί δι' αὐτήν ταύτην τήν εἰρήνην καί τήν ἀσφάλειαν εἰς τήν Ἀνατολικήν Μεσόγειον.

27/2/1964

Τά αἱρετά μέλη τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας ἀνέλαβον μεσολαβητικήν πρωτοβουλίαν πρός ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, ἀλλ᾽ ὑπό τῆς Κυπριακῆς ἀντιπροσωπείας τονίζεται ὅτι οὐδεμία ὑποχώρησις δύναται νά γίνη ὡς πρός τό αἴτημα τῆς παροχῆς, ἄνευ ὅρων, ἐγγυήσεων διά τήν ἐδαφικήν ἀκεραιότητα καί τήν ἀνεξαρτησίαν τῆς νήσου.

1/3/1964

Ὁ εἰς Λευκωσίαν πρεσβευτής τῶν Ἡν. Πολιτειῶν ἐκλήθη ἐπειγόντως εἰς Οὐάσιγκτων σήμερον διά συνομιλίας ἐπί τῶν τελευταίων ἐξελίξεων τῆς Κυπριακῆς κρίσεως. Καλῶς πληροφορημέναι πηγαί τῆς Λευκωσίας πιστεύουν ὅτι ἡ ἐπείγουσα πρόσκλησις τοῦ ἀμερικανοῦ διπλωμάτου εἰς Οὐάσιγκτων ἀντικατοπτρίζει τάς ἀνησυχίας τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως διά τήν ἐπιδείνωσιν τῆς καταστάσεως.

3/3/1964

Μεταξύ τῶν ἐγκύρων πολιτικῶν και διπλωματικῶν κύκλων ἐχαρακτηρίζετο σήμερον ὡς ἀπαράδεκτος καί τελείως ξένος πρός τήν σοβαρότητα τῆς καταστάσεως, ὁ ἐλαφρός τόνος εἰς τόν ὁποῖον **ὁ κ. πρωθυπουργός ἔσπευσε χθές νά ὁμιλήση ἐπί τοῦ ἐθνικοῦ θέματος τῆς Κύπρου, λέγων ὅτι «ὁ πόλεμος Ἑλλάδος καί Τουρκίας θ' ἀπετέλει παραφροσύνην ἀλλ' ἄν ἡ Τουρκία εἰσέλθη εἰς τό φρενοκομεῖον θά εἰσέλθωμεν καί ἡμεῖς».**
(Γ. Παπανδρέου)

3/3/1964

Ὁ ὑφυπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν κ. Μπώλλ, ὁ ὁποῖος ὡς γνωστόν διεδραμάτισε ρόλον μεσολαβητοῦ εἰς τήν Κυπριακήν κρίσιν, ὁμιλῶν ἀπό τῆς τηλοψίας ὡμολόγησεν ὠμῶς τήν ἐπέμβασιν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἰς τάς ἐσωτερικάς ὑποθέσεις τῆς Κύπρου. (σ.σ. Αἱ Η.Π.Α. κάνουν ὅ,τι τάς συμφέρει. Ἡ Κύπρος κάμνει, ὄχι ὅ,τι τήν συμφέρει, ἀλλ' ὅ,τι συμφέρει τούς ἐχθρούς της).

8/3/1964

Εἰς Κύπρον ὅπου σήμερον αἱ δύο κοινότητες εἶναι ἕτοιμαι νά ἀντιμετωπίσουν ἀλλήλας καί ὅπου ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι ἠλεκτρισμένη, ὑφίσταται μία γωνία τῆς γῆς εἰς τήν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες καί οἱ Τοῦρκοι διαβιοῦν ἐν πλήρει ἁρμονία. Πρόκειται περί τῆς πόλεως τῆς Ἀμμοχώστου ἡ ὁποία ὑπῆρξεν ἕδρα τῶν Φράγκων βασιλέων καί τῶν Βενετῶν ἀρχόντων.

16/3/1964

Τά ληφθέντα στρατιωτικά μέτρα, συνεπεία τῆς τουρκικῆς διακοινώσεως πρός τάς κυβερνήσεις Κύπρου, Ἑλλάδος, Ἀμερικῆς καί Ἀγγλίας, ἀπειλούσης ἐπέμβασιν εἰς τήν Κύπρον, διατηροῦνται ἐν πλήρει ἐφαρμογῇ. Οὕτω διατηρεῖται αὐστηρά γενική ἐπιφαλακή τοῦ συνόλου τοῦ, κατά γῆν, ἀέρα καί θάλασσαν, στρατοῦ.

30/3/1964

Πολλαπλαῖ τουρκικαί ἐνέργειαι καί ἐκστρατεία ψιθύρου προεκάλεσαν περαιτέρω ἐπικίνδυνον ὄξυνσιν τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων κατά τό διαρρεῦσαν 24ωρον. Οἱ Τοῦρκοι, ἀποθρασυνθέντες, ἠπείλησαν ὅτι θά ζητήσουν ἀναθεώρησιν τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τάς ἑλληνικάς νήσους τοῦ Αἰγαίου.

9/4/1964

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος εἰς συνέντευξίν του πρός τό Κυπριακόν πρακτορεῖον εἰδήσεων ἐδήλωσεν ὅτι ἡ περαιτέρω παραμονή ἐν Κύπρῳ τῶν 650 ἀνδρῶν τῆς τουρκικῆς δυνάμεως κατόπιν τοῦ τερματισμοῦ τῆς συνθήκης συμμαχίας θεωρεῖται παράνομος.

Οἱ «Τάϊμς« εἰς σημερινόν σχόλιόν των καλοῦν τήν Βρεταννίαν νά δηλώση εἰς τά Ἡνωμένα Ἔθνη, τόν πρόεδρον Μακάριον καί τήν Ἑλληνικήν καί Τουρκικήν Κυβέρνησιν ὅτι, ἐάν δέν ἐξασφαλισθῆ εἰς τά Βρεταννικά στρατεύματα χρήσιμος καί ἀξιοπρεπής ρόλος εἰς τήν διατήρησιν τῆς εἰρήνης εἰς τήν νῆσον, θά ἀποσυρθοῦν εἰς τήν περιοχήν τῶν κυριάρχων βάσεών των τῆς Κύπρου. (σ.σ. Ὅπως βλέπομεν, οἱ Τοῦρκοι εἶχον δύναμιν 650 ἀνδρῶν εἰς τήν Κύπρον τήν ὁποίαν ὁ Μακάριος δέν ἐθεώρει νόμιμον, ἐνῶ διά τῶν συνθηκῶν πού εἶχεν ὑπογράψει, τήν ἐδέχετο ὡς νόμιμον).

10/4/1964

Χθές τήν νύκτα ἀντηλλάγησαν καί πάλιν πυκνοί πυροβολισμοί, μεταξύ Ἑλλήνων καί Τούρκων Κυπρίων εἰς Κοκκινᾶ τῆς βορειοδυτικῆς Κύπρου. Ἀξιωματοῦχοι τοῦ ΟΗΕ προσεπάθησαν νά ἐπιτύχουν τήν κατάπαυσιν τοῦ πυρός.

17/4/1964

Εἰς τό προσωπικόν μήνυμα τοῦ κ. Κροῦστσεφ πρός τόν πρόεδρον τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας τήν 14ην Μαρτίου -τό περιεχόμενον τοῦ ὁποίου δέν ἔχει δοθῆ ποτέ εἰς τήν δημοσιότητα - ἀναφέρεται ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωσις θά παύση ὑποστηρίζουσα τάς ἑλληνικάς διεκδικήσεις, ἐφ' ὅσον ἡ Κύπρος υἱοθετήση πολιτικήν ἀποβλέπουσαν εἰς τήν ἕνωσίν της μέ τήν Ἑλλάδα. (σ.σ. Αὐτούς ἐθεώρει φίλους του ὁ Μακάριος!).

Νυκτερινόν τηλεγράφημα ἐκ Λευκωσίας ἀναφέρει ὅτι ἡ δύναμις τοῦ ΟΗΕ ἀπηύθυνε τελεσίγραφον πρός τούς Τούρκους Κυπρίους οἱ ὁποῖοι κατέχουν τήν κορυφήν πού δεσπόζει τῆς ὁδοῦ Κυρηνείας - Λευκωσίας, τάξαντες εἰς αὐτούς προθεσμίαν μέχρι τῆς σήμερον διά νά ἀποχωρήσουν ἐκ τῶν θέσεών των.

20/4/1964

Ἔντονον ἀντιαγγλικόν ρεῦμα ἐδημιουργήθη εἰς ὅλην τήν Κύπρον, κατόπιν τῆς ἀποκαλυφθείσης νέας ἀτίμου ἐνεργείας τῶν Ἄγγλων στρατιωτῶν οἱ ὁποῖοι συνελήφθησαν ἐπ' αὐτοφώρῳ προωθοῦντες ὡπλισμένους Τούρκους τρομοκράτας εἰς τήν Τουρκικήν συνοικίαν τῆς Λευκωσίας, δι' ἀσθενοφόρου αὐτοκινήτου φέροντος τά σήματα τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

22/4/1964

Ό Άρχιεπίσκοπος Μακάριος προσέφερε σήμερον γενικήν άμνηστίαν πρός δλους τούς Τουρκοκυπρίους καί έδήλωσεν ὅτι οἱ Έλληνοκύπριοι θά άφαιρέσουν ὅλα τά φυλάκια καί όχυρά των, έφ' ὅσον πράξουν τό αύτό καί οἱ τουρκοκύπριοι.

Ό Τοῦρκος ὑπουργός τῶν Έξωτερικῶν κ. Έρκίν, πρό τῆς άναχωρήσεώς του χθές έντεῦθεν διά τήν Ούάσιγκτων μέσω Λονδίνου, έδήλωσεν πρός τούς δημοσιογράφους ὅτι «εἶναι άναγκαῖον ὅπως ἡ διεθνής δύναμις είρηνεύσεως τοῦ ΟΗΕ είς Κύπρον έπιτελέση τό καθῆκον της συμφώνως πρός τάς διατάξεις τῶν ὑπαρχουσῶν συμφωνιῶν».

24/4/1964

Ό ὕπατος άρμοστής τῆς Κύπρου κ. Σωτηριάδης, είς συνέντευξιν πρός τούς δημοσιογράφους, έδήλωσεν ὅτι εὐάριθμα Τουρκοκυπριακά έξτρεμιστικά στοιχεῖα, ὑποστηριζόμενα έκ τοῦ έξωτερικοῦ, παρεμποδίζουν τήν είρηνικήν έπίλυσιν τῶν προβλημάτων τῆς νήσου.

5/5/1964

Τό ταξίδιον τοῦ Στίκερ είς Άθήνας άπέβη ἄκαρπον είς ὅ,τι άφορᾶ τήν προσπάθειαν τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ ΝΑΤΟ νά έξεύρη σημεῖα έπαφῆς μεταξύ τῶν κυβερνήσεων Έλλάδος καί Τουρκίας πρός έξομάλυνσιν τῶν μεταξύ των σχέσεων, αἱ όποῖαι εὑρίσκονται είς όξύτατον σημεῖον συνεπεία τοῦ Κυπριακοῦ.

11/5/1964

Ό πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας Άρχιεπίσκοπος Μακάριος, είς άπάντησίν του είς τό μήνυμα τοῦ κ. Κροῦστσεφ, έκφράζει τήν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην τοῦ λαοῦ τῆς Κύπρου διά τήν συμπαράστασιν τῆς Σοβιετικῆς Ένώσεως είς τόν άγῶνα διά άνεξαρτησίαν της καί διά τήν έδαφικήν άκεραιότητα.

15/5/1964

Σήμερον, έν μέσῳ έκδηλώσεων γενικοῦ πένθους καί θλίψεως, έγένετο είς τό προάστιον τῆς Λευκωσίας Παλουργιώτισσα ἡ κηδεία τοῦ ταγματάρχου Δημ. Πούλιου καί τοῦ λοχαγοῦ Βασ. Καπότα, τῆς έλληνικῆς δυνάμεως Κύπρου, οἱ όποῖοι έδολοφονήθησαν άνάνδρως προχθές ὑπό τῶν Τουρκοκυπρίων (σ.σ. Τί ἔπραξεν ἡ Κυβέρνησις Γ. Παπανδρέου;)

18/5/1964

Ό ὑπουργός τῶν Έξωτερικῶν κ. Κωστόπουλος, όλίγον πρό τῆς άναχωρήσεώς του έπιστρέφων είς Άθήνας, έδήλωσε πρός τούς δημοσιογράφους ὅτι ἡ καλυτέρα λύσις τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος θά εἶναι ἡ άποχώρησις τῶν Έλλήνων καί Τούρκων στρατιωτῶν άπό τήν Νῆσον (σ.σ. Ίδού ποῖοι καί άπό πότε έσχεδίαζον τήν άνάκλησιν τῆς «Μεραρχίας»).

20/5/1964

Ό πολιτικός σύμβουλος τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν εἰς, Κύπρον κ. Πλάσσα, σχολιάζων τάς προσφάτους τουρκικάς άπειλάς περί εἰσβολῆς είς τήν νῆσον έν σχέσει μέ τήν έκεῖ άποστολήν τῆς δυνάμεως εἰρηνεύσεως τοῦ ΟΗΕ, έδήλωσεν ὅτι τοῦτο άποτελεῖ πρόβλημα καί ὅτι ὅ,τιδήποτε τείνει εἰς τήν διατήρησιν άνωμάλου καταστάσεως εἶναι δυσάρεστον καί δέν συμβάλλει εἰς τήν έξεύρεσιν λύσεως.

25/5/1964

Πέντε τουρκικά πολεμικά άεροπλάνα παρεβίασαν χθές άλληλοδιαδόχως τόν Ἑλληνικόν έναέριον χῶρον είς τό ὕψος τῆς Μυτιλήνης καί τῆς Σάμου. Τά Τουρκικά άεροσκάφη ὑπερέπτησαν Ἑλληνικῶν άντιτορπιλικῶν περιπολούντων εἰς τάς ὡς ἄνω θαλασσίας περιοχάς.

28/5/1964

Σήμερον τήν 7ην πρωϊνή Τοῦρκοι ἔνοπλοι ἤνοιξαν καταιγιστικόν πῦρ πλησίον τοῦ χωρίου Τέμπλος τῆς έπαρχίας Κυρηνείας έναντίον Καναδῶν στρατιωτῶν τοῦ ΟΗΕ, οἱ όποῖοι διά τριῶν αὐτοκινήτων συνώδευον Ἕλληνας άγρότας εἰς τούς άγρούς των διά τόν Θερισμόν.

28/10/1964

Περιεκόπη ἡ όμιλία τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Παπανδρέου πρός φοιτητάς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, έν ᾗ οὗτος ἰσχυρίσθη ὅτι αἱ κυβερνήσεις τῆς Μεγ. Βρεταννίας καί τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν άναγνωρίζουν ἤδη ὅτι μόνον ἡ ἕνωσις εἶναι ἡ λύσις τοῦ Κυπριακοῦ καί κατά συνέπειαν «ἡ Ἕνωσις ἔρχεται» (σ.σ. καί ἡ πρόβλεψίς του έπετεύχθη ὅπως ὅλαι αἱ προβλέψεις αὐτοῦ καί τοῦ υἱοῦ του!)

2/11/1964

Ποικιλοτρόπως έσχολιάζοντο μεταξύ τῶν πολιτικῶν κύκλων αἱ νέαι δηλώσεις τοῦ κ. Παπανδρέου, έπιμένοντος νά παρουσιάζῃ διά λόγους άποκλειστικῶς έσωτερικῆς καταναλώσεως δῆθεν τετελεσμένα γεγονότα ὄχι μόνον εἰς τήν διαχείρισιν τοῦ έθνικοῦ θέματος, άλλά προσέτι καί είς τήν «μελλοντικήν πορείαν τοῦ έκ Κύπρου όρμωμένου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ»!

13/11/1964

Ἡ άπό καιροῦ... καί τήν παρελθοῦσαν έβδομάδα δημοσία έκδηλωθεῖσα όξυτάτη διάστασις μεταξύ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν οἰκονομικῶν κ. Μητσοτάκη καί τοῦ άναπληρωτοῦ ὑπουργοῦ τοῦ Συντονισμοῦ κ. Ἀ. Παπανδρέου, λαμβάνει ἤδη μορφήν γενικωτέρας άναταραχῆς έντός τῶν κόλπων τῆς κυβερνήσεως. (:σσ. Οἱ αἰώνιοι «φίλοι»... έφιάλται... Ἀλλήλων!)

20 Δεκεμβρίου 1964

Μετ' έκπλήξεως έσχολιάζοντο τήν πρωίαν ὑπό τῶν πολιτικῶν παρατηρητῶν αἱ έκ Κύπρου πληροφορίαι, συμφώνως πρός τάς όποίας ἔφθασαν ἤδη

ἐκεῖ Σοβιετικοί εἰδικοί (ἀξιωματικοί καί τεχνικοί) προκειμένου νά ἐκπαιδεύσουν τόν Κυπριακόν στρατόν εἰς τήν χρῆσιν τοῦ ἐκφορτωθέντος εἰς τόν λιμένα τῆς Ἀμμοχώστου Σοβιετικοῦ πολεμικοῦ ὑλικοῦ.

22 Δεκεμβρίου 1964

Ὁ Τοῦρκος ὑπουργός Ἐθνικῆς Ἀμύνης κ. Ἰλχαμί Σανκάρ ἐδήλωσεν ὅτι «εἰς περίπτωσιν ἐπαναλήψεως τῶν ἐνεργειῶν διά τήν ἐξολόθρευσιν τῶν Τουρκοκυπρίων, αἱ ἀεροπορικαί δυνάμεις τῆς Τουρκίας εἶναι εἰς θέσιν νά ἐκτελέσουν ἐντός μιᾶς ὥρας τήν διαταγήν, ἡ ὁποία θά δοθῇ εἰς αὐτάς καί νά ἐξαφανίσουν τήν Ἑλληνοκυπριακήν Κυβέρνησιν».

15 Ἰανουαρίου 1965

Μετά μή ἀποκρυπτομένης ἀνησυχίας ἐσχολιάζοντο μεταξύ τῶν πολιτικῶν καί διπλωματικῶν κύκλων αἱ τελευταῖαι ἐξελίξεις ἐπί τῆς πολιτικῆς διαχειρίσεως τοῦ Κυπριακοῦ, αἱ ὁποῖαι πᾶν ἄλλο ἤ δικαιολογοῦν τάς «αἰσιοδόξους» προβλέψεις τοῦ κ. Παπανδρέου καί τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου.

Ἐπειδή, ἠτιολογημένως, θά ἐρωτηθῶ: διατί ἀναφέρομαι μόνον εἰς τήν ἐφημερίδα «ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ»; ἀπαντῶ: Πρῶτον διότι ἡ ἐφημερίς αὐτή δέν λέγει ποτέ ψέματα καί δεύτερον διότι μόνον ἐκ ταύτης διατηρῶ ἀρχεῖον. Ἐξ ἄλλου, Κρῆσσα ἡ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ, Κρής ὁ ἀναφερόμενος εἰς αὐτήν, διατί νά μή τήν ἐκτιμᾷ ἰδιαιτέρως; Ἴσως εἶναι ἀνιαρά ἡ ὑπερβολική ἀναφορά. Ὁ αἰσθανόμενος ἀνίαν ἤ κόπωσιν παραλείπει..., ὁ ἐπιθυμῶν νά πληροφορηθῇ τά συντρέξαντα εἰς τήν δημιουργίαν τῆς παρούσης Κυπριακῆς τραγωδίας δέν θά παραλείψῃ νά τά διεξέλθῃ. Ἐπί πλέον, πολλά τούτων ἐνημερώνουν καί διαφωτίζουν ὅλους, ἰδίως τούς νέους, ἐπί τῆς ἐν γένει πολιτικῆς καταστάσεως τῆς περιόδου 1963 - 1967, ἡ ὁποία ἔγινεν ἀφορμή διά τήν ἐπέμβασιν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τήν 21/4/1967 πρός ἔξοδον ἐκ τοῦ ἀδιεξόδου.

ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΣΙΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΛΗΨΙΣ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ ΜΙΑΣ ΑΝΕΚΔΟΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΑΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΜΕ ΤΙΤΛΟΝ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑ ΑΙΤΙΑΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΕΙΝΩΝ, ΤΟΥ Τ. ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ Μ. ΕΥΛΑΜΠΙΟΥ.

(Ἐδημοσιεύθη εἰς τήν ἡμερησίαν ἐφημερίδα «ΕΣΤΙΑ» εἰς συνεχείας ἀπό 16 ἕως 20 Αὐγούστου 1994).

Πρό τινων ἡμερῶν συνεπληρώθησαν 20 ἔτη ἀπό τήν πρώτην φάσιν τοῦ περί τήν Κύπρον ὀλέθρου, ὁ ὁποῖος συνεπληρώθη μερικάς ἑβδομάδας βραδύτερον μέ τόν «Ἀττίλα 2». Ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ, ἐπανελήφθησαν ἀπό ὅλα, σχεδόν, τά μέσα ἐνημερώσεως καί ἀπό σύσσωμον τόν πολιτικόν κόσμον αἱ ἀραί κατά τῶν κατ' αὐτούς περιοριζομένων εἰς δύο, ἀποκλειστικῶν ὑπευθύνων

αὐτῆς τῆς τραγωδίας, δηλαδή τῆς ἐπικαλουμένης «Χούντας» καί τῶν Η.Π.Α....

... ἐάν ἐγνώριζον τήν ἀλήθειαν, ἐνδεχομένως θά ὠδηγοῦντο εἰς ἔκρηξιν...

... ἀπαλλάσσεται ὁ Βαραβᾶς...

... ἤχθημεν εἰς τόν ἐκ προοιμίου καταδικασμένον πόλεμον κατά τῶν Γερμανῶν καί τήν κατοχήν, χωρίς, προηγουμένως, νά ἐξασφαλίσωμεν, ἀπό τούς ἔχοντας τό ἀμεσώτερον συμφέρον Ἄγγλους, τό ἐλάχιστον ἔστω τῶν ἀνταλλαγμάτων, ἤτοι τήν μεταπολεμικήν ἐνσωμάτωσιν, πλήν τῆς Δωδεκανήσου, τῆς Κύπρου καί τῆς Βορείου Ἠπείρου...

Καί ἡ Ἑλλάς κατέρρευσεν, ὑπέστη τήν Τρομακτικήν Κατοχήν, ὁ δέ λαός μας ἐπανέλαβε καί πάλιν, μέ γυμνάς σχεδόν χεῖρας, τό Ἔπος τῆς Ἀλβανίας εἰς τήν Κρήτην...

... ἡ δέ Ἑλληνική Κυβέρνησις κατήντησεν ἰκέτις περιπλανωμένη ἀπό τῆς Αἰγύπτου εἰς Νότιον Ἀφρικήν, ἀπό ἐκεῖ εἰς Ἀγγλίαν , εἰς Καζέρταν, ἀλλά πρός Θεοῦ! ὄχι εἰς τήν Κύπρον, ὅπου ἔσφυζεν ὁ Ἑλληνισμός!

Διά τούς Ἄγγλους, ἡ Ἑλλάς παρέσχεν εἰς αὐτούς τήν σπανίαν εὐκαιρίαν νά καθυστερήσουν τούς Γερμανούς, ἕως ὅτου πραγματοποιηθῆ ἡ διαφαινομένη ρῆξις των μέ τούς Σοβιετικούς, τοῦτο δέ ἄνευ οὐδενός πρός τήν Ἑλλάδα ἀνταλλάγματος, πλήν τῶν ἀφθόνων παχυλῶν λόγων, τούς ὁποίους ἠκούαμεν εἰς τό ραδιόφωνον, ὅσοι ἐξ ἡμῶν ἔζησαν τήν Κατοχήν, μέ κίνδυνον τῆς ζωῆς μας καί ἄφθονον ὑπερηφάνειαν... Ἄνευ ἀνταλλάγματος, διά νά μή στενοχωρήσουν τούς Τούρκους!...

Τό κύριον σφάλμα, τό ὁποῖον διαπράττομεν συνεχῶς, εἶναι ὅτι μεμφόμεθα τούς ξένους, ἀντί νά εἴμεθα ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ὑπολογίσιμοι, ἡνωμένοι, σώφρονες, ὥστε νά μᾶς ὑπολογίζουν οἱ ξένοι, ὁπότε, ἐνδεχομένως, θά εἶχε λάβει διάφορον τροπήν ἡ σύγχρονος Ἱστορία μας, τήν ὁποίαν οὐδέ κᾶν γνωρίζομεν!...

Κανείς ξένος δέν μᾶς ἀγαπᾶ, δέν μᾶς ὑποστηρίζει, ἐάν δέν ἔχη συμφέρον, οὔτε αἱ Η.Π.Α., παρ' ὅλον ὅτι ἐκεῖ ὑπάρχει ἕνα στοιχεῖον μέ κάποιαν, ἐνίοτε σοβαράν, βαρύτητα: Ὁ Ἑλληνικῆς καταγωγῆς πληθυσμός,...

Ἡ ἐν Η.Π.Α.. πολιτική βαρύτης τοῦ Ἑλληνοαμερικανοῦ ποικίλλει κατά περιόδους, εἶναι δέ μεγαλυτέρα ὅταν ἐκλέγεται Πρόεδρος ἀπό τό Δημοκρατικόν Κόμμα, δοθέντος ὅτι πρός τά ἐκεῖ ψηφίζουν, συνήθως, οἱ περισσότεροι Ἑλληνοαμερικανοί. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ ὑποστήριξις τῶν Η.Π.Α. εἶναι πλέον ἔντονος εἰς αὐτάς τάς περιόδους, ὅπως ἀφότου αἱ Η.Π.Α. ἔγιναν ὑπερδύναμις, κατά τήν περίοδον Τρούμαν. Καί ἡ μέν βοήθεια Τρούμαν, ἀπεριόριστος στρατιωτική καί οἰκονομική, εἰς τήν πρώτην (μέχρι τοῦ 1950) φάσιν, ὑπῆρξεν ἀπολύτως ἐντός τῶν συμφερόντων τῶν Η.Π.Α., ἔναντι σοβαροῦ κράτους, τοῦ ὁποίου ἡ πολιτική ἐταυτίζετο μέ τό συμφέρον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, προκειμένου νά σταματήση ἡ ἐπέκτασις τοῦ κυρίου ἀντιπάλου των, τῶν Σοβιέτ, πρός τήν Μεσόγειον. Ἡ τότε ἀπειλουμένη ἀπό διαμελισμόν Ἑλλάς (δημιουργία Μακεδονικῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας, περιλαμβανούσης τήν Ἑλληνικήν καί τήν κατεχομένην, ἀπό τά Σκόπια καί τήν Βουλγαρίαν, Μακεδονίαν, παραχώρησις τῆς Νοτίου Ἠπείρου εἰς Ἀλβανίαν καί σοβιετοποίησιν τῆς ὑπολοίπου Ἑλλάδος), ὑπῆρξεν ἄκρως σοβαρά, δέν ἐζήτησεν ὅμως στρατιωτικήν παρέμβασιν τῶν Η.Π.Α., παρά μόνον ἐξοπλισμόν καί χρήματα. Ἐπολέμησαν τότε, οἱ

Ἕλληνες, ἡ δέ περίπτωσις αὐτή ἦτο ἡ μόνη, κατά τήν ὁποίαν οὐδέ εἷς Ἀμερικανός στρατιώτης ἔχασε τήν ζωήν του. Μετά τήν στρατιωτικήν νίκην τήν ὁποίαν ἐπέτυχον οἱ Ἕλληνες μέ τό αἷμα των κατά τήν δεκαετίαν τοῦ 1950, ἡ Ἑλλάς ἔλαβε κολοσσιαίαν τεχνικήν καί ἀπ' εὐθείας οἰκονομικήν βοήθειαν, ὕψους, συνολικῶς, ἴσου πρός δύο μέσα ἐτήσια ἐθνικά εἰσοδήματα τῆς περιόδου ἐκείνης, δηλαδή ὕψους, τό ὁποῖον κάμνει ὅλα τά «σχέδια Ντελόρ» νά ὠχριοῦν!

Πρός τό τέλος τῆς περιόδου ἐκείνης ἐνεφανίσθησαν αἱ πρῶται ρωγμαί διά τήν ἔναντι τῶν Η.Π.Α. ἀξιοπιστίαν τῆς Ἑλλάδος, διότι, τότε, ἡ Ἑλλάς, ἠφνιδίασε τούς πάντας μέ τήν ἀνεκδιήγητον Συμφωνίαν τῆς Ζυρίχης, διά τῆς ὁποίας, ὅσον ἀφορᾶ εἰς τάς Η.Π.Α., ἐπανεφέρθη ὁ κίνδυνος Σοβιετικῆς διεισδύσεως εἰς τήν Μεσόγειον, ἐξ' αἰτίας τῆς ἀρχομανίας τοῦ Μακαρίου. Ἡ ἐπάνοδος τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, μέ τήν νίκην τοῦ Τζών Κέννεδυ τῷ 1961, ὑπῆρξε εὐτύχημα διά τήν Ἑλλάδα, οἱ δέ Ἑλληνοαμερικανοί ἔπαιξαν, τότε, μεγάλον ρόλον, ὥστε νά μή καταδικάσῃ ἡ Οὐάσιγκτων τήν Ἑλλάδα ὡς ἀναξιόπιστον, ἀλλά νά προσπαθήσῃ νά ἐξεύρῃ ἄλλην λύσιν ἡ ὁποία θά ἀνέτρεπε τήν Ζυρίχην. Εἰς τοῦτο συνείργησαν ἀρχικῶς, κατ' ἀποφασιστικόν τρόπον, ὁ νέος πρωθυπουργός Γεώργιος Παπανδρέου, ὅταν ἀπεφάσισε καί μετέφερεν εἰς Κύπρον ἰσχυράν στρατιωτικήν δύναμιν ἐπιλέκτων μονάδων, ἀπαρτιζομένων ἀπό ἐνθουσιώδεις ἄνδρας καί ἀξιωματικούς πλήρεις ἐθνικῶν ὀνείρων.

Ἆρά γε, ἀγαποῦσαν τόσον πολύ τήν Ἑλλάδα, τότε, οἱ Ἀμερικανοί; Ὄχι βεβαίως! Ὅ,τι ἔκαμον τό ἔκαμον διότι, τότε, τό 1964, ἡ Ἕνωσις μέ τήν Ἑλλάδα ἦτο ἡ μόνη λύσις, ὥστε νά ἀποφευχθῇ νέα, πιθανωτάτη αὐτήν τήν φοράν, Σοβιετική διείσδυσις εἰς τήν Ἀμερικανικήν «λίμνην», τήν Μεσόγειον. Ἡ Οὐάσιγκτων, τότε, διετύπωσε τό Σχέδιον Ἄτσεσον, παρενέβαλε δέ δύο φοράς μονάδας τοῦ 6ου Στόλου μεταξύ Ἑλλάδος καί Κύπρου, διά νά καταστήσῃ σαφές εἰς τούς Τούρκους ὅτι δέν πρέπει νά ἀναμιγνύωνται...

Κατά κάποιαν εὐτυχῆ σύμπτωσιν, ὁ γράφων συμβαίνει νά ἔχῃ εἰς τάς χεῖρας του — εἰς ἄγνωστον χρηματοκιβώτιον — τό ἡμερολόγιον τοῦ πρέσβεως Δημητρίου Νικολαρεΐζη, τό ὁποῖον ἐτήρει οὗτος κατά τάς διαπραγματεύσεις πού διεξήγαγεν, ἐκπροσωπῶν τήν τότε Ἑλληνικήν Κυβέρνησιν, μέ τόν Ἀμερικανόν διπλωμάτην καί μεσολαβητήν ἐπί τοῦ Κυπριακοῦ, Ντήν Ἄτσεσον. Ἡ πρώτη πρότασις Ἄτσεσον ἦτο, ἐν συνόψει, ἡ ἑξῆς: Αἱ Η.Π.Α. δέν ἐπιθυμοῦν τήν σύστασιν ἑνός νέου ἀνεξαρτήτου κρατιδίου ὅπως ἡ Κύπρος. Τοῦτο, προφανῶς, διότι ὁ Μακάριος πιθανώτατα νά ἔπαιζε μέ τούς Σοβιετικούς, τότε ἰσχυροτάτους. Ἡ πρότασις συνέχιζεν ὅτι, διά τόν λόγον αὐτόν, αἱ Η.Π.Α. ἐπιθυμοῦν τήν Ἕνωσιν τῆς Κύπρου μέ τήν Ἑλλάδα καί ὅτι ἔχουν ἐξασφαλίσει τό σύμφωνον τῆς Τουρκίας, ὑπό τόν ὅρον νά παρεχωρεῖτο εἰς τήν Τουρκίαν ἡ Καρπασία (Β.Α. Κύπρος). Διχοτόμησις, δηλαδή, ἀλλά εἰς μικρόν ποσοστόν καί χωρίς νευραλγικά κέντρα εἰς τό Τουρκικόν τμῆμα...

Τό Σχέδιον Ἄτσεσον ἦτο ἤδη, κατ' ἀρχήν, ἀποδεκτόν, διότι οἱ Ἀμερικανοί εἶχον τήν σύμφωνον γνώμην τῆς Τουρκίας, ὁ Νικολαρεΐζης συνέχισεν ἐπί μακρόν τάς διαπραγματεύσεις, καθιστῶν συνεχῶς ἐνήμερον τήν Κυβέρνησιν Γ.

Παπανδρέου, ἕως ὅτου ἐπέτυχε τήν ἑξῆς θεαματικήν βελτίωσιν ἀπό πλευρᾶς Ἄτσεσον: Ἡ τελική πρότασις τῶν Ἀμερικανῶν ἦτο ὅτι, ἀντί τῆς ἐκχωρήσεως εἰς τήν Τουρκίαν τῆς Καρπασίας, ἡ Ἑλλάς θά ἐξεμίσθωνεν εἰς τήν Τουρκίαν, διά πενήντα ἔτη, ὡς βάσιν, τήν Καρπασίαν. Μετά τήν ἐκπνοήν τῶν πενήντα ἐτῶν, αὕτη θά ἐπεστρέφετο εἰς τήν Ἑλλάδα· μέ ἄλλους λόγους, ἄν δέν ἐμεσολάβουν ἄλλα γεγονότα, θά ἐπετυγχάνετο καθολική Ἕνωσις!

Ἡ τελική πρότασις τοῦ Σχεδίου Ἄτσεσον ἐτελείωνε μέ τήν ἑξῆς φράσιν: «Ὅτι, ναί μέν, αἱ Η.Π.Α. δέν ἔχουν, εἰσέτι ἐξασφαλίσει τήν, ἐπί τῆς τελικῆς προτάσεως, συναίνεσιν τῶν Τούρκων, ὅμως, ὑπόσχονται εἰς τήν Ἑλλάδα τήν ἀμέριστον συμπαράστασιν τῶν Η.Π.Α., ὥστε νά ἐξασφαλισθῇ αὕτη». Δηλαδή, οἱ Ἀμερικανοί μᾶς ἐπρότειναν ἐν τῇ οὐσίᾳ νά χρησιμοποιήσωμεν τήν τότε εὑρισκομένην εἰς Κύπρον τεραστίαν Ἑλληνικήν δύναμιν πυρός, ὥστε νά ἐξαναγκασθῇ ὁ Μακάριος νά δεχθῇ τό Σχέδιον ἤ, ἐάν τοῦτο δέν ἐπετυγχάνετο, νά τόν ἀνατρέψῃ. Τούς Τούρκους ἀνελάμβανον νά πείσουν οἱ Ἀμερικανοί, καίτοι τό λεπτόν σημεῖον, ἤτοι μιᾶς Τουρκικῆς στρατιωτικῆς ἐπεμβάσεως ὑπό τό πρόσχημα τῆς ἀνατροπῆς τοῦ «στάτους κβό» τῶν Συνθηκῶν Ζυρίχης καί Λονδίνου καί τῆς, ὡς ἐκ τούτου, ἀνακύψεως κινδύνων διά τήν Τουρκοκυπριακήν κοινότητα, δέν διησφαλίζετο ἄν θά συνήντα τήν Ἀμερικανικήν ἀναχαίτισιν διά τοῦ Ἕκτου Στόλου...

Μᾶς ἐπρότειναν, ἐπομένως, οἱ Ἀμερικανοί, μίαν ὁλόκληρον δεκαετίαν πρό τοῦ 1974, νά πράξωμεν αὐτό τό ὁποῖον ἐπεχείρησε τῷ 1974 ὁ Ἰωαννίδης, μέ τήν διαφοράν ὅτι, τότε, ἡ Κύπρος ἐτέλει, οὐσιαστικῶς, ὑπό Ἑλληνικήν κατοχήν, εἴχομεν δέ καί τήν μίαν τῶν Ὑπερδυνάμεων παρά τό πλευρόν μας, ἔστω καί ἄν αἱ ἀντιρρήσεις τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως ἐτύγχανον δεδομέναι. Τό μόνον, τό ὁποῖον δέν ἐγνώριζαν, τότε, οἱ Ἀμερικανοί, ἦτο ἡ ἐπιρροή τοῦ Ἀνδρέα Παπανδρέου ἐπί τοῦ πρωθυπουργοῦ πατρός του καί αἱ διασυνδέσεις του μέ τήν Ἑλληνικήν Ἀριστεράν. Ὅταν ὁ Νικολαρεΐζης ἔλαβεν ἐντολήν ἀπό τήν Κυβέρνησιν Γ. Παπανδρέου νά ἀπορρίψῃ τό Σχέδιον Ἄτσεσον, δέν ἐπίστευεν εἰς τούς ὀφθαλμούς του!...

... ἡμεῖς οἱ ἀφελεῖς Ἕλληνες νέοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἔχοντες πληροφορηθῇ τούς Τουρκικούς βομβαρδισμούς τῆς Τηλλυρίας καί ὅτι Ἑλληνικά στρατεύματα εἶχαν μεταφερθῇ κρυφίως εἰς τήν Κύπρον, ἐπαλλόμεθα ἀπό προσδοκίαν καί ἐνθουσιασμόν...

Κάποιο βράδυ, εἴχαμε μίαν συγκέντρωσιν μεταξύ τῶν ὁποίων ἀνώτεροι κρατικοί ὑπάλληλοι καί ὁ σήμερον γνωστός δικηγόρος Ἀλέξανδρος Λυκουρέζος, ὁπότε ἀπεφασίσαμε νά συμετάσχωμεν εἰς τόν ἀγῶνα τῆς Κύπρου, κυρίως δέ νά δείξωμεν εἰς τούς Κυπρίους, ὅτι ἐπιτυχημένοι νέοι Ἕλληνες ἐπιστήμονες εὑρίσκονται εἰς τό πλευρόν των. Τήν ἐπομένην μετέβημεν εἰς τήν Κυπριακήν Πρεσβείαν καί ἀνεκοινώσαμεν ὅτι ἀπεφασίσαμεν νά κατέλθωμεν εἰς τήν Κύπρον, ὡς ἁπλοῖ στρατιῶται, ἐθελονταί, διά νά πολεμήσωμεν διά τήν ἐλευθερίαν των. Ὀλίγας ἡμέρας ἀργότερον, ὁ Πρέσβυς μᾶς ἀνεκοίνωσε τήν ἀπάντησιν τοῦ Μακαρίου, ὅτι ἡ Κύπρος δέν χρειάζεται ξένους ἐθελοντάς καί ὅτι, ἐάν θέλωμεν νά τούς βοηθήσωμεν, ἄς φροντίσωμεν νά τούς ἀποσταλοῦν ἐνδύματα καί κουβέρτες... Ἔτσι ἔβλεπεν ὁ Μακάριος τούς «Ἑλλαδῖτες»!

Παρά τήν άπογοήτευσιν, έπεμείναμε. Μέ τόν τότε βουλευτήν Ίωάννην Τσουδερόν, μετέβημεν είς τό Ύπουργεῖον Έξωτερικῶν, ὅπου ό άείμνηστος ύπουργός Σταῦρος Κωστόπουλος εἶχε τήν ίδέαν νά συστήση «Έπιτροπήν Προεργασίας τῆς Οίκονομικῆς Ένώσεως τῆς Κύπρου», ύπό τόν Τσουδερόν. Ή έν λόγω Έπιτροπή, είς τήν όποίαν προσετέθησαν ό Χριστόφορος Στρᾶτος, ό Δημ. Νιάνιας καί ἄλλοι, μετέβη είς Κύπρον δέκα φοράς, μεταξύ Αύγούστου καί Χριστουγέννων 1964 καί μίαν τελευταίαν φοράν, τό Πάσχα τοῦ 1965...

Κατά τήν διάρκειαν τῆς παραμονῆς μας είς τήν Κύπρον, τό δεύτερον έκεῖνο έξάμηνον τοῦ 1964, έπραγματοποιήσαμεν πολλάς όμιλίας είς συγκεντρώσεις άξιωματικῶν, διά νά τούς ένημερώσωμεν έπί τῆς Κύπρου, ὅταν γίνη ή Ἕνωσις — ὅπως φεῦ! ένομίζαμεν τότε... Πολύ γρήγορα, ὅμως, διεπιστώσαμεν ὅτι είς τήν Μεγαλόνησον ύπῆρχεν, έν πλήρει άναπτύξει, συστηματική προπαγάνδα τῶν κυβερνώντων έναντίον τῆς Ένώσεως. Είς τούς δημοσίους ύπαλλήλους καί είς τούς άστυνομικούς εἶχαν μηνύσει οί ἄνθρωποι τοῦ Μακαρίου ὅτι, είς περίπτωσιν Ένώσεως, αί άποδοχαί των θά έμειοῦντο κάτω τοῦ 50%, έξισούμεναι πρός τάς «Ελλαδικάς» άμοιβάς! Είς τούς πορτοκαλοπαραγωγούς εἶχαν μηνύσει ὅτι είς περίπτωσιν Ένώσεως, θά ἔπαυεν ή Κύπρος νά εἶναι μέλος τῆς Βρεταννικῆς Κοινοπολιτείας καί, ώς έκ τούτου, θά ἔπαυον αί είς αύτήν έξαγωγαί τῶν προϊόντων των. Πρός τιμήν τῶν άπλῶν Κυπρίων άγροτῶν, πρέπει νά προσθέσω ὅτι, είς πρός αύτούς όμιλίαν μου, είς Μόρφου καί ἄλλας πόλεις, τούς έσχολίασα αύτάς τάς φήμας καί προσεπάθησα νά τούς καθησυχάσω, άλλ' αύτοί μέ διέκοπτον, κλαίοντες άπό συγκίνησιν, διότι τούς μιλοῦσαν Ἕλληνες άπεσταλμένοι άπό τήν Έλλάδα. Είς ἕνα σημεῖον μάλιστα, είς τήν Μόρφου, μέ διέκοψαν αύτοί οί άπλοῖ ἄνθρωποι τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, κραυγάζοντες σύσσωμοι: «Άδελφέ μας, ἅς γίνη ή Ἕνωσις κι' έμεῖς ἅς πεθάνωμεν άπό τήν πεῖνα!»...

Είς τήν ίθύνουσαν τάξιν ή κατάστασις ἦτο διάφορος...

Τούς άνέπτυξα τά συμπεράσματά μας καί έτελείωσα ώς έξῆς: «Καί τώρα έπιστρέφομεν είς τήν Έλλάδα, μέ τήν εύχήν ὅτι σύντομα, ὅταν ξαναέλθωμεν, θά εἶναι άραγμένος πίσω άπό αύτούς τούς φοίνικες ό Έλληνικός Στόλος!»... Δέν έχειροκρότησαν παρά έλάχιστοι...

... εἶχα έπισκεφθῆ τόν Μακάριον, έκ μέρους τοῦ ύπουργοῦ Έξωτερικῶν Σταύρου Κωστόπουλου. Μέ έδέχθη, ώς συνήθως, είς τό μικρόν γραφεῖον του. Μέ ἤκουε μέ μισόκλειστα μάτια, ὅσον μετεβίβαζα τούς χαιρετισμούς τοῦ Ύπουργοῦ. Ἔπειτα, έπροχώρησα είς τήν βολιδοσκόπησιν πού μοῦ εἶχε ζητήσει νά κάμω ό Κωστόπουλος, ύπό μορφήν γενικῆς συζητήσεως. «Ό κ. Ύπουργός, Μακαριώτατε, άντιλαμβάνεται τάς έπιφυλάξεις σας ὅσον άφορᾶ είς τήν άπ' εύθείας ἕνωσιν τῆς Κύπρου μέ τήν Έλλάδα καί διερωτᾶται μήπως εἶναι δυνατόν νά ύπερκερασθοῦν τά διάφορα αύτά προβλήματα, έάν, άντί ένώσεως, προβῶμεν είς τήν δημιουργίαν δύο άνεξαρτήτων κρατῶν, μέ κεντρικόν σημεῖον νά ἔχουν καί τά δύο, κοινόν Άνώτατον Ἄρχοντα, τόν Βασιλέα τῶν Έλλήνων καί κοινήν έξωτερικήν καί άμυντικήν πολιτικήν».

Αἰφνιδίως, ὁ δεξιός ὀφθαλμός τοῦ Μακαρίου ἤνοιξε, σχεδόν τεράστιος... Μέ ἐκύτταξε ἐπ' ὀλίγον. Ἔπειτα σηκώθηκε... «Ἔλα μαζῆ μου!», ἐπρόσταξε. Καί βγῆκε ἀπό τήν πίσω πόρτα εἰς τά μετόπισθεν τοῦ κτιρίου. Ἐκεῖ ἦτο ἕνα Ἑλικόπτερον. Ἔδωσεν ὁδηγίας εἰς τόν πιλότον, ἐπεβιβάσθη καί μέ ἐκάλεσε νά τόν ἀκολουθήσω. Μετ' ὀλίγην ὥραν πτήσεως προσεγειώθημεν ἔξωθι τῆς Μονῆς Κύκκου. Κατεβήκαμε καί ὅταν, συνοδευόμενοι ἀπό τούς μοναχούς, ἐφθάσαμεν εἰς ἕνα σημεῖον τοῦ προαυλίου, μοῦ ἔδειξεν ἕνα ἴχνος παλάμης εἰς ἐπίστρωμα τσιμέντου, ἀριστερά. «Τό βλέπεις αὐτό;» Ἀπήντησα καταφατικά. «Αὐτό εἶναι τό δικό μου χέρι», συνέχισε. «Τό ἀπετύπωσα ἐκεῖ καί ἔδωσα ὅρκον εἰς τόν Θεόν νά μήν ἀποθάνω ἐάν δέν ἑνώσω τήν Κύπρον μέ τήν Ἑλλάδα. Ὅταν πᾶς πίσω στήν Ἀθήνα, νά πῆς στόν Ὑπουργό νά μήν ἀνακατεύεται, διότι τήν Ἕνωσιν θά τήν κάμω ἐγώ, ὅταν θέλη ὁ Θεός, ὅταν θελήσω ἐγώ καί μέ τόν τρόπον πού θά ἀποφασίσω ἐγώ!»...

Δέν τόν ξαναεῖδα ποτέ...

Ὅταν ἡ στελεχωμένη μέ Ἑλλαδίτας ἐπιστήμονας Ἐπιτροπή Οἰκονομικῆς Προεργασίας τῆς Ἑνώσεως ἐπανῆλθε διά μίαν τελευταίαν φοράν τό Πάσχα τοῦ 1965 εἰς τήν Κύπρον, τρεῖς περίπου μῆνας πρό τῆς προαναφερθείσης ὁμιλίας μου εἰς τό «Λάϊονς Κλάμπ» τῆς Λάρνακος, τά πάντα εἶχον μεταβληθῆ!...

Ὁ στρατηγός Γεωργιάδης, ὁ συνταγματάρχης Μούργελας, εἶχαν γίνει ἄλλοι ἄνθρωποι... Ἐπιφυλακτικοί, χωρίς ἐνθουσιασμόν, ἀπέφυγον νά μᾶς δεχθοῦν δημοσία. Τό αὐτό συνέβαινε καί μέ μέγαν, πλέον, ἀριθμόν Κυπρίων ἀξιωματούχων. Αἰφνιδίως, ἀντελήφθημεν ὅτι δέν εἴμεθα πλέον ἐπιθυμητοί. Τί εἶχε συμβῆ;

Εἶχε μεσολαβήσει ἡ διέλευσις ἀπό τήν Κύπρον τοῦ δευτέρου τῶν «μοιραίων»· τοῦ Ἀνδρέα Παπανδρέου, ὁ ὁποῖος, ἀπό κοινοῦ μέ τόν Μακάριον, εἶχον καθορίσει τήν περαιτέρω πορείαν τοῦ ἐθνικοῦ μας θέματος. Ὑπονομεύων καί ἀνατρέπων τήν πολιτικήν τῆς κυβερνήσεως τοῦ πατρός του, ἔδινεν εἰς τόν μοιραῖον Κύπριον ἀρχιεπίσκοπον τήν δυνατότητα νά ἀνατρέψη κάθε πιθανότητα ἐπιτεύξεως τῆς Ἑνώσεως καί, διά τῆς ἀποκοπῆς κάθε γεφύρας μέ τόν Ἀμερικανικόν παράγοντα, προδιέγραφε τά ἐπερχόμενα δεινά, μέ σκοπόν τό Κυπριακόν νά ἀποτελέση τόν καταλύτην τῶν ἐν Ἑλλάδι πολιτικῶν ἐξελίξεων!...

Ὅταν ἐπεσκέφθην καί πάλιν τήν Κύπρον, εἶχον διαρρεύσει 24 ἔτη, μία γενεά, ἕνα τέταρτον αἰῶνος. Ἀπό τό ἀεροσκάφος, τό ὁποῖον διέσχιζε τήν Μεγαλόνησον εἰς σχετικῶς χαμηλόν ὕψος, διά νά φθάση εἰς τήν Λάρνακα...

Ἔβλεπα, κάτω, μίαν ἄλλην Κύπρον:...

... τό 38% περίπου τῆς Κύπρου, τό κατεχόμενον ἀπό τούς Τούρκους τμῆμα, μία τεραστία, σχεδόν ἀπόλυτος ἔρημος. Δεξιᾶ ἦτο ἡ ἀποκάλυψις, ἡ σύγχρονος Κύπρος, σφύζουσα ἀπό ζωήν, νέα κτίρια καί αὐτοκινητοδρόμους, οἱ ὁποῖοι ἐκτείνονται εἰς τό σύνολον τοῦ Ἑλληνικοῦ τμήματος, εἰς τρόπον ὥστε νά νομίζη κανείς ὅτι διέρχεται ἄνωθεν πυκνοκατωκημένων σημείων τῆς Εὐρώπης ἤ τῆς Ἀμερικῆς.

«Ἰδού -ἐσκέφθην- ἡ πραγματικότης»: Ἀριστερᾷ μία Ἀνατολή, ἡ πραγματική Τουρκία, είς διάλυσιν καί εἰς τό χάος. Ὄπισθέν μας, εἰς τήν Δύσιν, ἡ Ἑλλάς, ἐπίσης ὑπό διάλυσιν καί εἰς τό χάος. Καί κάτω δεξιᾷ, ὅ,τι ἀπέμεινεν ἀπό τήν μίαν, ἑνιαίαν Κύπρον. Τό δρᾶμα, ὅμως καί τό Θαῦμα! Ὁ Ἑλληνισμός ἐν κινδύνω μεγαλουργεῖ! Ἆρά γε, νά εἶναι αὐτή ἡ μοῖρα τοῦ Γένους; Νά μεγαλουργοῦμεν μόνον ὅταν εἴμεθα ἐν κινδύνω; Διότι καί ὁ Ἑλληνισμός, τώρα, εἰς τό ὑπόλοιπον τῆς μαρτυρικῆς Κύπρου, μεγαλουργεῖ ἐν κινδύνω...

Ἐνώπιον, λοιπόν, μιᾶς νέας καταστροφῆς, ἡ ὁποία εὑρίσκεται ἔμπροσθεν τῶν πυλῶν καί παρά τάς τραγικάς λεπτομερείας τοῦ ἀπωτέρου καί προσφάτου παρελθόντος, ἄς ἐνθυμηθῶμεν τόν μῦθον τοῦ Φοίνικος καί τούς στίχους τοῦ Σολωμοῦ: «Τό χάσμα πού ἄνοιξε ὁ σεισμός ... καί εὐθύς ἐγιόμισε ἄνθη»...

ΙΟΥΛΙΟΣ Μ. ΕΥΛΑΜΠΙΟΣ

Ἀπό τήν ἐφημερίδα τοῦ αἰῶνος «ΕΣΤΙΑ» 3/1/1995, προσθέτω ἀκόμη, καταχρώμενος τῆς ὑπομονῆς σας τήν ἀντοχήν:

Ἰδού τί μᾶς ἀνακοινώνει τό Α.Π.Ε. ἐκ τῆς Λευκωσίας τῆς Κύπρου μας διά τῶν ἀπορρήτων ἀρχείων τοῦ Φόρεϊν Ὄφφις, ἀποδεσμευθέντων μετά τήν παρέλευσιν τῶν ἀπαραιτήτων τριάκοντα ἐτῶν. Ποῖοι πταίουν διά τήν μή ἕνωσιν; Ἕκαστος δύναται νά συμπεράνη. Ὅμως, αἱ «συνταγαί Καραμανλῆ, διά τήν ἔξοδον ἀπό τήν παροῦσαν κρίσιν» πού διά τοῦ Πρωτοχρονιάτικου μηνύματός του, μᾶς τά ψάλλει... Καραμανλικά! Διαβάσετέ τον! Θαυμάσετέ τον! Ψηφίζετέ τον! Ἄν θέλετε νά μᾶς βγάλη ἀπό τό φρενοκομεῖον «Η ΕΛΛΑΣ», ὅπως αὐτός τήν ἀποκαλεῖ καί πού φυσικά αὐτός τήν ἔκαμε! Καλά μᾶς κάνει. Εἶναι ὁ τυχηρότερος (Τί - χειρότερος;), πολιτικός πού ἐγέννησε ποτέ ἡ Ἑλλάς:

ΕΣΤΙΑ, Τρίτη 3 Ἰανουαρίου 1995
ΘΑ ΕΓΙΝΕΤΟ ΤΩ 1964 Η ΕΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ «Φ. ΟΦΦΙΣ»
ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Τρίτη (Α.Π.Ε.).

Ἡ Βρεταννία, αἱ Η.Π.Α. καί ἡ Ἑλλάς συνεφώνησαν, τῷ 1964, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου εἰς τήν Προεδρίαν τῆς Δημοκρατίας μέ τόν Στρατηγόν Γρίβαν καί ἀνακήρυξιν τῆς Ἑνώσεως τῆς Κύπρου μέ τήν Ἑλλάδα ἔναντι ἀνταλλαγμάτων πρός τήν Τουρκίαν, ὡς ἀποκαλύπτουν τά ἀπόρρητα ἔγγραφα τοῦ Φόρεϊν Ὄφφις διά τό 1964, τά ὁποῖα ἀπεδεσμεύθησαν τώρα.

Βάσει τῶν ἐγγράφων, ἡ ἰδέα διά τήν ἕνωσιν τῆς Κύπρου μέ τήν Ἑλλάδα εἶχεν ἐγκριθῆ ὡς ἀπόρρητον σχέδιον εἰς συνάντησιν τοῦ Βρεταννοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν Μπάτλερ, μέ τόν Ἀμερικανόν ὁμόλογόν του, Μπώλλ, τήν 8ην Ἰουνίου 1964, τρεῖς ἡμέρας δηλαδή μετά τήν πρόθεσιν τῆς Τουρκίας νά εἰσβάλη εἰς τήν Κύπρον. Ἡ εἰσβολή ἀπετράπη, τότε, κατόπιν Ἀμερικανικῆς παρεμβάσεως.

Συμφώνως πρός τά ἔγγραφα, τό σχέδιον ἀντικαταστάσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου ἀπό τόν Στρατηγόν Γρίβαν προέβλεπε τήν πραγματοποίησιν πραξικοπήματος ἀπό τήν Ἑλλάδα εἰς τήν Κύπρον, μέ ταυτόχρονον ἀνακή-

ρυξιν τῆς Ἑνώσεως, ἡ ὁποία θά ἐπεκυροῦτο εἰς διάστημα τριῶν ἡμερῶν ἀπό τήν Βουλήν.

Παραλλήλως, ἡ Βρεταννία καί αἱ ΗΠΑ ἐδεσμεύοντο νά συγκρατήσουν τήν Τουρκίαν, εἰς τήν ὁποίαν, μετά τήν πραγματοποίησιν τῆς Ἑνώσεως, θά ἐδίδοντο κάποια ἀνταλλάγματα. Τά ἀνταλλάγματα πρός τήν Τουρκίαν, ὡς ἐμφαίνεται εἰς τά σχετικά ἔγγραφα, θά ἠδύναντο νά εἶναι αἱ νῆσοι Καστελλόριζον, Σάμος, Χίος καί Κῶς, εἴτε τμῆμα τῆς Θράκης.

Τό σχέδιον αὐτό δέν ἐτέθη εἰς ἐφαρμογήν λόγῳ τῆς Βρεταννίας, ἡ ὁποία, διά νά προχωρήση, ἐζήτησεν ἐκ τῶν προτέρων συμφωνίαν τῆς Τουρκίας. Συμφώνως πρός τά Βρεταννικά ἔγγραφα, ἡ πρότασις διά τήν Ἕνωσιν κατέληξε τελικῶς εἰς τό γνωστόν Σχέδιον Ἄτσεσον, δι' ἐκχώρησιν τῆς Καρπασίας ὡς βάσεως τῆς Τουρκίας εἰς Κύπρον.

ΕΣΤΙΑ 3 Ἰαν/ρίου 1995

ΣΥΝΤΑΓΑΙ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΞΟΔΟΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑΝ ΚΡΙΣΙΝ

Τήν ἀνάγκην νά συνειδητοποιήσωμεν ὅλοι τά σφάλματά μας, «νά ἐπανεκτιμήσωμε μέ ρεαλισμό τίς νέες διεθνεῖς συγκυρίες» καί νά ἀναζητήσωμεν, μέ συναινετικάς διαδικασίας, τήν ἐθνικήν ἐκείνην γραμμήν, «πού θά μᾶς βγάλει ἀπό τά σημερινά ἀδιέξοδα», ἐπισημαίνει εἰς μήνυμά του ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Κ. Καραμανλῆς, ἐπ' εὐκαιρία τοῦ νέου ἔτους.

Ὁ κ. Καραμανλῆς, εἰς τό μήνυμά του, ὑπογραμμίζει ἀκόμη τίς «ἀπερίσκεπτες παρεμβάσεις τῶν ἐξωβαλκανικῶν παραγόντων, οἱ ὁποῖοι, μέ τίς ἀνεδαφικές καί ἀσυνάρτητες πρωτοβουλίες τους, ὀξύνουν τίς ἀντιπαραθέσεις τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς», καί προσθέτει, ὅτι διά τήν ἐπικίνδυνον ἐξέλιξιν τῶν οἰκονομικῶν καί ἐθνικῶν προβλημάτων «εὐθυνόμαστε ὅλοι: ἡγεσία καί λαός».

Ὁ Ρυθμιστής τοῦ Πολιτεύματος ἐπικρίνει τό γεγονός ὅτι «ἐνῶ ὅλοι ἀναγνωρίζουμε ὅτι διεπράχθησαν σφάλματα, ἀρκούμεθα στό νά τά καταλογίζουμε ὁ ἕνας στόν ἄλλον, καί παραγνωρίζουμε τό γεγονός, ὅτι τά σφάλματα ἀκριβῶς τά δικά μας, διευκολύνουν τούς τρίτους νά παρερμηνεύουν, ἄλλοι καλόπιστα καί ἄλλοι κακόπιστα, τίς θέσεις τῆς Ἑλλάδος, καί νά μᾶς ἀδικοῦν».

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Δανείζομαι, μέ τήν ἄδειαν τοῦ συγγραφέως, Ἀδαμαντίου Ἰω. Ἀνδρουτσοπούλου ἀπό τό βιβλίον του ὑπό τόν τίτλον: «Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΕΝΟΣ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ», σελ. 483-4, τά κάτωθι:

«... Ἐπί τῶν μεγάλων Ἐθνικῶν θεμάτων αἱ δικαστικαί ἀποφάσεις καί τά πορίσματα Ἐπιτροπῶν καταλήγουν εἰς τόν χῶρον τῶν ἀχρήστων τῆς Ἱστορίας καί τά ἀποβάλλει ὁ χρόνος καί ἡ δύναμις τῶν πραγμάτων ἀπό τήν μνήμην τῶν ἀνθρώπων. Αὐτό ἔχει συμβῆ μέ τήν καταδίκην τοῦ Σωκράτους καί τήν δίκην τοῦ Χριστοῦ, μέ τήν καταδίκην τοῦ Κολοκοτρώνη, τήν θανατικήν καταδίκην τῶν Ἕξ (εἰς τά φυλακάς τῆς κρατήσεώς των ἔχει ἐντοιχισθῆ ἀνα-

μνηστική πλάξ καί εἰς τόν τόπον τοῦ μαρτυρίου των ἔχει ἀνεγερθῆ ἱερός ναός). Τό αὐτό θά συμβῆ μετ' ὀλίγον καί μέ τήν ἀπόφασιν τῆς καταδίκης τῶν πρωτεργατῶν τῆς «21ης Ἀπριλίου».

Ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ προσθέτω: Τό αὐτό συνέβη καί μέ τήν καταδίκην τῶν ὀκτώ Στρατηγῶν νικητῶν τῆς ἐν Ἀργινούσαις Ναυμαχίας τῷ 406 π.Χ. Τό ἴδιο συνέβη καί μέ τάς καταδίκας καί τάς καρατομήσεις πού ἔγιναν ἀπό τήν Γαλλικήν Ἐπανάστασιν (1789-1793). Ὅλα αὐτά τά ἔχει στιγματίσει ἡ Ἱστορία.

Τό ἴδιο στιγματίζεται καί ἡ ἐκτέλεσις τῶν Ἕξ, μετά τήν Μικρασιατικήν ἥτταν μας τό ἔτος 1922.

Τέλος, εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ Ἱστορία θά στιγματίση καί τά ἐγκλήματα τοῦ Δ! ψηφίσματος τῆς 18ης Ἰανουαρίου 1975.

ΤΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΤΟΥ

«Τήν ζωήν καί τόν θάνατον δέδωκα... ἔκλεξαι τήν ζωήν σύ, ἵνα ζήσης σύ, καί τό σπέρμα σου» (Δευτερονόμιον Λ΄19)

«Ἀποφάσεις ἐνδόξου τέλους εἶναι πράξεις ἀντάξιαι μεγάλων ἀνδρῶν, προικισμένων δι' ἡρωικῶν ἀρχῶν, ἀνδρῶν ἐναρέτων...».

«Δίδου σοφῷ ἀφορμήν καί σοφώτερος ἔσται.» (Παροιμ. Θ΄, 9)

Παραθέτω τό βιογραφικόν του σημείωμα, ὅπως μοῦ τό ἔστειλεν ἐδῶ, ἐν Φυλακῇ, κατόπιν παρακλήσεώς μου, ὁ υἱός τοῦ ἀδελφοῦ του Σπυρίδωνος, Κωνσταντῖνος Ἀγγελῆς, τόν ὁποῖον εὐχαριστῶ θερμῶς:

«Γεννήθηκε στίς 12-2-1912, σ' ἕνα μικρό καλύβι, δίπλα στό ξωκκλήσι τῆς Ἁγίας Ἄννης τοῦ χωριοῦ ΧΑΛΙΑ τῆς Εὐβοίας, μέ σημερινό ὄνομα ΔΡΟΣΙΑ.

Τό ὄνομα τοῦ πατέρα του, Μιλτιάδης· οἱ χωριανοί, συντοπίτες του, τόν Μιλτιάδη τόν ἔκαναν Μελέτη.

Ὅμως ὁ Ὀδυσσέας ὑπερηφανεύετο γιά τό ἔνδοξο αὐτό ὄνομα, ὅπως κι ὅλα τά ἀδέλφια του καί ἐμεῖς οἱ κοντινοί συγγενεῖς του, τόν ἐλέγαμεν Μίλτο, ὅπως ἦτο τό βαφτιστικό του, χαϊδευτικά...

Τῆς μητέρας του τό ὄνομα ἦτο Μαρία.

Ἦσαν δέκα ἀδέλφια, ἐκ τῶν ὁποίων τά πέντε ἀπέθαναν μικρά. Τά ὑπόλοιπα πέντε ἦσαν:

1. Κωνσταντῖνος 1891-1953 ἀπέθανεν 62 ἐτῶν.
2. Στυλιανή, 1905-1986 ἀπέθανεν 81 ἐτῶν.
3. Ἰωάννης 1901-1983 ἀπέθανεν 82 ἐτῶν.
4. Σπυρίδων 1907- ζῇ.
5. Ὀδυσσεύς 1912-1987 ὁ ἀείμνηστος, ἀπέθανεν 75 ἐτῶν.

Ὁ 1ος, Κωνσταντῖνος, εἶχε μεταναστεύσει στήν Ἀμερική νέος ἀκόμη καί ἀπέθανεν ἐκεῖ.

Εἶχε καί ἄλλα πέντε ἀδέλφια, τρία ἀγόρια καί δύο κορίτσια, πού ὅπως προανεφέρθη πέθαναν σέ μικρή ἡλικία.

Οἱ συντοπίτες συνομήλικοι τοῦ Ὀδυσσέα τόν περιγράφουν ὡς πολύ ζωηρόν, ἔξυπνον, ἄριστο μαθητή στό Σχολεῖο, πρῶτον σ' ὅλες τίς τάξεις Δημοτικοῦ καί Γυμνασίου.

Ὡς τό τελευταῖον ἀγόρι τῆς οἰκογενείας, ἦτο τό χαϊδευμένο τους παιδί, ἰδιαιτέρως τῆς μητέρας του, πού ὁ Ὀδυσσέας τήν ἐλάτρευεν. Ἡ ὑπερβολική αὐτή ἀγάπη του πρός τήν μητέρα του τόν ἔκανε νά θέλῃ νά βρίσκεται διαρκῶς κοντά της, ἔτσι πού ὅταν ἦρθεν ἡ σειρά του νά πάῃ στό Σχολεῖο, δέν ἐπῆγε, φανταζόμενος πώς θά ἔχανε τή μητέρα του. Ὅταν ἔγινεν ἑπτά ἐτῶν, εἶχεν ἐπιστρέψει ἀπό τό Πανεπιστήμιο, ὡς ἀπόφοιτος πλέον καθηγητής, ὁ ἀδελ-

φός του Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος τόν πῆγε στό Σχολεῖο... «άπό τ' αὐτί καί στό Δάσκαλο».

Μετά τό ἔτος τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς, 1923, τόν βρῆκε τελειόφοιτο τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου. Ὁ πατέρας του ἤθελε νά τόν κρατήση κοντά του νά τόν κάμη σιδηρουργό, πού ἦταν καί ὁ ἴδιος. Ὁ Καθηγητής Γυμνασίου, ἀδελφός του Ἰωάννης, πού διωρίστηκεν τήν ἐπομένη χρονιά στό Γυμνάσιο Αὐλωναρίου Εὐβοίας, τόν πῆρε μαζί του καί φοίτησε στό Γυμνάσιο αὐτό. Ἐκεῖ ὁ ἀδελφός του αὐτός, Γιάγκος, διαπίστωσε τό φτερωτό καί κοφτερό μυαλό τοῦ Ὀδυσσέα, μά καί τήν ἀκόρεστη δίψα του γιά μάθηση καί ἔκανεν ὅ,τι μποροῦσε γιά νά ἱκανοποιῆ τή φιλομάθεια καί ἐπιμέλειά του. Τοῦ ἀγόραζε βιβλία ὠφέλιμα ἐξωσχολικά καί ἄλλα βοηθητικά τῶν Σχολικῶν.

Ὁ Καθηγητής, ὅμως, Γιάγκος παντρεύτηκε κι ἔτσι τόν ἑπόμενο χρόνο, Β΄ Γυμνασίου, ὁ Ὀδυσσέας ἐπῆγε στό Γυμνάσιο Χαλκίδος στό ὁποῖον, μέ τήν βοήθειαν τῶν γονέων του καί τῶν ἄλλων ἀδελφῶν του, ἐτελείωσε τίς σπουδές, Μέσης Παιδείας, τό 1930, ἀριστεύοντας σ' ὅλες τίς τάξεις. Λόγῳ αὐτῆς του τῆς ἐπιμελείας, τῆς πνευματικῆς καί σωματικῆς του ὑπεροχῆς, ἦτο ὁ ἀρχηγός σ' ὅλες τίς τάξεις καί Σημαιοφόρος στίς τελετές, παρελάσεις κλπ.

Τοῦ εἶχε δώσει καλές βάσεις ὁ Καθηγητής ἀδελφός του, Γιάγκος. Αὐτός, ὅταν ὁ Ὀδυσσέας, ἑπταετής, δέν εἶχε πάει στό Σχολεῖο, γιά τούς λόγους πού προανέφερα, τόν παρέλαβε, τόν πῆγε, τοῦ ἔκανε φροντιστήριο Α΄ καί Β΄ Τάξη τοῦ Δημοτικοῦ κι ἔτσι ἀπό τήν Α΄ προβιβάσθηκε κατ' εὐθεῖαν στήν Γ΄ τάξη. Βέβαια, ὅπως προανέφερα, ἦτο ἔξυπνος, ἐπιμελής, ἦτο ἐπιδεκτικός μαθήσεως, εἶχεν ἔφεσιν γιά πρόοδο, γιά ἀνέλιξη, γιά κάτι ἀνώτερο.

Τό ἀπολυτήριο τοῦ Γυμνασίου τό πῆρε μέ βαθμό Ἄριστα καί διαγωγή κοσμιωτάτη. Ὁ Δῆμος Χαλκίδος τόν ἐτίμησε μέ βραβεῖο δύο χιλιάδων δραχμῶν, πού τόσο πολύ τόν βοήθησε νά λάβη μέρος στίς εἰσαγωγικές ἐξετάσεις τῆς Σχολῆς Εὐελπίδων τόν ἴδιο χρόνο, πού, χωρίς φροντιστήρια, ἐπέτυχε καί μάλιστα στήν πρώτη πεντάδα (:σ.σ. 2ος μεταξύ 887). Ἐφοίτησεν εἰς τήν Σχολήν τῶν Εὐελπίδων τέσσερα χρόνια. Ἀπεφοίτησε τό 1934, νομίζω πρῶτος ἤ δεύτερος (σ.σ.: 7ος μεταξύ 78), ὠνομάστηκεν ἀνθυπολοχαγός Πυροβολικοῦ καί μετά τήν ἐκπαίδευσή του στή Σχολή Πυροβολικοῦ, τοποθετήθηκε στό Α΄ Σύνταγμα Πυροβολικοῦ, ὡς Οὐλαμαγός στήν Πυροβολαρχία τοῦ ἥρωα Κουρούκλη Γεωργίου, τότε Λοχαγοῦ Πυροβολικοῦ. Ἀπό τή θέση του αὐτή πῆρε μέρος στήν καταστολή τοῦ κινήματος τῆς 1ης Μαρτίου 1935, πού ἔκαμαν οἱ Βενιζελο - Πλαστηρικοί Ἀξιωματικοί. Μετά τήν ἧτταν των στήν Ἀθήνα, συνέχισαν τό κίνημά τους στήν Κεντρική Μακεδονία, ἀνατολικῶς τοῦ Στρυμόνα ποταμοῦ. Ἀρχηγοί τους στό Πεδίον τῆς Μάχης ἦσαν: οἱ Στρατηγοί Παπούλας Ἀναστάσιος, Καμμένος Δημήτριος καί Κοιμήσης Μιλτιάδης καί ὁ ἀντισυνταγματάρχης Ἱππικοῦ (:Ὑποδιοικητής τοῦ 2ου Συν/τος Ἱππικοῦ Σερρῶν), Βολάνης Σταμάτιος.

Ἐκεῖ, εἰς τόν Στρυμόνα τῆς Κεντρικῆς Μακεδονίας μας, ἀντιπαρετάχθησαν δύο δυστυχισμέναι Ἑλλάδες, ἀλληλομισούμεναι, ἀλληλοπολυβολούμεναι μέχρι θανάτου «λές κι' εἶχαν νά μοιράσουν ἀμφισβητούμενα... τσιφλίκια!»

Ἡ νόμιμος κυβερνητική Στρατιά, μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ὑποστράτηγον Ὑπουργόν τῶν Στρατιωτικῶν, Κονδύλην Γεώργιον (:ἦτο καί Ἀντιπρόεδρος

τῆς Κυβερνήσεως, αὐτῆς, μέ Πρωθυπουργόν τόν Παναγῆν Τσαλδάρην), εἶχε παραταχθῆ δυτικῶς τῶν όχθῶν τοῦ ποταμοῦ. Οἱ κινηματίαι, μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ἀντιστράτηγον Παπούλαν Αναστάσιον καί συνεπαναστάτας τούς Ἀντιστράτηγον Καμμένον Δημήτριον, Ἀντιστράτηγον Κοιμήσην Μιλτιάδην, Ἀντισυνταγματάρχην Ἱππικοῦ Βολάνην Σταμάτιον (:ὅλοι αὐτοί, πλήν τοῦ Καμμένου, ἐτυφεκίσθησαν μετά τήν ἧτταν...), παρετάχθησαν κατά μῆκος τῶν Ἀνατολικῶν ὀχθῶν τοῦ Στρυμόνος. Ὁ ἀγών διεξήγετο μέ ἀπύθμενον μῖσος ἑκατέρωθεν καί αἱ ἀπώλειαι ἀμφοτέρων τῶν ἀντιμαχομένων εἰς Ἀξιωματικούς, Ὑπαξιωματικούς, ὁπλίτας, ὅλοι Ἑλληνόπουλα, θύματα θανασίμως ἀλληλομισουμένων ἡγετῶν, καί πολεμικόν ὑλικόν, ἦσαν τεράστιαι καί καταστρεπτικαί διά τήν δύστυχον Πατρίδα μας! Ἐπολέμησαν σκληρότατα οἱ μέν, τούς δέ, διά λόγους πού ἑκάστη παράταξις ἐδικαιολόγει κατά τό ἴδιον αὐτῆς «δίκαιον» (: συμφέρον). Ὁ ἥρως μας, Στρατηγός Ἀγγελῆς Ὀδυσσεύς, μετά τήν καταστολήν τοῦ κινήματος εἰς τήν Πρωτεύουσαν, ἀπεστάλη μαζί μέ τήν Πυροβολαρχίαν Κουρούκλη, ὡς Οὐλαμαγός της, εἰς τό Κυβερνητικόν μέτωπον τοῦ Στρυμόνος καί ἐπολέμησεν ἀποφασιστικῶς καί ἡρωϊκῶς καθ' ὅλον τό διάστημα τῶν δεκαπέντε καί πλέον ἡμερῶν πού διήρκεσεν ὁ (:ὅλως ἀδικαιολόγητος, τρελλός, πραγματικῶς) ἐμφύλιος πόλεμος, μέ νίκην τῶν Κυβερνητικῶν. Οἱ ἡττηθέντες παρεδόθησαν ἄνευ ὅρων. Οἱ Ἀρχηγοί τοῦ ἀποτυχόντος κινήματος ὡδηγήθησαν εἰς τό Στρατοδικεῖον μέ τήν κατηγορίαν τῆς ἐσχάτης προδοσίας, κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον καί ἐξετελέσθησαν, πλήν τοῦ Καμμένου, ὅστις εἶχε προλάβει νά καταφύγη εἰς Βουλγαρίαν!

Αὐτοί πού «ἐπλήρωσαν τήν νύφην», ὅπως πάντοτε συμβαίνει, ἦσαν οἱ μικροί Ἀξιωματικοί, κυρίως οἱ Λοχαγοί, Ὑπολοχαγοί, Ἀνθυπολοχαγοί καί Ἀνθυπασπισταί, ἀκόμη δέ καί μόνιμοι Ὑπαξιωματικοί!! (Ἄχ, καημένε Σολωμέ! Ἄδικα μᾶς τά ἔλεγες: «... κι ἄν μισοῦνται ἀνάμεσά τους, δέν τούς πρέπει λευτεριά!»

Οἱ ἠθικοί αὐτουργοί τοῦ κινήματος αὐτοῦ, τοῦ ἐμφυλίου ἀλληλοσπαραγμοῦ, ἦσαν οἱ: Ἐλευθέριος Βενιζέλος, ὁ ὁποῖος μέ τό θωρηκτόν «ΑΒΕΡΩΦ» προσέφυγεν εἰς τήν Ἰταλοκρατουμένην Ῥόδον, αὐτοεξορισθείς ἐκεῖθεν εἰς Παρισίους ὅπου καί ἀπέθανε μετά ἕν ἔτος, καί ὁ Πλαστήρας Νικόλαος, ὁ ὁποῖος ἐκίνει τά νήματα ἐκ Παρισίων ὅπου εἶχεν αὐτοεξορισθῆ μετά τό ἀποτυχόν, ἐπίσης ἀδικαιολόγητον, κίνημά του τῆς 5ης Μαρτίου 1933. Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος, παραδίδων τό ἀστραπηβόλον πνεῦμα του (:πεθαίνων εἰς Παρισίους τήν 23ην Μαρτ. 1936), παρήγγειλεν εἰς τόν Ἑλληνικόν Λαόν: «Νά συσπειρωθῆς γύρω ἀπό τόν Βασιλέα Γεώργιον. Ζήτω ὁ Βασιλεύς! Ζήτω ἡ Ἑλλάς!»

Ἀπό τά ἀνωτέρω, μοῦ γεννᾶται μία Ὑποψία ἤ ἀπορία: Μήπως, ἆρά γε, ἡμεῖς, οἱ τῆς ἐπεμβάσεως κατά τήν 21ην Ἀπριλίου 1967, εἴμεθα τά θύματα ἐκείνου τοῦ ἀδελφοκτόνου σπαραγμοῦ; Μήπως, λέγω, μήπως, οἱ ἡττημένοι τότε, νῦν κυβερνῶντες ἀπόγονοι ἐκείνων τῶν κινηματιῶν, ἐκδικοῦνται ἡμᾶς, τούς παιδιόθεν ἀντιθέτους τῶν πραξικοπηματιῶν; Ἀντιθέτους τῶν ἐμφυλίων καί τῶν ἐν γένει ἀλληλοσπαραγμῶν; Εἴμεθα ἐναντίον πάσης ἐκτροπῆς Συντάγματος, ὅταν τό σέβωνται καί τό ἀποδέχωνται οἱ ὑπεύθυνοι Κυβερνῶντες. Εἴμεθα ἐναντίον πάσης ἀνατροπῆς καθεστηκυίας τάξεως, ὅταν ὑπάρχη ... τάξις! Εἴμεθα νομιμόφρονες ὑπό Κράτος Δικαίου, ὑπό Κυβερνῶντας οἱ ὁποῖοι πονοῦν, ἀγαποῦν, διακονοῦν, ὑπηρετοῦν, σέβονται τό Σύνταγμα καί τόν Λαόν!

Τότε, ὅταν ἐξεδηλώθη τό κίνημα εἰς τάς Ἀθήνας, τήν 1ην Μαρτίου 1935, ἤμην Εὔελπις πρωτοετής καί νά πῶς εἶδον τά πράγματα, κατά μίαν ἀρχειοθετημένην ἀφήγησίν μου[1]:

1. Ἐτρώγαμεν εἰς τό Ἑστιατόριον τῆς Σχολῆς μας. Πλήρης σιγή. Οἱ θόρυβοι πειρουνιῶν, κοχλιαρίων, μαχαιριῶν, πλατάγισμα χειλέων, ἀπομύξισμα, ὁμιλίαι κ.λπ., ἀπαγορεύονται αὐστηρῶς. Αὐστηρός ἐπιτηρητής τούτων, ὁ Τραπεζάρχης, 4ετής Εὔελπις ἑκάστης τραπέζης τῶν 8 «παρακαθημένων.»

Αἰφνιδίως εἰσῆλθεν εἰς τό ἑστιατόριον μέ βῆμα ταχύ ὁ Ὑπολοχαγός Πεζικοῦ Κούρτελης Δημήτριος (:Διμοιρίτης Λόχου, τῆς ὀργανικῆς δυνάμεως τῆς Σχολῆς), ὁ ὁποῖος, ἄν καί χαμηλοφώνως, ἠκούσθη νά λέγη εἰς τόν Ἀξιωματικόν Ὑπηρεσίας, Λοχαγόν Πυροβολικοῦ Βερνάρδον Σπυρίδωνα (:Ἐκπαιδευτήν εἰς τούς Κανονισμούς καί τό ὑλικόν Πυροβολικοῦ), «... νά παρουσιασθῆτε ἀμέσως, εἰς τόν κ. Διοικητήν τῆς Σχολῆς (:Στρατηγόν Πολίτην Ἠλίαν), σᾶς περιμένει εἰς τό Γραφεῖον του. Ὥσπου νά ἐπανέλθετε, παρακαλῶ, παραδώσατέ μου τά σύμβολα τῆς Ὑπηρεσίας (:Ἐξάρτησις, ξίφος, χειρόκτια). Ὁ Λοχαγός συνεμορφώθη πάραυτα, ὁ δυστυχής, μή φανταζόμενος ὅτι τοῦ ἐστήνετο παγίς. Ἡ παγίς εἶχε σχεδιασθῆ καί στηθῆ ἐπιμελῶς, δι' ὅ καί ἐπέτυχε θαυμαστῶς. Ἀμέριμνος ὁ Λοχαγός Βερνάρδος, παρέδωσεν εἰς τόν Ὑπολοχαγόν Κούρτελην τήν ρομφαίαν τῆς Ὑπηρεσίας καί ἔσπευσεν εἰς τό Γραφεῖον τοῦ Διοικητοῦ, ὅπου ἐτέθη ὑπό φρούρησιν μαζί μέ τόν Διοικητήν καί τινας ἄλλους πού εἶχον συλληφθῆ πρό αὐτοῦ, ὡς ἀντίθετοι τῶν κινηματιῶν.

Ὁ Ὑπολοχαγός Κούρτελης, κύριος τῆς καταστάσεως, πλέον, ὡς Ἀξιωματικός Ὑπηρεσίας,εὐθύς μετά τήν ἀπομάκρυνσιν τοῦ ἀντικατασταθέντος, διέταξε:

«Μέ τό παράγγελμα τοῦ Ἐπιλοχίου, «ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ», ὅλοι οἱ Εὐέλπιδες νά τρέξουν εἰς τάς κλίνας των, εἰς θέσιν προσκλητηρίου» (:Τοῦτο σημαίνει, ἔμπροσθεν τῆς κλίνης του ἕκαστος).

Τοῦτο τό πρόσταγμα ἦτο ἀντίθετον πρός τά κεκανονισμένα, τά ὁποῖα προέβλεπον ὅτι μετά τό παράγγελμα τοῦ Ἐπιλοχίου (:Ἀρχηγοῦ τῶν Εὐελπίδων ὅλων τῶν τάξεων), οἱ Εὐέλπιδες ἦσαν ἐλεύθεροι νά ἐγκαταλείψουν τό ἑστιατόριον καί νά μεταβοῦν: ἤ εἰς τήν αἴθουσαν διασκεδάσεως (:γράφε «νίλας» διά τούς πρωτοετεῖς), διά κάπνισμα, ψυχαγωγίαν ἐν γένει, ἤ εἰς τόν περίβολον τῶν κτιρίων, ἤ εἰς τόν θάλαμόν του ἕκαστος, μέχρι τῆς ὥρας τοῦ ἑσπερινοῦ προσκλητηρίου - σιωπητηρίου, (:ἄλλης «νίλας» διά τούς πρωτοετεῖς).

Ὁ Ἐπιλοχίας διέταξεν «ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ». Ἕκαστος Εὔελπις ἠγείρετο τῆς τραπέζης, ἐξήρχετο τοῦ ἑστιατορίου καί τροχάδην (:αὐτός εἶναι ὁ βηματισμός τοῦ Εὐέλπιδος εἰς τούς ἀνοικτούς χώρους τῆς Σχολῆς), μετέβη εἰς τόν θάλαμόν του καί ἔστη πρό τῆς κλίνης του.

Εὐθύς ὡς συνεκεντρώθημεν οἱ τοῦ θαλάμου μου, διετάχθημεν ὑπό τοῦ θαλαμάρχου μας, Δεκανέως Εὐέλπιδος 4ης, Γιαννακουλοπούλου Κωνσταντίνου τοῦ Κίμωνος... (:νά μέ συγχωρῆ πού λησμονῶ ἤδη τό ὄνομα τῶν πάππου καί προπάππου του), :«ὅπλα, μπαλάσκες καί ἔξω, τροχάδην, σύνταξις κατά Διμοιρίας Λόχου ἔμπροσθεν τοῦ Διοικητηρίου, μέ μέτωπον πρός τήν πλευράν τῆς ἐξόδου...»

Ἔγινε καί τοῦτο! Εὐθύς, ἀμέσως, ἠκούσθη τό παράγγελμα: «Πυραμίδας σχηματίσατε». Ἐπλέξαμεν τά ὅπλα μας, ἑκάστη τριάς, εἰς πυραμίδα (:σχῆμα τρίποδος). Ἀμέσως μετά, ἄλλο παράγγελμα: «Τροχάδην εἰς τά κρεβάτια σας μπροστά. Τούς ζυγούς λύσατε» Ἔγινε καί αὐτό, ἀστραπιαίως. Καί πρίν καλά-καλά ἀνασάνομεν,... τό παράγγελμα: «Μέ κράνη, γρήγορα εἰς τά ὅπλα σας... χαμένα» (:εἶναι διά τούς νεαρούς, ἤ ἀκόμη χαϊδευτικώτερον: κοτόπουλα!), ὁ ἀνωτέρω θαλαμάρχης μας, κυνηγῶν μας, ἐφώναζε: «...τρέξτε, χαμένα, σᾶς παίρνουν τά ὅπλα!...»

Πράγματι, ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τά ὅπλα μας, αἱ πυραμίδες εἶχον πέσει χαμαί... πολλοί ἐφώναζαν: «μοῦ πῆραν τό ὅπλο μου...»

Εἷς «νεαρός» ἐξ Ὑπαξιωματικῶν, ὁ ἐκ Τρικάλων 28ετής (!), ἐκλαυθμύριζε: «... τούς κερατάδες, μοῦ 'φαγαν τό ντουφέκι μου... καί τό εἶχα καθαρίσει τό μεσημέρι!» (:Αὐτό τόν... ἐμάρανε! Σκαρλάτος Ἰωάννης, πρός χάριν τοῦ ὁποίου ὁ Ὑπουργός Στρατιωτικῶν Στρατηγός Κονδύλης εἶχε καθορίσει ὅριον ἡλικίας, διά τούς Ὑποψηφίους Ὑπαξιωματικούς, τό 28ον ἔτος, μόνον δι' ἐκεῖνο τό ἔτος, πού ἦτο καί τό πρῶτον κατά τό ὁποῖον Εὐέλπιδες κατετάσσοντο εἰς τήν Σχολήν Εὐελπίδων, ἰδιῶται καί μόνιμοι Ὑπαξιωματικοί, καταργηθείσης τῆς Σχολῆς Ὑπαξιωματικῶν.).

Τά ὅπλα μας, ὄχι ὅλα, ὅσα πρόλαβαν, τά ἔλαβον πολῖται ἐκ τοῦ γειτονικοῦ, τῆς Σχολῆς, συνοικισμοῦ ΠΟΛΥΓΩΝΟΥ, τούς ὁποίους εἰσήγαγον καί ὑπεβοήθησαν φίλοι τους κινηματίαι Ἀξιωματικοί.

Τό σχέδιον ἐνεργείας τῶν κινηματιῶν, εἰς ὅ,τι ἀφεώρα τήν Σχολήν μας, ἦτο πλῆρες καί ἐπιμελῶς μελετημένον.

Οἱ κινηματίαι εἶχον ἐπιλεγῆ μεταξύ τῶν πλέον δυναμικῶν καί ἀποφασιστικῶν Ἀξιωματικῶν. Τό ἐξεκίνησαν ἐπιτυχῶς. Ὅμως, ὅ,τι ἀρχίζει «καλά», δέν τελειώνει καί π ά ν τ ο τ ε... «καλά».

Εἰς τήν Σχολήν ἐπηκολούθησε κάποια μικρά ἀταξία, ἀπειθαρχία, σπάνιον φαινόμενον διά Στρατιωτικόν Ὀργανισμόν καί δή Σχολήν Ὑποψηφίων Ἀξιωματικῶν.

Ἐδόθη ὑπό τοῦ Ἐπιλοχίου τῆς Σχολῆς τό παράγγελμα: «Σύνταξις Λόχων κατά τριάδας εἰς παράταξιν, μέ μέτωπον πρός τό Διοικητήριον».

Εὐθύς μετά τήν σύνταξιν, ἐνεφανίσθη ἐνώπιόν μας εἷς Ταγματάρχης, ἄγνωστός μας μέχρι τότε, (:Ἦτο ὁ Ταγμ/ρχης Πεζικοῦ Τσιγάντες Ἰωάννης), ὁ ὁποῖος διέταξεν: «Ὡς Διοικητής τῆς Σχολῆς, ζητῶ τυφλήν ὑπακοήν. Νά μοῦ ἀναφέρετε δύναμιν... κ.λπ.»

Πρίν καλά-καλά τελειώση τήν διαταγήν του ὁ «νέος Διοικητής» Ταγμ/χης Τσιγάντες Ἰωάννης, ὁ Ἀρχηγός τῶν Εὐελπίδων, Ἐπιλοχίας Εὔελπις 4ης Βαλτζῆς Πέτρος τοῦ Θεοφίλου, ἀντέδρασε ψυχραίμως καί ἀποφασιστικῶς:

«Δέν σᾶς ἀναγνωρίζομεν ὡς Διοικητήν μας. Ἔχομεν Διοικητήν τόν Ὑποστράτηγον κ. Πολίτην Ἠλίαν...»

Δέν συνέχισε, δεχθείς ράπισμα παρά τοῦ παρισταμένου Ὑπολοχαγοῦ Πεζικοῦ Ῥάλλη, Διμοιρίτου Λόχου τῆς Σχολῆς, κινηματίου. Ταυτοχρόνως μέ τήν ἐπίθεσιν αὐτήν κατά τοῦ γενναίου Ἐπιλοχίου... ἠκούσθη ἡ διαταγή τοῦ ψευδοδιοικητοῦ Τσιγάντε: «κ. Ὑπολοχαγέ, ὁ Ἐπιλοχίας τῆς Σχολῆς Εὐελπίδων δέν δέρεται... Νά ὁδηγηθῆ εἰς τό Πειθαρχεῖον...»

Ἡ ἀντίδρασις ὅλων μας ὑπῆρξεν ἄμεσος, διά στεντορείου φωνῆς: «Ὄοοόχι... θέλομε τόν Ἀρχηγόν μας, θέλομεν τόν Διοικητήν μας...»

Ἡ ἀνωτέρω ἀντίδρασις ἀπεδείχθη ἀποφασιστικῶς καθοριστική. Ἀστραπιαίως διεδόθη ὅτι ὁ διοικητής μιᾶς Πυροβολαρχίας, Λοχαγός, τότε, Κουρούκλης Γεώργιος, μέ Οὐλαμαγόν, ὡς προερρέθη, τόν ἥρωά μας Ἀνθυπολοχαγόν τότε Ἀγγελῆν Ὀδυσσέα, διέταξε τούς κινηματίας νά ἐγκαταλείψουν τήν Σχολήν, παραδιδόμενοι ἄνευ ὅρων, ἄλλως, μετά παρέλευσιν δεκαπέντε λεπτῶν, θά ἀρχίση πυρά Πυροβολικοῦ ἐναντίον των, ἐναντίον τῆς Σχολῆς, διά τῆς Πυροβολαρχίας του, τεταγμένης εἰς τόν Λόφον Νυμφῶν (:Περιοχῆς τῆς Ἀκροπόλεως). Οἱ κινηματίαι, λαβόντες γνῶσιν τῆς ἀνωτέρω ἀποφάσεως τοῦ Κουρούκλη καί πληροφορηθέντες ὅτι τό κίνημά των εἰς τήν Πρωτεύουσαν ἀπέτυχε παταγωδῶς: «ἔγιναν καπνός»! Ἀναχωρησάντων ἐκείνων ἀπό προσώπου ἡμῶν, ἐνεφανίσθη ὁ Διοικητής μας εἰς τήν θέσιν πού ἵστατο πρό ὀλίγων λεπτῶν ὁ... ψευδοδιοικητής.

Ὁ Ὑποστράτηγος Διοικητής, Πολίτης Ἠλίας, μέ τήν γνωστήν μας λεβεντιάν του, τήν καλωσύνην του καί τήν ἐλαφράν δυσγλωσσίαν του (:κοινῶς «ρετάρισμα»), εἶπεν:

«Εὐέλπιδες, σᾶς εὐχαριστῶ διά τήν ἐμπιστοσύνην σας πρός με. Σᾶς συγχαίρω διά τήν πίστιν σας εἰς τήν νόμιμον διοίκησιν τῆς Σχολῆς καί τήν ἀφοσίωσίν σας εἰς τόν ὅρκον σας... Οἱ κ.κ. Ἀξιωματικοί νά διατάξουν λύσιν ζυγῶν, οἱ Εὐέλπιδες νά μεταβοῦν εἰς τούς θαλάμους των. Ἡ Σχολή νά συνεχίση τό πρόγραμμά της...»

Οὕτως ἔληξαν τά πράγματα εἰς τήν Σχολήν μας καί εἰς τήν πρωτεύουσαν ἐν γένει, τήν Θεσσαλονίκην, τήν Ἤπειρον κ.λπ. Ἡ μόνη Ἑλλάς, πού συνέχισε τόν καταστρεπτικόν ἀδελφοκτόνον πόλεμον, ἦτο ἡ Ἀνατολικῶς τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ ἐπαναστατημένη ὑπό τούς προρρηθέντας Κινηματίας Στρατηγούς, τρεῖς, καί τόν Ἀντισυνταγματάρχην Ἱππικοῦ. Ἐκεῖ συνεχίσθη ὁ ἐμφύλιος ἐπί 15θήμερον μέ ἀμείωτον σφοδρότητα, ὡς προαναφέρω, μέ τάς δύο Ἑλλάδας ἀλληλομισουμένας, ἀλληλοφονευομένας... μέχρι θανάτου.

Διατί; Οἱ κινηματίαι, Βενιζελο Πλαστηρικοί, ἰσχυρίζοντο ὅτι οἱ Κυβερνητικοί προπαρεσκεύαζον παλινόρθωσιν τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας.

Τό ἄν τοῦτο ἦτο ἀληθές, οὐδείς δύναται νά τό βεβαιώση, οὔτε, ὅμως, νά τό ἀποκλείση, ἔτι δέ περισσότερον νά τό δικαιολογήση. Τό γεγονός εἶναι ὅτι ἡ παλινόρθωσις ἐγένετο μέ τήν βοήθειαν τῶν κινηματιῶν, ἀκριβῶς ὅπως μέ τήν βοήθειαν τοῦ «ἡρωικοῦ» Πολυτεχνείου ἐγένετο ἡ ἐπάνοδος ἑνός, ἄλλου, Στρατιωτικοῦ Καθεστῶτος, τοῦ πρώτου ἔχοντος ἀποχωρήσει ἐκ τῆς ἐξουσίας πρό 45 ἡμερῶν... Ἡ Ἱστορία ἐπαναλαμβάνει ἑαυτήν!... μή διδασκομένη καί οὔτε διδάσκουσα.

Ἔχουν γραφῆ αἱ ἑκατέρωθεν ἀπόψεις. Ἡμεῖς ἀφηγούμεθα, ἀμερολήπτως, ὅ,τι εἴδομεν, ὅπως τό εἴδομεν, αὐτόπται μάρτυρες, ἀκριβῶς ὅπως τό ἐζήσαμεν.

Ἐλύσαμεν τούς ζυγούς καί μετέβημεν εἰς τούς θαλάμους μας. Ὡρίσθην εἰς ὑπηρεσίαν διώρου περιπολίας. Περιπολάρχης ἦτο ὁ δευτεροετής Μαθητής τῆς Σχολῆς Ὑπαξιωματικῶν! Τσαντιώτης Ἀθανάσιος, βασιλικώτερος τοῦ βασιλέως, μοῦ εἶπε: «Τά βλέπεις, Κρητίκα, (ἦτο ἡ προσφώνησις, λόγῳ καταγωγῆς...), τί μᾶς κάνει ὁ συμπατριώτης σου, ὁ δαίμονας τῆς Πατρίδος μας;» Εἴχομεν συνυπηρετήσει, ὡς μόνιμοι Ὑπαξιωματικοί, εἰς τό 2ον Σύνταγμα Ἱππικοῦ Σερρῶν καί ὑπῆρχε μεταξύ μας φιλία.

Τήν ἑπομένην, 2αν Μαρτίου, τό πρόγραμμα τῆς Σχολῆς συνεχίσθη, κανονικῶς, πλήν τοῦ ὅτι ἀριθμός τεταρτοετῶν καί τριτοετῶν Εὐελπίδων, ὡς καί τριτοετῶν τῆς Σχολῆς Ὑπαξιωματικῶν, ἀπεσπάσθησαν εἰς Μονάδας τῶν πρόσω, πρός ἐπάνδρωσίν των.Ὑπῆρξε κάποια ἀνωμαλία καθ' ὅλον τό διάστημα τοῦ πολέμου εἰς τό μέτωπον τοῦ Στρυμόνος.

Μετά τήν συνθηκολόγησιν, προεφυλακίσθησαν ὅσοι Ἀξιωματικοί ἔλαβον μέρος εἰς τό κίνημα ἤ καί ἁπλῶς ἐκρίθησαν προσκείμενοι εἰς αὐτό.Πολλοί ἐξ αὐτῶν προεφυλακίσθησαν εἰς ἕνα κτίριον, διώροφον, τῆς Σχολῆς (:τέσσαρες θάλαμοι τῶν δώδεκα κλινῶν ἕκαστος).

Οἱ κρατούμενοι ἐκεῖνοι Ἀξιωματικοί εἶχον προαυλισμόν εἰς τόν χῶρον μεταξύ τοῦ κτιρίου τῶν αἰθουσῶν διδασκαλίας (:καί μελετητηρίων) καί τοῦ κτιρίου Αἰθούσης, διασκεδάσεως καί ἑστιατορίου. (Εκ τούτων, γνωστοί μας, ὡς ἀνήκοντες εἰς τήν δύναμιν τῶν συστεγαζομένων Σχολῶν (: Εὐελπίδων καί Ὑπαξ/κῶν), ἦσαν: Ὑπολοχαγοί, Κούρτελης Δημ., Ράλλης, Κλαδάκης Μᾶρκος, Κομήτης Ἀγαπητός καί Βασταρδάνης.) Συνελήφθην ἅπαξ, ὑπό τοῦ Καθηγητοῦ ἀνωτέρων μαθηματικῶν, Ταγματάρχου τότε, Καρατζένη Χρήστου, νά παρακολουθῶ, ἐκ τοῦ παραπλεύρως τοῦ θρανίου μου παραθύρου, τούς εἰς τόν ἀνωτέρω χῶρον περιπατητάς, κινηματίας! Ὁ Καθηγητής ἔδρασε δραστηρίως! «Τί κοιτάζεις, Εὔελπι; Τά θύματα τοῦ κινδύνου τῆς Δημοκρατίας; Γράψε τον, Ἀρχηγέ...» ὁ Ἀρχηγός τῆς τάξεως Λεβίτης Ὀρέστης μέ ἔγραψε καί... ἐτιμωρήθην!

Οἱ κινηματίαι ὑπέστησαν ἐξευτελιστικήν καθαίρεσιν εἰς τόν βαθμόν τοῦ Στρατιώτου. Κυρίως οἱ εἰς τούς Στρατῶνας τοῦ 1ου Συντάγματος Πεζικοῦ, ὅπου τώρα ὁ ἀνδριάς τοῦ Ἐλ. Βενιζέλου, ὑπέστησαν ἐμπτυσμούς, ὕβρεις, γιουχαϊσμούς κ.λπ.

Οἱ ἐν τῇ Σχολῇ μας καθαιρεθέντες, πρό τοῦ ἡρώου τῆς Σχολῆς, ὑπῆρξαν τυχεροί: Καθηρέθησαν μέ ὅλους τούς προβλεπομένους ὑπό τῶν Στρατιωτικῶν Κανονισμῶν καί τοῦ Συντάγματος Νόμους. Τούς ἔστησαν πρό τοῦ ἡρώου τῆς Σχολῆς, ἀνεγνώσθη ἡ ἀπόφασις τοῦ Στρατοδικείου, διετάχθη «ΠΡΟΣΟΧΗ Παρουσιάστε ἄρμ» καί ὁ Ὑπασπιστής τῆς Σχολῆς, Λοχαγός Πεζικοῦ Πλέσας Δημήτριος, ἐπλησίαζεν ἕνα ἕκαστον τῶν ὑπό καθαίρεσιν Ἀξιωματικῶν, τοῦ ἐξήλωνε τάς ἐπωμίδας, τό ἐθνόσημον καί τά κομβία τοῦ χιτωνίου, ἀφοῦ, ἐν ἀρχῇ τῆς διαδικασίας αὐτῆς, τοῦ ἔλεγε: «Ταγματάρχα..., ἐν ὀνόματι τοῦ Νόμου...καθαιρεῖσαι εἰς τήν τάξιν τοῦ Στρατιώτου!» (Τραγική εἰρωνεία! Ἠκούσθη τό: '«Ὑπολοχαγέ, Ἀγαπητέ Κομήτη!..» ὅμως, δέν ἦτο ἀγαπητός, τό βαπτιστικόν του ἦτο..)

Τά ἑπόμενα τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων εἶναι γνωστά εἰς τούς συνηλικιώτας μου (:82 ἐτῶν, 1994). Οἱ τρεῖς, ὡς προανέφερον, ἐκ τῶν τεσσάρων Ἀρχηγῶν τοῦ κινήματος (:ἐφ' ὅσον δέν ἐπεκράτησε, καλῶς ὀνομάζεται κίνημα), οἱ Στρατηγοί: Παπούλας Ἀναστάσιος, Κοιμήσης Μιλτιάδης καί Ἀντισυν/χης Ἱππικοῦ Βολάνης Σταμάτιος, ἐξετελέσθησαν κατόπιν μιᾶς συνοπτικῆς διαδικασίας δίκης, ὑπό πρόεδρον Στρατοδικείου τόν τότε Πτέραρχον Ῥέππαν Γεώργιον.(Οὗτος, ἐν ἔτει 1936, συμμετεῖχεν εἰς ἐπιτυχῆ ἀνατροπήν τῆς Κυβερνήσεως Παναγῆ Τσαλδάρη, συνεργασθείς μετά τῶν: Ὑποστρ/γου Παπάγου καί Ναυάρχου Οἰκονόμου. Ὁ Στρατηγός Καμμένος Δημήτριος, καταδικασθείς, ἐρήμην, εἰς θάνατον, ὑπό τοῦ ἰδίου, μέ τούς ἀνωτέρω τρεῖς, ἐκτάκτου Στρατοδικείου, κατώρθωσε μετά τήν ἧτταν νά ἀποδράση εἰς Βουλγαρίαν, νά σωθῇ καί νά πίνη τό «καφεδάκι» του εἰς τοῦ Ζώναρς, μετά τήν χορηγηθεῖσαν ἀμνηστίαν ὑπό τῆς Βασιλικῆς, πλέον, Κυβερνήσεως τοῦ Νοεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους. Ὁ τυφεκισμός τῶν τριῶν ἐξετελέσθη τήν 24ην Ἀπριλίου 1935.

Τό Δημοψήφισμα, διά τοῦ ὁποίου ἐπέστρεψεν ὁ Βασιλεύς Γεώργιος εἰς τήν Πατρίδα, ἔγινε τόν Νοέμβριον 1935. Ἡ κατάργησις τοῦ βασιλικοῦ θεσμοῦ εἶχεν ἐπιβληθῇ τό ἔτος 1923 ἀπό τήν ἐπανάστασιν τῶν Πλαστήρα Νικολάου, Γονατᾶ Στυλιανοῦ καί Φωκᾶ Δημητρίου, μέ συμμετοχήν καί τοῦ -τότε Συν/χου Πεζικοῦ- Κονδύλη Γεωργίου. Ὁ Κονδύλης, ἀντιβασιλικός τό 1923, βασιλικώτατος τό 1935, μετά τήν νίκην του εἰς τόν Στρυμόνα, ἐχρίσθη Ἀντιβασιλεύς καί ἐπανέφερε τόν Βασιλέα πού εἶχε κηρύξει ἔκπτωτον, πρό δώδεκα μόλις ἐτῶν!

Ἀλλά μήπως ὁ Ναπολέων δέν ἔκαμε τά ἴδια; Μόνον οἱ ζηλωταί καί ἡ... Ἀλέκα δέν ἀλλάζουν γνώμην! Καί ἡ Ἱστορία γράφεται, συνήθως ἄν μή πάντοτε, ἀπό τούς νικητάς, ὥστε νά γίνεται... πιστευτή, ἀντιδράσεως μή οὔσης.

Ὁ χρόνος, ἡ Ἱστορία καί τά πάμπολλα κινήματα τά ὁποῖα ἔγιναν εἰς τήν Πατρίδα μας πρό καί μετά ἀπό τό κίνημα αὐτό, τῆς 1ης Μαρτίου 1935, ὁδηγοῦν εἰς τό συμπέρασμα ὅτι, οἱ Ἀξιωματικοί μας, ὁσάκις εὑρίσκονται εἰς τήν δυσάρεστον θέσιν νά ἐπέμβουν, προκειμένου νά προστατεύσουν τήν Πατρίδα ἀπό ταλαιπωροῦντας αὐτήν καί τόν Λαόν ἡγέτας, δέν διστάζουν νά θυσιάσουν ἀκόμη καί αὐτήν τήν ζωήν των (:Ὅπως τά ἔτη 1838, 1843, 1864, 1866, 1909, 1916, 1933, 1935, 1936, 1967.). Εἰς τοιαύτας περιστάσεις κινδύνου καταστροφῆς τῆς Πατρίδος, ἡ σωτηρία της ἀποτελεῖ τόν ὑπέρτατον Νόμον. Καί ἡ μόνη δύναμις σωτηρίας της εἶναι αἱ Ἔνοπλοι Δυνάμεις της. Ἐάν τάς Ἐνόπλους της Δυνάμεις δέν τάς διατάσση ἡ νόμιμος Πολιτική ἡγεσία της νά ἐπέμβουν, τότε ὀφείλουν, νομίζω, νά κινηθοῦν αὐτεπαγγέλτως, ἄλλως θά κινηθοῦν «Σπάρτακοι», ἀνεύθυνα ἤ ἀκατάλληλα στοιχεῖα, τά ὁποῖα θά ὁδηγήσουν εἰς ἐμφύλιον σπαραγμόν, ὡς συνέβη τό 1917 εἰς τήν Ρωσσίαν... καί ἀλλοῦ.

Οἱ Ἀξιωματικοί οἱ ὁποῖοι αἰσθάνονται τό χρέος των τοῦτο πρός τήν Πατρίδα, τολμοῦν... ἄν καί γνωρίζουν ὅτι θά φυλακισθοῦν, ἤ ἀκόμη τό χειρότερον, θά ἐκτελε-

σθοῦν. Ἐάν δέν τολμήσουν, τότε θά εἶναι ἐπίορκοι καί ὄχι μόνον, ἀλλά καί ὑπόλογοι ἔναντι τῆς Ἱστορίας. Δέν παραδίδω μαθήματα ὑποχρεώσεων... ἐκφράζω τάς ἀπόψεις μου, τό «πιστεύω» μου.

Λέγουν οἱ ἱστοριογραφοῦντες ὅτι: «ὁ ἱστοριογράφος πρέπει νά διασαφηνίζη ὅσα ἀφηγεῖται, νά κρίνη τό πνεῦμά των, νά ἐξηγῆ τάς αἰτίας των καί νά μή ψεύδεται ἐν τῇ προσπαθείᾳ του νά... προπαγανδίση.» Ἐάν τηρήση αὐστηρῶς αὐτούς τούς κανόνας, τότε θά τόν πιστεύη ὁ ἀναγνώστης ὡς εἰλικρινῆ καί ἔντιμον. Τό πρεσβεύω καί τό τηρῶ ὅσον δύναμαι, ὅπως πιστεύω.

Πιστεύω ὅτι, ὅσα γράφω, θά γίνουν πιστευτά ὑπό παντός ἀναγνώστου. Ἐάν τις ἀμφισβητήση κάτι, θά τοῦ παρουσιάσω ἄνευ δυσκολίας τάς ἀποδείξεις. Δι' ὅσα ἤμην παρών καί αὐτόπτης τῶν ὅσων ἀφηγοῦμαι, δέν ἤμην μόνος, ἐπικαλοῦμαι τήν μαρτυρίαν τῶν συναυτοπτῶν... καί συνεργατῶν, ἀλλά καί τῶν ἐφημερίδων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Διά τήν ἐξήγησιν τῶν ἀπόψεών μου περί τοῦ ὅτι θεωρῶ ὑποχρέωσιν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων νά ἐπεμβαίνουν ὅταν ἡ Πατρίς κινδυνεύη, ἐπικαλοῦμαι τήν ἰδίαν τήν ἱστορίαν ἡ ὁποία ἔχει δικαιολογήσει ὅσας ἐπεμβάσεις ἔχουν ἐπιτύχει. Πλέον τούτων, ἐπαναλαμβάνω τό τοῦ Χαριλάου Τρικούπη: «Δέν πταίουν οἱ ἐπαναστατοῦντες. Τήν εὐθύνην τῶν Ἐπαναστάσεων φέρουν, οὐχί οἱ ἐκτελοῦντες αὐτάς, ἀλλ' οἱ καθιστῶντες αὐτάς ἀναποδράστους...»

(Ἐφημερίς Μεσολογγίου «ΚΑΙΡΟΙ» 1894, εἰς κύριον ἄρθρον, ὑπό τόν τίτλον «ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΕΝΕΣΤΩΣ»).

Ἴσως θά ἔπρεπε νά ἐξηγήσω τά αἴτια τῆς ἰδικῆς μας ἐπαναστάσεως, τῆς 21ης Ἀπρίλιου 1967, ἀλλά σᾶς παραπέμπω εἰς τό, προηγηθέν τούτου, σύγγραμμά μου, ὑπό τόν τίτλον «21 Ἀπριλίου 1967. ΔΙΑΤΙ; ΠΟΙΟΙ; ΠΩΣ;» Φεβρ/ριος 1993, ὅπου ἐν ἐκτάσει ἐξηγοῦνται τά πάντα.

Ὀφείλω, ὅμως, νά ἐξηγήσω τό διατί ἀναφέρομαι εἰς τό κίνημα ἐκεῖνο τῆς 1/3/35. Τό προσφέρω εἰς τούς ἀναγνώστας διότι: α) ὁ ἱστορούμενος Στρατηγός μας Ἀγγελῆς Ὀδυσσεύς διεδραμάτισε κάποιον (:σημαντικόν μάλιστα), ρόλον κατ' αὐτό, ὡς Ἀνθυπολοχαγός Πυροβολικοῦ. β) Τό ἔζησα, ὡς πρωτοετής Εὔλεπις, τό εἶδον ἐκ τοῦ σύνεγγυς μέ τά ἀνήσυχα μάτια τῆς νεανικῆς μου ψυχῆς (:ἡλικίας) καί μπορῶ νά κρίνω. γ) Τό δίδω εἰς τούς συγχρόνους μου ὡς ἀναμνηστικήν ἐνασχόλησιν, εἰς δέ τάς νεωτέρας γενεάς, ὡς παράδειγμα πρός ἀποφυγήν. Ὅμως καί ὡς ἀπόδειξιν εἰς τούς πολιτικούς ἐκείνους, πού κρατοῦν εἰς τήν φυλακήν ἐπί 20 ἤδη ἔτη (Ἰούνιος 1994), ἡμᾶς, νομίζοντες ὅτι παραδειγματίζουν καί ἐκφοβίζουν τούς νεωτέρους μας!...

Κλείνω τήν κουραστικήν ὑποσημείωσιν 1 τῆς σελίδος 136 μέχρι τῆς παρούσης καί ἐπανέρχομαι εἰς τήν συνέχισιν τῆς περιγραφῆς τοῦ βιογραφικοῦ του:

«Ἔλαβε μέρος εἰς τόν Πόλεμον τοῦ 1940-1941, ἐναντίον τῆς Ἰταλικῆς ἀπροκλήτου εἰσβολῆς εἰς τήν Πατρίδα μας, τήν πρωΐαν τῆς 28/10/1940. Ἐν συνεχείᾳ, ἀπό 6/4/1941, ἔλαβε μέρος ἐναντίον τῆς Γερμανικῆς, ἐπίσης ἀπροκλήτου, εἰσβολῆς. Ὡς Λοχαγός τότε τοῦ Πυροβολικοῦ, ἐδιοικοῦσε Πυροβολαρχίαν Μοίρας Πυροβολικοῦ, ὑπό τόν διοικητήν της, Ταγμ/χην Πυρ/κοῦ Βέλλιον Παναγιώτην.

Διά τήν ἀνδρείαν του καί τήν ὅλην ἐπιτυχῆ δρᾶσιν του, κατά τόν ἐπικόν αὐτόν ἀγῶνα τῆς Πατρίδος μας ἐναντίον τῶν δύο αὐτῶν αὐτοκρατοριῶν, τῶν ἑκατόν πεντήκοντα ἑκατομμυρίων καί ἄριστα ἐξωπλισμένων, ὁ τότε Λοχαγός

Ἀγγελῆς ἐτιμήθη μέ Ἀριστεῖον Ἀνδρείας, μέ Πολεμικόν Σταυρόν δίς καί μέ τό Μετάλλιον Ἐξαιρέτων Πράξεων. (Ὄχι σύνηθες φαινόμενον διά Πυροβολητήν).

Κατά τήν περίοδον τῆς τριπλῆς ἐχθρικῆς Κατοχῆς (: Γερμανῶν, Ἰταλῶν καί Βουλγάρων) 1941-1944, δέν παρέμεινεν ἀδρανής. Εὐθύς μετά τήν συνθηκολόγησιν, ὠργανώθη εἰς τήν ἀντιστασιακήν Ὀργάνωσιν «ΙΕΡΑΡΧΙΑ» ὑπό τόν Ἀρχιστράτηγον τῆς νίκης Ἀλέξανδρον Παπάγον καί ἐπολέμησεν ἐναντίον τῶν κατακτητῶν. Μέ τήν σύλληψιν τοῦ Παπάγου καί τῶν συνεργατῶν του ὑπό τῶν Γερμανῶν καί τήν ἀποστολήν των ὡς αἰχμαλώτων εἰς Γερμανίαν, ὁ Ἀγγελῆς, ὅπως ἔκαμαν οἱ πολλοί Ἀξιωματικοί, Ὑπαξιωματικοί, Ὁπλῖται, μόνιμοι καί ἔφεδροι καί πολῖται καί πολιτικοί, κατέφυγεν εἰς τήν Μέσην Ἀνατολήν. Πρίν, ὅμως, ὑπέστη, μαζί μέ τόν Λαόν, τήν πεῖναν, τάς ταπεινώσεις καί τάς κακουχίας ἐκ τῆς ἐχθρικῆς συμπεριφορᾶς τῶν στρατευμάτων κατοχῆς, ἀλλά καί ἐκ τοῦ ἀδυσωπήτου ἐκείνου χειμῶνος (Δεκεμβρίου 1941 ἕως καί Μαρτίου 1942).

Τήν Ἄνοιξιν τοῦ 1942, κατόπιν μυρίων κινδύνων, κατώρθωσε νά ἐπιβιβασθῇ εἰς κάποιο «σαπιοκάϊκο» μαζί μέ ἄλλους συναδέλφους καί νύκτωρ ἀπέπλευσεν ἔκ τινος λιμενίσκου τῶν Ν.Α. ἀκτῶν τῆς Εὐβοίας, διά τάς Δυτικάς ἀκτάς τῆς Τουρκίας. Συνελήφθησαν ὑπό Γερμανῶν, ἐν πλῷ καί ἐφυλακίσθησαν. Ὁ Ἀγγελῆς καί τινες ἄλλοι, μεταφερόμενοι πρός Λάρισαν, ἀπέδρασαν. Κρυπτόμενος, διωκόμενος καί ὑφιστάμενος τά πάνδεινα, τελικῶς κατώρθωσε μέ κάποιο ἄλλο «σαπιοκάϊκο» νά φθάση, μαζί μέ ἄλλους πατριώτας, εἰς τόν Τσεσμέ, λιμανάκι τῆς πάντοτε «φίλης» μας Τουρκίας, τῆς ἠγαπημένης παιδίσκης τῶν Συμμάχων μας. «Συμμάχων» μας, τῶν ὁποίων ἀφωσιωμένοι ἡμεῖς, πιστοί καί γενναῖοι εἰς ἀμφοτέρους τούς Παγκοσμίους Πολέμους (:Α΄, 1914-1918 καί Β΄ 1940-1945), ἐνῷ ἡ Τουρκία ἦτο ἐχθρά τους κατά τόν Α΄ καί οὐδετέρα κατά τόν Β΄. Οὕτως «ἀμειβόμεθα» ἡμεῖς ὑπό τούτων, ἔναντι τῶν δαψιλῶν περιποιήσεων πού οἱ ἴδιοι αὐτοί προσφέρουν εὐμενέστατα πρός τήν φίλην των γείτονα, ἄσπονδον«φίλην» μας Τουρκίαν.

Μέ ἀπεριγράπτους γραφειοκρατικάς, σκοπίμους ὑπό τῶν Τούρκων, ταλαιπωρίας εἰς τήν Τουρκίαν, τελικῶς, ὁ Ἀγγελῆς ἔφθασεν εἰς τήν Αἴγυπτον, ὅπου εὑρίσκετο ἡ νόμιμος ὑπό τόν Βασιλέα Γεώργιον Β΄ Κυβέρνησις, μέ Πρωθυπουργόν τόν Κρῆτα, Τσουδερόν Ἐμμανουήλ καί ἀντιπρόεδρόν της τόν Καθηγητήν Πανεπιστημίου Κανελλόπουλον Παναγιώτην.

Εἶναι ἀπίστευτα, ὅμως, ἀληθινά, τά ὅσα βάσανα καί ἐμπόδια συνήντησεν ἐκ μέρους τῶν ἁρμοδίων Ἑλληνικῶν παραγόντων, διά νά ἐπιτύχη τήν ἔνταξιν καί κατάταξίν του εἰς Στρατιωτικήν Μονάδα τοῦ ἐκεῖ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ (!) παρά τό γεγονός ὅτι ὁ Στρατός ἐκεῖνος εὑρίσκετο εἰς τήν ἔναρξιν τῆς συγκροτήσεώς του. Ἀπεριόριστοι καί ἐπιτακτικαί αἱ ἀνάγκαι εἰς πάσης φύσεως προσωπικόν καί ὑλικόν. Οἱ Ἀξιωματικοί ἄκρως ἀπαραίτητοι, ἰδιαιτέρως οἱ ἱκανώτατοι, ἔμπειροι, διακεκριμένοι, ὅπως ὁ Ἀγγελῆς. Διατί δέν τόν ἐδέχοντο;Ἐκυριάρχουν τά πάθη, τά μίση, ἡ διχόνοια, ἡ ὁποία ἐκαλλιεργεῖτο συνεχῶς εἰς τήν Πατρίδα μας ὑπό τῶν ἀρχόντων της, ἰδιαιτέρως ἀπό τῆς ἐποχῆς τοῦ “σχίσματος” μεταξύ τοῦ δαφνοστεφοῦς Βασιλέως Κωνσταντίνου, Στρατηλάτου νικητοῦ τῶν δύο Βαλκανικῶν Πολέμων (:1912, 1913) καί τοῦ με-

γαλουργοῦ τῆς Ἑλλάδος Ἐθνάρχου Ἐλευθερίου Βενιζέλου. Μέ τήν ἔναρξιν τοῦ Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου τῷ 1914, ἀμφότεροι ἠγωνίζοντο διά τό καλόν τῆς Πατρίδος. Ὁ Βασιλεύς ἤθελε τήν Πατρίδα οὐδετέραν· συνεφώνει ὅμως καί μέ συμμετοχήν εἰς τόν πόλεμον ὑπέρ τῶν Ἀγγλογάλλων, ἐφ' ὅσον, ὅμως, θά τοῦ ἐγγυῶντο (:ἐγγράφως;), ὅτι, ἐάν ἐνίκων, θά ἔδιδον εἰς τήν Ἑλλάδα τήν Κωνσταντινούπολιν κ.ἄ. Ὁ Βενιζέλος τά ἔπαιζεν "ὅλα γιά ὅλα", ἄνευ ὅρων συμμετοχήν εἰς τόν Πόλεμον καί ὅ,τι πιάσωμεν εἰς τήν "μοιρασιάν». Καί πείσμων ὁ εἷς, πεισματωδέστερος ὁ ἄλλος, ἔβγαλαν τά μάτια των, ὅμως καί τά ἰδικά μας καί τῆς Πατρίδος πού μέχρι σήμερον, ὕστερα ἀπό 80 χρόνια, ἀλληλοτρωγόμεθα. Εἰς τό ἀλληλοφάγωμα αὐτό μᾶς ὁδηγοῦν, λόγῳ καί ἔργῳ, οἱ ἑκάστοτε κυβερνῆται μας, λάτρεις τοῦ Μακιαβελλικοῦ δόγματος «Divide and rule»(: Διαίρει καί κυβέρνα).

Συμφοραί, λοιπόν, πάθη, μίση καί ἀνωμαλίαι, εἰς ὁλόκληρον τό φάσμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανθέου, καθ' ὅλην τήν διάρκειαν τῆς κατοχῆς. Τόσον εἰς τήν σκλαβωμένην Πατρίδα, ὅσον καί εἰς τήν ἐν Αἰγύπτῳ μαχομένην παρά τό πλευρόν τῶν Συμμάχων, πάθη ἑλληνο-ἑλληνικά.

Ἐκεῖ, εἰς τήν Μέσην Ἀνατολήν, ἔφθασαν πρῶτοι οἱ ἔφεδροι ἐκ μονίμων Ἀξιωματικοί, δηλαδή οἱ ἀπότακτοι τοῦ κινήματος τῆς 1ης Μαρτίου 1935. Αὐτοί ἐκυριάρχουν τῆς καταστάσεως. Αὐτοί ἦσαν ἀντίθετοι τῶν μή κινηματιῶν, ἑπομένως καί τοῦ Ἀγγελῆ. Αὐτοί ἐχρησιμοποίουν τούς ἀξιωματικούς οὐχί ἀξιοκρατικῶς, ἀλλά κομματικῶς. Μέ τήν νοοτροπίαν αὐτήν, ὁ Ἀγγελῆς, κατά πάντα ἱκανός Ἀξιωματικός, ἀκομμάτιστος καί μόνον Ἕλλην, ἐταλαιπωρήθη πολύ διά νά κατορθώσῃ(!) νά ἐνταχθῇ εἰς Μονάδα τοῦ Ὅπλου του. Τό ἐπέτυχε χάρις εἰς τήν φιλίαν πού τόν συνέδεε μέ ἕνα συνάδελφόν του... κινηματίαν, ἰσχυρόν τῆς τότε καταστάσεως, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔκαμε τό... χατήρι νά τόν εντάξῃ εἰς τόν Ἑλληνικόν Στρατόν, τίνος ἄρά γε; Τοῦ ἑκάστοτε κυβερνῶντος Κόμματος; Αὐτοί, δυστυχῶς, εἴμεθα!

Ὁ Ἀγγελῆς, ἐπιτέλους, κατετάγη καί ἐπολέμησε καί ἐκεῖ, ὅπως εἶχε πολεμήσει καί εἰς τήν Ἀλβανίαν τούς Ἰταλούς, εἰς τήν Μακεδονίαν τούς Γερμανοβουλγάρους καί εἰς τήν κατακτηθεῖσαν Πατρίδα, ἐπί ἔτος, πρίν φύγη.

Ἄλλος ἀρνεῖται νά καταταγῇ εἰς τόν Στρατόν μας, προβάλλων λόγους ψευδεῖς, ἀσθενείας, τρέλλας κ.λπ., δειλός καί ἀνάξιος νά λέγεται ἄρρην, καί ὁ Ἀγγελῆς μέ τούς ἄλλους Ἕλληνας «πού τό λέει ἡ περδικούλα τους», ὑποχρεώνονται νά «φιλοῦν λερωμένες ποδιές» διά νά πολεμήσουν! Ἡ Ἑλλάς, σκλαβωμένη καί στενάζουσα ὑπό τό πέλμα τριῶν βαρβάρων ἐχθρῶν της, ἄς βασανίζεται! Ἐφυλακίσθη ἐκεῖ -εἰς τήν Μέσην Ἀνατολήν- εἰς τά συρματοπλέγματα, ὡς «φασίστας», ὑπό τῶν ΕΑΜΟΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ, «δημοκρατῶν», καί ἐν τέλει, συμμετεῖχεν εἰς ὅλας τάς ἐπιχειρήσεις ἀπό Ἔλ Ἀλαμέϊν μέχρις ὅτου ἀπηλευθερώθη ἡ Πατρίς μας τήν 12ην Ὀκτωβρίου 1944, ὅτε καί ἐπανῆλθεν...

Ἔλαβε μέρος εἰς τήν ἀντιμετώπισιν τῆς καταστρεπτικῆς, διά τήν Πατρίδα μας, Κομμουνιστικῆς ἐπιθέσεως, τόν Δεκέμβριον τοῦ 1944, μέχρι καί τῆς συντριβῆς τῶν Κομμουνιστοσυμμοριτῶν, εἰς τό ΒΙΤΣΙ καί τόν ΓΡΑΜΜΟΝ, τήν 29ην Αὐγούστου 1949...» (σ.σ. Ἐδῶ τελειώνει ἡ ἀφήγησις τοῦ Κων. Ἀγγελῆ.) καί συνεχίζω συμπληρώνων:

Μετά ταῦτα ὁ Ἀγγελῆς ὑπηρέτησεν εἰς ὅλας τάς θέσεις τοῦ ἑκάστοτε βαθμοῦ του, προαγόμενος κατ' ἐκλογήν πάντοτε. Ἀπεφοίτησεν ἀπό τήν Σχολήν Πολέμου καί ἀπό τήν Σχολήν Ἐθνικῆς Ἀμύνης μέ Ἄριστα.

Ὑπηρέτησεν εἰς Στρατηγεῖον τοῦ ΝΑΤΟ, διώκησε Μεραρχίαν, ἐξετέλεσε καθήκοντα ἀνωτέρου Ἐπιτελοῦς καί πανταχοῦ διέπρεψε, τιμηθείς μέ ὅλα τά παράσημα καί μετάλλια πού ἀπονέμει ἡ Πατρίς εἰς τούς εὖ πράττοντας.

Θά ἠδυνάμην νά γράψω πολλά γύρω ἀπό τό θέμα αὐτό καί περί τῆς διακεκριμένης Στρατιωτικῆς προσωπικότητος τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ, μέχρι τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, ὅμως θά ἐχρειάζοντο πολλοί τόμοι βιβλίων...

Διά τοῦτο εἰσέρχομαι εἰς τήν περίοδον τῆς συμμετοχῆς του εἰς τήν ἐπαναστατικήν Κυβέρνησιν, ἀπό 21/4/1967 ἕως 8/10/1973 καί 9/10/1973 ἕως 25/11/1973.

Ὑπό ποίας πιεστικάς ἱκεσίας ἀπεδέχθη νά ἀναλάβη τά καθήκοντα τοῦ Α/Γ.Ε.Σ. (: Ἀρχηγοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ), ἐλέχθη εἰς τό κεφάλαιον «Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΒΔΟΜΑΣ» σελίς 112 κ.έ. τοῦ βιβλίου μου «21η Ἀπριλίου 1967-ΔΙΑΤΙ; ΠΟΙΟΙ; ΠΩΣ;»

Μέχρι 13/12/1967 ἐξετέλεσε τά ἀνωτέρω καθήκοντά του μέ πίστιν, ἀφοσίωσιν καί ἀρίστην ἀπόδοσιν. Τήν ἡμερομηνίαν αὐτήν, ὁ βασιλεύς Κωνσταντῖνος παρέλαβε τήν οἰκογένειάν του, τόν Πρωθυπουργόν τῆς Ἐθνικῆς Ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως, Κόλλιαν Κωνσταντῖνον, τόν ὁποῖον ὁ ἴδιος μᾶς εἶχεν ἐπιβάλει καί ὁρκίσει, ὑπό τάς συνθήκας πού ἀφηγοῦμαι εἰς τό ἀνωτέρω σύγγραμμά μου, κεφάλαιον «ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟΝ», σελίς 233. Εἰς τό αὐτό ὡς ἀνωτέρω κεφάλαιον καί παράγραφον 9 τῆς ἰδίας σελίδος, ὑπεσχέθην ὅτι θέλω ἀφηγηθῇ τά τῆς ἐνεργείας ἐκείνης τοῦ Βασιλέως κατά τήν 13/12/1967, εὐκαιρίας τυχούσης· καί ἤδη «νά ἡ εὐκαιρία».

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΚΙΝΗΜΑ

Λοιπόν, ὁ Βασιλεύς Κωνσταντῖνος Χριστιανός, ἤ 12ος ἤ 13ος ἤ Β΄ (:ὄχι τό τοπωνύμιον τῶν παθιασμένων), δέν ἤθελε τήν ἐκτροπήν ἐκ τοῦ Συντάγματος.

Ἀπεδέχθη νά ὁρκίση Κυβέρνησιν Ἐπαναστατικήν κατόπιν ἀσφυκτικῆς πιέσεως, μή δυνάμενος νά ἀποφύγη τοῦτο (:ὅρα ἄνωθεν σύγγραμμά μου κεφάλαιον «21 Ἀπριλίου 1967», σελίς 140 κ.έ, καί κεφάλαιον «Ὑστερόγραφον» σελίς 241 §9). Ἡ μόνη λύσις ἡ ὁποία τοῦ ἔμενεν ἦτο ἡ παραίτησις. Ὅμως αἱ Ἔνοπλοι Δυνάμεις θά ἀλληλοεσπαράσσοντο καί μαζί των ὁλόκληρος ὁ Λαός. Προετίμησε τήν θυσίαν προσωρινῶς, σχεδιάζων τήν ἀνατροπήν τῆς Κυβερνήσεως ἥν εἶχεν ὁρκίσει, πιεζόμενος, ἐν ἀναμονῇ καταλλήλου χρόνου.

Δέν ἔπαυσε νά ἐργάζεται διά τήν ἐπαναφοράν τῆς Χώρας εἰς τήν Συνταγματικήν τάξιν, ἀνατρέπων, ἔστω καί βιαίως, ἡμᾶς. Ὅμως, εἶχεν ἀκαταλλήλους συμβούλους.

Ταξιδεύσας εἰς τό ἐξωτερικόν, ἀνεπισήμως, πρό τοῦ πραξικοπήματός του, τῇ ἀδείᾳ τῆς Κυβερνήσεως καί ἐρωτηθείς ὑπό ξένων δημοσιογράφων «ποῖαι αἱ σχέσεις σας μετά τῆς Κυβερνήσεώς σας;» Ἀπήντησε: «This is not my Government» (: Αὐτή δέν εἶναι Κυβέρνησίς μου). Τί ἐπράξαμεν ἡμεῖς τότε; Τόν ἐθέσαμεν ὑπό αὐστηράν, ἔντονον, πλήν διακριτικήν, παρακολούθησιν, ἀφοῦ ἐβεβαιώθημεν.

Μᾶς ἐδίδοντο πληροφορίαι περί τῶν προθέσεών του, ἀπό τάς ἁρμοδίας Ὑπηρεσίας Ἀσφαλείας, ἀλλά καί αὐταί αὗται αἱ ἐνέργειαί του, τά λεγόμενα παρ' αὐτοῦ εἰς «φίλους» του ἤ καί φίλους του ἐπρόδιδον τάς προπαρασκευάς του... π.χ.:

Περί τάς ἀρχάς Ὀκτωβρίου 1967 ἐπληροφορήθημεν ὅτι ὁ Βασιλεύς ἐσχεδίαζε νά διατάξη τήν σύλληψιν ἡμῶν τῶν τριῶν (:Παπαδοπούλου, Μακαρέζου καί ἐμοῦ), κατά τήν παρέλασιν τῆς 28ης Ὀκτωβρίου, ἐνώπιον αὐτοῦ καί τῆς Κυβερνήσεως, εἰς Θεσσαλονίκην.

Μετέβην εἰς τήν Θεσσαλονίκην μέ ἀποστολήν νά συνεργασθῶ μετά τοῦ τότε Ὑπουργοῦ Βορείου Ἑλλάδος, Στρατηγοῦ Πατίλη Δημητρίου, τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως του Συνταγματάρχου Γκαντώνα Νικολάου κ.ἄ., πρός ἀνίχνευσιν καί λῆψιν ἀντιμέτρων.

Συνεζητήσαμεν καί ἀπεφασίσαμεν: Ἀντικατεστήσαμεν, τούς ὑποδειχθέντας ὑπό τῶν Ὑπηρεσιῶν Ἀσφαλείας ὑπόπτους διά τήν συνωμοσίαν (:πρός Παρέλασιν) Ἀξιωματικούς, δι' ἄλλων, ὑποδειχθέντων ὑπό τῶν ἰδίων Ὑπηρεσιῶν ὡς προσκειμένων μετά βεβαιότητος εἰς τήν Ἐπαναστατικήν Κυβέρνησιν.

Συνηντήθην μετά τοῦ Ἀντιστρατήγου Περίδη Γεωργίου, Διοικητοῦ τοῦ Γ΄ Σώματος Στρατοῦ Θεσσαλονίκης καί τοῦ Ἐπιτελάρχου του Ταξιάρχου Βιδάλη Ὀρέστου (:συμμαθητοῦ μου εἰς τήν Σχολήν Εὐελπίδων).

Ἀμφότεροι μοῦ παρέθεσαν γεῦμα ἐργασίας εἰς ἐξοχικόν Κέντρον Πανοράματος Θεσσαλονίκης.

Τούς ἠρώτησα ἄν ἔχουν πληροφορίας ἐπί τῶν διαδιδομένων φημῶν περί κινήσεων Ἀξιωματικῶν, παρακινουμένων «ἄνωθεν», δι' ἀνατροπήν μας κ.λπ.!

Ὁ Στρατηγός δέν ὡμίλησεν· ἁπλῶς συνεφώνησε μέ τά ὑπό τοῦ Ἐπιτελάρχου του λεχθέντα.

Εἶπεν ὁ Ἐπιτελάρχης: «Δέν νομίζομεν ὅτι ὑπάρχουν τοιαῦται προθέσεις ὑπό Ἀξιωματικῶν. Ἐκεῖνο πού φαίνεται νά στενοχωρῆ τάς ἡγεσίας Μονάδων, εἶναι ἡ ἀπειθαρχία ἐνίων Ἀξιωματικῶν βαθμοῦ Συνταγματάρχου καί κάτω, οἱ ὁποῖοι ἀπειθοῦν πρός τούς ἀνωτέρους των καί παριστάνουν τούς βασιλικωτέρους τοῦ Βασιλέως. Μέ ἀντιλαμβάνεσαι; Κατά τά λοιπά ἡ Ἐπανάστασις τά πηγαίνει πολύ καλά ὡς Κυβέρνησις καί δέν ἀκούονται παράπονα ἀπό τόν λαόν.»

Σέ ἀντιλαμβάνομαι, ἀπήντησα, δέν θά συγχωρήσω, ὅμως, οὐδένα ἀνωτέρου βαθμοῦ Ἀξιωματικόν, ἐάν ὑποκύψη εἰς ἀπειθαρχοῦντα πρός αὐτόν κατώτερόν του! Δηλαδή, Ὀρέστη, εἶσαι Ταξίαρχος καί μάλιστα Ἐπιτελάρχης τοῦ Γ΄Σώματος Στρατοῦ καί διατάσσεις ἕνα Ταξίαρχον νεώτερόν σου ἤ Συν/χην ἤ Ἀντισυν/χην, Ταγμ/χην, Λοχαγόν καί αὐτός δέν ἐκτελεῖ τήν διαταγήν σου; Εἶναι σοβαρά πράγματα αὐτά; -«Ὄχι, Στέλιο, σ' ἐμένα δέν περνοῦν αὐτά. Ἄλλοι, ὅμως, ἀκούω ὅτι ὑποκύπτουν...»

Φυσικά, δέν ἐδικαιολόγησα πιθανάς τοιαύτας ἀταξίας, οὔτε τάς ἐπίστευσα. Καί δέν τάς πιστεύω οὔτε τώρα.Ἐάν ὅμως συνέβαινον, δέν ἔπταιεν οὔτε ἡ Ἐπανάστασις, οὔτε οἱ ἀπειθαρχοῦντες... βασιλικώτεροι τοῦ Βασιλέως. Ἔπταιον οἱ ἀνεχόμενοι «αὐτές τίς βεντέττες», πού ὑπάρχουν εἰς ὅλα τά εἴδη τῶν καθεστώτων καί ἔχουν «πέραση» ἐκεῖ πού εὑρίσκουν ἀδυναμίας. Δυστυχῶς, ἀκούω ὅτι καί τώρα πολλοί... εἶναι ΠΑΣΟΚώτεροι τοῦ ΠΑΣΟΚράτου...!

Ἡ κατά τήν 13ην Δεκεμβρίου ἐνέργεια, ἀμφοτέρων τῶν ἀνωτέρω «φίλων» μου, πρός ἀνατροπήν μας, ἀπέδειξεν ὅτι δέν μοῦ ἔλεγον τήν ἀλήθειαν καί ὀρθῶς δέν τούς ἐπίστευσα. Δέν τούς ἀποκαλῶ, ὅμως, προδότας!... ὁ νοῶν, Πανουργιᾶς,[1] νοείτω!

Μίαν ἑβδομάδα πρό τῆς ἀποτυχούσης ἐνεργείας τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου διά τήν ἀνατροπήν μας, τῆς 13/12/1967, ἀπεφασίσθη νά ζητήσωμεν ἀκρόασιν παρ' αὐτοῦ, διά νά ἀνιχνεύσωμεν τάς προθέσεις του... καταλλήλως.

Ὁ Βασιλεύς μέ ἐδέχθη τήν 10/12/67 καί συνεζήτησε μαζί μου προσηνῶς. Τόν ἠρώτησα εὐθέως, ὅπως συνηθίζω, ἄν εἶναι βάσιμοι αἱ κυκλοφοροῦσαι φῆμαι περί σχεδιαζομένης ἐνεργείας του ἀνατροπῆς τῆς Κυβερνήσεώς του, διά τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων.

Ἡ ἀπάντησίς του, ἐρωτηματική, μέ συνετάραξε: -«Δηλαδή, κ. Παττακέ, πιστεύετε ὅτι, ἄν διατάξω τόν Στρατόν νά σᾶς ἀνατρέψη, θά μέ ὑπακούση;»

Ἀπήντησα ὅτι μία τοιαύτη ἐνέργεια θά ἦτο, τό ὀλιγώτερον, καταστρεπτική διά τήν Πατρίδα, μπορεῖ νά ὑπήκουον μερικοί, ἄλλοι ὅμως θά ἠρνοῦντο, ὁπότε θά ὡδηγούμεθα εἰς ἀδελφοκτονίαν...

Τήν ἑπομένην ἐδέχθη τόν Μακαρέζον, ὡς μᾶς ἐπληροφόρησεν, ἡ συζήτησίς των περιεστράφη περί τά οἰκονομικά καί ἄλλα, ἄσχετα μέ τό ὑπ' ὄψιν θέμα.

Τήν δωδεκάτην τοῦ μηνός εἶχε προγραμματισθῆ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Παπαδοπούλου. Περιέργως, ἐματαιώθη ἀπό τά Ἀνάκτορα, ὀλίγας ὥρας πρό τῆς πραγματοποιήσεώς της.

Τό ἑσπέρας τῆς 12ης Δεκεμβρίου 1967 συνηντήθην μετά τοῦ Πρωθυπουργοῦ μας (:Κόλλια Κων/νου), εἰς δεξίωσιν. Τόν ἠρώτησα: -«Μέ ἔχετε ὁρίσει ἐκπρόσωπον τῆς Κυβερνήσεως εἰς τό ἐν Καλαβρύτοις μνημόσυνον πού τελεῖται αὔριον, ἐπί τῇ 23ῃ ἐπετείῳ τῆς σφαγῆς τῶν 1.200 (;) Καλαβρυτινῶν ὑπό τῶν Γερμανικῶν Στρατευμάτων Κατοχῆς. Νά πάω;»

Ἡ ἀπάντησίς του: -«Νά πᾶς, παιδί μου...», μέ ἐξέπληξε, διότι, ἐν Ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ, ἐπέκρινε τάς τοιαύτας παραστάσεις - κινήσεις, ἀπευθυνόμενος κυρίως εἰς ἐμέ.

Τήν ἑπομένην, 13/12/67, παρέστην εἰς τό μνημόσυνον τῶν θυμάτων τῆς Γερμανικῆς θηριωδίας, εἰς τά Καλάβρυτα,τήν μαρτυρικήν αὐτήν ὡραίαν καί ἱστορικήν Πολίχνην τῆς Πελοποννήσου.

Μετά τό μνημόσυνον εἰς τόν τόπον τῆς θυσίας, ἐπανήλθομεν εἰς τήν πόλιν καί ἐπεριμέναμεν εἰς αἴθουσαν τοῦ Δημαρχείου νά τελειώση ἤ νά διακοπῆ ἡ ραγδαία βροχή, διά νά ἐκφωνηθοῦν αἱ ἀπό τοῦ ἐξώστου ὁμιλίαι πρός τούς ἐν τῇ Πλατείᾳ συγκεντρωθησομένους προσκυνητάς, μαυροφορεμένους κ.λπ..

Αἰφνιδίως, ἠκούσθη τηλεφωνική κλῆσις, εἰς τήν ὁποίαν ἀνταπεκρίθη ὁ Δήμαρχος. Ἐπανῆλθε θορυβημένος καί μοῦ εἶπεν ὅτι μέ ζητεῖ, ἐξ Ἀθηνῶν, ὁ Παπαδόπουλος. Ἔτρεξα εἰς τό τηλέφωνον καί ἤκουσα τό ἀναμενόμενον, τό ἀπίστευτον. -«Στέλιο, παράτα τό πρόγραμμά σου... ὁ Γέρος ἐπῆρε τό παιδί καί ἐπιάσαν τά βουνά. Πρέπει νά ἔλθης στό Γ.Ε.Σ. τό συντομώτερον. Νά σοῦ στείλω ἑλικόπτερο;»

1. Μέ ἀποκαλεῖ προδότην, διότι δέν τοῦ εἶπον ὅτι, ναί, θά γίνη ἀπόψε ἐπανάστασις, ὅταν μοῦ ἔθεσε τήν σχετικήν ἐρώτησιν τήν μεσημβρίαν τῆς 20ῆς Ἀπριλίου. Βλέπε κεφάλαιον 20ή ΑΠΡΙΛΙΟΥ σελίς 122, τοῦ ὡς ἄνω βιβλίου μου.

Γέροντα ἠννόει τόν Πρωθυπουργόν μας Κόλλιαν Κωνσταντῖνον καί παιδί, τόν Βασιλέα Κωνσταντῖνον. Ἀπήντησα: -«Κατάλαβά, ἔρχομαι μέ τό αὐτοκίνητον. Ἑλικόπτερον δέν θά εἶναι εὔκολον νά πετάξη, λόγῳ κακοκαιρίας, ἀλλά καί δέν θά κερδίσωμεν πολύν χρόνον, ἔρχομαι...»

Ἐπανῆλθον εἰς τήν αἴθουσαν τοῦ Δημαρχείου καί εἶπον: «Κύριοι, λόγῳ βροχῆς, λήγει τό πρόγραμμά μου. Ὁ Γενικός Γραμματεύς τοῦ Ὑπουργείου μου, κ. Κωτσέλης, νά μέ ἀκολουθήση. Ἐπιστρέφομεν εἰς Ἀθήνας».

Ἀπεχαιρέτησα καί ἀκολουθούμενος ὑπό πληθύος ἐπισήμων καί ἀνησυχούντων, μέ ἠρώτησεν ὁ Νομάρχης Ἀχαΐας Λαδᾶς: -«... συμβαίνει τίποτε τό ἐπικίνδυνον; Εἶμαι εἰς τήν διάθεσίν σας καί ὄχι μόνος μου. Πιστεύω, ὅλος ὁ Λαός τοῦ Νομοῦ μου, τοὐλάχιστον...»

Τόν καθησύχασα, χωρίς νά τόν ἐνημερώσω. Ἡ αὐτή ἐρώτησις μοῦ ἐγένετο πλειστάκις ὑπό τοῦ Κωτσέλη καί τῆς συζύγου του, ἡ ὁποία μάλιστα παρεπονέθη, διαμαρτυρομένη: -«μιά φορά σᾶς ἀκολουθήσαμε κι ἐμεῖς καί μᾶς τά...»

Διά τοῦ ὀδοντωτοῦ σιδηροδρόμου, ἐφθάσαμεν εἰς τήν ἁμαξιτήν ὁδόν, ἔνθα ἀνέμενεν ὁ ὁδηγός μέ τό ὑπηρεσιακόν αὐτοκίνητον. Ἐπεβιβάσθημεν είς αὐτό ὁ Κωτσέλης, ἐγώ καί ὁ ἄριστος ἐν πᾶσι ὁδηγός Χαρίτος Γεώργιος. Ἡ σύζυγος τοῦ Κωτσέλη ἠκολούθησε μέ τό Ι.Χ. αὐτοκίνητόν της.

Εἶπον εἰς τόν ὁδηγόν: «Γιῶργο, μέ τήν μεγίστην δυνατήν ταχύτητα εἰς Γ.Ε.Σ.»

Ὁ Κωτσέλης, λίαν ἀνήσυχος, ἠρώτα συνεχῶς, «... μά τί συμβαίνει... δέν μοῦ ἐμπιστεύεσθε; κρατάω περίστροφο...», πράγματι μοῦ τό ἔδειξε καί ἐγέλασα!

Ὁ ἀσύρματος τοῦ ὀχήματος ἐλειτούργει καί ἐκ τῶν ἀναμεταδιδομένων σημάτων, ἐξ ὅλης τῆς Ἑλλάδος, ἐλύθη ἡ ἀπορία τοῦ κ. Κωτσέλη καί τοῦ πιστοῦ φίλου μου ὁδηγοῦ Χαρίτου Γεωργίου.

Ἐσταθμεύσαμεν δι' ἀνεφοδιασμόν καυσίμων εἴς τι Πρατήριον. Καταστηματάρχης, βοηθοί του καί πελάται, μέ ἐχειροκρότησαν ὅπως καί ὁ κόσμος καθ' ὁδόν ἀντιλαμβανόμενός με καί μοῦ ἔλεγον: «... τρέξτε, γρήγορα... τρελλάθηκαν, πάλι!...»

Τρέχοντες μέ ἰλιγγιώδη ταχύτητα, ἤκουον καί ἠσθανόμην τάς ἀνησυχίας τοῦ λαοῦ: «... τρέξε, Παττακέ, τρέξε, μή μᾶς παραδώσετε στούς φαύλους».

Καί ἀσθμαίνων εἰσῆλθον εἰς τό Γραφεῖον τοῦ Α/ΓΕΣ, ἔνθα εὑρίσκοντο οἱ: Α/Γ.Ε.Σ. Ἀντιστράτηγος Ἀγγελῆς Ὀδυσσεύς, Παπαδόπουλος Γεώργιος, Μακαρέζος Νικόλαος καί πολλοί συνεργάται μας συνεπαναστάται.

Μέ ἐνημέρωσαν ἐπί τῆς καταστάσεως ἐν γένει καί, εἰδικῶς, τῆς στιγμῆς ἀπό πλευρᾶς Ἐνόπλων Δυνάμεων καί τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ Βασιλέως:

Ὁ Βασιλεύς ἀπήτει τήν ἄνευ ὅρων παράδοσίν μας. Αἱ Διοικήσεις τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καί οἱ Ἀνώτεροι Ἀξιωματικοί, ἄλλοι, ἐταλαντεύοντο ἤ ὑπήκουον εἰς τόν Βασιλέα. Οἱ περισσότεροι καί μᾶλλον δυναμικώτεροι ἠρνήθησαν νά ὑπακούσουν εἰς τάς διαταγάς τοῦ Βασιλέως.

Αἱ δυνάμεις τῆς Θεσσαλονίκης εἶχον εὐχερῶς περιέλθει ὑπό τήν διοίκησίν μας, χάρις εἰς τήν ἔγκαιρον, εὐφυᾶ καί δυναμικήν ἐνέργειαν τοῦ Ὑπουργοῦ Βορείου Ἑλλάδος, Ὑποστρατήγου ἐ.ἀ. Πατίλη Δημητρίου, τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως του Συνταγματάρχου Γκαντώνα Νικολάου. Φυσικά καί πλήθους συν-

αδέλφων μας συνεπαναστατῶν Ἀξιωματικῶν, ὅλων τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, Βεροία, Κοζάνη, Ἰωαννίνοις κ.λπ. πόλεσι τῆς Κεντρικῆς Μακεδονίας, Ἠπείρου, Νήσων, Πελοποννήσου, Κρήτης κ.λπ. Μονάδων καί σχηματισμῶν, πού ὅλοι συμπαρίσταντο εἰς ἡμᾶς.

Ἀντίδρασιν, μέχρις ἐκείνης τῆς ὥρας (18.00ης) προέβαλλον: Ὁ διοικητής τῆς Στρατιᾶς Ἀντιστράτηγος Κόλλιας μέ τάς ἰσχνάς ἐν Λαρίσῃ, Λαμίᾳ κ.λπ. δυνάμεις του, ὀλίγαι ἐστίαι ἀπραγοῦσαι καί μή πιεζόμεναι παρ' ἡμῶν, πρός ἀποφυγήν αἱματοχυσίας ἀδελφικῆς καί, δυστυχῶς, τό σύνολον τῶν Ἀνατολικῶς Στρυμόνος ποταμοῦ πανισχύρων Ἐνόπλων Δυνάμεων, ὑπό τήν ἄμεσον ἐπιρροήν τοῦ Βασιλέως καί ὑπό τήν ἀρχιστρατηγίαν τοῦ ἀρίστου καί ἀνδρείου Ἀντιστρατήγου Περίδου Γεωργίου, Διοικητοῦ τοῦ Γ΄Σώματος Στρατοῦ, ὑποπεσόντος εἰς τό ἁμάρτημα τῆς ἀλαζονείας.

Τό Στρατηγεῖον του, ὁ Βασιλεύς, τό εἶχεν εἰς τήν Καβάλλαν, μέ ἄμεσον βοηθόν του καί σύμβουλόν του ἐπί ἐπιχειρησιακῶν θεμάτων τόν ἐκεῖ διοικητήν τῆς ΧΙης Μεραρχίας, Ὑποστράτηγον Κεχαγιᾶν Ἐμμανουήλ καί τόν ἀφωσιωμένον εἰς τόν Βασιλέα Ὑποδιοικητήν τῆς Μεραρχίας, Ταξίαρχον Ζαφειρόπουλον Δημήτριον, συμμαθητήν καί φίλον μου.

Ὅλαι αὐταί αἱ ἰσχυρώταται Δυνάμεις, σχεδόν τό σύνολον τῆς Ἐνόπλου Δυνάμεως τῆς Πατρίδος, εὑρίσκετο εἰς χεῖρας, ὑπό τήν διοίκησιν καί τήν ἐπήρειαν τοῦ Βασιλέως, οὐχί ὅμως καί ὑπό τήν ἄμεσον διοίκησιν φιλικῶν πρός αὐτόν Ἀξιωματικῶν, τινές τῶν ὁποίων εἶχον τεθῆ ὑπό φρούρησιν!... Διά τούς Στρατιώτας, τό συμπέρασμα εἶναι σαφές. Ἑκουσίως ἠκολούθουν τήν ἐπανάστασιν. Ἄλλως θά ἔδεναν τούς ἀξιωματικούς πού θά ἦσαν ἀντίθετοι τῆς Βασιλικῆς ἐνεργείας. Τό διάγγελμά του καί τάς διαταγάς τῶν προσκειμένων εἰς τόν Βασιλέα τό ἐγνώριζαν. Ὁ Βασιλεύς ἦτο κοντά τους...

Αὐτή περίπου ἦτο ἡ κατάστασις, ὡς ἐκείνην τήν ὥραν, ὅπως μοῦ τήν ἐξέθεσαν.

Ἐν συνεχείᾳ ἐξετέθησαν αἱ ἑξῆς ἀπόψεις:

1. Ἡ κατάστασις εἶναι ἀπελπιστικῶς κρίσιμος.

2. Δέν θά πρέπει νά χυθῆ αἷμα.

3. Ὁ Βασιλεύς ἔχει ὑψηλοῦ βαθμοῦ ἐπιρροήν εἰς τόν Λαόν και τάς Ἐνόπλους Δυνάμεις, ὡς καί εἰς τά Σύμμαχα Κράτη. Μέ τήν ἐπιρροήν του αὐτήν δέν κατωρθώσαμεν μέχρι σήμερον, ὀκτώ μῆνας μετά τήν 21ην Ἀπριλίου, νά ἐπιτύχωμεν σοβαρά πράγματα, κυρίως εἰς τήν Οἰκονομίαν. Μέ τήν ἀπουσίαν τοῦ Βασιλέως ἡ κατάστασις θά ἐπιδεινωθῆ. Τυχόν δυναμική ἀναμέτρησις μέ τάς ὑπό τήν διοίκησιν τοῦ βασιλέως δυνάμεις, θά ἐσήμαινεν καταστροφήν τῆς Πατρίδος μας.

Συνεζητήθησαν ἐπί πολύ αἱ ἀπόψεις αὐταί καί ἄλλαι παρόμοιαι.

Ἐζητήθη ἡ γνώμη ἑκάστου. Ἀπήντησα:-«Δέν πρέπει νά ἀφήσωμεν τόν Βασιλέα εἰς χεῖρας μερικῶν παραφρόνων φιλοδόξων. Δέν πρέπει νά τόν ἀφήσωμεν νά καταστρέψη τήν Πατρίδα καί τόν ἑαυτόν του. Προτείνω: Νά ἐπιβιβασθῶ στρατιωτικοῦ ἀεροπλάνου, νά προσγειωθῶ εἰς τό στρατιωτικόν ἀεροδρόμιον τῆς Κομοτηνῆς και νά ἀναλάβω τήν διοίκησιν τῆς ΧΧῆς Τεθωρακισμένης Μεραρχίας. Εἶμαι βέβαιος ὅτι θά γίνω δεκτός ἀπό τούς συναδέλφους μου Τεθωρακισμένους καί ἡ λύσις τοῦ προβλήματος θά ἔλθη ἀμέσως...»

Δεκέμβριος ἦτο, χειμών, αἱ ὥραι τῆς ἡμέρας ἐλάχισται. Ταχέως ἐπῆλθεν ἡ νύξ καί αἱ συζητήσεις δέν ἔδιδον λύσιν. «Τῆς νύκτας τή δουλειά τή βλέπει ἡ 'μέρα καί γελᾶ». Ναί, βέβαια, ἀλλά ὁ χρόνος ἐργάζεται ὑπέρ τοῦ ἀντιπάλου. Πρέπει νά ἀντιμετωπισθῇ ἡ κατάστασις ταχέως καί ἀποφασιστικῶς. Κανείς δέν ἔχει τό δικαίωμα νά καταστρέψη τήν Πατρίδα. Τίποτε δέν πρέπει νά μᾶς ἀποτρέψη ἀπό τήν ὁδόν πού ἐπελέξαμεν τήν 21ην Ἀπριλίου. Τό λεχθέν ὅτι «θά κλείσουν αἱ στρόφιγγες...» (ἀνησυχίαι κυρίως διά τήν οἰκονομικήν κατάστασιν), κ.λπ. δέν πρέπει νά μᾶς ἐπηρεάζη...

Σιγά-σιγά ἤρχισαν νά καταφθάνουν ἐνθαρρυντικαί πληροφορίαι, ἡ νύξ μακρά καί σκοτεινή, θλιβερά!

Ἐκλήθη ὁ Πρέσβυς τῶν Η.Π.Α. Τάλμποτ.

Ὑπῆρχον πληροφορίαι ὅτι οὗτος εἶχε γεῦμα ἐργασίας (:γράφε συνεργασίας συνωμοτικῆς), μετά τοῦ Βασιλέως τό ἑσπέρας τῆς 11ης Δεκεμβρίου, δύο ἡμέρας πρό τῆς ἐνεργείας πού περιγράφεται.

Μᾶς ὡμίλησεν ἐπιτακτικῶς: «Σᾶς ἠνέχθημεν μέχρι σήμερον. Τώρα εἶσθε δύο ἀντιμαχόμενες Ἑλλάδες. Ἀπό τή Βόρειο Ἑλλάδα οἱ ἐκεῖ Συνταγματάρχαι μέ τό Βασιλιά καί ἀπό τή Νότιο οἱ ἄλλοι, μέ ὅπλα τοῦ ΝΑΤΟ, ἀλληλοσκοτώνεσθε...» Τόν διέκοψα:«... ἐλέγχομεν τήν κατάστασιν εἰς ἅπασαν τήν ἐπικράτειαν ἐκ τῆς πρωτευούσης καί δέν ἀλληλοσκοτωνόμεθα...»

Ἐπέμενε: «Νά ἐπαναφέρετε τό Βασιλιᾶ...»

Ἀντέδρασα, λόγω τοῦ ὅτι εἶχε διαδοθῆ ἡ προαναφερθεῖσα πληροφορία, ὅτι ὁ περί οὗ ὁ λόγος πρέσβυς εἶχε πρό δύο ἡμερῶν γεῦμα συνεργασίας μετά τοῦ Βασιλέως πού εἶχε χαρακτηρισθῆ συνωμοτικόν, δι' ὅ καί ἐκνευρισμένος τόν ἠρώτησα: «Ποῦ τόν ἔχετε;» ὁ εὐφυής καί ἔμπειρος διπλωμάτης ἐξεμεταλλεύθη τήν «γκάφαν» μου καί λίαν ψυχραίμως ἀπήντησε: -«Μά, ἀφοῦ ἐλέγχετε ἅπασαν τήν ἐπικράτειαν, δέν ξέρετε ποῦ 'βρίσκεται ὁ Βασιλιάς σας;...» αἰφνιδιασθείς, πρός στιγμήν, συνῆλθον ταχέως καί ἀπήντησα: -«Ποῦ καί πῶς ξέρετε ὅτι 'βρίσκεται ἐντός τῆς ἐπικρατείας και δέν ἔχει δραπετεύσει;» Ἐπενέβησαν ὅλοι εἰς τήν διένεξιν καί τελικῶς ὁ Πρέσβυς ἀπεχώρησε τῆς ὁμηγύρεως, ἀπογοητευμένος. Τί σοῦ εἶναι αὐτοί οἱ ξένοι; Ἄς ἦτο μόνον αὐτό!

Ὅλοι οἱ Ἀξιωματικοί τῆς Πατρίδος μας εἶναι φιλοπάτριδες, γενναῖοι, ἐνάρετοι καί ἱκανοί ἐν εἰρήνῃ καί ἐν πολέμῳ.

Εἰς τό «παιχνίδι» τοῦ Βασιλέως τό ὁποῖον ἀφηγοῦμαι, τήν λύσιν ἔδωσαν οἱ ἀποφασιστικώτεροι καί πιστώτεροι εἰς τήν Ἐπανάστασιν τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967. Οἱ «φίλοι» τοῦ Βασιλέως ἀπέτυχον! Δέν τούς κατηγορῶ.

Ἀναφέρονται, ἐν συνεχείᾳ, τά γεγονότα:

Μετά τό μεσονύκτιον τῆς 13ης Δεκεμβρίου, ἤρχισαν νά καταφθάνουν ἐνθαρρυντικά μηνύματα ἀπό τόν ἐπικίνδυνον χῶρον τῶν Ἀνατολικῶς Θεσσαλονίκης Δυνάμεων. Περί τῶν προθέσεων τοῦ Λαοῦ αἱ πληροφορίαι ἦσαν εὐνοϊκαί, ὑπέρ ἡμῶν.

Τό εὐνοϊκώτερον καί τό καταληκτικόν τῆς ἀνησυχίας μας τηλεφώνημα ἐλήφθη περί τό μεσονύκτιον τῆς 13ης Δεκεμβρίου: «Ὁ διοικητής τῆς ΧΧῆς Τεθωρακισμένης Μεραρχίας Ταξίαρχος Ἔρσελμαν Ἀνδρέας ἐξουδετερώθη ὑπό τοῦ Συνταγματάρχου Πεζικοῦ Πετάνη Νικολάου. Ἡ Μεραρχία τίθεται παρά τό πλευρόν τῆς Νομίμου, Ἐθνικῆς Ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως. Ὁ Διοικητής

τῆς ΧΙΙης Μερ/χίας Πεζικοῦ (:Ἕβρου), Ζαλαχώρης Ἀπόστολος, ἀντικαταστα-θείς βία παρά τοῦ Ὑποδιοικητοῦ του, ηὐτομόλησεν είς τούς Τούρκους (!). Ἅπασαι αἱ Δυνάμεις τίθενται παρά τό πλευρόν τῆς Ἐπαναστατικῆς Κυβερνή-σεως τῆς 21ης Ἀπριλίου. Οὐδεμία ἀντίδρασις ἐκ μέρους τοῦ Λαοῦ. Ὁ Βασι-λεύς μετά τῆς Οἰκογενείας του ἀνεχώρησεν διά Στρατιωτικοῦ Ἀεροπλάνου πρός ἄγνωστον κατεύθυνσιν...»

Μετά τήν ἐπιβεβαίωσιν ἐξ ὅλων τῶν Στρατιωτικῶν Μονάδων τῆς Ἑλλάδος ὅτι ὅλαι ὑπακούουν είς τήν Κυβέρνησιν τῆς 21ης Ἀπριλίου, καθώς καί ὅτι καθ' ὅλην τήν Ἐπικράτειαν ἐπεκράτει τάξις, ἠκολούθησαν αἱ ἑξῆς ἐνέργειαι: α) Ἀπεσύρθημεν εἴς τι Γραφεῖον τοῦ Γ.Ε.Σ οἱ: Ἀντιστράτηγος Ζωϊτάκης Γεώρ-γιος, ἐγώ καί οἱ Συνταγματάρχαι Παπαδόπουλος Γεώργιος καί Μακαρέζος Νι-κόλαος. Ὁ Παπαδόπουλος ἠρώτησε: -Τώρα τί κάνομεν; Ἀπήντησα: -«Τώρα, σύ Πρωθυπουργός, ὁ κ. Ζωϊτάκης Ἀντιπρόεδρος, ὁ Νίκος καί ἐγώ, ὡς εἴχο-μεν...». Ὁ Παπαδόπουλος συνέχισε: -«Καί Ἀντιβασιλεύς, ποῖος;» Καί πάλιν ἀπήντησα: «Ὁ κ. Ἀγγελῆς».

Ὁ Παπαδόπουλος ἀπήντησεν: «Τόν κ. Ἀγγελῆν τόν ἠρώτησα. Δέν δέχε-ται, εὐτυχῶς. Εἶναι καλύτερα νά ἀναλάβη τόν τομέα τῶν Ἐνόπλων Δυνάμε-ων...»

«Ἔ! Τότε νά ἀναλάβη ὁ κ. Ζωϊτάκης», συνέχισα. Ὁ κ. Ζωϊτάκης δέν ἐδέ-χθη, προτιμήσας τήν θέσιν τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐσκέφθημεν νά συνεννοηθῶμεν μετά τοῦ ἐν Βρυξέλλαις εὑρισκομένου Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως Σπαντιδάκη Γρηγορίου καί μάλιστα πρό τῶν ἀνωτέρω διαδικασιῶν.

Πράγματι τοῦ ἐτηλεφώνησα: -«... σᾶς περιμένομεν νά ἀναλάβετε τήν Πρω-θυπουργίαν, μέ Ἀντιπρόεδρον τόν Παπαδόπουλον.»

Ἐζήτησε μερικάς διευκρινήσεις ἐπί τῆς ἐξελίξεως τῶν πραγμάτων, τῆς στιγμῆς και τοῦ προγράμματός μας, -«... ἄφησέ με λίγη ὥρα νά τό σκεφθῶ...» ἀπήντησεν, ὁπότε ἀνταπήντησα ὅτι -«δέν ὑπάρχει χρόνος γιά περιπέτειες...»

Ὕστερα ἀπ' αὐτά, ἐσκέφθημεν τούς τέως Ἀρχηγούς τοῦ Γ.Ε.Σ. Ἀντιστρα-τήγους Τσακαλῶτον Θρασύβουλον καί Γκίκαν Σόλωνα. Ἀμφότεροι ηὐχαρίστη-σαν διά τήν τιμήν πού τούς ἐκάναμεν, ἀλλά ὁ μέν α' ἔθεσεν ὅρους ἀπαραδέ-κτους, ὁ δέ β' ἐζήτησε χρόνον ἀπαντήσεως εἴκοσι λεπτῶν! Τοῦ παρεσχέθη ὁ χρόνος.

Μετά δέκα λεπτά μέ ἐζήτησεν είς τό τηλέφωνον καί μοῦ εἶπε: -«Ἔχω τι-μηθῆ ἐπανειλημμένως ὑπό τοῦ κ. Καραμανλῆ. Δέν μοῦ ἐπιτρέπει ἡ συνείδησίς μου νά τόν στενοχωρήσω. Εὐχαριστῶ. Θά σᾶς ἀνέχωμαι ἐφ' ὅσον θά τά πη-γαίνετε καλά, καί ὅταν ἀποφασίσω νά ἀντιδράσω, θά σέ ἐνημερώσω.»

Ἄνευ ἑτέρου, ἔπιασα τόν κ. Ζωϊτάκην ἀπό τόν βραχίονα καί περιπατῶν μαζῆ του τοῦ εἶπον: «Μεγαλειότατε, θά ὁρκισθῆτε ὡς Ἀντιβασιλεύς...» Ἀντέ-δρασεν ἐπ' ὀλίγον, τελικῶς, ἀπεφασίσθη: «Ὁ Παπαδόπουλος πρωθυπουργός καί ἐγώ ἀντιπρόεδρος...»

Ἐπανήλθομεν είς τήν αἴθουσαν πού εὑρίσκοντο οἱ συνεπαναστάται, τούς ἐνημερώσαμεν, ἀπεδέχθησαν, ὁμοφώνως, τήν λύσιν καί ἤρχισεν ἡ διαδικασία ὁρκωμοσίας.

Ἐκλήθη ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἱερώνυμος νά τελέση τό πρόγραμμα ὁρκωμοσίας.

Ἐκαθήσαμεν γύρω τραπέζης οἱ πρός ὁρκωμοσίαν, κ.λπ.

Ὁ Παπαδόπουλος ἐνημέρωσε τόν Ἀρχιεπίσκοπον καί τόν παρεκάλεσε νά δεχθῆ τήν πρότασίν μας νά μᾶς ὁρκίση.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἔφερεν ἀντιρρήσεις ἐπιχειρηματολογῶν ἐπί μακρόν, ζητῶν νά τοῦ δηλώσωμεν ἐγγράφως ὅτι ἀμέσως μετά τήν ὁρκωμοσίαν θά τόν ἐστέλναμεν εἰς Ῥώμην νά ἐπαναφέρη τόν Βασιλέα.

Ἀνήσυχος διά τήν παρατεινομένην χρονοτριβήν, ἐξενευρίσθην καί τοῦ εἶπον: -«Μακαριώτατε, θά καλέσωμεν ἱερέα ἤ ἀκόμη καί διάκονον νά τελέση τήν ὁρκωμοσίαν ἄν δέν δεχθῆτε τώρα.»

Οἱ Παπαδόπουλος, Μακαρέζος ὑπεσχέθησαν, διακόπτοντές με, λέγοντες -«... Μακαριώτατε, δέν καταργοῦμεν τό Πολίτευμα, ὅπως βλέπετε. Δέν κηρύσσομεν ἔκπτωτον τόν Κωνσταντῖνον. Τόν ἀντικαθιστῶμεν δι' Ἀντιβασιλέως καί θά ἐπιδιώξωμεν τήν ἐπάνοδόν του... δέν τόν ἐδιώξαμεν ἡμεῖς. Ἔφυγε, χωρίς νά μᾶς ἐνημερώση.»

Ἡ ὁρκωμοσία ἐγένετο κατά τά κεκανονισμένα: Πρῶτον τοῦ Ἀντιβασιλέως, δεύτερον τοῦ Πρωθυπουργοῦ ἐνώπιον τοῦ Ἀντιβασιλέως καί ἐν συνεχεία τῶν: Ἀντιπροέδρου καί Ὑπουργῶν ἐνώπιον τοῦ Ἀντιβασιλέως καί τοῦ Πρωθυπουργοῦ.

Οἱ ἐκ τοῦ Δικαστικοῦ Σώματος Ὑπουργοί τῆς Κυβερνήσεως Κόλλια, τεθέντες ἀλληλέγγυοι τοῦ τέως προϊσταμένου των, παρητήθησαν πλήν ἑνός, ἐκφράσαντες τήν λύπην τῳν διότι θά ἐγκατέλιπον τήν συνεργασίαν των μεθ' ἡμῶν, εὐχαριστήσαντες.

Ὁ εἷς, πού παρέμεινεν, ἦτο ὁ Ἀρεοπαγίτης Καλαμποκιᾶς Κων/νος, ὅστις ὡρκίσθη ὡς Ὑπουργός Παιδείας.Εὐθύς μετά τήν ὁρκωμοσίαν τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ὡρκίσθημεν, ἐνώπιον τοῦ Ἀντιβασιλέως καί τοῦ Πρωθυπουργοῦ, οἱ κάτωθι ὡς ἑξῆς:

Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καί Ὑπουργός τῶν Ἐσωτερικῶν, ὁ Ταξίαρχος Παττακός Στυλιανός.

Ὑπουργός Συντονισμοῦ ὁ Συν/χης Πυρ/κοῦ Μακαρέζος Νικ. Ἀναπλ/τής Ὑπ/γοῦ Συντονισμοῦ Ῥοδινός - Ὀρλάνδος Ἰωάννης.

Ὑπουργός Δικαιοσύνης ὁ Καθηγητής Α.Π.Θ. Διεθνοῦς Δικαίου Κυριακόπουλος Ἡλίας.

Ὑπουργός Δημοσίων ἔργων, ὁ Καθηγητής Α.Π.Θ. Παπαδημητρίου Κωνσταντῖνος.

Παιδείας καί Θρησκευμάτων ὁ Ἀρεοπαγίτης Καλαμποκιᾶς Κων/νος.

Ὑπουργός Βιομηχανίας καί Ἐνεργείας: Κυπραῖος Κων/νος.

Ὑπουργός Ἐμπορίου: Παπαδημητρακόπουλος Γεώργιος.

Ὑπουργός Δημοσίας Τάξεως: Τοτόμης Παῦλος.

Ὑπουργός Ἐργασίας: Πουλέας Μιχαήλ.

Ὑπουργός Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν: Πουλαντζᾶς Εὐστάθιος.

Ὑπουργός Γεωργίας: Ματθαίου Ἀλέξανδρος.

Ὑπουργός Β. Ἑλλάδος ὁ Ὑποστ/γος ἑ. ἁ. Βάλλης Γεώργιος.

Ὑπουργός Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας ὁ Ναύαρχος ἑ.ἁ. Ἀθανασίου Ἀθανάσιος.

Ὑφυπ/γός Παιδείας ὁ Συγγραφεύς καί Δημοσ/γος Παπακωνσταντίνου Θεοφύλακτος.

Ὑφυπ/γός Προεδρίας Κυβερνήσεως ὁ Συγγραφεύς καί Δημοσιογράφος Βοβολίνης Κωνσταντῖνος.

Ὑφυπ/γός Οἰκονομικῶν ὁ Δημοσιολόγος Λινάρδος Σπυρίδων.

Ὑφυπ/γός Οἰκονομικῶν ὁ Ναύ/χος ἑ. ἀ. Ἀχῆς Χρῆστος.[1]

Μετά δύο ἡμέρας, ἐπιστρέψαντες ἐκ Βρυξελλῶν, ὡρκίσθησαν: Ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, ὁ Πιπινέλης Παναγιώτης.

Ὑπουργός Οἰκονομικῶν, ὁ Ἀνδρουτσόπουλος Ἀδαμάντιος.

Ὁ κ. Πιπινέλης, ὡς ἀναπληρωτής Ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, ὁρκισθείς τήν ἑπομένην, ἐπιστρέφων, διῆλθεν ἐκ Ῥώμης ὅπου συνεζήτησε μετά τοῦ ἐκεῖ, εἰς τήν Πρεσβείαν μας, ἐγκατεστημένου Βασιλέως Κωνσταντίνου. Μᾶς μετέφερε τούς ὅρους τούς ὁποίους μᾶς ἔθετε, προκειμένου νά δεχθῆ τήν ἐπάνοδόν του εἰς τά καθήκοντά του. Δέν ἐδώσαμεν ἀπάντησιν.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος μετέβη πρός συνάντησίν του διά διαπραγματεύσεις, αὐτεπαγγέλτως ἐνεργήσας, μέ τήν ἔγκρισιν ὅμως τῆς Κυβερνήσεως νά μεταβῆ εἰς Ῥώμην, συνεποῦς πρός τήν ὑπόσχεσιν πού τοῦ εἶχε δώσει (:ἡ Κυβέρνησις πρό τῆς ὁρκωμοσίας).

Ὁ Παπαδόπουλος ὡρκίσθη καί ὡς Ὑπουργός: Προεδρίας, Ἐξωτερικῶν, Ἐθνικῆς Ἀμύνης καί Παιδείας καί Θρησκευμάτων, μέ ἀναπληρωτάς εἷς τινα ἐκ τούτων.

Ὁ Παπαδόπουλος, τήν ἑπομένην ἡμέραν, μετά ἀπό ὁμιλίαν του πρός τούς Ἀξιωματικούς καί Εὐέλπιδας εἰς τήν Σχολήν Εὐελπίδων, ἀνεφώνησε: «-Ζήτω ὁ Βασιλεύς.»

Παρεσύρθην εἰς τήν ἀφήγησιν γεγονότων τά ὁποῖα εἶναι μέν ἐκτός θέματος, ἅπτονται ὅμως εἰς ἀρκετά σημεῖα τοῦ Στρατηγοῦ, πού ἔδει νά εἶναι τό κύριον πρόσωπον τοῦ ὅλου ἔργου. Ἐπανέρχομαι, ἀφηγούμενος ὅ,τι μοῦ διηγήθη ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς Ὀδ. ἐπί τοῦ θέματος: -«... Περί τήν 10ην π.μ. (:τῆς 13 Δεκεμβρίου 1967), μοῦ προσεκόμισεν ὁ Ἀντιστράτηγος Μανέτας Ἰωάννης ἐπιστολήν τοῦ Βασιλέως, διά τῆς ὁποίας μέ διέτασσε νά παραδώσω τά καθήκοντά μου (:Ἀρχηγοῦ Γ.Ε.Σ.) εἰς τόν ἀνωτέρω. Ὡς ἦτο φυσικόν, τόν ἀπέπεμψα. Ἠδυνάμην νά τόν θέσω ὑπό κράτησιν. Δέν τό ἔπραξα, διότι δέν ὑπῆρχεν οὐδείς κίνδυνος...

-Διά τοῦ μηνύματός μου πρός τάς Ἐνόπλους Δυνάμεις, μετά τήν ὁρκωμοσίαν τῆς Κυβερνήσεως, προέτρεπον ἅπαντας, Ἀξ/κούς καί Ὁπλίτας, νά ἠρεμήσουν, ἠτιολόγησα τάς ἀμφιταλαντεύσεις ὅσων ἐπαρουσίασαν τοιαύτας, ἀκόμη δέ, ἠτιολόγησα καί ἐκείνους πού προσεχώρησαν εἰς τήν Βασιλικήν κί-

1. Ἀμέσως μετά τήν ὁρκωμοσίαν ἀπηύθυναν μηνύματα πρός τόν Ἑλληνικόν Λαόν οἱ: α) Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος, Ἱερώνυμος Κοτσώνης.β) ἀντιβασιλεύς Ζωϊτάκης Γεώργιος. γ) Πρωθυπουργός Παπαδόπουλος Γεώργιος. δ) Ἀντιπρόεδρος Κυβ/σεως Παττακός Στυλιανός. Πρός τάς Ἐνόπλους Δυνάμεις ἀπηύθυνεν ἐμπνευσμένον μήνυμα ὁ προαχθείς εἰς τόν βαθμόν τοῦ Στρατηγοῦ καί ἀναλαβών τά καθήκοντα τοῦ Α/Ε.Δ. Ἀγγελῆς Ὀδυσσεύς, καθησυχάσας ἅπαντας, δικαιολογήσας τούς παρασυρθέντας, ὡς ἐκ τῆς ἐπιρροῆς τήν ὁποίαν ἤσκησεν ἐπ' αὐτῶν ἡ ἐπί τόπου παρουσία τοῦ Βασιλέως... ὑπεσχέθη ἀμνήστευσιν, τήν ὁποίαν καί χορηγήσαμεν.

νησιν. Ἡ παρουσία του εἰς τάς Μονάδας ἦτο φυσικόν νά τούς ἐπηρεάση. Βασιλεύς ἦτο. Ἀνώτατος Ἄρχων. Συνταγματικῶς καθιερωμένος φυσικός Ἀρχηγός τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ἦτο. Ἡ αἴγλη του, ὡς καθεστωτικοῦ καί παραδοσιακοῦ θεσμοῦ καί νεαροῦ Ὀλυμπιονίκου, ἦτο Πανελλήνιος. Ἰδιαιτέρως εἰς τάς Ἐνόπλους Δυνάμεις καί εἰς τό πλεῖστον μέρος τῶν Ἀξιωματικῶν, μονίμων καί ἐφέδρων, ὁ Βασιλεύς ἐθεωρεῖτο ἀπαραίτητος καί ἀναγκαῖος παράγων διά τήν ἑνότητα τοῦ Ἔθνους καί τήν ἀσφάλειαν τοῦ Κράτους. Ὑπεσχέθην ἀμνηστίαν καί ἡ Κυβέρνησις τήν ἐχορήγησεν. Ἦτο μία πρᾶξις Πατριωτική».

1. Παρατίθεται ἀντίγραφον τῆς ἐκθέσεως τῶν γεγονότων, ὡς τά περιέγραψεν ὁ ἀναπληρώσας τόν ἀποστρατευθέντα Διοικητήν τῆς εἰκοστῆς Τεθ/νης Μεραρχίας, (:ΧΧῆς Τ/θ. Μ/χίας) Ταξίαρχος Μητρόπουλος Νικόλαος.
ΕΚΘΕΣΙΣ
Τῶν γεγονότων πού ἔλαβον χώραν εἰς ΧΧ ΤΘ.. (: 20ήν ΤεθΜεραρχίαν), τήν 13 Δεκ. 1967
(ΚΙΝΗΜΑ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ)

Τά πρό τοῦ Πραξικοπήματος

Ἐκ διαφόρων πληροφοριῶν καί καταθέσεων ὡς καί ἐγγράφων συνταχθέντων ὑπό τοῦ Διοικητοῦ τῆς ΧΧ Τ/θ. Μεραρχίας Ὑποστρατήγου ΕΡΣΕΛΜΑΝ, συνάγεται ὅτι ἡ **ὅλη σχεδίασις καί προπαρασκευή τοῦ πραξικοπήματος εἶχε πραγματοποιηθῆ καί ἀποφασισθῆ πρό τῆς 13-12-1967.** Οὕτω:

α) Διετάχθη ἡ ἐκτέλεσις ἀναγνωρίσεων καί ἡ προπαρασκευή δι' ἀμοιβαίαν ἀντικατάστασιν τῶν Διοικήσεων Ιης καί 2ας Δ/σεων Μάχης.

β) Πρόβλεψις διά τήν σύλληψιν καί ἐξουδετέρωσιν τῶν πιστῶν εἰς τήν Ἐθνικήν Κυβέρνησιν Ἀξιωματικῶν τῶν Μονάδων τῆς Μεραρχίας καί ἰδίως τῆς 2ας Δ.Μ. (2ας Διοικήσεως Μάχης) καί Ἐπιτελῶν τοῦ Στρατηγείου τῆς Μεραρχίας.

γ) Πρόβλεψις καί σχεδίασις διά τήν ἀπομάκρυνσιν τήν ὥραν Ω τῆς Η ἡμέρας τοῦ Ὑποδ/τοῦ τῆς Μεραρχίας Συνταγ/ρχου Μαστραντώνη Μιχαήλ, θεωρουμένου ὅτι θά ἐπηρέαζε τούς Ἀξ/κούς τῆς Μεραρχίας κατά τοῦ μελετωμένου Πραξικοπήματος καί ὑπέρ τῆς Κυβερνήσεως.

2. Γεγονότα - Συμβάντα κατά τήν 13-12-1967

Περί τήν 10.00 ὥραν διετάχθη συγκέντρωσις εἰς τό Στρατηγεῖον τῆς Μεραρχίας τῶν Ἐπιτελῶν καί τῶν:

α. Δ/τῶν τῶν 2ας καί 3ης Δ/σεων Μάχης Συν/ρχῶν **ΜΠΟΜΠΟΥ Κ.** καί **ΛΙΩΣΗ Κ.** ἀντιστοίχως.

β. Τῶν Δ/τῶν τῶν 22ας Ε.Μ.Α. (: Ἐπιλαρχίας Μέσων Ἁρμάτων) Ἀντ/ρχου **Πυρροπούλου Χ.,** 21 Ε.Μ.Α. (21ης Ἐπιλαρχίας Μέσων Ἁρμάτων) Ἀντ/ρχου **Λαμπρίδη Δ.** καί 645 Τεθ. Τ.Π. (:Τάγμα Τεθ/νου Πεζικοῦ) **Ἀντ/ρχου Πετάνη Ν.**

Ω. 11.00 Ὁ Διοικητής τῆς Μεραρχίας ὁμιλεῖ πρός τούς ἀνωτέρω καί ἀφοῦ ἐξέθεσε τήν κρατοῦσαν κατάστασιν, ὁμιλεῖ διά πρώτην φοράν περί τῆς ἀποφασισθείσης στασιαστικῆς ἐνεργείας, ἀναλύων τούς σκοπούς της. Ἀκολούθως ἐρωτῶνται ἕκαστος τῶν συμμετεχόντων εἰς τήν συγκέντρωσιν περί τῆς στάσεώς του. Ἐκ τῶν ἐπιτελῶν τῆς Μεραρχίας ἅπαντες ἀπήντησαν ἄνευ ἐνδοιασμοῦ ὅτι θά ὑπακούσουν εἰς τάς διαταγάς τοῦ Μεράρχου. Ἐκ τῶν δύο Διοικητῶν τῶν Δ/σεων Μάχης, ὁ Συντ/ρχης Μπόμπος ἐζήτησε διευκρινήσεις πού δέν τοῦ ἐδόθησαν. Ὁ Συντ/ρχης Λιώσης Κων. ὡς καί ὁ Δ/τής τῆς 21 ΕΜΑ

Ἀντ/ρχης Λαμπρίδης Δ. ἐδήλωσαν ὅτι θά ἐκτελέσουν τάς διαταγάς τῆς Μεραρχίας. Ἀμφότεροι ἀργότερα, ὅτε δηλαδή ἀφίχθησαν εἰς Ἀλεξ/λιν, ὅπου καί ἡ ἕδρα τῶν Μονάδων των, δέν ἐφάνησαν πρόθυμοι νά ἐκτελέσουν τάς Διαταγάς τοῦ Μεράρχου καί **ἐτήρησαν στάσιν ἀναμονῆς ἀποκλίνουσαν μᾶλλον κατά τῆς στασιαστικῆς κινήσεως. Οἱ ἀντ/ρχαι Πυρρόπουλος Χ. καί Πετάνης Ν.Δ/ταί τῶν 22 ΕΜΑ (:22α Ἐπιλαρχία Μέσων Ἀρμάτων) καί 645 ΤΤΠ (:645 Τάγματος Τεθ/νου Πεζικοῦ) ἀντιστοίχως, ἀνέφερον ὅτι, παραμένοντες πιστοί εἰς τήν Ἐθνικήν Κυβέρνησιν, δέν θά ὑπακούσουν εἰς τάς διαταγάς τοῦ Μεράρχου.**

Ω 11.30. **Διατάσσεται ὑπό τοῦ Μεράρχου ὁ περιορισμός τῶν Ἀντ/ρχῶν Πυρροπούλου καί Πετάνη** καί τοῦ Ταγ/ρχου **Κιρκηλῆ, ἀρνηθέντος ἐπίσης** νά συμμορφωθῆ πρός τήν διαταγήν τοῦ Μεράρχου, μέ τό αἰτιολογικόν τοῦ περιορισμοῦ των: «ἵνα μή προβῶσιν εἰς ἐνεργείας αἱ ὁποῖαι θά θέσουν εἰς κίνδυνον τήν ζωήν των». Τήν διαταγήν περιορισμοῦ ἐκτελεῖ αὐτοπροσώπως ὁ Ἐπιτελάρχης τῆς Μεραρχίας Συντ/ρχης Γιακουμῆς Γ. Ὁ Συντ/ρχης Μπόμπος διαμαρτύρεται πρός τόν Μέραρχον «μοῦ πήρατε τούς Διοικητάς τῶν Μονάδων τῆς Δ. Μάχης» καί ὁ Μέραρχος ἀπαντᾶ «Ἔχεις τούς ὑποδ/τάς».

Ω 11.40 Ὁ Μέραρχος διατάσσει διακοπήν τῶν ἐπικοινωνιῶν καί ἅπασαι αἱ συνδιαλέξεις δέον νά γίνωνται κατόπιν ἀδείας τοῦ Ἐπιτελάρχου. Κατόπιν ἀναχωρεῖ διά τό Στρατηγεῖον τοῦ Γ΄ Σ.Σ.

Ω 12.00 Ἐπάνοδος τοῦ Μεράρχου εἰς τόν Σ.Δ. (:Σταθμός Διοικήσεως) Μεραρχίας. Ὁ Ἐπίλαρχος Πέτροβας Α. Δ/ντής τοῦ 2ου Ε.Γ. (:2ον Ἐπιτελικόν Γραφεῖον) προβαίνει εἰς διάβημα διά τήν ἀπελευθέρωσιν τῶν κρατουμένων καί ὁ Μέραρχος πείθεται καί αἰτεῖται τήν ἔγκρισιν τοῦ Σ.Σ. (: Σῶμα Στρατοῦ), ἡ ὁποία ὅμως δέν δίδεται.

Ἀκολούθως ἄρχεται ἡ ἔκδοσις διαταγῶν πρός τάς Μονάδας. Κυριότεραι ἦσαν:

α. Ἀνάθεσις Διοικήσεων εἰς τούς Ὑποδ/τάς τῶν 22ΕΜΑ (: Ἐπιλαρχία Μέσων Ἀρμάτων) καί 645 ΤΤΠ (: Τάγμα Τεθ/νου Πεζικοῦ), Ἐπίλαρχον Δρακάκην Μ. καί Ταγ/ρχην Σουρβίνον.

β. Διάθεσις Λόχου ΤΤΠ (:Τάγμα Τεθ/νου Πεζικοῦ) Υ.Δ. (Ὑπό Διοίκησιν) ΧΙ (:11ης) Μεραρχίας καί ἄμεσος κίνησίς του εἰς Καβάλαν.

γ. Διάθεσις λόχου ΤΤΠΥΔ (Τεθωρακισμένου Τάγματος Πεζικοῦ Ὑπό Διοίκησιν Διοικήσεως.) ΧΙης Μερ/χίας καί ἄμεσος κίνησίς του διά Καβάλαν.

Οἱ Ὑποδ/ταί ἀρνοῦνται νά παραλάβουν τάς Μονάδας καί τό 645 ΤΤΠ (Τάγμα Τεθ/νου Πεζικοῦ) δέν συμμορφοῦνται πρός τήν διαταγήν τῆς Μεραρχίας. Ὁ Δ/τής τῆς Δ. Μάχης ἀναφέρει εἰς Μέραρχον τήν διαμορφωθεῖσαν κατάστασιν καί αἰτεῖται τήν προσωπικήν ἐπέμβασιν τοῦ Μεράρχου. **Ἤδη οἱ Ἀξιωματικοί τῶν δύο Μονάδων ἀποφασίζουν τήν σύλληψιν τοῦ Μεράρχου καί ὅσων Ἐπιτελῶν τόν ἀκολουθοῦν.**

Ω 15.20 Ἀναχώρησις τοῦ Μεράρχου συνοδευομένου ὑπό τοῦ Ἀντ/ρχου Γιακουμῆ Δ. διά τόν Σ.Δ. (:Σταθμός Διοικήσεως) τῆς 2ας Δ. Μάχης.

Ω 16.00 Ἄφιξις τοῦ Μεράρχου εἰς Σ.Δ. (:Σταθμός Διοικήσεως) 2ας Δ.Μ. (Δ/σις Μάχης), συνάντησις μέ τόν Συν/ρχην Μπόμπον καί ἀναχώρησις διά τόν Σ.Δ. (:Σταθμός Διοικήσεως) τῆς 22 ΕΜΑ (Ἐπιλαρχία Μέσων Ἀρμάτων), ἔνθα

άφίχθησαν τήν 16.30 Ω. Έκεῖθεν μετάβασις είς Σ.Δ. (:Σταθμός Διοικήσεως) τοῦ 645 ΤΤΠ (:Τάγμα Τεθ/νου Πεζικοῦ).

Ω 16.50 **Ἅμα τῇ ἀφίξει τοῦ Μεράρχου εἰς Σ.Δ. τοῦ 645 ΤΤΠ (:Τάγμα Τεθ/νου Πεζικοῦ), ὁ Ταγματάρχης Σοφικίτης Μιχαήλ, ἐκτελῶν ἀπόφασιν τῶν Ἀξιωμ/κῶν τοῦ Τάγματος, συλλαμβάνει τόν Μέραρχον καί ὑπό τήν ἀπειλήν ἐκτελέσεώς του τόν ὑποχρεώνει νά ἀποστείλη σῆμα εἰς Μεραρχίαν διά τήν ἀπελευθέρωσιν τῶν κρατουμένων Ἀξιωμ/κῶν.**

Ω 17.00 ΌΜέραρχος μεταβαίνει είς τήν τουαλέταν, ή όποία έρευνᾶται ἅμα τῇ έξόδῳ του καί άνευρίσκονται έντός τῆς λεκάνης ἔγγραφα πειστήρια τῆς έξυφανθείσης συνωμοσίας. Τό σῆμα ἀπελευθερώσεως τῶν κρατουμένων Δ/τῶν τῶν Μονάδων ἀποστέλλεται μέ τόν Λοχαγόν Χατζηβασιλείου είς τόν Έπιτελάρχην τῆς Μεραρχίας, ὅστις, ἀμφισβητῶν τήν γνησιότητά του, δέν συμμορφοῦται πρός τήν Διαταγήν τοῦ Μεράρχου.

Ω 18.00 Οἱ Ὑποδιοικηταί τῶν 22 ΕΜΑ (: Έπιλαρχία Μέσων Ἀρμάτων) καί 645ΤΤΠ (:Τάγμα Τεθ/νου Πεζικοῦ), ἀποφασίζουν τήν ἀποστολήν καί έγκατάστασιν συγκροτήματος ἀρμάτων καί Πεζικοῦ είς διάβασιν ΑΤΑΡΝΗΣ, πρός ἀπαγόρευσιν πιθανῆς κινήσεως τμημάτων έκ τῆς περιοχῆς ΕΒΡΟΥ πρός ὑποστήριξιν τῶν στασιαστῶν. (Ὑπεκλάπη σῆμα τοῦ Γ΄ Σ.Σ., δι' οὗ διετάσσετο κίνησις πρός ΚΟΜΟΤΗΝΗΝ τῆς 33 Τακτικῆς Δ/σεως).

Ω 19.45 Ὁ Δ/τής Γ΄ Σ.Σ. (Γ΄ Σῶμα Στρατοῦ), πληροφορηθείς τήν σύλληψιν τοῦ Ὑποστρατήγου Ἕρσελμαν, ἀποστέλλει σῆμα είς 645 ΤΤΠ, (:Τάγμα Τεθ/νου Πεζικοῦ), 22α ΕΜΑ (:22α Έπιλαρχία Μέσων Ἀρμάτων) καί 2αν Δ.Μ. (:2α Δ/σις Μάχης) ἔχον: «Κατ' έντολήν Α.Μ. τοῦ Βασιλέως, ἀπελευθερώσατε Μέραρχον ΧΧ Τ/Θ (20ή Τεθωρακισμένη) Μεραρχίας. Ἀπελευθέρωσις Δ/τῶν Μονάδων 22ΕΜΑ (: Έπιλαρχία Μέσων ἀρμάτων) καί 645 ΤΤΠ (:Τάγμα Τεθ/νου Πεζικοῦ) ἀποφασισθῇ. Φέρετε ἀκεραίαν εὐθύνην». **Ἡ Διαταγή τοῦ Σ.Σ. (Σῶμα Στρατοῦ) δέν ἐκτελεῖται.**

Ω 19.45 **Δ/τής Σ.Σ. (:Σῶμα Στρατοῦ) μεταβαίνει εἰς Σ.Δ. (:Σταθμός Διοικήσεως)** τῆς ΧΧῆς ΤΘ (:20ή Τεθωρακισμένη) Μεραρχίας καί συνδιαλέγεται μέ τούς Ἀντ/ρχας **Πυρρόπουλον καί Πετάνην,** αἰτῶν τήν έπέμβασίν των διά τήν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Μεράρχου. **Οὗτοι δέν συμφωνοῦν.**

Ω 21.00 Ἀποφασίζεται ὑπό τῶν Ὑποδ/τῶν 22 ΕΜΑ (:22 Έπιλαρχία Μέσων Ἀρμάτων) καί 645 ΤΤΠ (:645 Τάγμα Τεθ/νου Πεζικοῦ), ή συγκρότησις καί ἀποστολή συγκροτήματος Λόχου καί ΟΥΜΑ (:Οὐλαμός Μέσων Ἀρμάτων) είς Σ.Δ. Γ΄ ΣΣ πρός έκκαθάρισιν τῆς καταστάσεως καί σύλληψιν τῶν στασιαστῶν.

Ω 22.45 Συγκρότημα κινεῖται πρός Σ.Δ. Γ΄ ΣΣ (:Σταθμόν Διοικήσεων Γ΄ Σῶμα Στρατοῦ) προηγουμένου τοῦ ΟΥΜΑ (: Οὐλαμός Μέσων Ἀρμάτων) Διοικητής ὁ (Ὑπίλαρχος Κωστούλας).

Ω 23.00 Συγκρότημα δέχεται πυρά πολ/λων πρό Χωρίου ΡΟΔΙΤΗΣ καί ΟΥΜΑ (:Οὐλαμός Μέσων Ἀρμάτων) **ἀνταποδίδει.**

Ω 23.30 ΟΥΜΑ (:Οὐλαμός Μέσων Ἀρμάτων) συναντᾶ ΣΤΕΚ (Σταθμός Έφοδιασμοῦ Καυσίμων) έπί JEEP. Λοχίας Ἀρχ. Πληρώματος, κατελθών ἀπό τό ΑΡΜΑ διά συνεννόησιν μέ ἀρχηγόν ΣΤΕΚ (Σταθμός Έφοδιασμοῦ Καυσίμων), πυροβολεῖται, ΟΥΜΑ (:Οὐλαμός Μέσων Ἀρμάτων) ἀνταποδίδει πυρά καί ΣΤΕΚ (Σταθμός Έφοδιασμοῦ Καυσίμων) ἀποχωρεῖ.

Ω 23.40 ΟΥΜΑ τάσσεται ἔμπροσθεν Στρατηγείου Γ΄ ΣΣ καί ἀπειλεῖ ὅτι θά ἀρχίση νά βάλη, ἐάν δέν ἀπελευθερωθοῦν οἱ κρατούμενοι Ἀξιωματικοί. Τοῦτο δημιουργεῖ πανικόν εἰς τό Στρατηγεῖον καί ὁ Σωματάρχης τηλεφωνεῖ εἰς τόν Ἐπιτελάρχην τῆς ΧΧ Τ/Θ Μερ. (20ή Τεθωρακισμένη) νά ἀποστείλη πάραυτα εἰς τό ΣΣ (:Σῶμα Στρατοῦ) τόν Ἀντ/ρχην ΠΥΡΡΟΠΟΥΛΟΝ διά νά ἐπέμβη πρός ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως, δεῖγμα τῆς ἀποφάσεώς του νά παραδοθῆ. Ὁ Ἐπιτελάρχης τῆς ΧΧῆς Τ/Θ Μερ. ἀποστέλλει τόν ἀντ/ρχην Πυρρόπουλον.

Τήν ἰδίαν ὥραν περίπου ἀφικνεῖται **εἰς Στρατηγεῖον καί Λόχος τοῦ 645 ΤΤΠ ὑπό τόν Ταγ/ρχην ΣΟΦΙΚΙΤΗΝ, ὁ ὁποῖος εἰσέρχεται εἰς τό Στρατηγεῖον καί συλλαμβάνει τόν Σωματάρχην καί τόν Ἐπιτελάρχην τοῦ ΣΣ Βιδάλην Ὀρ.**

Ω 23.50 Ἀντ/ρχης ΠΕΤΑΝΗΣ ἀφικνεῖται εἰς τό Στρατηγεῖον τοῦ Σ.Σ., ἐπικοινωνεῖ μέ ΑΕΔ (Ἀρχηγόν Ἐνόπλων Δυνάμεων, Στρατηγόν Ἀγγελῆν) καί θέτει ὑπό κράτησιν εἰς τά γραφεῖά των τούς Ἐπιτελεῖς τοῦ Σώματος καί παρακαλεῖ τόν Συνταγματάρχην ΖΑΓΟΡΙΑΝΑΚΟΝ νά ἀναλάβη προσωρινῶς τήν Διοίκησιν τοῦ Σ.Σ. ὅπερ καί ἐγένετο.

Κομοτινή 28 Δεκεμβρίου 1967
Μητρόπουλος Νικόλαος
Ταξίαρχος - Διοικητής ΧΧῆς Τ/Θ Μερ/χίας

(σ.σ.: Ἐκ τῆς προσεκτικῆς ἐξετάσεως τῶν γεγονότων τῆς ἀνταρσίας τοῦ Ἀνωτάτου Ἄρχοντος, σαφῶς προκύπτουν τά κάτωθι συμπεράσματα: 1. Ἡ ἐπί 15ωρον ἐπιχείρησις ἔληξεν ἄνευ αἱματοχυσίας, χάρις εἰς τήν σωφροσύνην τῶν Διοικήσεων ἀμφοτέρων τῶν παρατάξεων. 2. Ἡ Ἐπαναστατική Κυβέρνησις, ἔχουσα ἑδραιωθῆ εἰς τήν συνείδησιν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καί τοῦ Λαοῦ, διατηρήσασα τήν ψυχραιμίαν της, κατώρθωσε νά παραμείνη εἰς τήν Ἐξουσίαν καί μάλιστα ἐνισχυμένη. 3. Οἱ ἀποφασιστικώτεροι Ἀξιωματικοί, καίτοι ὀλίγοι (:Πρωταγωνισταί οἱ Ἀντ/ρχης Πεζικοῦ Πετάνης Νικ. καί Ταγ/χης Πεζικοῦ Σοφικίτης Μιχ.), διά τῆς τόλμης των ἐπεβλήθησαν ἐπί τῶν πολλῶν, ἄν καί οἱ... πολλοί εἶχον ὡς Ἀρχηγόν των τόν Βασιλέα...(:ὁ νοῶν, νοείτω). Κατά τά λοιπά, ἡ Ἐπανάστασίς μας δέν ἐδημούργησε ΔΙΚΑΙΟΝ!)

Ὁ Ὀδυσσέας Ἀγγελῆς, μέ τόν Ἀρχηγό Γ. Παοαδόπουλο εἰς πολεμικόν πλοῖον κατά ἄσκησιν πολεμικοῦ Ναυτικοῦ.

ΠΡΩΤΗ ΕΠΕΤΕΙΟΣ
ΤΟΥ ΘΛΙΒΕΡΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

Σήμερον, 22 Μαρτίου 1988! Πότε ἐπέρασεν ἕν ἔτος ἀπό τῆς ἀποφράδος ἐκείνης ἡμέρας τοῦ τραγικοῦ θανάτου τοῦ ἀλησμονήτου καί κατά πάντα ἐναρέτου, ἀγαπητοῦ μας συναιχμαλώτου, Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ Ὀδυσσέως!

Ἀκίνητος ὁ χρόνος ἐν τῷ πελάγει τῶν θλίψεων καί ὅμως, ἐκύλησε καί ξαναῆλθεν ἡ ἰδία ἡμέρα, λές καί ἦτο... «σήμερον», ἴδια κι ἀπαράλλακτη μέ ἐκείνην καί ὅπως ὅλαι αἱ ἡμέραι τῆς φυλακισμένης ζωῆς μας. (:5260 ἡμέραι!)

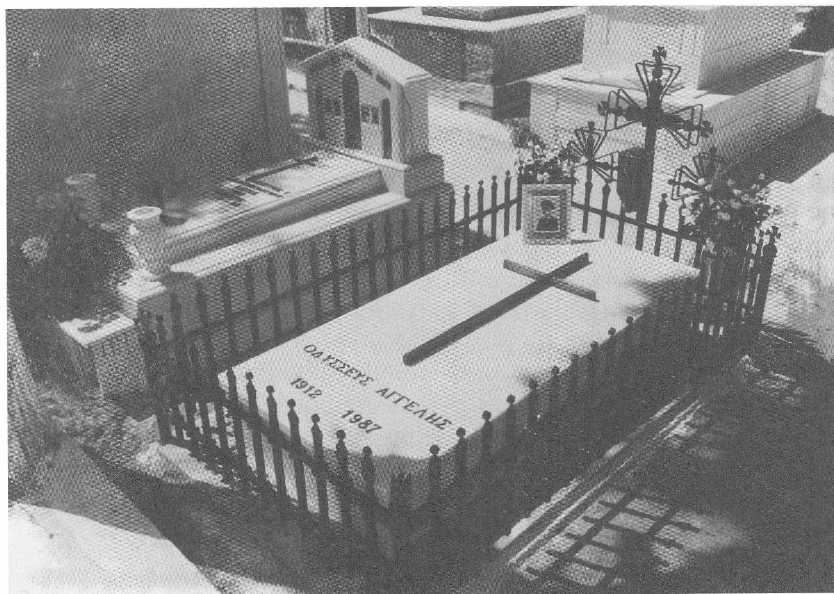
Ἡμεῖς οἱ εἰλικρινεῖς φίλοι του, οἱ ἐπί ἕξ καί ἥμισυ ἔτη συνεργασθέντες ἁρμονικῶς μετ' αὐτοῦ εἰς τήν Κυβέρνησιν καί ἐπί δεκατριάμισυ ἔτη ζήσαντες μαζί του τήν τρικυμίαν τοῦ ὠκεανοῦ τῆς μοναξιᾶς, δέν τόν λησμονοῦμεν.[1]

Δι' ὅ καί ἐτελέσαμεν ἀρχιερατικόν μνημόσυνον εἰς τό «ἐρημοκκλήσι» τῆς φυλακῆς μας· προσηυχήθημεν κατανυκτικῶς, δεηθέντες ὅπως ὁ Θεός ἀναπαύη τήν ἐνάρετον ψυχήν του ἐν Παραδείσῳ, μετά τῶν δικαίων.

«Ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ὅς ζήσεται καί οὐχ ἁμαρτήσει.»

Μετά τήν ἐπιστροφήν μου ἐκ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τό κελλί μου, ἀνέτρεξα εἰς τάς σελίδας τοῦ ἡμερολογίου μου καί ἀνέγνωσα ἐκεῖνα τά ὁποῖα εἶχον γράψει τήν ἡμέραν, ἤ μᾶλλον τήν νύκτα τῆς ἡμέρας τοῦ φρικτοῦ δράματος.

1. Σήμερον, 22 Μαρτίου 1994, ἑπτά ἔτη ἀπό τῆς ἐκδημίας του, μετέβην εἰς τό Κοιμητήριον τῆς γενετείρας του. ΣΤΕΝΗΣ, μετά τοῦ κ. Ν. Μακαρέζου καί ἄλλων συναδέλφων, φίλων του καί συγγενῶν του καί ἐτελέσαμεν ἐπιμνημόσυνον δέησιν ἐπί τοῦ τάφου του.
Ἑνός τάφου ἀνταξίου τῆς Δωρικῆς λιτότητος τοῦ ἀνδρός. Ὁ τάφος ὑπερέχει, ἀπό τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς, μόλις περί τά τριάκοντα ἑκατοστά. Μία ἐπιτάφιος πλάξ, μέ μόνην τήν ἐπ' αὐτῆς ἐπιγραφήν, κάτωθι τοῦ Σταυροῦ, τοῦ ὀνοματεπωνύμου του:
ΟΔΥΣΣΕΥΣ Μ. ΑΓΓΕΛΗΣ
1912-1987
Ἀκριβῶς τό αὐτό ἐπανελάβομεν, οἱ ἴδιοι, καί τήν 19/3/1995, ἡμέραν Κυριακήν.

Ὁ ἀπέριττος τάφος τοῦ ἥρωος Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ Ὀδυσσέως, ὅπως τόν ἠθέλησεν ὁ ἴδιος διά τῆς διαθήκης του.

Ὁ Γεώργιος Δροσίνης, εἰς τό κατωτέρω ποίημά του, φαίνεται νά σκιαγραφῆ τόν Στρατηγόν μας... πρίν γεννηθῆ!

«Δέ θέλω τοῦ κισσοῦ τό πλάνο ψίλωμα
σέ ξένα ἀναστηλώματα δεμένο.
Ἄς εἶμαι ἕνα καλάμι, ἕνα χαμόδενδρο.
Μά ὅσο ἀνεβαίνω, μόνος ν' ἀνεβαίνω.
Δέ θέλω τοῦ γυαλιοῦ τό λαμπροφέγγισμα,
πού δείχνεται ἄστρο μέ τοῦ ἥλιου τή χάρη.
Θέλω νά δίνω φῶς ἀπό τή φλόγα μου,
κι ἄς εἶμαι κι ἕνα ταπεινό λυχνάρι.
Στό μέτωπό μου δέν ἐπόθησα
δάφνης χρυσόδετο στεφάνι.
Τῆς χλόης τό ταπεινό στεφάνωμα
στόν ἴσκιο μιᾶς ἐλιᾶς - μοῦ φτάνει.

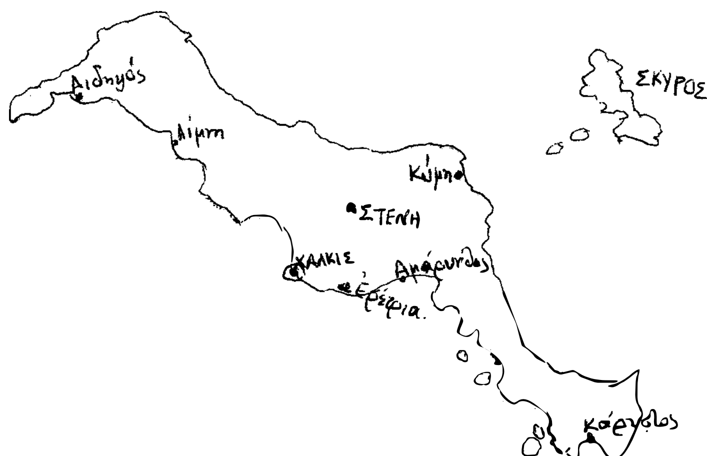
Μόνον αὐτά. Οὔτε ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ, οὔτε ρητά, οὔτε ποιήματα, οὔτε τίποτε ἄλλο ἀπό αὐτά τά ὁποῖα συνηθίζουν οἱ ματαιόδοξοι, μή λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τό: **«... ἐπελθών γάρ ὁ θάνατος πάντα ταῦτα ἐξηφάνισται.»**

Ἕνα καγκελλωτόν περίφραγμα, ἴσα-ἴσα νά μή περιπατοῦν, βαδίζοντες, ἐπάνω εἰς τήν ἐπιτάφιον πλάκα, πού εἰς ἐμέ ἐνεθύμισε τό δεσμωτήριον!

Ἡ ὡραιοτάτη κωμόπολις τῆς κεντρικῆς Εὐβοίας ΣΤΕΝΗ, κεῖται εἰς τάς ὑπορείας τοῦ πάντοτε χιονοσκεποῦς ὄρους «Δίρφυς».

«Ἐπιβλητικόν τό τοπίον, κρατᾶ τήν ἀναπνοήν τοῦ ἐπισκέπτου ὅταν τό πρωτοαντικρύζῃ. Ἐδῶ κατακόρυφοι βράχοι ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς σου, παραπλεύρως πανύψηλα πλατάνια καί ἄλλα δένδρα κάμνουν τό τοπίον καταπράσινον καί σκιερόν καί κάτω ἀπό τά πόδια σου γάργαρα νερά κυλοῦν εἰς τό ρεῦμα, πού διασχίζει τήν κωμόπολιν χειμῶνα-καλοκαίρι...» (Τουριστικός Ὁδηγός Νομοῦ Εὐβοίας 1971 σελ. 55).

Εἰς τήν (ὡς ἄνω) σελίδα 48 εὑρίσκεται καί ὁ κατωτέρω χάρτης τῆς Εὐβοίας. Ἰδού αὐτός ὁ χάρτης.

Ἕν ἔτος μετά τήν ἡρωικήν ἐθελοθυσίαν τοῦ ἥρωός μας, ἐτελέσθη μνημόσυνον εἰς τόν Μητροπολιτικόν Ναόν Ἀθηνῶν, ὅπου ἐξεφωνήθησαν λόγοι. Ἐκ τῆς ἐφημερίδος «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ» τῆς 3 Ἀπριλ. 1988, μεταφέρω τόν ὑπό τοῦ κ. Ζουρνατζῆ Σπυρίδωνος, τέως Ὑπουργοῦ καί μέλους τῆς Ε.Γ. τῆς Ε.Π.ΕΝ., ἐκφωνηθέντα λόγον, ὡς κάτωθι:

«Ὁ Στρατηγός Ζεῖ καί ὁδηγεῖ τούς ἀγῶνες μας.

3-4-88

Τό ὕψος τῶν βουνῶν ὁρίζεται ἀπό τήν ὑψηλότερη κορυφή τους. Καί οἱ μεγάλοι ἄνδρες μετριοῦνται μέ τό ὕψος τῆς ἐξοχωτέρας πράξεως τῆς ζωῆς τους. Ὁ Στρατηγός Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς ἀνέτρεψε τόν κανόνα. **Ὁ θάνατός του ὑπερακόντισε ὅλες μαζί τίς πράξεις τῆς ἔξοχης ζωῆς του.** Καί ἄν τίποτε ἄλλο δέν εἶχε ἐπιτελέσει στήν ζωή του, φθάνει ἡ ἐθελοθυσία του χάριν τῶν ἐγκλείστων συμπολεμιστῶν του, γιά νά τόν κατατάξει στήν χορεία τῶν Ἀθανάτων. «Θανάτω θάνατον πατήσας!»

Ὁ Στρατηγός Ὀδ. Ἀγγελῆς ὑπῆρξε **ὁ πρῶτος ἀρχαῖος Ἕλλην τῶν μεταπολεμικῶν χρόνων.** Διότι εἶναι ὁ πρῶτος, πού ἀνεβίωσε τό ἀρχαῖο δόγμα, κατά τό ὁποῖο οἱ μεγάλοι ἄνδρες ὀφείλουν νά διαφέρουν ἀπό τούς κοινούς συμπολίτες τους ὄχι μόνο κατά τόν τρόπο τῆς ζωῆς τους. Ἀλλά καί κατά τόν τρόπο τοῦ θανάτου τους. **Τό «εὐ ζῆν» δικαιώνεται μόνο μέ τό «εὐ τελευτᾶν»!**

Ἕνας ἀρχαῖος Ἕλλην τοῦ καιροῦ μας.

Μέ τήν ζωή του ἐνεσάρκωσε ἕνα πρότυπο στρατιώτου, πού ἐσμίλευσαν ὄχι μόνο οἱ ἐξοχώτερες στρατιωτικές παραδόσεις τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἀλλά καί οἱ ἀξεπέραστες στρατιωτικές ὑποθῆκες τῆς ἀρχαιότητος. **Στό πρόσωπό του συγκεντρώνονται οἱ ἀρετές ὄχι ἑνός ἀλλά ὅλων τῶν Ὁμηρικῶν ἡρώων:** Ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ Ἀγαμέμνονος· ἡ γενναιότης τοῦ Ἀχιλλέως· ἡ αὐτοθυσία τοῦ Πατρόκλου· ἡ σοφία τοῦ Νέστορος· ἡ εὐφυΐα τοῦ Ὀδυσσέως. Καί ἐπί πλέον ἡ ἐμβρίθεια ὁλοκληρωμένου φιλοσόφου τῆς Πλατωνικῆς Ἀκαδημίας.

Ὁλόκληρη τήν στρατιωτική κλίμακα, ἀπό Ἀνθυπολοχαγός ἕως Στρατηγός, ὁ Ὀδ. Ἀγγελῆς διασκέλισε μέ τό ἴδιο σταθερό μέτρο: Νά δίνει ὁ ἴδιος τό Παράδειγμα. Κατά τό ἀρχαῖο ἐπίγραμμα: **«πανθ' ἅ δεῖ πράττειν, ἐναργές αὐτόν παράδειγμα παρέχειν».** Λοχαγός στά Βορειοηπειρωτικά βουνά τό 1940-41, Διοικητής Πυροβολαρχίας στήν Μέση Ἀνατολή, Διοικητής Μοίρας Πυροβολικοῦ στόν Συμμοριτοπόλεμο και ἐν συνεχεία μέχρι τήν κορυφή τῆς στρατιωτικῆς πυραμίδος **ἐγνώριζε νά ἐπιβάλλεται ὄχι μέ τά ἀστέρια του ἀλλά μέ τό παράδειγμά του.** Ὡς στρατηγός εἶχε τό μοναδικό προνόμιο νά τιμηθεῖ μέ τό ἀνώτατο ἀμερικανικό παράσημο πού ἀπενεμήθη ποτέ σέ μή ἀμερικανό Στρατηγό· στήν τελετή τοῦ Οὐέστ Πόϊντ, ἡ ἀμερικανική σημαία ὑπεκλίθη πρό τοῦ τιμωμένου Ὀδ. Ἀγγελῆ. Ὅταν κάποτε οἱ Ἕλληνες ξαναβροῦν τά μυαλά τους καί ἀποκατασταθοῦν οἱ πατρογονικές ἀξίες στίς Στρατιωτικές Σχολές μας, κατά τήν ἀπονομή τῶν ξιφῶν, δέν θά λένε ἄλλη εὐχή, παρά μόνο «νά μοιάσετε στόν στρατηγό Ἀγγελῆ». Μόνο ἔτσι μποροῦμε νά ἐλπίσουμε, ὅτι θά ξαναγίνουν οἱ ἀξιωματικοί αὐτό πού ὑπῆρξε ὁ Ἀγγελῆς: Εὐπατρίδες.

Κορυφαῖο ἐπίτευγμα τοῦ στρατιώτου Ἀγγελῆ τό ἔργο του ὡς Ἀρχηγοῦ τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων. Μέ τήν παρώθηση καί συμπαράσταση τῶν Ἐθνικῶν Κυβερνήσεων, ἀλλά καί μέ μοναδικό στήριγμα τούς ἐθνικούς πόρους, ἐπέτυχε τήν ἀνασυγκρότηση καί ἐπανεξοπλισμό τοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ, ὥστε νά τόν καταστήσει καύχημα τῶν φίλων καί τρόμο τῶν ἐχθρῶν. Καρπός αὐτοῦ τοῦ ἔργου ἡ Πενταετία (1968-73) τῆς Εἰρήνης σέ Αἰγαῖο καί Κύπρο. Τόν σοφό στρατηγό Φωκίωνα προσπάθησαν νά ἐπικρίνουν λεονταρῆδες τῆς ἐποχῆς μέ τό ἐρώτημα «Καί τί κέρδισε ἡ Πολιτεία μέ τό νά σέ ἔχει στρατηγό τόσα χρόνια χωρίς νά κάνεις πόλεμο;». Γιά νά πάρουν τήν ἀπάντηση: «Δέν εἶναι λίγο τό ὅτι οἱ πολῖτες μποροῦσαν νά θάβωνται στόν οἰκογενειακό τάφο τους». Χάρις στήν Πενταετῆ ἀδιαμφισβήτητη Εἰρήνη, πού ἐξησφάλισε ὁ σοφός στρατηγός Ἀγγελῆς, μπόρεσαν οἱ Ἕλληνες τῆς Ἐπαναστάσεως νά θαυματουργήσουν στό μέτωπο τῆς ἐσωτερικῆς Ἀναδημιουργίας.

Ἥρωας ἀρχαιοελληνικῆς τραγωδίας

Ἀλλά ὁ Ὀδ. Ἀγγελῆς δέν ὑπῆρξε μόνο στήν ζωή του ἕνας ἀρχαῖος Ἕλλην· ἐδιάλεξε καί γιά τόν θάνατό του ἕνα τέλος ἄξιο τῆς ἀρχαιοελληνικῆς τραγωδίας. Οἱ μεγάλοι πολέμαρχοι τῆς φυλῆς - ὁ Λεωνίδας στίς Θερμοπῦλες, ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος στήν Βασιλεύουσα, ὁ Παπαφλέσσας στό Μανιάκι, ὁ Καψάλης στό Μεσολόγγι - θυσιάστηκαν μαζί μέ τούς συμπολεμιστές τους πρός χάριν εἴτε συμπατριωτῶν τους εἴτε τῆς τιμῆς τῶν ὅπλων. **Ὁ στρατηγός Ἀγγελῆς ἔκανε κάτι περισσότερο: θυσιάστηκε μόνος χάριν τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν συμπολεμιστῶν του.** Τέτοιο παράδειγμα αὐτοθυσίας δέν ὑπάρχει οὔτε στήν ἀρχαία Ἱστορία μας! Πρέπει νά ἀναζητήσουμε τό ὅμοιό της στήν Μυθολογία τῆς Ἀθήνας, ὅταν ὁ πρῶτος Βασιλεύς της Κόδρος, ἀντιμετωπίζοντας τήν εἰσβολή τῶν Δωριέων καί τόν χρησμό τοῦ Μαντείου ὅτι θά νικήσουν οἱ εἰσβολεῖς «ἄν μή τόν βασιλέα Κόδρον φονεύσουν», ἔλαβε τήν ἀνεπανάληπτη ἀπόφαση. Μεταμφιέσθηκε σέ χωρικό, πῆρε δρεπάνι καί προκάλεσε ἔξω ἀπό τά τείχη ἐπεισόδιο μέ δύο δωριεῖς στρατιῶτες, γιά νά φονευθεῖ. Ἔτσι ἐπαληθεύθηκε ὁ χρησμός καί οἱ Δωριεῖς, μαθαίνοντας ὅτι ἐφόνευσαν τόν ἴδιο τόν Κόδρο, ἀπεχώρησαν καί σώθηκε ἡ Ἀθήνα.

Τό χρονικό τῆς θυσίας Ἀγγελῆ ἐπέρασε πλέον στήν ἱστορία. Εἶχε καταδικασθεῖ ἀπό τό δικαστήριο τοῦ Κορυδαλλοῦ ὄχι σέ ἰσόβια, ὅπως οἱ συνάδελφοί του, ἀλλά σέ 20ετῆ εἱρκτή. Σύμφωνα, λοιπόν, μέ τόν Ποινικό Κώδικα (ἄρθρο 105 παράγρ. 5) ἐδικαιοῦτο νά ἀποφυλακισθεῖ, μόλις συμπλήρωσε τό ἥμισυ τῆς ποινῆς καί τό 70ό ἔτος τῆς ἡλικίας του, δηλαδή ἀπό τό 1985· ἐν τούτοις, ὄχι μόνο ἀρνήθηκε νά ὑπογράψει τήν τυπική αἴτηση, πού ζητοῦσαν οἱ δεσμοφύλακες, γιά νά κινηθεῖ ἡ διαδικασία τῆς ἀπολύσεώς του. Ἀλλά καί ὅταν, πρίν ἀπό τό 1985, μετήχθη αὐτεπαγγέλτως στό Πλημμελειοδικεῖο Πειραιῶς, τρεῖς φορές, γιά νά διακοπεῖ ἡ κράτησή του λόγω ἀνηκέστου βλάβης τῆς ὑγείας ἀπό πάθηση τῶν ματιῶν του, κατέπληξε τούς δικαστές μέ τήν ἄρνησή του νά δεχθεῖ τήν ἀποφυλάκιση, μέ τήν ἱστορική δήλωση: «Ἡ ὑγεία εἶναι βεβαίως ἀγαθόν πολυτιμότατον. Ἀλλά ὑπάρχουν ἀγαθά πολυτιμότερα καί τῆς ὑγείας, ἀκόμη καί τῆς ζωῆς. **Καί ἕνα τέτοιο ἀγαθό εἶναι ἡ ἀξιοπρέπεια».** Καί τήν ἐπίσης

ἱστορική ἐξαγγελία: **«Ἀπό τόν Κορυδαλλόν θά ἐξέλθω νεκρός ἤ κρατῶν τήν θύραν διά νά ἐξέλθη καί ὁ τελευταῖος τῶν ἐγκλείστων συναδέλφων μου».**

Τό διπλό μήνυμα

Ἐδιάλεξε νά ἐξέλθει νεκρός στίς 22 Μαρτίου 1987. Ἡ στιγμή τῆς θυσίας ἦταν διπλά συμβολική. Διότι τόν περσινό Μάρτιο εἶχε κορυφωθεῖ ἡ δημόσια συγκίνηση γιά τούς ἐγκλείστους τοῦ Κορυδαλλοῦ, ὕστερα ἀπό τήν ἱστορική μεταστροφή τοῦ μηνυτοῦ τους Ἀλεξ. Λυκουρέζου· ἀλλά καί διότι τήν ἴδια ἐποχή εἶχε παράλληλα κορυφωθεῖ ὁ δημόσιος ἐξευτελισμός τῶν Στρατηγῶν τοῦ Φακέλου τῆς Κύπρου, πού ἐμφανίζονταν νά καταθέτουν στήν Ἐπιτροπή, γιά νά καρφώνει ὁ ἕνας τόν ἄλλο. Μέ τό ἐγχείρημά του ὁ Στρατηγός Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς ἔστειλε διπλό μήνυμα: **Πρῶτον** στούς ἴδιους τούς Κρέοντες τῆς Πολιτείας, ὅτι ἦλθε ἡ ὥρα τῆς Καθάρσεως ἀπό τό ἄγος τοῦ Κορυδαλλοῦ. Στήν ἀρχαία τραγωδία, γιά νά ἐπέλθει ἡ Κάθαρση, προαπαιτεῖται ἡ θυσία τοῦ ἀθώου (τῆς Ἀντιγόνης, τῆς Ἰφιγένειας κ.λ.π.). Θυσιάστηκε, λοιπόν, αὐτός ὁ ἀθῶος (ἀφοῦ δικαιοῦνταν νά ἔχει ἀποφυλακισθεῖ) γιά νά ἀναβλέψουν οἱ Κρέοντες. Δεύτερον, μήνυμα στήν ὑγιᾶ κοινή γνώμη τοῦ τόπου, πού αἰσχύνονταν γιά τό κατάντημα τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν.

Ὄχι, δέν πέθανε ἡ τιμή τοῦ Ἕλληνος στρατηγοῦ. Ὁ Ὀδ. Ἀγγελῆς, ἀφοῦ **ἐπί 40 χρόνια ἔδειξε μέ τό παράδειγμά του πῶς πρέπει νά ζεῖ ὁ Ἀξιωματικός, τώρα ἔδειχνε πάλι μέ τό παράδειγμά του πῶς πρέπει νά πεθαίνει γιά νά ἐξυψώση τήν τιμή τῶν συναδέλφων του.**

Ἡ θυσία Ἀγγελῆ, δέν ἔδωσε μόνο τό μέτρο τῆς μεγαλωσύνης του. Ἔδωσε ταυτόχρονα καί τό μέτρο τῆς ἀθλιότητος τοῦ Πολιτικοῦ Κατεστημένου. Στά τόσα ἄλλα ἁμαρτήματα τῆς 14ετίας, προστίθεται ἀπό τίς 22-3-1987 καί τό αἷμα. **Τό αἷμα τοῦ ἀθώου ἐπί τάς κεφαλάς τῆς Δημοκρατίας.** Τό καθεστώς μπορεῖ νά ὑπερηφανεύεται γιά ἕνα ρεκόρ, πού δέν ἐπέτυχε κανένα ἄλλο καθεστώς στά 160 χρόνια τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος. Ὁ πρῶτος πολιτικός κρατούμενος τῆς ἱστορίας ἀπαγχονίζεται στό κελλί του. Αὐτό πού συμβαίνει μόνο στά κελλιά τῶν ὁλοκληρωτικῶν καθεστώτων, συνέβη γιά πρώτη φορά στό κελλί Δημοκρατικῆς φυλακῆς, δείχνοντας ὅτι οἱ Ὁλοκληρωτισμοί καί ἡ σημερινή Δημοκρατία ἔχουν τό ἴδιο ἀπάνθρωπο πρόσωπο.

Τό αἷμα τοῦ ἀθώου

Αὐτό εἶναι καί τό μέγα μήνυμα τῆς θυσίας Ἀγγελῆ γιά ὅσους ἀγωνίζονται γιά τήν Ἀποφυλάκιση τῶν Ἐγκλείστων. Ἡ ἀναισθησία τῶν δεσμοφυλάκων τους πιστοποίησε πανηγυρικά, ὅτι **τό Καθεστώς δέν ἔχει κανένα ἀνθρωπισμό.** Ὅσοι, λοιπόν, πιστεύουν ὅτι μέ ἀνθρωπιστικές ἱκεσίες καί ἐκκλήσεις χριστιανικῆς συγγνώμης θά συγκινήσουν τούς Κρέοντες, αὐταπατῶνται. **Ἀφοῦ δέν τούς συγκίνησε τό αἷμα τοῦ ἀθώου, δέν πρόκειται πολύ περισσότερο νά τούς συγκινήσουν οἱ ἀνθρωπιστικές ἐκκλήσεις.** Τήν Ἀποφυλάκιση θά φέρει μόνο ἡ πολιτική πίεση. Προσβάλλουν τήν μνήμη Ἀγγελῆ ὅσοι ἐκλιπαροῦν τώρα ἀποφυλάκιση μέ πορεῖες, ἱκεσίες καί ἀπεργίες πείνας. Ἀποφυλάκιση, χω-

ρίς ἀξιοπρέπεια, δέν ἀποτελεῖ Δικαίωση τῆς θυσίας. Τό καλύτερο μνημόσυνο στήν Μεγάλη Θυσία εἶναι ὁ ὅρκος μας ὅτι, τήν Σημαία πού σηκώσαμε στίς 29 Ἰανουαρίου 1984, θά τήν κρατήσουμε ψηλά μέχρι νά σπάσουν τά τείχη τοῦ Κορυδαλλοῦ. Τό ἀνεπανάληπτο παράδειγμα τοῦ Ὀδ. Ἀγγελῆ θά λάμπει, θά φρονηματίζει καί θά παρορμᾶ.

Κάτω ἀπ' αὐτούς τούς ἱερούς θόλους, ἄς προλάβουμε τήν Ἱστορία, ἀναφωνῶντας τήν κρίση της: ΑΘΑΝΑΤΟΣ, ΑΘΑΝΑΤΟΣ, ΑΘΑΝΑΤΟΣ.

ΑΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

ΕΣΤΙΑ 23 Μαρτίου 1987

«ΗΥΤΟΚΤΟΝΗΣΕ ΧΘΕΣ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΚΕΛΛΙΟΥ ΤΟΥ Ο ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΑΓΓΕΛΗΣ»

«Είς τό τραπέζι του εύρέθη ίδιόχειρον τοῦ αύτόχειρος, μέ τήν έπιγραφήν: «Ή Διαθήκη μου. Πρός Άγγελῆν Ί. Έλένην»... ή άναφερομένη εἶναι άνεψιά του. Άπό τά μέχρι τοῦδε γνωσθέντα, ἄλλο σημείωμα δέν άνευρέθη. Λέγεται, ὅμως, ὅτι ό Όδυσσεύς Άγγελῆς, ό όποῖος ήρνεῖτο νά ύποβάλη αἵτησιν άποφυλακίσεως, καίτοι ή κατάστασις τῆς ύγείας του παρεῖχε τό δικαίωμα τοῦτο, έξεμυστηρεύθη, όλίγον πρίν αύτοκτονήση, είς τόν κ. Στυλ. Παττακόν: «Δέν βγαίνομεν άπό έδῶ, ἄν κάποιος άπό έμᾶς δέν θυσιάση τήν ζωήν του»... Ό Όδυσσεύς Άγγελῆς, μετά τήν 21ην Άπριλίου 1967, εἶχε διατελέσει Άρχηγός τῶν Ένόπλων Δυνάμεων καί μετά τό Δημοψήφισμα τοῦ 1973, άντιπρόεδρος τῆς Δημοκρατίας. Διά τήν άνάμιξίν του είς τήν στρατιωτικήν ένέργειαν τῆς 21ης Άπριλίου 1967 εἶχε καταδικασθῆ τό 1975 είς 20ετῆ κάθειρξιν κατά συγχώνευσιν, ἤτοι 17 ἔτη, έπί έσχάτῃ προδοσία καί 8 ἔτη διά στάσιν...»

Ή αύτή έφημερίς, είς ἄλλην σελίδα:

«ΠΟΛΙΤΙΚΑΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ...»

Έκ τῆς Έκτελεστικῆς Γραμματείας τῆς Έθνικῆς Πολιτικῆς Ένώσεως (:Ε.Π.ΕΝ.), έξεδόθη, έπί τῷ θανάτῳ τοῦ Στρατηγοῦ Όδυσσέως Άγγελῆ, ή άκόλουθος άνακοίνωσις: Ή αύτοκτονία τοῦ Στρατηγοῦ Όδυσσέως Άγγελῆ στό κελλί τοῦ Κορυδαλλοῦ, μεταβάλλει πλέον τό δράμα τῶν έγκλείστων σέ τραγωδία. Διότι ό Στρατηγός εἶχε καταδικασθῆ μόνον σέ ποινή 20ετοῦς καθείρξεως καί, σύμφωνα μέ τόν Ποινικό Κώδικα (:ἄρθρ. 105, παρ. 5), ἔπρεπε νά εἶχεν άπολυθῆ ἤδη άπό τοῦ 1985, δεδομένου ὅτι εἶχαν συμπληρωθῆ οί νόμιμες προϋποθέσεις, δηλ. εἶχεν έκτίσει τό ἥμισυ τῆς ποινῆς καί εἶχεν ύπερβῆ τό 70όν ἔτος τῆς ήλικίας. Δέν άπεφυλακίσθη, διότι ό ἴδιος ήρνεῖτο νά ύποβάλη αἴτησιν, οί δέ άρμόδιοι έκώφευον παρά τά άλλεπάλληλα διαβήματα συνηγόρων τῶν έγκλείστων, δεδομένου ὅτι ή σχετική διάταξις τοῦ Ποινικοῦ Κώδικος προβλέπει τήν πρόωρη άπόλυσιν ώς παροχήν τῆς Πολιτείας, άνεξαρτήτως τῆς θελήσεως τοῦ κρατουμένου. Γιατί ό Στρατηγός Άγγελῆς προτίμησε νά αύτοκτονήση, άντί νά ύπογράψη τήν νομικά μή άπαιτουμένην αἴτησιν άπολύσεως, εἶναι κοινόν μυστικόν άπό ἔτους καί πλέον, τόσον στούς ἄλλους έγκλείστους συναδέλφους του, ὅσον καί στό προσωπικόν τῶν φυλακῶν καί πλείστους Δικηγόρους.

Ἤθελε μέ αὐτόν τόν τρόπον νά εὐαισθητοποιήση τήν Πολιτείαν γιά τήν τύχη τῶν συναδέλφων του, πού ἔχουν καταδικασθῆ σέ ἰσόβια. Αὐτός πού ἐδικαιοῦτο νά εἶναι ἐλεύθερος ἀπό τό 1985, προτίμησε τήν ἐθελουσία αἰχμαλωσία, ὅπως ὁ ἴδιος ἀποκαλοῦσε τήν φυλάκισίν του, φυσικά καί τῶν συναδέλφων του, καί τελικῶς τήν αὐτοκτονίαν, ὡς θυσίαν στό βωμό τῆς φιλίας καί ἀλληλεγγύης μεταξύ συναδέλφων Ἀξιωματικῶν. Τέτοιο παράδειγμα αὐτοθυσίας, ἐν ὀνόματι αὐτῶν τῶν συνεγκλείστων, φίλων του Ἀξιωματικῶν, μόνον ἡ ἀρχαία τραγωδία ἔχει νά παρουσιάση. Ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς, μέ τό ἄσπιλο παράδειγμά του, ἐδίδαξε τούς Ἕλληνας ὄχι μόνον πῶς πρέπει νά ζοῦν, ἀλλά καί πῶς πρέπει νά πεθαίνουν ὅταν στραγγαλίζωνται τό δίκαιον καί ἡ ἠθική. Ἡ χθεσινή τραγωδία ἄς ἀποτελέση γιά τήν Κυβέρνησι καί τά κόμματα τήν ὑστάτην εἰδοποίησιν γιά τήν ἀνάγκην τῆς καθάρσεως. Τήν ἄμεσον ἀποφυλάκισιν τῶν ἐγκλείστων, ἐν ὀνόματι τοῦ αἰσθήματος τοῦ δικαίου, εἶχε ζητήσει ἀπό μηνῶν ὁ μηνυτής τους (:σ.σ. ὁ Δικηγόρος Λυκουρέζος Ἀλέξανδρος), ἐξέχοντες Δικαστικοί, Νομικοί, ἑκατοντάδες χιλιάδες Ἑλλήνων ὅλων τῶν παρατάξεων, ξένα Νομοθετικά Σώματα καί προσωπικότητες.

Ἄν ὅλοι αὐτοί δέν ἔπεισαν τόν πολιτικόν κόσμον μας γιά τήν ἀνάγκην τῆς καθάρσεως τοῦ Κορυδαλλοῦ, ἡ αὐτοθυσία τώρα τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ προσθέτει στήν φωνήν τοῦ δικαίου τήν κραυγήν τοῦ «Ἀνθρωπισμοῦ».

Εἰς ἄλλην στήλην τῆς ἰδίας ἐφημερίδος: Ἐξ ἄλλου, ἐκ τοῦ Ἑνιαίου Ἐθνικοῦ Κινήματος (:ΕΝ. Ε.Κ.), ἐξεδόθη ψήφισμα, εἰς τό ὁποῖον, μεταξύ ἄλλων, ἀναφέρονται τά ἑξῆς: «Θυσιάστηκε ὁ Στρατηγός Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς γιά νά συγκινήση τόν Ἑλληνικό Λαό, γιά νά φέρη σέ δύσκολη θέσι τό πολιτικό κατεστημένο καί γιά νά εὐνοήση τήν ἀποφυλάκισι τῶν ὑπολοίπων...»

Εἰς ἄλλην στήλην, ἡ αὐτή ἐφημερίς:

«ΚΑΙ ΠΟΡΕΙΑ ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΙ» καί ἐπέδωσε ψήφισμα εἰς τήν Βουλήν... Ἐπηκολούθησε πορεία στό Καστρί... Ἐπιθυμία τοῦ ἐκλιπόντος ἦτο νά κηδευθῆ εἰς τήν Στενήν Εὐβοίας, γενέτειράν του, ἄνευ συμμετοχῆς κοινοῦ...»

Κηδεύτηκε χθές , στίς 4 μ.μ. στή γενέτειρά του, Στενή Εὐβοίας, ὁ Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς.

Ἀπό τό πρωΐ χθές τόσο στή Στενή ὅσο καί στά γύρω χωριά κηρύχθηκε πένθος. Τά μαγαζιά ἔκλεισαν καί οἱ καμπάνες ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν χτυποῦσαν πένθιμα. Ἑκατοντάδες χωρικοί συγκεντρώθηκαν στή Στενή, πού εἶχε κατακλυσθεῖ καί ἀπό δεκάδες αὐτοκίνητα, προερχόμενα ἀπό τήν Ἀθήνα, πού ἔφεραν πένθιμες μαῦρες κορδέλλες. Ἑκατοντάδες ἀστυνομικοί εἶχαν παραταχθεῖ κατά ὁμάδες, σ' ὅλη τή διαδρομή Χαλκίδας - Στενῆς.

«ΒΡΑΔΥΝΗ, 23 Μαρτίου 1987», τίτλοι:

«Ἀπαγχονίστηκε στό κελλί του ὁ ἐκ τῶν πρωταιτίων τοῦ πραξικοπήματος...», «Δραματικό τέλος γιά τόν Ὀδυσσέα Ἀγγελῆ...», «... ἐκμυστηρεύτηκε τίς προθέσεις του στόν Παττακό...», «Κινητοποίησις»,... «Διμοιρία Μ.Α.Τ....», ...«Ζοῦσε. Κατά τή νεκροτομή, ὁ κ. Γιαμαρέλος διαπίστωσε ὅτι ὁ νεκρός ἔφερεν ἕνδεκα κατάγματα, πέντε δεξιά, πέντε ἀριστερά καί ἕνα στό στέρνο πού δημιουργήθηκαν κατά τή διάρκεια τῆς τεχνητῆς ἀναπνοῆς.

Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ Ἀγγελῆς ζοῦσε ὅταν τόν βρῆκαν οἱ συγκρατούμενοί του. Βέβαια, εἶχεν ὑποστῆ βαριά ἀσφυξία, πού προκάλεσε λίγη ὥρα ἀργότερα τό θάνατό του· προφανῶς, κατά τή μεταφορά του στό Νοσοκομεῖο, ἐπῆλθε τό πλῆρες τέλος... ... Ὁ γιατρός πού τόν βρῆκε στόν Κορυδαλλό δέν μπόρεσε νά τοῦ προσφέρη ὑπηρεσίες, λόγω ἐλλείψεως φιαλῶν ὀξυγόνου...

Τό γεγονός ὅτι ὁ Αγγελῆς ζοῦσε ὅταν τόν βρῆκαν οἱ συνάδελφοί του κρεμασμένον στό κελλί του καί πρίν μεταφερθῆ στό Νοσοκομεῖο, ἐπιβεβαιοῦται ἀπό μαρτυρίες τοῦ Παττακοῦ, ὁ ὁποῖος φέρεται ὅτι εἶπε πώς εἶδε τόν Ἀγγελῆ νά ψελλίζη...»

«Ψήφισμα διαμαρτυρίας στό Καστρί...» «Νά μή πολιτικοποιηθῆ ἡ κηδεία τοῦ Ἀγγελῆ, ζητοῦν οἱ συγγενεῖς του...» «Τό Βιογραφικό του» (σ.σ: Τό βιογραφικό τοῦ Στρατηγοῦ θέτω εἰς τάς σελ. 133-155, ὡς μοί ἐδόθη ὑπό τοῦ ἀνεψιοῦ του Κωνσταντίνου Ἀγγελῆ).

«ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ, 23 Μαρτίου 1987»

Ὁ Ἀγγελῆς αὐτοκτόνησε γιά τούς ἄλλους...»

«Πορεία καί ψήφισμα διαμαρτυρίας ἀπό μέλη τῆς Κινήσεως ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΕΩΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ»

"ΔΗΛΩΣΕΙΣ": Αὐτοκτόνησε ὁ Ὀδ. Ἀγγελῆς στόν Κορυδαλλό, ἐνῶ εἶχε λήξει ἡ ποινή του...»

«ΤΑ ΝΕΑ, Δευτέρα 23 Μαρτίου 1987»

«Προκλήσεις χουντικών και επεισόδια έξω από τις φυλακές Κορυδαλλού. Κρεμάστηκε στο κελλί του ο Οδ. Αγγελής... Συγκέντρωση νοσταλγών στο Καστρί»... «Πορεία»...«ψήφισμα»... «Η διαθήκη του... «Δέν ἀντέχω»... «Κατάθλιψις»

(:Σημ. ἰδική μου. Πλῆθος βαρβάρων πλάκωσε, μαῦρο σάν τά κοράκια!... Τέτοια «εὐγένεια», τέτοιοι «χριστιανοί!», τέτοιοι κιτρινογράφοι, τέτοια ἐξουσία! Νά μεταχειρίζεται ἕνα Στρατηγόν δοξασμένον, ἔντιμον καί ἐνάρετον κατ' αὐτόν τόν ἀνέντιμον τρόπον ») «... Η Ε.Π.ΕΝ: Δέν ήθελε να υποβάλει αίτηση αποφυλάκισης...»

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ, Δευτέρα 23 Μαρτίου 1987.»

Χθές τό πρωί στίς φυλακές Κορυδαλλοῦ κρεμάστηκε ο Αγγελῆς! Τον βρῆκαν Παττακός και Ζωϊτάκης... Ιατροδικαστής: -πέθανε από ασφυξία... Κρεμάστηκε ο Οδ. Αγγελῆς στον Κορυδαλλό... Σήμερα ανοίγεται η διαθήκη του Α.Ε.Δ. της Χούντας...

Διαθήκη... αντιδράσεις... Η ανηψιά του... Στο Καστρί... Η Ε.Π.ΕΝ... Η νεκροψία»

«ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 24 Μαρτίου 1987»

«Με καλώδιο σόμπας απαγχονίσθηκε ο Οδυσσεύς Αγγελής...Σήμερα η κηδεία του στη Στενή Ευβοίας... Κατά πληροφορίες, ήταν ο πλέον αξιοπρεπής από τους κρατούμενους Χουντικούς και διήγε στρατιωτική ζωή στή φυλακή...»

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, Δευτέρα 23 Μαρτίου 1987»

«Έβαλε τη θηλειά στο λαιμό του ο Αγγελής.» «...Αυτοκτόνησε... Κρεμάστηκε από το καζανάκι... Πορεία 200 ΕΠΕΝιτών στο Καστρί...»

«ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ, 29 Μαρτίου 1987»

Ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς δέν εἶναι πιά αἰχμάλωτος τῆς ἑλληνικῆς μεταπολιτευτικῆς ἡγεσίας τῆς Πατρίδος μας. Ὑψίστη θυσία... Ἀρνοῦμαι νά ὑπογράψω αἴτησιν ἀποφυλακίσεώς μου, διά νά μή νομιμοποιήσω τήν παράνομον καταδίκην μου, ἀναφέρει στήν πολιτικήν του διαθήκην ὁ Στρατηγός... Χιλιάδες Λαοῦ στό χθεσινό μνημόσυνο τοῦ Στρατηγοῦ Ὀδυσσέως Ἀγγελῆ στό Μητροπολιτικό Ναό Ἀθηνῶν, σέ μιά ἀπέραντη λαοθάλασσα, πού ξεκινοῦσεν ἀπό τή Μητρόπολι καί ἔφθανε μέχρι τή Βουλή... Θά μποροῦσε νά ἦταν ἐλεύθερος ἀπό τό 1985, ἀλλά ἀρνήθηκε νά νομιμοποιήση τήν παράνομη καταδίκη του, ὑπογράφων τήν αἴτησιν διακοπῆς τῆς ποινῆς του... Ἀπεφάσισε νά θέση τέρμα στή ζωή του, μέ τήν ἐλπίδα ὅτι ὁ ἀπαγχονισμός του θά γίνη ἡ αἰτία γιά ν' ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι οἱ ὑπόλοιποι πολιτικοί κρατούμενοι. Ἡ πράξι του συγκλόνισε τό πολιτικό κατεστημένο τῆς χώρας, τό ὁποῖο φοβήθηκε ὅτι τήν Κυριακή θά πλήρωνε πολύ ἀκριβά τήν παράνομη φυλάκισι τοῦ Γ. Παπαδοπούλου καί τῶν συνεργατῶν του, τήν αὐθαίρετη στέρησι τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀνθρώπων πού ἔσωσαν τή Χώρα ἀπό τό αἱματοκύλισμα στό ὁποῖο τήν ὡδηγοῦσε τό ἴδιο τό πολιτικό κατεστημένο. Ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς, μέ τήν πράξι του, ἀπέδειξε τόν μεγάλο ἔρωτα πρός τήν ἐλευθερία καί τή Δικαιοσύνη, τήν πίστι του στόν στρατιωτικό του ὅρκο καί τήν παλληκαριά του... Ὁ Στρατηγός Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς, στήν τελευταία διαταγή του ὥρισε, νά μήν ὑπάρξη δημόσια κηδεία μέ παράτες, στεφάνους, ἐπικηδείους κ.λπ...

Σοφή ἡ διαταγή του. Γιατί δέν ὑπάρχουν ἐγκόσμιες τιμές, ἱκανές νά δοξάσουν τή θυσία του. Ἀλλά καί γιατί, ἡ ἀληθινή θυσία δέν ἔχει ἀνάγκην ἀπό τοιούτους θεατρινισμούς, γιά νά πάρη τίς πραγματικές της διαστάσεις. Ἄλλως τε, τό προνόμιον τῆς νεκροκαπηλείας ἀνήκει στήν Ἀριστερά. Αὐτή ἔχει κάνει ἐπιστήμη τήν ἐκμετάλλευσι τοῦ θανάτου τῶν ἀνθρώπων της. Ἀναρπάζει τό σκήνωμα τοῦ Γεωργίου Παπανδρέου ἀντιπροχθές, τοῦ Ἀλέκου Παναγούλη προχθές, τοῦ Κάρολου Κούν χθές[1]... καί τό κάνει θέαμα. Γιατί; Γιά νά κρύψη τήν κενότητα τοῦ... ἀντικειμένου. Ὁ θάνατος ἀπό φυσιολογικά γηρατειά ἤ ἀπό αὐτοκινητικό ἀτύχημα, ταριχεύεται μέ τίς κορδέλλες τοῦ ὑπερθεάματος, γιά νά κρυφτῆ ἡ ἀπουσία τῆς θυσίας. Ἀλλά ὁ θάνατος τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ ἦταν μόνο θυσία. Καί σάν τέτοια, ἔπρεπε νά μείνη μακριά ἀπό ἀταίριαστες συγκρίσεις μέ τούς ἀριστερούς κόρακες. Τό ὕψος τῶν βουνῶν ὁρίζεται ἀπό τήν ὑψηλότερη κορυφή τους. Καί οἱ μεγάλοι ἄνδρες μετριοῦνται μέ τό Ὕψος τῆς ἐξοχώτερης πράξεως τῆς ζωῆς τους.

Ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς ὑπερακόντισε κάθε πράξι τῆς ἄσπιλης ζωῆς του. Καί ἄν τίποτε ἄλλο δέν εἶχεν ἐπιτελέσει στή ζωή του, φθάνει ἡ θυσία του γιά νά τόν κατατάξη στή χορεία τῶν ἀθανάτων. ΘΑΝΑΤΩ ΘΑΝΑΤΟΝ ΠΑΤΗΣΑΣ.

1. Προσθέτω σήμερον (:Μάϊος 1994), τό «σκήνωμα» τῆς Μελίνας προσφάτως καί τό σύρει ἐπί κιλλίβαντος Πυροβόλου, ἐπί τοῦ ὁποίου οὐδέποτε ἄλλοτε ἐτέθη θῆλυ καί μάλιστα τοιαύτης ποιότητος.)

Ἡ θυσία τοῦ Στρατηγοῦ χρειάζεται Αἰσχύλο καί Σοφοκλῆ γιά νά ἀνιστορηθῆ. Γιατί μόνο στούς ἀρχαίους τραγικούς θρύλους μπορεῖ νά βρῆ τό ταίρι της. Τό χρονικό της εἶναι, πιά, πανελλήνια γνωστό. Ὁ Στρατηγός εἶχε καταδικασθῆ ὄχι ὡς πρωταίτιος τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, ἀλλά ὡς ἁπλός συνεργός, σέ 20ετῆ κάθειρξι... Ἀπό τό 1985, λοιπόν, ὁ Ἀγγελῆς ἔπρεπε νά ἀποφυλακισθῆ ἀπό τόν Κορυδαλλό, αὐτεπαγγέλτως. Τά ἀνθρωπάκια τῆς φυλακῆς καί τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης ἀξίωναν νά ὑπογράψη αἴτησι ἀπολύσεως - χωρίς ν' ἀπαιτῆται ἀπό τό Νόμο. Καί ὁ Στρατηγός, ὄχι μόνον ἀρνήθηκε νά συγκατατεθῆ, παρά τίς ἐπίμονες παρακλήσεις τῶν φίλων του, ἐντός καί ἐκτός τοῦ Κορυδαλλοῦ. Ἀλλά καί στίς δυό-τρεῖς ἀπόπειρες τῆς Εἰσαγγελίας νά διακόψη τήν ποινήν του, λόγῳ ἀνηκέστου βλάβης τῆς ὑγείας τῶν ματιῶν του, ἀρνήθηκε καί πάλι μέ τήν ἱστορική δήλωσι:

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟ ΘΑ ΕΞΕΛΘΩ Ή ΝΕΚΡΟΣ Ή ΚΡΑΤΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΠΥΛΗ ΓΙΑ ΝΑ ΠΕΡΑΣΗ ΚΑΙ Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΣΥΓΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΣ ΜΟΥ.

Διάλεξε τήν 22αν Μαρτίου 1987, νά ἐξέλθῃ νεκρός. Γιατί; Γιά νά εὐαισθητοποιήση τήν ἀπάνθρωπη πολιτεία ὑπέρ τῶν ἰσοβιτῶν συναδέλφων του.

Ἀντί τῆς δικαιουμένης ἀποφυλακίσεώς του, διάλεξε τή θυσία στόν βωμό τῆς φιλίας τῶν συμπολεμιστῶν του. Οἱ μεγάλοι πολέμαρχοι τῆς Φυλῆς: Λεωνίδας στίς Θερμοπύλες, Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος στήν Βασιλεύουσα, ὁ Παπαφλέσσας στό Μανιάκι, ὁ Καψάλης στό Μεσολόγγι, ὁ Γιαμπουδάκης στό Ἀρκάδι, θυσιάστηκαν μαζί μέ τούς συμπολεμιστές τους, πρός χάριν εἴτε τῶν συμπατριωτῶν τους, εἴτε τῆς τιμῆς τῶν ὅπλων.

Ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς θυσιάσθηκε πρός χάριν τῶν συναδέλφων του. Ἀπό τήν περασμένη Κυριακή, ἡ μεταπολίτευσι ἀπέκτησε τό φάντασμά της. Τό αἷμα τοῦ ἀθώου Ἀγγελῆ ἐπί τῆς κεφαλῆς τῶν κορυφῶν τῆς Δημοκρατίας, τοῦ Ἀνωτάτου Ἄρχοντος, τοῦ Πρωθυπουργοῦ, τῶν Κομμάτων, τῶν Βουλευτῶν, τῶν Ἀρεοπαγιτῶν. Ὁ ἀπαγχονισμός τοῦ πρώτου πολιτικοῦ κρατουμένου τῆς Ἱστορίας μας θά στιγματίση στούς αἰῶνες τήν Δημοκρατίαν τοῦ 1975. Ἕνας μόνον τρόπος ὑπάρχει νά σταματήση ἡ κραυγή τοῦ αἵματος τοῦ ἀθώου.

Αὐτός πού ἐδίδαξεν ἡ ἀρχαία ἑλληνική Τραγωδία: **Ἡ θυσία νά φέρη τήν κάθαρσι.** Τήν ἄμεση ἀποφυλάκισι τῶν ἰσοβιτῶν συναδέλφων του. Μόλις πρό μηνός ἐσείσθη ἡ κορυφή τῆς Πολιτείας, τά Κόμματα καί ἡ Πνευματική ἡγεσία μέ τήν ἀπεργία πείνης τοῦ ἰσοβίτου Ἀγγέλου. Καί ὁ Ἄγγελος ἐσώθη.

Ὁ Ἀγγελῆς, ὅμως, δέν ἦταν Ἄγγελος. Γι' αὐτό καί ἀρνήθηκε νά ζητήση τήν συμπαράστασι ὁποιουδήποτε γιά τόν ἑαυτό του.

Ἄπεφθος ἥρωας, προχώρησε μόνος στό θυσιαστήριο, ἀφήνοντας στούς σύγχρονους Κρέοντες εὐχή καί κατάρα γιά τήν ἐξιλέωσί του. Ἡ Δημοκρατία τοῦ 1975 μπορεῖ νά ἄνθεξε καί ἐγκλήματα καί καταχρήσεις καί ἐξωτερικές ἀπειλές.

Δέν θά μπορέση, ὅμως, νά γλυτώση τόν διασυρμό ἀπό τό αἷμα τοῦ Ἀθώου[1]. Ἄς προχωρήση, λοιπόν, χωρίς ἄλλη καθυστέρησι, στήν ἀμνήστευσι τοῦ ΑΓΟΥΣ τοῦ Κορυδαλλοῦ. Καί τότε, μετά τήν δικαίωσι τῆς **θυσίας** του, θά πρέ-

1. Ὀρθῶς ἐσκέπτετο, τότε, ὁ φίλος μου ἀρθρογράφος, ὅμως, ἔπεσεν ἔξω διότι δέν ἐξετίμησεν ἐπακριβῶς τόν χαρακτῆρα τῶν μεταπολιτευτικῶν ἀρχόντων, τούς ὁποίους ἐξέλαβεν ὡς δημοκράτας. Μή ὄντες, δέν συνεκινήθησαν οὔτε τότε, οὔτε μέχρι σήμερον (Μάϊος 1995)

πει ἡ Ἑλλάς νά θυμηθῆ τόν Μεγάλο Νεκρό, τόν ὁποῖον οἱ λίγοι δικοί του,ὅπως τόν ἥρωα τοῦ Wolf (σ.σ. πρόκειται περί τοῦ Ἰρλανδοῦ ποιητοῦ Henri Wolf...) **ἔθαψαν μόνο μέ τήν Δόξαν του.**

ΣΠΥΡΟΣ ΖΟΥΡΝΑΤΖΗΣ

Εἰς τήν ἰδίαν ὡς ἄνω ἐφημερίδα δημοσιεύονται:

-Κάτωθεν ἐντυπωσιακῆς φωτογραφίας του, βιογραφικόν του σημείωμα, εἰς ἐλάχιστα σημεῖα διαφέροντος τοῦ εἰς ἄλλας σελίδας τοῦ παρόντος ἀναφερομένου, δι' ὅ καί τό παραλείπω.

-Τηλεγράφημα τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Κόμματος τῆς Γαλλίας κ. Λεπέν: «Δῶστε ἀμνηστία, κ. Παπανδρέου...» «..βαθύτατα ἀναστατωμένος ἀπό τήν αὐτοκτονία τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ, σᾶς ἀπευθύνω, καθώς καί στήν οἰκογένειά του, στούς κρατουμένους συντρόφους του καί ὅλους τούς φίλους στήν Ἑλλάδα, τόσον προσωπικά, ὅσον καί ἐξ ὀνόματος τῶν συναδέλφων μου τῆς Ὁμάδος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Δεξιᾶς καί τοῦ Ἐθνικοῦ Μετώπου τῆς Γαλλίας, τά εἰλικρινῆ μας συλλυπητήρια. Ἐκφράζω στήν Ἑλληνική Κυβέρνηση τή θλίψη μου δι' αὐτήν τή δραματική κατάληξη καί κάνω ἔκκληση γιά ἄμεσο ἀμνηστία τῶν κρατουμένων Ἀξιωματικῶν.» Ζάν Μαρί Λεπέν.

-Εὐρωβουλευτές στέλνουν συλλυπητήρια τηλεγραφήματα.

- Αἴσθηση προκάλεσε στό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο ὁ ἀπαγχονισμός τοῦ Στρατηγοῦ Ὀδυσσέως Ἀγγελῆ.

- Ὁ Ἀρχηγός τῶν Κομμάτων τῆς Εὐρωπαϊκῆς Δεξιᾶς καί Ἀρχηγός τοῦ Ἐθνικοῦ Μετώπου τῆς Γαλλίας, κ. Ζάν Μαρί Λεπέν καί ἡ Εὐρωβουλευτής κ. Μαρτίν Λεϊντέ, ἀπέστειλαν συλλυπητήρια τηλεγραφήματα!... Ἡ κ. Μαρτίν Λεϊντέ: «... Πληροφορηθεῖσα τό δράμα πού ἔπληξε τήν Ε.Π.ΕΝ., τούς ἐγκλείστους φίλους μας καί τόν Ἑλληνικό Λαό, βαθύτατα συγκινηθεῖσα ἀπό τήν πράξι ἀπελπισίας καί συμπαραστάσεως τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ, ἐκφράζω τήν συμπάθειάν μου καί εὔχομαι τήν λῆξιν αὐτῆς τῆς καταστάσεως...»

-Δάφνινα στεφάνια κατέθεσαν στόν τάφο τοῦ Στρατηγοῦ Ὀδυσσέως Ἀγγελῆ: -Οἱ τοπικές ὀργανώσεις Ε.Π.ΕΝ.: Νέας Ὑόρκης, Σικάγου, Βοστώνης, Ντητρόϊτ, Μοντρεάλ, Τορόντο κ.λπ.

-Ἀναδημοσιεύει ἄρθρον τοῦ Σπ. Ζουρνατζῆ πού ἐδημοσιεύθη εἰς τήν ΕΣΤΙΑΝ τῆς 27/3/87, μέ τίτλον: «ΤΟ ΑΙΜΑ ΤΟΥ ΑΘΩΟΥ ΕΠΙ ΤΑΣ ΚΕΦΑΛΑΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΩΝ. ΕΚΑΣΤΟΣ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΥΘΥΝΩΝ ΤΟΥ.», τοῦ ὁποίου ἀποσπάσματα, τά ἑξῆς: «... Διά τήν Ἑλλάδα, ὅμως, τῶν 160 ἐτῶν ἐλευθέρου βίου, εἴτε ὑπό Δημοκρατίαν, εἴτε ὑπό Δικτατορίαν, ἡ αὐτοκτονία πολιτικοῦ κρατουμένου εἰς τήν φυλακήν δέν ἔχει προηγούμενον. Διατί δέ; Διότι ἡ Ἑλλάς, ὑπό οἱονδήποτε καθεστώς, οὐδέποτε ἄλλοτε ἐστέρησε τούς πολιτικούς κρατουμένους της ἀπό τήν ἐλπίδα τῆς συντόμου ἀποφυλακίσεώς των. Ἡ Δημοκρατία δέν ἐκράτησεν εἰς τάς φυλακάς κινηματίας, περισσότερον ἀπό δεκαεπτά μῆνας (:περίπτωσις Δικτάτορος Στρατηγοῦ Παγκάλου Θεοδώρου), ἐνῶ τό Στρατιωτικόν καθεστώς τῆς 21/4/1967, ἐντός μιᾶς ἑξαετίας, ἐχορήγησε δύο πλήρεις ἀμνηστίας, Δεκέμβριον 1967, Αὔγουστον 1973...

Ἀλλά τό ὁρόσημον τῆς αὐτοκτονίας Ἀγγελῆ διεκδικεῖ καί ἕναν ἄλλον τίτλον: Ἀνήγαγε, πλέον, τό δρᾶμα τοῦ Κορυδαλλοῦ εἰς τραγωδίαν... ὁ μεταστάς εἶχεν ἐκμυστηρευθῆ εἰς τόν συγκρατούμενόν του Παττακόν τήν σχεδιαζομένην αὐτήν καί διά τόν σκοπόν αὐτόν, ἐνέργειάν του, διά νά διευκολυνθῆ ἡ ἀποφυλάκισις τῶν συναδέλφων του... Ἡ Ἀντιγόνη θέτει τέρμα εἰς τήν ζωήν της «τήν εὐσεβίαν σεβίσασα» (:διότι ἐτίμησεν ὅσα οἱ Θεοί τιμοῦν). Ὁ Στρατηγός Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς, παράδειγμα ἀσπίλου Ἀξιωματικοῦ τῆς Ἑλλάδος Πατρίδος μας,... καί τοῦτο εἰς μίαν στιγμήν, ὅπου τό θέμα τῶν ἀλληλοκατηγορουμένων στρατηγῶν τοῦ **«Φακέλλου τῆς Κύπρου»** εἶχε πείσει τήν κοινήν γνώμην ὅτι **Ἀξιωματικοί, Τιμή** καί **Αὐτοκτονία,** κατέστησαν **σημεῖα ἀσύμπτωτα...** Ὁ θάνατος τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ δέν θά μείνη, μόνον, ὡς ἕνα ὑπέροχον παράδειγμα αὐτοθυσίας ἐν ὀνόματι τῆς φιλίας καί τῆς συναδελφικῆς ἀλληλεγγύης... Ἡ Δημοκρατία εἶναι ἀληθής ὅταν εἶναι γενναία, δι' αὐτό καί ἀποκλείει τήν θανατικήν ποινήν τῶν ἀντιπάλων της. Ἡ ἰσοβία κάθειρξις εἰς τόν Κορυδαλλόν, ἤδη ἀπεδείχθη ὅτι ἰσοδυναμεῖ μέ θάνατον καί, μάλιστα, φρικωδέστερον τῆς ἐκτελέσεως, ἀφοῦ εἶναι ἀργός...»

Τήν ἰδίαν ἡμερομηνίαν, εἰς τήν αὐτήν ὡς ἄνω ἐφημερίδα, ὁ Πρόεδρος τῆς Νεολαίας Ε.Π.ΕΝ., Μάκης Βορίδης, μεταξύ ἄλλων, γράφει: «... Μ' ἐκείνη τήν πράξη, ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς, μεταβλήθηκε ἀπό ἕναν κρατούμενο Ἀξιωματικό... στόν ἐξέχοντα ἐπαναστάτη ἀγωνιστή πού δέν προδίδει ποτέ τούς συμμαχητές του... γιατί ὁ ἴδιος δέν δέχεται τέτοιους συμβιβασμούς καί μικρότητες. Κι ὅμως ὁ Στρατηγός θά μᾶς καταπλήξη, σχεδόν θά μᾶς συνθλίψη μέ μιά πράξη μοναδική, μιά πράξη αὐτοθυσίας...»

Ἡ ἰδία ἐφημερίς, τῆς ἰδίας ἡμερομηνίας, εἰς τήν στήλην «ΔΙΑΛΟΓΟΙ» ὁ μέ ψευδώνυμον «Ἀρίστος», γράφει: «... Στό μεγάλο Στρατηγό, στόν ἠθικό Κολοσσό, στόν ἀκέραιο χαρακτῆρα, στόν Ἄνθρωπο, πού στήν καρδιά του δέν χώρεσε τίποτε ἄλλο παρά μόνο Ἑλλάδα, στόν τίμιο ἀγωνιστή, στόν ἐνάρετο Χριστιανό... μπορεῖ ν' ἀποτελοῦσεν ἕνα μεγάλο ἐθνικό κεφάλαιο ὅσο ἦταν στή ζωή, σήμερα ὅμως ἔγινε ἕνα ΣΥΜΒΟΛΟ τοῦ Ἔθνους... Στήν Ἱστορία δέν γνωρίζω ἄλλο παράδειγμα θυσίας γιά τούς συνανθρώπους του, θυσίας γιά τή γαλήνευση τοῦ τόπου, θυσίας γιά τήν ἔξοδο τῆς Πολιτείας ἀπό τήν ντροπή τοῦ Κορυδαλλοῦ, θυσίας πού παραδειγματίζει τούς ἐπερχομένους. Ὁ μοναδικός παραλληλισμός αὐτῆς τῆς θυσίας εἶναι μέ τή θυσία τοῦ θρυλικοῦ Βασιλιᾶ τῶν Ἀθηνῶν Κόδρου... γιά νά χαρίση τή λευτεριά στούς συγκρατουμένους του.. Τό χῶμα εἶναι πάντοτε ἐλαφρό ὅταν σκεπάζει τέτοιους ἄνδρες.»

(ΑΡΙΣΤΟΣ)

Εἰς τήν ἰδίαν, ἔνθ. ἀν., ὁ Μιχαήλ Μπροῦζος: «... Ὁ τραγικός τερματισμός τόν ὁποῖον ἔδωσε στή ζωή του ὁ Στρατηγός Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς, φέρει εἰς τήν μνήμην μου τούς ὡραίους στίχους τοῦ Τ.Σ. Ἔλλιοτ,... σέ ἐλεύθερη ἀπόδοση:

«Τό μονοπάτι πού δέν διαλέξαμε
πού ὁδηγεῖ στήν ἀτσαλένια πύλη·
τό μικρό της πορτί ν' ἀνοίγαμε
καί τοῦ κήπου τά ρόδα νά χαροῦμε»

«Δέν κατεδέχθη νά φθάση στήν άτσαλένια πύλη τῆς φυλακῆς καί νά βγῆ άπό τό μικρό πορτί πρός τά ρόδα τοῦ άέρα, τό φῶς καί τήν έλευθερίαν, άλλά μόνον αὐτός!..., θαυμάζει κανείς τόν ἄνδρα καί τή λεβεντιά του, άλλά καί τήν έκλογή τοῦ μονοπατιοῦ του...»

Εἰς τήν ἰδίαν ὁ Ἰωάννης Ν. Μακαρέζος: «Φρικτή πολιτική δολοφονία ὁ ἀπαγχονισμός τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ... θῦμα τῆς ἐκδικητικῆς μανίας τοῦ καραμανλισμοῦ, ὡς πρόσφατον γεγονός. Ἔχουν, ὅμως, προηγηθῆ καί πολλά ἄλλα, μεταξύ τῶν ὁποίων οἱ ἀείμνηστοι Συνταγματάρχαι Μιχαήλ Μπαλόπουλος, Ἀντώνιος Λέκκας, Λοχαγός Θανόπουλος, Ἀντιστράτηγος Ζαγοριανάκος Δημήτριος, οἱ Ἀκαδημαϊκοί Διδάσκαλοι Ἰωάννης Κούλης, Καρμίρης, ὁ Δημοσιογράφος Κωνσταντόπουλος Σάββας, ὁ Δικηγόρος τέως Ὑπουργός Ἀγαθαγγέλου Ἰωάννης, οἱ Ἀξιωματικοί τῆς Ἀστυνομίας Μάλλιος Εὐάγγελος καί Μπάμπαλης Πέτρος καί ἑκατοντάδες χιλιάδες Ὑπαλλήλων κ.ἄ.», πού ὁ ἴδιος ὁ Καραμανλῆς, ὑπερηφάνως παρεδέχθη ὅτι ἐδίωξε... Ὁ ἀείμνηστος Στρατηγός, ἀφήνοντας τήν τελευταίαν του πνοήν στό 48 κελλί τῶν φυλακῶν Κορυδαλλοῦ, ἐμαστίγωσε τήν ζούγκλαν τῶν διπόδων τῆς σημερινῆς Πολιτείας μας πού ἔχει φθάσει στό ὅριο τῶν καιρῶν, μέ τά λόγια τοῦ Ἅγιδος: **«Καί γάρ οὕτως παρανόμως καί ἀδίκως ἀπολλύμενος, κρείττων εἰμί τῶν ἀναιρούντων»** (:γιατί ἔτσι παράνομα καί ἄδικα πού πεθαίνω, εἶμαι ἀνώτερος ἀπό τούς φονιάδες μου.)

Ἡ ἰδία Ἐφημερίς ἀναδημοσιεύει: «Γράφουν τά “ΠΡΩΙΝΑ ΝΕΑ” τῶν Ἰωαννίνων: Ἡ περήφανη ἀξιοπρέπεια καί ἡ φτώχεια τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ σημαίνουν ἐντιμότητα... Ἕνας γεννημένος στρατιώτης, ταπεινός, ὅπως ταπεινά ἔζησε, κηδεύεται σήμερα στό χωριό του, ἀφοῦ ἔδωσε ὁ ἴδιος τέρμα στή ζωή του. Ἐμεῖς ἀναγνωρίζουμε στόν σεμνό, στόν μοναχικό καί μέ τήν στόφα τοῦ στρατιώτου, τόν περήφανο ἄνδρα, πού, ὅ,τι ἔκανε, τό ἔκανεν ἀπό πίστη ὅτι ΥΠΗΡΕΤΕΙ τήν Πατρίδα, ὅπως τήν ὑπηρετοῦσε καί στά βουνά της καί στά χαρακώματά της... Δέν ἐξευτελίσθη ἱκετεύων! Πιστεύουμε ὅτι σήμερα ἀπ' αὐτόν τόν «χουντικό» Ἀξιωματικό, ἀπ' αὐτόν τόν ταπεινό Νεκρό, καλό θά ἦταν νά πάρουν οἱ πολιτικοί μας ἄνδρες, οἱ Δημοκράτες, οἱ Νεοδημοκράτες καί οἱ Σοσιαλιστές, τίς ΔΥΟ του ΑΡΕΤΕΣ: Τήν περήφανη ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ του, ὅπως καί τήν ΕΝΤΙΜΟΤΗΤΑ του!»

Ἐπέλεξα ἀπό τήν ἐφημερίδα «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ» αὐτά τά ὀλίγα. Ἐλπίζω νά μή μέ κατηγορήσουν οἱ ἄλλοι, πού περιέχονται εἰς τήν ἰδίαν αὐτήν, ἑβδομαδιαίαν, Ἐφημερίδα. Πολλά καί ἐνδιαφέροντα, τιμητικά και διακοσμητικά τοῦ ἥρωος περιλαμβάνονται εἰς αὐτήν τήν Ἐφημερίδα, ὅπως καί εἰς ἄλλας, ὀλίγας! Αἱ πολλαί «ἐφημερίδες», αἱ χολήν καί ὄξος ποτίζουσαι τόν Λαόν, περιφρονοῦνται μετά ἀηδίας.

Ὅσαι ἐσιώπησαν ἦσαν καλύτεραι ἀπό τάς μαινάδας πού ὠργίασαν. Οἱ κιτρινογράφοι πλεονάζουν πάντοτε εἰς τήν Πατρίδα μας, ἔναντι τῶν Δημοσιογράφων.

«Ὑπάρχουν ἄνθρωποι, Ἄνθρωποι καί ἄνθρωποι, «κόσμοι». (Νίτσε). Τό συναίσθημα εἶναι ὁ δολιοφθορεύς τῆς κρίσεως· θολώνει τή διαύγεια καί τήν ἀντικειμενικότητά της, λέγουν οἱ ψυχολόγοι. Ἅς συγχωρήση ὁ Θεός τούς συναισθηματικῶς κατακρίνοντας, αὐτούς πού βλέπουν τήν καρφίδα εἰς τούς

ὀφθαλμούς τῶν ἄλλων καί δέν βλέπουν τήν δοκόν εἰς τούς ἰδικούς των ὀφθαλμούς.

Μέ ἐμπνευσμένους λόγους ἐτίμησαν τόν ἀείμνηστον Στρατηγόν Ἀγγελῆν αἱ ἐφημερίδες «ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ», «ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ», «ΣΤΟΧΟΣ» καί πιθανῶς ἄλλαι πού δέν εἶδον.

ΑΘΑΝΑΤΟΣ, Φώναξαν χιλιάδες λαοῦ στό χθεσινό μνημόσυνο τοῦ Στρατηγοῦ Ὀδυσσέα Ἀγγελῆ, πού ἔγινε στόν Ἱερό Ναό Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στήν Στενή Εὐβοίας.

Λέγεται ὅτι «Οἱ μεγάλοι, δέν ἔχουν φίλους.» Ὁ Στρατηγός μας, Ἀγγελῆς, ἄν καί μεγάλος, εἶχε φίλους. Ὅμως, ἐκλεκτούς. Ἡ ὑστεροφημία του, ἡ τόσον ἀξιόλογος καί ἐπαινετή, ἔχει δημιουργήσει ἀφθονίαν φίλων του, οἱ ὁποῖοι σύν τῷ χρόνῳ πολλαπλασιάζονται καί αἱ προσευχαί των, ἑνούμεναι μέ τάς ἰδικάς μας, ἀναπαύουν τήν εὐγενῆ καί ἐνάρετον ψυχήν του ἐν Παραδείσῳ, ὡς θέλω νά ἐλπίζω. Ἦτο μαζῆ καί δίκαιος Στρατηγός κι ἀπόκοτος λεβέντης. Ἡ δέ ὑπό τοιαύτας συνθήκας ἀναχώρησίς του πρός Οὐρανόν, ὑπῆρξεν ἠθικόν μεγαλεῖον ἀπροσπέλαστον.

Τελειώνων τήν ἀναφοράν μου εἰς τά ὑπό τύπον ἐπικηδείου δημοσιεύματα τῶν ἀνωτέρω, ζητῶ τήν συγγνώμην τῶν ἀναγνωστῶν, ὅσων ἐξηντλήθη ἡ ὑπομονή!

Πιστεύω ὅτι οἱ πολλοί ἄνθεξαν.

Ὡς ἀφηγητής ἱστορικῶν γεγονότων, ἀφορώντων εἰς ἡρωικήν μορφήν ἐναρέτου κατά πάντα συναδέλφου, ἐπί τῶ σκοπῶ ἀπαθανατίσεως αὐτοῦ, αἰσθάνομαι ὑποχρεωτικόν καθῆκον μου νά ἱστορήσω τόσα, ὅσα κρίνω ἀναγκαῖα. Πιστεύω ὅτι ἀποτελοῦν ὠφέλιμον παράδειγμα διά τούς νέους τοῦ Ἔθνους μας καί ἕνα ἰσχυρόν ράπισμα εἰς τάς ἀσυνειδήτους συνειδήσεις τῶν ἠθικῶν αὐτουργῶν αὐτῆς τῆς τραγωδίας.

Τῆς τραγωδίας τοῦ ἥρωος Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ Ὀδυσσέως, πού ἐκ τοῦ Παραδείσου θά τούς ἀπευθύνη αἰωνίως τά λόγια τοῦ Βασιλέως τῆς Σπάρτης Ἄγιδος: «Καί γάρ οὕτως παρανόμως ἀπολλύμενος, κρείττων εἰμί τῶν ἀναιρούντων.»

Δευτέρα 28-8-89

Εἰς μνήμην Ὀδυσσέα Ἀγγελῆ

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ

Στρατηγοῦ Ἀχχιλέως Τάγαρη

ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ καί ὡραιότερο αἰγαιοπελαγίτικο νησί εἶναι ἡ Εὔβοια. Ἔχει σχῆμα τεράστιου πουλιοῦ, πού «κουρνιάζει» στήν ράχη τῆς Στερεᾶς, σχηματίζοντας μαζί της ἕνα ἀπ' τά δύο «φιόρδ» τῆς πατρίδος μας (τό ἄλλο εἶναι τοῦ Κορινθιακοῦ), μέ μῆκος του ὡς 160 χλμ. ὅσο καί τό μῆκος τοῦ νησιοῦ. Ἡ πρωτεύουσα τῆς Εὐβοίας Χαλκίδα ἔχει τήν πρωτοτυπία νά εἶναι καί νησιωτική καί ἠπειρωτική, μιά καί ἐπεκτείνεται στό στενό τοῦ Εὐρίπου, καί στήν ἀπέναντι ἀκτή, ὅπου καί ὁ σιδ/κός σταθμός της. Ἄλλο περίεργο ἐκεῖ εἶναι τό ἀμφίρρευμα, χάρις, στήν ἕλξι τῆς σελήνης, πού ἔκαμε τόν Ἀριστοτέλη νά αὐτοκτονήσῃ, ἐπειδή δέν μποροῦσε νά βρῆ τήν λύσι του. Ἡ Εὔβοια εἶναι σέ ἔκτασι λιγότερη ἀπ' τήν μισή Κρήτη (3.600 χλμ.2) καί σέ μῆκος τά 2/3 τοῦ ἀντιστοίχου τῆς Κρήτης. (Ἄν ἕνα θαυματουργό χέρι ἔστρεφε τό νησί πρός τά ἀνατολικά, μέ στροφέα τό νοτιοανατοκικό ἄκρο του, τότε ἡ Εὔβοια θά γεφύρωνε τό κεντρικο Αἰγαῖο καί τό ἄλλο ἄκρο της θά 'φθανε στίς δυτικές ἀκτές τῆς Χερσονήσου ἐρυθραίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας).

ΤΟ ΕΠΙΚΡΑΤΕΣΤΕΡΟ βουνό της βρίσκεται στό κέντρο της, ὅπου πλαταίνει πολύ τό νησί. Εἶναι ἡ Δίρφη. Στά δυτικά κράσπεδα βλάστησι στούς μαγευτικούς γηλόφους της καί ἄφθονα νερά. Προχωρώντας πρός τά ψηλώματα τῆς Δίρφης ἡ κοιλάδα γίνεται στενή. Φαίνεται ὅτι γι' αὐτό ἡ ἐκεῖ κωμόπολί της (κάτοικοι ὥς 2.000 καί ὑψόμετρο περί τά 600 μ.) ὀνομάσθηκε Στενή. Τό τοπίο ἐκεῖ εἶναι ἕνα κομμάτι παραδείσου, μιά μικρή Σάνγκρι - Λά. Ὁ θεατής δέν χορταίνει νά βλέπη καί νά ἀπολαμβάνη. Ἡ περιοχή εἶναι μεσό-

γεια καί δέν φαίνεται ἀπό πουθενά ἡ θάλασσα, πού μέσα της κολυμπάει τό νησί. Στό ἔμπα τοῦ μεγαλοχωριοῦ εἶναι τό νεκροταφεῖο του. Πάνω του, κατακόρυφα ὑψώνεται ἕνας θεόρατος πελώριος βράχος, πού τά κράσπεδά του στεφανώνονται ἀπό πευκόλογγο. Εἶναι αὐτός τό «σῆμα κατατεθέν» τῆς κωμοπόλεως, ἕνα σῆμα πού ἐμπνέει γιά μεγαλουργήματα, ὅπως φαίνεται ὅτι ἐνέπνευσε καί τό ἄξιο τέκνο της, πού ἀναφέρουμε πιό κάτω. Τό μεγαλοχωριό ἀπέχει περί τά 35 χλμ. βορειοανατολικά ἀπό τήν Χαλκίδα καί εἶναι θαυμάσιος τόπος παραθερισμοῦ, τόσο ἐπιθυμητός ἀφοῦ οἱ παραθεριστές διπλασιάζουν τόν πληθυσμό του.

Στή Στενή τῆς Εὐβοίας γεννήθηκε τό 1912 καί πέρασε τά παιδικά του χρόνια ὁ Στρατηγός Ὀδυσσέας Ἀγγελῆς. Ἡ Στενή τόν εἶδε παιδόπουλο νά ἀλωνίζη στίς φυσικές της καλλονές καί στόν περίγυρο τοῦ γιγάντιου βράχου, πού βλέποντάς τον αὐτό θά ὁραματιζόταν νά ἀποκτήση φτεροῦγες ἀετοῦ γιά νά πετάξη καί νά καθήση στήν ἀπάτητη κορφή του. Καί τό κατόρθωσε αὐτό μέ τήν ἀνυπέρβλητη ἀξιωσύνη του. Τόν εἶδε ἡ Στενή ἀμούστακο ἔφηβο ντυμένο μέ τήν τιμημένη στολή τοῦ Εὐέλπιδος. Τόν εἶδε κατόπιν Ἀξιωματικό νά ἀνεβαίνη ἄξια τά σκαλοπάτια τῆς στρατιωτικῆς ἱεραρχίας, φθάνοντας στήν κορυφή της, ὡς στρατηγός τῶν τεσσάρων ἀστέρων, Ἀρχηγός τῶν Ἑλληνικῶν ἐνόπλων Δυνάμεων, ἐπί ὁλόκληρη 5ετία. Ἐμορφώθη σέ πολλές σχολές. Ὑπηρέτησε στό Ἐξωτερικό, ἐπολέμησε ἐπί 10 χρόνια ἐδῶ στήν πατρίδα μας καί ἔξω, σέ μάχες τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Τιμήθηκε μέ πολλά καί μεγάλα παράσημα. Ἔγινε καί Ὑπασπιστής τοῦ Βασιλέως. Ἦταν Ἀρχηγός τῶν Ἑλληνικῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ἀπό τό 1967 ἕως τό 1973. Ὅπως εἴπαμε ἔγινε στρατηγός τῶν 4 ἀστέρων, μέγας βαθμός, πού δόθηκε γιά πρώτη φορά, σ' αὐτόν. Ἐπί βασιλείας τόν ἔπαιρναν μόνο οἱ πρίγκηπες, καί στρατάρχες γίνονταν μόνο Βασιλεῖς, ἀπό τόν Κωνσταντῖνο τόν Α΄ καί ἐδῶθε.

Κατ' ἐξαίρεση δόθηκε στόν Παπάγο κι ὁ βαθμός τοῦ στρατηγοῦ καί τοῦ στρατάρχου γιά τήν προσφορά του στό συμμοριτοπόλεμο, ἄν καί δέν προερχόταν ἀπό τήν Σχολή Εὐελπίδων. Ὁ Ἀγγελῆς ἦταν καί ὁ πρῶτος ἀρχηγός τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων δηλ. Ἀρχιστράτηγος.)Ὁ Παπάγος ἦταν ἀρχιστράτηγος ἀλλά μόνο τοῦ Στρατοῦ τῆς Ξηρᾶς). Ἀκόμα ὁ Ἀγγελῆς ἔγινε καί Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, στίς 29.7.73, μέ 7ετῆ θητεία. Ἐγνώρισε δόξες τεράστιες!

Ἀλλά κατόπιν τόν βρῆκε ἡ λαίλαπα τῆς καταστροφῆς. Μετά τήν μεταπολίτευσι τῆς 24.7.1974 ἐκινήθη ἡ διαδικασία τιμωρίας τῶν πρωτεργατῶν τῆς Στρ/κῆς Ἐπαναστάσεως τῆς 21.4.1967. Παραπέμφθη σέ δίκη τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1975 καί ἐτιμωρήθη 20ετῆ κάθειρξη. Ἔμεινε στήν φυλακή 13 χρόνια μέχρι τίς 22.3.1987 (ἀρχή τῆς ἀνοίξεως), ὅταν αὐτοκτόνησε μέ ἀπαγχονισμό. Ἡ αὐτοκτονία ἑνός Ἀρχιστρατήγου συγκλόνισε ὅλους, ἐκτός ἀπό τούς ἀπανθρώπους. Τό ἔκαμε γιά διαμαρτυρία γιά τήν καταδίκη του, πού τήν θεωροῦσε ἄδικη. Τόν ἔθαψαν σέ νεκροταφεῖο τῆς γενέτειράς του. Ἡ πλάκα τοῦ τάφου του γράφει, σκέτα, ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΑΓΓΕΛΗΣ 1912-1987. Κάτω ἀπ' τόν σιδερένιο σταυρό ὑπάρχει σέ θήκη καί ἕνας ἄλλος κρεμασμένος στόν σταυρό τοῦ μαρτυρίου του, ὁ Χριστός. Ἐπισκέφθηκα τόν τάφο του στίς 24.7.1989, 15 χρόνια

άπ' τήν μεταπολίτευσι. Τοΰβαλα δύο κλωνάρια· άπ' τόν τάφο του ύψώνεται ό θεόρατος βράχος, τό ὅραμά του καί σύντροφός του στήν Αίωνιότητα...

Ἤμασταν συμμαθητές στήν Σχολή Εὐελπίδων, συμπυροβολητές καί φίλοι. Στίς 28.3.1987 τοΰβγαλα τόν έπικήδειο στήν Μητρόπολι Ἀθηνῶν, στό 9ήμερο μνημόσυνό του. Ἦταν ἕνας κατατρεγμένος μέγας, πού τόν άφάνισε ό πολιτικός τυφῶνας... ΑΙΩΝΙΑ ΤΟΥ Η ΜΝΗΜΗ!

Ἀχιλλεύς Τάγαρης

ΚΑΤΑΡΑ ΤΗΣ ΦΥΛΗΣ ΜΑΣ
ΑΙ ΠΡΟΑΙΩΝΙΑΙ ΕΡΙΔΕΣ & ΜΙΣΗ

«Αἱ πράξεις καί καταστάσεις αἱ ὁποῖαι δημιουργοῦν προβλήματα εἰς τόν κόσμον εἶναι πράξεις καί ἐνέργειαι τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι κυβερνοῦν τά ἔθνη καί αὐτοί εἶναι ὑπεύθυνοι διά τά ἐγκλήματα κατά τῆς ἀνθρωπότητος» (Σῶκρος, Βρετανός, κατήγορος εἰς τήν δίκην τῶν ἐγκληματιῶν πολέμου τῆς Νυρεμβέργης).

Αἰωνία τῆς πατρίδος μας πληγή, ὁ διχασμός! ἡ διχόνοια, πού κατά τόν ποιητήν μας: «...κι' ἄν μισοῦνται ἀνάμεσά τους, δέν τούς πρέπει λευτεριά...»

Ἀπό αὐτήν τρωγόμεθα, οἱ Ἕλληνες, μεταξύ μας ἀντί νά ὁμονοοῦμεν διά νά ἀντιμετωπίζωμεν ἀποτελεσματικῶς τούς παντοίους ἀσπόνδους γείτονάς μας, συνεχῶς ἐκμεταλλευομένους αὐτήν τήν διχόνοιάν μας.

Μᾶς εὑρίσκουν διχασμένους οἱ «φίλοι» γείτονές μας καί μᾶς χλευάζουν, καταστρέφουν τούς τάφους τῶν προγόνων μας, κατεδαφίζουν τούς ναούς μας, τό Πατριαρχεῖον μας, ἀπαγχονίζουν τούς Πατριάρχας μας, βιάζουν τάς συζύγους μας, τάς ἀδελφάς μας, τάς θυγατέρας μας, ἀκόμη καί τούς υἱούς μας! Ἁρπάζουν τάς περιουσίας μας, κυριεύουν τά ἐδάφη μας, ποδοπατοῦν τά ἱερά καί τά ὅσιά μας! Ἡμεῖς, τί κάμνομεν; Ἰδού ἡ ἱστορία μας:

Τρωϊκός Πόλεμος 1198 (π.Χ.), Οἱ Ἀρχιστράτηγοι Ἀγαμέμνων - Ἀχιλλεύς μηνύουν ἀλλήλοις διά τό ποῖος θά... τήν Χρυσηΐδα καί ποῖος τήν Βρυσηΐδα! (:Μῆνιν ἄϊδε, θεά...) καί οἱ Τρῶες ἐπί ὁλόκληρα δέκα ἔτη σκοτώνουν τά Ἀγαμεμνόπουλα καί τά Ἀχιλλεόπαιδα, τῶν Ἀγαμέμνονος καί Ἀχιλλέως κρεβατομένων «ἀγκαλιά» μετά τῶν συνεύνων των. Βίοι παράλληλοι τῶν σήμερον κρατούντων!

Πρῶτος Μεσσηνιακός Πόλεμος 743-724 π.Χ.

Δεύτερος Μεσσηνιακός Πόλεμος 685-667 π.Χ.

Τρίτος Μεσσηνιακός Πόλεμος 464-454 π.Χ.

Τριακονταετής Πελοποννησιακός 432-404 π.Χ.

Στάσεις - ἐπαναστάσεις - ἀλληλοφαγώματα Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων, πού ὡδήγησαν εἰς τήν συμφοράν τοῦ Ἔθνους μας, τῶν πέντε αἰώνων σκλαβιᾶς καί τυραννίας, τά ἀποτελέσματα τῶν ὁποίων πληρώνομεν εἰσέτι!

Ἔριδες, ἀλαζονεῖαι, μίση, πάθη μεταξύ τῶν ἡγετῶν τῆς ἁγίας ἐξεγέρσεως τοῦ Ἔθνους, κατά τοῦ βαρβάρου Τουρκικοῦ Ἔθνους, πού παρ' ὀλίγον νά ἀπετύγχανεν ἡ ἀπελευθέρωσις (:ἄν δέν ἐπενέβαινον ὑπέρ ἡμῶν οἱ Ἄγγλοι, οἱ Γάλλοι, οἱ Ρῶσσοι καί ἄλλοι, διά τά ἴδια αὐτῶν συμφέροντα, ἀλλά... καί διά τό ἡμέτερον).

Έδολοφονήσαμεν τόν πρῶτον Κυβερνήτην μας, τόν κατά πάντα ἄξιον ἡγέτην Ἰωάννην Καποδίστριαν, τόν Πρωθυπουργόν Δεληγιάννην. Πολυάριθμοι δολοφονίαι ἡγετῶν μας, ἀκόμη καί τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α΄. Καί ἀπόπειραι κατ' αὐτοῦ τοῦ Μεγάλου Ἐθνάρχου, Ἐλευθερίου Βενιζέλου, τοῦ ἀνεπαναλήπτου ἡγέτου καί δημιουργοῦ τῆς Ἑλλάδος τῶν τριῶν Ἠπείρων καί τῶν πέντε Θαλασσῶν.

Καί τήν ὥραν πού τό Ἔθνος ἐβάδιζεν ἡνωμένον, ὁμόγνωμον καί ὁμονοοῦν, εἰς τήν ὁδόν τῶν πεπρωμένων του, ἡ ζηλόφθονος θεά ἔρις, τό ἄθλιον καί καταστρεπτικόν «σαράκι» τῆς φυλῆς μας, εἰσεχώρησε μεταξύ Βασιλέως Στρατηλάτου Κωνσταντίνου καί Πρωθυπουργοῦ του, Ἐθνάρχου Βενιζέλου καί ὡδηγήθη ἡ Πατρίς εἰς τήν Μικρασιατικήν συμφοράν, «ἐξώρυξαν» τούς ἑαυτῶν ὀφθαλμούς, τρόπος τοῦ λέγειν, ὡδήγησαν τόν λαόν εἰς τόν διχασμόν τό ἔτος 1915 καί ἡ συμφορά δέν μᾶς διδάσκει...

Καί ὁ διχασμός ἐκεῖνος συνεχίζεται ἀκόμη καί σήμερον (:Ἀπρίλιος 1994), ὑπεύθυνοι τοῦ ὁποίου εἶναι οἱ ἑκάστοτε ἡγέται μας, Ἐκκλησιαστικοί, Διοικητικοί, Πνευματικοί καί κυρίως οἱ Πολιτικοί (:μικροπολιτικάνται), ἐφαρμόζοντες τό δόγμα «διαίρει καί κυβέρνα!», κυβέρνα «ἐσθίων, πίνων καί ἀφροδισιάζων...» τά δ' ἄλλα, «ἄσε τά κορόϊδα νά τρώγωνται!»

Καί εἴδομεν, κατά τήν περίοδον τῆς Κατοχῆς (:1941-1944), νά ὑφίσταται πληθύς ὀργανώσεων, ἀντιστασιακῶν μέ ἤ χωρίς εἰσαγωγικά, μέ Ἀρχηγούς ἀλληλοϋποβλεπομένους καί ἀλληλοεξοντωνομένους (:Οἱ Κομμουνισταί ἐδολοφόνησαν τόν Ἀρχηγόν τῆς Ε.Κ.Κ.Α., Συν/χην Ψαρρόν μετά τῶν συμπολεμιστῶν του, ἀγωνιζομένων ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τῆς Πατρίδος, ἐνῶ οἱ ἴδιοι αὐτοί Κομμουνισταί ἠγωνίζοντο διά τήν κατάληψιν τῆς ἐξουσίας καί τήν ἐπιβολήν, διά τῆς βίας, τοῦ Σταλινικοῦ καθεστῶτος εἰς τήν χώραν μας. Ἐδολοφόνουν ἐπίσης πάντας ὅσους δέν ἀπεδέχοντο τήν ἰδεολογίαν των. Ποῦ καί ποῦ ἐσκότωναν καί κανέναν Γερμανόν διά νά δημιουργήσουν τά γνωστά μας ἀντίποινα: ἕνα ἐσκότωναν οἱ «ἀντιστασιακοί» ΚΚΕδες, πεντήκοντα Ἕλληνας, ἀθώους, ἐκρεμοῦσαν οἱ Γερμανοί. Ὁπότε, οἱ Ἕλληνες, διά νά ἀποφύγουν τήν ἐκτέλεσίν των, προσέφευγον εἰς τό «ἡρωικόν» Ε.Α.Μ. (:Κομμουνισμόν), διά νά σωθοῦν καί μέ τόν τρόπον αὐτόν ηὔξανε τάς δυνάμεις του τό ΚΟυΚουΕ! **«Ὡς ὡραῖοι οἱ ἄνθρωποι ὅταν Ἄνθρωποι εἶναι!»**)

Μή νομίσωμεν, ὅμως, ὅτι οἱ μή Κομμουνισταί ἦσαν ἀθῶοι. Ἐκεῖνοι δέν ἐδολοφόνουν τούς ἀντιπάλους τῶν ἰδεολογιῶν των Ἕλληνας. Ὅμως, δέν τούς ἐδέχοντο ὡς συμπολεμιστάς των, ἐάν πρῶτον δέν ὑπέγραφον ἔνορκον δήλωσιν ὅτι θά διώξουν τήν Βασιλείαν οἱ μέν ἐξ αὐτῶν, τήν Δημοκρατίαν οἱ δέ καί... καί... καί, καί πολλά ἄλλα καί, πού δέν εἶναι τοῦ παρόντος. Τοῦτοι, ἀναμφιβόλως, ἐπολέμησαν ἐναντίον τῶν κατακτητῶν, ἐνῶ οἱ ΚουΚουΕδες ἐπολέμησαν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, ἀπό συμφώνου δέ μετά τῶν Βορείων γειτόνων μας Σλαύων, μέ σκοπόν τήν παράδοσιν, εἰς ἐκείνους, τῆς Μακεδονίας καί τῆς Θράκης μας.

Καί τό ἀλληλοφάγωμα τῶν ἀρχηγῶν καί τῶν ὁπαδῶν αὐτῶν συνεχίζεται μέχρι καί σήμερον (:Ἰούνιος 1994).

Τά ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς «τρελλῆς» καταστάσεως εἶναι γνωστά, παραθέτω τινά:

- Ἡ Μικρασιατική καταστροφή.
- Τά Πολιτικοστρατιωτικά κινήματα, τά μετά τήν Μικρασιατικήν καταστροφήν, πού δέν ἦσαν ὀλίγα (:1922, 1923, 1924, 1926, 1933, 1935), σχεδόν ἕνα κατ' ἔτος καί θά συνεχίζοντο, ὅπως πιστεύω **καί** πολλά ἄλλα, ἐάν δέν ἐπενέβαινεν ὁ Στρατηγός Ἰωάννης Μεταξᾶς τήν 4ην Αὐγούστου 1936, πού μέ τήν Δικτατορίαν ἐκείνην τῶν τεσσάρων ἐτῶν, «ἐκάθισεν ὁ κάθε κατεργάρης στόν μπάγκον του!» Καί τό θαῦμα συνετελέσθη: Τό ΕΠΟΣ 1940-1941, ἡ πρώτη νίκη τῶν Δημοκρατικῶν ἐλευθέρων λαῶν ἐναντίον τῶν Δυνάμεων τῆς ἀπολυταρχίας.
- Ἡ συμφορά τῆς Κατοχῆς (:1941-1944)
- Ὁ φρικτός Κόκκινος Δεκέμβρης 1944
- Ὁ ἀπαισίας μνήμης Κομμουνιστοσυμμοριτοπόλεμος 1945-1949.[1]

Καί ἐπειδή μερικοί, ἐπώνυμοι καί ὑπεύθυνοι, ἀγνοοῦν ἤ, μᾶλλον, θέλουν νά ἀγνοοῦν τήν ἱστορίαν, ὑποχρεοῦμαι, ὡς ἀφηγητής γεγονότων, νά ἐπισημάνω τά Κομμουνιστικά ἔργα κατά τήν διάρκειαν τῆς Κατοχῆς (:Περίοδος 1941-1944):

Γνωρίζω ὅτι κατηγοροῦμαι ὑπό πολλῶν, ἤ ὀλίγων, ὡς ἀμετανόητος διά τήν 21ην Ἀπριλίου 1967, ὅτι ὑπερβάλλω εἰς ἐπισήμανσιν τῶν ἐκ μέρους τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος Ἑλλάδος τελεσθέντων κακουργημάτων, ὑπό ἄλλων, δέ, ὡς δογματίζων.

Μέ μονοκονδυλιά ἀπαντῶ εἰς ὅλας αὐτάς τάς κατηγορίας: Ἀφηγοῦμαι τά πράγματα ὅπως τά εἶδα, ὅπως τά ἔζησα, ὅπως τά ἐδιάβασα ἀπό συγγράμματα καί ἐφημερίδας καί, ἐπί τέλους, ὅπως τά ἔκρινα ὅταν τά ἐδιάβαζα ἤ ὅπως τά ἔβλεπα νά ἐξελίσσωνται. π.χ.:

Μοῦ παρετηρήθη ὅτι ἡ ἐπέμβασις τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, τήν 21ην Ἀπριλίου 1967, δέν ἦτο ἀναγκαία, διότι δέν ὑφίσταντο οἱ κίνδυνοι τούς ὁποίους «δογματικῶς» ἐπικαλοῦμαι εἰς τό πρῶτον βιβλίον μου.

Δέν ἀρνοῦμαι τήν Στρατιωτικήν μου ἀγωγήν, ἐκ τῆς ὁποίας κατά κάποιον τρόπον ἐπηρεάζεται τό φραστικόν μου, ἴσως δέ καί ἡ κρίσις μου.

Ὅμως, προσκαλῶ καί προκαλῶ καί θερμοπαρακαλῶ, γράψετέ μου, ἤ τηλεφωνικῶς πέστε μου, εἰς ποῖα σημεῖα ἔχετε ἀντιρρήσεις ἤ ἀμφιβολίας ἐπί οἱουδήποτε δογματισμοῦ μου καί ὑπόσχομαι ὅτι θά ἀπαντήσω ὡς ἑξῆς:

- Ναί, λίαν ἀγαπητέ μου, σεῖς ἐπιμένετε, δογματικῶς, ὅτι δέν ὑπῆρχε κίνδυνος ἀνατροπῆς τῆς καθεστηκυίας τάξεως, ὁ ὁποῖος νά δικαιολογῆ τήν ἐπέμβασίν μας, κατά τήν 21ην Ἀπριλίου 1967.
- Ἔ, λοιπόν, ἀναφέρω εἰς τό α΄ βιβλίον μου ὅτι: Ὁ Τύπος ἐβόα ὅτι ἡ κατάστασις ἐγκυμονοῦσε σοβαρούς κινδύνους καί ἐπικαλοῦμαι ἰδιαιτέρως τήν ἀρθρογραφίαν τῆς «ΒΡΑΔΥΝΗΣ» καί ἰδιαίτατα τό ἄρθρον της, ὑπό τόν τίτλον «ΕΙΣ ΤΟ ΧΕΙΛΟΣ» (:ἐννοεῖ, τῆς Ἀβύσσου) τῆς 11 Ἰουνίου 1966, (:βλέπε α΄ βιβλίον μου, σελ. 39-42) διά τοῦ ὁποίου ὁ δημοκρατικώτατος ἀρθρογράφος, Νικ. Ἀντ. Βεντήρης, διασταυρώνει τόν «στεναγμόν» του μέ τήν νοσταλγικήν

1. Τυπικῶς, ἤρξατο τόν Μάρτιον 1946, μέ τήν σφαγήν τῆς φρουρᾶς τοῦ Ἀστυνομικοῦ Σταθμοῦ Χωροφυλακῆς Λιτοχώρου, οὐσιαστικῶς, ὅμως, εὐθύς μετά τήν συνθήκην τῆς «ΒΑΡΚΙΖΑΣ» 12/2/1945, μέ τάς κομμουνιστικάς ὀργανώσεις «Αὐτοάμυνας».

ἐπίκλησιν τοῦ λαοῦ: «Ἄχ, δέν βρίσκεται ἕνας λοχίας!», (φυσικά, νά τόν σώση ἀπό τήν ἄβυσσον πού ὡδηγεῖτο).

-Ἐπιμένετε, ὅμως, ὅτι ἡ «ΒΡΑΔΥΝΗ» ἦτο αὐτή πού ἦτο καί... μία.

-Ἀπαντῶ ὅτι, δέν κρίνω τήν σοβαρότητα τῆς ἐφημερίδος, ἀλλά τοῦ ἀρθρογράφου, καί πρό παντός τοῦ ἄρθρου, τοῦ ὁποίου ἡ νοσταλγία μοῦ ἦτο πολύ οἰκεία. Εἶχον ἰδίαν ἀντίληψιν, ὡς ἐκ τῆς ἐπαφῆς μου μετά τοῦ λαοῦ, διοικητής Τ.Ε.Α., (:Ταγμάτων Ἐθνικῆς Ἀσφαλείας) ὧν, μεγάλης περιοχῆς (:Νομῶν Ἡμαθίας, Πέλλης, Πιερίας, Κιλκίς καί γειτονικῶν...).

Εἰς τό βιβλίον μου αὐτό δέν ἀναφέρομαι μόνον εἰς τήν «ΒΡΑΔΥΝΗΝ». Τάς ἀπαριθμῶ: «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» (:Δεξιά), «ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ» (:Δεξιά), «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ» (:Κεντρώα, ἀριστερίζουσα), «ΑΘΗΝΑΪΚΗ» (:ὡς ἡ προηγουμένη), «ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ» (:Δεξιά), τό Α.Π.Ε. (Ἀθηναϊκόν Πρακτορεῖον Εἰδήσεων) ὅλαι αἱ ἀποχρώσεις, καί αἱ συζητήσεις μετά πολιτικῶν καί Στρατιωτικῶν κύκλων, τάς ὁποίας, ἐπίσης, ἀναφέρω εἰς ἐκεῖνο τό βιβλίον μου.

Θεωρῶ, ὅμως, ἀνίσχυρον τόν ἑαυτόν μου νά πείσω τόν ὅποιον πιστεύει ἀκραδάντως ἀντίθετα τῶν ὅσων καί ἐγώ πιστεύω ἀκραδάντως, ἔστω καί ἄν χαρακτηρίζωνται δογματικά, τώρα!

Ποῖος δύναται, τώρα, νά βεβαιώση ὅτι δέν θά ἐπετύγχανε, τότε, νά πραγματοποιήση τάς τότε (:ἐπαναλαμβάνω, τότε) – ἀπειλάς του ὁ Ἀνδρέας περί δημιουργίας κράτους «μοντέλου» Ἀλβανίας, Στάλιν...

Τό βιβλίον μου ἐκεῖνο, πού δέν ἔπεισεν ὀλίγους ἤ καί πολλούς, τήν ἄποψιν τῶν ὁποίων εἰλικρινῶς ἐκτιμῶ, δι' ὅ καί προσπαθῶ, ἐπαναλαμβάνω «προσπαθῶ» καί θά προσπαθῶ, νά τούς πείσω, ὅτι τά στοιχεῖα πού παραθέτω ἀποτελοῦν ἀδιαφιλονίκητα ἀποδεικτικά τοῦ ὑπάρξαντος τότε κινδύνου νά προκληθῆ νέος κομμουνιστοσυμμοριακός πόλεμος, ἤ ἐμφύλιος, ἤ ἀλληλοσπαραγμός, πρό, ἤ **καί** μετά τάς ἐκλογάς τῆς 28ης Μαΐου 1967, πού ὁ προεκλογικός σάλος εἶχε προγραμματισθῆ ὑπό τῶν ἐχθρικώτατα διατιθεμένων κατ' ἀλλήλων κομμάτων... νά ἤρχιζε τήν 22αν Ἀπριλίου 1967.

Ἐφ' ὅσον δέν ἔπεισα, προσθέτω ἤδη ὅ,τι νομίζω πώς εἶναι δυνατόν νά πείση, ἤ νά ἀφοπλίση τούς μή πιστεύοντας, ἡ κατωτέρω ἐπιχειρηματολογία καί ἡ ἀναδίφησις τῆς Ἱστορίας:

Τό βιβλίον μου ἐκεῖνο (:τό πρῶτο), ἔχουν λάβει, δωρεάν, ἅπαντες οἱ νῦν ἄρχοντές μας καί οἱ ἀπόμαχοι, πλήν ἑνός ἤ δύο, ἡ Βουλή τῶν Ἑλλήνων (:ἀπόδειξις παραλαβῆς Νο 0318 / Βιβλιοθήκης Βουλῆς / 28-6-1993), τριακονταοκτώ Βουλευταί καί μέχρι σήμερον (:30/4/1994), ὀκτακόσιοι ἑβδομήκοντα τέσσαρες φίλοι μου πάσης ἰδιότητος, δωρεάν, ἐπαναλαμβάνω.

Τό πλεῖστον τούτων μέ ἔχει εὐχαριστήσει, ἐπαινέσει τό περιεχόμενον καί οὔτε εἷς διέψευσεν ἐπιχείρημά τι ἀφορῶν εἰς τήν ἀναγκαιότητα τῆς ἐπεμβάσεως.

Αἱ δηλώσεις τοῦ νῦν Προέδρου τῆς Δημοκρατίας εἰς τήν Γαλλικήν Ἐφημερίδα «LE MONDE»: «... ἕνας ἄλλος κίνδυνος ἐκαραδοκοῦσεν. Ἡ πολιτική ἀναρχία. Ἡ χώρα, συγκλονιζομένη ἀπό ἄγρια πολιτικά πάθη, ὡδηγεῖτο πρός ἀδελφοκτόνον σπαραγμόν...» (ὅρα ΠΡΟΛΟΓΟΝ μου εἰς σελίδα 15 τοῦ ὡς ἄνω βιβλίου μου).

Τά ὑπό τοῦ νῦν Πρωθυπουργοῦ, Ἀνδρέα Γ. Παπανδρέου, εἰς τούς συλλαβόντας αὐτόν, δηλωθέντα, ἀλλά καί εἰς ἐμέ λεχθέντα: «... ἡ Ἐπανάστασίς σας, κ. Ἀντιπρόεδρε, ἦτο ἀναπόφευκτος...» (ἔνθ' ἀνωτέρω, σελίς 15-16).

Θά ἐπαναλάβω: «οὐδείς δύναται νά ἀποδείξῃ ὅτι ἡ Χώρα δέν θά αἱματοκυλίετο, ἐάν δέν ἐγένετο ἡ Ἐπανάστασις.[1]»

Ἐκ ταύτης καί μόνον, βεβαιώνεται ἱστορικῶς, ὅτι ἡ «ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΙΣ» τῆς 24/7/1974, ὄχι μόνον ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ Ἐπανάστασις τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 εἶχε δημιουργήσει ΔΙΚΑΙΟΝ ἀλλά καί... ἄδικοι, συνεχισταί αὐτῆς, εἶναι οἱ σημερινοί ἄρχοντες, μέ βασικόν ὑπεύθυνον τόν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας Κωνσταντῖνον Καραμανλῆν, τόν δημιουργόν αὐτῆς τῆς τραγικῆς καταστάσεως: Χορήγησις ἀμνηστίας, ἀνάκλησις ἀμνηστίας, Δ! ψήφισμα...

Τό βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ ἀποτολμήσαντες καί ἐκτελέσαντες τήν Ἐπανάστασιν ἦσαν βέβαιοι περί τοῦ τί θά συνέβαινεν, πρᾶγμα διά τό ὁποῖον καί ἐτόλμησαν. Ὁ Πρωθυπουργός Στέφανος Στεφανόπουλος ὅταν εἶπε: «... ἐλᾶτε νά μᾶς πιάσετε ὅλους καί τούς τρακόσους, καί μένα μαζῆ...» (ἔνθ' ἀνωτέρω, σελίς 91), πρός τόν Συν/χην Γκαντώναν Νικόλαον, διευθυντήν Κ.Υ.Π. Βορ. Ἑλλάδος, ὅταν ὁ β΄ ἀνέφερεν εἰς τόν α΄ ὅτι ἡ κατάστασις, ἡ πολιτική, ὡδηγεῖτο εἰς τό χάος, εἶναι δογματισμός μου;

Ἐλέγετο, τότε, λέγεται ἀκόμη, ὅτι οἱ ἕνδεκα Ἀντιστράτηγοι, οἱ ἀποτελοῦντες τήν ἀνωτάτην ἡγεσίαν τοῦ Στρατοῦ μας, βέβαιοι ὄντες διά τόν ἐπικείμενον ἀλληλοσπαραγμόν, εἶχον ἀποφασίσει τήν ἐπέμβασιν...[2]

Τέλος, ὅσοι πείθονται, ἄς πείσουν τούς μή πειθομένους, πρός τούς ὁποίους δίδω, κατά παράφρασιν, τήν ἀπάντησιν πού ἔδωσεν ὁ ἀναστάς Θεάνθρωπος εἰς τόν Μαθητήν Του Θωμᾶν, τόν καί ἄπιστον ἀποκαλούμενον, κακῶς, διότι ἐπίστευσεν ὅταν εἶδε: **«Μακάριοι οἱ πιστεύοντες ὅτι αὐτοί καί ἡ Πατρίς μας ἐσώθησαν ἀπό μίαν καταστροφήν, διά τήν ὁποίαν τινές ἀμφιβάλλουν».**

Τούς εὔχομαι νά μήν ἴδουν ποτέ τήν Πατρίδα μας εἰς ἐκεῖνο τό, πρό τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, «χάλι», ἄν καί οἱ ἴδιοι, ἤ τινές τούτων, ὁμολογοῦν ὅτι ἡ σημερινή κατάστασις εἶναι χείρων ἐκείνης.

Εἶδον ἀπό τηλεοράσεως, πρό μηνῶν, ἄνθρωπόν τινα νά λέγῃ εἰς τόν ἀρχηγόν του, Πρόεδρον τῆς Ν.Δ., Ἔβερτ: «κ. Πρόεδρε, εἶσθε ἡ τελευταία μας ἐλπίς... ἄν ἀποτύχετε καί σεῖς, τότε, ἤ Μπερλουσκόνι (:ἀκροδεξιός νέος ἡγέτης τῆς Ἰταλίας), ἤ τά τάνκς...»!

1. Ἐλπίζω νά μή θεωρηθῆ δογματικόν τό ἐπιχείρημα ὅτι ἡ ἐθνικόφρων παράταξις εὑρέθη ἀκέφαλος μετά τήν ἧττάν της εἰς τάς ἐκλογάς τοῦ Νοεμβρίου 1963. Ὁ ἀρχηγός της, φοβηθείς τόν ἀντίπαλόν του πού τόν ἠπείλει προεκλογικῶς ὅτι θά τόν στείλῃ εἰς δίκην, ὡς ἠθικόν αὐτουργόν τῆς «δολοφονίας» τοῦ Λαμπράκη, ἀπέδρασεν εἰς Παρισίους ὑπό τό ψευδώνυμον Τριανταφυλλίδης, ἀνακληθείς τόν Ἰούλιον 1974, ὡς Καραμανλῆς ὑπό τοῦ Γκιζίκη... ἐνώπιον τοῦ ὁποίου, ὡς ἐπαναστατικοῦ Προέδρου, ὡρκίσθη αὐτός καί ἡ Κυβέρνησίς του, ἀναγνωρίσας, οὕτως, ὅτι ἡ Ἐπανάστασις τῆς 21/4/1967 εἶχε δημιουργήσει ΔΙΚΑΙΟΝ.

2. Διότι ἦσαν, δογματικῶς, ἔστω, βέβαιοι ὅτι ὑπῆρχε κενόν ἐξουσίας καί κίνδυνος μέγας ὑφίστατο.. Τό Σύνταγμα ὅμως, αὐτό πού κατεπατεῖτο ὑπό πάντων, ἀκόμη καί ὑπό τοῦ Ἀνωτάτου Ἄρχοντος, διότι τόν κατηγόρουν ὅτι ἀντισυνταγματικῶς ἀνέθεσε τήν Πρωθυπουργίαν εἰς τόν Γ. Παπανδρέου τόν Νοέμβριον τοῦ 1963, ἀφοῦ δέν εἶχε λάβει τήν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν καί, ἀντισυνταγματικῶς, τόν ἀπέλυσε τόν Ἰούλιον τοῦ 1965, διότι, ἐνῶ τόν ἐθεώρει ἱκανόν ὡς Πρωθυπουργόν, δέν τοῦ ἐνεπιστεύετο τήν ἀνάληψιν τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης.

Μόλις πρό όλίγου, μοῦ ηύχήθη, τηλεφωνικῶς, Σμήναρχος έ.ά., «Καλήν Ἀνάστασιν...» καί μέ δέος προσέθεσεν: «είς τούς τοίχους τῆς γειτονιᾶς μας άναγράφεται τό σύνθημα: "τά τάνκς άργοῦν, μά δέν ξεχνοῦν"», οί άρμόδιοι ἄς λάβουν τά μέτρα τους, ἄν πιστεύουν!... Ἄν ὄχι, ἄς μοῦ ζητήσουν τό τηλέφωνον τοῦ ὡς ἄνω. Κυρίως, ὅμως, ἄς γίνουν ἄρχοντες, άποφεύγοντες νά προκαλοῦν έπαναστάσεις.

Τέλος, παραπέμπω, τούς μή πειθομένους, είς τά Πρακτικά τοῦ Συμβουλίου τοῦ Στέμματος τῆς 1ης καί 2ας Σεπ/βρίου 1965, διά νά ἴδουν τί έπίστευον καί τί ἔλεγον είς τόν Βασιλέα έπτά Ἕλληνες Πρωθυπουργοί (:Κανελλόπουλος Παν., Τσαλδάρης Κων., Μαρκεζίνης Σπ., Ἀθανασιάδης-Νόβας Γεώργ., Κιουσόπουλος Δ., Δόβας Κων., Πιπινέλης Παν.).

Ὁ τελευταῖος (:Πιπινέλης), μοῦ διηγήθη ὅτι αί άπόψεις τῶν διεθνῶν πολιτικῶν κ.λπ., κύκλων ἦσαν ὅμοιαι μέ τάς ίδικάς του καί τάς ήμετέρας καί μάλιστα ὅτι: Ν.Α.Τ.Ο.ϊκός παράγων, όλίγον πρό τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, τοῦ εἶπε: «Δέν ύπάρχει κανείς Ἕλληνας νά δέση αύτόν τόν τρελλόν Παπανδρέου, πού όδηγεῖ τήν Ἑλλάδα στό Σιδηροῦν Παραπέτασμα; Δέν βρίσκεται ἕνας Στρατηγός;»

«Στοιχηματίζω», έπομένως, ὅτι ή έπέμβασίς μας τήν 21ην Ἀπριλίου 1967 ἔσωσε τήν Πατρίδα μας άπό βεβαίαν συμφοράν, χειροτέραν τῶν τριῶν Κομμουνιστικῶν Γύρων. Ὅσοι «στοιχηματίζουν» διά τό άντίθετον, παραπέμπονται είς τούς άνωτέρω τρεῖς Γύρους, διά τούς όποίους, ένῶ ήμεῖς εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θά έγίνοντο καί έγένοντο, οί άρμόδιοι δέν μᾶς έπίστευον.

Μήπως ύπάρχουν Ἕλληνες, μή πιστεύοντες ὅτι «ό Ἱερεύς Γεώργιος Σκρέκας ύπέστη σταυρικόν θάνατον ύπό τῶν Κ/Συμμοριτῶν τήν Μεγάλην Παρασκευήν τοῦ 1947, είς τό χωρίον Νεραϊδοχώρι Τρικάλων, ύπό τοῦ άρχισυμμορίτου τῆς περιοχῆς καπετάν Φαρμάκη, κατά κόσμον Χρήστου Τζιατζιᾶ, ό όποῖος, μέ τήν γενικήν, μονόπλευρον, άμνηστίαν τοῦ Ἰουλίου 1974, έπέστρεψεν άπό τό «Παραπέτασμα» τόν Ἀπρίλιον 1977, είς τό χωρίον του Μεγάρχη, προκλητικός καί άμετανόητος...»;

(:βλέπε βιβλίον «ΜΕ ΤΟ ΦΩΤΟΣΤΕΦΑΝΟ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΟΥ - ΕΙΔΕΧΘΗ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ 1941-1949», σελ. 9-14, έκ σελίδων 95, σταζουσῶν ἄφθονον ἄλικον, άθῶον Ἑλληνικόν αἷμα, πού δέν θά έχύνετο, έάν έπενέβαινον οί δυνάμενοι, βλέποντες τά συμβαίνοντα καί προβλέποντες τά συμβησόμενα, διά τά όποῖα ήμεῖς άπεδείχθημεν Προμηθεῖς.).

Νά συνεχίσω; Κήδομαι τῆς ύπομονῆς τῶν άναγνωστῶν, άπό τούς όποίους ζητῶ συγχώρησιν.

Ἀφηγοῦμαι ἤδη τό έξῆς χθεσινόν (26/4/1994) περιστατικόν: Ἐπιστήμων φίλος μου, Ἰατρός, κληθείς δι' ύγειονομικόν πρόβλημά μου, μοῦ παρετήρησεν ὅτι είς τό βιβλίον μου (:τό 1ον), θά ἔδει νά ἔδιδα άπαντήσεις καί είς ἄλλα έρωτήματα πού τίθενται άπό πολλούς, ὡς εἶναι, π.χ. τό: «διατί έσκοτώσατε τόν Μανδηλαρᾶν;»

Ἀπήντησα: -Εἶναι τόσαι πολλαί αί κατηγορίαι καί άπορίαι, πού, πρῶτον, εἶναι συλλήβδην ψευδεῖς καί, δεύτερον, θά έχρειάζοντο τόμοι ἄπειροι καί άσήκωτοι.. Ὅμως, έπί τοῦ άνωτέρω έρωτήματος: Δέν τόν έσκοτώσαμεν ήμεῖς.

Ἀνακρίσεις ἐγένοντο, δίκη ἔγινεν ἐπανειλημμένως καί ἡ ἀπόφασις δὲν ἐπέρριψεν εὐθύνην εἰς ἡμᾶς.

Ἠρώτησα τόν ἐρωτήσαντά με Ἰατρόν.

-Πιστεύετε σεῖς, εἷς ἐπιστήμων, ὅτι ἐσκοτώσαμεν ἕναν ἄνθρωπον, τόν ὁποῖον δὲν ἐγνωρίζαμεν οὔτε κατ' ὄνομα; Κατά μείζονα λόγον, δὲν ἐγνωρίζαμεν τυχόν δρᾶσιν του ἐκ τῆς ὁποίας νά ἐκινδυνεύαμεν.

Δὲν ἐσκοτώσαμεν π.χ. τόν Ἀνδρέαν Γ. Παπανδρέου, ὁ ὁποῖος κατηγορεῖτο καί εἴχομεν καταδικαστικήν ἀπόφασιν, τοῦ πρό ἡμῶν καθεστῶτος, ἐναντίον του, ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ ἐπικινδύνου, διά τήν Πατρίδα μας, Α.Σ.Π.Ι.Δ.Α., καί θά ἐσκοτώναμεν τόν ἄγνωστόν μας, ἀκίνδυνον μάλιστα;

Εἰς τοιούτους μύθους, «ἡρωϊκοῦ Πολυτεχνείου», «μυριάδων νεκρῶν» (:λόγια τοῦ Δημητρίου Μπὲη), κ.λπ. ἀπάντησιν ἔχει δώσει Νόμος τῆς «μεταπολίτευσης»: Ὅποιος ἔχει θῦμα, ἀποδεδειγμένως θῦμα, εὐθύνη τῆς Δικτατορίας, νά ὑποβάλη αἴτησιν συνταξιοδοτήσεως. Ἔχουν παρέλθει εἴκοσιν συναπτά ἔτη καί οὐδείς ἔτυχε συντάξεως, διότι οὐδὲν τό ὑπαιτιότητι ἡμῶν θῦμα.

Ποίας ἄλλας ἀποδείξεις μᾶς ζητεῖτε, διά νά πεισθῆτε ὅτι εἶσθε ἐμπαθεῖς ψευδοαντιστασιακοί; Βεβαίως, ὅσοι μᾶς κατηγορεῖτε διά δολοφονίας, ὅσοι μᾶς κατηγορεῖτε διά ἀδικαιολόγητον ἐπέμβασίν μας, σεβόμεθα τήν ἄποψίν σας, ἔχομεν, ὅμως, τό ἐλεύθερον νά αἰτούμεθα καί ἡμεῖς παρ' ὑμῶν τήν ἐκ μέρους σας ἀντίστοιχον κρίσιν ἐπί τῶν ἰδικῶν μας ἀπόψεων.

Ποῦ εἶσαι, κατακαημένε Γέρο τοῦ Μωρηᾶ (Θεόδωρε Κολοκοτρώνη), νά μᾶς ξαναφωνάξῃς:

«Ἐλληνάδες μου! Εἶστε τρελλοί... ἀλλά ἔχετε φρόνιμο Θεό πού σᾶς προστατεύει... Ρίχτε, μπρέ, τά πάθη σας στόν πρῶτο λάκκο καί μή τσακωνῶστε ποιόν θά βάλωμε ἀφεντικό μας. Αὐτά δὲν εἶναι καλά πράματα. Δὲν ταιριάζουν στήν ψυχή μας. Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, ρὲ Ἕλληνες...» (:Η ΔΙΚΗ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ - Δ. ΠΛΑΠΟΥΤΑ, σελίς 55).

Καί ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὅ γέγονε, γέγονε καί «τό γενόμενον οὐκ ἀπογίνεται.»

Ἐφθάσαμεν «κακά ψυχρά κι ἀνάποδα» εἰς τήν «μεταπολίτευση», κι' ἀντί νά διορθωθοῦν τά πράγματα, τά ἐχειροτέρευσαν. Ποῖοι;

Αὐτοί πού ἐδραπέτευσαν εἰς «τάς Εὐρώπας», διά ν' ἀποφύγουν τήν δίκην εἰς τήν ὁποίαν ἠπειλοῦντο ὅτι θά παρεπέμποντο, «ὡς ἠθικοί αὐτουργοί τῆς δολοφονίας τοῦ Λαμπράκη καί οἱ συνεργάται των», θλιβεροί ὁδοιπόροι πρός τήν Δύσιν, παρά τῆς ὁποίας ἐζήτουν νά ἐκδιώξῃ τούς «Συνταγματάρχας» ἐκ τῆς ἐξουσίας, πού αὐτοί, τόσον «ἡρωικῶς» ἀνθιστάμενοι, δὲν τό κατώρθωνον. Ποῦ, λοιπόν, καί ποῖος ὁ ἡρωϊσμός των; Ποίους ἀπελάκτισαν; Αὐτούς πού τούς παρέδωσαν τήν ἐξουσίαν, ὅπως τούς τήν παρέδωσαν; Ἐντροπή!... Καί τί ἔγινε καί τί γίνεται ἀκόμη σήμερον; (:2/5/1994).

Τί ἔγινε μὲ τήν «μεταπολίτευσιν»;

«Ἔγινε τό σῶσε!» Ἐπανῆλθον (:ὡς οἱ Βουρβῶνοι), δριμύτεροι εἰς κακίαν, μῖσος πάθος, πυρπολοῦντες τόν Λαόν μὲ συνθήματα τοῦ τύπου: «Δῶστε τή χούντα στό Λαό...», ἀντί νά κάμουν αὐτό πού ἔκαμεν ὁ Θηραμένης τό 404 πχ., εὐθύς μετά τήν κατάλυσιν τοῦ καθεστῶτος τῶν τριάκοντα τυράννων, τό γνωστόν συνώνυμόν του ψήφισμα: «Οὐ μνησικακήσω τῶν πολιτῶν οὐδενί, πλήν

τῶν τριάκοντα καί τῶν ἕνδεκα, ούδέ τούτων, ὅς ἄν έθέλῃ εύθύνας διδόναι τῆς άρχῆς ἧς ἦρξε.»

(Ξενοφῶντος βιβλίον IV, σελ. 43, σημ. 2), πού σημαίνει: Νά σβήσουν τά μίση έναντίον παντός πολίτου, πλήν τῶν τριάκοντα άρχηγῶν τοῦ καθεστῶτος τῆς Τυραννίας (:διαρκεσάσης μόλις όλίγους μῆνας), καί τῶν ἕνδεκα (:δεσμοφυλάκων), άλλά καί δι' αύτούς, ὅταν θελήσουν νά δώσουν λόγον (:νά άπολογηθοῦν), δι' ὅσα ἔπραξαν έκ τῆς θέσεως πού κατεῖχον, ἕκαστος, είς τήν έξουσίαν.

Καί τό ψήφισμα έφηρμόσθη αύστηρῶς. Εἷς πολίτης, μνησικακήσας, κατεδικάσθη είς θάνατον καί έξετελέσθη. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔπαυσαν νά μνησικακοῦν, ἔζησαν είρηνικά, δημοκρατικά, ὄχι ώς ἡμεῖς, «μεταπολιτευτικά».

Ὁ Βασιλεύς Γεώργιος Β΄, τόν Νοέμβριον 1935, έπανελθών έκ τῆς έκπτώσεως μετά άπό δεκατρία ἔτη, έχορήγησε γενικήν άμνηστίαν (:καί είς έκείνους πού τόν εἶχον κηρύξει ἔκπτωτον καί τόν εἶχον έκτοπίσει), καί ἥνωσε τούς Ἕλληνας τούς όποίους ώδήγησεν είς τό ΕΠΟΣ τοῦ 1940-1949.

Ἡμεῖς, μεταπολιτευτικῶς, αύτοϊκανοποιούμεθα νά δεχώμεθα νά μᾶς άποκαλοῦν θεόν, θεάν, έθνάρχην, έθνικόν δικαστήν, χουντοφάγον, ἡρωϊκόν κατά τῆς χούντας, άντιστασιακόν κ.λπ., κ.λπ... Τό χείριστον δέ εἶναι ὅτι έπί εἴκοσιν ἔτη κρατοῦνται είς τάς φυλακάς πέντε καί έπτά εύρισκόμεθα οἴκοι, μέ διακοπήν τῆς ποινῆς, άνά πεντάμηνον άνανεουμένην δικαστικῶς, καί τό μῖσος τῶν «μή τυράννων άρχόντων μας», άντί νά μειοῦται, πολλαπλασιάζεται, (:άχρείους τούς άποκαλεῖ άρθρογράφος τῆς Ντέϊλυ Ἐξπρές τοῦ Λονδίνου, ώς προείρηκα). Ἐφέτος, τό μῖσος έκορυφώθη. Ἀκόμη καί τήν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Θεοῦ τῆς Ἀγάπης, τῆς είρήνης, τῆς άληθείας, τῆς δικαιοσύνης, ὁ Ὑπουργός τῆς «Δικαιοσύνης» έδήλωσεν ὅτι θά άποφυλακίσῃ... περί τούς δύο χιλιάδας, πλήν «χουντικῶν»! άκοῦτε «δημοκρατικήν» ψυχήν Ὑπουργοῦ, ἡμέραν άγάπης, ἡμέραν μηνυμάτων συμπνοίας, όμοψυχίας, έθνικῆς ένότητος, λέγουν, έπικαλούμενοι, μάλιστα, τήν κρισιμότητα τῆς καταστάσεως, λόγῳ τῶν ποικίλων έθνικῶν θεμάτων.

Θά ἔχῃ, ἆρά γε, τήν άπαίτησιν, ὁ ίστορικός τοῦ μέλλοντος, νά τοῦ παρουσιάσουν ἄλλα έπιχειρήματα, διά νά μή χαρακτηρίσῃ δογματίζοντα τόν συγγραφέα τοῦ παρόντος καί τοῦ προηγηθέντος τούτου πονήματος;

«Ἀχρεῖοι καινούριοι, καινούρια συμφορά» ὅπως λέει ὁ Γκαῖτε είς τό Β΄ μέρος, πράξις Α΄, στίχος 4758, είς τό ἔργον του «ΦΑΟΥΣΤ»

(:«τρελλός καινούριος, καινούρια συμφορά.»

ἤ «Μές στό βασίλειό μας ἄν ρίξεις μιά ματιά,
όνείρου έφιάλτη θέ ν' άντικρύσεις πιά.
Παντοῦ άσχήμια καί ντροπή καί βία.
παντοῦ κρατάει ἡ νόμιμη άνομία.

Ἡ άθωότητα σέ στέλνει στά δεσμά,
γιατί συνήγορο δέ βρίσκει πουθενά.
(στίχοι: 4778-84 καί 4794-95)

Λυγίζουνε κι οἱ συνετοί στήν κολακεία,
πιάνει σά δόλωμα παντοῦ ἡ δωροδοκία·
(στ. 4803-4.)

Ἡ πολιτεία τούς ζητάει προστασία
κι αὐτοί τῆς κάνουν ἁρπαγή, λεηλασία.
(στ. 4825-26.)

Καθένας κάνει σ' ὅ,τι θέλει κατοχή, (:σ.σ. καταλήψεις...)
τοῦ κεφαλιοῦ του κάνει καί δέν ἀκούει Ἀρχή.
(στ. 4837-38)

Μά καί τά Κόμματα ὅποιο καί νἆναι
τ' ὄνομά τους, στά πόδια δέν μποροῦνε νά σταθοῦν τά δικά τους.
Μᾶς ἐξυμνοῦν ἤ καί μᾶς βρίζουν ἴσως
τό ἴδιο ὅμως κάνει γι' αὐτά
κ' ἡ ἀγάπη και τό μῖσος.
(στ. 4841-44)

(Μετάφρασις καθηγητοῦ Παυλάκη Ἰω. Εἰς Β΄ τόμον Α΄ Πρᾶξις, Ἔκδοσις Παπαδημητρίου)

Ἄς μή συνεχίσω! Φαίνεται ὅτι ὁ Γκαῖτε τά ἔλεγεν αὐτά πρίν πεθάνη (:1832), γιά κάποιους ἀπό ἡμᾶς. Προφήτης ἦτο; Μά, τέτοιοι, τώρα, ἐδῶ σωσίαι τῶν συμπατριωτῶν του, μετά ἀπό 162 χρόνια, εἶναι πολύ περίεργον! Μήπως οἱ «κάποιοι», ἐξ ἡμῶν, εἶναι ἀπόγονοι τῶν Γερμανῶν (:τοῦ Γκαῖτε), ὁπότε ἔχει δίκαιον ὁ συμπατριώτης του Φαλμεράϋερ νά λέγη αὐτά πού ἔλεγε; Τά ὁποῖα, ὅμως, ἔλεγε διά τούς συμπατριώτας του (:Γερμανούς), οἱ ὁποῖοι εἶχον ἄρχοντας τῆς ἰδίας ἀρετῆς τῶν σημερινῶν ἡμετέρων.

Δέν θά ἠθέλομεν νά θεωρηθῶμεν δημαγωγοῦντες, μέ τήν γενίκευσιν τῶν κατηγοριῶν μας ἐναντίον τῶν ἀρχόντων μας. Ὑπάρχουν ἔντιμοι πολιτικοί εἰς τήν Πατρίδα μας. Δέν ὀνοματίζω σημερινούς, ἀφήνων ἕκαστον νά κρίνη ἑαυτόν καί τούς ἄλλους μεταξύ τῶν ὁποίων καί ἡμᾶς.

Ἡ ἐμφύλιος διαμάχη, μέ τάς μεθόδους πού ἐφαρμόζουν τά Κόμματα, ὁδηγοῦν τόν λαόν εἰς ἀλληλοφάγωμα.

Αὐτός ὁ τρόπος, ὅμως, εἶναι αὐτό πού λέγεται ἐμφυλιοπολεμική. Αὐτή ἀλληλοδολοφονεῖ τά Ἑλληνόπουλα καί καταστρέφει τήν Ἑλλάδα μας.

Αὐτή εἶναι ἁμαρτία ἀσυγχώρητη, αὐτή μας ἡ νοοτροπία, τήν ὁποίαν ὀφείλομεν νά ἀλλάξωμεν. Μᾶς τό λέει ὁ ποιητής μας:

«κι ἄν μισοῦντ' ἀναμεσά τους,
δέν τούς πρέπει λευτεριά»

ΚΡΑΥΓΗ ΔΙΚΑΙΟΥ

«Μόλις γάρ ὑπέρ δικαίου τις ἀποθανεῖται· ὑπέρ γάρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καί τολμᾶ ἀποθανεῖν.» (Ρωμαίους Ε΄, 7): Μόλις καί μετά βίας θά εὑρεθῆ ἄνθρωπος νά ἀποθάνη διά νά σώση ἄλλον. (Μετάφρασις Παν. Ν. Τρεμπέλα.)

Ἐκ τοῦ ἐκδοθέντος, τῷ 1988, βιβλίου, παρά τοῦ Α΄ Εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου, Εὐσταθίου Μπλέτσα, ὑπό τόν τίτλον: «ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΩΡΑ ΜΗΔΕΝ», παραθέτω ἀποσπάσματά τινα, ἐκ τῶν ὁποίων προκύπτει, σαφῶς, κατηγορηματικῶς καί ἀδιασείστως, ὅτι **ἡ καταδίκη τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ Ὀδυσσέως,** φυσικά δέ καί ἡμῶν, **ἦτο μία ὠμή ἐκδίκησις καί ἀπαραδέκτως ἀντισυνταγματική πρᾶξις.** (Τό ὅτι ἦτο ἐκδίκησις καί ἀντισυνταγματική ἐνέργεια, τό παραδέχεται αὐτό τό ἴδιον τό ἰσχύον Σύνταγμα, ἄρθρον 111 § 2 καί ἐπίσης ὁ προεδρεύσας ἐκείνου τοῦ «στημένου» Εἰδικοῦ Δικαστηρίου, Γιάννης Ντεγιάννης, ὁ ὁποῖος, ἐπανειλημμένως καί ἀναισχύντως, ἔχει δηλώσει ὅτι, «ὅταν ἐπληροφόρησα τή γυναῖκα μου πώς ὡρίστηκα πρόεδρος τοῦ Δικαστηρίου, ἐχάρηκε πολύ καί μοῦ εἶπεν: **ἦρθεν ἡ ὥρα νά ἐκδικηθοῦμε».** Αὐτό εἰς ἐκπομπήν ΕΡΤ1 τῆς 19/4/1994, ὥρα 23.30)

Τό ἀνωτέρω Βιβλίον τοῦ Μπλέτσα περιλαμβάνει εἰς τόν ὀγκώδη τόμον του συντριπτικά στοιχεῖα ἀποδεικνύοντα τήν παρανομίαν ἐπί τῆς ὁποίας ἐστηρίχθη ἡ **ἐκδικητική** ἀπόφασις τῆς καταδίκης τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ Ὀδυσσέως καί ἡμῶν.

Ἰδία, εἰς τάς σελίδας 183 ἕως 197, τοῦ ἀνωτέρω Βιβλίου, στηριχθείς ὁ ἔγκριτος Νομικός καί διαπρεπής Δικηγόρος, πρώην Ὑπουργός, Σπυρίδων Ζουρνατζῆς, ἀναλύει, δι' ἄρθρου του εἰς τήν ἐφημερίδα ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ τῆς 15ης Μαΐου 1988, λίαν ἐμπεριστατωμένως, τήν παρανομίαν ἐπί τῆς ὁποίας ἐθεμελιώθη ἡ καταδίκη μας τήν 23/8/1975. Ἰδού κατωτέρω ἡ σχετική ἐπιχειρηματολογία του:

«Μία κακή ἀπόφασις κάνει περισσότερον κακόν, ἀπό πολλά κακά παραδείγματα. Τά τελευταῖα βρωμίζουν τό ρυάκι, ἡ πρώτη βρωμίζει τήν πηγήν».

(Φρ. Βάκων, 1561-1626)

καί **«νά θυμᾶστε πώς εἶσθε Δικασταί τοῦ Δικαίου καί ὄχι τρομπέτα τῆς Πολιτικῆς»**

(Μάντισον, πρός τούς Δικαστάς)

«... ἄν τόν Χειμῶνα τοῦ 1974 - 1975 ὕψωναν ἀνάστημα οἱ Ἕλληνες Δικασταί, διά νά διεκδικήσουν τό ἀπαραβίαστον τῆς ἐξουσίας των ἔναντι τῆς Κυβερνήσεως καί τῆς Βουλῆς, ἄλλη θά ἦτο ἡ ἱστορία τῆς Δικαιοσύνης.

Μοιραία ὥρα διά τόν κατήφορον τῆς Ἑλληνικῆς Δικαιοσύνης ἡ ἀπόφασίς της νά καταδικάση τούς πρωταιτίους (σ.σ.: ἡμεῖς τούς ἀποκαλοῦμεν μέ τό πραγματικόν τους ὄνομα: **πρωτεργάτας**), τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967».

Αὐτή ἡ ἀπόφασις, ὅσον ἐξακολουθεῖ νά ἰσχύη εἰς βάρος ἀθώων και μάλιστα διπλᾶ **ἀθώων,** ἀφοῦ ἡ πρᾶξις των ἦτο μή ἀξιόποινος, ἀλλά καί εἶχεν **ἀμνηστευθῆ,** θά ἔχη τά ἀποτελέσματα πού ἔχει « **μία κακή ἀπόφασις**».

...

Εἰς τά δεκατέσσαρα ἔτη ἀπό τῆς μοιραίας ἀποφάσεως, ἐγράφησαν καί ἐλέχθησαν πολλά διά τήν διάτρητον ὑπόστασίν της. Ἴσως, ὅμως , οὐδέν ἀπό τά σχετικά κείμενα ἔχει τό βάρος τῆς νέας ἀναλύσεως τοῦ Α΄ Εἰσαγγελέως τοῦ Α.Π. Εὐσταθίου Μπλέτσα.

Διότι, διά τοῦ κύρους του (καί πού κάθε ἄλλο παρά εὐνοήθηκεν ὑπό τοῦ Στρατιωτικοῦ Καθεστῶτος), ἔρχεται νά **ἀναιρέση** τήν ἀπόφασιν τοῦ Εἰδικοῦ Δικαστηρίου (τοῦ Κορυδαλλοῦ), μετά συλλογισμῶν αὐστηρῶς νομικῶν καί οὕτω νά ἀποδείξη ὅτι τό Δικαστήριον πού τήν ἐξέδωσεν, ἐφήρμοσεν ὅ,τι δήποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπό τό **Δίκαιον.**

Ἄν οἱ Δικασταί οἱ ὁποῖοι συνέβαλον εἰς τήν μοιραίαν ἀπόφασιν (Ἄρειος Πάγος καί Πενταμελές Ἐφετεῖον), εἶχον, τότε, τό ἐλαφρυντικόν τῆς συναισθηματικῆς φορτίσεως, λόγω τοῦ κλίματος τῆς ἐποχῆς, αὐτοί πού, σήμερον, τήν ἐπικαλοῦνται ὡς **δεδικασμένον,** δέν ἔχουν κανένα ἐλαφρυντικόν καί μέ τήν συμπεριφοράν των γίνονται **νεκροθάπται τῆς Δικαιοσύνης.**

...

Κατά τό ἀναιρετήριον Μπλέτσα, τά ἐγκλήματα τῆς ἐσχάτης προδοσίας καί στάσεως, διά τά ὁποῖα κατεδικάσθησαν οἱ «πρωταίτιοι» τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, **εἶχον ἀποβάλει τό ἀξιόποινον, κατά τόν χρόνον τῆς καταδίκης των,** διά τούς ἑξῆς δύο λόγους: Πρῶτον διότι τά ἐγκλήματα αὐτά **ἠμνηστεύθησαν** διά τοῦ Προεδρικοῦ Διατάγματος 519/26-7-1974 περί ἀμνηστίας καί, δεύτερον διότι, βάσει τῆς ἀρχῆς τοῦ **Συνταγματικοῦ δικαίου: «ἐπικρατήσασα ἐπανάστασις δημιουργεῖ δίκαιον»**...

Ἡ ἀνάκλησις τῆς ἀμνηστίας, διά τῆς εὑρεσιτεχνίας τῆς αὐθεντικῆς ἑρμηνείας τοῦ Προεδρικοῦ Διατάγματος τό ὁποῖον τήν ἐχορήγησεν, εἶναι ἄκυρος καί **ἀνίσχυρος.**

...

Οὔτε ὁ ἴδιος ὁ Ἀνώτατος Ἄρχων δύναται νά ἑρμηνεύση αὐθεντικῶς τό Διάταγμα τῆς χορηγηθείσης ἀμνηστίας διά νέου Διατάγματος, ἐξαιρῶν ἐκ τῆς ἀμνηστίας ὡρισμένα πρόσωπα, διότι, ἁπλούστατα, οὕτω πώς, ἀναβιώνει τό ἀξιόποινόν των, πού ἰσοδυναμεῖ μέ θέσπισιν ποινικοῦ νόμου μέ ἀναδρομικήν **ἰσχύν**, ἐξουσίαν, τήν ὁποίαν δέν ἔχει οὐδείς Ἀνώτατος **Ἄρχων, οὐδενός Συντάγματος.**

...

Καί ἐπιλέγει ὁ Εὐστάθιος Μπλέτσας: «Ἐκ τούτων, ἡ θεσπισθεῖσα ἀνάκλησις τῆς ἀμνηστίας ἦτο ἀνίσχυρος διά τούς δικαστάς, ὡς θεσπισθεῖσα **ἐκτός δικαιοδοσίας.»**

Μόνον τό Δικαστήριον ἠδύνατο νά κρίνη ὅτι ἡ ἀμνηστία δέν περιλαμβάνει τά ἐγκλήματα αὐτά. Ἀτυχῶς, τά ἐδέχθη βάσει τῶν ἀνωτέρω νομοθετημάτων.

...

«Ἡ ἀναθεωρητική Βουλή ἐσφετερίσθη ἔργον ἀνῆκον ἀποκλειστικῶς εἰς τήν Δικαιοσύνην.»

...

Εἰς τήν ἐποχήν μας, οὔτε ὡς συντακτική Βουλή δέν θά ἦτο ἀνεκτόν, μία Βουλή νά ἀσεβήση πρός τάς παγκοσμίως ἰσχυούσας θεμελιώδεις ἀρχάς τῆς διακρίσεως τῶν ἐξουσιῶν καί τῆς μή ἀναδρομικότητος τῶν ποινικῶν νόμων. Ἀπό ποῦ, ἄράγε, ἤντλησε τήν ἐξουσίαν ἡ Ἀναθεωρητική Βουλή νά τροποποιήση τάς θεμελιώδεις διατάξεις τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952; Μήπως ἀπό τό ὅτι οὕτως ὥρισεν ἡ Συντακτική Πρᾶξις τῆς 3/10/1974; Ἀλλά ἀκόμη καί ἄν ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνότητος, πού ἐξέδωσεν αὐτήν, ἦτο Ἐπανάστασις, πού δέν ἦτο, καί πάλιν δέν θά ἠδύνατο, ἡ Ἀναθεωρητική Βουλή νά θίξη τήν σύμβασιν τῆς Ῥώμης (:1953), περί προασπίσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καί τῶν θεμελιωδῶν ἐλευθεριῶν **«αἱ ὁποῖαι κατισχύουν πάσης διατάξεως τοῦ ἐσωτερικοῦ δικαίου».**

Ἐάν ἀφήνοντο τά Δικαστήρια ἐλεύθερα νά κρίνουν τό ἐάν εἶχεν ἐγκρίνει ὁ Λαός τήν βιαίαν μεταβολήν τῆς 21/4/1967 καί συνεπῶς ὅτι εἶχεν ἐπιβληθῆ «Ἐπανάστασις δημιουργική δικαίου», ἡ κρίσις των δέν ἠδύνατο παρά νά εἶναι θετική. Διατί; Διότι, ὡς ἀπαριθμεῖ ὁ Μπλέτσας, ἀλλά καί ὁ Εἰσαγγελεύς Ἀρείου Πάγου μέχρι τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, Κόλλιας Κων/νος καί πρῶτος Πρωθυπουργός της, μέ τό βιβλίον του «ΒΑΣΙΛΕΥΣ καί ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ» ἐκ τοῦ ὁποίου ἀναδημοσιεύει ὁ Μπλέτσας ἀποσπάσματα: α) Τά Ἀνώτατα Δικαστήρια τῆς Χώρας εἶχον ἤδη κρίνει τό «πραξικόπημα τῆς 21/4/1967 ὡς ἐπικρατήσασαν Ἐπανάστασιν δημιουργικήν δικαίου», **χαρακτηριστικαί αἱ ἀποφάσεις: 1) 2468/1968 τοῦ Σ.τ.Ε., 2) 2713/1969 τοῦ Σ.τ.Ε., 3) 271, 4) 1169 καί 5) 2011/1971 - 1972, 6) 753/1973 τοῦ Ἀρείου Πάγου, 7) 2258/1974 τοῦ Σ.τ.Ε.** Πλέον τούτων, οἱ κανόνες δικαίου οἱ ὁποῖοι εἶχον τεθῆ ὑπό τῆς Ἐπαναστάσεως, εἶχον ἀναγνωρισθῆ ρητῶς ἀπό τήν ἰδίαν τήν Μεταπολίτευσιν. Πῶς; α) Διά τῆς ὁρκωμοσίας τῆς Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνότητος εἰς τό Σύνταγμα τοῦ 1973 (:τῆς Ἐπαναστάσεως τῆς 21/4/1967), καί ἐνώπιον τοῦ ἐπαναστατικοῦ Ἀνωτάτου Ἄρχοντος, Στρατηγοῦ Γκιζίκη. β) Διά τῆς ἐκδόσεως ὑπό τῆς ἰδίας Κυβερνήσεως, Συντακτικῶν Πράξεων καί Προεδρικῶν Διαταγμάτων, βάσει τοῦ ἰδίου (ἐπαναστατικοῦ) Συν/τος. γ) Διά τῆς ἀναγνωρίσεως ὑπό τοῦ Δ΄ ψηφίσματος καί τῆς Β΄ Συντακτικῆς Πράξεως **«πασῶν τῶν διατάξεων, ὑφ' οἱονδήποτε τίτλον ἤ τύπον, τῶν τεθεισῶν ἀπό 21/4/1967** μέχρις **23/7/1974».** Ἀκόμη δέ, διότι μέχρι σήμερον, Δικαστήρια καί πολῖται ἐφαρμόζουν νόμους καί κανόνας τῆς Ἐπαναστάσεως τῆς 21/4/1967.

Ἡ ἀρχή ὅτι ἡ Ἐπανάστασις δημιουργεῖ δίκαιον, σημαίνει ὅτι οἱ παρ' αὐτῆς τιθέμενοι κανόνες εἶναι ἀναγκαστικοί δι' ἅπαντας, ἄν ἀνεγνωρίσθησαν ρητῶς ὑπό τῆς Πολιτείας μετά τήν ἀποχώρησιν τῆς Ἐπαναστάσεως, ἤ ἐάν ἐφηρμόσθησαν ὑπό τῶν Δικαστηρίων, τότε ὑπάρχει ἀπόδειξις, ὅτι, ἡ πρός αὐτούς συμμόρφωσις τῶν πολιτῶν, τῆς Πολιτείας καί τῶν Δικαστηρίων, ἐγένετο συνειδήσει δικαίου καί δέν εἶναι ἀπόρροια βίας.

Εἶναι παράλογον νά ἰσχυρισθῆ τις, ὅτι ναί μέν **ἐδημιούργησε δίκαιον** μία **Ἐπανάστασις, πλήν** ὅμως **εὐθύνονται ποινικῶς οἱ ἐργάται της οἱ ὁποῖοι ἀπετέλεσαν πηγήν δικαίου.**

Τό συμπέρασμα πού μένει διά τόν κοινόν ἄνθρωπον, μετά τό ἀναιρετήριον Μπλέτσα, εἶναι **συντριπτικόν:** Ἡ Μεταπολίτευσις, διά νά τιμωρήση τούς δῆθεν σφετεριστάς τῆς ἐξουσίας Ἀξιωματικούς, κατήντησεν ἡ ἰδία **σφετερίστρια** ἐξουσιῶν πού δέν τῆς ἀνῆκον. **Ἄρα ἡ «τιμωρία» ἦτο ὠμή ἐκδίκησις.**

Καί, κατόπιν τούτων τῶν ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων, ἀδιαμφισβητήτου κύρους Νομικῶν καί Δικαστῶν, ἀποδεικνύεται ἀναντιρρήτως, ὅτι ἡ καταδίκη μας, ἡ καταδίκη τοῦ Στρατηγοῦ μας Ἀγγελῆ Ὀδυσσέως, **ἦτο ὠμή ἐκδίκησις** καί ἐπομένως, **ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς Ὀδυσσεύς, ὡδηγήθη εἰς τόν θάνατον, διά τοῦ φοβεροῦ αὐτοῦ τρόπου, ὑπό τῆς Βουλῆς καί τῆς μεταπολιτευτικῆς Κυβερνήσεως τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ.** Ὁ ὁποῖος, Καραμανλῆς, εὐθύνεται δι' ὅλα ὅσα συνέβησαν πρό τῆς 21/4/1967 καί ὡδηγήθη ἡ Χώρα ὑπό τό Στρατιωτικόν καθεστώς, καί δι' ὅλα ὅσα συμβαίνουν ἀπό τῆς ἐπανεμφανίσεώς του εἰς τήν Πολιτικήν (24/7/1974), μέχρι σήμερον (Μάϊος 1995). Διάχυτος εἶναι ἡ γνώμη αὐτή καθ' ὅλην τήν μᾶζαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἀνεξαρτήτως κομματικῆς ἤ καί ἰδεολογικῆς τοποθετήσεως. Ἆρά γε, δέν ὑπάρχει κανείς ἀπό αὐτούς πού τόν ἀγαποῦν, ἄν τόν ἀγαπᾶ κανείς, τολμηρός νά τοῦ εἴπη: **«ἀρκετά, πιά! Τί περιμένεις; Νά ξεπεράσης τήν... δόξαν τῆς Μελίνας;».**

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

«... δικαιοσύνη δικαίου οὐ μή ἐξελεῖται αὐτόν ἐν ᾗ ἄν ἡμέρᾳ πλανηθῇ, καί ἀνομία ἀσεβοῦς οὐ μή κακώσῃ αὐτόν ἐν ᾗ ἄν ἡμέρᾳ ἀποστρέψῃ ἀπό τῆς ἀνομίας αὐτοῦ καί δίκαιος οὐ μή δύνηται σωθῆναι.» (Ἰεζεκ. ΛΓ΄, 12)

Ἐπιθυμῶ πάντοτε καί ἐπιδιώκω καί προσπαθῶ νά μή ἀδικῶ. Ἔχω ὑποστῆ πολλάς ἀδικίας, ἀκόμη ἀπό τά πρῶτά μου βήματα. Ἔζησα μέχρι καί τῆς ἡλικίας τῶν δεκαοκτώ ἐτῶν εἰς τό δεκαμελές οἰκογενειακόν μου περιβάλλον (δύο γονεῖς, παντελῶς ἀναλφάβητοι καί ὀκτώ ἡμεῖς τά τέκνα των, μέ ἐμέ ἕκτον εἰς τήν σειράν. Τρεῖς ἀδελφαί, πέντε ἡμεῖς οἱ ἄρρενες, μέ Τέταρτον ἐμέ), εἰς τά ὀκτώ ἀδέλφια, ἕκτος.

Ἠσθανόμην τάς στενοχωρίας τῶν πτωχῶν ἀγροτῶν γονέων μου προσπαθούντων νά σπουδάσουν - νά μορφώσουν τούς υἱούς των. Διά τάς θυγατέρας... ἔ! αὐταί μόνον μέχρι τήν Δ΄ τάξιν τοῦ δημοτικοῦ! «οὐ φροντίς!» Ἐπικίνδυνος καί ματαία ἡ μόρφωσις τῶν θυγατέρων τῶν ἀγροτῶν, πλήν σπανίων ἐξαιρέσεων, κατά τήν ἐποχήν ἐκείνην.

Εἰς τήν νηπιακήν ἡλικίαν τῶν τεσσάρων ἐτῶν τήν συμφοράν, τήν ἀδικίαν, τό ἐξοντωτικόν μῖσος μεταξύ τῶν κομματικῶν ἀντιπάλων: Βασιλικῶν (: Ὀπαδῶν τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, πάππου τοῦ νῦν Κωνσταντίνου), καί Βενιζελικῶν (: Ὀπαδῶν τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου).

Ὕβρεις οἱ μέν κατά τῶν δέ, ἀκόμη δέ καί λίθοι ἀναθέματος τῶν μέν κατά τοῦ δέ!

Τί νά καταλάβη ὅμως ὁ «μπόμπιρας», ἄλλο ἀπό τήν πεῖναν καί τήν στενοχωρίαν πού ἔβλεπε ζωγραφισμένην εἰς τά πρόσωπα τῶν γονέων του καί τῶν μεγαλυτέρων ἀδελφῶν του; Ὅλη του ἡ προσπάθεια ἦτο πῶς νά ἁρπάξη «μιά μπουκιά ψωμί ἤ κάτι ἄλλο ἀπό τό στόμα κάποιου ἀδελφοῦ του».

Ἦτο ἡ ἐποχή τοῦ Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, πού οἱ ἰσχυροί τῆς Γῆς ἀλληλοεσκοτώνοντο μέ σκοπόν νά ἀποκτήσουν ὅσα ἐνόμιζον ὅτι θά τούς ἔκαμνον εὐτυχεῖς, ἀσχέτως ἄν θά μετέτρεπον εἰς δυστυχεῖς τούς ἡττημένους.

Ἐπίεζον οἱ ἰσχυροί τούς ἀδυνάτους νά συμμαχήσουν μετ' αὐτῶν. Ὅσοι δέν ἐδέχοντο, ἀπεμονοῦντο, ἤ καί ὑφίσταντο ἐκβιασμούς μέχρις ἐξαναγκασμοῦ.

Ἡ μικρά Πατρίς μας, ἀντιδράσασα, ὑπέστη τόν ἀποκλεισμόν τῶν ὁδῶν ἀνεφοδιασμοῦ (ἐμπάργκο τό ὀνομάζουν σήμερον) καί ἐπείνασε καί προπαντός ὡδηγήθη εἰς διχόνοιαν καταστρεπτικήν.

Τό ψωμί, κυρίως, ἦτο δυσεύρετον. Ἡμεῖς οἱ «ἄμοιροι» τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐτρεφόμεθα εἰς τούς ἀγρούς, μοιραζόμενοι μέ τά τετράποδα τήν χλόην καί τούς καρπούς τῶν ὀπωροφόρων δένδρων, μόλις ἐμφανιζομένων ἀπό τοῦ ἄνθους των.

Ὁ φοιτητής τῆς Ἰατρικῆς, ἀδελφός, ἐτηλεγράφει: «.. ἀποστείλατε πεντακισχιλίας, κίνδυνος...». Οἱ στοργικοί γονεῖς, γνωρίζοντες ὅτι ὁ συμφοιτητής τοῦ υἱοῦ των, εἰς παρομοίαν περίπτωσιν, μή λαβών τάς πεντακισχιλίας, ηὐτοκτόνησεν, ἔσπευδον, μεσονυκτίως ὑπό δυσμενεῖς καιρικάς συνθήκας, εἰς τούς τοκογλύφους καί ἐχρεώνοντο πολλαπλάσια τῶν ἐτησίων ἐσόδων των, καταστρεφόμενοι.

Εἷς πρωτεξάδελφος, Ἐνωματάρχης, ἀδειοῦχος, μᾶς ἐπεσκέπτετο δύο - τρεῖς βραδιές, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ ὀλίγα παξιμαδάκια! Πόλεμος μεταξύ τῶν τεσσάρων μικροτέρων παιδιῶν διά τήν ἀπόκτησιν μέρους τῶν φερομένων. Ἔχετε δεῖ νεοσσούς πῶς κάνουν διά νά ἁρπάσουν τήν τροφήν ἀπό τοῦ ράμφους τῶν γονέων των; Κάτι παρόμοιον ἐκάναμεν! «Καυγάς τρικούβερτος», διά τήν μπουκιάν, μῖσος κατά τοῦ ὑπευθύνου αὐτῆς τῆς πείνης. Ἄλλοι τά ἐφόρτωνον εἰς τόν «Γερμανόφιλον - προδότην Βασιλέα», ἄλλοι εἰς τόν «σατανᾶν, δαίμονα τῆς Πατρίδος, Βενιζέλον» καί ἄλλοι εἰς τούς ἤ τόν ἀδελφόν των, πού τοῦ ἔπταιε, διότι ἦτο ἀντίθετός του εἰς τήν κομματικήν του τοποθέτησιν.

Ὑπ' αὐτάς τάς συνθήκας ἐμεγάλωσα. Κατετάγην ἐθελοντής, μέ τόν βαθμόν τοῦ Δεκανέως, ὡς κεκτημένος ἀπολυτηρίου ἑξαταξίου (τότε) Γυμνασίου, εἰς τό 4ον Σύνταγμα Ἱππικοῦ Θεσσαλονίκης, τήν 1ην Νοεμβρίου 1930.

- Κρητικός εἶσαι, ἄρα... Βενιζελικός... δίδε μας πληροφορίες.. τί λένε οἱ ἀντιβενιζελικοί... Κρητικός εἶσαι.. τί γυρεύεις ἐδῶ; Μετάθεσις εἰς..

-Ὄχι! Δέν εἶμαι βενιζελικός. Δέν εἶμαι ἀντιβενιζελικός. Εἶμαι Ἑλληνικός! Ἀφῆστε με ἥσυχον...

Κατενόησα, ἐγκαίρως μάλιστα, ὅτι ἀπό τοῦ ἔτους 1930, πού κατετάγην εἰς τόν Στρατόν, μέχρι καί τοῦ ἔτους 1940 πού ἐδέχθη ἡ Πατρίς μας τήν ἀπρόκλητον εἰσβολήν τῶν φασιστο-ναζιστῶν διαβόλων, ἡ μόνη περίοδος πού ὁ Ἑλληνικός λαός ἔζησεν ἐν εἰρήνῃ, προόδῳ καί δημιουργίᾳ ἦτο ἡ ὑπό τόν Ἰωάννην Μεταξᾶν διακυβέρνησις τῆς Πατρίδος, πού ἐδημιούργησε καί τό Ἔπος τοῦ 1940 - 1941 καί ἐδόξασε τήν Ἑλλάδα μας.

Ὡς Ὑπαξιωματικός κατά τά ἔτη - τά «δημοκρατικά», 1930 - 1934, ὑπέστην διωγμούς καί ὀνειδισμούς, διότι δέν ὑπέκυπτον εἰς πιέσεις ἀνωτέρων μου νά χρησιμοποιηθῶ ὡς καταδότης.

Ὡς Ἀξιωματικός, ἀπό τό 1937 ἕως 1940, ὑπό Μεταξικόν καθεστώς, ἔζησα ὡς ἐλεύθερος καί γαλήνιος, παρ' οὐδενός ἐνοχλούμενος.

Καί εἰσέβαλον οἱ βάρβαροι εἰς τήν Πατρίδα μας: Ἰταλοί, Γερμανοί, Βούλγαροι, Κομμουνισταί, Ἑλληνο- Ἕλληνες, Δεξιοί, Ἀριστεροί, Κεντρῷοι, Ἀκροδεξιοί, ἀκροαριστεροί, Ἀκροκεντρῷοι, ἀκρο-... «τόν κακόν μας τόν καιρόν»!

Πόλεμοι ἑλληνο-ἑλλήνων ἐναντίον ἀλλήλων, μέ σκοπόν τήν ἐκδίωξιν τῶν ἐχθρῶν, ὡς δόλωμα, ἐπιδίωξιν δέ καί στόχον τήν ἐξουσίαν!

Τά ὄρη, αἱ πεδιάδες, οἱ τόποι τῆς Ἑλλάδος διεμοιράσθησαν εἰς Ε.Δ.Ε.Σίτες, Ε.Α.Μίτες, Βασιλικούς, Ἀντιβασιλικούς.. κ.λπ. Κοινός ἐχθρός ὅλων: Οἱ Ἕλληνες πού δέν εἶναι μέ τό μέρος μας. Καί ἐπειδή μερικοί μόνον εἶναι μαζί μας, πρέπει νά ἐξοντώσωμεν τούς... μή δικούς μας.

Ἐρωτῶμαι: «Ποῖον πολίτευμα σοῦ ἀρέσει;»

Ἀπαντῶ: «Ὁ Τσώρτσιλ, ὁ πατήρ τῆς νίκης κατά τόν Β΄ Παγκόσμιον Πόλεμον, ἐρωτηθείς ἐπ' αὐτοῦ, τήν ἑξῆς ἀπάντησιν ἔδωσεν: Ἡ Δημοκρατία θά ἦτο τό χειρότερον πολίτευμα, ἐάν δέν ἦσαν χειρότερα ὅλα τά ἄλλα...» Ἄλλοι λέγουν: Ἡ χειροτέρα Δικτατορία εἶναι ἡ καλυπτομένη ὑπό τόν μανδύαν τοῦ Κοινοβουλευτισμοῦ Δημοκρατία. Ἡμεῖς, τοιαύτην ἔχομεν πάντοτε...

Ὑπό τάς συνθήκας πού εὑρίσκεται ἡ Δημοκρατία μας σήμερον, δέν θά ἦτο ὑπερβολή ἄν τήν ἀπεκαλούσαμεν Ἀδικοκρατίαν, ἤ Κλεπτοκρατίαν ἤ Ὑποκλοποκρατίαν ἤ... καί μπανανίαν τῆς Εὐρώπης, ὅπως τήν ἀπεκάλεσεν εἰς ἄρθρον της ἐφημερίς τῆς «φίλης» μας ἄλλοτέ ποτε Ἀγγλικῆς Αὐτοκρατορίας.

Καί ἄν μέ ἐρωτήσετε: Τίς πταίει διά τοῦτο; Θά ἔπρεπε νά ἀπαντήσω: Πταίει αὐτός πού κυβερνᾶ σήμερον, ἄν δέν ἔπταιε περισσότερον αὐτός πού ἐκυβέρνα πρό αὐτοῦ καί τούτου χείριστος ὁ πρό-προηγούμενος, ἤ, καλύτερον, ἄς κλίνωμεν τό ρῆμα, πταίω... εἰς ὅλας τάς πτώσεις, κατά Τρικούπην.

Εἶναι, ὅμως, ἐντροπή μας, ἐντροπή δι' ὅλους μας αὐτή ἡ κατάστασις: Κλοπαί, Δάνεια ἄτοκα, Δολοφονίαι, Ληστεῖαι,.. γενική ἐξαχρείωσις τῶν πάντων, ἀποτελεῖ τό δεῖγμα γραφῆς τῆς οὑτωσί ἀποκαλουμένης Δημοκρατίας τῆς... «Μεταπολίτευσης».

Γενναῖε Στρατηγέ, Ὀδυσσεῦ Ἀγγελῆ, σέ μακαρίζομεν διότι δέν εἶσαι ἐδῶ, τώρα, νά βλέπης αὐτά τά .«χάλια!»

Ἐθυσιάσθης μέ σκοπόν - λίαν κακῶς - διά νά συγκινήσης ψυχάς ἀψύχων καί νά χαρίσης εἰς ἡμᾶς, τούς προσφιλεῖς σου συνομήρους, τήν ἐλευθερίαν.

Εἶσαι εὐτυχής, ἐν Παραδείσω, εἶμαι βέβαιος, σέ μακαρίζομεν διότι εὑρίσκεσαι μακρυά ἀπό αὐτόν τόν κόσμον τῆς κακίας, τῆς ἀδικίας, τῆς ἀπάτης, τῆς καταρρακώσεως πάσης ἠθικῆς.

Ποῦ νά ἤξερες ὅτι ὄχι μόνον δέν θά συνεκινεῖτο ἡ ψυχή τῶν κυβερνητῶν μας, ἀλλ' ἀντιθέτως θά ἐχαίροντο διότι ἐπί εἰκοσιένα ἤδη ἔτη μᾶς κρατοῦν ὅπως τούς ἀρέσει. Τό ξέρεις, Στρατηγέ μας Ἑλληνόψυχε, ὅτι ὁ Καραμανλῆς συνεκινήθη τόσον πολύ ἀπό τήν τραγικήν αὐτοθυσίαν σου, ὥστε ἔσπευσεν ἑπτά ἔτη μετά τήν πρᾶξίν σου, καί μάλιστα τήν ἡμέραν τοῦ θείου Δράματος, τήν Μεγάλην Παρασκευήν, νά μᾶς εἰδοποιήση ὅτι ... ἀπέρριψε τήν αἴτησιν χάριτος πού μᾶς εἶχε ζητήσει νά τοῦ ὑποβάλωμεν;

Ἐπέλεξαν τήν Ἡμέραν αὐτήν, οἱ δόλιοι τυχοδιῶκται Κυβερνῆται μας, διά νά ἀπευθύνουν πρός τούς ὑπηκόους των, μαζί μέ τά λάβρα μηνύματά των περί συμφιλιώσεως καί ἐθνικῆς ὁμοψυχίας, τό δηλητηριῶδες μήνυμά των ἐναντίον ἡμῶν.

Στρατηγέ μας, μή λυπεῖσαι ἐπειδή ἡ ζῶσα καί λογική θυσία σου δέν ἐπέτυχε τόν σκοπόν της, ἐπέτυχεν, ὅμως, κάτι ἀνώτερον, κάτι ἁγιώτερον: Τήν σωτηρίαν σου, τήν ἀπαλλαγήν σου ἀπό ἀνθρωποειδῆ (σοῦ ἄρεσεν αὐτός ὁ χαρακτηρισμός).

Ἐτήρησες, ἀκόμη καί κατά τήν τελευταίαν γενναίαν πρᾶξιν τῆς ζωῆς σου , τήν βασικήν ἀρετήν τῆς ψυχῆς σου , τήν ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑΝ. Εἶπες εἰς τούς Δικαστάς. «Ἡ ζωή εἶναι ἕνα ὑπέρτατον θεῖον ἀγαθόν, μά πάνω καί ἀπ' αὐτό, θεωρῶ θεϊκώτερον τήν **ἀξιοπρέπειαν!»**

Διησφάλισες τό ἦθός σου, ἀκόμη καί κατά τήν τελευταίαν στιγμήν τῆς ζωῆς σου, τήν στιγμήν πού συνέτασσες τήν τελευταίαν σου ἐντολήν - ἐπιθυμίαν- πρός τήν κληρονόμον ἀνεψιάν σου:

«Σᾶς παρακαλῶ νά μέ κηδεύσετε ταπεινά, ἀπέριττα, χωρίς ἐπικηδείους, εἰς τό ἀγαπημένον μου χωρίον Στενήν, ἐν στενῷ οἰκογενειακῷ κύκλῳ. Τόν τάφον μου τόν θέλω ἁπλοῦν, ταπεινόν. Ἡ ἐπιτάφιος πλάξ νά φέρῃ μόνον: Σταυρόν μέλανα καί κάτω ἀπ' Αὐτόν τό ὀνοματεπώνυμόν μου μέ τήν ἡλικίαν μου».

Ἡμεῖς οἱ συνάδελφοί σου, οἱ συνόμηροι, θά προσευχώμεθα νά σέ ἀναπαύῃ ὁ Θεός ἐν παραδείσῳ καί σοῦ ὑποσχόμεθα ὅτι θά ἀγωνιζώμεθα, εἰς ὅλην μας τήν ζωήν, διά τήν μεταξύ ὅλων τῶν Ἑλλήνων συναδέλφωσιν, τήν ἀπαλλαγήν τῆς Πατρίδος μας ἀπό **ἀδίκους, ἅρπαγας, ἀχρείους καί ἀνηθίκους ἄρχοντας.** Θά ἀγωνιζώμεθα διά τήν δόξαν της καί τό μεγαλεῖόν της. Αὐτή ἦτο ἡ ἐπιθυμία σου καί ὁ σκοπός τῆς ζωῆς σου.

Σοῦ τό ὑποσχόμεθα, καί διότι σοῦ τό ὀφείλομεν ὡς ἀντίδωρον εὐγνωμοσύνης μας ἕνεκεν τοῦ σκοποῦ τῆς θυσίας σου, παρ' ὅτι βεβαίως οὐδόλως συνεφωνούσαμεν. Ἠγωνίσθην, ὅσον ἠδυνάμην, νά σέ ἀποτρέψω ἀπό αὐτήν τήν πρᾶξιν σου. «Νενίκηκάς με», Στρατηγέ! Χαίρου καί ἀγάλλου, ὅμως ἡμεῖς ὅλοι οἱ φίλοι σου, λυπούμεθα. Ἐμέ, ἰδιαιτέρως, μέ παρεπλάνησες λέγων μου: **«Τό ἀνέβαλα».** Σέ συγχωρῶ, ὡς καί σύ συνεχώρεις, καί σοῦ ἀπευθύνω ἀπό τά βάθη τῆς ψυχῆς μου τό: **Αἰωνία ἡ μνήμη σου, γενναῖε Στρατηγέ, αἰωνία ἡ μνήμη σου, ἄξιον τέκνον τῆς γλυκυτάτης Πατρίδος μας, αἰωνία σου ἡ μνήμη, σοφέ διδάσκαλε καί παιδαγωγέ τῆς ἀρετῆς, τοῦ ἤθους, τῆς ἀγάπης καί τῆς καλωσύνης πρός τούς συναδέλφους σου καί τούς Πανέλληνας. Τέλος, σοῦ εὐχόμεθα γαλήνιον καί μακαρίαν τήν Οὐράνιον ζωήν σου, Στρατηγέ ἀδελφέ μας, Ὀδυσσεῦ Ἀγγελῆ.**

Στυλιανός Γ. Παττακός
Ἀθῆναις 30 Μαΐου 1995

ΤΕΛΟΣ

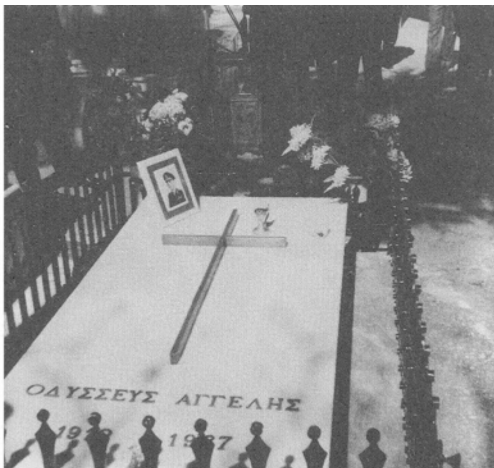
Παραθέτω ἐν φωτοτυπία ἰδιόχειρον σημείωμά του πού μοῦ εἶχε δώσει κατά κάποιαν συζήτησιν μας, ἐπί θρησκευτικοῦ θέματος.

"πᾶσα ψυχή, ἥτις δέν ταπεινωθῇ εἰς αὐτήν ταύτην τήν ἡμέραν, θέλει ἐξολοθρευθῆ ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς· καί πᾶσα ψυχή, ἥτις κάμῃ ὁποιανδήποτε ἐργασίαν εἰς αὐτήν ταύτην τήν ἡμέραν, θέλω ἐξολοθρεύσει τήν ψυχήν ἐκείνην ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ αὐτῆς"

(κγ, (29-30)
(Λευιτικόν κεφ! 29-30)

Οἱ φίλοι του εἰς ἐπιμνημόσυνον δέησιν τήν 22/3/1995, ὀκτώ χρόνια ἔπειτα...

Τρισάγιον ἐπί τοῦ τάφου του τήν 22/3/1995 (8ην ἐπέτειον ἀπό τῆς τραγικῆς θυσίας του)

Ἐπί τοῦ τάφου του, τρισάγιον κατά τήν 8ην ἐπέτειον τῆς τραγικῆς θυσίας του. Διακρίνεται ὁ Στρατηγός Ζωϊτάκης 22 Μαρτίου 1995.

Ὁ Α/Ε Δ. Στρ/γός Ἀγγελῆς ἐν μέσῳ Παττακοῦ καί Ματθαίου, ἐπισκέπτονται τήν Ἔκθεσιν Θεσσαλονίκης.

Καθημερινή Κυριακής (11-9-70)
(Ἔνθετο ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ)

«ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ»

Η ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Δημοσιεύματα άπό τήν έγκριτον ήμερησίαν έφημερίδα «ΕΣΤΙΑ» τοῦ τιμωμένου ἥρωος ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΑΓΓΕΛΗ· ύπογράφει μέ τό λογοτεχνικόν του ψευδώνυμον ΦΑΙΔΡΟΣ ΑΒΑΝΤΙΚΟΣ. (Έμπνευσμένον προφανῶς άπό τήν ίστορικήν όνομασίαν περιοχῆς τῆς γενέτειράς του, ΑΒΑΝΤΑ). Τά κείμενα, ὅπως φαίνεται καί άπό τά άποκόμματα τῆς έφημερίδος, έδημοσιεύθησαν είς 29 συνεχείας μέ τίτλον: Η ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ. Δυστυχῶς δέν ἔχω τά ύπ' αύτοῦ διωρθωθέντα τυπογραφικά σφάλματα.

«... ξόανα έπίσημα καί σοβαροφανῆ τρισβάρβαρα, τά έλληνικά των οί ἄθλιοι"

(Κ. ΚΑΒΑΦΗΣ)

Ἀφ' ἧς έτάφη ή καθαρά Ἑλληνική γλῶσσα καί έπεβλήθη ή γλῶσσα τῆς «ξεπαιδευτικῆς μεταρρύθμισης», ἤρχισε νά κατασκευάζεται μία νέα τεχνητή γλῶσσα, ή όποία, μεταδιδομένη συνεχῶς άπὸ τά μαζικά μέσα ένημερώσεως, διαδίδεται καί έπικρατεῖ μὲ καταπληκτικὴν ταχύτητα. Καταβροχθίζονται άκορέστως, ὄχι μόνον αί παραμορφωμέναι λέξεις, άλλά καί οί πάσης φύσεως σολοικισμοί.

Ἕν χαρακτηριστικὸν παράδειγμα τούτου εἶναι τὸ έπίρρημα «σάν». Αύτὸ εἶναι όμοιωματικόν. Προέρχεται άπὸ τὸ ώς έάν -ώς ἄν- σάν, καί άντιστοιχεῖ πρὸς τά τῆς άρχαίας ἤ τῆς καθαρευούσης: ώσεί οίονεί, δίκην. Ἑπομένως πρέπει νά χρησιμοποιῆται μόνον όσάκις πρόκειται νά δηλωθῆ παρομοίωσις. Λόγου χάριν:

«Ἦλθε σάν μουσαφίρης. Ὥρμησε μὲς στὸ γραφεῖο σάν σίφουνας». Σημαίνουν: Εις τὴν πραγματικότητα δέν ἦταν μουσαφίρης (προσκεκλημένος), άλλά ἦλθε σάν νά ἦταν. Καί αὐτὸς ποὺ ὥρμησε μὲς στὸ γραφεῖο δὲν ἦταν σίφουνας, άλλ' ἄνθρωπος.

Ὅλοι ὅμως οί όπαδοί τῆς «μεταρρύθμισης», μεταφράζοντες έκ τῆς καθαρευούσης, χρησιμοποιοῦν τὸ σάν, παντοῦ ὅπου ή καθαρεύουσα χρησιμοποιεῖ τὸ ώς. Καί ἔτσι άκούομεν άπὸ τὴν κορακόφωνον Ε.Ρ.Τ. (Σημ.: Τά περισσότερα παραδείγματα ἔχουν ληφθῆ άπὸ έκπομπάς τῆς Ε.Ρ.Τ. Μέχρι τῆς «δεκάτης ὄγδοης Ὀχτώβρη» ή Υ.ΕΝ.Ε.Δ. ἦταν εύπρεπεστέρα -γλωσσικῶς- τῆς Ε.Ρ.Τ. Ἀπὸ τῆς άνωτέρω ήμερομηνίας, κατατρυχομένη, ώς φαίνεται, άπὸ ἔντονον σύμ-

πλεγμα γενιτσαρισμοῦ -ἐπειδὴ προηγουμένως τὴν κατηγοροῦσαν ὡς δεξιὰν καὶ ἐθνικόφρονα- ἔχει τώρα ὑπερβῆ τὴν Ε.Ρ.Τ. εἰς γλωσσικὴν ἀθλιότητα. Συνεπῶς ὅ,τι ἀναφέρεται διὰ τὴν Ε.Ρ.Τ. ἰσχύει καὶ διὰ τὴν Υ.ΕΝ.Ε.Δ.).

«Ὁ Τάδε ὡρκίσθηκε σὰν ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν (δηλαδή, σὰν νὰ ἦταν ὑπουργός). Ἦρθα σὰν ἐκπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως (εἶχε πεῖ κάποιος ὑπουργὸς ὁμιλῶν εἰς μίαν τελετήν). Ἡ σύγκρουση τῶν αὐτοκινήτων εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα τὸν θάνατο τοῦ Α (δηλαδή, ὁ θάνατος τοῦ Α δὲν ἦταν εἰς τὴν πραγματικότητα ἀποτέλεσμα τῆς συγκρούσεως, ἀλλ' ἔμοιαζε σὰν νὰ ἦταν). Ἡ Ἑλλάδα ἀνήκει τώρα στὴν Ε.Ο.Κ. σὰν ἰσότιμο μέλος».

Εἰς τὸ τελευταῖον παράδειγμα δὲν ἀποκλείεται ὁ μεταγλωττιστὴς νὰ ἐχρησιμοποίησεν ὀρθῶς τὸ σάν, θέλων νὰ ἐκφράση μίαν κακεντρεχῆ εἰρωνείαν. Διότι ἡ Ἑλλάς, ἐπιδιώξασα τὴν πάσῃ θυσίᾳ εἴσοδόν της εἰς τὴν Ε.Ο.Κ., εἶναι μὲν ἰσότιμος, ἀλλ' ὀλιγώτερον ἰσότιμος ἀπὸ τὰ ἄλλα μέλη.

Καὶ αὐτὰ δὲν τὰ λέγουν μόνον οἱ «μεταγλωττιστές» τῆς Ε.Ρ.Τ. καί τῆς Υ.ΕΝ.Ε.Δ., ἀλλά καὶ πλῆθος ἐφημεριδογράφων, φυλλαδογράφων, «συγγραφέηδων», ἀκόμη δὲ καὶ καθηγηταὶ πανεπιστημίου. Κάποιος καθηγητὴς πανεπιστημίου, λόγου χάριν, ὁμιλῶν ἀπὸ τήν Ε.Ρ.Τ. ἔλεγε: «Τὸ συμπόσιο ἔχει σὰ σκοπό...» χωρίς ὅμως ν' ἀναφέρῃ ἐκτὸς τοῦ «σὰν σκοπό» καὶ τὸν πραγματικὸν σκοπὸν τοῦ συμποσίου, ἐκτὸς ἐὰν ἤθελε νὰ τὸν ἀποκρύψῃ.

Φαίνεται ὅτι ἀκόμη καὶ «γραμματισμένοι» ὅταν ἀκούουν συνεχῶς τὰ κορακίστικα τῆς Ε.Ρ.Τ. σκέπτονται: «Γιὰ νὰ τὸ λέει ἡ Ε.Ρ.Τ, ἔτσι θὰ εἶναι. Αὐτοὶ ξέρουν».

Κάποτε ἡ Ε.Ρ.Τ. μετέδιδεν ἀναζητήσεις τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ: «Ἀναζητεῖται ὁ τάδε. Τὸ ἔτος τάδε ὑπηρέτησε γιὰ πέντε μῆνες στὸ πλοῖο τάδε σὰ μηχανικός».

Κάποιος ἀπὸ τὴν παρέα τῶν ἀκροατῶν εἶπε: «Καλά, πέντε μῆνες καὶ δὲν τὸν κατάλαβαν πὼς δὲν ἦταν μηχανικός;»

Καὶ κἄποιος ἄλλος ἔδωσε τὴν ἐξήγησιν:

«Μπορεῖ στὸ διάστημα αὐτὸ νά μὴ παρουσιάσθηκε βλάβη στὶς μηχανές. Δὲν ἔχεις ἀκούσει ὅτι διάφοροι ἀπατεῶνες παρουσιάζονται ὑπὸ διάφορα ἐπαγγέλματα, σὰ γιατροί, σὰ δικηγόροι, σὰν ἀξιωματικοί, καὶ μερικοὶ ἀποκαλύπτονται ὕστερα ἀπὸ χρόνια;».

Δηλαδή, ἄλλα ἐννοοῦσε ὁ ἀναζητῶν τὸν ἐξαφανισθέντα μηχανικόν, ἀλλιῶς τά μετέφρασαν οἱ «μεταγλωττιστές» τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, παρουσιάζοντές τον ὡς ἀπατεῶνα, καὶ ἐπομένως ἀλλιῶς τὰ ἐκατάλαβαν οἱ ἀκροαταί. Καὶ ἔτσι μὲ τὰ «τρισβάρβαρα τὰ Ἑλληνικά των» κατέστησαν ἀδύνατον τὴν συνεννόησιν μεταξὺ Ἑλλήνων.

Τὸ περίεργον δὲ εἶναι ὅτι ἡ γραμματικὴ τῆς «μεταρρύθμισης», ἡ ὁποία δὲν ἀφῆκε σχεδὸν τίποτε ὄρθιον, εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἔχει δίκαιον. Ἐπισημαίνει πράγματι αὐτὸν τὸν σολοικισμὸν εἰς τήν χρησιμοποίησιν τοῦ σάν. Λέγει:

«Τὸ μόριο ὡς, συνοδεύει ὀνόματα. Ἕνα ὄνομα μὲ τὸ μόριο ὡς μπροστά χρησιμοποιεῖται ὡς κατηγορούμενο. (π.χ.) Ὑπηρετεῖ στὸ γυμνάσιο ὡς καθηγητής. Ἡ Ἑλλάδα ἀναγνωρίστηκε ὡς ἀνεξάρτητο κράτος». Καὶ τονίζει: «Εἶναι σφάλμα νὰ χρησιμοποιοῦμε σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση τὸ ὁμοιωματικὸ σάν» (Νεοελληνικὴ Γραμματική, ΟΕΔΒ, 1976, σελὶς 194).

Δηλαδή, εἶναι σφάλμα νὰ λέγεται: '«Υπηρετεῖ σὰν καθηγητής», «ἀναγνωρίστηκε σὰν ἀνεξάρτητο κράτος» κ.τ.τ. Ἐάν ἦτο ἀπλῶς γραμματικὸν σφάλμα, κομμάτια νὰ γίνῃ. Ἀπὸ τέτοια γέμουν τὰ κείμενα τῶν «γλωσσομεταρρυθμιστάδων». Ἐδῶ ὅμως τὸ σφάλμα δίδει ἄλλο νόημα.

Διατὶ λοιπὸν δὲν τηροῦν τὴν γραμματικὴν των; Ἀκόμη καὶ οἱ «μεταγλωττιστές» τῆς Προεδρίας τῆς Δημοκρατίας; Εἰς ἀνακοίνωσίν της διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Θεοδωρακοπούλου ἀνεφέρετο: «Ὁ Θεοδωρακόπουλος σὰν ἄνθρωπος καὶ σὰν ἐπιστήμονας...». Λὲς καὶ δέν ἦταν ἄνθρωπος, οὔτε ἐπιστήμονας, ἀλλ' ἔμοιαζε μὲ ἄνθρωπον καὶ μέ ἐπιστήμονα.

Τοὐλάχιστον κἄποιος ἀνταποκριτὴς τῆς Ε.Ρ.Τ. εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐφέρθη, εἰς παρομοίαν περίπτωσιν, εὐπρεπέστερον. Μεταδίδων δήλωσιν τοῦ Πάπα διὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ προέδρου Σαντάτ εἶπε: «ἐκτιμήθηκε ἡ ποιότητά του (τοῦ Σαντάτ) σὰν ἄνθρωπος». Καὶ ἔτσι παρωμοίασε μὲ ἄνθρωπον, ὄχι τὸν δολοφονηθέντα, ἀλλὰ τὴν ποιότητά του. Ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν βεβαίως ὅτι ὁ μεταγλωττιστὴς ἐννοοῦσε πράγματι αὐτὸ ποὺ ἔλεγε, καὶ δὲν πρόκειται περὶ μαργαρίτου τὸν ὁποῖον παρήγαγεν εἰς τὴν προσπάθειάν του νὰ μεταγλωττίσῃ εἰς τὴν νέαν «Ἑλληνικήν» τὴν πρότασιν: «ἐξετιμήθη ἡ ποιότης του ὡς ἀνθρώπου».

Οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους οι «μεταγλωττιστές» δέν τηροῦν τὴν γραμματικὴν τῆς «μεταρρύθμισης» εἶναι οἱ ἑξῆς:

Νομίζουν ὅτι ἡ γλῶσσα τῆς «μεταρρύθμισης» δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά μετάφρασις ἐκ τῆς καθαρευούσης. Λάβετε ὡς παράδειγμα τὰς προθέσεις. Ἀπὸ τάς δεκαοκτὼ κυρίας προθέσεις τῆς καθαρευούσης ἡ μεταρρύθμισις κατήργησε τάς δέκα (ἐν, ἐπί, ἐκ, περί, ὑπό, πρό, ἀνά, σύν, ὑπέρ, ἀμφί). Ἀλλὰ μὲ τὰς καταργηθείσας προθέσεις ἔχει δημιουργηθῇ μία πλουσιωτάτη φρασεολογία, ἡ ὁποία δὲν μπορεῖ ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν νέαν «Ἑλληνικήν» μέ τὴν μετάφρασιν τῶν προθέσεων εἰς τὴν λαϊκὴν γλῶσσαν (π.χ. ἐν τούτοις = σὲ τοῦτα), εἰ μὴ εἰς ἐλαχίστας περιπτώσεις.

Παραδείγματος χάριν: Ἡ καταργηθεῖσα πρόθεσις ἐπί μετά γενικῆς μεταφράζεται ὡς: πάνω σέ. Τό ἐπὶ τῆς τραπέζης μπορεῖτε κάλλιστα νά τὸ μεταφράσετε: «πάνω στὸ τραπέζι». Ἀλλὰ τά: ἐπὶ τοῦ παρόντος, τὸ θέμα ἐτέθη ἐπὶ τάπητος, ἔμεινεν ἐπὶ τόπου διά νὰ ἐπιβλέψῃ, ἐτέθη ἐπὶ ποδὸς πολέμου, συνάντησις ἐπὶ ὑπουργικοῦ ἐπιπέδου, ἐπὶ εἴκοσι παρόντων οἱ δέκα κατεψήφισαν τὴν πρότασιν, ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν πιστώσεων, αὐτό συνέβη ἐπὶ Ὄθωνος, ἤ ἐπὶ πρωθυπουργίας Παπανδρέου, κ.λπ., καὶ πλῆθος ἄλλων, δέν μπορεῖτε νὰ τὰ μεταφράσετε ὡς ἀκολούθως: πάνω στὸ παρόν, τὸ θέμα τέθηκε πάνω σὲ χαλί, ἔμεινε πάνω σὲ τόπο γιά νὰ ἐπιβλέψῃ (ἐὰν πῆτε ἔμεινε στὸν τόπο, σημαίνει πέθανε), τέθηκε πάνω σὲ ὑπουργικό ἐπίπεδο, πάνω σέ εἴκοσι παρόντες οἱ δέκα καταψήφισαν τὴν πρόταση, ἐπιτροπὴ πάνω στὶς πιστώσεις, αὐτὸ συνέβηκε πάνω σὲ Ὄθωνα, ἤ πάνω σὲ πρωθυπουργία Παπανδρέου, κ.λπ.

Ἡ καταργηθεῖσα πρόθεσις ἐν ἀντικατεστάθη ἀπὸ τὴν σέ. Τά: μένει ἐν Θεσσαλονίκῃ, διατηρεῖται ἐν ψυγείῳ, μπορεῖτε νὰ τὰ μεταφράσετε ὡς: μένει στὴ Θεσσαλονίκη, διατηρεῖται σέ ψυγεῖο. Ἀλλὰ τά: ἐν ὄψει, ἐν συνόψει, ἐν συμπεράσματι, ἐν μέρει, ἐν γένει, ἐν τούτοις, τὸν ἐφόνευσεν ἐν ψυχρῷ, αὐτὸ ἔγινεν ἐν ἀγνοίᾳ μου, ἤ ἐν γνώσει μου, ἤ ἐν συνεργασίᾳ μέ... ἤ ἐν συνεννοήσει μέ... ἀπήντησαν ἐν μιᾷ φωνῇ, ἤ ἐν χορῷ, καὶ πλεῖστα ἄλλα δέν μεταφράζονται ὡς:

Σέ ὄψη, σέ σύνοψη, σέ συμπέρασμα, σέ μέρος, σέ γένος, σέ τοῦτα, τὸν σκότωσε σέ κρύο, αὐτὸ ἔγινε σέ ἄγνοιά του, ἤ σέ γνώση μου, ἤ σέ συνεργασία, ἤ σέ συνεννόηση μέ... ἀπάντησαν σέ μία φωνή ἤ σέ χορό.

Διότι αὐτά δὲν εἶναι Ἑλληνικά, οὔτε κἄν «τρισβάρβαρα», ἀλλά κορακίστικα. Τάς φράσεις αὐτάς -καί ἀνέρχονται εἰς ἑκατοντάδας- ἤ θά τάς καταργήσετε καί θά ἐπιχειρήσετε μέσῳ διαφόρων περιφράσεων ν' ἀποδώσετε τὸ νόημα, ὁπότε θά ἔχετε μίαν γλῶσσαν πτωχὴν καί ἁπλοϊκήν, ἤ θά τάς λέγετε ὡς ἔχουν. Δὲν μεταφράζονται.

Οἱ «ἀναπροσαρμοστές» τῆς γραμματικῆς Τριανταφυλλίδη, ἐπειδὴ γνωρίζουν ὅτι αἱ φράσεις αὐταί δὲν μεταφράζονται, μερικὰς ἐξ αυτῶν τάς υἱοθετοῦν ὡς ἔχουν, ἀλλά τάς γράφουν ὡς μίαν λέξιν, διά νά εἶναι ἐν τάξει μέ τὴν συνείδησίν των ὅτι δὲν χρησιμοποιοῦν τάς καταργηθείσας προθέσεις ὡς προθέσεις (δηλαδὴ εἰς τὴν σύνταξιν), ἀλλ' ὡς «ἀχώριστα μόρια»: ἐνόσω, ἐντάξει, ἐξαιτίας, ἐξαρχῆς, ἐξίσου, ἐξάλλου, ἐπιτέλους, προπάντων, ὑπόψη καί ἄλλα. Αἱ λέξεις αὐταί εἶναι ἄκλιτοι. (Γραμματική, σ. 18).

Μερικοί ὅμως, ἐκμεταλλευθέντες αὐτὸ τὸ «παραθυράκι», συγχωνεύουν εἰς μίαν λέξιν φράσεις ὡς : παρόλο, παρόλη, παρόλους, παρόλα, παρόλες. Καί αὐτά μὲν εἶναι ἁπλῶς κωμικά εἰς τὴν ὄψιν καί δίδουν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι πρόκειται «γιά... παρόλες». Ὑπάρχουν ὅμως καί τραγέλαφοι κατά τὴν σύνταξιν καί τὴν σημασίαν.

Ἔτσι, ἀπὸ τάς φράσεις, αὐτὸν καθ' ἑαυτόν, αὐτὴν καθ' ἑαυτήν, αὐτούς καθ' ἑαυτούς, κ.λπ., ἐσχηματίσθη διά συγχωνεύσεως εἰς μίαν λέξιν τῆς προθέσεως κατά καί τῆς ἀντωνυμίας ἑαυτός, ἡ ἀντωνυμία καθεαυτὸς ἤ καθαυτός, καθεαυτή, ἤ καθαυτή (ἡ πρόθεσις κατά μετ' ὀνομαστικῆς), ἡ ὁποία κλίνεται. Ἔτσι, εἰς κείμενα διαφόρων «συγγραφέηδων», βλέπομεν τά μαργαριτάρια: αὐτοῦ καθεαυτοῦ (ἤ καθαυτοῦ), αὐτῆς καθεαυτῆς (ἤ καθαυτῆς) κ.λπ.

Εἰς κείμενα ἀδαῶν εὑρίσκομεν τά μαργαριτάρια: αὐτοῦ καθεαυτοῦ,αὐτῆς καθεαυτῆς (ἤ καθαυτῆς) κ.λπ., τά ὁποῖα σημαίνουν: αὐτοῦ ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ του, αὐτῆς ἐναντίον τῆς ἑαυτῆς της, κ.λπ. Ἀλλ' αὐτοί νομίζουν ὅτι μαργαριτάρια εἶναι αἱ φράσεις αὐτοῦ καθ' ἑαυτόν, αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν.

«Τὸ θέμα δέν εἶναι ἤ ὁ θρησκευτικὸς ἤ ὁ πολιτικὸς γάμος, ἀλλά ὁ γάμος καθαυτός», ἔγραφε προσφάτως πανεπιστημιακὸς καθηγητής. Ἀσφαλῶς θά νομίζῃ ὅτι ἡ φράσις ὁ γάμος καθ' ἑαυτὸν εἶναι σολοικισμός.

Ἐάν κάποιος γράψῃ τὴν φράσιν κατ' ἐμέ ὡς μίαν λέξιν, ὑπάρχει κίνδυνος κἄποιος «κομματισμένος» νά μᾶς σκαρώσῃ τὴν ἀντωνυμίαν κατεγώ, κατεμοῦ, κατεμέ, κατεμεῖς, κατεμᾶς.

Αὐτὸ ἐνθυμίζει τὸν ὀλιγογράμματον ἐκεῖνον ἀνθυπασπιστὴν, ὁ ὁποῖος ἐτιμώρησε στρατιώτην διότι «δέν συνεμορφώθη πρὸς διαταγήν τοῦ ἐπικεφαλοῦς». Καί ὅταν ὁ λοχαγὸς του τοῦ εἶπεν ὅτι αὐτὸ εἶναι λάθος ἀπήντησε: «Κύριε λοχαγέ, δέ λέμε ὁ ἐπιμελής τοῦ ἐπιμελοῦς;».

Δέν ἀποκλείεται ἀπὸ τάς φράσεις τάς ὁποίας ἡ γραμματική συνεχώνευσεν εἰς μίαν λέξιν νά μᾶς σκαρώσουν τά ὀνόματα: ὁ ἐνόσος, ἡ ἐντάξη, ἡ ἐξαιτία, ἡ ἐξαρχή, ὁ ἐξίσος, ὁ ἐπιτέλης, οἱ προπάντες, ἡ ὑπόψη, ἤ ἡ καταρχή, ἡ κατεξοχή, οἱ ἐντοῦτα κ.λπ.

Αἱ φράσεις λοιπὸν αὐταὶ δὲν μεταφράζονται. Ἐπειδὴ ὅμως χρησιμοποιοῦνται ὄχι μόνον εἰς τὸν γραπτὸν ἀλλά καὶ εἰς τὸν προφορικόν λόγον, καὶ δὲν ὑπάρχουν ἀντίστοιχοι φράσεις εἰς τὴν λαϊκὴν γλῶσσαν, οἱ «μεταγλωττιστές» τάς μεταφράζουν κατά λέξιν καὶ δημιουργοῦν τραγελάφους. Εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς ἐάν κᾶποιος μετέφραζεν ἐκ τῆς Ἀγγλικῆς τὸ I do not know (δὲν ξέρω) ὡς: Ἐγὼ κάνει ὄχι ξέρει, ἤ τό How do you do (Πῶς εἶσθε;) ὡς: Πῶς κάνει ἐσεῖς κάνει;

Ὁ κανών μεταγλωττίσεως τὸν ὁποῖον χρησιμοποιοῦν εἶναι ὁ ἑξῆς:

α. Ὅπου λέγαμε ἐπὶ μὲ γενικήν, βάλτε πάνω σέ, ὅπου περὶ μὲ γενικὴν, βάλτε γύρω ἀπό, ὅπου περὶ μέ αἰτιατικὴν, βάλτε γύρω σέ. Παραδείγματος χάριν: Περὶ τὴν ἕκτην ἀπογευματινὴν ἤρχισε συζήτησις ἐπὶ τοῦ νομοσχεδίου περὶ στρατολογίας = Γύρω στὶς ἔξι τὸ ἀπόγευμα ἄρχισε συζήτηση πάνω στὸ νομοσχέδιο γύρω ἀπὸ στρατολογία. Συνεζήτουν περί ὄνου σκιᾶς, ἤ περὶ ἀνέμων καὶ ὑδάτων = Συζητοῦσαν γύρω ἀπὸ ἴσκιο γαϊδάρου, ἤ γύρω ἀπὸ ἀέρηδες καὶ νερά. Τὸν ἔχει περὶ πολλοῦ = Τὸν ἔχει γύρω ἀπὸ πολύ, κ.λπ.

β. Ὅπου λέγομεν ἐκ, βάλτε μέ. Παραδείγματος χάριν: Ἐξ ἀφορμῆς = μὲ ἀφορμή. Ἐκ γενετῆς = μὲ γεννησιμιό. Ἐκ φύσεως = μὲ φύση. Ἐκ Θεοῦ = μὲ Θεό. Ἐξ ὁρισμοῦ = μὲ ὁρισμό, ἐξ ὁλοκλήρου = μὲ ὁλόκληρο.

γ. Ὅπου λέγαμε ἐπὶ μὲ δοτικήν, βάλτε μέ. Παραδείγματος χάριν: Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ = μὲ τὴν εὐκαιρία. Ἐπὶ τῇ προόψει = μὲ τὴν πρόοψη. Κατεδικάσθη ἐπὶ ἀπάτῃ - καταδικάστηκε μὲ ἀπάτη.

δ. Ὅπου λέγαμε διά μέ γενικήν, βάλτε μέ. Παραδείγματος χάριν: ἡ ἡμερομηνία θά καθορισθῇ διά τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ = Ἡ ἡμερομηνία θά καθορισθῆ μὲ τὴν διπλωματικὴ ὁδό. Εἰσῆλθε διά τῆς θύρας = Μπῆκε μὲ τὴν πόρτα. Διῆλθε διά τῆς πλατείας Συντάγματος = Πέρασε μὲ τὴν πλατεῖα Συντάγματος.

ε. Ὅπου λέγαμε ὑπό μέ αἰτιατικήν, βάλτε μέ. Ἔτσι, κᾶποιος ἀνταποκριτὴς τῆς Ε.Ρ.Τ. τό: ἔγινε σύσκεψις ὑπό τὴν προεδρίαν τοῦ τάδε, τὸ εἶπεν ὁ ἀθεόφοβος: ἔγινε σύσκεψις μέ τὴν προεδρία τοῦ τάδε. Τὸ ἁρπάζει ἡ ΥΕΝΕΔ καὶ τό: ἡ ἐκδήλωσις τελεῖ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ τάδε, τὸ εἶπεν ἡ ἀθεόφοβη: ἡ ἐκδήλωσις γίνεται μὲ τὴν αἰγίδα τοῦ τάδε. Αὐτὸ ἦταν. Κατόπιν ἄρχισαν: Πῆγε στὸ συνέδριο μέ τὴν ἰδιότητα τοῦ ὑπουργοῦ... Μίλησε μέ τὴν ἰδιότητα τοῦ γενικοῦ γραμματέα... Ὁ κ. πρωθυπουργὸς θά πηγαίνει δυὸ φορές τὴ βδομάδα στό Πεντάγωνο μέ τὴν ἰδιότητα τοῦ ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης κ.λπ.

Ὁ Λαὸς πού ἀκούει αὐτά θά νομίζῃ ὅτι ἰδιότητα λέγεται ἡ κούρσα μὲ τὴν ὁποίαν ὁ πρωθυπουργὸς πηγαίνει στό Πεντάγωνο, ἤ ἡ ἰδιαιτέρα γραμματεύς μαζὶ μὲ τὴν ὁποίαν πηγαίνει ἐκεῖ. Αὔριο θ' ἀκούσωμε: Ὑπηρέτησε μὲ τὶς διαταγές τοῦ τάδε.

Τὸ θέμα εἶναι μὲ μελέτη. Τὸν πῆρε μὲ τὴν προστασία του. Καλοῦνται μὲ τά ὅπλα. Τέθηκε μέ κράτηση. Μολονότι αὐτά δέν εἶναι καθόλου χειρότερα ἀπὸ τά προηγούμενα...

Ἔτσι, λοιπόν, γίνεται καὶ μὲ τὸ ὡς. Ὅλοι οἱ «γλωσσομεταρυθμιστάδες» τὸ μεταφράζουν πάντοτε ὡς σάν. Ὁ κανὼν εἶναι:

«ὅπου οἱ σκοταδιστές βάζουν ὡς, βάλτε σάν καὶ ὅ,τι βγῆ».

Λόγου χάριν: Αἱ «σκοταδιστικαί» προτάσεις: Ὁδηγοῦνται ὡς πρόβατα ἐπὶ σφαγήν. Ὁ Α ζῇ ὡς φυτόν. Ὁ Β ὑπηρετεῖ ὡς πρέσβυς εἰς τὴν Ρώμην. Ὁ Γ ὡρίσθη ὡς πρόεδρος ἐπιτροπῆς. Μεταφράζονται: ὁδηγοῦνται σάν πρόβατα στὴ

σφαγή. Ὁ Α ζῆ σά φυτό. Ὁ Β ὑπηρετεῖ σάν πρέσβυς στὴ Ρώμη. Ὁ Γ ὁρίστηκε σάν πρόεδρος ἐπιτροπῆς.

Είς τά δύο πρῶτα παραδείγματα τὸ ὡς μπορεῖ ν' ἀποδοθῆ μὲ τὸ σάν, διότι πρόκειται περί παρομοιώσεως.

Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ὁδηγοῦνται στὴ σφαγὴ δέν εἶναι πρόβατα, ἀλλά παρομοιάζονται μέ πρόβατα, καί αὐτὸς ποῦ ζῆ σάν φυτὸ εἶναι ἄνθρωπος, ἀλλά παρομοιάζεται μὲ φυτόν. Ἡ ἀκριβὴς ἀπόδοσις εἶναι: Ὁδηγοῦνται ὅπως (καθ' ὅν τρόπον) τὰ πρόβατα στή σφαγή. Ὁ Α ζῆ ὅπως (ζῆ) ἕνα φυτό. Ἀλλά καὶ τὸ σὰν δίδει τὸ αὐτὸ νόημα. Ἀλλά εἰς τά δύο ἄλλα παραδείγματα δὲν μπορεῖ τὸ ὡς ν' ἀντικατασταθῆ μὲ τὸ σάν. Διότι αὐτὸς ποὺ ὑπηρετεῖ εἰς τὴν Ρώμην εἶναι πράγματι πρέσβυς καὶ ὄχι παρόμοιος μὲ πρέσβυν, καὶ αὐτὸς ποὺ ὡρίσθη πρόεδρος εἶναι πράγματι πρόεδρος.

Θά διερωτηθῆ κανείς: Μά αὐτά εἶναι πράγματα ἁπλούστατα. Τά καταλαβαίνει καὶ ἕνα κούτσουρο. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ τά καταλαβαίνουν ἄνθρωποι μὲ πανεπιστημιακὴν μόρφωσιν; Ἡ ἀπάντησις φαίνεται δύσκολος. Ἐάν οἱ διαπράττοντες τὸν σολοικισμὸν αὐτὸν ἦσαν ὀλίγοι, θά ἠμποροῦσε κανείς νά πῆ ὅτι ἰσχύει αὐτὸ ποὺ εἶπεν ὁ Βενιαμὶν Φραγκλῖνος διά μερικοὺς πολυμαθεῖς:

«Ἕνα πολυμαθές κούτσουρο εἶναι μεγαλύτερο κούτσουρο ἀπὸ ἕνα ἀμαθές». Ἢ αὐτὸ ποὺ εἶπεν ὁ Ἡράκλειτος: «πολυμαθίη νόον ἔχειν οὐ διδάσκει». Ἀλλά τὸ φαινόμενον τείνει νά γίνῃ καθολικόν. Καὶ ἡ μόνη ἐξήγησις, τῆς ταχείας ἐξαπλώσεώς του καὶ ἐπικρατήσεώς του, εἶναι ἡ συνεχὴς μετάδοσίς του ἀπὸ ραδιοφωνικοὺς καὶ τηλοπτικοὺς σταθμούς.

Διότι τὶ ἐστιν ἀλήθεια; Τὶ ἐστὶ γραμματικῶς ὀρθόν; Διά τὸ πλῆθος, ὅ,τι συνεχῶς ἀκούει ὅταν βομβαρδίζεται μέ τά:

Εἶχε σάν ἀποτέλεσμα. Εἶχε σάν ἀποστολή. Πῆγε σάν ἐκπρόσωπος. Προσελήφθη σά σύμβουλος. Παραβρέθηκε σὰν παρατηρητής. Ὑπηρετεῖ σά Λοχαγός. Ἐργάζεται σά Γιατρός. Συνελήφθη σάν ὕποπτος. Ἡ Ἀθήνα ὁρίστηκε σάν ἕδρα τοῦ συνεδρίου. Ἐξετάσθηκε σά μάρτυρας. Καταδικάσθηκε σὰν ἔνοχος φόνου.

Τότε ὅμως καθηγηταὶ πανεπιστημίου, φιλόλογοι, ἀκαδημαϊκοί, πρωθυπουργός, ὑπουργοὶ κ.λπ, πείθονται ὅτι αὐτὸ εἶναι τό ὀρθὸν καὶ θεωροῦν ὅτι προηγουμένως, ὅταν ἐχρησιμοποίουν τὸ ὡς, εὑρίσκοντο... «σὲ πλάνη». «Βρέ, καὶ δέν τά εἴχαμε προσέξει τόσον καιρό!». Ἢ θεωροῦν ὅτι τό: ὡς, εἶναι σκοταδιστικὸν καὶ ἀσυμβίβαστον μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐδῶ δὲν μποροῦν νά ἐπικαλεσθοῦν τὸν Λαόν. Ὁ Λαὸς δὲν ὁμιλεῖ ἔτσι. Ὁ βαρκάρης, ὁ ράφτης καὶ ὁ ποδηματάς, οἱ ὁποῖοι κατά τὸν Ψυχάρην ἀντιπροσωπεύουν τὸν Λαόν, καθὼς καὶ ὁ γανωματής, ὁ βλάμης καὶ ὁ μπαλωματής, τῶν ὁποίων τὸ λεξιλόγιον ἐν πολλοῖς χρησιμοποιεῖ ἡ γραμματικὴ τῆς «μεταρρύθμισης», δὲν διαπράττουν τέτοιους σολοικισμούς. Ὁ γανωματὴς ποτὲ δὲν λέγει: Ὁ γιός μου ὑπηρετεῖ σά στρατιώτης. Πῆγα στὴ δίκη σά μάρτυρας. Ἔχω σά σκοπὸ νά κλείσω τὸ μαγαζί. Τὸν ὥρισαν σὰν ἐκπρόσωπο τοῦ σωματείου μας, ὅπως γράφουν καὶ ὁμιλοῦν οἱ σημερινοὶ «γραμματισμένοι δημοτικιστές». Ἀλλὰ λέγει: Ὁ γιὸς μου ὑπηρετεῖ στὸ στρατό, ἢ εἶναι στρατιώτης. Πῆγα μάρτυρας στὴ δίκη. Ἔχω σκοπὸ νά κλείσω τὸ μαγαζί. Τὸν ὥρισαν ἐκπρόσωπο τοῦ σωματείου μας.

Καὶ χωρὶς νά ξέρῃ τὶ εἶναι παρομοίωσις, χρησιμοποιεῖ τὸ σάν (πρὸ ὀνόματος) μόνον ὅταν πρόκειται περὶ παρομοιώσεως. Διότι ὅταν λέγῃ: Τὸν Α τὸν ἔχω

σάν παιδί μου. Ὁ Β ντύθηκε σά γαμπρός, ἐννοεῖ ὅτι, εἰς τὴν πραγματικότητα, οὔτε ὁ Α εἶναι παιδί του, οὔτε ὁ Β γαμπρός.

Ἐάν λοιπόν οἱ «γλωσσομεταρρυθμιστάδες» ἀπεχθάνωνται τόσον πολὺ τό ὡς, ἐπειδὴ φέρει τό στίγμα τῆς ἀρχαιοελληνικῆς καταγωγῆς καὶ τῆς μακρᾶς παραδόσεως, ἅς μὴ τό χρησιμοποιοῦν. Ἀλλά πρέπει νά πᾶνε νά σπουδάσουν τὴν γλῶσσαν, ὄχι πλέον «στοῦ ράφτη καὶ τοῦ ποδηματᾶ», ὅπως συνιστοῦσεν ὁ Ψυχάρης -διότι αὐτοί ἤδη ἔχουν ἀστικοποιηθῆ, ἀπεστάτησαν ἀπό τόν Λαόν καὶ ὡς ἐκ τούτου τό γλωσσικόν αἰσθητήριόν των ἔχει διαστραφῆ - ἀλλά «στοῦ βλάμη καὶ στοῦ γανωματῆ» διά νά μάθουν:

α. Πότε πρέπει νά χρησιμοποιοῦν τό σάν.

β. Πότε, κατά τὴν μεταγλώττισιν, μποροῦν νά παραλείπουν τό ὡς, χωρίς νά χρειάζεται νά θέτουν εἰς τὴν θέσιν του τό σάν (Π.χ. ὁ σύλλογος ἔχει ὡς ἀποστολὴν = ὁ σύλλογος ἔχει ἀποστολή). Ἐπειδὴ τοῦτο δὲν εἶναι πάντοτε δυνατόν, νά μάθουν πῶς νά διαμορφώνουν κατά τρόπον ἁπλοϊκόν καὶ ἀφελῆ τὴν πρότασιν, ὥστε νά μὴ χρειάζεται τό ὡς. (Π.χ. Ὡς ἄνθρωπος καί ὡς ἐπιστήμων ἦταν ἐξαίρετος = Ἦταν πολὺ καλός ἄνθρωπος καὶ πολὺ καλός ἐπιστήμονας).

Αὐτοί πράγματι ξέρουν. Διότι χωρίς νά χρησιμοποιοῦν καθόλου τό ὡς -οὔτε τό σάν ἐκεῖ πού δὲν πρέπει- συνεννοοῦνται μιά χαρά. Ἐάν οἱ «μεταγλωττιστές» δὲν φοιτήσουν «στοῦ βλάμη καὶ στοῦ γανωματῆ», νά μὴ ἐπαίρωνται ὅτι χρησιμοποιοῦν τὴν γλῶσσάν των. Διότι δὲν τὴν ξέρουν. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ξέρουν καὶ τὴν καθαρεύουσαν, συμβαίνει νά μεταφράζουν «ἀπό μίαν γλῶσσαν τὴν ὁποίαν ἀγνοοῦν, εἰς μίαν γλῶσσαν τὴν ὁποίαν δὲν ξέρουν».

Ὑπάρχει εὐτυχῶς διά τούς «μεταγλωττιστές» μία διέξοδος ἡ ὁποία τοὺς ἐπιτρέπει νά καμουφλάρουν τό ὡς καὶ ἔτσι ν' ἀποφεύγουν τόν κίνδυνον νά χαρακτηρισθοῦν ὡς «σκοταδιστές». Εἶναι ἡ συνταγὴ τοῦ Καβάφη:

«Βάλ' τα μισοκρυμμένα μές στὶς φράσεις σου».

Μποροῦν λοιπόν νά χρησιμοποιοῦν τό ὡς «μισοκρυμμένο», συγχωνεύοντάς το εἰς μίαν λέξιν μέ τό ὄνομα εἰς τό ὁποῖον ἀναφέρεται, δηλ. ὡσαποτέλεσμα, ὡσανάνθρωπος, ὡσπρόεδρος κ.λπ.

Ὅλοι οἱ «γλωσσομεταρρυθμιστάδες» ἔχουν καταληφθῆ ἀπό τὴν μανίαν τῆς προπαροξυτονίας. Εἰς τό παρόν ὅμως στάδιον δὲν ἔχουν κατασταλάξει εἰς κἄποιον κανόνα καί παίζουν μὲ τὴν ἐναλλαγὴν τῶν παροξυτόνων καὶ τῶν προπαροξυτόνων τύπων τῶν λέξεων. Λόγου χάριν, τὴν φράσιν: «τούς δημοσίους ὑπαλλήλους» τὴν ἔχω ἀκούσει ἀπό τὴν Ε.Ρ.Τ. καὶ κατά τούς τέσσαρας δυνατοὺς συνδυασμούς: τούς δημοσίους ὑπαλλήλους (καὶ τά δύο παροξύτονα), τοὺς δημοσίους ὑπάλληλους (1ον παροξύτονον -2ον προπαροξύτονον), τοὺς δημόσιους ὑπαλλήλους (1ον προπαροξύτονον -2ον παροξύτονον), τούς δημόσιους ὑπάλληλους (καὶ τά δύο προπαροξύτονα). Τὴν δὲ φράσιν: «τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου» τὴν ἔχω ἀκούσει κατά πέντε ἀπό τούς ὀκτώ δυνατοὺς συνδυασμούς. Ἐνίοτε εἶναι δυνατόν ν' ἀκούσετε ἀπό τόν ἴδιον ἐκφωνητήν, εἰς τὴν αὐτὴν ἐκπομπήν, ἀκόμη καὶ εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν, τὴν αὐτὴν λέξιν νά ἐπαναλαμβάνεται μὲ διάφορον τονισμόν ἤ καὶ μὲ διάφορον μορφήν, ὡς: τοῦ ἀγνώστου στρατιώτου -τοῦ ἀγνώστου στρατιώτη- τοῦ ἄγνωστου στρατιώτη-τοῦ ἄγνωστου στρατιώτου. Ἤ, στὴ Σχολὴ Εὐελπίδων ἔγινε ὁρκωμοσία τῶν πρωτοετῶν εὐέλπιδων.

Βεβαίως, ὅπως εἶπε κἄποιος προσφάτως, ἡ δημοτική «εἶναι ἡ γλῶσσα τῆς καρδιᾶς» καί κατά τόν Πασκάλ, «ἡ καρδιά ἔχει τούς λόγους της, τούς ὁποίους ἡ λογική δέν ξεύρει». Ἀλλά τόσον ἄστατη καρδιά ἔχουν οἱ «μεταγλωττιστές»!

Ἠθέλησα νά ἐξακριβώσω ἐάν ὑπάρχῃ κάποιος κανών διά τόν τονισμόν τῶν παροξυτόνων εἰς -ος, καί ἀνέτρεξα εἰς τὴν Γραμματικήν. Παραδόξως εἶδα ὅτι, τοὐλάχιστον διά τά ἐπίθετα, ὑπάρχει κανών. Λέγει: «Μερικὲς φορὲς προπαροξύτονα σὲ -ος ἐπίθετα χρησιμοποιοῦνται καί γιά οὐσιαστικά. Ὡς οὐσιαστικά τονίζονται στὴν παραλήγουσα στὴ γενική τοῦ ἑνικοῦ καί στὴ γενική καί αἰτιατική τοῦ πληθυντικοῦ, ἐνῷ ὡς ἐπίθετα φυλάγουν τόν τόνο σὲ ὅλες τίς πτώσεις στὴν ἴδια συλλαβή». (Νεοελληνική Γραμματική, σελίς 111). Κανών, βεβαίως, αὐθαίρετος κατά τό δεύτερον σκέλος. Ἐδῶ ὅμως δὲν ἐξετάζεται ἐάν ἡ Γραμματική αὐτή εἶναι καλή ἢ κακή, ἀλλά ἄν τὴν ἐφαρμόζουν αὐτοί πού τὴν ἐπαινοῦν. Ἀφοῦ αὐτά λέγει ἡ Γραμματική τῆς «μεταρρύθμισης», τότε διατί οἱ σταθμοί μας καί οἱ κουλτουριάρηδες μᾶς βομβαρδίζουν συνεχῶς μὲ τά προκαλοῦντα ἀναταραχήν τοῦ στομάχου: τούς σεισμόπληκτους, τούς πολύτεκνους, τούς ἀνάπηρους, τούς ἐπίσημους, τούς κατάδικους, τούς ἄγριους, τούς ὑποψήφιους, τούς ἁρμόδιους, τούς ὑπεύθυνους, κ.λπ. (χωρίς νά συνοδεύωνται ἀπό οὐσιαστικόν); Αὐτά δὲν εἶναι ἐπίθετα χρησιμοποιούμενα ὡς οὐσιαστικά; Ἢ τούς ἐργαζόμενους, τούς διανοούμενους, τούς κρατούμενους, τούς ναυτιλόμενους, τούς ἀγνοούμενους, τούς ἐνδιαφερόμενους, τούς διαγωνιζόμενους κ.λπ. (χωρίς νά συνοδεύωνται ἀπό οὐσιαστικόν). Αἱ μετοχαί αὗται δὲν εἶναι (ρηματικά) ἐπίθετα χρησιμοποιούμενα ὡς οὐσιαστικά;

Ἕν ἐκ τῶν δύο πρέπει νά συμβαίνῃ: Ἢ γράφουν τὴν Γραμματικήν των εἰς τά παλαιότερα τῶν ὑποδημάτων των -ἄν μὴ κἄπου ἀλλοῦ- ἢ δὲν ξέρουν τί εἶναι οὐσιαστικόν καί τί εἶναι ἐπίθετον, ὅπερ καί τό πιθανώτερον.

Κατόπιν ἠθέλησα νά ἰδῶ ἐάν ὑπάρχῃ κανών διά τά οὐσιαστικά -τά γνήσια καί ὄχι τά ὡς οὐσιαστικά χρησιμοποιούμενα ἐπίθετα. Τί ἦτο φυσικόν νά ἀναμένῃ κανείς; Ὅτι τά προπαροξύτονα εἰς -ος οὐσιαστικά κλίνονται ὅπως τά προπαροξύτονα εἰς -ος ἐπίθετα τά χρησιμοποιούμενα ὡς οὐσιαστικά. Ἄμ, δέ!

Ἐδῶ ἡ Γραμματική δίδει δύο παραδείγματα κλίσεως, ἓν κατά τό ὁποῖον ὁ τόνος εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἑνικοῦ καί τὴν γενικὴν καί αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ καταβιβάζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν, καί ἓν κατά τό ὁποῖον ὁ τόνος εἰς ὅλας τάς πτώσεις παραμένει ἀμετακίνητος. Καί ἀναφέρει ὀκτώ κοινά οὐσιαστικά, τά ὁποῖα κλίνονται κατά τό πρῶτον σύστημα (ἄγγελος, ἄνεμος, δάσκαλος, ἀπόστολος, δήμαρχος, ἔμπορος, κάτοικος, κίνδυνος) καί ἓξ κατά τό δεύτερον (ἀντίλαλος, ἀνήφορος, κατήφορος, ἀνθόκηπος, λαχανόκηπος, αὐλόγυρος) (σελ. 89 παρ. 140). Καί ἀκολουθεῖ εἰδική παράγραφος διά τόν τονισμόν (σελ. 89-90, παρ. 141) ἐκ τῆς ὁποίας συνάγονται τά ἑξῆς:

α) Εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἑνικοῦ καταβιβάζουν τόν τόνον εἰς τὴν παραλήγουσαν τά τρισύλλαβα λόγια οὐσιαστικά, ἐνῷ τά λαϊκά ἐν γένει καθώς καί τά πολυσύλλαβα (λόγια καί λαϊκά) «φυλάγουν τόν τόνο στὴν προπαραλήγουσα». Δηλαδή: τοῦ πιθήκου - τοῦ ἀρκτοπίθηκου, τοῦ δακτύλου - τοῦ δωδεκαδάκτυλου, τοῦ πολέμου - τοῦ ναρκοπόλεμου, τοῦ ἀνθρώπου - τοῦ ἀγριάνθρωπου, κ.λπ. Διατί; Οὕτως ἔδοξε Τριανταφυλλίδῃ.

Ἐκ τῆς ἐν ἰσχύϊ Νεοελληνικῆς Γραμματικῆς, συνάγονται προσέτι καὶ τά ἀκόλουθα περὶ τονισμοῦ:

Εἰς τὴν γενικὴν καί αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ καταβιβάζουν τὸν τόνον εἰς τὴν παραλήγουσαν ὅλα ἐκτὸς τῶν συνθέτων. Δηλαδή: Εἰς τὸν ἑνικόν: τοῦ συλλόγου, τοῦ ναυστάθμου, τοῦ πλοιάρχου, τοῦ προέδρου, τοῦ συντρόφου, κ.λπ. (ἐπειδὴ εἶναι λόγια τρισύλλαβα). Εἰς δέ τὸν πληθυντικόν: τῶν σύλλογων - τοὺς σύλλογους, τῶν ναύσταθμων - τοὺς ναύσταθμους, τῶν πλοίαρχων - τοὺς πλοίαρχους κ.λπ. (ἐπειδὴ εἶναι σύνθετος).

Τάδε ἔφη Τριανταφυλλίδης. Κανών ἁπλούστατος διά νά μὴ μπερδεύεται ὁ Λαός, ὁ ὁποῖος τά περὶ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων, λογίων καὶ λαϊκῶν, συνθέτων καὶ ἁπλῶν, τά παίζει εἰς τά δάκτυλα. Φυσικά, οὔτε ὁ Λαὸς (οἱ ἀγράμματοι), οὔτε ὁ μὴ Λαὸς (οἱ γραμματισμένοι) ὁμιλοῦν ἔτσι. Ὁ Λαὸς τὴν μέν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ δέν τὴν χρησιμοποιεῖ, καταβιβάζει δέ τὸν τόνον εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὄχι μόνον εἰς τὴν αἰτιατικὴν, ἀλλά καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικήν. Διότι λέγει: οἱ ἀποστόλοι, οἱ ἀνέμοι, οἱ ἐγγόνοι, οἱ εὐζῶνοι, οἱ ἐμπόροι, οἱ καλογέροι, οἱ μαγεῖροι, οἱ δασκάλοι, οἱ διαβόλοι, οἱ τριβόλοι, οἱ ἀγγέλοι, οἱ συντρόφοι, οἱ βατράχοι, οἱ καλικαντζάροι, οἱ ἀνθρῶποι κ.λπ. Καί, φυσικά: τοὺς ἀποστόλους, τοὺς ἀνέμους, κ.λπ. Οὔτε οἱ «γλωσσομεταρρυθμιστάδες» τηροῦν τοὺς κανόνας αὐτούς. Διά τοῦτο ἀκούομεν συχνά ἀπὸ τὴν Ε.Ρ.Τ.: τοὺς δήμαρχους, τοὺς κάτοικους, τοὺς ναύσταθμους, τοὺς πρόεδρους, κ.λπ. Καὶ ὄχι μόνον δέν τοὺς τηροῦν, ἀλλά καὶ τοὺς χλευάζουν. Εἰς τά κλινόμενα κατά τὸ ἄγγελος (γενικὴ τοῦ ἀγγέλου), ἡ Γραμματική, ἐκτὸς τῶν ὀκτώ κοινῶν οὐσιαστικῶν, περιλαμβάνει καὶ δύο κύρια ὀνόματα προσώπων, τὰ Ἀλέξανδρος καὶ Φίλιππος. Δηλαδή, πρέπει νὰ λέγωμεν: τοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ Φιλίππου.

Μία κυρία, ὁμιλοῦσα κάποτε ἀπὸ τὴν τηλεόρασιν τῆς Ε.Ρ.Τ. διά τὴν ἔκθεσιν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἀνέφερεν, κατά τὴν διάρκειαν τῆς ὁμιλίας της, τὸ ὄνομα Ἀλέξανδρος ὀκτώ φοράς. Πέντε φοράς εἶπε τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τρεῖς τοῦ Ἀλέξανδρου. Ἐάν ἔλεγε πάντοτε τοῦ Ἀλέξανδρου, θά ὑπέθετε κανεὶς ὅτι ἡ κυρία ἔχει ἰδικὴν της Γραμματικήν. «Ναί, μέν, ἡ κρατικὴ Γραμματικὴ λέγει τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀλλά ἐγώ ἔχω δικὴ μου γραμματικὴ καὶ λέγω τοῦ Ἀλέξανδρου». Ἀλλά μέ τὸ νά λέγῃ τὴν μίαν φοράν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τὴν ἄλλην τοῦ Ἀλέξανδρου σημαίνει ὅτι χλευάζει τὴν Γραμματικήν.

Εἰς τά προπαροξύτονα οὐδέτερα οὐσιαστικά εἰς -ο, τά πράγματα εἶναι κᾶπως χειρότερα. Ἐδῶ δέν ὑπάρχει κανεὶς κανών. Ἡ Γραμματικὴ δίδει δύο παραδείγματα κλίσεως. Ἓν κατά τὸ ὁποῖον ὁ τόνος εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἑνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ καταβιβάζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (τὸ πρόσωπο - τοῦ προσώπου - τῶν προσώπων) καὶ ἓν κατά τὸ ὁποῖον ὁ τόνος παραμένει ἀμετακίνητος (τὸ σίδερο - τοῦ σίδερου - τῶν σίδερων). Καὶ ἀναφέρει ἕξ ὀνόματα τά ὁποῖα κλίνονται κατά τὸ σίδερο, καὶ ἑπτά τά ὁποῖα κλίνονται κατά τὸ πρόσωπο.

Ἀπὸ μίαν πρόχειρον καταμέτρησιν ἐκ τοῦ Ἀντιστρόφου Λεξικοῦ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς τοῦ Γ. Κουρμούλη εὑρίσκω ὅτι τὰ οὐδέτερα προπαροξύτονα οὐσιαστικά εἰς -ον (τά ὁποῖα εἰς τὴν δημοτικὴν ἀποβάλλουν τὸ ν) εἶναι 1946. (Δέν ὑπελογίσθησαν ἐκ τῶν εἰς -ιον ὅσα εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβήν, καὶ ἑπομένως εἶναι παροξύτονα, ὡς ξυράφι(ον), βαρέλι(ον), μανδήλι(ον) κ.λπ. Ἐπίσης

δέν ὑπελογίσθησαν τά λαϊκά εἰς -ο ὡς : στραβόξυλο, παλιάμπελο, χαρτόμουτρο, κ.λπ.).

Λέγω λοιπόν: Ὡραῖα! Ἀπό τά 1946 ὀνόματα ἔμαθα πῶς κλίνονται τά δεκαπέντε. Ὀκτώ κατεβάζουν τὸν τόνο, καὶ ἑπτά δέν τὸν κατεβάζουν. Ἀπὸ τά ὑπόλοιπα ὅμως χίλια ἐννιακόσια τριάντα ποῖα τὸν κατεβάζουν καὶ ποῖα δέν τὸν κατεβάζουν; Ἡ Γραμματική δέν δίδει καμμίαν ἔνδειξιν. Τοῦτο σημαίνει: Ὁ καθεὶς ἂς τά κλίνῃ ὅπως θέλει!

Ὅταν διαβάζω «κανόνας» ὅπως αὐτὸς -καὶ τέτοιοι εἶναι ὅλοι σχεδὸν οἱ κανόνες τῆς περιέργου αὐτῆς γραμματικῆς- μοῦ ἔρχονται εἰς τὸν νοῦν τά τελευταῖα λόγια ἀπὸ τὸν ἐπικήδειον τοῦ Ἀντωνίου τοῦ «Ἰουλίου Καίσαρος» τοῦ Σαίξπηρ. Ὁ Ἀντώνιος, ἀφοῦ μέ ἔξοχον ρητορικὸν λόγον ἐφόρτισε τὴν ψυχὴν τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ μέ βαρύ συγκινησιακὸν φορτίον, ὅταν κατόπιν αὐτοῦ ἔβλεπεν αὐτὸν νά ἐξορμᾷ ἔξαλλος ἀπὸ τὸ «Φόρουμ» καὶ νά κραυγάζῃ «φωτιά στοὺς προδότες!», εἶπε: «Τώρα ἄσ' το νά δουλέψῃ. Κακό, ἐτέθης ἐπὶ ποδός. Πάρε ὅποιον δρόμο θέλεις!».

Ἔτσι καὶ ὁ συντάκτης καὶ οἱ «ἀναπροσαρμοστές» τῆς Γραμματικῆς τῆς «μεταρρύθμισης» εἶχαν ἐνώπιόν των ἕνα σύστημα δύο χιλιάδων λέξεων διεπομένων ἀπὸ ἕνα σταθερὸν κανόνα τονισμοῦ (ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά ἡ προπαραλήγουσα δέν τονίζεται), ὁ ὁποῖος ὅμως δέν τούς ἤρεσε. Εἰς τὸν ἀριθμὸν αὐτὸν πρέπει νά προστεθοῦν καὶ τά οὐδέτερα τῶν εἰς -ος προπαροξυτόνων ἐπιθέτων, δεδομένου ὅτι τὸ οὐδέτερον ὅλων σχεδὸν τῶν ἐπιθέτων μπορεῖ νά χρησιμοποιηθῇ καὶ ὡς οὐσιαστικόν.

Ὁ ἀριθμός τῶν προπαροξυτόνων οὐδετέρων οὐσιαστικῶν εἰς -ο(ν) ὑπερβαίνει τάς δέκα χιλιάδας. Τόν κατήργησαν, χωρίς ὅμως νά τόν ἀντικαταστήσουν μέ κάποιον ἄλλον. Καί εἶπαν: «Ἃς ορίσουμε ὅτι ὀκτώ κλίνονται ἔτσι, καί ἑπτά κλίνονται ἔτσι. Γιά τίς χιλιάδες τῶν ὑπολοίπων ἄς πάρῃ ὁ καθείς ὅποιον δρόμο θέλει. Καί ὅ,τι βγῇ».

Καί αὐτό πού βγαίνει ἀπό τέτοιους «κανόνες» -καί τέτοιοι εἶναι ὅλοι σχεδόν- εἶναι ἡ ἀναρχία. Ὁ κ. Κ. Τσάτσος λέγει ὅτι «κάθε λαός ἔχει τή γλῶσσα πού τοῦ ἀξίζει» (Ἄρθρον του εἰς τό περιοδικόν «Εὐθύνη», τεῦχος Ἀπριλίου 1981, σελ. 146). Ἡ Νέα Δημοκρατία καυχᾶται ὅτι μέ τήν μεταρρύθμισιν «ἀπέδωσε στό λαό τή γλῶσσα του». Θά ἐσκέφθη οὕτω: «Ὁ Ἑλληνικός λαός μπορεῖ νά ἔχῃ ὅλες τίς ἀρετές τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἡ πειθαρχία δέν περιλαμβάνεται μεταξύ αὐτῶν. Ὅπως λέγει καί ὁ Παπαρρηγόπουλος, τό Ἑλληνικόν ἔθνος οὐδέποτε ἠθέλησε νά διοικηθῇ. Διότι «τοῦ Ἕλληνος ὁ τράχηλος ζυγόν δέν ὑποφέρει». Δῶστε του λοιπόν τήν πιό ἀπείθαρχη καί ἀναρχική γλῶσσα, ὥστε καθένας νά εἶναι ἐλεύθερος νά μιλάει ὅπως θέλει». Καί ἐγένετο οὕτως!

Θά ἤθελα νά ἐρωτήσω ἕνα καθηγητήν πού διδάσκει Γραμματικήν, ἐάν κάποιος μαθητής του τόν ἐρωτήσῃ «Κύριε, πῶς κλίνεται τό λεκανοπέδιο; Θά λέμε: τοῦ λεκανοπεδίου - τῶν λεκανοπεδίων, τοῦ λεκανοπέδιου - τῶν λεκανοπεδιῶν;». Τί ἀπάντησιν θά δώσῃ; Ἡ μόνη ἀπάντησις τήν ὁποίαν μπορεῖ νά δώσῃ εἶναι: «Δέν ξέρω, πές το ὅπως θέλεις». Διότι, ἐάν πράγματι ξέρῃ πῶς κλίνονται αἱ χιλιάδες τῶν ὀνομάτων, ἐκτός τῶν δέκα πέντε πού ἀναφέρει ἡ Γραμμα-

τική, ἔπρεπε νά τό εἶχεν ἀποκαλύψει εἰς τό ΚΕΜΕ, διά νά ἐκδοθῇ συμπλήρωμα τῆς «νεοελληνικῆς» Γραμματικῆς.

Ἐάν κᾶποιος ξένος ἐπιχειρήση νά μάθῃ αὐτήν τήν νέαν «Ἑλληνικήν», θά τραπῇ εἰς φυγήν ἀπό τῆς πρώτης στιγμῆς. Θά εἰπῇ κανείς: Καί ἡ Ἀγγλική δέν ἔχει κανόνας προφορᾶς, καί ὅμως μαθαίνεται. Ναί, δέν ἔχει κανόνας προφορᾶς, ἀλλά κάθε λέξις ἔχει μίαν ὡρισμένην προφοράν, καί δέν τήν προφέρει ὁ καθένας ὅπως θέλει. Ἡ προφορά αὐτή σημειοῦται εἰς τά λεξικά (καί εἰς τά «ἄγγλο-ἀγγλικά» λεξικά), δι' ὡρισμένων συμβολικῶν γραμμάτων (φωνέτικς) καί ὅποιος ἔχει ἀμφιβολίαν διά τήν προφοράν κᾶποιας λέξεως, ἀνατρέχει εἰς τό λεξικόν καί λύει τήν ἀπορίαν του. Δηλαδή ὑπάρχει ἕνας ἔγκυρος ὁδηγός, τόν ὁποῖον μπορεῖ κανείς νά ἐπικαλῆται. Εἰς τήν νέαν «Ἑλληνικήν» ποῦ θά ἀνεύρῃ κανείς πῶς κλίνεται μία λέξις ἐάν δέν περιλαμβάνεται εἰς τάς ἐλαχίστας ἐκείνας λέξεις πού ἀναφέρει ἡ Γραμματική; Ὁ Ὀρτέγκα ὑ Γκασσέτ λέγει ὅτι «βαρβαρισμός εἶναι ἡ ἀπουσία κανόνων τούς ὁποίους νά μπορῆς νά ἐπικαλεσθῆς». («Ἡ Ἐξέγερση τῶν Μαζῶν», ἐκδ. Δωδώνη, σελ. 103). Ἐάν αὐτό ἰσχύῃ διά τήν κοινωνικήν ζωήν, ἰσχύει ἐξ ἴσου καί διά τήν γλῶσσαν. Βάρβαρος γλῶσσα εἶναι ἐκείνη πού δέν ἔχει κανόνας τούς ὁποίους νά μπορῆς νά ἐπικαλεσθῆς. Καί τέτοια εἶναι ἡ γλῶσσα τῆς «μεταρρύθμισης».

Ἄλλοτε, πρίν εἰσβάλῃ ἡ «μεταρρύθμιση», ἐάν κᾶποιος ἔκανε κᾶποιο γραμματικόν λάθος καί τοῦ ὑπεδεικνύετο, ἠσθάνετο κᾶποιαν ἐντροπήν καί προσεπάθει νά δικαιολογηθῇ: «Μέ συγχωρεῖτε, ἦταν παραδρομή τῆς γλώσσης, ἤ ἀπροσεξία», κ.λπ. Τώρα πού δέν ὑπάρχουν κανόνες, δέν ὑπάρχουν λάθη. «Οὗ γάρ οὐκ ἔστι νόμος, οὐδέ παράβασις» (Ρωμ. δ΄ 15).

Χαρᾶς εὐαγγέλια διά τό πλῆθος τῶν ἀγραμμάτων ἐφημεριδογράφων, φυλλαδογράφων, συγγραφέηδων, μεταγλωττιστάδων, κουλτουριάρηδων, κλπ. οἱ ὁποῖοι ἔτσι ἀπηλευθερώθησαν ἀπό μίαν μορφήν ἄγχους καί «καταπίεσης». Τώρα ὁμιλοῦν καί γράφουν ὅπως θέλουν. Καί «τή μεγαλύτερη κοτσάνα» νά ἐκστομίσουν, ὄχι μόνον δέν αἰσθάνονται ἐντροπήν ἤ μείωσιν, ἀλλ' εἶναι καί θρασεῖς. Ἐάν τολμήσετε νά εἰπῆτε ὅτι αὐτό εἶναι λάθος, θά σᾶς ἀπαντήση: «Ἔτσι τό λέω ἐγώ». Ἀκόμη καί ἄν συμβῇ νά χαρακτηρίζεται ὡς λάθος ἀπό τήν Γραμματικήν τῆς «μεταρρύθμισης».

Διότι καί εἰς τάς ἐλαχίστας περιπτώσεις κατά τάς ὁποίας ἡ Γραμματική αὐτή ὁρίζει κάποιον ὀρθόν κανόνα, κανείς δέν τόν τηρεῖ. Ὅταν δίδῃς τό σύνθημα κατεδαφίσεως ἑνός οἰκοδομήματος καί εἰπῆς: «ἐκεῖνες τίς δύο-τρεῖς πέτρες μή τίς πειράζετε», κανείς δέν σέ ἀκούει.

Διερωτᾶται ὅμως κανείς: Ἀφοῦ οὕτως ἤ ἄλλως ἡ γλῶσσα τήν ὁποίαν κατασκευάζουν εἶναι τεχνητή, διατί δέν τήν κάνουν ἁπλῆν; Διατί δέν θέτουν ἕνα ἁπλοῦν κανόνα τονισμοῦ; Παραδείγματος χάριν: «ὅλα τά ὀνόματα (ἀρσενικά, θηλυκά καί οὐδέτερα, οὐσιαστικά καί ἐπίθετα, λαϊκά καί λόγια, ὀλιγοσύλλαβα καί πολυσύλλαβα) σ' ὅλες τίς πτώσεις φυλάγουν τόν τόνον στήν ἴδια συλλαβή πού τόν ἔχουν στήν ὀνομαστική». Δηλαδή. Ὁ δήμαρχος - τοῦ δήμαρχου - τῶν δήμαρχων - τούς δήμαρχους. Οἱ φορολογούμενοι πολίτες - τῶν φορολογούμενων πολίτων. Οἱ δημόσιες ὑπηρεσίες - τῶν δημόσιων ὑπηρεσίων. Τά ἀδέσμευτα κράτη - τῶν ἀδέσμευτων κράτων. Οἱ Ἕλληνες ἐπιστήμονες - τῶν Ἕλληνων ἐπιστήμονων. Ἡ κυβέρνηση - τῆς κυβέρνησης - οἱ κυβέρνησες - τῶν κυβέρνησων.

Συνεχίζομεν τά παραδείγματα τερατώδους τονισμοῦ καί κλίσεως: Ἡ απόφαση - τῆς απόφασης. Οἱ ἀπόφασες - τῶν ἀπόφασων. Οἱ ναῦτες - τῶν ναύτων. Οἱ ἐργάτες - τῶν ἐργάτων. Οἱ γυναῖκες - τῶν γυναίκων. Οἱ μάγισσες - τῶν μάγισσων (Αὐτό ἐλέχθη).

Κανών ἁπλούστατος καί εὐκολώτατος, τόσον διά τόν γανωματήν ὅσον καί διά τόν ἀκαδημαϊκόν. Εἰς τήν περίπτωσιν αὐτήν θά ἔχουν ἓν ἰσχυρόν ἐπιχείρημα ὑπέρ τῆς γλώσσης των. Ναί μέν εἶναι τεχνητή, ἀλλ' εἶναι ἁπλῆ καί πλήρως πειθαρχημένη. Διότι θά ἔχῃ ἕνα πάγιον κανόνα γενικῆς ἐφαρμογῆς. Ἐπί πλέον δέ, συμμορφοῦται καί μέ τήν γραμματικήν τοῦ Μακρυγιάννη, ὁ ὁποῖος ἔγραφε: Οἱ Ἀρβανίτες - τῶν Ἀρβανίτων, οἱ πατριῶτες - τῶν πατριώτων, οἱ εὐεργέτες - τῶν εὐεργέτων, κ.λπ. Ἐνῷ τώρα εἶναι καί τεχνητή, καί ἀναρχική, καί ὅπου ἔχει κᾶποιον κανόνα εἶναι δύσκολος ὥστε «μπερδεύει» καί τόν ἀκαδημαϊκόν. Πράγματι, καί αὐτός «μπερδεύεται» ὅταν πρέπει νά λέγῃ: «Ὁ ὑπουργός ἐπεσκέφθη τούς σεισμοπλήκτους καί ὑπεσχέθη ὅτι ἡ κυβέρνηση θα χορηγήσῃ δάνεια στούς σεισμόπληκτους ἀγρότες», ἤ, κατά τά παραδείγματα τῆς γραμματικῆς (σελ. 111): Τό κρεβάτι τοῦ ἄρρωστου παιδιοῦ - ἡ καρδιά τοῦ ἀρρώστου. Συνήθειες τῶν βάρβαρων λαῶν - ἐπιδρομές τῶν βαρβάρων. Τούς ἄρρωστους στρατιῶτες - ὁ γιατρός κοίταξε τούς ἀρρώστους.

Ὑποθέσατε ὅτι θέλετε νά μάθετε τά θηλυκά τῶν εἰς -έας, -ας καί -ης οὐσιαστικῶν τά ὁποῖα σημαίνουν ἐπάγγελμα, λ.χ. εἰσαγγελέας, χωροφύλακας, ἐπιστήμονας, στρατιώτης κ.λπ. Καί αὐτό ὄχι διά νά ἱκανοποιήσετε τήν περιέργειάν σας, ἀλλά διά νά μπορῆτε νά συνεννοῆσθε, δεδομένου ὅτι τώρα αἱ γυναῖκες καταλαμβάνουν ὅλα τά ἐπαγγέλματα, τά ὁποῖα μέχρι τοῦδε ἐθεωροῦντο ἀνδρικά. Ψάχνετε εἰς τήν γραμματικήν καί εὑρίσκετε ὅτι εἰς τά «ἰδιόκλιτα» περιλαμβάνονται «μερικά ἀρσενικά σέ -έας». Καί ἀναφέρει τά δεκανέας, γραμματέας, γραφέας, διανομέας, εἰσαγγελέας, κουρέας, σκαπανέας, συγγραφέας (σ. 105, παρ. 167).

Δηλαδή, αὐτά δέν ἔχουν θηλυκόν. Προσέξατε, δέν λέγει ὅτι εἶναι «διγενῆ καί μονοκατάληκτα», ὁπότε θά μπορούσατε νά πῆτε: ὁ καί ἡ γραμματέας, ἀλλά λέγει ὅτι (γραμματικῶς) εἶναι γένους ἀρσενικοῦ. Καί δέν μπορεῖτε νά πῆτε ἡ γραμματέας, ὅπως δέν μπορεῖτε νά πῆτε ἡ ἄνθρωπος.

Δηλαδή, ἡ Γραμματική τά οὐσιαστικά αὐτά τά θεωρεῖ ὡς ἐπίκοινα. Ὅταν λέγωμεν ὁ συγγραφέας, ἐνοοῦμεν καί τόν ἄνδρα καί τήν γυναῖκα. Ἐάν θέλωμεν νά ὁρίσωμεν τό φυσικόν γένος, πρέπει νά χρησιμοποιήσωμεν τό ἐπίθετον θηλυκός: Π.χ. ὁ θηλυκός συγγραφέας, ὁ θηλυκός εἰσαγγελέας (γραφέας, δεκανέας, κ.λπ.).

Ἀκριβῶς ὅπως συμβαίνει μέ τά πλεῖστα ὀνόματα ζώων, ὡς: ὁ θηλυκός ἀϊτός (κότσυφας, γλάρος, φλῶρος, σπίνος, κ.λπ.), ἡ ἀρσενική ἀλεπού (ἀρκούδα, χήνα, πάπια, καρακάξα, κ.λπ.), τό ἀρσενικό ἤ θηλυκό ζαρκάδι (τσακάλι, κ.λπ.).

Θά πῇ κανείς: Καί ποιός τηρεῖ τήν Γραμματικήν αὐτήν; Μήπως ὅλοι οἱ «γλωσσομεταρρυθμιστάδες» δέν γράφουν: ἡ συγραφέας - τῆς συγγραφέα; Ναί, ἀλλ' αὐτοί μεταφράζουν ἐκ τῆς καθαρευούσης (ὁ καί ἡ συγγραφεύς = ὁ καί ἡ συγγραφέας). Ὅταν ἐξέλθουν ἀπό τά σχολεῖα τά «ξεφτέρια τῆς μεταρρύθμισης», τά ὁποῖα δέν ἔχουν ἰδέαν ἀπό τήν καθαρεύουσαν, πῶς θά ὁμιλοῦν καί θά γράφουν;

Ἔπειτα ὁ τύπος ἡ συγγραφέας - τῆς συγγραφέα εἶναι ἀπαράδεκτος διά τό γλωσσικόν αἴσθημα τοῦ Λαοῦ καί δέν εἶναι δυνατή ἡ κατάποσίς του. Ὁ Λαός θά ἔλεγεν ἀκριβῶς τό ἀντίστροφον: ἡ συγγραφέα - τῆς συγγραφέας. Δέν ὑπάρχει καμμία λέξις τοῦ Λαοῦ ἡ ὁποία νά ἔχῃ τόν αὐτόν τύπον διά τό ἀρσενικόν καί τό θηλυκόν.

Διά τοῦτο, κἄποιος, διά νά μή ἔλθῃ εἰς ἀντίθεσιν πρός τό γλωσσικόν αἴσθημα τοῦ Λαοῦ, ἔγραψεν· ἡ πράκτορα - τῆς πράκτορας, ἀντί ἡ πράκτορας - τῆς πράκτορας. (Ἀπομνημονεύματα τῆς πράκτορας τῆς Βρεταννικῆς ὑπηρεσίας ἀντικατασκοπείας. Τό «Βῆμα τῆς Κυριακῆς», «Ἑβδομάδα», 1 Νοεμβ. 1981, σελ. 14). Ἄν καί ὁ Λαός θά ἔλεγε μᾶλλον ἡ πρακτόρισσα, κατά τά αὐτοκρατόρισσα, εἰσπρακτόρισσα.

Ὅ,τι συμβαίνει μέ τά εἰς -έας, τό αὐτό συμβαίνει καί μέ τά εἰς -ας καί -ης οὐσιαστικά τά δηλοῦντα ἐπάγγελμα. Δέν ἔχουν ἰδιαίτερον τύπον διά τό θηλυκόν, οὔτε δέχονται θηλυκόν ἄρθρον (ἡ ἀστυφύλακας, ἡ ἐπιστήμονας, ἡ στρατιώτης, κ.λπ.) διότι γραμματικῶς εἶναι γένους ἀρσενικοῦ.

Ἑπομένως, ἐάν πρέπει νά δηλωθῇ τό φυσικόν γένος, δηλαδή ἐάν πρόκειται περί γυναικός ἀσκούσης κἄποιο ἀπό τά ἐπαγγέλματα αὐτά, πρέπει νά λέγωμεν: ὁ θηλυκός ἀρχιτέκτονας (ἐπιστήμονας, ἐμπειρογνώμονας, χωροφύλακας, δικαστής, ναύτης, κ.λπ.).

Σκέπτεται κανείς: καλά, ὁ Τριανταφυλλίδης ἴσως νά δικαιολογῆται πού ἀπέκλεισεν τό θηλυκόν γένος ἀπό τά ὀνόματα αὐτά, διότι, ὅταν ἔγραφε τήν γραμματικήν του, τά ἐξωοικιακά γυναικεῖα ἐπαγγέλματα ἦσαν ἐλάχιστα καί εἶχαν τά θηλυκά ὀνόματά των: ἡ μοδίστρα, ἡ καθαρίστρια, ἡ παραδουλεύτρα, ἡ πλύστρα, ἡ μυλωνού, ἡ καπελού, ἡ πουκαμισού, ἡ κουμποτρυπού, ἡ ψωμάδαινα, ἡ φουρνάρισσα, κ.λπ.

Οἱ «ἀναπροσαρμοστές» τῆς γραμματικῆς Τριανταφυλλίδη δέν δικαιολογοῦνται, διότι ἐγνώριζαν ὅτι ἤδη αἱ γυναῖκες καταλαμβάνουν ὅλα τά ἐπαγγέλματα. Δέν ἐσκέφθη κἄποιος ἀπὸ αὐτούς: Πῶς, στὴν ὀργή, θά λέγεται μία γυναῖκα ποὺ εἶναι, φέρ' εἰπεῖν, νομάρχης; Ἀφοῦ δέ μπορεῖ νά λέγεται ἡ νομάρχης -τῆς νομάρχη, θά λέγεται ἡ νομάρχης — τῆς νομάρχης; ἡ νομάρχιδα (ἐκ τοῦ: ἡ νομάρχις - ιδος); ἡ νομάρχαινα; ἡ νομαρχιά; ἡ νομαρχού; ἡ νομάρχισσα; ἡ νομαρχέσσα;

Διατί, ἀφοῦ ἀπέκλεισαν τό διγενές καὶ μονοκατάληκτον οὐσιαστικόν, δέν καθιέρωσαν κἄποιον τύπον διά τὸ θηλυκὸν αὐτῶν τῶν «ἐπαγγελματικῶν» οὐσιαστικῶν;Ἐδῶ δέν πρόκειται περὶ παρωνυχίδος, ἀλλά περὶ λέξεων αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διά τὴν συνεννόησιν. Ἔπειτα, ἀφοῦ ἐπαίρονται ὅτι ἀπέδωσαν εἰς τὸν Λαὸν τὴν γλῶσσάν του, διατὶ ἀπέκλεισαν τόν Λαὸν ἀπὸ τὴν ἐπιτροπὴν ἀναπροσαρμογῆς τῆς γραμματικῆς Τριανταφυλλίδη;

Ὁ Ψυχάρης ἔλεγε: «Θά πάρουμε δάσκαλο τὸ βαρκάρη, θά δίνουμε προσοχὴ στά λόγια του, θά σπουδάζουμε τὴ γλῶσσα μας στοῦ ράφτη καὶ στοῦ ποδηματᾶ» («Τὸ ταξίδι μου» (ἐκδ. Ἑρμῆς), σελ. 21). Διατὶ λοιπόν ἠγνοήθησαν αὐτοὶ οἱ «δάσκαλοι» οἱ πλέον ἁρμόδιοι ἐν προκειμένῳ; Ἐάν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν μετεῖχε ἕνας βαρκάρης, ἕνας ράφτης καὶ ἕνας ποδηματᾶς, «αὐτοὶ ξέρουν τὴ γλῶσσα τους», καὶ ἑπομένως θά ἔδιδαν λύσιν εἰς τὸ ὑπ' ὄψιν πρόβλημα.

Φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ «ἀναπροσαρμοστές» ἠθέλησαν ν' ἀφήσουν πλήρη γλωσσικὴν ἐλευθερίαν, ὥστε ὁ καθείς νά «πλάθῃ» διά τὸ θηλυκὸν ὅποιον τύπον θέλει.

Μεγάλος μπελᾶς διά τοὺς «γλωσσομεταρρυθμιστάδες» εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ἑλληνική γλῶσσα εἶναι κλιτική, πρᾶγμα ποὺ μπερδεύει τὸν Λαό. Εἰς τὴν κλίσιν τῶν ὀνομάτων, ἡ δύσκολος πτῶσις εἶναι ἡ γενική. Αἱ ἄλλαι πτώσεις (ὀνομαστική, αἰτιατική, κλητική) εἶναι, εἰς τάς πλείστας τῶν περιπτώσεων, ὅμοιαι. Ὅλα τά θηλυκά, λ.χ. καὶ ὅλα τά οὐδέτερα ἔχουν (εἰς τὴν δημοτικήν) εἰς ἕκαστον ἀριθμόν, καὶ τάς τρεῖς αὐτάς πτώσεις ὁμοίας. (Οἱ τύποι μητέρα - μητέρες εἶναι κοινοὶ διά τὴν ὀνομαστικήν, αἰτιατικήν, καὶ κλητικὴν τοῦ ἑνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ, ἀντιστοίχως ἐπίσης καί οἱ τύποι δέντρο-δέντρα).

Ἀλλά καὶ τά ἀρσενικά, ἐκτὸς τῶν εἰς -ος, ἔχουν εἰς μὲν τὸν πληθυντικὸν ἕνα τύπον κοινὸν καί διά τάς τρεῖς αὐτάς πτώσεις, εἰς δὲ τὸν ἑνικὸν ὁ τύπος ὁ κοινὸς διά τὴν αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν σχηματίζεται εὐκολώτατα ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς διά παραλείψεως τοῦ σίγμα.

Ἐάν λοιπὸν καταργηθῇ ἡ γενική τότε ἡ γλῶσσα μας ἁπλοποιεῖται, ἀλλά καὶ ἐξευρωπαΐζεται, διότι θά εἶναι ὅπως ἡ Γαλλική καὶ ἡ Ἀγγλική, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἕνα τύπον διά τὸν ἑνικὸν καὶ ἕνα διά τὸν πληθυντικόν.

Διά τοῦτο οἱ «γλωσσομεταρρυθμιστάδες» ἀγωνίζονται διά τὴν κατάργησιν τῆς γενικῆς καὶ προσπαθοῦν μέσῳ διαφόρων περιφράσεων νά τὴν ἀντικαταστήσουν μὲ τὴν αἰτιατικήν, ἢ καὶ μὲ τὴν ὀνομαστικήν. Πρὸς τοῦτο:

α. Ὅσαι ἀπὸ τάς διατηρηθείσας προθέσεις τῆς καθαρευούσης συνετάσσοντο μὲ ἢ καὶ μὲ γενικήν, (ἀντί, ἀπό, κατά, μετά, παρά) εἰς τὴν νέαν «Ἑλληνικήν» συντάσσονται μόνον μὲ αἰτιατικὴν (ἀντὶ τριῶν = ἀντὶ τρεῖς, κ.λπ.).

β. Ὅλα τά ἐπιρρήματα τά ὁποῖα ἠκολουθοῦντο ἀπὸ ὀνόματα εἰς πτῶσιν γενικὴν ἀντικαθίστανται μὲ ἄλλα, κατ' ἀρχὴν λαϊκά ἐπιρρήματα, ἀκολουθούμενα ἀπὸ πρόθεσιν καὶ αὐτὴ ἀπὸ ὄνομα εἰς πτῶσιν αἰτιατικήν. Παραδείγματος χάριν: Ἐναντίον τῆς Ἀμερικῆς = ἐνάντια στὴν Ἀμερική. Ἐκτὸς θέματος - ἔξω ἀπὸ τὸ θέμα. Ἐντὸς τῆς ἡμέρας = μέσα στὴ μέρα. Παρέλασις ἐνώπιον τοῦ πρωθυπουργοῦ = παρέλαση μπροστά στὸν πρωθυπουργό. Ἀγών μεταξύ Παναθηναϊκοῦ καὶ Ὀλυμπιακοῦ = ἀγώνας ἀνάμεσα στὸν Παναθηναϊκὸ καὶ Ὀλυμπιακό. Τιμαὶ κάτω τοῦ κόστους = Τιμές κάτω ἀπὸ τὸ κόστος. Βορείως τῆς Θεσσαλονίκης = Βόρεια ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη. Κατόπιν προσκλήσεως = ὕστερα ἀπὸ πρόσκληση κ.λπ. Ὅταν πρωτοακούσθηκε τὸ «ὕστερα ἀπὸ πρόσκληση» ἐφάνη κωμικὸν καὶ ὁ Ἄγγελος Τερζάκης, ὁ ὁποῖος ἔγραφεν ὡραίαν δημοτικήν, ἔγραψεν εἰς ἄρθρον του εἰς τὸ «Βῆμα»: «Ὄχι καὶ ὕστερα ἀπὸ πρόσκληση!». Εἰς τάς φράσεις «κατόπιν προσκλήσεως», «κατόπιν ἐντολῆς», κ.λπ., ἡ ἔννοια τοῦ κατόπιν δέν εἶναι χρονική, ἀλλ' αἰτιολογικὴ (δυνάμει, συνεπείᾳ προσκλήσεως ἢ ἐντολῆς, ἐπειδὴ ἔλαβε πρόσκλησιν ἢ ἐντολήν). Ἐνῷ ἡ σημασία τοῦ ὕστερα εἶναι κυρίως χρονική. Ἀλλά μὲ τάς συνεχεῖς ἐπαναλήψεις: «Πῆγε στὴ Βουλγαρία ὕστερα ἀπὸ πρόσκληση, κάνει ἀνάκριση ὕστερα ἀπὸ ἐντολή, κ.λπ.», ἐσυνηθίσαμε αὐτά τά κορακίστικα τόσον ὥστε τώρα θά μᾶς ἐφαίνοντο σόλοικα τά: κατόπιν προσκλήσεως, κατόπιν ἐντολῆς κ.λπ. Ὁ πλέον ἀπίθανος σολοικισμὸς, ἐάν ἐπαναλαμβάνεται συνεχῶς, ἐπικρατεῖ. Θά διερωτηθῇ κανείς: Ἀφοῦ τὸ κατόπιν τὸ χρησιμοποιεῖ καὶ ὁ γανωματής, ποῖος ὁ λόγος νά τὸ καταργήσουν; Διό-

τι ὁ γανωματὴς δὲν χρησιμοποιεῖ τὸ κατόπιν πρὸ ὀνόματος. Καὶ ἔπειτα, τὸ κατόπιν, ὅταν συνοδεύεται ἀπὸ ὄνομα, τὸ θέλει εἰς πτῶσιν γενικὴν καὶ εἰς τὴν νέαν «Ἑλληνικήν» ἡ γενικὴ πρέπει νὰ καταργηθῇ.

Οἱ ποικίλοι σολοικισμοὶ φαίνονται ἀστεῖοι. Ἀλλ' ἂν ἀρχίσουν νὰ μᾶς βομβαρδίζουν μὲ αὐτοὺς οἱ σταθμοί μας ἐπὶ ἕνα μῆνα θὰ ἐπικρατήσουν. Τὸ γλωσσικὸν αἴσθημα εἶναι ζήτημα συνηθείας, ζήτημα ἐθισμοῦ τῆς ἀκοῆς.

γ. Ἀντικαθίσταται ἡ γενικὴ μὲ τὴν αἰτιατικὴν προτασσομένης τῆς προθέσεως σὲ ἢ μέ. Παραδείγματος χάριν, ἀκούομεν ἀπὸ τὴν ΕΡΤ: Αὐξάνουν οἱ τιμὲς στὰ ἀεροπορικὰ εἰσιτήρια. Ὁ τάδε προήδρευσε σὲ σύσκεψη. Ἦταν μέλος στὴν Ἕνωση Συντακτῶν. Ἔγιναν 20 σεισμικὲς δονήσεις μὲ μέγεθος τόσους βαθμοὺς Ρίχτερ. Ἀγνοεῖται ἡ τύχη τοῦ δεξαμενόπλοιου τάδε μὲ χωρητικότητα τόσους κόρους. Ἢ βλέπομεν εἰς τὴν γραμματικήν: «Εἶναι οὐσιαστικὸ ποὺ γίνεται ἀντικείμενο στὸ "ρῆμα"» (σελ. 61).

δ. Ἀντικαθίσταται ἡ γενικὴ τοῦ πληθυντικοῦ μὲ τὴν ὀνομαστικήν. Ἰδοὺ τρεῖς μαργαρῖται τῆς μορφῆς αὐτῆς: Μία ὁμάδα ἐπιστήμονες ἐργάσθηκαν... Αὐτὸ ἀποδείχθηκε ἀπὸ μιὰ σειρὰ πειράματα ποὺ ἔγιναν... Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει δέκα εἴδη λέξεις.

Οἱ δύο πρῶτοι ἐλέχθησαν εἰς ἐκπομπὴν τῆς Ε.Ρ.Τ., ὁ δὲ τρίτος εἶναι τῆς γραμματικῆς τῆς «μεταρρύθμισης» (σελ. 10, παρ. 111). Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ Λαὸς δὲν χρησιμοποιεῖ τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ. Εἶναι ζήτημα ἐὰν ὑπάρχουν δέκα ἕως δεκαπέντε λέξεις τῆς γλώσσης τοῦ Λαοῦ αἱ ὁποῖαι σχηματίζουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ. Οἱ «γλωσσομεταρρυθμιστάδες» θὰ ἐσκέφθησαν: Ἀφοῦ ἡ παραδουλεύτρα λέγει «ἕνας τενεκὲς σκουπίδια», γιατὶ καὶ ὁ καθηγητὴς Πανεπιστημίου νὰ μὴ λέγῃ «μία σειρὰ πειράματα;» Ἀφοῦ ὁ γανωματὴς λέγει «δέκα σωροὶ χώματα», γιατὶ καὶ ἡ γραμματικὴ νὰ μὴ λέγῃ «δέκα εἴδη λέξεις;» Ἀφοῦ ὁ τσοπάνης λέγει «ἕνα κοπάδι πρόβατα» γιατὶ καὶ ὁ ἀκαδημαϊκὸς νὰ μὴ λέγῃ: «ἕνα πλῆθος ἀκαδημαϊκοί» «μία ὁμάδα καθηγητές», «ἕνα σύνολο κανόνες», «μία δέσμη μέτρα», κ.λπ.;

Ἡ ἀντικατάστασις τῆς γενικῆς τοῦ ἑνικοῦ διὰ τῆς ὀνομαστικῆς εἰς τὰ κύρια ὀνόματα εἶναι πλέον κανὼν διὰ τοὺς σταθμούς μας Ε.Ρ.Τ.-1 καὶ Ε.Ρ.Τ.-2. Ἀκούομεν συνεχῶς πρὸ καὶ εἰς τὸ τέλος ἑκάστης ἐκπομπῆς: Ἐπιμέλεια, παρουσίαση: Γιῶργος Ἀνάμελος. Σκηνοθεσία: Γιάννης Ρεκλαματζής. Κείμενα: Νίκος Τενεκετζής. Μουσική: Μίκης Θεοδωράκης, κ.λπ.

Ἐδῶ οἱ «μεταγλωττιστὲς» θὰ ἐσκέφθησαν: Ἀφοῦ λέμε ψυγεῖα Πίτσος, γιατὶ νὰ μὴ λέμε ποίηση Ρίτσος; Ἀφοῦ λέμε τσιμέντα Ἡρακλῆς, γιατὶ νὰ μὴ λέμε κείμενα Σοβατζῆς; Ἀφοῦ λέμε ταβέρνα Ἀθανάσιος Διάκος, γιατὶ νὰ μὴ λέμε σκηνοθεσία Ἀθανάσιος Δράκος; Ἔτσι μὲ τὴν «νεοελληνικήν» αὐτὴν διατύπωσιν, οἱ διάφοροι παρουσιασταί, σκηνοθέται, μουσικοί, ποιηταί, παρουσιάζονται ὡς «ἐμπορικὲς φίρμες». Δὲν ἀποκλείεται ν' ἀκούσωμεν προσεχῶς: Δήλωση Γιάννης Ἀλευρᾶς. Ἀνακοίνωση ὑπουργὸς Δημόσιας Τάξης (ἢ ὑπουργὸς Δημόσια τάξη). Παρακολούθησαν τὴ διάλεξη Παναγιώτης Κανελλόπουλος καὶ ὕστερα τὴν ὁμιλία Γιῶργος Ἀρλούμπας.

Κἄποιος καθηγητὴς Πανεπιστημίου, ἐκ τῶν μαχητικῶν δημοτικιστῶν, διὰ ν' ἀποδείξῃ ὅτι τὸ γλωσσικὸν αἰσθητήριον τοῦ Λαοῦ εἶναι ἑλληνοπρεπέστερον τοῦ τῶν γραμματισμένων, ἔλεγε, κάποτε, πολὺ πρίν... τὴ «μεταρρύθμιση».

«Ἐμεῖς οἱ γραμματισμένοι λέμε τό φεστιβάλ - τοῦ φεστιβάλ. Ἐνῷ ἂν τό ἔπαιρνε ὁ Λαός θά ἔλεγε τό φεστιβάλ - τοῦ φεστιβαλιοῦ».

Ἀσφαλῶς, ἔτσι θά τό ἔλεγεν ὁ Λαός. Ποῦ νά ἐφαντάζετο ὅμως ὁ ἐν λόγῳ καθηγητὴς ὅτι τώρα πού ὁ Λαός πῆρε τὴν ἐξουσία, ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Ε.Ρ.Τ. καί μιλάει ὅπως θέλει, τά πράγματα θά ἀντεστρέφοντο! Διότι τώρα, ἐμεῖς οἱ γραμματισμένοι λέμε: ἡ Ἀγκόλα - τῆς Ἀγκόλας, ἡ Βερόνα - τῆς Βερόνας, ἡ Μέκκα - τῆς Μέκκας κ.λπ. ἐνῷ ὁ Λαός, δηλαδὴ ἡ Ε.Ρ.Τ. «ξυπάστηκε» παριστᾶ τὴν «ὑπεργραμματισμένη» καὶ λέγει: τῆς Ἀγκόλα, τῆς Βερόνα, τῆς Μέκκα, τῆς Σαχάρα, τῆς Σαουδαραβία, κ.λπ. Αὔριο θά πῇ: τῆς Ἰταλία, τῆς Ἰσπανία, τῆς Τουρκία, καὶ μεθαύριο τῆς Λάρισα, τῆς Καβάλα, τῆς Ξάνθη, κ.λπ. Τώρα ὁ καθηγητής, ὠργισμένος, θά λέγῃ:«Καλέσω τόν οὐ λαόν μου, λαόν μου» (Ὡσηέ Β. 23).

Φαίνεται λοιπόν ὅτι τελικός στόχος «τῆς μεταρρύθμισης» εἶναι ἡ κατάργησις τῆς κλίσεως τῶν ὀνομάτων. Καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες βαδίζουν εἰς τά ἄκρα θά ξεπεράσωμεν, εἰς τό ζήτημα αὐτό, τὴν Γαλλικὴν καὶ τὴν Ἀγγλικήν. Διότι εἰς τάς γλώσσας αὐτάς ναὶ μὲν ἡ λέξις δέν ἀλλάσσει μορφὴν (δέν κλείνεται), ἀλλ' αἱ γραμματικαὶ σχέσεις τῶν πτώσεων ἐκφράζονται μέ διαφόρους προθέσεις.

Εἰς τήν... «εἰδυλλιακήν» μονοκομματικὴν κοινωνίαν τοῦ «1984» τοῦ Τζώρτζ Ὄργουελ, τό Κόμμα ἔχει ἀποδυθῇ εἰς μίαν τεραστίαν προσπάθειαν νά κατασκευάσῃ μίαν γλῶσσαν διά τόν Λαόν, τοὺς «πρόλες», ὅπως λέγεται ὁ Λαός.

Ἐπιτροπαὶ ἀπό φιλολόγους καὶ γλωσσολόγους ἐργάζονται πυρετωδῶς διά νά περιορίσουν τό λεξιλόγιον τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης εἰς ἐλάχιστον ἀριθμόν λέξεων. Ὅλα τά συνώνυμα καταργοῦνται. Πᾶσα λέξις τῆς ὁποίας ἡ βασικὴ ἔννοια μπορεῖ νά ἐκφρασθῇ κατά προσέγγισιν μέ κἄποιαν λέξιν, ἢ μέ κἄποιαν περίφρασιν λαϊκῶν λέξεων, καταργεῖται. Δέν ὑπάρχουν ἀποχρώσεις ἐννοιῶν.

Εἰς τὴν Ὠκεανίαν κατά βάσιν αἱ λέξεις, ἐκτὸς ἐλαχίστων, δέν ἐκφράζουν ἐννοίας, ἀλλά πράγματα αἰσθητά, ὅπως εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν πρωτογόνων καὶ τῶν μικρῶν παιδιῶν.

Ἀπό τά ζεύγη τῶν ἀντιθέτων διατηρεῖται μόνον ἡ μία λέξις, ἡ δέ ἀντίθετός της σχηματίζεται ἀπό τὴν διατηρουμένην διά τῆς προσθήκης τοῦ στερητικοῦ προθέματος un. Παραδείγματος χάριν: good (καλός) - ungood (ἄκαλος) joy (χαρά) - unjoy (ἀχαρά, λύπη) κ.λπ.

Ἡ μεγάλη σφαγὴ γίνεται εἰς τά ρήματα, εἰς τά ἐπίθετα καὶ εἰς τά ἀφηρημένα οὐσιαστικά. Αὐτὴ ἡ νέα γλῶσσα λέγεται Engsoc (Σοσιαλιστική Ἀγγλική). Καί ὅπως λέγει ὁ Ὄργουελ· «ἡ (Engsoc) εἶναι ἡ μόνη γλῶσσα εἰς τόν κόσμον τῆς ὁποίας τό λεξιλόγιον συνεχῶς ἐλαττοῦται» (ἀντὶ ν' αὐξάνῃ).

Αὐτά συμβαίνουν εἰς τὴν μακαρίαν χώραν τῆς Ὠκεανίας, τῆς ὁποίας ἀρχηγός εἶναι ὁ «Μεγάλος Ἀδελφός», ὁ μεγαλύτερος πολιτικός ὅλων τῶν αἰώνων, τόν ὁποῖον οἱ πρόλες (ὁ Λαός) λατρεύουν καὶ φοβοῦνται ὡς θεόν.

Εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς Engsoc οἱ γλωσσομεταρρυθμισταὶ τῆς Ὠκεανίας ἔχουν ὡς ὁδηγόν μίαν ἀπό τάς θεμελιώδεις ἀρχάς τοῦ καθεστῶτος τοῦ μεγάλου Ἀδελφοῦ: «Ἡ Ἀγνωσία εἶναι Δύναμις!».

Ὅσον στενεύει τό λεξιλόγιον, τόσον στενεύουν καὶ τά ὅρια τῆς σκέψεως. Ἔτσι ὁ περιορισμός τοῦ λεξιλογίου ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀσκεψίαν καὶ ἡ ἀσκεψία εἰς τὴν ἀγνωσίαν. «Ἡ Ἀγνωσία εἶναι Δύναμις!» Δύναμις μεγάλη διά τοὺς κρατοῦντας, διότι ὅπως λέγει ὁ Σπινόζα «Ἐάν ἐκλείψῃ ἡ ἀγνωσία, τότε ἐκλείπει

καί ἡ χάσκουσα ἠλιθιότης, ἡ ὁποία εἶναι τό μόνον ἀσφαλές ἔδαφος ἐπί τοῦ ὁποίου βασίζονται διά συζήτησιν ἤ διά τήν ὑπεράσπισιν τοῦ κύρους των» (Ἠθική, Μέρος Α΄, Παράρτημα 1, παρ. 2).

Τό ἔμβλημα του Μεγάλου Ἀδελφοῦ θά ἠδύνατο νά διατυπωθῇ ὡς: «Ἰσχύς μου ἡ ἀγνωσία τοῦ Λαοῦ.». Ἀλλά καί διά τόν Λαόν ἡ ἀγνωσία εἶναι μεγάλη δύναμις, ἡ ὁποία τόν βοηθεῖ ν' ἀνταπεξέλθῃ είς ὅλας τάς δυσκολίας τῆς ζωῆς. Ὁ ἀγνοῶν (ὁ ἀμαθής) δέν σκέπτεται καί ἑπομένως δέν ταράσσεται ἀπό ἰδέας, οὔτε κατατρύχεται ἀπό προβληματισμούς καί ζῇ εὐτυχής. Ὅπως εἶπεν ὁ Σοφοκλῆς «ἡ γλυκυτέρα ζωή ἔγκειται είς τό νά μή σκέπτεται καθόλου» (Αἴας 552). Ἐνῷ ἡ σκέψις φέρει γνῶσιν, καί ἡ γνῶσις πόνον: «ὁ προστιθείς γνῶσιν προσθήσει ἄλγημα» (Ἐκκλησιαστής Α 18).

Ὁ ἄνθρωπος, πρό τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, ὅταν ἦταν Ἄνθρωπος ὡς Κουτός ἔζη είς τόν παράδεισον πανευτυχής. Ὅπως λέγει ὁ Ἅγιος Αὐγουστῖνος: «Εἰς τόν παράδεισον ὁ ἄνθρωπος ἔζη ὅπως ἤθελεν, ἀφοῦ ἤθελεν ὅ,τι εἶχε παραγγείλει ὁ Θεός» (Περί τῆς Θείας Πολιτείας, XIV 26).

Ἔτσι καί είς τήν Ὠκεανίαν ὁ Λαός ζῇ ὅπως θέλει, ἀφοῦ θέλει ὅ,τι παραγγέλλει ὁ Μεγάλος Ἀδελφός, ὁ ἐπίγειος θεός. Ἔπειτα, ὑπό καθεστώς ἀγνωσίας, παρέχεται είς τόν Λαόν πλήρης ἐλευθερία σκέψεως, ἀφοῦ δέν θά ἔχῃ σκέψιν. Είς τήν Ἑλλάδα, ἡ Νέα Δημοκρατία , ἀφ' ἧς «ἀνέτρεψε» την ἐπάρατον καί «ἐγκαθίδρυσε» τήν Δημοκρατίαν τοῦ Μεγάλου Ἀδελφοῦ, ἀπεδύθη καί αὐτή είς μίαν παρομοίαν προσπάθειαν νά κατασκευάσῃ διά τόν Λαόν μίαν γλῶσσαν παρομοίαν μέ τήν Engsoc. Τήν γλῶσσαν αὐτήν θά καλοῦμεν Σοσέλ (Σοσιαλιστική Ἑλληνική), πρός διάκρισιν ἀπό τήν μέχρι τοῦδε γλῶσσαν τῶν μορφωμένων, τήν ὁποίαν θά καλοῦμε Σκοτέλ (Σκοταδιστική Ἑλληνική).

«Ἀπό τή δέκατη ὄγδοη Ὀχτώβρη ἡ σοσιαλιστική κυβέρνηση ἔδωσε νέο σπρώξιμο γιά τό πιό γρήγορο στέριωμα τῆς Σοσιαλιστικῆς Ἑλληνικῆς (Σοσέλ) καί τό πάρα πέρα πλάτεμά της σ' ὅλα τά σκαλιά τῆς ἐκπαίδευσης καί τῆς διοίκησης». Ὅπως ἡ Engsoc ἔτσι καί ἡ Σοσέλ εἶναι μία γλῶσσα τῆς ὁποίας τό λεξιλόγιον ἐλαττοῦται μέ ταχύν ρυθμόν, διά νά καταλήξῃ είς χιλίας ἕως χιλίας διακοσίας λέξεις, πρᾶγμα τό ὁποῖον ἀποτελεῖ τόν τελικόν στόχον της.

α.Τά Ρήματα. Τό ρῆμα εἶναι τό βασικόν μέρος τοῦ λόγου. Ἄλλωστε αὐτή αὕτη ἡ λέξις ρῆμα σημαίνει λόγος («τά ρήματα ἅ ἐγώ λαλῶ οὐκ ἐμά ἐστί»). Διά τοῦτο ὁ περιορισμός τοῦ ἀριθμοῦ τῶν λέξεων πρέπει ν' ἀρχίσῃ ἀπό τά ρήματα.

Ἡ γραμματική τῆς «μεταρρύθμισης» καταργεῖ πολλά ρήματα. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν μερικά παραδείγματα:

1) Ἡ Σκοτέλ μέ βάσιν τό ρῆμα: λαμβάνω, ἐσχημάτιζε μέ διαφόρους προθέσεις εἴκοσι ρήματα ἐνεργητικῆς φωνῆς καί δεκαοκτώ παθητικῆς. Ἡ Σοσέλ τό: λαμβάνω, τό λέγει λαβαίνω καί σχηματίζει ἕν μόνον σύνθετον ἐνεργητικῆς φωνῆς, τό καταλαβαίνω (σελίδες 236, 242, 243). Ἔτσι καταργεῖ 37 ρήματα τῆς Σκοτέλ.

2) Ἡ Σκοτέλ, μέ τό ρῆμα ἵσταμαι, ἐσχημάτιζε εἴκοσιν ἕν ρήματα σύνθετα μέ προθέσεις. Ἡ Σοσέλ τό ἵσταμαι τό λέγει στέκομαι ἤ στέκω καί δέν σχηματίζει κανένα σύνθετον (σελ. 235 καί 245). Ἔτσι καταργεῖ 21 ρήματα τῆς Σκοτέλ.

3) Ἡ Σκοτέλ, μὲ τὸ ρῆμα πίπτω, ἐσχημάτιζε δώδεκα ρήματα σύνθετα μὲ προθέσεις. Ἡ Σοσέλ μὲ τὸ πέφτω, τὸ ὁποῖον ἀντικατέστησε τὸ πίπτω, δὲν ἔχει κανένα σύνθετον (σελ. 244). Ἔτσι καταργοῦνται 12 ρήματα τῆς Σκοτέλ.

Τά παραδείγματα θὰ μποροῦσαν νὰ συνεχισθοῦν. Ἀλλά καί τά δοθέντα ὡς δεῖγμα, εἶναι άρκετά διὰ νὰ δείξουν πῶς ἡ γλῶσσα ἀπογυμνοῦται ἀπὸ ἑκατοντάδας βασικῶν ρημάτων, διὰ νά μείνουν τελικῶς μόνον ἐκεῖνα πού χρησιμοποιεῖ ὁ γανωματής. Μερικοί «μεταγλωττιστές» ἐπεχείρησαν νά πλάσσουν νέα σύνθετα ρήματα ὑπὸ τὴν νέαν μορφὴν των, ὡς: «ὑποστέκεται (ὑφίσταται), συλλαμβάνονται, καταλαβαίνεται (ἡ Κορυτσά), συμπέφτουν, ἐμπέφτει, προθέτομαι (προτίθεμαι) ἐπιθέτεται (ἐπιτίθεται) διακόβεται, ὑποσκύβει (ὑποκύπτει), διαστέλνεται, κλπ.

Ἀλλά φαίνεται ὅτι ἀντελήφθησαν τὴν γελοιοποίησιν καί ἐσταμάτησαν, προτιμήσαντες ἀντί, τῆς γελοιοποιήσεως, τὴν κατάργησιν τῶν ρημάτων τούτων.

Ἡ Ε.Ρ.Τ. -1 καὶ Ε.Ρ.Τ.-2 ἐργάζονται καὶ αὐταί φιλοτίμως διὰ τὸν περιορισμὸν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ρημάτων καί τήν ἀντικατάστασίν των μὲ τὸ ρῆμα κάνω. Ἀπὸ τά δελτία είδήσεων καί ἀπὸ ἄλλας ἐκπομπάς των ἔχω σημειώσει τάς κάτωθι περιπτώσεις, κατά τάς ὁποίας ρήματα τῆς Σκοτέλ ἀντικατεστάθησαν ἀπὸ τὸ ρῆμα κάνω. Τὸ ἀντικατασταθὲν ρῆμα σημειοῦται ἐντὸς παρενθέσεως.

Ἔκανε (ἐπραγματοποίησε) δρομολόγια, Κάνει (ἐκτελεῖ) ἀνασκαφές, Ἔκανε (ἐξεπλήρωσε) τά καθήκοντά του, Ἔκανε (διενήργησε) ἔλεγχο, Ἔκανε (ὑπέβαλε) μήνυση, Ἔκανε (προέβη είς) δηλώσεις, Ἔκανε (συνεκρότησε) ἐπιτροπή, Ἔκανε (κατήρτισε) πρόγραμμα, Ἔκανε (διετέλεσε) ὑπουργός, Κάνει (ὑπηρετεῖ) τή θητεία του,Ἔκαναν ((προέβαλαν) ἄμυνα, Κάνει (φοιτᾶ είς) φροντιστήριο, Ἔκανε (ὑπεβλήθη είς) ἐγχείρηση, Ἔκανε (ἐνήργησε) ἐπιθεώρηση, Ἔκανε (διεξήγαγε) διαπραγματεύσεις, Ἔκανε (διέπραξε) ἔγκλημα, Ἔκανε (ἤσκησε) προσφυγή, Ἔκαναν (ἐκήρυξαν) ἀπεργία, Ἔκανε (συνεκάλεσε) σύσκεψη, Ἔκαναν (συνέπηξαν) ὀργάνωση, Ἔκανε (συνέταξε) μελέτη, Ἔκανε (ἐχρημάτισε) νομάρχης, Ἔκαναν (ἐξαπέλυσαν) ἐπίθεση, Ἔκαναν (συνῆψαν) συμμαχίαν, Κάνει (διανύει) τήν ἄδειά του, Ἔκαναν (προεκάλεσαν) ταραχές, Ἔκανε (ἐπροξένησε) ζημιές, Κάνει (παριστάνει) τὸν τρελλό, Κάνει (Παραδίδει) Ἀγγλικά, Ποιὸς σᾶς κάνει (διδάσκει) μαθηματικά, Ἔκανε (ὠργάνωσε) ἐκδήλωση, Κάνει (ὑποδύεται) τὸν Οἰδίποδα, Κάνει (παρακολουθεῖ) μαθήματα, κάνει (διδάσκεται) Ἀγγλικά, Ἔκανε (ἐπέτυχε) παγκόσμιο ρεκόρ.

Δέν ἀναφέρονται αί περιπτώσεις χρησιμοποιήσεως τοῦ κάνω είς τὴν ἀργκό, διότι ἡ ἀργκὸ εἶναι γλῶσσα συνθηματική καί ἀκατάληπτος ἀπὸ τούς ἀμυήτους. Ἐν τούτοις βλέπομεν είς τόν Τύπον (ἐφημερίδας καί περιοδικά) ἐκφράσεις ἀργκὸ μὲ τὸ ρῆμα κάνω. Ὅπως, λόγου χάριν, τῆς δημοσιογραφικῆς ἀργκό: «Ὁ Α κάνει ραδιόφωνο στήν τάδε ἐφημερίδα», τῆς καλλιτεχνικῆς ἀργκό: «Ἡ τραγουδίστρια τάδε, προηγουμένως ἔκανε κινηματογράφο», τῆς ὑποκοσμίου ἀργκό: «Ἡ Α κάνει πεζοδρόμιο», τῆς ἀθλητικῆς ἀργκό: «Στὸ είκοστὸ λεπτὸ ὁ Ποδάρας ἔκανε τὸ Ὀλυμπιακὸς - Παναθηναϊκὸς δύο -τρία», τῆς μαθητικῆς ἀργκό: «Τὸ ἀέρας κάνει στὸν πληθυντικὸ οἱ ἀέρηδες».

(Αὐτὸ εἶναι τῆς γραμματικῆς, σελὶς 86, παρ. 136).

Αὐτὸ τὸ θαυματουργὸν ρῆμα κάνω δὲν καταργεῖ μόνον τά ἐντὸς παρενθέσεως ρήματα τῶν ἀνωτέρω παραδειγμάτων, ἀλλά καὶ ἐκεῖνα τῶν ὁποίων παράγωγον εἶναι τὸ ἀντικείμενον. Οὕτω μέ τά κάνω ἄμυνα, κάνω διαπραγματεύσεις, κάνω προσφυγὴ κ.λπ., δὲν καταργοῦνται μόνον τά ρήματα προβάλλω, διεξάγω καὶ ἀσκῶ, ἀλλά καὶ τά ἀμύνομαι, διαπραγματεύομαι, προσφεύγω.

Ἔτσι τὸ ρῆμα κάνω μπορεῖ τελικῶς ν' ἀντικαταστήσῃ ὅλα τά ρήματα, διότι δέν ὑπάρχει ρῆμα τοῦ ὁποίου τὴν ἔννοιαν νά μὴ μπορεῖτε νά ἐκφράσετε μέ τὸ κάνω καὶ τὸ ἀντίστοιχον οὐσιαστικόν. Παραδείγματος χάριν, τά ὀργώνω, ἑτοιμάζω, τρέχω, παίζω, διαβάζω, γελῶ, κοιμοῦμαι, ἐργάζομαι κ.λπ., μποροῦν ν'ἀντικατασταθοῦν μέ τά: κάνω ὄργωμα (ἑτοιμασία, τρέξιμο, παίξιμο, διάβασμα, γέλιο, κοίμισμα, δουλειά κ.λπ.).

Φαίνεται ἀστεῖο; Καὶ ὅμως λέγονται χειρότερα. Ποῖος θά ἐφαντάζετο, λόγου χάριν, ὅτι τὸ ἐπιμελοῦμαι ἢ ἔχω τὴν ἐπιμέλειαν ἦτο δυνατὸν ν' ἀντικατασταθῇ μέ τὸ κάνω τὴν ἐπιμέλεια. Καὶ ὅμως κάθε μεσημέρι -καὶ ἐνίοτε συμβαίνει κατά τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ - εἰς τὴν ἐκπομπὴν «Καλειδοσκόπιο» τῆς πάλαι ποτέ Υ.ΕΝ.Ε.Δ. ἠκούομεν: «Τὴν τεχνικὴν ἐπιμέλειαν ἔκανεν ὁ τάδε». Καὶ τὴν ἐκπομπὴν αὐτὴν τήν... κάνουν δύο ἕως τρεῖς δημοσιογράφοι. Δὲν ξέρω φυσικά ἐάν τὴν ἀνωτέρω «κοτσάνα» τὴν ἔκαναν αὐτοὶ πού... κάνουν τά κείμενα, ἤ τήν... ἔκαμε μόνη της ἡ ἐκφωνήτρια. Οὔτε ξέρω ἐάν ὑπάρχῃ κἄποιος, μὲ πτυχίον ἔστω δημοτικοῦ, ποὺ νά... κάνῃ τὴν εὐθύνη γι' αὐτά πού... κάνουν οἱ «μεταγλωττιστές».

Ἐάν κἄποιος σᾶς ἔλεγε ὅτι τὸ ἀπέχω εἰς τὴν νέαν «Ἑλληνικήν» λέγεται «κάνω ἀποχή», θά τὸν ἐθεωρούσατε παραδοξολόγον. Καὶ ὅμως λέγεται ἀπὸ τὴν Ε.Ρ.Τ. «ἔκανε ἀποχή» καὶ βάσει τῆς κρατούσης πλέον πεποιθήσεως «αὐτοὶ ξέρουν», τείνει νά ἐπικρατήσῃ. Ἔτσι διαβάζομεν ὅτι «στὶς ἐκλογές τοῦ 1923 οἱ Βενιζελικοὶ κάναν ἀποχή» (Περιοδικὸν «Ἐπίκαιρα», τ. 689 15.10.81, σελ. 68.) Αὔριο θ' ἀκούσωμε: Ὁ Α. κάνει ὑπεροχὴ στὸ Β (ὑπερέχει τοῦ Β.). Ἔκανε μετοχὴ σέ σύσκεψη (μετέσχε συσκέψεως).

Καὶ συνεχίζομεν τὴν παράθεσιν παραδειγμάτων: Ἡ πρόταση κάνει ἐνοχὴ σέ ἀντίφαση (ἐνέχει ἀντίφασιν)· αὐτὸ τὸ κιβώτιο κάνει περιοχὴ σέ μῆλα (περιέχει μῆλα). Αὐτά δὲν εἶναι χειρότερα ἀπὸ τὸ κάνω ἀποχή, ἤ κάνω ἐπιμέλεια.

Τὸ κάνω λοιπὸν μπορεῖ ν' ἀντικαταστήσῃ ὅλα τά ρήματα. Τά παθητικά ρήματα μποροῦν κάλλιστα νά μετατραποῦν εἰς ἐνεργητικά, μέ ὑποκείμενον τὸ ποιητικὸν αἴτιον καὶ ἀντικείμενον τὸ ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ. Ἔτσι καταργεῖται καὶ ἡ παθητικὴ φωνή. Ἄλλωστε ὁ Λαὸς δὲν χρησιμοποιεῖ πολὺ συχνά τὴν παθητικὴν φωνήν. Ὁ Λαός, παραδείγματος χάριν, ποτέ δὲν λέγει: «Κλήθηκε, ἢ καλέστηκε ἀπὸ τὴν ἀστυνομία. Κλάπηκε, ἢ κλέφτηκε, τὸ γαϊδούρι κ.λπ.» ἀλλά: τὸν κάλεσε ἡ ἀστυνομία. Ἔκλεψαν τὸ γαϊδούρι. Καὶ σοσιαλιστί: Τοῦ ἔκανε κάλεσμα ἡ ἀστυνομία. Ἔκαναν κλέψιμο στὸ γαϊδούρι. Διά μεγαλυτέραν ποικιλίαν καὶ εὐκαμψίαν εἰς τὴν ἔκφρασιν, ἴσως χρειασθῇ νά διατηρηθῇ καὶ τὸ ρῆμα γίνομαι. Ἔτσι, μὲ τὸ ρῆμα κάνω, ἐν ἀνάγκῃ δέ καὶ μέ τὸ γίνομαι, (μέ τά δύο βοηθητικά ἔχω καὶ εἶμαι) ὁ Λαὸς κάνει θαυμάσια τὴ δουλειά του. «Τὸ δέ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν». Οἱ σκοταδιστές εἶχαν ἐπινοήσει χιλιάδες ρημάτων διά νά μὴ μπορῇ ποτέ νά τά μάθῃ ὁ Λαός, καὶ ἔτσι νά μὴ μπορῇ νά κάμῃ μετοχὴ

στὴν κουλτούρα καὶ νά μένῃ ἀκουλτουριάριστος. Ἐνῷ τώρα θά ἔχῃ νά μάθῃ νά κλίνῃ μόνον ἕνα, ἢ τό πολύ δύο ρήματα: κάνω καὶ γίνομαι.

Ἄλλωστε ἔτσι δέν ἐμάθαμε τὴ γλῶσσα ἀπό τὴ μάννα μας; 1) Κάνε ἄτα = περπάτα. 2) Κάνε μάμ = Φάγε. 3) Νά κάνῃς νάνι = Νά κοιμηθῇς. 4) Θά σέ κάνω ντά = Θά σέ δείρω. 5) Ἔλα νά κάνῃς τά τσίσια σου = Ἔλα νά οὐρήσῃς.

Τό ρῆμα κάνω ὁ ἄνθρωπος τό ἔχει μέσα του ἐκ γενετῆς. Ἐν ἀρχῇ ἦν τό κάνειν (!). Πράγματι «Ἡ πρώτη πραγματικὴ φράση μερικῶν παιδιῶν ἀπό τὴν ἡλικία τῶν δεκαπέντε ἕως δεκαοχτὼ μηνῶν εἶναι κἄποια παραλλαγὴ τοῦ κάνω» (Ἔριχ Φρόμ, «Ἡ ἀνατομία τῆς ἀνθρώπινης καταστροφικότητας», ἐκδ. Μπουκουμάνη, τόμ. Α΄ σελ. 350). Ὀρθῶς λοιπόν ἡ «μεταρρύθμιση» ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Λαοῦ μας «στίς ρίζες του», εἰς τὴν νηπιακὴν γλῶσσαν καὶ τὴν νηπιακὴν σκέψιν, ἀπό τὴν ὁποίαν τόν εἶχεν ἀπομακρύνει ὁ σκοταδιστικός καθαρευουσιανισμός.

β. Αἱ Μετοχαί. Ἡ ἁπλῆ καθαρεύουσα, ἡ Σκοτέλ, ἔχει ἕξ μετοχάς, δύο ἐνεργητικάς (ἐνεστῶτος, καί ἀορίστου) καὶ τέσσαρας παθητικάς (ἐνεστῶτος, μέλλοντος, ἀορίστου καί παρακειμένου). Ἡ νέα «Ἑλληνική», ἡ Σοσέλ, ἔχει «μία καὶ μισή». Μισὴ μετοχὴ (ἐνεστῶτος) διά τὴν ἐνεργητικὴν φωνήν, καὶ μίαν μετοχὴν (παρακειμένου) διά τὴν παθητικήν. Ἔτσι εἰς τό εἶδος αὐτό τοῦ λόγου γίνεται περικοπὴ τῶν λέξεων κατά 75%.

1) Ἡ Ἐνεργητικὴ Μετοχή. Λέγει ἡ γραμματικὴ τῆς «μεταρρύθμισης» (σελὶς 192): «Ἡ ἐνεργητικὴ μετοχὴ τελειώνει σέ -οντας (-ώντας) καὶ εἶναι ἄκλιτη».

Ἡ μετοχὴ ὅμως εἶναι ρηματικόν ἐπίθετον, τό ὁποῖον ἐπὶ πλέον δηλοῖ διάθεσιν καὶ χρόνον, καὶ λέγεται μετοχὴ ἀκριβῶς ἐπειδὴ μετέχει τῶν παρεπομένων τοῦ ρήματος καὶ τοῦ ὀνόματος. Αὐτὴ ἡ «ἄκλιτη» μετοχὴ μπορεῖ νά χρησιμοποιηθῇ καὶ ὡς ἐπίθετον, ἔστω μονοκατάληκτον καὶ ἄκλιτον; Δηλαδὴ μποροῦμε νά λέγωμεν: Ἰσοζύγιο τρέχοντας συναλλαγῶν, ἡ σπουδάζοντας νεολαία, ἀναχαίτιση τοῦ καλπάζοντας πληθωρισμοῦ, βοήθεια τῶν ἀναξιοπαθώντας καὶ δυστυχώντας ἄτομων, ἡ ἐπείγοντας ἀνάγκη, ἡ ἄρχοντας Τάξη, ὁ κυβερνώντας Συνασπισμός, ἡ κυβερνώντας ὀλιγαρχία, τό κυβερνώντας κόμμα, ὁ διευθύνοντας συμβουλάτορας; Κατά τὴν γραμματικὴν αὐτὴν τό δρῶν πρόσωπον τοῦ συμβουλεύω, δηλαδὴ αὐτός πού συμβουλεύει, δέν λέγεται σύμβουλος ἀλλά συμβουλάτορας (σελ. 47. παρ. 67 α. Α.). Ἐπομένως πρέπει νά λέγωμεν νομικός συμβουλάτορας, συμβουλάτορας ἐπικράτειας, διπλωματικός συμβουλάτορας τοῦ Πρωθυπουργοῦ.

Εἰς τά τέσσερα παραδείγματα πού ἀναφέρει ἡ γραμματικὴ φαίνεται ὅτι αὐτὴ ἡ ἄκλιτη ἐνεργητικὴ μετοχὴ δέν μπορεῖ νά χρησιμοποιηθῇ ὡς ὄνομα. Πῶς ἀντιμετωπίζουν τό ζήτημα αὐτό οἱ «μεταγλωττιστές»; Ἁπλούστατα, δέν τηροῦν τὴν γραμματικήν. Χρησιμοποιοῦν τὴν ἐνεργητικὴν μετοχὴν καὶ ὡς ὄνομα, ἐπίθετον καὶ οὐσιαστικόν, ἤτοι: 1) Ὁ καλπάζοντας πληθωρισμός, ὁ ἀναλογώντας φόρος, ἡ ἄρχουσα τάξη, τό κυβερνῶν κόμμα, ἡ κυβερνῶσα ὀλιγαρχία, τό κυκλοφοροῦν χαρτονόμισμα κ.λπ. 2) Ὁ παράγοντας, ὁ μεσάζοντας, ὁ γράφοντας -ἡ γράφοντας, ὁ πάσχοντας - ἡ πάσχοντας, κ.λπ. Θά πῇ κανείς: Τέτοια πού εἶναι ἡ γραμματικὴ αὐτή, καλά τῆς κάνουν καὶ δέν τὴν τηροῦν. Ἀσφαλῶς. Ἀλλ' οἱ σημερινοὶ «μεταγλωττιστές» κάτι ξέρουν ἀπό τὴν Σκοτέλ. Τί θά γίνῃ ὅμως ὅταν

ἐξέλθουν ἀπὸ τὰ λύκεια καὶ τὰ πανεπιστήμια τὰ «ξεφτέρια τῆς μεταρρύθμισης», τὰ ὁποῖα διδάσκονται τὴν Σοσέλ, τὴν γλῶσσαν τοῦ γανωματῆ;

Ὡς πρὸς τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου -τὴν ὁποίαν κατήργησεν ἡ γραμματικὴ τοῦ γανωματῆ - οἱ «μεταγλωττιστές» ἀνεκάλυψαν ὅτι ἀντ' αὐτῆς μποροῦν νὰ χρησιμοποιοῦν τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου. Ὅταν ἔγινε τὸ πραξικόπημα εἰς τὴν Ἰσπανίαν, τὸ ὁποῖον ἀπέτυχεν, ἀμφότεροι οἱ σταθμοὶ μᾶς εἶχαν ταράξει μὲ «τὸ ἀποτυχημένο (σκοτελιστὶ ἀποτυχόν) πραξικόπημα». Ἑπομένως πρέπει νὰ λέγωμεν: Οἱ πεσμένοι (σκοτ. πεσόντες) ἢ οἱ παθημένοι (σκοτ. παθόντες) στὸν πόλεμο. Κατάλογος πετυχημένων (σκοτ. ἐπιτυχόντων) στὶς ἐξετάσεις. Οἱ ἐπιστρεμμένοι (σκοτ. ἐπιστρέψαντες) ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ ἐργάτες. Οἱ ἀποφοιτημένοι (σκοτ. ἀποφοιτήσαντες) ἀπὸ τὰ λύκεια. Οἱ ἐκτελεσμένοι (σκοτ. ἐκτελέσαντες) τὸ καθῆκον τους. Οἱ διαρρηγμένοι (σκοτ. διαρρήξαντες) τὸ κατάστημα.

Ἐδῶ οἱ «μεταγλωττιστές» μποροῦν νὰ ἐπικαλεσθοῦν τὸν Λαόν. Πράγματι, εἰς μερικὰς περιπτώσεις, ὁ Λαὸς χρησιμοποιεῖ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ ὡς μετοχὴν ἐνεργητικοῦ ἀορίστου ἢ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου.

Παραδείγματος χάριν, ἡ μετοχὴ φαγωμένος σημαίνει καὶ ἐκεῖνον ποὺ ἔχει φαγωθῆ ἀπὸ κάποιον καὶ ἐκεῖνον ποὺ ἔχει φάγει. Ὅταν ὁ λαὸς λέγῃ ὅτι ἡ πίτα εἶναι φαγωμένη ἐννοεῖ ὅτι κάποιος ἔφαγε τὴν πίτα, ἀλλ' ὅταν λέγῃ ὅτι ἡ Μαρία εἶναι φαγωμένη ἐννοεῖ ὅτι ἡ Μαρία ἔχει φάγει, καὶ ὄχι ὅτι κάποιος ἔφαγε τὴν Μαρίαν. Δηλαδὴ ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα, ἢ ἀπὸ τὴν κοινὴν λογικήν, συνάγεται πότε ἡ σημασία εἶναι παθητικὴ καὶ πότε ἐνεργητική. Οὕτω εἰς τὰς φράσεις: Τὸ πιωμένο κρασί. Ἡ κερδισμένη στὰ χαρτιὰ περιουσία. Ὁ πολυδιαβασμένος ποιητής. Οἱ πετυχημένοι στόχοι, κ.λπ. ἡ σημασία εἶναι παθητικὴ (τὸ κρασὶ ποὺ ἔχει πιωθῇ, ἡ περιουσία ποὺ ἔχει κερδηθῇ στὰ χαρτιά, ὁ ποιητὴς ποὺ ἔχει διαβασθῇ ἀπὸ πολλούς, οἱ στόχοι ποὺ ἔχουν ἐπιτευχθῆ.) Ἐνῷ εἰς τὰς φράσεις: ὁ πιωμένος ὁδηγός. Ἡ κερδισμένη στὰ χαρτιὰ κυρία. Ὁ πολυδιαβασμένος ἄνθρωπος, ὁ πετυχημένος ἄνθρωπος, κ.λπ. ἡ σημασία εἶναι ἐνεργητικὴ (ὁ ὁδηγὸς ποὺ ἔχει πιεῖ, ἡ κυρία ποὺ ἐκέρδισε στὰ χαρτιά, ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔχει διαβάσει πολλὰ βιβλία, ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔχει ἐπιτύχει στὴ ζωή).

Εἰς κάτι τέτοιους ἰδιωματισμοὺς τῆς λαϊκῆς γλώσσης ἐβασίσθησαν οἱ «μεταγλωττιστές» τῆς Ε.Ρ.Τ. καὶ μᾶς ἐβομβάρδιζαν μὲ τὸ «ἀποτυχημένο πραξικόπημα», ἢ τὸν «ἀριθμὸ τῶν πεθαμένων» (σκοτ. ἀποθανόντων), ἀπὸ τὰ νοθευμένα λάδια τῆς Ἰσπανίας.

2) Ἡ Παθητικὴ Μετοχή. Αὐτὴ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ δική της δουλειά, κάνει καὶ τὴ δουλειὰ τῆς μετοχῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου, ὅπως ἐλέχθη ἤδη. Κάνει ὅμως καὶ δύο ἄλλες -ἐκτὸς ἀπὸ τὴ δική της δουλειές. Μπορεῖ ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν καταργηθεῖσαν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου. Ἠκούσαμεν ἀπὸ τὴν Ε.Ρ.Τ. «Ὁ Περικλῆς, γεννημένος (σκοτ. γεννηθείς) τὸ 495 καὶ ἐκλεγμένος στρατηγὸς τὸ 461, ἔκαμε τὸ καὶ τό. Ἡ κηδεία τοῦ δολοφονημένου χθὲς προέδρου Σαντάτ θὰ γίνῃ μεθαύριο. Θὰ προσληφθοῦν οἱ ἀπολυμένοι ὑπάλληλοι. Κατάθεσε στεφάνι στὸ μνημεῖο τῶν ἐκτελεσμένων» κ.ἄ. Αὔριον θ' ἀκούσωμεν: ἡ ἀπορριγμένη πρόταση. Χαρίζονται οἱ ἐπιβλημένες ποινές. Οἱ ἀγωνισμένοι ἐνάντια στὸν κατακτητή. Οἱ συνεργασμένοι

μὲ τὴ χούντα. Οἱ ἐπισκεμμένοι τὴν Ἑλλάδα τουρίστες. Οἱ συλλημμένοι ὁδηγήθηκαν στὴν ἀστυνομία. Ἡ μεταδοσμένη εἴδηση. Οἱ διαγωνισμένοι γιά τὴν κατάληψη δέκα θέσεων ἔφτασαν τούς ἑκατό. Ἡ παρατηρημένη χθὲς κυκλοφοριακὴ συμφόρηση. Ἡ σημειωμένη ἄνοδος τῶν τιμῶν κ.ἄ. Θὰ πῆτε ὅτι αὐτά εἶναι φραγκολεβαντίνικα. Ναί, ἀλλ' ἐάν τὰ συνηθίσετε, θά σᾶς φαίνωνται Ἑλληνικώτατα. Εἰς αὐτό τὸ ἀξίωμα βασίζονται οἱ «μεταγλωττιστές» τῆς Ε.Ρ.Τ.

Ἡ τετάρτη δουλειά τὴν ὁποίαν κάνει ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου εἶναι ὅτι μπορεῖ ν' ἀντικαταστήσῃ τὸ δημοτικόν ἀπαρέμφατον εἰς τὸν σχηματισμόν τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου, ὑπερσυντελίκου καὶ τετελεσμένου μέλλοντος. Λέγει ἡ γραμματικὴ (σελὶς 150, καὶ παραδείγματα εἰς σελίδας 160, 162, 164, 166). «Ὁ παρακείμενος, ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ συντελεσμένος μέλλοντας ἔχουν δύο τύπους... Ὁ δεύτερος τύπος σχηματίζεται: α) στὴν ἐνεργητικὴ φωνὴ μὲ τὸ ρῆμα ἔχω (εἶχα, θὰ ἔχω) καὶ τὴ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου: ἔχω δεμένο, -η, -ο».

Δὲν λέγει ὅτι αὐτό μπορεῖ νά γίνῃ μόνον εἰς τά ἐνεργητικά μεταβατικά ρήματα, ὁπότε ἡ μετοχὴ εἶναι ἐπιθετικός προσδιορισμός τοῦ ἀντικειμένου (ἔχω δέσει τὸ γάϊδαρο, ἢ ἔχω δεμένο τὸ γάϊδαρο), ἀλλὰ ὁμιλεῖ διὰ τὴν ἐνεργητικὴν φωνὴν γενικῶς. Ἔτσι μποροῦμε νὰ λέγωμεν: Τὸ παιδί ἔχει πεινασμένο. Ἡ μάνα τοῦ Νίκου ἔχει πεθαμένη. Ἡ Μαρία τώρα θά ἔχῃ φτασμένη στὴ Θεσσαλονίκη. Ὁ Γιῶργος ἔχει πηγεμένος στὴ ντισκοτέκ καὶ ἀκόμη δέν ἔχει γυρισμένος. Ὁ καιρός ἔχει δροσισμένος.

Ἐδῶ ὁ ἐξευρωπαϊσμός τῆς γλώσσης μας εἶναι τέλειος. Ἡ Γαλλικὴ καὶ ἡ Ἀγγλικὴ γλῶσσα, λόγου χάριν, εἰς τὴν παθητικὴν φωνὴν ἔχουν μόνον μίαν μετοχὴν, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται καὶ διά τὸν σχηματισμόν τοῦ παρακειμένου, τοῦ ὑπερσυντελίκου καὶ τοῦ τετελεσμένου μέλλοντος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, μέ τὸ ρῆμα ἔχω (εἶχα, θὰ ἔχω).

3) Μετοχὴ Παθητικοῦ Ἐνεστῶτος. Κατ' ἐξαίρεσιν, μερικά ρήματα ἔχουν καὶ μετοχὴν παθητικοῦ ἐνεστῶτος. Λέγει ἡ γραμματικὴ (σελ. 192): «Μερικά ρήματα σχηματίζουν ἀπό τὸ ἐνεστωτικό τους θέμα καὶ μετοχὴ παθητικοῦ ἐνεστῶτα... σὲ - άμενος, -ούμενος, -όμενος».

Ποῖα ὅμως εἶναι αὐτά τὰ «μερικά;» Ἡ γραμματικὴ ἀναφέρει δέκα μετοχάς εἰς -άμενος, -όμενος, -ούμενος καὶ τρεῖς αἱ ὁποῖαι σχηματίζονται «ἀνωμάλως» εἰς -ώμενος καὶ «πού προέρχονται ἀπό λόγια ρήματα τῆς δεύτερης συζυγίας».Ἐκ τῶν δέκα «λαϊκῶν» μετοχῶν μόνον αἱ τρεῖς εἶναι «πλήρεις» μετοχαί: τρεμάμενα χέρια, οἱ ἐργαζόμενες γυναῖκες, γλυκολυπούμενη χαμογελάει». Αἱ ὑπόλοιποι ἑπτά ἔχουν γίνει οὐσιαστικά καὶ εἶναι αἱ ἑξῆς: τά πλεούμενα, τὰ κρατούμενα, τά μελλούμενα, τά βρισκούμενα, τὸ περιεχόμενο, προστατευόμενος, ἐμπορευόμενος.

Εἰς τό τέλος τῆς ἀριθμήσεως τῶν δέκα «λαϊκῶν» μετοχῶν ἡ γραμματική δέν προσθέτει τήν ἔνδειξιν «κ.λπ.» ὅπως κάμνει εἰς ὅλους τούς κανόνας της. (Εἰς τήν ἀρίθμησιν τῶν λογίων μετοχῶν: τιμώμενος, προσδοκώμενος, περισπώμενη λέξη, προσθέτει τήν ἔνδειξιν «κ.λπ.»). Τοῦτο σημαίνει ὅτι δέν ὑπάρχουν ἄλλαι (Ἢ ἐάν ὑπάρχουν, ἡ γραμματική εἴτε δέν θέλει νά τάς ἀποκαλύψῃ, εἴτε δέν τάς ξέρει).

Ἐπομένως αὐτά τά «μερικά ρήματα πού σχηματίζουν καί μετοχή παθητικοῦ ἐνεστῶτα» εἶναι τά λόγια ρήματα εἰς (-άω) ῶ, καί τά δέκα πού ἀναφέρει ἡ γραμματική. Συνεπῶς λέξεις ὡς φορολογούμενος, ἀδικούμενος, ἐρχόμενος, ἑπόμενος, προηγούμενος, ἐνδιαφερόμενος κ.λπ., δέν ὑπάρχουν εἰς τήν νέαν «Ἑλληνική», διότι δέν ἄρεσαν εἰς τόν Τριανταφυλλίδην.

Βεβαίως, ἐάν τεθῇ ὡς σκοπός ὁ περιορισμός τοῦ λεξιλογίου, αἱ μετοχαί εἶναι τό πρῶτον ἀπό τά μέρη τοῦ λόγου πού πρέπει νά καταργηθῇ. Ἡ μετοχή ἀποτελεῖ πράγματι περιττήν πολυτέλειαν, ἀφοῦ ἡ ἔννοια τήν ὁποίαν ἐκφράζει μπορεῖ κάλλιστα νά διατυπωθῇ περιφραστικῶς. Τί χρειάζονται αἱ λέξεις κατηγορούμενος, ἐνδιαφερόμενος, διανοούμενος καί χιλιάδες παρομοίων, ἀφοῦ ἀντί αὐτῶν μποροῦμε νά λέγωμεν: αὐτός πού κατηγοριέται, αὐτός πού φορολογιέται, αὐτός πού ἐνδιαφέρεται, αὐτός πού διαλογιέται.

Ἡ Σκοτέλ διά κάθε ρῆμα εἶχεν ἕξ μετοχάς (ἐκπαιδεύων, ἐκπαιδεύσας, ἐκπαιδευόμενος, ἐκπαιδευθησόμενος, ἐκπαιδευθείς, ἐκπαιδευμένος). Ἔτσι, εἰς ἑκατό λέξεις, προσέθετε καί ἄλλας ἑξακοσίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ὄχι ἁπλῶς περιτταί, ἀλλά ἐμπόδια εἰς τήν μόρφωσιν τοῦ Λαοῦ μας. Καί ὕστερα ἀποροῦμεν διατί ὁ Λαός μας ἔμεινε πνευματικῶς καθυστερημένος! Πῶς εἶναι δυνατόν ὁ Λαός μας νά μάθῃ τόσας λέξεις; Εὐτυχῶς ἡ γραμματική τῆς «μεταρρύθμισης» ἀντελήφθη αὐτόν τόν παραλογισμόν καί περιέκοψε τάς μετοχάς, αὐτά τά «καθαρευουσιάνικα ἀπολιθώματα».

γ. Τά Παραθετικά. Μιά ἄλλη κατηγορία περιττῶν λέξεων εἶναι τά παραθετικά τῶν ἐπιθέτων. Ὡς νά μή ἤρκουν αἱ χιλιάδες τῶν ἐπιθέτων, ἔχομεν καί τά παραθετικά. Ἡ Σκοτέλ διά κάθε ἐπίθετον ἔχει καί δύο ἄλλας λέξεις, μίαν διά τόν συγκριτικόν καί μίαν διά τόν ὑπερθετικόν βαθμόν: Πλούσιος - πλουσιώτερος - πλουσιώτατος.

Ἔτσι, ἐάν ὑποτεθῇ ὅτι τά ἐπίθετα εἶναι δέκα χιλιάδες, ἔχομεν ἀμέσως καί ἄλλας εἴκοσι χιλιάδας λέξεων, ἁπλῶς διά νά δηλοῦμεν τούς βαθμούς τῶν ἐπιθέτων. Ἐνῷ «γιά τή δουλειά αὐτή» χρειάζονται, ὄχι εἴκοσι χιλιάδες, ἀλλά μόνον δύο ἤ τό πολύ τρεῖς λέξεις: πιό, πολύ(καί πάρα).

Εὐτυχῶς, ἡ γραμματική τῆς «μεταρρύθμισης» κατενόησε τόν παραλογισμόν αὐτόν καί, εἰς τήν οὐσίαν, καταργεῖ τά παραθετικά ὡς ἰδιαιτέρας λέξεις, δηλαδή τά μονολεκτικά παραθετικά. Ἰδού οἱ κανόνες διά τόν σχηματισμόν τῶν παραθετικῶν (σελ. 119-120).

1) «Ὁ συγκριτικός βαθμός τῶν ἐπιθέτων σχηματίζεται περιφραστικά ἀπό τό θετικό μέ τό ποσοτικό ἐπίρρημα πιό: πιό καλός, πιό γενναῖος, πιό πεισματάρης». 2) «Τό σχετικό ὑπερθετικό σχηματίζεται ἀπό τά συγκριτικά ἀφοῦ πάρει μπροστά του τό ἄρθρο: ὁ πιό καλός, ἡ πιό καλή, τό πιό καλό. Διά τόν συγκριτικόν βαθμόν ἡ γραμματική λέγει: «Πολλά ἐπίθετα σχηματίζουν καί μονολεκτικό συγκριτικό μέ τήν κατάληξη -τερος -τερη -τερο».

Δέν προσδιορίζει ὅμως ποῖα εἶναι αὐτά τά «πολλά», καί, ὅπως τό λέγει, αὐτός ὁ τρόπος σχηματισμοῦ τοῦ συγκριτικοῦ εἶναι ἐξαίρεσις. Διά τοῦτο προτιμᾶται ὡς ἐπικρατέστερος καί λαϊκώτερος ὁ περιφραστικός τύπος.

Ἐκτός ἀπό τό σχετικόν ὑπερθετικόν ὑπάρχει καί τό ἀπόλυτον, τό ὁποῖον, ὅπως λέγει ἡ γραμματική, «σχηματίζεται ἀπό τό θετικό μέ τήν κατάληξη -τατος (-ότατος, -ύτατος). Προσθέτει ὅτι «Τό ἀπόλυτο ὑπερθετικό μπορεῖ νά σχημα-

τισθεῖ καί μέ τό ἐπίρρημα πολύ, ἤ πάρα πολύ: πολύ πλούσιος, ἤ πολύ πολύ πλούσιος, ἤ πάρα πολύ πλούσιος». Καί ἐπειδή ἡ τάσις τῆς «μεταρρύθμισης» εἶναι ἡ ἐπιστροφή στή γλῶσσα τῆς μάνας μας, προτιμᾶται ὁ δεύτερος τύπος τοῦ ἀπολύτου ὑπερθετικοῦ. Διότι ἡ μάνα μας ποτέ δέν μᾶς ἔλεγε: «Νά εἶσαι φρονιμώτατο παιδί καί θά σοῦ δώσω σοκολάτα γλυκύτατη». Αὐτά μᾶς τά εἶχαν μάθει «οἱ βαρβάροι οἱ δάσκαλοι» ὅπως τούς ἔλεγεν ὁ Ψυχάρης. Ἀλλά μέ τή «μεταρρύθμιση» ἔφυγαν οἱ «Βάρβαροι». Θρηνοῦν οἱ σκοταδιστές: «Καί τώρα τί θά γένουμε χωρίς βαρβάρους;».

Ἁπλούστατα θά ἐπιστρέψωμε στήν γλῶσσα τῆς μάνας μας, στήν ὡραία, ἁπλοϊκή, ἀφελῆ, ὀλιγόλεξη ἐκείνη γλῶσσα τῆς προσχολικῆς μας ἡλικίας, τήν ὁποίαν δέν εἶχε διαφθείρει ὁ σκοταδισμός, καί δέν εἶχε παραφουσκώσει μέ ἀμέτρητες ἄχρηστες λέξεις ὁ λογιωτατισμός.

Ὅπως φαίνεται, ἡ γλῶσσα τῆς μεταρρύθμισης ἀκολουθεῖ τά ἴχνη τῆς Ἐνγκσόκ, τῆς σοσιαλιστικῆς Ἀγγλικῆς. Διότι καί εἰς αὐτήν καταργοῦνται τά παραθετικά, ὡς ἰδιαίτεραι λέξεις.

Τόσον εἰς τήν Engsoc ὅσον καί εἰς τήν νέαν «Ἑλληνικήν», τά παραθετικά σχηματίζονται ἀπό τό θετικόν «ἀφοῦ πάρει μπροστά του», διά μέν τόν συγκριτικόν τό ἐπίρρημα plus: , διά δέ τόν ὑπερθετικόν τό ποσοτικόν ἐπίρρημα doubleplus= διπλό- πιό, δυό φορές πιό, ἀνάλογον μέ τό πολύ πολύ. Ἔτσι, λ.χ. τά παραθετικά τοῦ good (καλός) εἶναι: plusgood = πιό καλός καί doubleplusgood = διπλοπιόκαλος, ἀντί τῶν better = καλύτερος καί best = κάλλιστος, ἄριστος.

Ἀλλά διά τό ἀπόλυτον ὑπερθετικόν ὑπάρχει καί ἄλλος τρόπος σχηματισμοῦ του, πολύ λαϊκώτερος. Σχηματίζεται ἀπό τό θετικό, ἀφοῦ πάρει μπροστά του τό ἐπίρρημα πάρα πάρα πολύ. Ὀλίγας ἡμέρας μετά τούς σεισμούς τοῦ Φεβρουαρίου 1981, οἱ σταθμοί μας μετέδιδαν συνεχῶς ἀνακοίνωσιν τοῦ Γεωδυναμικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν: «Ἡ πιθανότητα νά ξαναγίνῃ σεισμός τῆς τάδε Φεβρουαρίου εἶναι πάρα - πάρα πολύ μικρή». Ὁ τύπος αὐτός εἶναι πάρα πολύ σοσιαλιστικός καί ταιριάζει πιό πολύ στή Σοσέλ. Διότι ὁ Λαός χρησιμοποιεῖ πιό πολύ τό πάρα πολύ, παρά τό πολύ πολύ.

Αὐταί αἱ τρεῖς λέξεις πιό, πολύ, καί πάρα, δέν καταργοῦν μόνον χιλιάδας περιττῶν λέξεων, ἀλλά καί ἐπιτρέπουν νά ἐκφράσωμεν πολλάς διαβαθμίσεις τοῦ συγκριτικοῦ καί τοῦ ὑπερθετικοῦ, ἀρκεῖ νά ἐπαναλάβωμεν πολλάς φοράς τό πάρα. Παραδείγματος χάριν: Συγκριτικόν: πιό καλός - πολύ πιό καλός - πολύ πολύ πιό καλός - πάρα πολύ πιό καλός - πάρα πάρα πολύ πιό καλός - κ.ο.κ. Ὑπερθετικόν (ἀπόλυτον): πολύ πολύ μικρή - πάρα πολύ μικρή - πάρα πάρα πάρα πολύ μικρή κ.ο.κ.

Ἡ Σκοτέλ ἔχει μίαν μόνον διαβάθμισιν δι' ἕκαστον τῶν παραθετικῶν. Παραδείγματος χάριν, εἰς τήν ἀνωτέρω ἀνακοίνωσιν περί τῆς πιθανότητος ἐπαναλήψεως τοῦ σεισμοῦ, θά ἔλεγεν ὅτι αὐτή εἶναι ἐλαχίστη. Ἐάν ὅμως ἦταν μικρότερη ἀπό τήν ἐλαχίστην, δέν ὑπῆρχε τρόπος νά ἐκφρασθῇ. Ἐνῷ μέ τήν Σοσέλ, ἐάν ὑπελογίζετο ὅτι ἡ πιθανότης ἦταν πιό μικρή, θά ἐλέγετο ὅτι εἶναι πάρα πάρα πολύ μικρή, ἤ πάρα πάρα πάρα πολύ μικρή, κ.ο.κ.

δ. Τά Ἐπίθετα. Ἀπό τά δέκα μέρη τοῦ λόγου, ἐκεῖνα τά ὁποῖα ἔχουν πολλάς λέξεις εἶναι τό ἐπίθετον, τό οὐσιαστικόν, τό ρῆμα, ἡ μετοχή καί τό ἐπίρρημα. Τά ὑπόλοιπα πέντε ἔχουν ἐλαχίστας λέξεις.

Αἱ λέξεις τῆς δημοτικῆς μποροῦν, βεβαίως, νά περιορισθοῦν κατά πολύ. Ἀναφέρονται λ.χ. δεκατρεῖς χρονικοί σύνδεσμοι, ἐνῷ χρειάζονται μόνο τέσσαρες, ἐννέα συμπερασματικοί ἐνῷ χρειάζονται μόνο τρεῖς, κ.λπ. Διά τήν Σοσέλ τό σύνολον τῶν λέξεων τῶν πέντε μερῶν τοῦ λόγου δέν ὑπερβαίνει τόν ἀριθμόν 40-50. Ἐάν τά ρήματα περιορισθοῦν εἰς τέσσαρα (κάνω, γίνομαι καί τά δύο βοηθητικά ἔχω καί εἶμαι) καί αἱ μετοχαί εἰς τρεῖς, τότε τό σύνολον τῶν ὀνομάτων καί τῶν ἐπιρρημάτων θ' ἀνέρχεται εἰς 50-60.

Ἀπομένουν τά ὀνόματα (ἐπίθετα καί οὐσιαστικά) καί τά ἐπιρρήματα. Τά ἐπίθετα σημαίνουν ποιότητα ἤ ἰδιότητα τοῦ οὐσιαστικοῦ τό ὁποῖον προσδιορίζουν. Αὐτή ἡ ἰδιότης ἤ ποιότης μπορεῖ νά εἶναι καλή ἤ κακή. Ἐάν εἶναι καλή αὐτό σημαίνει ὅτι τό οὐσιαστικόν, ὡς ἔχον αὐτήν τήν καλήν ποιότητα ἤ ἰδιότητα, εἶναι καλόν, ἐάν εἶναι κακή τότε τό οὐσιαστικόν εἶναι κακόν. Ἐπομένως τά δύο ἐπίθετα καλός καί κακός μποροῦν ν' ἀντικαταστήσουν πάρα πάρα πάρα πάρα πολλά ἐπίθετα, ἄν μή καί ὅλα. Παραδείγματος χάριν:

Δι' ἕνα καλόν ἄνθρωπον ἡ Σκοτέλ μπορεῖ νά χρησιμοποιῇ τά ἐπίθετα: ἀκέραιος, ἀδέκαστος, ἀμερόληπτος, ἀνεπίληπτος, ἀνιδιοτελής, ἀξιόπιστος, ἀξιοπρεπής, ἄψογος, δίκαιος, ἐνάρετος, ἔντιμος, εὐσυνείδητος, ἐξαίρετος, ἔξοχος, εὐθύς, εἰλικρινής καί πλῆθος ἄλλων, ἐνῷ χρειάζεται μόνον ἕν ἐπίθετον, τό καλός. Τό «καλός ἄνθρωπος» τά λέγει ὅλα. Τά ἄλλα ἐκ τοῦ πονηροῦ.

Διά τήν θάλασσαν ἡ ἠρεμία εἶναι καλή ἰδιότης. Ἐπομένως ἡ«ἤρεμη θάλασσα» εἶναι καλή, ἡ «μή ἤρεμη» εἶναι κακιά. Ἀλλά ἡ Ε.Ρ.Τ. λόγῳ κεκτημένης ταχύτητος ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νά χρησιμοποιῇ τά λογιωτατικά: ταραγμένη, κυματώδης, τρικυμιώδης. Ἐνῷ πρέπει νά λέγῃ: Καλή (ἤρεμη), καλούτσικη (λίγο ταραγμένη), κακιά (ταραγμένη), πολύ κακιά (πολύ ταραγμένη), πολύ πολύ κακιά (κυματώδης), πάρα πάρα πολύ κακιά (τρικυμιώδης).

Τό αὐτό πρέπει νά γίνῃ καί μέ τούς χαρακτηρισμούς τῶν ἀνέμων. Ἀντί τῶν ἐπιθέτων ἀσθενεῖς, μέτριοι, ἰσχυροί, σφοδροί, θυελλώδεις, θά χρησιμοποιῆται μόνον τό ἐπίθετον κακοί, τό ὁποῖον, μέ τόν νέον τρόπον σχηματισμοῦ τῶν παραθετικῶν, μπορεῖ νά ἐκφράσῃ πολλάς διαβαθμίσεις: πολύ κακοί, πολύ πολύ κακοί, πάρα πολύ κακοί, πάρα πάρα πολύ κακοί, κ.λπ.

Εἰδικῶς διά τὸ κρύο, ἀντὶ τοῦ ἐπιθέτου κακός, πρέπει νά διατηρηθῇ αὐτὸ τὸ θαυμάσιον καὶ ἐκφραστικώτατον καὶ σοσιαλιστικώτατον ἐπίθετον τσουχτερός: Κρύο τσουχτερούτσικο (αἰσθητόν), τσουχτερὸ (δριμύ), πολὺ τσουχτερὸ (δριμύτατον), πάρα πάρα πολὺ τσουχτερὸ (πολικὸν), κ.ο.κ. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὸ τσουχτερός, ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι Σοσελικαὶ φράσεις ἐκφραστικώταται, ὅπως: θάλασσα λάδι (ἤρεμη). Φύλλο δὲν θά κουνιέται (ἄπνοια). Θά βγάλουμε τὴ βέμπελη (καύσων). Θά κόψουμε καρφιά (παγετός). Ἥλιος μὲ δόντια (ἥλιος μὲ κρῦο τσουχτερό). Ἡ Ε.Ρ.Τ. ὅμως τά περιφρονεῖ αὐτά, διότι δὲν ἔχει γίνει ἀκόμη πλήρης κάθαρσις εἰς τὸ προσωπικὸν της.

Ἐκτὸς ἀπὸ τά ἀπόλυτα ἀριθμητικά -ἕνας (μία, ἕνα), δύο, τρεῖς (τρία), κ.λπ. - ὅλα τά ἐπίθετα μποροῦν ν' ἀναλυθοῦν εἰς τάς φράσεις: «αὐτὸς ποὺ κάνει... αὐτὸς ποὺ ἔχει..., αὐτὸς ποὺ εἶναι ἀπό... κ.λπ. Ἐπομένως ἡ ἔννοιά των μπορεῖ νά ἐκφρασθῇ περιφραστικῶς, π.χ. «λαμπρὸς = αὐτὸς ποὺ κάνει λάμψη, πειναλέος = αὐτὸς ποὺ ἔχει πολὺ πεῖνα, ξύλινος = αὐτὸς ποὺ εἶναι ἀπὸ ξύλο, κουλτουριάρης = αὐτὸς ποὺ ἔχει, ἢ ποὺ κάνει κουλτούρα κ.λπ.

Ἑπομένως δὲν χρειάζονται. Καί ὄχι μόνον δὲν χρειάζονται ἀλλὰ εἶναι καὶ βλαβερά, διότι διαφθείρουν τὴν οὐσίαν τῶν νοημάτων. Φορεῖς νοήματος δὲν εἶναι τά ἐπίθετα, ἀλλά τά οὐσιαστικά. Ἡ προσάρτησις ἐπιθέτων εἰς ἓν οὐσιαστικὸν διαστρέφει τὸ νόημά του, τὸ ἀνυψώνει καί τὸ ὡραιοποιεῖ, ἤ τὸ χαμηλώνει καί τὸ ἐξευτελίζει. Διά τοῦτο ὁ Βολταῖρος ἔλεγεν ὅτι «τὸ ἐπίθετον εἶναι ἐχθρὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ».

Τά μόνα ἐπίθετα τά ὁποῖα χρειάζονται εἶναι τά ἀπόλυτα ἀριθμητικά ἐπίθετα (45 περίπου), ὡρισμένα ἐπίθετα τά ὁποῖα σημαίνουν ἁπλᾶ χρώματα (ἄσπρος,μαῦρος, κόκκινος, πράσινος, κίτρινος), βασικά αἰσθήματα γεύσεως (γλυκός, πικρὸς, ξινός) καί ἁφῆς (μαλακὸς, σκληρός, κρύος, ζεστός). Τὸ ἐπίθετο τσουχτερός καί ὡρισμένα ἄλλα ὡς, καλός, κακὸς, μεγάλος, μικρός, πολύς, λίγος κ.λπ. Ὁ ἀριθμὸς ὅλων αὐτῶν δὲν ὑπερβαίνει τά ἑκατό, κατά μέγιστον ὅριον.

ε). Τά Ἐπιρρήματα. Τά πλεῖστα τῶν ἐπιρρημάτων παράγονται ἀπὸ ἐπίθετα καί ἀπὸ μετοχάς. Μὲ τὴν κατάργησιν τῶν μετοχῶν καί τὸν δραστικὸν περιορισμὸν τῶν ἐπιθέτων, περιορίζονται αὐτομάτως καί τά ἐπιρρήματα.

Βεβαίως τά ἐξ ἐπιθέτων καί μετοχῶν ἐπιρρήματα ἔχουν ἤδη καταργηθῇ καί ἔχουν ἀντικατασταθῇ ἀπὸ τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ οὐδετέρου τῶν ἐπιθέτων καί τῶν μετοχῶν. Ἔτσι: 1) Τά: καλῶς, κακῶς, πιθανῶς, τηλεφωνικῶς, ἐγγράφως, ταχυδρομικῶς, ἀεροπορικῶς, κυρίως, εὐτυχῶς, ἀμέσως, εὐχαρίστως κ.λπ. εἰς τὴν Σοσέλ λέγονται: καλά, κακά, πιθανά, τηλεφωνικά, ἔγγραφα, ταχυδρομικά, ἀεροπορικά, κύρια, εὐτυχά, ἄμεσα, εὐχάριστα κ.λπ.) 2) Καί τά: συγκεκριμένως, ὡρισμένως, ἐπισταμένως, ἑπομένως, ὁμολογουμένως, προηγουμένως, ἐσκεμμένως, μεμονωμένως κ.λπ. εἰς τήν Σοσέλ λέγονται: συγκεκριμένα, ὡρισμένα, ἐπιστάμενα, ἑπόμενα, ὁμολογούμενα, προηγούμενα, σκεμμένα, μονωμένα, κ.λπ. 3) Τά δὲ ἐξ ἐνεργητικῶν μετοχῶν, ὄντως, δεὸντως, ἰδιαζόντως, ἐπειγὸντως κ.λπ. ἔχουν ἤδη τελείως καταργηθῇ. Μὲ τὴν κατάργησιν τῶν μετοχῶν καί τῶν ἐπιθέτων, καταργοῦνται ὅλα τά παράγωγα ἐπιρρήματα. Θα μείνουν μόνον ὡρισμένα ἁπλᾶ βασικά ἐπιρρήματα, ὡς: ποῦ; πότε; πῶς; ἐδῶ, ἐκεῖ, αὐτοῦ, πάνω, κάτω, πέρα, δῶθε, ἔξω, μέσα, μάνι-μάνι, ντογροῦ, αὔριο, ψές, λίγο, πολύ, κομμάτι, ναί, ὄχι, τάχατε κ.λπ., τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς δὲν θά ὑπερβαίνῃ τά πενήντα, κατά μέγιστον ὅριον.

ζ.) Τά Οὐσιαστικά. Ἔτσι, ἐκτὸς ἀπὸ τά οὐσιαστικά, τά ὑπόλοιπα ἐννέα μέρη τοῦ λόγου θά περιλαμβάνουν ἓν σύνολον διακοσίων λέξεων. Ὑπολογίζεται ὅτι ὀκτακόσια ἕως χίλια οὐσιαστικά εἶναι ὑπεραρκετά. Ἔτσι τὸ λεξιλόγιον τῆς Σοσέλ θά περιλαμβάνῃ περί τάς 1.000-1.200 λέξεις. Ἐξ αὐτῶν τῶν 800-1.000 οὐσιαστικῶν, τὴν συντριπτικὴν πλειονοψηφίαν θ' ἀποτελοῦν τά συγκεκριμένα οὐσιαστικά, δηλαδὴ τά κοινά οὐσιαστικά, τά ὁποῖα δηλοῦν πρόσωπον, ζῶον ἤ πρᾶγμα, κάτι ὁρατόν, ἁπτόν. Τά οὐσιαστικά τά ὁποῖα δηλοῦν ἐνέργειαν, κατάστασιν ἤ ἰδιότητα, δηλαδὴ τά ἀφηρημένα οὐσιαστικά, θά εἶναι ἐλάχιστα.

Ἄλλωστε ἡ ἀρχική, καὶ ἑπομένως ἡ ἁγνὴ μορφὴ τῆς γλώσσης, αὐτὴ ἦταν. «Ἡ λέξις ἀρχικῶς ἦταν τὸ ὄνομα ἑνὸς ὁρατοῦ πράγματος. Κατόπιν σιγά-σιγά μετεβλήθη εἰς ἐπιγραφὴν (ταμπέλαν) ἑνὸς διανοητικοῦ πράγματος, ἔγινεν ἔννοια, ἰδέα». (Ὄσβαλδ Σπένγκλερ, «Ἡ παρακμὴ τῆς Δύσεως», τόμ. II, κεφ. 1, παρ. 2).

Ἔτσι ἡ νόησις ἀπεκολλήθη ἀπὸ τὴν αἴσθησιν καὶ ἀνεπτύχθη ἡ σκέψις ἀπὸ τοὺς λογιωτάτους. Διότι ἡ σκέψις δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά «νόησις ἀπελευθερωμένη ἀπὸ τὴν αἴσθησιν». (Ὄσβαλδ Σπένγκλερ, Ἔνθ' ἀνωτ.). Διατὶ ὅμως ν' ἀποκολληθῇ ἡ νόησις ἀπὸ τὴν αἴσθησιν; Διά ν' ἀποχαλινωθοῦν τά κεφάλια τῶν λογιωτάτων καὶ νά σκαρώνουν λέξεις ποὺ δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς αἰσθητά πράγματα; Καὶ ὕστερα νά περιφρονοῦν τὸν Λαὸν ἐπειδὴ δὲν ξέρει αὐτά τά ἀφηρημένα καὶ ἄχρηστα προϊόντα;

Ὅπως λέγει ὁ Ἑρμῆς ὁ Τρισμέγιστος, λεκτά καὶ κατανοητά εἶναι μόνον τά ὁρατά.

Διά τὸν Λαὸν αἱ λέξεις ἐξακολουθοῦν ἀκόμη νά εἶναι ὀνόματα πραγμάτων τά ὁποῖα ὑποπίπτουν εἰς τάς αἰσθήσεις του. Ἔτσι, λόγου χάριν: α. Ὅταν ὁ Λαὸς λέγῃ «δέντρο» (σκοτελιστὶ δένδρον), ἐννοεῖ «δέντρο». Ὅταν ἀκούῃ τὴν φράσιν τῆς Σκοτέλ «οἰκογενειακόν δένδρον» ἐννοεῖ ὅτι πρόκειται γιά κἄποιο δένδρο τῆς οἰκογενείας λ.χ. καρυδιά, συκιά, ἀχλαδιά, κ.λπ.

β. Ὅταν λέγῃ «κλαρί» (σκοτελιστὶ κλάδος) ἐννοεῖ κλαρὶ κἄποιου δέντρου. Ὅταν ἀκούῃ τὴν φράσιν τῆς Σκοτέλ: «Οἱ δασκάλοι ἀγωνίζονται γιά τά ζητήματα τοῦ κλάδου των», δηλαδὴ τοῦ «κλαριοῦ τους», ὁ Λαὸς δὲν καταλαβαίνει τίποτε, διότι δὲν βλέπει νά ἔχουν κανένα κλαρὶ οἱ δάσκαλοι. Εἰς τὴν συγκρότησιν τοῦ λεξιλογίου τῆς Σοσέλ, διά λέξεων αἱ ὁποῖαι δηλοῦν πράγματα αἰσθητά, ἡ γραμματικὴ τῆς «μεταρρύθμισης» προχωρεῖ μὲ δειλά βήματα. Λέγει, παραδείγματος χάριν, ὅτι ὁ πληθυντικός τῆς λέξεως νοῦς εἶναι κεφάλια, καὶ ὁ πληθυντικὸς τῆς λέξεως μυαλὸ εἶναι διάνοιες. (σελ. 80, παρ. 128).

1) Νοῦς - Κεφάλια. Πολὺ καλά ἔκαμε καὶ κατήργησε τὸν πληθυντικὸν, οἱ νόες, ἀλλὰ διατὶ ἀφήνει τὸν ἑνικόν; Ὅπως οἱ νόες εἶναι κάτι ποὺ δὲν βλέπεται, ἔτσι εἶναι καὶ ὁ νοῦς. Ὁ Λαός δὲν βλέπει νοῦν, κεφάλι βλέπει. Διά τοῦτο λέγει: «Αὐτὸς ἔχει ἀγύριστο κεφάλι. Αὐτουνοῦ ἡ κούτρα (τὸ κεφάλι) κατεβάζει πολλά!» Καὶ ἂν κάμῃ κἄποιο λάθος «τὸ κεφάλι του χτυπάει», καὶ ὄχι τὸν νοῦν του. Καὶ δὲν λέγει: «αὐτός εἶναι κουφόνους», ἀλλὰ «αὐτός εἶναι κουφιοκεφαλάκης».

2) Μυαλὸ - Διάνοιες. Διατὶ διάνοιες καὶ ὄχι μυαλά; Ὁ Λαὸς δὲν βλέπει διάνοιες, μυαλά βλέπει, καὶ μάλιστα ὄχι μόνον βλέπει, ἀλλὰ κάποτε καὶ τρώγει, ὡς: μυαλά βραστά, μυαλά πανέ, κ.λπ. Ὁ Λαός δὲν λέγει: «Μὲ τέτοιες διάνοιες ποὺ ἔχεις δὲν θά πᾶς μπροστά. Οἱ διάνοιές σου καὶ μιά λίρα. Πῆραν οἱ διάνοιές σου ἀέρα». Ἀλλά: «Μὲ τέτοια μυαλά πού ἔχεις... Τά μυαλά σου καὶ μιά λίρα. Πῆραν τά μυαλά σου ἀέρα».

Ἐδῶ οἱ «ἀναπροσαρμοστές» τῆς γραμματικῆς Τριανταφυλλίδη ἠκολούθησαν τὴν λύσιν τοῦ Σολομῶντος. Ὁ Σολομών, ὅταν παρουσιάσθηκαν ἐνώπιόν του δύο γυναῖκες, διεκδικοῦσαι, ἑκάστη ὡς ἰδικόν της, τὸ αὐτὸ βρέφος, διέταξε νά κοπῇ τὸ βρέφος στὴ μέση, ὥστε νά λάβῃ ἑκάστη μισὸ βρέφος. Ἔτσι καὶ οἱ «ἀναπροσαρμοστές»:«Μυαλὸ - μυαλά», φωνάζει ὁ Λαός. «Διάνοια - διάνοιες» φωνάζουν οἱ σκοταδιστές. Καὶ οἱ «ἀναπροσαρμοστές» ἀντὶ νά ἱκανοποιήσουν τὸ αἴτημα τοῦ Λαοῦ, κόβουν τὶς δυὸ λέξεις στὴ μέση καὶ υἱοθετοῦν τὸν ἑνικὸν τοῦ Λαοῦ καὶ τὸν πληθυντικὸν τοῦ σκοταδιστοῦ: μυαλὸ - διάνοιες, ἢ τὸν ἑνικὸν τοῦ σκοταδιστοῦ καὶ τόν πληθυντικὸν τοῦ Λαοῦ: νοῦς - κεφάλια.

Δέν εἶναι ἀρκετὸν νά περιορισθῆ τὸ λεξιλόγιον εἰς 1.000-1.200 λέξεις. Πρέπει αἱ λέξεις αὐταί νά εἶναι γνήσιαι λέξεις τοῦ Λαοῦ, τάς ὁποίας ἤδη γνωρίζει καί χρησιμοποιεῖ ὁ Λαός. Διά νά ἐπιτευχθῆ τοῦτο πρέπει νά χρησιμοποιηθῆ κανὼν ἀνάλογος πρὸς τὸν κανόνα τοῦ «Κειτουκείτου», τὸν ὁποῖον ἐφήρμοζαν οἱ σκοταδιστὲς ἀπὸ τοῦ 2ου μ.χ. αἰῶνος διά νά διατηροῦν εἰς τὴν ζωὴν νεκρὰς λέξεις καί ν' ἀπορρίπτουν τάς λέξεις τοῦ Λαοῦ. Συμφώνως πρὸς τὸν κανόνα αὐτόν, ὅταν ἠγείρετο ἀμφισβήτησις περί τῆς γνησιότητος κἄποιας λέξεως, ἐρωτοῦσαν: «Κεῖται ἢ οὐ κεῖται;» Δηλαδή: «Ὑπάρχει ἡ λέξις αὐτή, ἢ ὁ τύπος αὐτός, εἰς τά κείμενα τῆς κλασσικῆς Ἀττικῆς γραμματείας, ἢ δὲν ὑπάρχει;» Ἐάν ἡ ἀπάντησις ἦταν «οὐ κεῖται» ἡ λέξις ἀπερρίπτετο.

Κάτι ἀνάλογον πρέπει νά γίνῃ καί τώρα. Κριτήριον πρέπει νά εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ γανωματῆ, τοῦ βλάμη καί τοῦ μπαλωματῆ. Αὐτοί ἀσκοῦν ἐπαγγέλματα κατ' ἐξοχὴν λαϊκά (μόνον ὁ λαὸς πηγαίνει τά τετζερέδια του στὸν γανωματή, καί τά παπούτσια του στὸν μπαλωματή. Καί ὅλοι οἱ βλάμηδες εἶναι λαϊκοί τύποι), καί διατηροῦν κατά μέγα μέρος ἁγνὸν τὸ γλωσσικὸν αἰσθητήριον, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν βεβαίως ὅτι δέν ἔχουν φοιτήσει οὔτε μίαν ἡμέραν εἰς σχολεῖον.

Διά κάθε λέξιν ὑποψηφίαν πρὸς πολιτογράφησιν εἰς τὴν Σοσέλ, θά τίθεται πρῶτον τὸ ἐρώτημα: «Τὸ λέει ἢ δέν τὸ λέει ὁ Γαβλαμπάς;» (Γαβλαμπάς εἶναι συντομογραφία τῶν λέξεων: γα-νωματής, βλά-μης, μπα-λωματής). Ἐάν ἡ ἀπάντησις εἶναι: «δέν τὸ λέει», ἡ λέξις θά ἀπορρίπτεται καί θ' ἀπαγορεύεται ἡ χρησιμοποίησίς της.

Τὸν κανόνα αὐτόν ἐφαρμόζει, μὲ κἄποιον δισταγμὸν ὅμως, ἡ γραμματική τῆς «μεταρρύθμισης», ὅπως φαίνεται ἀπὸ λέξεις ὡς: βλογῶ, ἀξάδερφος, λαφρός, πραμάτεια, συμβουλάτορας, τρεξίδι, γυναίκειος, γαρμπής, ζερβός, δεξής, κοκόνα, φουσάτο, πηγεμός, ζορμπάς, μπαϊλντίζω, σερμπέτι, μπαρμπέρης, χτικιάζω, μαζώχτρα, μπόμπα, μισεύω, μπήζω, κομμάτι (ἐπίρρημα) κ.λπ.

Ὅσαι λέξεις περάσουν ἐπιτυχῶς τὴν πρώτην δοκιμήν, πρέπει νά ὑποστοῦν καί τὴν δευτέραν: «Τὸ λέει ἢ δέν τὸ λέει ὁ σκοταδιστής;». Δέν ἀρκεῖ νά τὸ λέει ὁ γανωματής, διότι μπορεῖ κάλλιστα ὁ γανωματής νά ἔχῃ πάρει τὴν λέξιν ἀπὸ τὸν σκοταδιστήν, ὁπότε δέν θά εἶναι γνησίως λαϊκοσοσιαλιστική. Πρέπει ἐπί πλέον νά μὴ τὸ λέει ὁ σκοταδιστής.

Βάσει τῶν μνημονευθέντων συλλογισμῶν, τελικῶς εἰς τὴν Σοσέλ θά πολιτογραφοῦνται λέξεις τάς ὁποίας ἔχουν πλάσσει καί χρησιμοποιοῦν μόνον ὁ γανωματής, ὁ βλάμης καί ὁ μπαλωματής. Λόγου χάριν: Τάς λέξεις ἐλαφρός, ἀριστερός, δεξιὸς, τάς λέγει μέν ὁ Γαβλαμπάς ἀλλά τάς λέγει καί ὁ σκοταδιστής. Διά τοῦτο ἀπορρίπτονται καί υἱοθετοῦνται αἱ λέξεις τοῦ Γαβλαμπᾶ: λαφρός, ζερβός, δεξής (ὁ δεξής - τοῦ δεξῆ - οἱ δεξῆδες).

Ἕνα μεγάλον κίνδυνον διά τὴν Σοσέλ εἶχεν ἐπισημάνει ὁ τέως πρωθυπουργὸς Γ. Ράλλης ὁ Β΄ (ὑπενθυμίζεται παρεμπιπτόντως ὅτι ὡς Ράλλης Α΄ ἦταν δεξής, ἐνῷ ὡς Ράλλης Β΄ ἔγινε ζερβός): Ἡ Σοσέλ, εἶπε, δέν κινδυνεύει ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς της, τοὺς γλωσσαμύντορας, διότι αὐτοί εἶναι ἐλάχιστοι. Κινδυνεύει ἀπὸ τοὺς φίλους της. Αὐτὸ εἶναι ἀληθές. Πράγματι, οἱ φίλοι - ἢ οἱ παριστάνοντες τοὺς φίλους - τῆς Σοσέλ ἢ δέν συνέλαβον τὸ νόημα τῆς «μεταρρύθμισης» ἢ ἐσκεμμένως καί «προβοκατόρικα» θέλουν νά δώσουν εἰς αὐτήν ἄλλο νόημα. Ἀντί νά ἀσχολοῦνται μὲ τὴν κατάργησιν καί τὸν ἐξοβελισμὸν τῶν

λέξεων τῆς Σκοτέλ, ἀσχολοῦνται μὲ τὸ «συγύρισμά» των, ὥστε νά φαίνωνται Σοσελικές. Παραδείγματος χάριν, νομίζουν ὅτι τάς λέξεις τῆς Σκοτέλ: ἐκδίωξις, ἀναδόμησις, διεύρυνσις, ἐμβάθυνσις, ὀπισθοδρόμησις, οἰκοδόμησις, πτῶσις, ἐξέγερσις, μετάβασις, ἀνακαίνισις, ἀναπαλαίωσις, κ.λπ. ἐάν τάς γράφουν ἤ τάς λέγουν: ἐπιδίωξη, ἀναδόμηση, διεύρυνση, ἐμβάθυνση, ὀπισθοδρόμηση, οἰκοδόμηση, πτώση, ἐξέγερση, μετάβαση, ἀνακαίνιση, ἀναπαλαίωση, κ.λπ. γίνονται ἀμέσως σοσελικές, λέξεις τοῦ Λαοῦ. Ὁ Γαβλαμπάς ὅμως ἀπεχθάνεται καὶ τοὺς δύο τύπους, διότι δὲν εἶναι λέξεις δικές του. Οἱ δικές του λέξεις εἶναι: τὸ διώξιμο, τὸ ξαναχτίσιμο, τὸ πλάτεμα, τὸ βάθεμα, τὸ πισωστράτισμα, τὸ χτίσιμο, τὸ πέσιμο, ὁ ξεσηκωμός, ὁ πηγεμός, τὸ ξανακαινούργιασμα, τὸ ξαναπάλιωμα κ.λπ.

Μερικὰς δὲ Σκοτελικὰς λέξεις τάς εἰσάγουν εἰς τὴν Σοσέλ ὡς ἔχουν, ὡς εἴσοδος, ἔξοδος, ἄνοδος, κάθοδος, ἀνατροπή, ἀπώλεια, κλοπή, φυγή, ἐπιστροφή. Ἀντί: τὸ μπάσιμο (ἢ τὸ ἔμπα), τὸ βγάλσιμο (ἢ τὸ ἔβγα), τὸ ἀνέβασμα (ἢ τὸ ἀνέβα), τὸ κατέβασμα (ἢ τὸ κατέβα), τὸ τουμπάρισμα, τὸ χάσιμο, τὸ κλέψιμο, τὸ φευγιό, τὸ πισωγύρισμα.

Αὐτὴν δὲ τὴν τεχνητὴν γλῶσσαν τὴν λέγουν «λόγια δημοτική». (Τὸ ὀξύμωρον τοῦ ὅρου χαρακτηρίζει ἐπαρκῶς αὐτὸ τὸ γλωσσικὸν κατασκεύασμα). Ἔτσι, ἀκούομεν ἀπὸ τὴν Ε.Ρ.Τ. τερατώδεις φράσεις τοῦ δημοτικοῦ λογιωτατισμοῦ, ἢ τοῦ λογιωτάτου δημοτικισμοῦ. Ἀπὸ τὴ σύγκρουση ἀνατράπηκαν καί τά δύο αὐτοκίνητα. Ἀντί: Ἀπὸ τὸ τσούγκρισμα (ἢ τὸ τρακάρισμα) τούμπαραν καί τά δυὸ αὐτοκίνητα.

Ἔτσι καὶ ὁ γλωσσομεταρρυθμιστὴς λέγει:

Ἡ βόμβα δὲν διαρρήχτηκε. Ἀντί ἡ μπόμπα δὲν ἔσκασε. Τράπηκε σὲ φυγή. Ἀντί τὸ 'βαλε στά πόδια. Εἰσάχτηκαν πολλά κρέατα. Ἀντὶ ἔμπασαν πολλά κρέατα. Συνελήφτηκαν, ἐπιλήφτηκε. Ἀντί πιάστηκαν, καταπιάστηκε. Οἱ είδήσεις περιληπτικά, οἱ εἰδήσεις ἀναλυτικά. Ἀντί Τά νέα μὲ δυὸ λόγια, τά νέα μὲ λόγια πιὸ πολλά ἀπὸ τά δυό. Ἐκλέχτηκε βουλευτής, τὸν ἔκλεξαν δήμαρχο. Ἀντί βγῆκε βουλευτής, τὸν ἔβγαλαν δήμαρχο.

Εἰς τὴν πραγματικότητα αὐτοὶ εἶναι «κρυπτοσκοτελίστ», κρυπτογλωσσαμύντορες, καί ἐπιδιώκουν νά διατηρήσουν τάς λέξεις τῆς Σκοτέλ διά τῆς μεθόδου τοῦ Μανωλιοῦ. «Ἄλλαξε ὁ Μανωλιὸς καὶ φόρεσε τά ροῦχά του ἀλλιῶς». Σκοπὸς ὅμως τῆς «μεταρρύθμισης» δὲν εἶναι νά φορέσῃ τοῦ Μανωλιοῦ τὰ ροῦχα ἀλλιῶς, ἀλλά νά τοῦ τά κάψῃ καί νά τοῦ δώσῃ μερικά φυσικά σοσιαλιστικά ράκη. Ἵνα «ποιήσῃ ἑαυτῷ περιζώματα». Δυστυχῶς τὴν τάσιν αὐτὴν ὑπέθαλψεν ὁ μέγας Ψυχάρης, ὁ ὁποῖος ἔλεγε: «Γράφω τὴ κοινὴ γλῶσσα, τοῦ λαοῦ. Ὅταν ἡ δημοτική μας γλῶσσα δὲν ἔχει μιά λέξη ποὺ μᾶς χρειάζεται, παίρνω τὴ λέξη ἀπὸ τὴν ἀρχαία, καὶ προσπαθῶ ὅσο εἶναι δυνατὸ νά τὴν ταιριάξω μὲ τὴ γραμματική τοῦ Λαοῦ» («Τὸ Ταξίδι μου», σελ. 38).

Ὑπάρχει ὅμως περίπτωσις ἡ γλῶσσα τοῦ Λαοῦ μας, ἡ φυσικὴ καί ζωντανὴ γλῶσσα τῆς μάνας μας, νά μὴν ἔχῃ ὅσες λέξεις μᾶς χρειάζονται; Καὶ δὲν ἀποτελεῖ αὐτὸ ὕβριν δεινὴν διά τὸν Λαόν μας; Νά τοῦ προσάπτωμεν τὴν κατηγορίαν ὅτι δὲν ἔχει πλάσσει ὅλας τάς λέξεις τάς ὁποίας χρειαζόμεθα; Ὁ Λαὸς μας, μὲ τὸ ἀλάνθαστον αἰσθητήριόν του καὶ τάς μεγάλας γλωσσοπλαστικὰς ἱκανότητάς του, ἔπλασσεν ὅλας τάς λέξεις τάς ὁποίας ἔκρινεν ἀπαραιτήτους.

Συνεπῶς ἡ γλῶσσά Του δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀπό νεκραναστημένους καὶ μασκαρεμένους (συγυρισμένους) τύπους. Ἐκεῖνο ποὺ χρειάζεται εἶναι ἡ «κάθαρση» από τούς σκοταδιστικούς τύπους οἱ ὁποῖοι, εἴτε ὑπό μεταμφίεσιν (συγύρισμα) εἴτε χωρίς μεταμφίεσιν, εἰσῆλθον εἰς τό λεξιλόγιόν της καί τήν ἐνόθευσαν. Καί ἡ «κάθαρση» πρέπει νά γίνῃ μέ τὴν αὐστηράν ἐφαρμογὴν τοῦ κανόνος τοῦ Γαβλαμπᾶ.

Ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ὁ Λαός μας δὲν ἔχει πλάσσει μίαν λέξιν ποὺ μᾶς χρειάζεται, κατά ποίαν λογικὴν πρέπει νά καταφύγωμεν εἰς τά νεκροταφεῖα διά νά ἐκθάψωμεν νεκροὺς τύπους;

Ὅταν ἐλλείπῃ λέξις ποὺ μᾶς χρειάζεται, ἀντί νά ἐκθάπτωμεν νεκροὺς τύπους -«ἀπολιθώματα», ὅπως τοὺς χαρακτηρίζει ὁ Εὐάγ. Παπανοῦτσος - διατὶ νά μὴ ἀποταθῶμεν εἰς τόν Λαόν μας; Αὐτός ξέρει. Ἐάν τοῦ ἐξηγήσωμεν τό αἴτημά μας, τότε, ἐάν τό κρίνῃ δίκαιον, θά πλάσσῃ ἀμέσως τὴν λέξιν καὶ θά μᾶς τὴν δώσῃ.

Ὁ ἴδιος ὁ Ψυχάρης, ἀναιρῶν τόν προηγούμενον ἀφορισμόν του, μᾶς λέγει ποῦ πρέπει ν' ἀποταθῶμεν: Στό βαρκάρη, στό ράφτη καὶ στόν ποδηματᾶ. Σήμερα, διά τοὺς λόγους οἱ ὁποῖοι ἤδη ἀνεφέρθησαν, ἡ προτροπὴ τοῦ Ψυχάρη πρέπει νά τροποποιηθῇ ὡς ἑξῆς: «Θά πάρουμε δάσκαλο τό γανωματή, θά δίνουμε προσοχὴ στά λόγια του, θά σπουδάζουμε τὴ γλῶσσα μας στοῦ βλάμη καὶ στοῦ μπαλωματή».

Ἔτσι, ὅταν ὁ μαθητὴς θά ἀποφοιτᾷ ἀπό τό Λύκειον, θά μπορῇ νά λέγῃ πρός τόν διδάσκαλόν του: «Μοῦ ἔμαθες γλῶσσα καὶ τό ὄφελός μου ἀπ' αὐτὴ εἶναι ὅτι τώρα ξέρω πῶς νά κάνω τό βλάμη». Αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν ἔδωσεν ὁ Κάλιμπαν πρός τόν διδάσκαλόν του, τόν Πρόσπερ, ὅταν ὁ τελευταῖος τόν ἐπέπληξε διά τὴν ἀγνωμοσύνην του, ὑπενθυμίζων εἰς αὐτόν ὅτι τοῦ ἔμαθε γλῶσσα. (Ὁ Κάλιμπαν ἀντὶ «νά κάνω τό βλάμη» λέγει «νά βλαστημῶ» Σαίξπηρ: Τρικυμία 1, 2, 263-4).

Βασικός παράγων τῆς προόδου καὶ εὐημερίας ἑνός λαοῦ εἶναι ἡ ὁμοψυχία. Ἀλλά, διά νά ἔχουν ὅλοι τὴν αὐτὴν ψυχὴν, πρέπει νά ἔχουν τὴν αὐτὴν σκέψιν, δηλαδὴ ἡ ὁμοψυχία ἐξασφαλίζεται μέ τήν ὁμοσκεψίαν. Ἡ ὁμοσκεψία προϋποθέτει τὴν ὁμογλωσσίαν. Ὁμογλωσσία σημαίνει νά ὁμιλοῦν ὅλοι τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, δηλαδὴ νά χρησιμοποιοῦν τάς αὐτάς λέξεις, ὄχι μόνον κατά τὴν μορφήν, ἀλλά καὶ κατά τόν ἀριθμόν. Δηλαδὴ ὁμογλωσσία σημαίνει ὁμολεξία καὶ ἰσολεξία. Εἶναι φανερόν ὅτι αὐτὴ ἡ ἰσότης δύναται νά ἐπιτευχθῇ μόνον εἰς τό κατώτερον διανοητικόν ἐπίπεδον.

Ἐάν λοιπόν τό λεξιλόγιον περιλαμβάνῃ περὶ τάς χιλίας διακοσίας λέξεις, γνωστὰς καὶ εἰς τόν ἀκαδημαϊκόν καὶ εἰς τόν γανωματήν, τότε ἔχομε πραγματικὴν ἑνιαίαν γλῶσσαν. Καὶ τότε «ἔσται πᾶς ὁ λαός χεῖλος ἓν καὶ φωνὴ μία πᾶσι» (Γέν. ια΄ 1).

Λέγουν οἱ σκοταδιστές: Τό λεξιλόγιον τῆς Σοσέλ, δηλαδὴ τοῦ Γαβλαμπᾶ, τῆς παραδουλεύτρας, τῆς Λάμπραινας τῆς τσοπάνισσας, δὲν εἶναι ἁπλῶς ἀνεπαρκὲς ἀλλ' ἐντελῶς ἄχρηστον διά τὴν ἐπιστήμην. Ἡ ἐπιστημονικὴ σκέψις, λέγουν, εἶναι σκέψις κατ' ἐξοχὴν ἀφηρημένη καὶ ὄχι ὀπτική. Πῶς λοιπόν θά μπορέσῃ ὁ ἐπιστήμων μὲ τάς ὀλίγας αὐτάς λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς

ὁρατά, ἁπτά ἀντικείμενα, νά διατυπώσῃ τοὺς συλλογισμούς του καί νά ἐκφράσῃ τάς ἰδέας του;

Τό ἐπιχείρημα ὅμως αὐτό εἶναι ὑπέρ τῆς Σοσέλ. Τό μέγα πλεονέκτημα τῆς Σοσέλ ἔγκειται ἀκριβῶς εἰς τό ὅτι καθιστᾶ ἀδύνατον τὴν ἀνάπτυξιν ἐπιστημῶν. Τί καλόν εἶδεν ὁ ἄνθρωπος ἀπό τάς ἐπιστήμας; Αἱ ἐπιστῆμαι διαφθείρουν τὸν ἄνθρωπον καί τόν πληροῦν μὲ ἀλαζονείαν καί ἔπαρσιν. Τό διεκήρυξε πρό 232 ἐτῶν ὁ Ρουσσώ, εἰς μίαν ἐποχὴν κατά τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι, ἐπαρθέντες ἀπό μερικὰς ἀνακαλύψεις καί ἐφευρέσεις, ἐνόμισαν ὅτι ἡ εὐτυχία τῆς ἀνθρωπότητος ἔγκειται εἰς τὴν πρόοδον τῶν ἐπιστημῶν. Ἔλεγεν ὁ Ρουσσὼ τό 1750: «Ἡ ἀστρονομία ἐγεννήθη ἀπό τὴν δεισιδαιμονίαν· ἡ ρητορικὴ ἀπό τὴν φιλοδοξίαν, τό μῖσος, τὴν κολακείαν, τό ψεῦδος· ἡ γεωμετρία ἀπό τὴν φιλαργυρίαν· ἡ φυσικὴ ἀπό μίαν ματαίαν περιέργειαν· ὅλαι, ἀκόμη καί ἡ ἠθική, ἀπό τὴν ἀνθρωπίνην ἔπαρσιν. Αἱ ἐπιστῆμαι, λοιπόν, καί αἱ τέχναι ὀφείλουν τὴν γένεσίν των εἰς τάς κακίας μας». (Λόγος περί τῶν Ἐπιστημῶν καί τῶν Τεχνῶν).

Καί ἀπηύθυνε τὴν δραματικὴν ἔκκλησιν: «Λαοί, μάθετε, ἅπαξ διά παντός, ὅτι ἡ φύσις ἠθέλησε νά σᾶς προστατεύσῃ ἀπό τὴν ἐπιστήμην, ὅπως μία μητέρα ἀποσπᾶ ἓν ἐπικίνδυνον ὅπλο ἀπό τά χέρια τοῦ παιδιοῦ της· ὅτι ὅλα τά μυστικά τά ὁποῖα σᾶς ἀποκρύπτει εἶναι ἰσάριθμα κακά ἀπό τά ὁποῖα σᾶς προφυλάσσει».

Ἀλλ' ἡ ἔκκλησις ἔπεσεν εἰς ὦτα μὴ ἀκουόντων. Ὁ Σατανᾶς ὑπεδαύλιζε πάλιν, ὅπως κατά τάς ἡμέρας τῶν Πρωτοπλάστων, τὴν ἔπαρσιν καί τὴν ματαίαν περιέργειαν τῶν ἀνθρώπων: «ᾗ ἂν ἡμέρα ἀποκαλύψητε τά μυστικά τῆς ἐπιστήμης, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί καί ἔσεσθε ὡς θεοί».

Τώρα ὅμως ποὺ ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ τεχνολογία ἔδωσαν εἰς τόν ἄνθρωπον ὅπλα μέ τά ὁποῖα μπορεῖ νά ἐξαφανίσῃ τό εἶδός του καί νά καταστήσῃ τὸν πλανήτην τοῦτον ἀκατοίκητον, ὁ ἄνθρωπος ἀντελήφθη τὴν ὀρθότητα τῆς γνώμης τοῦ Ρουσσώ.

Ποῖος ὅμως θά ἀποσπάσῃ ἀπό τά χέρια τοῦ ἀνθρώπου τό ἐπικίνδυνον ὅπλον μὲ τό ὁποῖον παίζει; Ὁ Μεγάλος Ἀδελφός, ποὺ ἐπέβαλε τὴν «ξεπαιδεφτικὴ μεταρρύθμιση». Μέχρις ὅτου ὁλοκληρωθῇ ἡ «ξεπαιδεφτικὴ μεταρρύθμιση» καί παγιωθῇ πλήρως, ἡ Σοσέλ διετάχθη, πολὺ ὀρθῶς, νά παύσῃ ἡ διδασκαλία ἐπιστημῶν εἰς τά Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικά Ἱδρύματα, καί νά διδάσκεται μόνον «Πολεμολογία τοῦ Ἀντάρτη Πόλεων».

Ἕτερον κακόν, τό ὁποῖον ἔφερεν ἡ ἐπιστήμη, εἶναι ὅτι μία μειοψηφία -οἱ λεγόμενοι ἐπιστήμονες καί μορφωμένοι- ἀπεχωρίσθη ἀπό τόν Λαόν, καί ἔτσι ἐπῆλθεν ὁ διχασμός. Οἱ ἄνθρωποι διηρέθησαν εἰς δύο τάξεις: τοὺς γραμματισμένους καί τόν Λαόν.

Οἱ γραμματισμένοι, δηλαδὴ ὁ μὴ Λαός, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τὴν «ἄρχουσα τάξη», ἐπενόησαν καί χρησιμοποιοῦν μίαν γλῶσσαν τεχνητήν, τὴν Σκοτέλ, ὥστε ὁ Λαός νά μὴ καταλαβαίνῃ τί λέγουν. Ἀλλά καί μεταξὺ τῶν γραμματισμένων ἡ συνεννόησις, ἐν πολλοῖς, δὲν εἶναι δυνατή. Ὁ μαθηματικός, λόγου χάριν, δὲν καταλαβαίνει τόν ἰατρόν, ὁ ἰατρός δὲν καταλαβαίνει τόν μηχανικόν, ὁ μηχανικός δέν καταλαβαίνει τόν χημικόν κ.ο.κ.

Ἀλλά καί εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην ὑπάρχουν κατώτερα στρώματα προσιτά εἰς πολλούς, καί ἀνώτερα στρώματα προσιτά εἰς πολὺ ὀλίγους. Ἤδη εἰς τάς ἀρχάς τοῦ αἰῶνος ὁ Σπένγκλερ ἔγραφε: «Τό κοινόν διά τό ὁποῖον ἔχουν γραφῆ

τά τελευταῖα κεφάλαια τῆς συγχρόνου φυσικῆς ἀριθμεῖται τό πολὺ εἰς χίλια πρόσωπα (εἰς ὁλόκληρον τόν κόσμον) καὶ μερικά προβλήματα τῶν νεωτερικῶν μαθηματικῶν εἶναι προσιτά μόνον εἰς ἕνα πολὺ μικρότερο, κύκλον». (Ἐνθ' ἀνωτ., I IX, 7).

Σήμερα ὁ κὐκλος αὐτός ἔχει στενεύσει περισσότερον. Διατί ὅμως συμβαίνει αὐτό; Διατί ἐλάχιστοι φυσικοί καταλαβαίνουν τά τελευταῖα κεφάλαια τῆς συγχρόνου φυσικῆς, καὶ ἐλάχιστοι μαθηματικοί καταλαβαίνουν τά προβλήματα τῶν νεωτερικῶν μαθηματικῶν; Διότι κάθε ἐπιστήμη, διά νά κρατῇ στεγανήν τὴν περιοχήν της, χρησιμοποιεῖ γλῶσσαν ἀκατάλληλον, ὄχι μόνον ἀπό τόν βέβηλον ὄχλον, ἀλλά καὶ ἀπό τοὺς ἐπιστήμονας ἄλλων εἰδικοτήτων. Ἀλλὰ καὶ ἐντός τῆς αὐτῆς ἐπιστήμης μερικοὶ «ἐξυπνάκηδες» ξεχωρίζουν καὶ χρησιμοποιοῦν γλῶσσαν τὴν ὁποίαν δὲν καταλαβαίνουν οὔτε οἱ συνάδελφοί των. Εἶναι αὐτοὶ ποὺ γράφουν τά τελευταῖα κεφάλαια ἑκάστης ἐπιστήμης.

Ἐάν ὅμως τά τελευταῖα κεφάλαια τῆς νεωτέρας φυσικῆς καὶ τά δυσκολώτερα ἀκόμη προβλήματα τῶν «μοντέρνων» μαθηματικῶν γραφοῦν εἰς τήν γλῶσσαν τοῦ Λαοῦ, θά γίνουν προσιτά εἰς ὁλόκληρον τόν Λαόν. Τότε ὅ,τι ξέρει ὁ πυρηνικός φυσικός θά τό ξέρῃ καὶ ὁ γανωματής, ὅ,τι ξέρει ὁ ἀκαδημαϊκός θά τό ξέρῃ καὶ ὁ μπαλωματής. Αὐτό ὅμως δὲν συνέφερε τὴν «ἄρχουσα τάξη» καὶ διά τοῦτο δὲν ἤθελε τὴν ἑνιαίαν γλῶσσαν.

Ἀκόμη καὶ οἱ νόμοι, οἱ ὁποῖοι ἐνδιαφέρουν ἀμέσως τόν Λαόν, ἔχουν γραφῇ εἰς γλῶσσαν τὴν ὁποίαν καταλαβαίνουν μόνον οἱ δικασταὶ καὶ οἱ δικηγόροι, διά νά ἐπαίρωνται καὶ νά ὁμιλοῦν περιφρονητικῶς διά τόν Λαόν: «Ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τόν νόμον ἐπικατάρατοὶ εἰσι» (Ἰωάννου ζ, 49).

Ἐάν ὅμως ὁ νόμος γραφῇ εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ «ὄχλου», τότε ὁ «ὄχλος» θά γινώσκῃ τόν νόμον καὶ δὲν θά εἶναι ἐπικατάρατος. Τότε φυσικά οἱ δικηγόροι θά εἶναι ἄχρηστοι καὶ πρέπει ν' ἀλλάξουν ἐπάγγελμα. Ὁ Λαός θά ὑποστηρίξῃ τάς ὑποθέσεις του ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων μόνος του, χωρίς δικηγόρους, ὅπως εἰς τὴν μακαρίαν χώραν τῆς «Οὐτοπίας» τοῦ Θωμᾶ Μώρου.

Διά τοῦτο ἡ «κυβέρνηση τῆς ἀλλαγῆς» ἀπεφάσισε νά γράφωνται οἱ νόμοι εἰς τὴν σοσιαλιστικὴν γλῶσσαν, τὴν Σοσέλ. Ἕν δεῖγμα τῆς γλώσσης εἰς τήν ὁποίαν θά γράφωνται οἱ νόμοι εἴδαμεν εἰς τό σχέδιον νόμου περί πολιτικοῦ γάμου, τό ὁποῖον ἐδόθη εἰς τὴν δημοσιότητα. Ἰδοὺ ἕν παράδειγμα τῆς νέας γλώσσης: Ὁ παλαιός νόμος ἔλεγεν: «οἱ μελλόνυμφοι». Διάβαζε ὁ Λαός: «οἱ μελλόνυμφοι» καὶ διηρωτᾶτο: «Τί, στὴν ὀργή, σημαίνει τοῦτο;» Καὶ ἔτρεχεν εἰς τοὺς νομομαθεῖς καὶ εἰς τοὺς δικηγόρους, καὶ ἀφοῦ ἐπλήρωνε διά τὴν «νομικὴν συμβουλήν», ἐμάθαινε ὅτι «μελλονύμφους» λέγουν οἱ σκοταδιστὲς αὐτοὺς ποὺ πρόκειται νά παντρευτοῦν. Καὶ διηρωτᾶτο ὁ Λαός: «Γιατί δὲν τό γράφουν ἔτσι; Γιά νά κρατοῦν τό Λαό στό σκοτάδι καὶ νά παίρνουν λεφτά οἱ δικηγόροι;».

Ὁ νέος νόμος χρησιμοποιεῖ λέξεις τοῦ Λαοῦ. Ἔτσι ἀντὶ «οἱ μελλόνυμφοι» λέγει: «τά πρόσωπα ποὺ πρόκειται νά παντρευτοῦν». Ἐλπίζεται ὅτι «στό νέο νόμο - τελάρο γιά τά πάρα πάρα πολὺ μεγάλα σκολειά» (ΑΕΙ) ἀντὶ τῶν σκοταδιστικῶν «ἀπολιθωμάτων»: οἱ φοιτηταί, οἱ σπουδασταί, θά λέγεται: «τά παιδιά ποὺ μαθαίνουν γράμματα», ἀντὶ οἱ καθηγηταί: «τά πρόσωπα ποὺ μαθαίνουν στά παιδιά γράμματα».

Καὶ εἰς τὴν μεταγλώττισιν τῶν παλαιῶν νόμων πρέπει νά ἐξοβελισθῇ αὐτὸ τὸ πλῆθος τῶν νομικῶν ὅρων. Ὁ Λαός μας δὲν χρησιμοποιεῖ ὅρους. Ἀφοῦ ἡ ἔννοια οἱουδήποτε ὅρου μπορεῖ ν' ἀναλυθῇ μὲ ἁπλᾶ λόγια κατανοητά εἰς τὸν Λαόν μας, διατί νά χρησιμοποιοῦνται ὅροι; Ἀφοῦ ἔχομεν τὴν ἀπαίτησιν ἀπὸ τὸν Λαόν μας νά συμμορφοῦται πρὸς τούς νόμους, διατὶ δὲν τούς γράφομεν εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς μάνας μας; Ἡ μάνα μας δὲν μᾶς μιλοῦσε μὲ ὅρους.

«Ἡ ἀφηρημένη σκέψις» λέγει ὁ Καῖσλερ «εἶναι προνόμιον τοῦ ἐπιστήμονος». Ἦταν προνόμιον ὑπό τὸ καθεστώς τῆς Σκοτέλ. Ἡ Σοσέλ ὅμως εἶναι γλῶσσα σοσιαλιστική, καὶ ὁ σοσιαλισμὸς δὲν ἐπιτρέπει νά ὑπάρχουν προνομιοῦχοι.

Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ποικίλων, ἔστω ἐπιστημονικῶν, προνομίων, ἡ Σοσέλ περιορίζει τὸ λεξιλόγιόν της εἰς τὸ ἓν ἐξηκοστὸν περίπου τῶν λέξεων τῆς Σκοτέλ, καὶ αἱ λέξεις της ἀναφέρονται εἰς πράγματα συγκεκριμένα, καὶ ὄχι εἰς ἀφηρημένας ἐννοίας. Καὶ ἔτσι καθιστᾶ ἀδύνατον τὴν ἀφηρημένην σκέψιν.

Ἡ γλῶσσα κατά βάσιν εἶναι θεσμὸς φασιστικός. Διότι ἀσκεῖ τυραννίαν ἐπὶ τῆς σκέψεως καὶ δὲν τῆς ἐπιτρέπει νά ἐκφρασθῇ ἐλευθέρως, ἀλλά τὴν ὑποχρεώνει νά «διατυπωθῇ» (νά καλουπωθῇ) συμφώνως πρὸς ὡρισμένα πρότυπα λέξεων καὶ συντακτικῶν κανόνων, νά λάβῃ μίαν προκαθωρισμένην μορφήν.

Εἶναι κάτι ἀνάλογον μὲ τὸ φαινόμενον τὸ ὁποῖον ὁ Σπένγκλερ καλεῖ «ψευδομόρφωσιν». Ὅ,τι ἐκπηγάζει ἀπὸ τά βάθη τῆς ψυχῆς δὲν μπορεῖ νά λάβῃ τὴν ἰδικήν του μορφὴν ἐκφράσεως, ἀλλ' ἐξαναγκάζεται νά χυθῇ εἰς προκατασκευασμένας μήτρας. Καὶ ἔτσι λαμβάνει μίαν μορφὴν ξένην, ψευδῆ.

Εἶχε δίκαιον ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶπεν ὅτι «μία διατυπωμένη σκέψη εἶναι ἕνα ψέμα». Μία ἀλήθεια πού ἐβασάνιζε τὸν Μπερντιάεφ, (Νικ. Μπερντιάεφ, «Ἀλήθεια καὶ Ἀποκάλυψη», (Μετάφρ. Χρ. Μαλεβίτση, ἐκδ. «Δωδώνη», Ἀθῆναι 1967 σελὶς 46).

Ὁ Ἅγιος Αὐγουστῖνος, ἐνῷ ἤξερε τὶ εἶναι χρόνος, δὲν μποροῦσε νά μεταδώσῃ εἰς ἄλλον αὐτὴν τὴν γνῶσιν, διότι αἱ λέξεις δὲν ἦσαν ἱκαναὶ νά τὴν ἐκφράσουν: «Τὶ εἶναι λοιπὸν χρόνος;», διηρωτᾶτο. Καὶ ἀπαντοῦσε: «Ἐάν δὲν μὲ ἐρωτᾶ κανείς, ξέρω. Ἐάν θέλω νά ἐξηγήσω εἰς αὐτὸν πού ἐρωτᾶ, δὲν ξέρω» (Confessiones XII 17).

Ὁ Δαρβῖνος ἔλεγεν ὅτι «ἡ χειροτέρα κυβέρνησις εἶναι καλλιτέρα ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξίαν κυβερνήσεως». Ὁ Τζέφερσον, νομίζω, ἔλεγεν ὅτι «ἀρίστη κυβέρνησις εἶναι ἐκείνη πού κυβερνᾶ ἐλάχιστα». Καὶ ὁ ὑπερφιλελεύθερος Θόριν -πάλιν νομίζω- ἔλεγεν ὅτι «ἀρίστη κυβέρνησις εἶναι ἐκείνη πού δὲν κυβερνᾶ καθόλου», δηλαδή, ἀρίστη κυβέρνησις εἶναι νά μὴ ὑπάρχῃ καθόλου κυβέρνησις.

Ἡ γλῶσσα εἶναι μία μορφὴ κυβερνήσεως, ἀφοῦ κυβερνᾶ τὴν σκέψιν μας. Ἐάν κάθε γλῶσσα εἶναι φασιστική, τότε ἡ συντεταγμένη γλῶσσα, ἡ γλῶσσα ἡ ὁποία ἔχει γραμματικὴν καὶ συντακτικόν, εἶναι εἰς τὸ ἔπακρον φασιστική. Τέτοια ἦταν ἡ Σκοτέλ.

«Ἄν κάθε γλῶσσα εἶναι φασιστική, τὶ ἄλλο νά κάμῃ κανείς παρά νά σιωπήσῃ;», διερωτᾶται ὁ Ἀλλαὶν Ντὲ Μπενουά («Οἱ ἰδέες στά ὀρθά», ἑλληνικὴ μετάφρασις σελ. 79). Αὐτό θὰ ἦταν τὸ ἰδεῶδες, ἡ σιωπή. Ἐάν ἡ γλῶσσα πρόκει-

ται νὰ σοῦ παραμορφώσῃ τὴν σκέψιν, τότε «κρεῖττον τὸ σιγᾶν τοῦ λαλεῖν».

Ἡ γλῶσσα δέν παραμορφώνει μόνον τὴν σκέψιν, ἀλλὰ θολώνει καὶ τὴν κρίσιν. Ἐὰν δέν ὑπῆρχε γλῶσσα οἱ ἄνθρωποι θὰ ἔκριναν ἀπό ὅ,τι βλέπουν, ἐνῷ τώρα κρίνουν ἀπό ὅ,τι ἀκούουν.Ἀκόμη καὶ ὅταν αὐτὰ ποὺ ἀκούουν εἶναι ἀντίθετα ἀπό αὐτὰ ποὺ βλέπουν, ἢ ποὺ ἔχουν ἰδεῖ, πιστεύουν τὰ πρῶτα, αὐτὰ ποὺ ἀκούουν.

Ἐν ἀντιθέσει πρός τό τοῦ Ἡρακλείτου «ὀφθαλμοὶ τῶν ὤτων ἀκριβέστεροι μάρτυρες», οἱ ἄνθρωποι πιστεύουν ὅτι τὰ ὦτα εἶναι μάρτυρες ἀκριβέστεροι τῶν ὀφθαλμῶν. «Τὰ μάτια μας μᾶς γελοῦν», λέγουν,«ἐνῷ τὰ αὐτιά μας δέν μᾶς γελοῦν ποτέ». Εἶχε δίκαιον ὁ Κλέων ποὺ ἔλεγεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι εἶναι «θεαταὶ τῶν λόγων καὶ ἀκροαταὶ τῶν ἔργων» (Θουκυδίδης Γ΄ 88,4).

(Ἀκόμη καί) «διά τά πράγματα ποὺ ἔχουν ἤδη γίνει», τοὺς ἔλεγε, «ἐσεῖς ἔχετε μεγαλυτέραν ἐμπιστοσὺνην, ὄχι εἰς αὐτὰ ποὺ εἴδατε μέ τά μάτια σας ὅτι ἔγιναν, ἀλλ' εἰς αὐτά ποὺ ἀκούετε νὰ σᾶς παρουσιάζουν μέ ὡραῖα λόγια» (:οἱ ρήτορες).

Ἡ γλῶσσα λοιπόν κυβερνᾶ τὴν σκέψιν καὶ τὴν κρίσιν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὄχι τά ἔργα, ὅπως θά συνέβαινεν ἐὰν δέν εἶχαν γλῶσσαν. «Ὁρῶ βροτοῖς τὴν γλῶσσαν, οὐχὶ τἄργα, πάνθ' ἡγουμένην», ἔλεγεν ὁ Σοφοκλῆς (Φιλοκτήτης 98 - 99). Διότι «οἱ ἄνθρωποι ὁδηγοῦνται ἀπό τά αὐτιά, ὅπως τὰ κουνέλια». Καὶ ὄχι μόνον «τὰ παιδιά, ὁ ὄχλος, οἱ γυναῖκες, καὶ οἱ ἄρρωστοι», ὅπως ἐπίστευεν ὁ Μονταίνιος (Δοκίμια Ι 27) ἀλλ' ὅλοι οἱ ἄνθρωποι.

Μέ τάς λέξεις μπορεῖ κανεὶς νά ἐξαπατᾷ συνεχῶς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους: «μέ λέξεις ἕνα σὺστημα ἑτοιμάζεται, σέ λέξεις μιὰ χαρά κανεὶς πιστεύει» (Γκαῖτε, «Φάουστ», Μέρος Ι. μετάφρ. Κ. Χατζοπούλου, σελ. 71).

Ὁ Χαίλντερλιν λέγει ὅτι ἡ γλῶσσα εἶναι «τό πλέον ἐπικίνδυνον ἀπό τά ἀγαθά ποὺ ἐδόθησαν εἰς τόν ἄνθρωπον». Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος χρησιμοποιεῖ τὴν γλῶσσαν ἐπὶ κακῷ, ἔχει (αὐτή) καταντήσει ἐν τῇ πράξει τὸ πλέον ἐπικίνδυνον ἀπό τά κακά.

Διά τοῦτο τὸ ἰδεῶδες θά ἦταν νά καταργηθῇ τελείως ἡ γλῶσσα. Ὑπάρχουν ὅμως ὡρισμέναι πρακτικαὶ ἀνάγκαι τῆς καθημερινῆς ζωῆς αἱ ὁποῖαι δέν εἶναι πάντοτε δυνατόν νά ἐξυπηρετηθοῦν διά νευμάτων ἢ δι' ἀνάρθρων κραυγῶν. Διά τοῦτο ἐπιβάλλεται κάποια ὑποτυπώδης μορφὴ γλώσσης, ὅπως αὐτὴ εἰς τὴν ὁποίαν στοχεύει ἡ «μεταρρύθμιση», ἡ ὁποία πιστεύει ὅτι «ἀρίστη γλῶσσα εἶναι ἐκείνη ποὺ ἔχει ἐλαχίστας λέξεις καὶ ἐλαχίστην ἢ καθόλου γραμματικήν».

Σκοπός τῆς γλώσσης δέν εἶναι να ἐκφράζῃ σκέψεις. «Στίς σκέψεις σου μὴ δίνεις γλῶσσα» εἶναι ἡ πρώτη συμβουλὴ τὴν ὁποίαν δίδει εἰς τόν υἱόν του ὁ Πολώνιος (Σαίξπηρ, «Ἄμλετ», Πρ. 1, Σκ. 3, στ. 59). Σκοπός τῆς γλώσσης εἶναι ἡ συνεννόησις μεταξὺ ἀνθρώπων διά τά καθημερινά. Αὐτό μπορεῖ νά γίνῃ μέ ἐλαχίστας λέξεις. Ὑπάρχουν φυλαὶ εἰς τὴν Κεντρώαν Ἀφρικήν, καθὼς καὶ μεταξὺ τῶν ἰθαγενῶν τῆς Αὐστραλίας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γλώσσας τῶν ὁποίων τὸ λεξιλόγιον δέν ὑπερβαίνει τὰς τετρακοσίας ἕως πεντακοσίας λέξεις. Καὶ ὅμως συνεννοοῦνται θαυμάσια.

Ὡς πρός τὴν γραμματικήν, αὐτὴ μπορεῖ νά καταργηθῇ τελείως. Ὑποθέσατε ὅτι βαδίζετε εἰς τήν ὁδόν Σταδίου, ὅταν κάποιος ξένος σᾶς ἐρωτᾷ: «Πλατέος

Συνταγμάτα πῶς εἶναι;». Δὲν θά καταλάβετε ἀμέσως ὅτι ἐρωτᾷ ποῦ εἶναι ἡ πλατεῖα Συντάγματος;

Ἐάν διαβάσετε τό τηλεγράφημα ποὺ ἔστειλεν εἰς τὴν προϊσταμένην του ἀρχὴν κάποιος σταθμάρχης: «Λίθος πεσούσης ἐφόνευσε αἶξ», δὲν θά καταλάβετε ὅτι λέγει πὼς «ἔπεσε ἕνα λιθάρι καὶ σκότωσε τὴν κατσίκα;»

Ἐνῷ μὲ τὴν γραμματικήν τῶν «γλωσσομεταρρυθμιστάδων»: ἀπό τὴ συμβίωσή σας σάν συζύγων, ὑπηρετοῦν σάν στρατιῶτες, ἐργάζονται σάν χτίστες, καταδικάστηκε σάν ἔνοχος φόνου, καταλαβαίνετε ἄλλα ἀπό ἐκεῖνα ποὺ ἐννοοῦν αὐτοί. Τί χρειάζεται λοιπόν ἡ γραμματική; Διά νά ταλαιπωρῇ τόν Λαόν μας;

Ὁ Φώνερμπαχ ἔλεγε: «Καμμιά θρησκεία, νά ἡ θρησκεία μου. Καμμιά φιλοσοφία, νά ἡ φιλοσοφία μου».

Ἔτσι καὶ ὁ γλωσσομεταρρυθμιστὴς λέγει: «Καμμιά γραμματική, νά ἡ γραμματική μου».

Ἀλλ' ἄς ἀφήσωμεν τά ἀστεῖα. Τό πρᾶγμα θά ἦτο κωμικόν, ἐάν δὲν ἦτο τραγικόν. Βαδίζομεν ὁλοταχῶς πρός μίαν γλῶσσαν πρωτογόνων. Ἀφελῆ, ἁπλοϊκήν, μέ πενιχρότατον λεξιλόγιον, καὶ χωρίς γραμματικήν. Πέρυσιν οἱ τελειόφοιτοι τοῦ λυκείου δὲν ἤξεραν τὴν λέξιν ἅμιλλα. Ὕστερα ἀπό μερικά ἔτη τό λεξιλόγιόν των θά εἶναι πτωχότερον ἀπό τό λεξιλόγιον ἑνός ἀναλφαβήτου χωρικοῦ.

Μερικοὶ δημοτικισταί, ἀκόμη καὶ ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐπρωτοστάτησαν εἰς τὴν εἰσβολὴν τῆς «μεταρρύθμισης», παραδέχονται τὴν σημερινὴν γλωσσικὴν ἀθλιότητα, εἰς τὴν ὁποίαν ὡδήγησεν ἡ «μεταρρύθμιση», ἀλλά δὲν τὴν ἀποκηρύσσουν, εἴτε διότι δὲν θέλουν ν' ἀναγνωρίσουν τό σφάλμα των, εἴτε διότι βαυκαλίζονται μὲ τήν ἰδέαν ὅτι «ἡ νέα γλῶσσα μας» διανύει ἕν στάδιον ἐντόνως μεταβατικόν, κατά τό ὁποῖον εἶναι φυσικόν νά παρουσιάζεται αὐτὴ ἡ γλωσσικὴ ἀναρχία. Τό στάδιον ὅμως αὐτό θά παρέλθῃ καὶ ὕστερα ἀπό μερικὰς δεκαετίας, καθὼς θά ἐξέρχωνται ἀπό τά σχολεῖα αἱ νέαι γενεαί, ἡ γλῶσσα θά κατασταλάξῃ εἰς κάποιαν σταθεράν μορφήν καὶ θά ἀρχίσῃ σιγά σιγά νά πλουτίζῃ τό λεξιλόγιόν της.

Ἐν πρώτοις αὐτό εἶναι ἤδη μία πολιτιστική ὀπισθοδρόμησις (ἤ πισωστράτισμα, ὅπως τό λέγει ὁ πρωθυπουργός), μία ἐπιστροφὴ εἰς τόν βαρβαρισμόν, δηλαδή, εἰς τὴν ἁπλοϊκότητα καὶ τόν πρωτογονισμόν μιᾶς γλώσσης ἡ ὁποία δὲν ἔχει παρελθόν καὶ ἀγωνίζεται νά ἀνεύρῃ τόν δρόμον καὶ τά γλωσσικά στοιχεῖα διά νά καταστῇ γλῶσσα πολιτισμοῦ. Δὲν εἶναι αὐτό ἔγκλημα διά μίαν γλῶσσαν μὲ τό λαμπρότερον παρελθόν; Ἔπειτα πῶς θά κατασταλάξῃ εἰς κάποιαν σταθεράν μορφήν, ἐάν πορεύεται χωρίς γραμματικήν, κατά τάς ἑκάστοτε ἰδιοτροπίας τοῦ τυχόντος ἀγραμμάτου, ὁ ὁποῖος ἀπό τοῦ μικροφώνου μαστιγώνει μὲ τοὺς βομβαρδισμούς του ἑκατομμύρια Ἑλλήνων καθ' ἑκάστην;

Ὁ Εὐάγγελος Παπανοῦτσος, ἐκ τῶν πρωτεργατῶν τῆς «μεταρρύθμισης», ἔγραφε: «ὁ τρόπος ὁ πρόχειρος καὶ ἄκομψος, χωρίς γνώση καὶ συνέπεια, μὲ τόν ὁποῖο γράφεται σήμερα ἡ Δημοτική στά καθημερινά ἰδίως ἔντυπα, ἐφημερίδες καὶ περιοδικά, δικαιολογημένα ἐμπνέει ἀνησυχίες. Μήπως κινδυνεύουμε νά πέσουμε ἀπό τὴ Σκύλλα στὴ Χάρυβδη; Ἀπό τά καθαρευουσιάνικα ἀπολιθώματα στὴ γλωσσική ἀναρχία; Οἱ εὐθῦνες μας στό σημεῖο αὐτό εἶναι πελώριες. Ἤ θά καθήσουμε νά μελετήσουμε συστηματικά τούς νόμους τῆς Δημοτικῆς καὶ

θά βαλθοῦμε νά τὴ μιλοῦμε καὶ θά τὴ γράφουμε σωστά, πειθαρχημένα καὶ μὲ καλαισθησία, ἢ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι θά καταστρέψουμε μέ τά ἴδια μας τά χέρια αὐτὸ πού μὲ τόσους ἀγῶνες ἐπιτύχαμε. Προβλέψεις δὲν κάνω. Θέλω νά ἐλπίζω ὅτι τὸ Σχολεῖο θα μᾶς σώσει αὐτὴ τὴ δύσκολη ὥρα. Ἡ νέα γενιά πού θά διδαχθῇ μεθοδικά τὴ Δημοτικὴ (καί μόνο τή Δημοτική) θά δώσει στὶς ἐρχόμενες δεκαετίες τὸ ὑπόδειγμα... Ἐκεῖνο πού προέχει καὶ ἐπείγει εἶναι νά μάθουμε τὴ γλῶσσα μας καί ν' ἀποφασίσουμε νά σεβαστοῦμε τούς νόμους της» («Τά μέτρα τῆς ἐποχῆς μας», ἔκδ. Φιλιππότη 1981, σελ. 26).

Καλά, δὲν εἶχε διαβάσει τὴ γραμματικὴ τῆς «μεταρρύθμισης», ὅταν ἔγραφεν αὐτά; Ποῦ εἶδε τούς νόμους τῆς νέας «γλώσσας» πού μᾶς ἐπέβαλεν ἡ «μεταρρύθμιση»; Ἐάν ὡς νόμους ἐννοῇ ὡρισμένα παραδείγματα τῆς Γραμματικῆς τά ὁποῖα καλύπτουν ἐλαχίστας λέξεις, τότε διατὶ ὁ ἴδιος δὲν εἶχεν ἀποφασίσει νά σεβασθῇ αὐτούς τούς νόμους;

Παραθέτομεν μερικά παραδείγματα ἀσεβείας πρός τούς νόμους τῆς γλώσσης. (Οἱ ἐντός παρενθέσεως ἀριθμοί ἀναφέρονται εἰς τάς σελίδας τοῦ ἀνωτέρω βιβλίου τοῦ Ε. Παπανούτσου «Τά μέτρα τῆς ἐποχῆς μας»).

α. «τήν εὐθεία καί αὐστηρή γλῶσσα» (19). Κατά τήν γραμματικήν (σ. 111 § 175), τό θηλυκόν τῶν ἐπιθέτων εἰς -ύς λήγει εἰς -ιά, καί ὄχι εἰς -εία. Δηλαδή, ὁ εὐθύς (τοῦ εὐθιοῦ καί τοῦ εὐθῦ) - ἡ εὐθιά - τό εὐθύ (τοῦ εὐθιοῦ). Συνεπῶς ὁ τύπος εὐθεία, ὡς θηλυκόν τοῦ ἐπιθέτου εὐθύς, εἶναι «παράνομος», ἀντίθετος πρός τόν νόμον τῆς «γλώσσας» μας. Θά εἰπῇ κανείς: Καί ποῖος ἄνθρωπος, διατηρῶν κάποιαν αἴσθησιν τοῦ γελοίου, εἶναι δυνατόν νά γράφῃ ἤ νά λέγῃ: ἡ εὐθιά γλώσσα. Ἡ ταχιά ἄνοδος τοῦ πληθωρισμοῦ. Λόγω τοῦ βραδιοῦ ρυθμοῦ ἀναπτυξης. Δέχτηκε δριμιά ἐπίθεση. Σύμφωνοι, ἀλλ' αὐτό λέγει ὁ νόμος. Ridicula lex, sed lex. Ἡ Ε.Ρ.Τ. ἡ ὁποία προηγουμένως ἔλεγεν: «ἔγινε εὐρεῖα σύσκεψη», τώρα πού, ὅπως φαίνεται, ἀνεκάλυψε τόν νόμον, ντρέπεται, ἀκόμη καί αὐτή, νά εἰπῇ «εὐριά σύσκεψη» καί λέγει «ἔγινε πλατειά σύσκεψη». Ἔτσι, δέν παραβαίνει μέν τόν νόμον, ἀλλά καταργεῖ τήν λέξιν. Μποροῦσε λοιπόν ὁ Παπανοῦτσος νά γράψῃ «τή ἴσια καί αὐστηρή γλῶσσα», ἐάν ἤθελε καί τήν γελοιοποίησιν ν' ἀποφύγῃ καί νόμον νά μή παραβῇ.

β. «κάθε νοήμονα ἀνθρώπου» (201)

Προφανῶς ἡ ὀνομαστική εἶναι «ὁ νοήμονας ἄνθρωπος». Ἀλλά τό ἐπίθετον νοήμονας εἶναι παράνομον. Ἡ γραμματική δέν παραδέχεται ἐπίθετα εἰς -ονας (Βλ. σελίδας 115 και 228). Τά ἐπίθετα τῆς καθαρευούσης εἰς -ων (γεν. -ονος) τά ἔχει καταργήσει ἡ γραμματική τῆς «μεταρρύθμισης» ὡς «καθαρευουσιάνικα ἀπολιθώματα». Ὁ Τριανταφυλλίδης ἔχει καταργήσει καί τά οὐσιαστικά εἰς -ων (γεν. -ονος). Οἱ «ἀναπροσαρμοστές» ἐπανέφεραν τά οὐσιαστικά ὑπό τήν «λαϊκήν» μορφήν των, ἀλλά τά ἐπολιτογράφησαν ὡς ἀρσενικά ἐπίθετα.

Ὁ τύπος ἡ ταπεινόφρων - τῆς ταπεινόφρονος εἶναι καθαρευουσιάνικο ἀπολίθωμα καί ἀπορρίπτεται. «Ἀφοῦ δέν συγυρίζονται καταργῆστε τα, τά ἄτιμα», εἶπαν. Καί ἔτσι ἡσύχασαν.

Ἐπομένως, εἰς τήν νέαν γλῶσσάν μας δέν ὑπάρχουν ἐπίθετα ὡς νοήμονας, ταπεινόφρονας, ἐθνικόφρονας, ἄφρονας, γενναιόφρονας, ἀγνώμονας, ἐλεήμονας, ἰσχυρογνώμονας, πείσμονας, δεισιδαίμονας, κ.λπ. (Ὁ ἀριθμός τῶν εἰς -ων (γεν. -ονος) ὀνομάτων, ἐπιθέτων καί οὐσιαστικῶν ἀνέρχεται εἰς 216). Ἐάν

λοιπόν ὁ Παπανοῦτσος ἐσέβετο τούς νόμους τῆς «γλώσσας» μας - ὅπως προέτρεπε τούς ἄλλους - ἔπρεπε να γράψη: «κάθε ἀνθρώπου πού ἔχει νοῦ». Ἴσως ἡ διατύπωσις νά εἶναι ἄκομψος, ἀλλά «ἀμφοῖν ὄντοιν φίλοιν (τῆς κομψότητας καί τοῦ σεβασμοῦ τῶν νόμων) ὅσιον προτιμᾶν τόν σεβασμόν τῶν νόμων» (Ἀριστ. Θη. Νικ. 1096Α - 16, 17).

γ. «τό προνόμιο τοῦ γράφοντα» (77) - «τά ὑποτιθέμενα δικαιώματα» (88). Ἐλέχθη ἤδη ὅτι κατά τήν γραμματικήν (σελ. 192, § 273) ἡ ἐνεργητική μετοχή εἶναι «ἄκλιτη» καί δέν χρησιμοποιεῖται ὡς ὄνομα (οὐσιαστικόν ἤ ἐπίθετον). Συνεπῶς ὁ τύπος τοῦ γράφοντα εἶναι παράνομος. Ὁ Λαός δέν λέγει ποτέ ὁ γράφοντας, ὁ διαβάζοντας, ὁ ξέροντας, ὁ πηγαίνοντας, ὁ μιλώντας κ.λπ. Οὔτε καί ἡ γραμματική τῆς «μεταρρύθμισης».

Ἡ μετοχή «ὑποτιθέμενα» εἶναι διπλοῦν ἀπολίθωμα. Πρῶτον εἶναι καθαρευουσιάνικο ἀπολίθωμα ὡς μετοχή παθητικοῦ Ἐνεστῶτος. Τό ρῆμα ὑποτίθεμαι (ἀπολίθωμα καί αὐτό) δέν περιλαμβάνεται μεταξύ τῶν δέκα ρημάτων τά ὁποῖα, κατ' ἐξαίρεσιν, σχηματίζουν καί μετοχήν «παθητικοῦ ἐνεστῶτα». Δέν μπορεῖ ν' ἀντιταχθῆ ὅτι αἱ δέκα μετοχαί πού ἀναφέρει ἡ γραμματική εἶναι ἐνδεικτικαί καί ὄχι ἀποκλειστικαί, διότι αἱ μετοχαί αὐταί δέν ἔχουν κάποιον κοινόν γνώρισμα, ὥστε βάσει αὐτοῦ νά εἶναι δυνατόν νά συναγάγη κανείς ἐάν καί ἄλλα ρήματα σχηματίζουν μετοχήν παθητικοῦ ἐνεστῶτος.

Ἀλλ'ἐκτός αὐτοῦ ἡ μετοχή αὐτή εἶναι ἀπολίθωμα καί κατά τήν μορφήν. Τό καθαρευουσιάνικον τίθεμαι (καί τά σύνθετά του) εἰς τήν νέαν γλῶσσάν μας λέγεται θέτομαι. «Προθέσεις πού συνθέτονται», λέγει ἡ γραμματική (σελίς 200) καί ὄχι συντίθενται. Ἐπομένως καί ἐάν παραδεχθῇ κανείς ὅτι τό ρῆμα αὐτό μπορεῖ νά σχηματίζῃ καί μετοχήν παθητικοῦ ἐνεστῶτος, αὐτή θά ἦταν ἤ ὑποθετόμενος (κατά τό ἐργάζομαι - ἐργαζόμενος), ἤ ὑποθετούμενος (κατά τό χρειάζομαι - χρειαζούμενος), ἤ ὑποθετάμενος (κατά τό στέκομαι - στεκάμενος).

Καὶ συνεχίζομεν τὴν παράθεσιν τῶν στοιχείων ἀντινομίας ποὺ ἀνιχνεύονται είς αὐτό τό βιβλίον τοῦ Ε. Παπανούτσου «Τά μέτρα τῆς ἐποχῆς μας»:

δ. Πλάτων (60) - τρόπος τοῦ θεωρεῖν τόν κόσμο (46) - μεθοδολογία τοῦ φιλοσοφεῖν (55).

Ὁ Πλάτων εἶναι καθαρευουσιάνικο ἀπολίθωμα. Είς τὴν νέαν γλῶσσάν μας λέγεται Πλάτωνας (Γραμματική σελ. 224). Ἡ «μεταρρύθμιση» ἐπεξέτεινε τὴν μανίαν τοῦ «συγυρίσματος» καὶ εἰς τά κύρια ὀνόματα τῶν ἀρχαίων.

Εἰς ὅλας τάς γλώσσας τά κύρια ὀνόματα προσώπων ἔχουν καί ὑποκοριστικόν τύπον. Εἰς τὴν Ἀγγλικήν, λ.χ. ὁ Ρίτσαρντ λέγεται Ντίκ, ὁ Ρόμπερτ Μπόμπ, ὁ Γουίλλιαμ Μπίλ, ἡ Μάργκαρετ Μάγκυ, κ.λπ. Ἀλλ' ὁ τύπος αὐτός χρησιμοποιεῖται μεταξὺ τῶν οἰκείων καὶ τῶν φίλων. Ὅταν τά πρόσωπα αὐτά ἀναφέρονται εἰς ἐπισήμους ἀνακοινώσεις, ἤ δημοσίας ἐκδηλώσεις, κανεὶς δὲν ἐσκέφθη ὅτι μπορεῖ νά εἰπῇ: Ὁ Ντίκ Νίξον, ἤ ἡ Μάγκυ Θάτσερ, ἤ ὁ Μπίλ Σαίξπηρ. Διότι θά ἐφαίνετο γελοῖον.

Ἐδῶ οἱ ὑπουργοὶ μας ἀναφέρονται μὲ τά «χαϊδευτικά» τους. Ὡς: Ἄκης, Σάκης, Μένιος, Σήφης κ.λπ. Καὶ τά μὲν ἰδικά των ὀνόματα ἂς τά λέγουν ὅπως θέλουν. Δικά τους εἶναι, ὅ,τι θέλουν τά κάνουν. Μὲ ποῖον ὅμως δικαίωμα παραποιοῦν τά ὀνόματα τῶν ἀρχαίων, Πλάτωνας, Ζήνωνας, Ἀπόλλωνας, Δίας, Αἴαν-

τας, Πάνας, κ.λπ. Καλῶς ὁ Παπανοῦτσος γράφει ὁ Πλάτων, ἀλλ' ἀσεβεῖ πρὸς τὸν νόμον. «Φίλος μὲν Πλάτων, φίλτατος δ' ὁ νόμος».

Ὡς πρὸς τὰ ἀπαρέμφατα θεωρεῖν, φιλοσοφεῖν, αὐτὰ εἶναι προκατακλυσμιαῖα ἀπολιθώματα. Τὸ ἀπαρέμφατον, ὑπὸ τὴν «ρηματικήν» του ἰδιότητα, ἔχει ἐκλείψει ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχαΐζουσαν καθαρεύουσαν. Ἀλλ' ὑπὸ τὴν «ὀνοματικήν» του ἰδιότητα δὲν μπορεῖ ν' ἀντικατασταθῇ μὲ τὸ ἀντίστοιχον ἀφηρημένον οὐσιαστικόν. Τὸ γίγνεσθαι, τὸ σκέπτεσθαι, τὸ ἀντιλαμβάνεσθαι, τὸ αἰσθάνεσθαι, τὸ πράττειν κ.λπ. δεν ἀντικαθίστανται μὲ τὰ οὐσιαστικὰ ἡ γένεση, ἡ σκέψη, ἡ ἀντίληψη, ἡ αἴσθηση, ἡ πράξη. Κατὰ μείζονα δὲ λόγον δὲν μποροῦν ν' ἀντικατασταθοῦν μὲ τὰ «ἀπαρέμφατα» τῆς δημοτικῆς: τὸ γίνει, τὸ σκεφτεῖ, τὸ ἀντιληφθεῖ, τὸ αἰσθανθεῖ, τὸ πράξει. Τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέξει καὶ ἐκλεχτεῖ.

Ὁ Κων. Τσάτσος, εἰς κάποιο δοκίμιόν του, ἀναγκάζεται νὰ χρησιμοποιήσῃ ἀπαρέμφατον καὶ τὸ γράφει μέν, ἀλλὰ συγχρόνως τὸ «καταριέται», προσθέτων ἐντὸς παρενθέσεως: («ἄχ, αὐτὸ τὸ ἀπαρέμφατο»). Ὅπως μερικοὶ εὐσεβεῖς, οἱ ὁποῖοι, ὅταν ἀναγκάζωνται ν' ἀναφέρουν τὸν Σατανᾶν, σταυροκοπιοῦνται καὶ λέγουν: «ὄξω ἀπὸ δῶ». Ἢ μερικοὶ σεμνότυφοι, οἱ ὁποῖοι, ὅταν λέγουν κάποιαν λέξιν ἡ ὁποία ἐνδέχεται νὰ ἐκληφθῇ ὅτι συμβολίζει κάτι αἰσχρόν, ἢ ἀπρεπές, προσθέτουν: «μὲ τὸ συμπάθειο».

Ἀλλ' ἀφοῦ οἱ «γλωσσομεταρρυθμιστάδες» μᾶς ἔχουν ταράξει μὲ τὸ σύνθημα ὅτι χρησιμοποιοῦν τὴ ζωντανὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ μας, διατί δὲν ἀκολουθοῦν τὴν γραμματικήν του; Ὁ Λαὸς μας, ὁ ὁποῖος, κατὰ τὸν Ψυχάρην, ἔχει πάντα μέσα του τοὺς νόμους τῆς γλώσσης καὶ τοὺς προσέχει, τὰ ἀνωτέρω ἀπαρέμφατα, ἐὰν τοῦ ἐχρειάζοντο, θὰ τὰ ἔλεγε: Ἢ τὸ θεωρί (τοῦ θεωριοῦ), τὸ φιλοσοφί (τοῦ φιλοσοφιοῦ) κατὰ τά: τὸ φιλεῖν = τὸ φιλί, τὸ φαγεῖν = τὸ φαΐ. Ἢ ἡ θεωρὴ (τῆς θεωρῆς), ἡ φιλοσοφὴ (τῆς φιλοσοφῆς) ὡς τό: τὸ θανεῖν = ἡ θανή.

Ὁ Παπανοῦτσος λοιπὸν δὲν ἐτήρει οὔτε τοὺς νόμους τῆς γραμματικῆς τῆς «μεταρρύθμισης», οὔτε τοὺς νόμους τῆς γραμματικῆς τοῦ Λαοῦ. Καὶ ἐὰν ἔγραφε καλὴν δημοτικήν: τοῦτο ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ἐν πολλοῖς δὲν ἐσέβετο τοὺς νόμους αὐτούς: καὶ εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ἐγνώριζε καλῶς τὴν καθαρὰν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Τί θὰ συμβῇ ὅμως ὅταν θ' ἀρχίσουν νὰ ἐξέρχωνται ἀπὸ τὰ σχολεῖα τὰ «ξεφτέρια τῆς μεταρρύθμισης» τὰ ὁποῖα θὰ ἔχουν διδαχθῆ «μεθοδικὰ τὴ Δημοτική» (καὶ μόνο τὴ Δημοτική) τῆς «μεταρρύθμισης» - ὅπως ηὔχετο καὶ ἤθελεν νὰ ἐλπίζῃ ὁ Παπανοῦτσος;

Ἡ γραμματικὴ τῆς Δημοτικῆς τῆς «μεταρρύθμισης» δὲν καθορίζει νόμους τῆς γλώσσης. Ἁπλῶς λέγει διὰ μερικὰς (ἐλαχίστας) λέξεις πῶς κλίνονται, πῶς τονίζονται, πῶς σχηματίζεται ἐξ αὐτῶν τὸ ἐπίθετον, τὸ ἐπίρρημα κ.λπ. Ἀλλ' αἱ λέξεις αὐταὶ δὲν ἔχουν κάποιο κοινὸν γνώρισμα καὶ ἔτσι δὲν μπορεῖ κανεὶς βάσει αὐτῶν νὰ συναγάγῃ ποῖαι ἀπὸ τὰς ἄλλας λέξεις, τὰς μὴ ἀναφερομένας ὑπὸ τῆς γραμματικῆς, ἀκολουθοῦν τὸ ἕνα ἢ τὸ ἄλλο σχῆμα. Διὰ τοῦτο ὁ καθεὶς τὰς λέγει ὅπως θέλει. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι αὐτὴ ἡ γλωσσικὴ ἀναρχία.

Ἀνεφέρθησαν ἤδη ἐπ' αὐτοῦ πολλὰ παραδείγματα, ὥστε ἡ ἀναφορὰ καὶ ἄλλων νὰ καταντᾷ ἀνιαρά. Ἀλλ' ἐπειδὴ «οἱ μεταρρυθμιστές» ὁμιλοῦν κατὰ κόρον περὶ νόμων «τῆς γλώσσας τους» καὶ ἐπειδὴ ἡ γραμματικὴ των λέγει: «Ἡ γλῶσσα μας δὲν πορεύεται στὰ τυφλά. Ἔχει κανόνες ποὺ τὴν κυβερνοῦν, ἔχει τοὺς νόμους της» (σελίς 8), θὰ ἀναφέρωμεν ἓν ἀκόμη παράδειγμα ἐπειδὴ

ἀκοῦτε ἀπὸ τά μέσα μαζικῆς «ἐνημέρωσης»: Συνεργεῖα κατάγραψαν (καὶ ἄλλοτε κατέγραψαν).

Τά παραδείγματα τῆς ἀσυναρτησίας συνεχίζονται: Ἡ πλήμμυρα κατάστρεψε (καὶ ἄλλοτε κατέστρεψε). Κατάθεσε (καὶ ἄλλοτε κατέθεσε). Παράμεινε (καὶ ἄλλοτε παρέμεινε) κ.λπ. Συμμορφούμενοι μέ τὴν προτροπὴν τοῦ Παπανούτσου: «νά καθήσουμε νά μελετήσουμε συστηματικά τοὺς νόμους τῆς Δημοτικῆς καὶ νά βαλθοῦμε νά τὴ μιλοῦμε καὶ νά τὴ γράφουμε σωστά, πειθαρχημένα» κ.λπ, ἀποφασίζετε νά καθήσετε νά μάθετε τὶ λέγει ὁ νόμος διά τὴν αὔξησι τῶν μετά προθέσεων συνθέτων ρημάτων. Ἀνατρέχετε είς τὴν γραμματικὴν (σελὶς 156) καὶ διαβάζετε: «Ἐσωτερικὴ αὔξηση παίρνουν καὶ μερικοὶ τύποι λόγιων ρημάτων σύνθετων μέ πρόθεση. Τά πιὸ συνηθισμένα εἶναι: ἐκφράζω, ἐγκρίνω, ἐνδιαφέρω, ἐμπνέω, συμβαίνει».

Τώρα φωτισθήκατε! Τά σύνθετα μέ πρόθεσιν ρήματα ὑπερβαίνουν τά χίλια. Ἐμάθατε ὅτι ἐξ αὐτῶν μερικά «παίρνουν ἐσωτερικὴ αὔξηση» καὶ ἄλλα δέν παίρνουν. Ἀπ' αὐτά ποὺ παίρνουν ἐμάθατε πέντε. Τά ὑπόλοιπα χίλια τόσα μπορεῖτε νά τά λέγετε ὅπως θέλετε, ὁ νόμος δέν σᾶς πιάνει. Μπορεῖτε ἀτιμωρητὶ νά λέγετε: εἴσφερα, συνείσφερα, σύνφερε, ἐπίφερα, ἐπίστρεψα, ἐπίζησε, ἔκλεγε, σύλλεγα, σύνθετα, ὑπόθετα, πρόσφυγα, ἔκφυγε, ἔνδωσε, σύλλαβε, ἔγραψε, σύμπεσε, ἀντίδρασε κ.λπ.

Ἐφ' ὅσον -ἐκτός τῶν πέντε- δὲν καθορίζεται ποῖα ἄλλα ρήματα παίρνουν ἤ δέν παίρνουν ἐσωτερικὴν αὔξησιν, ὁ καθεὶς εἶναι ἐλεύθερος, κατά τὴν κρίσιν του, νά ὑπαγάγῃ οἱονδήποτε ρῆμα εἴτε εἰς ἐκεῖνα ποὺ παίρνουν, εἴτε εἰς ἐκεῖνα ποὺ δέν παίρνουν. Δηλαδή, δέν ὑπάρχει νόμος καὶ ἐπομένως τά πάντα ἐπιτρέπονται. Διά τοῦτο μερικοὶ δέν χρησιμοποιοῦν ἐσωτερικὴν αὔξησιν οὔτε διά τά πέντε «τά πολὺ συνηθισμένα».

Ἐπειδὴ ὅλοι σχεδὸν οἱ κανόνες εἶναι αὐτῆς τῆς μορφῆς, ὅταν διαβάζῃ κανεὶς τὴν γραμματικὴν αὐτήν, ἔρχονται στιγμαὶ ποὺ διερωτᾶται: Καλά, τὶ γράμματα ἤξερε ὁ Τριανταφυλλὶδης καὶ οἱ «ἀναπροσαρμοστές» τῆς γραμματικῆς του; Διότι οἱ κανόνες αὐτοὶ δίδουν τὴν ἐντύπωσιν ἑνὸς ἀπιθάνου ἐρασιτεχνισμοῦ.

Γράμματα βεβαίως ἤξεραν πολλά. Ἀλλ' ὁ πολυμαθὴς δέν ἕπεται ὅτι κατ' ἀνάγκην σκέπτεται ὀρθῶς. Ὅπως λέγει ὁ Ἡράκλειτος «Πολυμαθίη νόον ἔχειν οὐ διδάσκει». Τὸ νά καταργῇς ἕνα γραμματικὸν κανόνα, μέ τὴν δικαιολογίαν ὅτι, ἐπειδὴ ἐχρησιμοποιεῖτο ἐπὶ τριάντα καὶ πλέον αἰῶνας, «πάλιωσε» καὶ ἔγινεν ἀντιδραστικός, καὶ νά τὸν ἀντικαθιστᾶς μέ κάποιον ἄλλον «προοδευτικόν» κανόνα, εἶναι μία πολιτική. Ἀλλά νά τὸν καταργῇς χωρὶς νά ὁρίζῃς ἄλλον, εἶναι προτροπὴ πρὸς γλωσσικὴν ἀναρχίαν, εἶναι γλωσσικὸς ἐκβαρβαρισμός. Διατί λοιπὸν δέν ἔθεσαν κάποιον κανόνα; Οἱονδήποτε. Διότι καὶ ὁ χειρότερος κανών εἶναι προτιμότερος ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξίαν κανόνος. Ἐπειδὴ ἐκ τῶν πέντε ρημάτων, τῶν «πιὸ συνηθισμένων» ἐξ ἐκείνων «ποὺ παίρνουν ἐσωτερικὴ αὔξηση», τά τέσσαρα ἀρχίζουν ἀπὸ ἔψιλον καὶ τὸ ἕνα ἀπὸ σίγμα, μποροῦσαν, παραδείγματος χάριν, νά θέσουν τὸν ἑξῆς κανόνα: «Ἐσωτερικὴ αὔξηση παίρνουν καὶ τά σύνθετα μέ πρόθεση λόγια ρήματα, πού ὡς σύνθετα, ἀρχίζουν ἀπὸ ἔ καὶ ἀπὸ σοῦ».

Σημειωτέον ὅτι ἐδῶ δέν μποροῦν νά ἐπικαλεσθοῦν τὴν διευκόλυνσιν τοῦ λαοῦ. Διότι ἐφ' ὅσον ὁ Λαός μας λέγει: ἔγραψα, ἔκρυψα, ἔκλεψα, ἔφυγα, ἔσπασα, ἔμεινα, κ.λπ., τοῦ εἶναι πολὺ εὐκολώτερον νά λέγῃ: ὑπέγραψα, ἀπέκρυψα, ὑπέκλεψα, ἀπέφυγα, ἀπέσπασα, παρέμεινα, παρά: ὑπόγραψα, ἀπόκρυψα, ὑπόκλεψα, παράμεινα.

Ὀρθῶς ὁ Παπανοῦτσος ἐξέφραζε τὴν ἀνησυχίαν του διά τό μέλλον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ὄχι μόνον δέν ἦτο βέβαιος ὅτι θά προκύψη κάτι καλό ἀπό τὴν γλωσσικὴν μεταρρύθμισιν («προβλέψεις δέν κάνω», ἔλεγε), ἀλλά καὶ δέν ἤλπιζε... («Θέλω νά ἐλπίζω», ἔλεγε). Ἀλλ' ἡ βάσις είς τὴν ὁποίαν ἐστήριζεν αὐτὴν τὴν ἐπιθυμίαν ἐλπίδος εἶναι σαθρά. «Θέλω νά ἐλπίζω ὅτι τὸ Σχολεῖο θά μᾶς σώσει αὐτὴ τὴ δύσκολη ὥρα». Είς τό σχολεῖον ὅμως διδάσκεται ἡ νέα γλῶσσά μας κατά τὴν γραμματικὴν τῆς «μεταρρύθμισης», ἡ ὁποία θά ἠδύνατο, λίαν προσηκόντως, νά ὀνομασθῇ «Μάγκνα Κάρτα» τοῦ ἐκβαρβαρισμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅταν καθιερώθη ὡς ἐθνικὴ γλῶσσα ἡ λαϊκὴ (ρωμανική), φωτισμένοι ἄνδρες τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας εἰργάσθησαν ἐπί ἔτη καί συνέταξαν λεξικόν καὶ γραμματικὴν τῆς νέας γλώσσης. Κατόπιν ὅλοι συνεμορφώθησαν πρὸς τοὺς καθιερωθέντας κανόνας, καὶ ἔτσι ἡ Γαλλικὴ γλῶσσα εἶναι ἀπό τάς πλέον πειθαρχημένας καὶ ἀκριβεῖς γλώσσας. Ἀλλά καὶ σήμερον ἡ γαλλικὴ Ἀκαδημία θεωρεῖ ὡς ἓν ἐκ τῶν πρωταρχικῶν καθηκόντων της τὴν προστασίαν τῆς γλώσσης.

Ἐδῶ τί ἔγινε; Διά τὴν ἰδικήν μας ἀκαδημίαν ἂς μὴ γίνεται λόγος. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀκαδημία, κατά δήλωσιν τοῦ προηγουμένου προέδρου της, δέν ἔχει Ἑλληνιστάς. Ἐδῶ λοιπόν ἕνας μόνον ἄνθρωπος, ο Τριανταφυλλίδης, κάθησε καί συνέταξε μίαν γραμματικήν, τὴν ὁποίαν ὠνόμασε νεοελληνικήν, ἡ ὁποία διδάσκεται ἤδη εἰς ὅλας τάς βαθμίδας τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ θά καταστήσῃ τοὺς Ἑλληνόπαιδας ἀγλώσσους.

Ἰδοὺ τί ἔλεγε διά τὴν γραμματικὴν τοῦ Τριανταφυλλίδη τό 1969 ὁ Κ. Τσάτσος: «Προβλέπω πὼς σέ λίγο -ἴσως τώρα κιόλας - ἡ γραμματικὴ Τριανταφυλλίδη θά εἶναι μόλις ἀνεκτή· καί ἀνεκτὴ ἀπό τὴ φιλοτιμία τοῦ κάθε συγγραφέα νά φανῇ συνεπὴς καί ὄχι ἀπό τό ἀνεμπόδιστο γλωσσικό αἰσθητήριο» («Ἀφορισμοί καὶ Διαλογισμοί», Τρίτη Σειρά, σελίς 55).

Ποῦ νά ἐφαντάζετο, ὅταν ἔγραφεν αὐτά, πὼς «σέ λίγο» -μετά ἑπτά ἔτη- θά ὑπεχρεοῦτο, ὡς Πρόεδρος Δημοκρατίας, νά ὑπογράψῃ τό διάταγμα διά τοῦ ὁποίου αὐτὴ ἡ μὴ ἀνεκτὴ «ἀπό τὸ ἀνεμπόδιστο γλωσσικό αἰσθητήριο» γλῶσσα, θά καθιεροῦτο ὡς ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ κράτους!

Ὁ καθηγητὴς Πανεπιστημίου Ἀγ. Τσοπανάκης ἔγραφε τὸ 1966:«Διδάσκοντας στὸ πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης δύο χρόνια γραμματικὴ τῆς δημοτικῆς, ἀσχολήθηκα μέ τὴ διαίρεση κλίσεων ἀπό τὸν Τριανταφυλλίδη κι ἔμεινα κατάπληκτος ἀπό τὸν ἀφηρημένο ἐμπειρισμό στόν ὁποῖο στηριζόταν» (Ἄρθρον του εἰς περιοδικόν «Ἐποχές», Ἰουλίου 1966, σ. 13). Μετά δέκα ἔτη μετέσχεν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ἡ ὁποία ἐμελέτησε καὶ ἐνέκρινε τάς προτάσεις μιᾶς ὁμάδος ἐργασίας, ἡ ὁποία εἶχε συγκροτηθῆ διά νά προτείνη τάς ἀναγκαίας ἀναπροσαρμογάς εἰς τὴν γραμματικὴν Τριανταφυλλίδη. Αἱ ἀναπροσαρμογαὶ εἶναι ἐπου-

σιώδεις καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀπὸ τὴν διαίρεσιν κλίσεων δὲν μετεβλήθη οὔτε ἰῶτα ἢ τούλάχιστον μία κεραία.

Εἰς τὸν λόγον αὐτὸν ὀφείλεται ἡ πλήρης ἀνυποληψία τῆς γραμματικῆς αὐτῆς ἀκόμη καὶ μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τῆς «μεταρρύθμισης». Κανεὶς δὲν τὴν τηρεῖ, ἀκόμη καί εἰς τάς ἐλαχίστας ἐκείνας περιπτώσεις κατά τάς ὁποίας ὁρίζει κάτι ὀρθόν.

«Κυρίως, ἀμέσως, Ἰούνιος, τοὺς δημάρχους, τοὺς ἁρμοδίους, τοῦ Ἀλεξάνδρου» λέγει ἡ γραμματική. «Κύρια, ἄμεσα, Γιούνης, τοὺς δήμαρχους, τοὺς ἁρμόδιους, τοῦ Ἀλέξανδρου», λέγουν οἱ «γλωσσομεταρρυθμιστάδες». Διότι ὁ καθεὶς σκέπτεται: «Ἀφοῦ ὁ Τριανταφυλλίδης καταργεῖ κανόνας, ὁρίζει ἄλλους, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀφήνει ἐλευθερίαν, διατί νά μὴ κάμω καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιο;»

Ἔτσι, ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει κάποιος ἔγκυρος καὶ ἀποδεκτὸς κῶδιξ κανόνων περὶ τοῦ τὶ εἶναι γραμματικῶς ὀρθόν, τά πάντα ἐπιτρέπονται καὶ ὁ καθείς εἶναι ἐλεύθερος νά ὁμιλῇ καὶ νά γράφῃ ὅπως θέλει.

Τοῦτο ἐδημιούργησε μίαν τάσιν καταστροφικότητος καὶ καινομανίας. Τὸ νέον, τὸ διαφορετικὸν ἀπὸ τὸ κατεδαφισθὲν οἰκοδόμημα ἀσκεῖ ἕλξιν. Ἔτσι, πολλοὶ καταργοῦν τοὺς παραδεδεγμένους και ἀπὸ τὸν Λαὸν τύπους τῶν λέξεων, ἁπλῶς διά νά εἶναι νέοι, διαφορετικοὶ ἀπὸ τούς κοινῶς λεγομένους. Ἕνας ἀναλφάβητος χωρικὸς θά εἰπῇ: «ὁ γιός μου πάει στὴ δευτέρα γυμνασίου». Ὁ κουλτουριάρης, ἀκριβῶς διά νά ξεχωρίσῃ ἀπὸ τὸν Λαὸν, θά τὸ εἰπῇ: «στὴ δεύτερη γυμνάσιου».

Καὶ ὁ ψόγος περὶ ἀγραμματοσύνης του ὄχι μόνον δὲν τὸν θίγει, ἀλλά τὸν κολακεύει. Διότι νομίζει ὅτι τὸν παρουσιάζει ὡς προοδευτικόν, ἀντικομφορμιστήν, ἐχθρὸν τοῦ κατεστημένου καὶ δημοκράτην. Καί τόσον περισσότερον κολακεύεται, ὅσον εὐρύτερον εἶναι ἀποδεκτὸν αὐτὸ ποὺ ἀμφισβητεῖ καὶ καταστρέφει. Εἶναι αὐτὸ ποὺ λέγει ὁ Καρτέσιος ὅτι μερικοὶ νομίζουν ὅτι ἐπιδεικνύουν διανοητικὸν θάρρος, ἐάν θέσουν ὑπὸ ἀμφισβήτησιν μίαν καθολικῶς ἀποδεκτὴν ἀλήθειαν.

Τὸ ἀμέσως, ὡς χρονικὸν ἐπίρρημα, τὸ λέγουν ἀνεξαιρέτως ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ἀπὸ τῶν μικρῶν παιδιῶν μέχρι τῶν γερόντων, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ μέχρι τοῦ ἀναλφαβήτου αἰγοβοσκοῦ. Ἐάν τὸ εἰπῆτε: «ἄμεσα»! Ποὺ δὲν τὸ λέγει κανείς! Ὅμως, ἐάν εἰπῆτε εἰς κάποιον:

«Νά φύγης ἄμεσα, καὶ νά γυρίσης τὴ Δεύτερη τὸ πρωΐ, στὶς ὀχτὼ ἀκριβά». Τότε, ἐάν αὐτὸς ποὺ σᾶς ἀκούει εἶναι λαὸς (ἀγράμματος), θά νομίσῃ ὅτι αὐτά εἶναι ἀρχαῖα Ἑλληνικά καὶ ἴσως σᾶς θαυμάσῃ διά τὴν μόρφωσίν σας, ἐάν δέ ἀνήκει εἰς τὴν συνομοταξίαν τῶν κουλτουριάρηδων, θά σᾶς χειροκροτήσῃ ὡς προοδευτικὸν σοσιαλιστὴν καὶ θά σᾶς μιμηθῇ «ἄμεσα».

Τὸ «ἀκριβά», ἀντὶ τοῦ «ἀκριβῶς», δηλαδὴ ὡς ἐπίρρημα τοῦ «ἀκριβής», δὲν ἐλέχθη ἀκόμη. Ἐλέχθη ὅμως τὸ «δυσμενά». Καὶ προσεχῶς (ἢ προσεχά) εἶναι βέβαιον ὅτι θά ἀκούσωμεν καὶ ἄλλα: ἀσφαλά, ἀξιοπρεπά κ.λπ.

Καὶ εἰς τὴν γραμματικὴν τῆς «μεταρρύθμισης» δὲν ὑπάρχει κάποιος κανὼν βάσει τοῦ ὁποίου νά εἶναι δυνατὸν νά τά ἀντικρούσετε ὡς γραμματικῶς ἐσφαλμένα.

Εἰς τά παράγωγα ἐπιρρήματα ἡ γραμματικὴ (σελὶς 56, §81) ἀναφέρει μεταξὺ τῶν καταλήξεων τῶν ἐπιρρημάτων καὶ τὴν κατάληξιν -ως (ἀμέσως, εὐχαρίστως).

Ἀλλ' εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ ἐπιρρημάτων (σελὶς 195, § 281) λέγει ὅτι αὐτὴ ἡ κατάληξις εἶναι ἁπλῶς δευτέρα κατάληξις μερικῶν ἐκ τῶν εἰς -α ἐπιρρημάτων. Δὲν λέγει ὅτι μερικά ἐπιρρήματα λήγουν εἰς -ως, ἀλλά: «Μερικά ἀπὸ τά ἐπιρρήματα σὲ -α μποροῦν νά σχηματισθοῦν καί σὲ -ως».

Εἰς τὴν «νέαν ἑλληνικήν» ἐπιρρήματα λήγοντα μὸνον εἰς -ως δέν ὑπάρχουν. Ἁπλῶς μερικά ἀπὸ τά λήγοντα εἰς -α μποροῦν νά ἔχουν καί δεύτερον τύπον εἰς -ως. Ὅπως δὲ εἶναι διατυπωμένος ὁ κανὼν, συνάγεται ὅτι ὁ πρῶτος τύπος εἰς -α εἶναι ἐπικρατέστερος.

Ἐπομένως οἱ τύποι: δυσμενῶς, εὐτυχῶς, ἀσφαλῶς, σαφῶς, συνήθως, πλήρως, διαρκῶς, ἀξιοπρεπῶς, κ.λπ. εἶναι δεύτεροι τύποι τῶν ἐπιρρημάτων: δυσμενά, εὐτυχά, ἀσφαλά, σαφά, συνήθα, πλήρα, διαρκά, ἀξιοπρεπά.

Βεβαίως ἡ γραμματικὴ δὲν τὸ λέγει αὐτὸ εὐθέως. Δὲν λέγει δηλαδὴ ὅτι τά ἐπιρρήματα τά παραγὸμενα ἀπὸ τά ἐπίθετα εἰς -ης, -ης, -ες σχηματίζονται εἰς -α. Ἀλλά τοῦτο συνάγεται κατ' ἀνάγκην ἀπὸ τούς κανὸνας.

Ὁ Τριανταφυλλίδης, ἀφοῦ κατεσκεύασε τὴν γραμματικήν του, ἔθεσε μίαν ἀρχήν: «Ὅ,τι δὲ μπαίνει στὴ μηχανή μου δὲν ὑπάρχει».

Βάσει τῆς ἀρχῆς αὐτῆς, εἶχεν ἀγνοήσει ὡς «μὴ ὑπάρχοντα» -μεταξὺ πολλῶν ἄλλων - τά ἐπίθετα εἰς -ης, -ης, -ες, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς, κατά τὸ Ἀντίστροφον Λεξικὸν τοῦ Γ. Κουρμούλη, ἀνέρχεται εἰς 1540. Καί ἔτσι ξεμπέρδεψε καί μὲ τά ἰσάριθμα ἐπιρρήματα καί δὲν εἶχε πλέον κανὲν πρὸβλημα.

Οἱ «ἀναπροσαρμοστές» τῆς γραμματικῆς «ἔμπασαν στὴ μηχανὴ Τριανταφυλλίδη» τά ἐπίθετα αὐτά, διὸτι πολλά ἐξ αὐτῶν ἐκφράζουν βασικὰς ἐννοίας καί δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ Λαοῦ λέξεις ταυτὸσημοι ἢ συνώνυμοι. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὡς κανονικά δὲν μποροῦσαν νά μποῦν, τά ἔμπασαν ὡς ἀνώμαλα καί ἀνάπηρα, δηλαδή, χωρίς γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ. Διὸτι εἰς τὸ παράδειγμα κλίσεως (ὁ συνεχὴς - ἡ συνεχὴς - τὸ συνεχές) τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὴν θέτουν ἐντὸς παρενθέσεως (σελίς 116, §179) (τοῦ συνεχοῦς) - (τῆς συνεχοῦς) - (τοῦ συνεχοῦς). (Ἐννοεῖται ὅτι οἱ «μεταγλωττιστές» ἔπλασσαν ἰδικῆς των ἐμπνεύσεως γενικήν: τοῦ συνεχῆ, τοῦ ἀσθενῆ, τῆς διεθνῆς ἔκθεσης Θεσσαλονίκης, τῆς προσεχῆς Δευτέρας, κ.λπ.)

Διά τά ἐπιρρήματα ὅμως τά ὁποῖα ἐνδεχομένως «βγαίνουν» («βγαίνουν», εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς γραμματικῆς, σημαίνει παράγονται· βλ. σελ. 43 § 59) ἀπὸ τά ἐπίθετα αὐτά, ἡ γραμματικὴ δὲν λέγει τίποτε. Ἔτσι ὁ καθείς εἶναι ἐλεύθερος νά βγάλῃ ὅ,τι θέλει, ἢ νά μὴ βγάλῃ τίποτε.

Ἐφ' ὅσον οἱ «ἀναπροσαρμοστές» ἐπανέφεραν τά ἐπίθετα αὐτά, ἔπρεπε νά ὁρίσουν ὡς κανὸνα ὅτι «ἀπὸ τά ἀνώμαλα ἐπίθετα σὲ -ης, -ης, -ες, βγαίνουν ἀνώμαλα ἐπιρρήματα σὲ -ως».

Ἀλλά διά τὴν γραμματικὴν αὐτὴν οἱ κανὸνες θεωροῦνται «δέσμευση τῆς λευτεριᾶς τῆς ἔκφρασης». Καί ἔτσι ἀφήνει εἰς τὸν καθένα τὴν ἐλευθερίαν νά ἔχῃ ἰδικὴν του γραμματικήν. Δηλαδὴ, παραλλήλως πρὸς τὴν κρατικὴν γραμματικὴν, θά ὑπάρχουν καί αἱ ἰδιωτικαί γραμματικαί. Ἤδη ἐδημοσιεύθη εἰς πρωινὴν ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν (εἰς τέσσαρας συνεχείας) ἡ πρώτη «οἰκογενειακή» γραμματικὴ ἑνὸς παπποῦ διά τὸν ἐγγονὸν του, διάφορος ἐν πολλοῖς ἀπὸ τὴν κρατικὴν γραμματικήν. Καί ἔτσι εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τὴν νομοθεσίαν τῆς «νέας γλώσσας

μας» ὁ καθείς θά γράφη καί θά ὁμιλῇ «ὡς βούλεται κυκλωπικῶς θεμιστεύων παίδων ἠδ' ἀλόχου» (Ἀριστοτέλους, «Ἠθικά Νικομάχεια», 1180 α, 32-34).

Ὁ Κων. Τσάτσος γράφει: «Τὴν γλῶσσαν τὴν πλάθει πρῶτα ὁ λαός καί μὲ τὴν καθημερινὴν του ὁμιλίαν, ἀλλὰ καί μὲ τίς εὐγενέστερες ἐκδηλώσεις του, ὅπως π.χ. τό δημοτικό τραγούδι». (Ἄρθρον εἰς περιοδικόν «Εὐθύνη», Ἀπριλίου 1981, σελ. 146).

Ὡς πρός τὴν καθημερινὴν ὁμιλίαν, ἐάν ὁ Λαός ἀφήνετο ἥσυχος θά μποροῦσε νά πλάσση μερικὰς λέξεις καί φράσεις χρησίμους μὲν διὰ τὴν λογοτεχνίαν, ἀλλ' ἀχρήστους διὰ τὴν ἐπιστήμην καί τόν φιλοσοφικόν στοχασμόν. Ἐδῶ ἡ γλῶσσα τῆς καθημερινῆς ὁμιλίας ὄχι μόνον εἶναι ἄχρηστος, ἀλλ' ἐνίοτε καί παραπλανητική. Ὅπως λέγει ὁ Καρτέσιος: «ὅταν μελετῶ αὐτά εἰς τόν νοῦν μου, μολονότι δὲν δίδω ἔκφρασιν εἰς τάς σκέψεις μου, ἐν τούτοις συχνά μὲ ἐμποδίζουν αἱ λέξεις καί σχεδόν ἐξαπατῶμαι ἀπό τοὺς ὅρους τῆς συνήθους γλώσσης»... «Ἕνας ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος θέτει ὡς σκοπόν του ν' ἀνυψώσῃ τὴν γνῶσίν του ὑπέρ τὴν κοινὴν στάθμην, ἔπρεπε νά ντρέπεται νά δημιουργῇ εὐκαιρίαν δι' ἀμφιβολίαν ἀπό τοὺς τύπους ὁμιλίας ἐπινοηθείσης ὑπό τῶν ἀγροίκων» (Καρτεσίου, «Στοχασμοί», 11).

Ἀνεξαρτήτως ὅμως αὐτοῦ, τώρα ὁ Λαός δὲν ἔχει εὐκαιρίαν νά πλάθη λέξεις. Διότι μὲ τὴν τηλεόρασιν καί τό ραδιόφωνον ἐγκατεστάθη μέσα εἰς τό σπίτι τοῦ Λαοῦ ὁ γλωσσοπλάστης, ὁ ἀμαθὴς μεταγλωττιστής, καί βομβαρδίζει συνεχῶς, ἡμέραν καί νύκτα, τόν Λαόν μὲ τοὺς βομβαρδισμούς του. Καί ὁ Λαός ἔχει τὴν τάσιν νά μιμῆται τὴν γλῶσσαν ἐκείνων τούς ὁποίους θεωρεῖ «γραμματισμένους».

Ὡς πρός τό δημοτικό τραγούδι, τώρα δὲν ὑπάρχει. Τώρα ὑπάρχει μόνον λαϊκό τραγούδι, τοῦ ὁποίου τοὺς στίχους δὲν πλάθει ὁ Λαός, ἀλλὰ διάφοροι «λεξιθέται», δηλαδή, ἐπαγγελματίαι «στιχοπῶλαι», οἱ ὁποῖοι ἀκούουν τὴν μουσικήν, συνήθως ἕνα ἔρρυθμον θρῆνον καί θέτουν λέξεις διὰ νά καλύψουν τὴν μουσικήν.

Ἀπό τόν λαϊκόν στιχοποιόν εἶναι -βάσει τῶν νόμων τῶν πιθανοτήτων- πρακτικῶς ἀδύνατον νά προκύψουν τόσον ἀνατριχιαστικοί στίχοι ὅπως οἱ καννιβαλικοί καί νεκροφιλικοί στίχοι: «Θά φᾶς τό κεφαλάκι σου». «Θά σοῦ βγάλω τά ματάκια». «Σ' ἔπινα κοριτσάκι, στό ποτηράκι γουλιά - γουλιά».

Ἤ τόσον πρωτόγονοι καί παιδικοί ἀνθρωπομορφισμοί, ὅπως: «Εἶμαι δέντρο, εἶμαι χῶμα, εἶμαι ἀέρας». «Νά 'μουνα καράβι». «Πῶς θέλεις νά τό ξέρω ἂν εἶσαι βαπορίσιος καπνός;».

Ἀνεξαρτήτως ὅμως αὐτοῦ, καί μὲ τὴν κλέφτικη γλῶσσα τῶν γνησίων δημοτικῶν τραγουδιῶν μπορεῖτε νά γράψετε δημοτικά τραγούδια, ἢ νά συνεννοῆσθε διὰ τά καθημερινά τῆς ἁπλῆς ἀγροτικῆς ζωῆς, ἀλλὰ δὲν μπορεῖτε νὰ γράψετε οὔτε δύο στίχους ἑνός ἐπιστημονικοῦ συγγράμματος (ἰατρικῆς, χημείας, μαθηματικῶν, κ.λπ.), ἢ ἑνός δοκιμίου.

Μπορεῖ ὁ κ. Τσάτσος νά μᾶς εἰπῇ εἰς ποῖα δημοτικά τραγούδια ἀνεῦρε τάς λέξεις τάς ὁποίας χρησιμοποιεῖ εἰς τό ἀνωτέρω ἄρθρον του; Ὡς: διατύπωση, ἀόριστη, πολιτισμός, πλῆθος, ποικίλος, ἀέναα ἐξελισσόμενα στοιχεῖα, ἔνυλες ἐκφράσεις, στατικές ἢ δυναμικές ὀντότητες, πνευματική καί αἰσθητική ποιότη-

τα, κορυφαῖες ἀποκρυσταλλώσεις, συντακτικές μορφές, ἀκτινοβολῶ, προηγμένος.

Ἐάν ρίψη ἕν βλέμμα εἰς τὸ ἄρθρον του, θά ἰδῆ ὅτι ἐπὶ ἑκατὸ λέξεων εἶναι ζήτημα ἐάν ὑπάρχουν δύο ἕως τρεῖς αἱ ὁποῖαι ἀπαντῶνται εἰς δημοτικά τραγούδια. Κάποτε δέν πρέπει νά σταματήση αὐτὸ τὸ «σλόγκαν;»

Ἡ γλῶσσα δὲν εἶναι μόνον διά τὸ τραγούδι καὶ διά τάς καθημερινὰς πρακτικὰς ἀνάγκας. Τέτοια γλῶσσα ἔχουν καὶ οἱ Πυγμαῖοι καὶ ὅλαι αἱ πρωτόγονοι φυλαί.

Ἡ γλῶσσα εἶναι καὶ φορεὺς πολιτισμοῦ. Ὁ πολιτισμὸς δὲν εἶναι μόνον λαϊκή, ἀλλά κυρίως λογία δημιουργία, λαϊκὴ εἶναι ὁ διθύραμβος, καὶ λογία δημιουργία εἶναι ἡ τραγωδία. Κάποιος - μοῦ φαίνεται ὁ Νίτσε- εἶχεν εἰπεῖ ὅτι οἱ Ἕλληνες, ἐάν δὲν εἶχαν δημιουργήσει τίποτε ἄλλο εἰ μὴ μόνον τὴν τραγωδίαν, πάλιν θά εὑρίσκοντο εἰς τάς κορυφάς τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Ἐάν ὅμως δὲν εἶχαν δημιουργήσει τίποτε ἄλλο εἰ μὴ μόνον τὸν διθύραμβον, θά εὑρίσκοντο χαμηλά εἰς τάς κοιλάδας. Διότι δημιουργίας παρομοίας κατά τήν μορφὴν καὶ τὸ ποιὸν μὲ τὸν διθύραμβον -ἕνα πρωτόγονον τελετουργικὸν θεσμὸν τοῦ ὁποίου ἡ καταγωγὴ χάνεται εἰς τά βάθη τῆς προπολιτισμικῆς ἐποχῆς- ἔχουν ὅλαι αἱ κοινωνίαι, ἀκόμη καὶ αἱ τῆς λιθίνης ἐποχῆς. Ἐνῶ δημιουργίας τοῦ ποιοῦ τῆς Ἀττικῆς τραγωδίας μόνον ἡ Ἀγγλία, μὲ τὸν Σαίξπηρ, παρουσίασε.

Εἰς ὅλας τάς γλώσσας, εἰς ὅλους τοὺς πολιτισμούς, ἡ λέξις «λαϊκόν», ἀναφερομένη εἰς τὴν ἐπιστήμην, τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν τέχνην, εἶναι συνώνυμος πρὸς τάς λέξεις ρηχόν, ἁπλοϊκόν, ἀφελές.

Σημαίνει τοῦτο ὅτι πρέπει νά περιφρονοῦμεν τὴν λαϊκὴν δημιουργίαν; Ἀσφαλῶς ὄχι. Πρέπει νά τήν σεβώμεθα, νά τὴν τιμῶμεν καὶ νά τὴν διαφυλάττωμεν. Διότι εἶναι τὸ μετάλλευμα ἀπὸ τὸ ὁποῖον θά ἐξαχθῇ ὁ χρυσός, τὸ ὄστρακον ἀπὸ τὸ ὁποῖον θά ἐξαχθῇ τὸ μαργαριτάρι. Πρέπει ὅμως νά εὑρεθῆ ἕνας Αἰσχύλος διά νά ἐξαγάγη ἀπὸ τὸ ὄστρακον (τὸν διθύραμβον) τὸ μαργαριτάρι (τὴν τραγωδίαν). Καὶ ὁ Αἰσχύλος δὲν εἶναι λαϊκὸς ποιητής.

Ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν λαϊκὴν δημιουργίαν καὶ τὴν λαϊκὴν παράδοσιν διατί πρέπει κατ' ἀνάγκην νά προϋποθέτη αὐτὸ τὸ τερατῶδες μῖσος κατά τῆς λογίας παραδόσεως;

Δὲν πρόκειται περὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὸ παρελθόν, ἀλλὰ περὶ συνδέσεως μετ' αὐτοῦ. Εἴχαμε μίαν ἀπὸ τάς καλλιτέρας γλώσσας, μὲ τὸ λαμπρότερον πολιτιστικὸν παρελθόν, μὲ πλούσιον λεξιλόγιον, μὲ κύρια χαρακτηριστικά τὴν πειθαρχίαν, τὴν εὐγένειαν, τὸ μέτρον καὶ τὴν ἀγάπην τῆς μορφῆς.

Τώρα ἀποκόπτομεν πάντα δεσμὸν μὲ αὐτήν, ἐξοστρακίζοντες ὡς «καθαρευουσιάνικο ἀπολίθωμα», ἤ «προγονικὸν μίασμα» -«προγονικά μιάσματα» ἀπεκάλεσε κάποιος εἰς ἄρθρον του εἰς πρωινὴν ἐφημερίδα «τίς ἐμπρόθετες γενικές καὶ δοτικές», δηλαδὴ τά ἐξ ἄλλου, ἐπὶ τέλους, ἐξ ἀρχῆς, ἀπ' ἐναντίας, πρὸ πάντων, διά μιᾶς, ἐξ ἴσου, ἐν τάξει, ἐν τούτοις, ἐν τῷ μεταξύ, κ.λπ. - πᾶν λόγιον στοιχεῖον, ἔστω καὶ ἂν τὸ ἔχῃ ἀφομοιώσει καὶ τὸ χρησιμοποιεῖ ὁ Λαός. Καί ἀρχίζομεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν μὲ μίαν γλῶσσαν ἀγραμμάτων χωρικῶν καὶ βλάμηδων, πτωχὴν εἰς λεξιλόγιον, ἀφελῆ, ἁπλοϊκὴν καὶ ἀναρχικήν, ἐλπίζοντες, ἤ μᾶλλον θέλοντες νά ἐλπίζωμεν -κατά τὸν Παπανοῦτσον- «ὅτι στίς ἐρχόμενες

δεκαετίες» (πόσες ἆρά γε; δέκα; εἴκοσι δεκαετίες;), ἴσως καταλήξωμεν εἰς γλῶσσαν πολιτισμοῦ.

Πόσον δίκαιον εἶχεν ὁ Σπένγκλερ ὅταν ἔλεγεν: «Ὅ,τι εἶναι μεγάλο πεθαίνει, ἐὰν αὐτοὶ ποὺ τὸ κληρονομοῦν εἶναι μικροί».

ΤΕΛΟΣ

(Σημείωσις ἰδική μου: Τό ἄρθρον τοῦτο, τοῦ ἀειμνήστου Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ, ἐδημοσιεύθη ὑπό τῆς ἐφημερίδος ΕΣΤΙΑ - πού εὐτυχῶς, ἔστω καί μόνη, ἀγωνίζεται - εἰς συνεχείας ἀπό 1ης Ἰουλίου ἕως 3 Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1983. Διερωτῶμαι: Δέν τό ἐδιάβασε κανείς Ἀκαδημαϊκός; Ἤ ἔστω εἷς καθηγητής Μέσης Παιδείας; Καί ἐάν τό ἐδιάβασε, τί ἔκαμεν; Ἡ Ἀκαδημία μας, μήπως θά πρέπει νά τό μελετήση τώρα, ἔστω καί ἀργά, καί νά κατατάξῃ εἰς τούς κόλπους της, μεταθανατίως, τόν , τούλάχιστον, ἐμβριθῆ μελετητήν τῆς Γλώσσης μας Στρατηγόν; Ἤ νά τοῦ ἀπευθύνη τάς ἀράς της, διότι ἀνεμίχθη εἰς τά... οἰκόπεδά της; Λαμβάνω τήν τιμήν νά τῆς ὑποβάλω, εὐσεβῶς, τό πόνημά μου καί τοῦτο μέ τήν παράκλησιν νά εὐαρεστηθῆ νά λάβη γνῶσιν. Τήν ἀπησχόλησα μέ τοιαῦτα θέματα καί ἐξ ἄλλης θέσεως... Δέν εὐηρεστήθη νά μοῦ ἀπαντήση, ἀλλά καί δέν ἐτόλμησε νά μέ... καταρασθῆ! Ἴσως τό τολμήση τώρα (:ἔγραφον 21/5/1995).

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΩΝ

Λ

Μ

Ρ

Σ

Τ

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Συγκέντρωσις Κρητικῶν ὑπέρ τοῦ Γεωργίου Παπαδόπουλου κατά τήν πρό τοῦ δημοψηφίσματος τοῦ 1973 προεκλογική περίοδο.

Πυκνό πλῆθος κόσμου ἔχει προσέλθει γιά νά ὑποδεχθῆ καί νά ἀκούση τόν Πρωθυπουργό Γεώργιο Παπαδόπουλο, στήν διάρκεια περιοδείας του στήν Κρήτη. Παραπλεύρως τοῦ 'Αρχηγοῦ τῆς 'Επαναστάσεως διακρίνονται οἱ ἄμεσοι συνεργάτες του, οἱ Στυλ. Παττακός καί Νικ. Μακαρέζος. ('Ιδού αἱ μυριάδες τῶν ἀντιστασιακῶν. 'Ακριβῶς ὅπως συνέβαινεν ὁπουδήποτε τῆς 'Ελλάδος...)

Ὁ Πρωθυπουργός Γεώρ. Παπαδόπουλος καταθέτει στέφανον εἰς τούς τάφους τῶν Βενιζέλων.

Χρειάστηκε νά περάσουν περισσότερα άπό 30 χρόνια άπό τόν θάνατο τοῦ Ἐλ. Βενιζέλου γιά νά στηθῆ ό άνδριάς του. Τόν Ὀκτώβριο 1969 ό Πρωθυπουργός Γεώργ. Παπαδόπουλος ἔκανε τά άποκαλυπτήρια τοῦ άνδριάντος, στήν περιοχή ὅπου βρίσκεται καί σήμερα. Ἀνωτέρω, ένῶ καταθέτει στέφανο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»

Κατωτέρω παρατίθενται έπιστολαί μέ σχόλια άναγνωστῶν, αὐτούσια ἤ άποσπασματικά, κατά χρονολογικήν σειράν λήψεως πλήν τῆς 1ης τό περιεχόμενον τῆς όποίας εἶναι γενικόν, ἰδιαιτέρου ένδιαφέροντος.

1. Ἀπό καθηγητήν Ἱστορίας - Ἱστορικόν έπιστήμονα - κ. Κιτσίκην Δημήτριον τοῦ Νικολάου, 23/3/1996:

«...Ὡς έπιστήμων ἱστορικός είδικευμένος στήν πολιτική ἱστορία καί τίς πολιτικές ἰδεολογίες τοῦ τόπου μας πάντα παρακολουθοῦσα τό ἔργο σας πού μέ τόσο πατριωτισμό έπιτελέσατε κατά τήν διάρκεια τῆς Ἑπταετίας. Ἐξ όρισμοῦ οἱ πολιτικοί εἶναι μικροπρεπεῖς καί ἄδικοί γιατί διαφορετικά θά εἶχαν διαλέξει ἕνα ἄλλο έπάγγελμα... γι' αὐτό καί σᾶς άδίκησαν. Οἱ ἱστορικοί ὅμως άναγνωρίζοντας βέβαια καί τά λάθη σας, θά σᾶς δικαιώσουν καί γενικώτερα ὅπως τό ἔχω κάνει ἤδη έγώ στά βιβλία καί τά ἄρθρα μου, θά δικαιώσουν τήν Ἐπανάσταση τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 ή όποία, παρά τήν άποτυχία της, ὑπῆρξε στίς προθέσεις της ἕνα άπό τά σημαντικώτερα έπιτεύγματα τῆς νεωτέρας έλληνικῆς ἱστορίας...

Ὅπως, άσφαλῶς, γνωρίζετε ό πατέρας μου Νίκος Κιτσίκης ὑπῆρξεν ό Πρύτανις τοῦ Πολυτεχνείου καί Βουλευτής τῆς Ε.Δ.Α.

Μέ φιλικούς χαιρετισμούς
Δημήτρης Ν. Κιτσίκης

Υ.Γ.: ...ή μητέρα μου ή γνωστή Κομμουνίστρια καί άξιωματικός τοῦ Ε.Λ.Α.Σ., Μπεάτα Κιτσίκη πού κατεδικάσθη σέ θάνατο άπό Στρατοδικεῖο τό 1948 καί στήν όποίαν ἔχω άφάνταστη άγάπη καί σεβασμό ώς μεγάλη Ἑλληνίδα πού ἦταν, εἶχε γεννηθεῖ στό Ἡράκλειο τῆς Κρήτης, τό γένος Πετυχάκη. ...Τά παραπάνω δέν άναιροῦν τήν έκτίμηση πού πάντα ἔτρεφα στό πρόσωπό σας καί πρός τίς προσπάθειες τῆς Ἐπαναστάσεως τῆς 21ης Ἀπριλίου. Νά σημειώσω δέ ὅτι παρά τό γεγονός ὅτι ή Κοινή γνώμη στήν Ἑλλάδα μέ τιμοῦσεν, ἤδη τό 1967 ώς γνωστό ἱστορικό έπιστήμονα, ποτέ δέν έπεχείρησα νά συγκεντρώσω τήν εὔνοια έπάνω μου, τῶν τότε κρατούντων τῆς Ἐπαναστάσεως. Γιά μένα δέν ὑπῆρξαν ποτέ δεξιοί, κεντρῷοι καί άριστεροί, παρά μόνον ἰδιοτελεῖς καί άνιδιοτελεῖς Ἕλληνες. Νά σημειώσω καί κάτι ἄλλο, ὅπως καί ή άγέρωχη μητέρα μου δέν έδέχθη ποτέ νά ὑπογράψη - ώς ὑπερήφανη Κρητικιά - καμμίαν δήλωσιν μετανοίας ἔτσι καί ό Γεώργιος Παπαδόπουλος 21 χρόνια τώρα (:23.3.96), δέν δέχεται ν ά άναγνωρίση ὅτι ἔφταιξε, διότι δέν ἔφταιξε.

Δ.Κ.»

Σημείωσις: Ἀπό τάς δημοσιευομένας κατωτέρω έπιστολάς, ἔχουν παραλειφθῆ: 1) ή προσφώνησις β) Τά ὑπερβολικά κολακευτικά δι' έμέ προσωπικῶς σχόλια γ) Τά έπαναλαμβάνοντα παράλληλα σχόλια καί δ) τά ἄσχετα μέ τό θέμα. Ζητεῖται ή συγγνώμη έκ μέρους έκείνων τῶν όποίων αἱ έπιστολαί δέν δημοσιεύονται όλόκληροι. Παρελείφθησαν έπίσης έπιστολαί αἱ όποῖαι δέν περιεῖχον κριτικήν παρά μόνον εὐχαριστίας καί τοιαῦται προσώπων τά όποῖα παρεκάλεσαν τήν μή δημοσιοποίησιν...

'Από Λιοτόπουλον Κοσμᾶν
Καθηγητήν Μαθηματικῶν
Κατσιμίδου 1
546 39 Θεσσαλονίκη

Θεσσαλονίκη 7-4-1995

Πῆρα τό ὡραῖο σας βιβλίο.

Γράψατε ἕνα ἔργο, πού μέ κάθε ἀντικειμενικότητα καί ἀλήθεια παρουσιάζει τά γεγονότα χωρίς νά παραποιεῖ τήν ἀλήθεια, ὅπως κάνουν οἱ δῆθεν ἀντιστασιακοί!!..., οἱ ὁποῖοι μᾶς ἔχουν ζαλίσει μέ τά ψεύδη τους, γιά δῆθεν ἀντίσταση κατά τῆς «χούντας», γιά Πολυτεχνεῖα!! κ.λ.π.

'Υπηρέτησα σά Νομάρχης τήν ἐποχή ἐκείνη, σέ τέσσερις Νομούς καί δέ γνώρισα οὔτε ἕναν ἀντιστασιακό!...

"Αν οἱ «Μηδίζοντες» νομίζουν, πώς ἔκαναν ἀντίσταση ἐνάντια στό Στρατιωτικό Καθεστώς, γελιοῦνται. Αὐτοί ἔκαναν ἀντίσταση ἐνάντια στήν Πατρίδα μας καί πρέπει νά ντρέπονται γι' αὐτό.

Τό Στρατιωτικό Καθεστώς, κ. Πρόεδρε και Στρατηγέ μου, πρόσφερε στήν 'Ελλάδα ἔργο θετικότατο, ἔργο πού ἀποτελεῖ δυστύχημα, γιά τούς καιροσκόπους, συμφεροντολόγους, τσαρλατάνους τῆς πολιτικῆς, τούς «μηδίζοντες» κλπ., γιατί μένει καί θά μένει ἀναλλοίωτο στούς αἰῶνες καί θά διαλαλεῖ τίς ἀλήθειες καί τήν προσφορά τῆς 'Απριλιανής 'Επανάστασης, στό "Εθνος μας.

"Αν σήμερα εἴμαστε στήν Εὐρώπη, μέ τά πακέτα Ντελόρ κλπ., εἶναι ἀπόρροια τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἔργου...

'Από Γεωρ. 'Ανδρ. Σταθουλόπουλον, 'Αρχιελεγκτήν 'Αμαξοστ. Ο.Σ.Ε.

Τη 2 Μαΐου 1995. Διαβολίτσι Μεσσηνίας

Εὐχαριστῶ πάρα πολύ γιά τό βιβλίο σας «ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΑΓΓΕΛΗΣ...» πού μοῦ στείλατε. Εἶναι πολύ θαυμάσιο. Συγχαρητήρια! Αὐτή εἶναι ἡ πραγματικότης.

'Ο Θεός νά σᾶς χαρίζη ὑγεία καί σοφία νά ἐκδόσετε καί ἄλλα σπουδαῖα βιβλία γιά νά φωτισθῆ ὁ κόσμος καί νά μάθη τήν 'Αλήθεια...

Στρατηγέ μου.

Τήν 'Επανάσταση τῆς 21ης 'Απριλίου 1967, Σεῖς τήν ξεκινήσατε ἀλλά τήν ἔκαμε ὁ ἑλληνικός Στρατός καί Λαός διότι τήν ἐπίστευε. Ἦτο ἀναπόφευχτος. Ἦτο ἱστορική ἀναγκαιότης!!

'Επικρατοῦσε ἀκυβερνησία τότε, ἀνήθικη συναλλαγή, ἀναρχία καί φαυλότητα. Γιά λίγο νά ἐπικρατήσει ὁ κομμουνισμός τό κόμμα τῆς προδοσίας, τοῦ ἐγκλήματος καί τοῦ αἴσχους. Σᾶς καταδίκασαν ἄνθρωποι ταπεινοί, ἀστράτευτοι, πού ἦταν ἀπόντες ἀπό πολέμους καί ἐθνικούς ἀγῶνες. ΓΙΑΤΙ; Εἶχαν τόν φόβο σας μήπως ο ΛΑΟΣ ξαναεπαναστατήσει, καί ἐπικρατήσετε πάλι...

Εἶναι γεγονός ὅτι ἔγιναν τότε ἐπιτεύγματα πάρα πολλά, ἀλλά διεπράχθησαν καί σφάλματα μεγάλα ἀνεπανόρθωτα. π.χ. 'Η ἐκθρόνηση τοῦ βασιλέως κλπ. 'Η μισθοδοσία στό Παρίσι τόν αὐτοεξόριστον Καραμανλή κλπ., ἀπό τό γεροντικό

πάθος, τήν ἔχθρα καί τήν ἀπανθρωπιά του βρισκόσαστε ἀδίκως στή Φυλακή, πού φεύγοντας στό τέλος τῆς ζωής του δέν Σᾶς ἔβγαλε ἀπό τήν φυλακή. Μέ τά γεγονότα 1974 τῆς Κύπρου πού ἔγινε μεταπολίτευση γιατί νά μήν κληθή καί ὁ βασιλεύς, ὁπότε τά πράγματα θά ἦσαν πολύ διαφορετικά, σήμερα γιά ΣΑΣ καί γιά ὅλους μας... Γιά πιά Δημοκρατία μιλᾶνε; Πῶς μπορεῖ νά ὑπάρξη Ἐθνική ὁμοψυχία καί ἐθνική συμφιλίωση ὅταν ἔχουμε πολιτικούς κρατουμένους, ἀξιωματικούς μπαρουτοκαημένους, κλεισμένους ἀδίκως στόν Κορυδαλλό; Ὅταν ἀπολαμβάνει τιμῶν καί συντάξεων Ο ΜΑΡΚΟΣ Βαφειάδης, σκεπάζεται τό φέρετρό του μέ τήν ἑλληνική ΣΗΜΑΙΑ μας, ὡς καί τόν Ἡλία Ἡλιού πού ρίπτονται τιμητικές βολές, ἐνῶ ὁ ἀείμνηστος Ἀγγελής αὐτοθυσιάζεται, καί φεύγει ἀπό τήν πίσω πόρτα τοῦ Κορυδαλλού σάν προδότης καί ἐγκληματίας καί κηδεύεται στό χωριό του ξεχασμένος ἀπό τήν πολιτεία; Αἶσχος. Ντροπή... Ἐγώ προσωπικά ΕΙΧΑ διωχθή στήν 7ετίαν, ὄχι ἀπό Σας τούς πρωτεργάτες, ἀλλά ἀπό αὐτούς πού διορίσατε να ΣΑΣ ὑπηρετήσουν. Ποῦ εἶναι ὅμως σήμερα αὐτοί οἱ καιροσκόποι;... ΓΙΑΤΙ ΣΑΣ ξέχασαν οἱ ἄνθρωποι πού εὐεργετήσατε;... Στρατηγέ μου. Ἡ Ἐπανάσταση ἤσκησεν ἀδιατάρακτον ἐξουσίαν ἐπί ὅλην τήν 7ετίαν. Ἐπικρατήσασα Ἐπανάσταση δημιουργεῖ δίκαιον. Σᾶς θυμόμαστε ὅμως πάρα πολλοί ἁπλοί ἄνθρωποι καί τό σπουδαιότερο, δέ ΣΑΣ ξέχασε ὁ Θεός. Εἶμαι βέβαιος. Τήν Ἱστορία του γράφει ὁ καθένας μέ τό χέρι του. Ἔτσι καί ΣΕΙΣ. Ὁ ἱστορικός τοῦ μέλλοντος θά κρίνη τούς συκοφάντες Σας, καί ὅλους αὐτούς πού Σας καταδίκασαν μέ ἀντισυνταγματικούς νόμους. Αὐτούς πού ὁρκιστήκανε στόν Γκυζίκη πού δέν ἦτο ἐκλεγμένος, ἀλλά διορισμένος πρόεδρος Δημοκρατίας. Θά κρίνη καί θά κατακρίνη ὅλους αὐτούς πού ἀπό κακία καί ἀπανθρωπιά σας στέρησαν τήν ἐλευθερίαν ΣΑΣ...

Ἀπό Δημήτριον Γ. Βαγενᾶν
Ἐπιχειρηματίαν

Ἀθῆναι 22 Ἰουνίου 1995

...διά τό ὡραῖο βιβλίο σας πού εἴχατε τήν εὐγενῆ καλωσύνη νά μοῦ χαρίσετε καί μάλιστα...

...Τό διάβασα μέ μεγάλο ἐνδιαφέρον, διότι τήν ἐποχή ἐκείνων τῶν γεγονότων, ἤμουν μικρός 8 ἐτῶν, καί εἶχα πολύ ἐντυπωσιαστεῖ ἀπό τίς κινήσεις τῶν τάνκς πού ἔβλεπα στήν τηλεόραση, καί ἀπό ὅ,τι ἄκουγα, χωρίς ὅμως νά καταλαβαίνω καί πολλά πράγματα.

Πάντως ἐκεῖνο πού ἀναβλύζει σαφῶς ἀπό τό ὡραῖο βιβλίο σας, καί διά τό ὁποῖον οὐδείς νομίζω δύναται νά ἀμφιβάλλη εἶναι ἡ ἁγνότης τῶν προθέσεων καί τῶν κινήτρων σας, ὁ πατριωτισμός σας, ἡ αὐταπάρνησις καί αὐτοθυσία σας γιά τό καλό τῆς πατρίδος μας, καί ἡ Κρητική λεβεντιά σας...

Ἀπό Καράτζιον ΝΙκ.
Ταξίαρχον ε.α.

Λάρισα 28/6/95

Στρατηγέ,

Θερμά συγχαρητήρια γιά τά ὑπέροχα βιβλία σας, τά ὁποῖα θά μοῦ εἶναι χρήσιμα μιά καί ἀσχολοῦμαι μέ τήν συγγραφήν βιβλίου γιά τό Μακεδονικό καί το Κυπριακό.

ἀπό Παπαγεωργίου Παναγ., φοιτητήν

Θεσσαλονίκη 18-7-95

Στρατηγέ,

...τό βιβλίο σας ἀποτελεῖ μνημειῶδες ἔργο. Τό 1967 ἤμουν ἀγέννητος ἀκόμη, ὅμως πληροφορήθηκα τά γεγονότα ἀπό τήν ἀνάγνωση τοῦ βιβλίου στίς πραγματικές τους διαστάσεις καί ὄχι ὅπως θέλουν νά τά παρουσιάζουν διάφοροι πού ἐπιθυμοῦν νά φέρουν τήν ταμπέλα τοῦ δημοσιογράφου. Περιττόν νά πῶ ὅτι ἀναρίθμητους ἀνθρώπους ἀκούω στό λεωφορεῖο, στίς δημόσιες ὑπηρεσίες νά λένε: «...πού εἶσαι Παπαδόπουλε» ἤ «...ἕνας Παπαδόπυλος θά βάλει μία τάξη». Τέλος θά ἑνώσω κι ἐγώ τή δική μου φωνή μαζί μέ τή φωνή χιλιάδων Ἑλλήνων οἱ ὁποῖοι ἐπιζητοῦν νά λάβει τέλος ἡ ἐπί 20 καί πέραν ἔτη παράνομη καί ἄδικη κράτησή σας.

Ἀπό Νικόλαον Ντερτιλῆν
Φυλακαί ...2 Αὐγούστου 1995

...Τό ἀποσταλέν βιβλίον σας, ὑπό τόν τίτλον «ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΜΙΛΤ. ΑΓΓΕΛΗΣ»...

Αἱ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τούτου γεννηθεῖσαι σκέψεις μου εἶναι αἱ ἀκόλουθοι:

Πρῶτον, ἡ καθαρότης καί ἀκρίβεια τῶν λέξεων ὁμοῦ μέ τήν χρησιμοποίησιν συμμέτρων περιόδων, καθιστοῦν τήν ἀνάγνωσιν τούτου ἄνετον.

Δεύτερον, τό σύστημα ἐκφράσεως εὐχάριστον καθ' ἑαυτό καί ὁμοειδές εἰς τό ὅλον κείμενον, μέ τήν ἐπί πλέον προσθήκην, ὅπου δεῖ, διαφόρων ἀποφθεγμάτων, τοῦ προσδίδει ποιάν τινα γλαφυρότητα, ἡ ὁποία τό καθιστᾶ ἑλκυστικόν.

Τρίτον, ἡ τεκμηρίωσις τῶν μνημονευομένων γεγονότων, δι' ἐπαρκῶν στοιχείων πειστικότητος, ἀποτρέπει τήν δημιουργίαν ἀμφιβολιῶν, ἀποριῶν καί ἐρωτηματικῶν εἰς τόν ἀναγιγνώσκοντα τοῦτο.

Τέταρτον, ἡ ἐπιτηδεία σύνδεσις τοῦ κυρίως ἀντικειμένου τοῦ βιβλίου μέ συναφῆ κρίσιμα γεγονότα καί καταστάσεις, τῶν ἐτῶν 1967-1974 καί παλαιοτέρων, διευρύνει τό φάσμα ἐνημερώσεως τοῦ ἀναγνώστου, ἐπί τῆς προσωπικότητος τοῦ ἐκθειαζομένου Στρατηγοῦ.

Πέμπτον, ἡ συγγραφή τοῦ βιβλίου, ἀπό ὑμᾶς καί μόνον ἐν' ᾧ ἄλλων ἀπετέλει καθῆκον, ἀποτελεῖ διδαχήν, περί τοῦ τί σημαίνει Στρατιωτικόν πνεῦμα, οὐ μήν ἀλλά καί φιλία, καί μάλιστα γαλβανισθεῖσα ἐντός τῶν κατέργων τῆς ψευδεπιγράφου Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας.

Ἀπό Ἀντιστράτηγον Λαγαρίαν Ἀργύριον

Ἀθῆναι 18.8.95

...Σᾶς συγχαίρω διά τήν πρωτοβουλία σας αὐτήν. Ἦταν ἕνα ἱερό καθῆκον πού ἔπρεπε νά ἀναληφθῆ ἀπό κάποιον καί αὐτό τό ἐπιτελέσατε ἐσεῖς κατά τρόπον ἐξαιρετικά ἐπιτυχῆ.

Τό ἐδιάβασα μέ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον καί πολύ συγκίνησιν καθ' ὅσον τόν Στρατηγόν Ἀγγελῆν γνώρισα ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ, συνυπηρετήσαμεν ἐπί μακρόν χρόνον εἰς τήν Σχολήν Πυροβολικοῦ καί φυσικά κατά τήν περίοδον

1967-72 ἤμουν ὑπό τάς ἀμέσους διαταγάς του, καθόσον τό Πεδίον Βολῆς Κρήτης ὑπήγετο ἀπ' εὐθείας ἀπό τό ΓΕΕΘΑ ἀρχικῶς καί Α.Ε.Δ. ἀργότερον τοῦ ὁποίου προΐστατο...

Εἶναι λυπηρόν πράγματι τό γεγονός ὅτι ἐκτός ἀπό τήν περί τῆς γλώσσης διατριβήν του, τήν δημοσιευθεῖσαν εἰς τήν 'Εστίαν, τήν ὁποίαν εἶχα διαβάσει, ἄλλες ἐργασίες του διά διάφορα σοβαρά θέματα παραμένουν ἄγνωστες ὅπως ἀναφέρετε...

Εἶναι ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρον ὅτι καί στήν δεύτερη αὐτήν ἐργασίαν σας ὑπενθυμίζετε καί πάλιν κατά τρόπον λίαν σαφῆ τά αἴτια τῆς ἐθνοσωτηρίου ἐπεμβάσεώς σας τήν 21ην...

...Τό ἐπεισόδιον τῆς σελίδος 103, τό σχετικόν μέ τό Εἰρηνοδικεῖον τῆς 'Ιεράπετρας μοῦ ἐθύμισεν τήν ἑξῆς ἱστορίαν. Κάποιαν ἡμέραν εἰς τήν Κρήτην, ἦλθον εἰς τό γραφεῖον μου ὁ Νομάρχης Χανίων καί ὁ Εἰσαγγελεύς, ἀρκετά θορυβημένοι καί μοῦ ὑπέδειξαν ἔγγραφόν σας μέ τήν ἐντολήν νά ἀσκηθῆ δίωξις κατά τοῦ ἀδελφοῦ σας τοῦ 'Αλέκου, τοῦ ἀγνοῦ, σεμνοῦ καί ἀφανοῦς αὐτοῦ ἀνθρώπου, ἐπειδή διά ἐπιστολῆς του σᾶς ἐζήτησεν νά μεριμνήσετε ὥστε κάποιος συγγενής σας, ὑπηρετώντας (δέν ἐνθυμοῦμαι ποῦ ἀκριβῶς ἀλλά ἄς ποῦμε) (εἰς Καρπενήσι) νά μετατεθῆ εἰς Μεσολόγγι γιά λόγους σχολείου τοῦ παιδιοῦ του καί μέ ρώτησαν τί νά κάνουν. Γελώντας τούς εἶπα νά τοποθετηθῆ τό ἔγγραφον εἰς τό ἀρχεῖον καί ὅτι ἀνελάμβανα νά συζητήσω τό θέμα μαζί σας...

'Από Ταξ/χον Π.Δ. Καμαρόπουλον Νικ.

Ν. ΒΟΥΤΖΑ 18/8/95

...πήρα τό βιβλίο σου γιά τόν μακαρίτη Στρατηγό 'Αγγελῆ.

...Αὐτά πρέπει νά τά ξέρουν οἱ πολλοί στούς ὁποίους ἔχουν περάσει τό μήνυμα, ὅτι ἐσεῖς εἶσθε οἱ χειρότεροι ὅλων ὅσων ἠσχολήθησαν μέ τά κοινά καί ὅτι γιά ὅλα φταῖτε ἐσεῖς, γιά νά προβάλλουν ἑαυτούς καί νά συγκαλύπτουν τα στραβά τους...

'Από 'Αντιστράτηγον Τάγαρην 'Αχιλλέα
'Ακαδημαϊκόν...

Κηφισιά 20ῆ Αὐγούστου 1995

...Σέ εὐχαριστῶ γιά τήν τιμητική σέ μένα προσφορά τοῦ βιβλίου σου: «ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΑΓΓΕΛΗΣ»...

Τό βιβλίο αὐτό τό διάβασα μ' ἐξαιρετικό ἐνδιαφέρον μιά καί ἔγραφε γιά τόν μοναδικό 'Αγγελῆ. Τόν ὕμνησες περήφανα μέ τήν γλαφυρήν πέννα σου, ὅπως τοῦ ἄξιζε. Ἦταν, πραγματικά, μιά ἐκπληκτική προσωπικότητα, ὁ καλλίτερος Ἕλληνας Στρατηγός τῆς Σύγχρονης 'Ελλάδας.

Πῆρες τήν θέση τοῦ 'Ομήρου πού ὕμνησε τόν 'Αχιλλέα, κι ὕμνησες κι ἐσύ ἀνάλογα τόν σύγχρονο 'Οδυσσέα 'Αγγελῆ. Εὐγέ σου! Εὔχομαι νά συνεχίσῃς τίς συγγραφές...

'Από Νικόλαον Ε. Κρανιάν,
Ε.Τ. Γεν. 'Επιθ/τήν Μ.Ε. Θεσ/νίκη 23-8-95

...διότι παρέχητε τήν δυνατότητα εἰς τούς ἐπιθυμοῦντας, νά πληροφορηθοῦν ἐκτενῶς διά τήν προσωπικότητα τοῦ ἐξόχου στρατιώτου καί ἐξαιρέτου ἀνθρώπου 'Οδυσσέως 'Αγγελῆ.

Μορφές, ὡσάν τοῦ ἀειμνήστου στρατηγοῦ, σπανίζουν καί πρέπει νά ἀποτελοῦν παράδειγμα διά τάς ἐπερχομένας γενεάς.

Τό θλιβερόν εἰς τήν ὅλην ὑπόθεσιν τῆς τραγικῆς αὐτοθυσίας του εἶναι, ὅτι ἡ ὑπερτάτη του αὐτή θυσία, ἀπέβη ἐπί ματαίῳ...

'Από Συν/χην 'Ελληνοαμερικανόν
'Αρίονα Πίτερ 30/8/95

Στρατηγέ, ἐδιάβασα καί τό 2ο βιβλίο σου «ΟΔΥΣΣΕΥΣ Μιλτ. ΑΓΓΕΛΗΣ» καί μοῦ ἄρεσε πολύ... Πολλά ἐξήγησα μέ τή βοήθεια λεξικοῦ... πολύ συγκινήθηκα διαβάζοντας τόν τρόπο τοῦ τραγικοῦ τέλους του... Τόν εἶχα γνωρίσει καί εἶχα συνεργασθῆ μαζί του στό ΝΑΤΟ... Ἦτο ἕνας θαυμάσιος Στρατηγός κι ἕνας ἐξαίρετος ἄνθρωπος... Τιμή σας πού τόν τιμήσατε μέ τό ὡραῖο βιβλίο σας...

'Από: ΣΠΥΡ. ΠΟΡΦΥΡΗΝ 'Υποστράτηγον
Βόλος 4 Σεπτεμβρίου 1995

...Τό περιεχόμενον τοῦ βιβλίου σας «...ΑΓΓΕΛΗΣ...» μέ συνεκλόνισεν, ὄντως ὁ ἀείμνηστος ἦτο ὁ «Στρατηγός τῶν Στρατηγῶν».

'Υπόσχεσίς μου καί ὑποχρέωσις νά φροντίσω διά τήν ὅσον τό δυνατόν μεγαλυτέραν διάθεσιν τοῦ βιβλίου.

'Από 'Αντιστράτηγον Τσιτσιλώνην Κων.
Χολαργός 4 Σεπτεμβρίου 1995

...και το 2ον ἀξιόλογον βιβλίον σας, ἀφιερωμένο στόν ἀείμνηστον Στρατηγόν 'Οδυσσέα 'Αγγελῆ...

...νά συμφωνήσω ἀπολύτως μέ τά γραφόμενά σου τά ὁποῖα μέ τόση γλαφυρότητα καί ἁπλότητα καί ἄριστη... στό βιβλίο σου...

Μέ τήν προσωπικότητα τοῦ Στρατηγοῦ 'Αγγελῆ πού τόσο εὔστοχα περιγράφεις, δέν νομίζω ὅτι μπορεῖ νά διαφωνήση οἱοσδήποτε ἀντικειμενικός κριτής. Τό ἦθος του, ἡ ἐντιμότης του, ἡ ἀκεραιότης τοῦ χαρακτῆρος του, ἡ εὐγένειά του καί γενικῶς ὁ ὅλος ψυχικός του κόσμος τόν καθιστοῦσαν ἐξαίρετη περίπτωση στόν σημερινόν κόσμον. 'Ως ἀξιωματικός δέ, ὑπῆρξε δίκαιος, ἐνάρετος, γενναιόφρων καί συμπαθής. 'Η εὐρυμάθειά του δέ τήν ὁποίαν τόσο ἀναλυτικῶς καταγράφηκε στό βιβλίο σου, ὑπῆρξεν ἀξιοθαύμαστη μέ στροφέα πάντοτε τήν

ἀρχαιομάθειά του καί τόν ἐρωτά του γιά τήν ἀρχαία γραμματολογίαν.

Ἐγώ εἶχα τήν τιμήν καί τήν τύχην νά συνεργασθῶ μαζί του ἀπό τήν Μέσην Ἀνατολήν ὅπου τό πρῶτον γνωρίσθηκα και θεωρῶ τόν ἑαυτόν μου εὐτυχῆ διά τοῦτο. Ἐξ ἄλλου τοῦ ὀφείλω καί κάποια εὐγνωμοσύνη ὅταν μετά τήν ἐνέργεια τοῦ Βασιλέως, δέν ὑπέκυψε στίς παντοειδεῖς πιέσεις τῶν «Ἡρακλέων» τῆς Ἐπαναστάσεως γιά διωγμό μου. Παρά ταῦτα μέ προήγαγε σέ Ταξίαρχον καί μέ τοποθέτησε στήν 6η Μεραρχίαν Ὑποδιοικητήν. Μετά δέ ἕνα ἔτος ὑπηρεσίας στήν Μεραρχίαν, τά γνωστά «ἀγκάθια» τῆς ἐπαναστάσεως ἐνεργοποιήθηκαν καί πάλι ἐν ὄψει προαγωγῶν καί ἐζήτουν τήν κεφαλήν μου ἐπί πίνακι. Δέν μέ ἄφησαν νά πάρω τήν διοίκηση τῆς Μεραρχίας ὅπως ἦταν φυσικό, ὁ δέ Ἀγγελῆς μέ ἐκάλεσε στό γραφεῖο του καί μοῦ εἶπε: «Εἶναι ἀνάγκη νά φύγης τό δυνατόν συντομώτερον γιά τίς Βρυξέλλες νά ἀντικαταστήσεις τόν Ταμβακᾶ ὁ ὁποῖος ἀποστρατεύεται». Καί εἰς ἐρώτησίν μου. «Γιατί κύριε Ἀρχηγέ τόση βιασύνη, ἔσπασε τό μέτωπο;». «Ἡ διαταγή βγῆκε νά πάρης τήν γυναίκα σου καί νά φύγης χωρίς πολλά λόγια.

...γιά τήν συνέχιση τής παρανόμου κρατήσεως στίς φυλακές τῶν πρωτεργατῶν τῆς ἐπαναστάσεως, τί να πῆ κανείς;... Ὁ ἄνθρωπος αὐτός ὑπῆρξε μοιραῖος γιά τήν χώρα. Ἀνεδείχθη μέ τήν ἀπάτη, τήν δολιότητα καί τήν ἀχαριστία. Ἐξηπάτησε κατά τόν αἰσχρότερο τρόπο τόν Βασιλέα, ἐσᾶς καί ὅλον τόν ἑλληνικόν λαόν...

...και διεφθαρμένη ψυχή. Κυριαρχούμενος ἀπό τό σύμπλεγμα τῆς κατωτερότητος διότι...

Ἀπό Ἀντιστράτηγον τ. Α/ΓΕΣ
Μαστραντώνην Μιχ.

Παπάγου 12-9-95

...τοῦ 2ου βιβλίου σου, ἀναφερομένου εἰς τόν Στρατηγόν Ὀδυσσέα Ἀγγελῆν...

Αἰσθάνθηκα ἰδιαιτέραν συγκίνησιν ὅταν τό ἀντίκρυσα καί ἄρχισα νά τό ξεφυλλίζω, γιατί... ἀναφέρεται σέ πρόσωπο πού εἶχε κατακτήσει τόν σεβασμόν καί τήν ἐκτίμησιν ὅλων μας...

Παρουσιάζουν μεγάλο ἐνδιαφέρον τά ἀναφερόμενα εἰς τήν τραγωδίαν τῆς αὐτοθυσίας του, τό βιογραφικόν του, τά ὑπό τοῦ ἰδίου δημοσιευθέντα εἰς τήν «ΕΣΤΙΑ» διά τήν κακοποίησιν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης (τό θέμα αὐτό τοῦ εἶχε γίνει βίωμα καί τό Ἀρχηγεῖον Ἐνόπλων Δυνάμεων, ἐπί τῶν ἡμερῶν του, εἶχεν ἐκδώσει σχετικόν βιβλίον τό «ΕΘΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ»...

Πράγματι ὁ ἀπελθών ὑπῆρξεν ἕνας ἐξαίρετος πραγματικός Στρατηγός, ἕνας θαυμάσιος ἄνθρωπος, μέ εὐγενῆ αἰσθήματα, ἀξιοπρεπής, ὑπερήφανος καί μεγάλος πατριώτης.

Τό βιβλίον σου θά ἀποτελέση σημαντικήν πηγήν πληροφοριῶν διά τόν ἱστορικό τοῦ μέλλοντος, περί τῆς μεγάλης αὐτῆς προσωπικότητος τοῦ Στρατηγοῦ τῶν Στρατηγῶν Ὀδυσσέως Μιλτ. Ἀγγελῆ.

Ἀλλά πλέον, αὐτό τό βιβλίον σου ἀποτελεῖ καί ἀντίλογον διά τήν παραπληροφόρησιν ἐπί πολλῶν θεμάτων πού ἀφοροῦν γεγονότα καί πρόσωπα πρωτοστατήσαντα κατά τήν περίοδον τῆς ἑπταετίας.

Θά τόν ἐνθυμοῦμαι πάντοτε τόν Στρατηγόν, ὅπως καί ὅλοι ἀσφαλῶς ὅσοι τόν ἐγνώρισαν ἤ τόν ἔζησαν ἐν δράσει...

'Από Χρῖστον Κ. Μίχαλον
τ. Ὑπουργόν

Ἐκάλη 12-9-1995

...γιά τό τελευταῖο βιβλίο σας πού ἀφορᾶ τόν γενναῖο Στρατηγό Ὀδυσσέα Ἀγγελῆ. Ἄρα γε, οἱ ὑπεύθυνοι τοῦ ἐγκλήματος, μέ πρῶτον τόν ἀνεκδιήγητον Ντεγιάννην, πού ἦταν καί συμπατριώτης του, πῶς θά ἠσθάνθησαν, διαβάζοντας αὐτές τίς λεπτομέρειες, πού ἀποκαλύπτετε στό βιβλίο σας;...

Από: ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΝ
Ὑποστράτηγον

Ρέθυμνον 18η Σεπτεμβρίου 1995

...πῆρα τό περισπούδαστον βιβλίο σας «Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς. Ὁ Στρατηγός τῶν Στρατηγῶν»...

Μέ δεσμεύει ἡ μετριοφροσύνη σας καί ἀδυνατῶ νά ἐκφράσω τά συναισθήματα πού μοῦ ἐδημιούργησεν ἡ μελέτη του. Ἕνα μόνον σᾶς λέγω. «Μέ συνεκλόνισε».

Ἀπόλυτα τεκμηριωμένο, πλῆρες ἱστορικῶν στοιχείων καί ἀποκαλυπτικώτατον τοῦ ὑποδειγματικοῦ χαρακτῆρος, τοῦ ἤθους καί τοῦ πατριωτισμοῦ τοῦ ἱστορουμένου Στρατηγοῦ.

Ἀποκαλύπτει ἀκόμη χωρίς πάθος τήν μικρόψυχον ἐμπάθειαν καί τήν ἀλαζονείαν τῶν τότε, ἀλλά καί...

Ξετυλίγετε μεθοδικά καί ἀντικειμενικά τήν συμπεριφοράν των ἔναντι τῆς ἱστορικῆς καί ἐπωφελοῦς διά τήν Ἑλλάδα ἐποχῆς τῆς Ἐπαναστάσεως τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, ἀλλά καί μετέπειτα.

Ἀκόμη τά ἀποσπάσματα ἐκ τῶν γραφῶν καί ἄλλων λογίων πού παραθέτετε σέ ἐπίκαιρα σημεῖα τῆς ἀφηγήσεώς σας ἐπαυξάνουν τήν ἠθικήν ἀξίαν τοῦ κειμένου καί ἐπαξίως τίθεται, παραπλεύρως καί στό αὐτό ὕψος, μέ τό προηγούμενο δημιούργημά σας «21η Ἀπριλίου 1967. Διατί; Ποῖοι; Πῶς;»

Ἀμφότερα πολύτιμα ἱστορικά ἀδιάψευστα τεκμήρια φωτίζουν μίαν σκοπίμως καί δολίως ἀποσιωπωμένην ἐποχήν.

Δέν μποροῦν ἀκόμη νά χωνέψουν οἱ πολιτικοί μας ὅτι τρεῖς τολμηροί Ἕλληνες Ἀξιωματικοί ἀπό τά σπλάχνα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ προερχόμενοι, ἐπέτυχαν νά τόν σώσουν ἀπό τήν ἀλληλοσφαγήν καί νά ὁδηγήσουν ἐκεῖ πού τά ἱστορικά πεπρωμένα του τόν θέλουν...

Γι' αὐτό καί ὅταν σφάλματα ἄλλων τούς τό ἐπέτρεπαν ἐπέπιπτον κατά τῆς πατρίδος ὡς κατακτηταί τοῦ χειρίστου εἴδους καί ὡς ταῦροι κατά ὑαλοπωλείου.

Τόν Στρατηγόν Ἀγγελῆν τόν ἔζησα κατά τήν ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρεσίαν μας καί αὐτό μέ κάνει νά διεισδύσω ἀκόμη περισσότερον κριτικόν στό ἱστόρημά σας γιά νά διαπιστώσω μέ βαθειά εὐχαρίστηση τήν ἀντικειμενικότητά σας καί ὅτι πουθενά δέν ὑπερβάλλετε τάς ἀρετάς του.

Εὐθύς καί κατηγορηματικός εἶσθε σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τήν καταδίκην του καί τό θλιβερόν τέλος του καί μέ ἀντικειμενικότητα ἐκθέτετε τήν μικρότητα τῶν ὑπευθύνων πού παρέλειψαν νά κάμουν τό καθῆκον των λόγῳ ἐντολῆς ἄνωθεν (σελ. 29).

Τί βόρβορον κρύβει ή ἀνθρώπινη ψυχή! Αἶσχος!

Καταπέλτης ή μηνυτήριος ἀναφορά σας της 23/3/87. Τό μέγεθος τῆς ψυχικῆς πωρώσεως τῶν κρατούντων, ἄνευ ἐξαιρέσεως, ἀντικατοπτρίζει ή ὑποσημείωσις τῆς 24ης σελίδος τοῦ βιβλίου σας, ἀδαμάντινος δέ προβάλλει ὁ χαρακτήρ τοῦ Στρατηγοῦ στήν ἀπόρριψη τῆς διακοπῆς τῆς ἀδίκου ποινῆς του λόγω ἀνηκέστου βλάβης τῆς ὑγείας του (σελ. 55).

Πολύτιμα ἀποδεικτικά ἱστορικά στοιχεῖα αἱ ἀγορεύσεις, αἱ ἀπολογίαι καί τό φωτογραφικόν ὑλικόν πού κοσμεῖ τό βιβλίον σας καί ἐξαιρετικῆς διδακτικῆς σημασίας τό Παράρτημα «Ἡ κακοποίησις τῆς γλώσσης».

Ὅλοι μαζί ἐπιβεβαιώνουν τήν βαθειά μόρφωση τοῦ Στρατηγοῦ, τόν ἀπέραντον πατριωτισμόν του καί τόν ἀδαμάντινον χαρακτήρα του πού ποτέ δέν τοῦ συγχώρησαν οἱ διῶκται του...

...θέλω νά τονίσω ὅτι τοῦτο (τό βιβλίον) ἀποτελεῖ κοινωνικόν εὐαγγέλιον καί ὁδηγόν διά τόν λαόν καί ἰδιαίτερα διά τήν νεολαίαν στόν δύσκολον καί δύσβατον δρόμον της.

Από: Γεωρ. Αλεξιάδην
τ. Ὑπουργόν, τ. Εὐρωβουλευτήν — Κηφισιά 22-9-1995

...Σᾶς εὐχαριστῶ θερμῶς διά τήν φιλόφρονα ἀποστολήν τοῦ ἔργου σας «Ὀδυσσεύς Ἀγγελῆς, Ὁ Στρατηγός τῶν στρατηγῶν» καί σᾶς συγχαίρω διά τό περιεχόμενόν του.

Ἐκδηλώσεις τιμῆς, ὡς αὐτή, δέν τιμοῦν μόνον τόν τιμώμενον, ἀλλά καί τόν τιμῶντα. Ἀποτελοῦν ἔκφρασιν ψυχῆς γενναίας, ἀλλά καί εὐγνώμονος...

Ἀπό Ὑποστράτηγον
Ἀντωνακέαν Ἀριστομένην — Ἐν Ἐκάλῃ τῇ 27η Σεπτεμβρίου 1995

...Ἔλαβον καί τό νέον βιβλίον σας, ὑπό τόν τίτλον: «Ὀδυσσεύς Μιλτ. Ἀγγελῆς - Ὁ Στρατηγός τῶν Στρατηγῶν»... ...Ὀφείλω, ὅμως καί νά σᾶς συγχαρῶ διά τήν θαυμαστήν καί ἀξιέπαινον πρωτοβουλίαν σας ὅπως ἀσχοληθῆτε μέ τό ἐξαιρετικῶς δύσκολον ἔργον τῆς παρουσιάσεως τοῦ βίου καί τοῦ τραγικοῦ τέλους τοῦ «Στρατηγοῦ τῶν Στρατηγῶν», ὡς λίαν προσφυῶς ἐχαρακτηρίσατε τόν ἀείμνηστον Στρατηγόν Ὀδυσσέα Ἀγγελῆν.

Ἐμελέτησα μετά μεγίστου ἐνδιαφέροντος καί προσοχῆς, ἀλλά καί μετά βαθυτάτης συγκινήσεως τό ἀξιόλογον πνευματικόν ἔργον σας καί διεπίστωσα ὅτι ἐτολμήσατε καί ἐπετύχατε νά παρουσιάσητε κατά τρόπον ἀξιοπρεπῆ καί σεμνόν, ὡς ἥρμοζε διά τήν συγκεκριμένην περίπτωσιν, τόν πεπροικισμένον μόνον δι' ἀρετῶν γενναῖον Στρατηγόν καί ἔνθερμον λάτρην τῆς Ἑλλάδος Ὀδυσσέα Ἀγγελῆν.

Εἶναι ἄδικον... νά ἐπιφυλάσσῃ ἡ Ἡγεσία ἕνα τόσον τραγικόν τέλος εἰς τόν ἥρωα πολεμιστήν, τόν ἀγωνιστήν πατριώτην, τόν ἄξιον καί ἱκανώτατον «Στρατηγόν τῶν Στρατηγῶν» καί τόν ὑπέροχον καί ἀγαθόν ἄνθρωπον Ὀδυσσέα Ἀγγελῆν. Τοῦτον διέκρινε καθ' ὅλον τόν βίον του ἡ ἀξιοπρέπεια. Ἡ θέσις του ἦτο καί εἶναι εἰς τό Πάνθεον τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Ἱστορίας.

'Από ΛΟΥΚΑΝ Π. ΠΑΤΡΑΝ
τ. Καθηγητήν Α.Π. Θεσσαλονίκης καί Alger Αθήναι 27 Σεπτεμβρόυ 1995

...Πολύ σᾶς εὐχαριστῶ γιά τήν τιμητική ἀποστολή τοῦ δευτέρου βιβλίου σας «ΟΔΥΣΣΕΥΣ Μιλτ. ΑΓΓΕΛΗΣ Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ Εκδόσεις Art Hellas 1995» (ἤ τρίτου, μετά τό Ἡμερολόγιό σας, πού βρίσκει καί αὐτό ἀξιόλογους ἀναγνῶστες...)

Εἶναι μιά συγκλονιστική παρουσίαση τοῦ βίου, τῶν ἔργων, τῆς βιοθεωρίας καί κοσμοθεωρίας καί τῆς προσωπικότητας τοῦ ἀειμνήστου στρατηγοῦ Ἀγγελῆ, ἀλλά καί μαρτυρία γιά τά μακρά ἔτη τῆς ὀδύνης του, γραμμένη μέ βαθύτατη παρατήρηση καί συνείδηση εὐθύνης. Ἀλλά ταυτόχρονα μιά μαρτυρία γιά τά ἑλληνικά προβλήματα τῆς ἐποχής. Θά πρόσθετα, ὅτι τό βιβλίο σας εἶναι γραμμένο μέ πηγαῖο λογοτεχνικό ταλέντο.

Ἀπό Ἀλέξανδρον Βουνάσην
Ἑλληνοκαναδόν Montreal 15 Ὀκτωβρίου 1995

...Ἄς εἶναι. Πρό καιροῦ πήρα τό δεύτερο βιβλίο σας διά τόν ἀείμνηστο Στρατηγόν Ἀγγελῆ τό ὁποῖον σχεδόν τελειώνω τό διαβασμά του καί με τραβάει ὅπως ὁ μαγνήτης καθ' ὅσον οἱ ἁγνές καρδιές μας διψοῦν δι' ἀλήθειες πραγματικές καί ὄχι ψεύδη καί διαστρεβλώσεις πού μᾶς διοχετεύουν κατά κόρον...

Ἐπίσης ἔχω λάβει καί τήν δεύτερην ἔκδοσιν τοῦ πρώτου βιβλίου σας καί σᾶς εὐχαριστῶ βαθύτατα πού μέ συμπεριελάμβανε μεταξύ τῶν σχολιαστῶν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀθῆναι 16/10/95

Ἀξιότιμε κύριε Παττακέ
Λάβαμε τό έντυπο που μας στείλατε εἰς διπλοῦν: «Ὀδυσσεύς Μιλτ. Ἀγγελῆς. Ὁ Στρατηγός τῶν Στρατηγῶν» 1995.

Σημείωσίς μου:
Ἀπό ἔτους ἀναμένω... χωρίς ἀκουστικόν, τά σχόλιά σας!...
Ἆρά γε θά εὐτυχήσω νά τά λάβω; Ἴδωμεν.

Ἀπό Σηφογιωργάκην Σπυρ.

ΒΟΡΡΟΙ 18/10/95

Κύριε Πρόεδρε,

πολλά τά ἔτη σας εὔχομαι καί παρακαλῶ τόν Θεό νά σάς χαρίζη ὑγεία καί χαρά μέ ὅλη σας τήν οἰκογένεια. Εἶμαι καί γώ ..... κύριε πρόεδρε, ὅμως μέ πονοῦν τά ράμματα. Ἐλπίζω γρήγορα νά περάσει. Κατά τά ἄλλα εἴμαστε καλά. Δόξα τόν Θεό. Μεγάλη ἦταν ἡ τιμή γιά μένα ἡ παρουσία σας στό νοσοκομεῖο καί σᾶς λέω ἐν τιμή πῶς ἔτυχα μεγαλυτέρας προσοχής μετέπειτα ...καί τό διάβασα τό βιβλίο σας ὁ στρατηγός τῶν Στρατηγῶν καί ἔμεινα ξερός. Δέν τολ-

μοῦσα νά φανταστῶ τό όμηρικό περιεχόμενό του. Τήν Μεγάλη του άλήθεια. Ὅμως Κύριε Πρόεδρε άκούστε μια μαντινάδα μου.

Ὁ ἄνθρωπος μέ τήν μοίρα του
γεννιέται καί ποθαίνει
εἰ ς ἄλλον δίδει τσί χαρές
και σ' ἄλλους πίκρες φέρνει.
Αύτή εἶναι ή μοίρα μας.
Αύτή εἶναι ή ζωή τοῦ άνθρώπου.

Ἀπό Κριτόλαον Ψαρουδάκην

Ἀποδούλου 27 Ὀκτωβρίου 1995

...Ἔλαβα σήμερα τά δύο συγγραφικά πονήματά σας «21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1967» και «ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΜΙΛΤ. ΑΓΓΕΛΗΣ Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ» και σας ευχαριστῶ: Σᾶς εὐχαριστῶ ἐπίσης διά τά φιλόφρονα αἰσθήματά σας, τά καταχωρημένα χειρογράφως...
...Καί πάλιν εὐχαριστῶ καί σᾶς συγχαίρω διά τήν συγγραφικήν σας δραστηριότητα.

ἀπό ἑλληνοαμερικανόν John Delistraty
Καθηγητήν Πυρηνικῆς Φυσικῆς

529 OLD STUMP DrNW
Gig Harbor, WA 98332 USA
29 Ὀκτωβρίου 1995

...Χαρήκαμε πάρα πολύ ὅταν ἔλαβα τό δεύτερο βιβλίο σας. Σᾶς εὐχαριστῶ. Ὁ κόπος σας εἶναι ἀξιέπαινος. Σᾶς συγχαίρουμε διά αὐτό τό τελευταίο ἔργο. Τό διαβάζω καί θα τό δανείσω εἰς τό στενό μας ἑλληνόφιλο ὁ ὁποίος μένει κοντά μας. Ὅπως διάβασε καί τό πρώτο βιβλίο σας, ἐλπίζω νά διαβάσει καί τό δεύτερο νά μάθει καλύτερα τήν ἱστορία σας, μάλλον ὅλην τῆς Ἑλλάδος, ἀπό σᾶς πού λέτε μόνο τήν ἀλήθεια.

Ἀπό Ἀντ/γον ἐ.ἀ.
Βαγενᾶν Γεώρ.

Ἀθῆναι 29 Ὀκτ. 1995

...Τό ὡραιότατο βιβλίο Σας «ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΑΓΓΕΛΗΣ» ἦτο γιά μένα ἕνα ἐξαιρετικά πολύτιμο Δῶρο... καί μάλιστα μέ τήν εὐγενῆ καί τιμητική δι' ἐμέ ἀφιέρωσί σας...
...Ὁ ἀείμνηστος Στρατηγός Ἀγγελῆς ἦτο ὁ πνευματικός μου πατέρας εἰς τόν Στρατόν. Μέ εἶχε τιμήσει μέ τήν ἰδιαιτέρα στοργή, ἀγάπη, καί ἐμπιστοσύνη του, σέ πολλές κρίσιμες στιγμές τῆς στρατιωτικῆς μου ζωῆς.

Ἦτο ἕνα πρότυπον ἀξ/κοῦ τό ὁποῖον προσπαθούσαμε ἐμεῖς οἱ μικρότεροί του ν' ἀκολοθήσουμε. Ἄριστος ἀπό πάσης πλευρᾶς.

Τό πρωΐ τῆς 21-4-67 συναντηθήκαμε εἰς τόν προθάλαμο τοῦ Γραφείου Α/ΓΕΕΘΑ, καί ἀνήσυχος μέ ἠρώτησε ἰδιαιτέρως:
«Βρέ Γιῶργο, σύ ἤξευρες τίποτε ἀπό αὐτά πού ἔγιναν ἀπόψε;» Τοῦ ἀπαντῶ ἀμέσως: «Ὄχι. Δέν ἤξευρα τίποτε. Σεῖς ξεύρατε τίποτε;»

Τότε μοῦ λέγει μέ πολλή περίσκεψη.

«Ὄχι. Οὔτε κι' ἐγώ ἤξευρα. Γιά νά ἰδοῦμε τώρα, πῶς θά βοηθήσωμε ὅλοι, διά νά μήν ἐκτεθῆ πολύ ἡ χώρα μας στό ἐξωτερικό»...

Αὐτός ἦτο, ὁ πάντοτε ὑπέροχος Ἀγγελῆς. Πρoέτασσε πάντοτε τό ἐθνικό συμφέρον, μέ πνεῦμα ἀνώτερο καί διαυγές.

Δέν θέλω, καί δέν μοῦ ἐπιτρέπεται νά ἐπεκταθῶ περισσότερο διότι Σεῖς τόν σκιαγραφεῖτε τόσο θαυμάσια στό ὑπέροχο βιβλίο σας.

Δεχθῆτε παρακαλῶ τά ταπεινά μου συγχαρητήρια, καί τάς θερμοτάτας εὐχαριστίας μου, διά τό τόσον ἀξιόλογον Δῶρον σας... ὄχι μόνον πρός ἐμέ, ἀλλά κυρίως πρός τήν ἱστορική Ἀλήθεια.

Ἀπό Ἀντ/γον ε.α.
Πορικόν Νικ.

Ἀθῆναι 30 Ὀκτώβριος 1995

...Διά τό τεθέν προσφάτως εἰς κυκλοφορίαν καινούργιο πόνημά Σας, ὑπό τόν τίτλον «ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΜΙΛΤ. ΑΓΓΕΛΗΣ - Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ» καί ἀποσταλέν ἡμῖν τιμῆς ἕνεκεν, μαζί μέ τάς θερμοτάτας μας εὐχαριστίας, δεχθῆτε παρακαλοῦμε τά εἰλικρινῆ καί ἐγκάρδια συγχαρητήρια, διά τό ἀνεπανάληπτον αὐτό δημιούργημά Σας - τό χαρακτηριζόμενον ὡς τό πλέον συγκλονιστικόν ντοκουμένο.

Ἡ μεγάλη αὐτή κοινωνική Σας προσφορά, εἰς μίαν ἀχαλίνωτον περίοδον σήψεως καί παρακμῆς τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν, θά παράσχη τ' ἀπαιτούμενα κίνητρα εἰς τούς ἐπερχομένους, πρός ἀναζήτησιν καλυτέρων ἰδανικῶν καί ποιότητος ζωῆς, μέσα ἀπό μία νέαν ἀφετηρίαν.

Ὁ Στρατηγός ΑΓΓΕΛΗΣ ἦτο πράγματι μία ἐξέχουσα προσωπικότης καί ἡ προσφορά του πρός τό Ἔθνος ὑπῆρξεν ἀναμφιβόλως σημαντική. Ἡ αὐτοθυσία του καί μόνον, πρός εὐαισθητοποίησιν τῶν ἁρμοδίων, διά τήν σωτηρίαν τῶν ἐγκλείστων συναδέλφων του, μαρτυροῖ τό ὑψηλόν φρόνημα τοῦ ἀνδρός.

Ἀπό Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ὕδρας, Σπετσῶν, Αἰγίνης
κ. Ἱερόθεον

Ἐν Ὕδρα τῇ 18η Ἀπριλίου 1996

Εὔχομαι ὁ Ἀναστάς λυτρωτής τοῦ Γένους ἡμῶν, νικητής τοῦ θανάτου καί τοῦ Ἅδου, νά πληροῖ τήν καρδίαν καί τόν ὅλον οἶκόν σας μέ τό ἀνέσπερον φῶς τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ, τό καταυγάζον «οὐρανόν τε καί γῆν καί τά καταχθόνια».

Ἔλαβον τό ὡραῖον βιβλίον σας «Ὀδ. Ἀγγελῆς» καί ἐλυπήθην βαθύτατα διά τό τραγικόν τέλος τοῦ λαμπροῦ ἐκείνου ἀξιωματικοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχε τόσας δυνατότητας καί τόσα ὄνειρα. Περιγράφετε μέ ἐκφραστικήν δύναμιν τάς δραματικάς στιγμάς τῆς βιαίας ἐξόδου τοῦ ἀοιδίμου στρατηγοῦ ἐκ τῆς προσκαίρου αὐτῆς ζωῆς εἰς τήν αἰωνίαν πατρίδα. Κύριος ὁ Θεός, ὁ πανεύσπλαγχνος καί πανοικτίρμων νά ἀναπαύσῃ τόν γενναιόφρονα ἐκεῖνον ἄνδρα παραβλέπων καί συγχωρῶν τό βίαιον τῆς ἐξόδου αὐτοῦ.

Συγχαίρων ὑμῖν διά τό σπουδαῖον ἱστορικόν ὑλικόν, τό ὁποῖον ἐπελέξατε, διαφωτίζοντες καί τήν ALTERA PARTEM τῆς δραματικῆς ἐκείνης περιόδου καί εὐχόμενος πᾶσαν ὑγείαν καί χριστιανικήν καρτερίαν, διατελῶ

'Από 'Υποστράτηγον Κοτσώνην Γεώρ. Καλαμάτα 22/8/96

...άπέκτησα τά δύο βιβλία σας «21η 'Απριλίου 1967» καί «'Οδυσ. 'Αγγελῆς». Θεωρῶ δέ άπόκτημα τά βιβλία αὐτά διότι διαφωτίζουν πλήρως καί πείθουν καί τόν πλέον δύσκολον συζητητήν διά τά γεγονότα καί τά μετέπειτα τῆς έπαναστάσεως τῆς 21ης 'Απριλίου 1967.

'Εγώ βεβαίως τότε ἤμουν, άπό τετραετίας, άπόστρατος, ὅμως ἔζησα μαζί σας τήν Χρυσῆν 'Επταετίαν τῆς ἑλληνικῆς άναγεννήσεως, τήν μοναδικήν περίοδο, μετά τόν πόλεμον, καθ' ἥν ἡ χώρα μας ἐγνώρισε Θεοῦ πρόσωπον...

'Η μελέτη ὅμως τῶν βιβλίων σας μέ κατέστησε κοινωνόν ὅλων τῶν λεπτομερειῶν καί δυσχερειῶν διά τήν ἐποχήν ἐκείνην.

'Επιθυμῶ λοιπόν νά σᾶς εὐχαριστήσω θερμῶς διά τήν πλήρη διαφώτισιν καί ἰδιαιτέρως διά τήν περίπτωσιν τῆς πραγματικῆς θυσίας τοῦ Στρατηγοῦ 'Αγγελῆ.

'Ατυχῶς είς τήν ὑλιστικήν ἐποχήν μας τά συμφέροντα τῶν ἰσχυρῶν άντιτίθενται ζωηρῶς πρός τήν χώραν μας, ὥστε νά μή διαφαίνεται εὐχάριστος λύσις τῶν ἐθνικῶν μας πραγμάτων.

'Αλά καί τά μικροσυμφέροντα τῶν πολιτικῶν μας ἐξακολουθοῦν φαίνεται νά ἐπηρεάζωνται άπό όλίγους γέροντας, παρανόμως δικασθέντας, καταδικασθέντας καί φυλακισμένους... Πολιτικόν κόστος!...

4η Αὐγούστου - 21 'Απριλίου - ἂν δέν ὑπάρξει τρίτη χαθήκαμε άγαπητέ μου Στυλιανέ Παττακέ.

'Από: Νικ. Κ. Λεμπιδάκην
Νομικόν - Οἰκονομολόγον 26/9/1996 Γαληνοῦ 101, Δράμα

...Τά δύο βιβλία σας, πράγματι άποτελοῦν πολύτιμα ἱστορικά κείμενα, μιά πού προέρχονται άπό πρωταγωνιστή τῶν γεγονότων τῆς περιόδου 1967-73, ὠφέλιμα γιά τόν ἱστορικό τοῦ μέλλοντος.

...'Εμεῖς πού ζήσαμε τά γεγονότα τῆς περιόδου ἐκείνης, θαυμάζουμε γιά μιά άκόμη φορά, τή μάχη πού δίνετε σήμερα, άπό μιά ἄλλη σκοπιά, τήν σκοπιά τῆς ΑΛΗΘΕΙΑΣ γιά τά γεγονότα πού διεδραματίσθησαν στά χρόνια ἐκεῖνα καί τήν άξιοθαύμαστη προσπάθειά σας γιά ἐνημέρωση τοῦ 'Ελληνικοῦ Λαοῦ... νά συνεχίσετε τό πολύτιμο ἱστορικό συγγραφικό σας ἔργο, διαφωτίζοντας τούς ἐπιγενομένους, διά τήν προσφοράν τῆς 'Επαναστάσεως τοῦ 1967, στήν άναπτυξιακή πορεία τῆς πατρίδος μας...

'Από: Κουλούραν Γεώργιον Σακραμέντο Καλλιφόρνιας
"Εφεδρον 'Υπ/χον Β.Ν. 21 'Οκτ. 1996

...νά εἶσθε ὑπερήφανος γιά ὅσα κάματε γιά τήν Πατρίδα, ὅπως εἴμαστε κι ἐμεῖς γιά σᾶς...

Διάβασα τά βιβλία σας καί τό χάρηκα... Κατά τήν διάρκειαν τῆς ἑπταετίας σας ἦρθα 3 φορές στήν 'Αθήνα... ἦταν χαρά Θεοῦ... ρολόϊ τά πάντα... Πρίν άπό τήν ἐπανάστασιν ὅλοι ἐκάναμεν τήν προσευχήν μας νά βρεθῆ ἕνας λοχίας νά μᾶς

σώση... Ἔλεγα, «μωρέ θά μαζέψω ἐδῶ στήν Καλλιφόρνια ὅπλα καί θά πάω στήν Πατρίδα νά κάνω πόλεμον τῶν Παπανδρεϊκῶν... Ἔχω ὑπηρετήσει στό Β.Ν. τῆς Κλάσεως 1948Α 2 1/2 χρόνια μέ Διοικητήν τόν Πλοίαρχον Τσιμηκάλην... ἀπελύθην ὡς Ὑποπλοίαρχος... παραμένω ἐδῶ ἀπό τό 1960 μά παραμένω Ἕλληνας,... ὄχι Greek American!... Προσεύχομαι νά ἀποφυλακισθῆτε ὅλοι οἱ Ἀξιωματικοί μας καί περισσότερον ὁ Γεώργιος Παπαδόπουλος τοῦ ὁποίου κρατῶ στό πορτοφόλι μου κάρτα του εὐχαριστήριον...

Ἀπό: ... 16 Ἀπριλ. 1997

... καί σεβαστέ Στρατηγέ...

Ἀνέγνωσα μετά προσοχῆς καί ἐπιμελείας καί τό δεύτερον βιβλίον σας «ΟΔΥΣΣΕΥΣ Μ. ΑΓΓΕΛΗΣ, Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ»... μέ ἐνθουσίασεν ἡ ἀλήθεια, μέ τήν ὁποίαν περιγράφετε, τό «ἔνδοξον» τέλος τῆς ζωῆς τοῦ Στρατηγοῦ Ἀγγελῆ... ἡ κατ' ἐπίφασιν «Δημοκρατία» μᾶς ἐξαναγκάζει νά χρησιμοποιοῦμεν «ψευδώνυμον», γιά νά μήν ὑποστοῦμεν τάς διώξεις ἀπό τούς ψευδοδημοκράτας - ἀντιστασιακούς (ἀντιχουντικούς)...

Υ.Γ. Σᾶς στέλνω καί τήν τοπικήν ἐφημερίδα... εἰς τήν ὁποίαν ἀρθρογραφῶ ψευδονύμως (διά τόν φόβον τῶν «Δημοκρατικῶν»).

Ἀπό τό Γιάννη Μπαλαφούτα 6.9.97

Μνημόσυνο μέ ἄνθη εὐλαβείας στόν ἡρωϊκό κι εὐγενικό Ἕλληνα μαχητή Ὀδυσσέα Ἀγγελή κάνει ὁ Στυλιανός Γ. Παττακός. Ὁδηγημένος ἀπό τό ἱερό χρέος πρός τήν ἱστορία, ἀξιολογεῖ τόν ἀφοσιωμένο μεγάλο στρατηγό ὁραματιστή, τόν γνήσιον κληρονόμον τῶν ἀρετῶν τῶν προγόνων μας... πού ἀπετέλεσε τό φαινόμενον τῆς ἐποχῆς του... συντελεῖ στή γνωριμία μας μέ τόν ὁραματιστή γιά μιά ἔνδοξη πατρίδα μέ τά σύμβολα καί τούς θρύλους... στήν ψυχή του ἐνυπῆρχεν ὁ Προμηθέας, μέ τά κηρύγματα τοῦ θεανθρώπου... ὁ Στρατηγός Ἀγγελῆς, εἶχε τίς ἀρετές τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων. Τοῦ στρατηγοῦ πού κέρδισε τό θαυμασμό καί τό σεβασμό τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων. Τοῦ στρατηγοῦ πού κέρδισε τό θαυμασμό καί τό σεβασμό τῶν ἡγετῶν τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς... μά ἔζησε τήν ἀναλγησία τό μῖσος καί τήν ἀδικία τῶν ἐξουσιαστῶν... τόν φυλάκισαν παραβαίνοντες τούς ποινικούς, τούς ἠθικούς κι ἀνθρώπινους νόμους... αὐτό τό βιβλίο ἀποτελεῖ πηγή ἀντλήσεως διδαγμάτων καί κατατάσσει τό στρατηγό τῶν στρατηγῶν στήν κατηγορία τῶν ἐπιλέκτων.

Ἀπό Νικόλαο Δ. Συκιώτη

Ἀντιστράτηγον ε.α. 24 Νοεμβ. 1995

Σεβαστέ μου Στρατηγέ

... Σᾶς εὐχαριστῶ... διά τό ὡραιότατο βιβλίο σας «Ὁ Στρατηγός τῶν Στρατηγῶν ΟΔ. ΑΓΓΕΛΗΣ». Εἶχα τή καλή τύχη νά ὑπηρετήσω ὑπό τάς διαταγάς του τό 1964-1968. Οἱ ὡραιότερες ἀναμνήσεις τῆς Στρατ. μου ζωῆς. Ἔμαθα πολλά, πάρα πολλά κοντά του. Διατηρῶ ζωντανή τή μνήμη του καί ἐκφράζω τήν εὐγνωμοσύνη μου στόν ἀξέχαστο Στρατηγό πού τόσα προσέφερε στό Στρατό, τήν Ἑλλάδα ἀλλά καί σέ ἐμένα προσωπικά.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ
ΕΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΙ Α (:᾿Επιστολαί σχολιαστῶν)

Ἐγεννήθην τήν 8ην Νοεμβρίου 1912 εἰς τό χωρίον Ἁγία Παρασκευή τῆς Ἐπαρχίας Ἀμαρίου τοῦ Νομοῦ Ρεθύμνης.
Τάς τέσσαρας τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ ἐφοίτησα εἰς τό χωρίον μου. Τάς δύο τελευταίας τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ ἐφοίτησα εἰς τό γειτονικόν χωρίον Νίθαυρις.
Τάς ἕξ τάξεις τοῦ Γυμνασίου ἐτελείωσα εἰς τήν πρωτεύουσαν τοῦ Νομοῦ, Ρέθυμνον, τό ἔτος 1930.
Τήν 1ην Νοεμβρίου 1930 κατετάγην ἐθελοντής μέ βαθμόν Δεκανέως εἰς τό 4ον Σύνταγμα Ἱππικοῦ Θεσσαλονίκης.
Τόν Σεπτέμβριον τοῦ 1934 εἰσῆλθον εἰς τήν Σχολήν Εὐελπίδων. Τό 1937 ἀπεφοίτησα μέ τόν βαθμόν τοῦ Ἀνθυπιλάρχου. Τόν Αὔγουστον 1940 ὑπηρετῶν εἰς τό Δ' Σύνταγμα Ἱππικοῦ Ἐλευθερουπόλεως Καβάλας, προήχθην εἰς τόν βαθμόν τοῦ Ὑπιλάρχου.
Ἐπολέμησα ὡς διοικητής Ἴλης Πολυβόλων τῆς ΙΙας Ὁμάδος Ἀναγνωρίσεως τῆς ΙΙας Μεραρχίας Πεζικοῦ εἰς τό Ἀλβανικόν (:Βορειοηπειρωτικόν), Μέτωπον ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν εἰσβολέων ἀπό 28 Ὀκτωβρίου 1940 ἕως τέλους Ἀπριλίου 1941. Τούς τελευταίους τρεῖς μῆνας ἐπολέμησα ὡς διοικητής τοῦ 5ου Λόχου Πεζικοῦ τοῦ 11ου Σ.Π. Τριπόλεως, τῇ αἰτήσει μου, ἐν ἐπαφῇ μέ ἐχθρόν εἰς ΠΡΑΣΙΝΟΝ ΛΟΦΟΝ Νοτίως Τεπελενίου.
Κατά τήν Κατοχήν ἐπολέμησα ἐναντίον τῶν τριῶν κατακτητῶν, ὡς μέλος τῆς ἀντιστασιακῆς Ὀργανώσεως «ΟΜΗΡΟΣ» παρασημοφορηθείς. Κατά τόν «Κόκκινον Δεκέμβριον» ἐπολέμησα παρά τό πλευρόν τῆς νομίμου κυβερνήσεως (:3 Δεκεμβρίου 1944 - 12 Φεβρουαρίου 1945). Κατά τόν Κ/Συμμοριτοπόλεμον (:30/3/46 ἕως 29/8/1949) ἐπολέμησα ὡς διοικητής Ἴλης Ἁρμάτων ΚΕΝΤΑΥΡΟΣ, ὁμοίως παρά τό πλευρόν τῆς νομίμου κυβερνήσεως. Ἠμείφθην μέ 3 Ἀριστεῖα Ἀνδρείας, 7 Πολεμικούς Σταυρούς, 2 Μετάλλια Ἐξαιρέτων Πράξεων καί μέ ὅλα τά ἐν καιρῷ εἰρήνης ἀπονεμόμενα μετάλλια καί παράσημα εἰς τούς εὖ ποιοῦντας. Ἐπίσης μοῦ ἀπενεμήθησαν παράσημα ὑπό 11 κρατῶν τά ὁποῖα ἐπεσκέφθην, ὡς Αντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως.
Τήν 21ην Ἀπριλίου 1967 συμμετέσχον εἰς τήν Ἐπανάστασιν ὡς διοικητής τοῦ εἰς Γουδί ἑδρεύοντος Συγκροτήματος Τεθωρακισμένων μέ τόν βαθμόν τοῦ Ταξιάρχου.
Τήν 5ην ὥραν μ.μ. τῆς ὡς ἄνω ἡμέρας ὡρκίσθην ὡς Ὑπουργός Ἐσωτερικῶν.
Τήν νύκτα τῆς 13/12/1967 ὡρκίσθην ὡς Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καί Ὑπουργός Ἐσωτερικῶν, ἀποστρατευθείς μέ τόν βαθμόν τοῦ Ὑποστρατήγου. Τήν 8/10/1973 παρητήθην, μετά τῶν λοιπῶν στρατιωτικῶν μελῶν τῆς Ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως, καί ἰδιώτευσα.
Τήν 23ην Ὀκτωβρίου 1974 ἐξετοπίσθην εἰς τήν νῆσον Κέαν μέ κατηγορίαν ψευδῆ.
Τήν 20ήν Ἰανουαρίου 1975 προεφυλακίσθην μέ βούλευμα στηριχθέν εἰς ποινικόν Νόμον ἀναδρομικῆς ἰσχύος (!), τό Δ' Ψήφισμα.
Τήν 23ην Αὐγούστου 1975 κατεδικάσθην εἰς θάνατον, βάσει τοῦ ἀνωτέρω ἀπανθρώπου νόμου. Ἡ θανατική ποινή μετετράπη εἰς ἰσόβιον κάθειρξιν, τήν ὁποίαν ἐκτίω ἐπί 19ον ἤδη ἔτος μέ διακοπήν ἀπό 28/9/1990, λόγω ἀνηκέστου βλάβης τῆς ὑγείας μου, ἀνανεουμένης, τῆς διακοπῆς, ἀνά 5μηνον κατόπιν δικαστικῆς ἀποφάσεως 3μελοῦς Ἐφετείου Κακουργημάτων. (Ἰούνιος 1995)